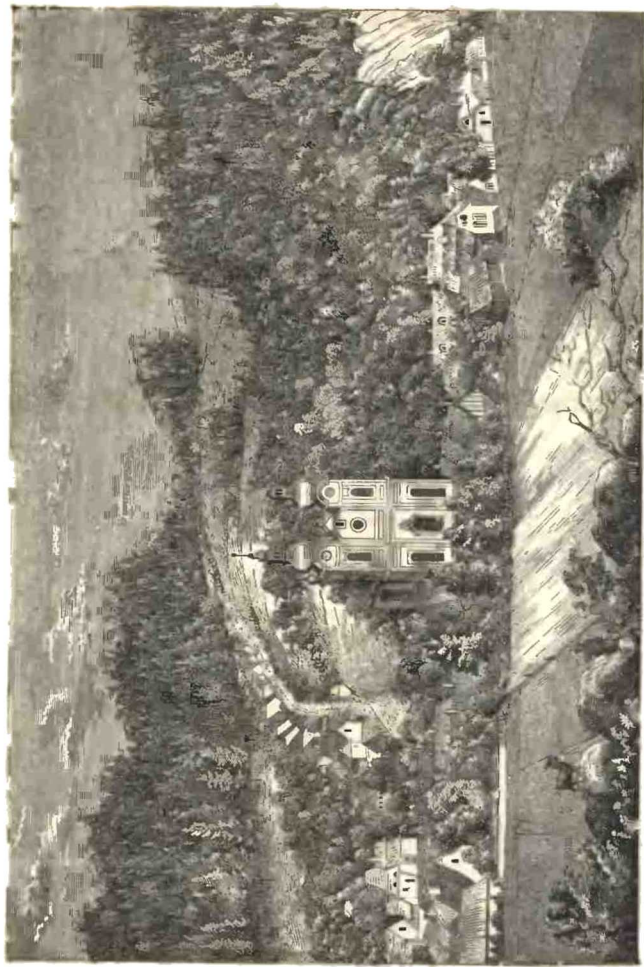

Sloup na Moravě.

Moravan.

Kalendář na rok obyčejný

1861

Ročník desátý.

Nákladem Dědictví svatého Cyrilla a Methodia.

Poradatel:

Ignác Vurm.

Hvězdárskou část vzdělal:

Dr. Florian Šindler,

ředitel techniky v Brně.

V Brně,

V kommissi u Antonína Nitsche.

Tiskem dědiců R. Rohrerů.

Želání

Moravana na cestu l. P. 1861.

Drahocenný Moravane!
Láska k vlasti v tobě vane,
Obsahem svým život sladiž,
Mravy synů slávských ladiš,
Světlo jasné v lidu plodíš,
Čtenáře své k ctnosti vodiš;
Nepřátelům na vše vzdory
Prochod slávské doly hory,
Bohu ke cti konej cestu
Ku všim a každému městu.

Ignác Vurm.

Leden (měsíc třikrátlový) má 31 dní.

Polsky: Styczeń. Ilirsky: Sečanj. Slovinsky: Prosijnee. Rusky: Januar.

Den měsíce	Den v týd.	Svátky a slavnosti církevní	Slunce				Měsíce				Čtvrtě měsíce, židovský kalendář a národní přísloví.	
			vý- chod		západ		vý- chod		západ			
			h.	m.	h.	m.	h.	m.	h.	m.		
1	Úterý	Nový rok. Obřez. P.	7 58	4 10	9 5						C Posled. čtvrt dne 4. v pátek o 3 hod. 1 min. ráno. D Nový měsíc dne 11. v pátek o 4 hod. 33 min. rá- no. E Prvá čtvrt dne 19. v Sobotu o 5 hod. 6 min. ráno. Úplněk dne 26. v Sobotu o 6 hod. 13 min. večer. Slunce vstoupí do znamení vodníka (♊) v neděli dne 20. ledna o 0 hod 2 min. večer. Kalendář židovský. 12. ledna 1 Šebast Bez přísloví věk neprožívá. Není přísloví bez pravdy. Čiňte od Boha počátek, a bude do- brý pořádek. Kdo s Bohem po- číná, ten všeho do- konává. Bez Boha co do- bře činiti nelze. Bůh, Bohem, a lidé lidmi. Vše s Bohem a rozumem. Bůh bohat milostí. Ani otec k dě- tem, jako Bůh k lidem. Bůh rozum lids- ký převyšuje.	
2	Středa	Sv. Makaria, poust.	7 57	4 11	11 11	10 25						
3	Čtvrtek	S. Genovefy, panny.	7 57	4 11	ráno	10 45						
4	Pátek	S. Tita, biskupa.	7 57	4 12	0 36	11 3						
5	Sobota	S. Telesfora, pap.	7 56	4 13	1 52	11 29						
Neděle první v roce. Vstaň a vezmi dítě i matku jeho. Mat. 2.												
6	Neděle	S. 3 Králů, Zjev.	7 56	4 15	3 13	11 56					Kalendář židovský. 12. ledna 1 Šebast Bez přísloví věk neprožívá. Není přísloví bez pravdy. Čiňte od Boha počátek, a bude do- brý pořádek. Kdo s Bohem po- číná, ten všeho do- konává. Bez Boha co do- bře činiti nelze. Bůh, Bohem, a lidé lidmi. Vše s Bohem a rozumem. Bůh bohat milostí. Ani otec k dě- tem, jako Bůh k lidem. Bůh rozum lids- ký převyšuje.	
7	Pondělek	S. Valentina. Raj.	7 56	4 16	4 31	0 36						
8	Úterý	S. Severina. Nor.	7 55	4 17	5 42	1 24						
9	Středa	S. Marcelina. Jul.	7 55	4 19	6 48	2 28						
10	Čtvrtek	S. Pavla, poust.	7 55	4 20	7 32	3 28						
11	Pátek	† S. Hygina, pap.	7 54	4 21	8 5	4 52					Kalendář židovský. 12. ledna 1 Šebast Bez přísloví věk neprožívá. Není přísloví bez pravdy. Čiňte od Boha počátek, a bude do- brý pořádek. Kdo s Bohem po- číná, ten všeho do- konává. Bez Boha co do- bře činiti nelze. Bůh, Bohem, a lidé lidmi. Vše s Bohem a rozumem. Bůh bohat milostí. Ani otec k dě- tem, jako Bůh k lidem. Bůh rozum lids- ký převyšuje.	
12	Sobota	S. Arnošta Arkadia.	7 54	4 22	8 31	6 9						
Neděle 1. po Zjev. Páně. Když byl Pán Ježíš ve 12. letech. Luk. 2.												
13	Neděle	S. Veroniky. Hil.	7 53	4 24	8 52	7 20						
14	Pondělek	S. Felixe, kněze.	7 53	4 25	9 7	8 31						
15	Úterý	S. Maury a Britty.	7 52	4 27	9 27	9 36					Kalendář židovský. 12. ledna 1 Šebast Bez přísloví věk neprožívá. Není přísloví bez pravdy. Čiňte od Boha počátek, a bude do- brý pořádek. Kdo s Bohem po- číná, ten všeho do- konává. Bez Boha co do- bře činiti nelze. Bůh, Bohem, a lidé lidmi. Vše s Bohem a rozumem. Bůh bohat milostí. Ani otec k dě- tem, jako Bůh k lidem. Bůh rozum lids- ký převyšuje.	
16	Středa	S. Marcella, pap.	7 51	4 28	9 43	10 46						
17	Čtvrtek	S. Antonína, poust.	7 51	4 30	9 58	11 51						
18	Pátek	+ S. Prisky, pan. m.	7 50	4 32	10 17	ráno						
19	Sobota	S. Kanuta, krále.	7 49	4 33	10 32	1 0						
Neděle 2. po Zjev. Páně. Slav. nejsv. jména Ježíš Luk. 2.												
20	Neděle	Sl. nejsv. jména Ježíš.	7 48	4 34	10 59	2 11					Kalendář židovský. 12. ledna 1 Šebast Bez přísloví věk neprožívá. Není přísloví bez pravdy. Čiňte od Boha počátek, a bude do- brý pořádek. Kdo s Bohem po- číná, ten všeho do- konává. Bez Boha co do- bře činiti nelze. Bůh, Bohem, a lidé lidmi. Vše s Bohem a rozumem. Bůh bohat milostí. Ani otec k dě- tem, jako Bůh k lidem. Bůh rozum lids- ký převyšuje.	
21	Pondělek	S. Anežky, pan. m.	7 47	4 36	11 32	3 14						
22	Úterý	S. Vicencia, muč.	7 46	4 37	0 20	4 18						
23	Středa	Zasnoubení P. Marie.	7 45	4 39	1 1	5 18						
24	Čtvrtek	S. Thimothea, bisk. m.	7 44	4 40	2 7	6 1						
25	Pátek	† Obrác. sv. Pavla.	7 43	4 42	2 25	6 47					Kalendář židovský. 12. ledna 1 Šebast Bez přísloví věk neprožívá. Není přísloví bez pravdy. Čiňte od Boha počátek, a bude do- brý pořádek. Kdo s Bohem po- číná, ten všeho do- konává. Bez Boha co do- bře činiti nelze. Bůh, Bohem, a lidé lidmi. Vše s Bohem a rozumem. Bůh bohat milostí. Ani otec k dě- tem, jako Bůh k lidem. Bůh rozum lids- ký převyšuje.	
26	Sobota	S. Polikarpa, bisk.	7 42	4 44	4 47	7 22						
Neděle Devítník. (Septuagesima.) Hospodář najímá dělníky. Mat. 20.												
27	Neděle	S. Jana Zlatoust.	7 41	4 45	6 12	7 51						
28	Pondělek	S. Karla Velk.	7 40	4 47	7 35	8 9						
29	Úterý	S. Františka Sal.	7 39	4 49	8 56	8 32					Poznamnění. Slavnosti hvězdičkou * pozna- menané o zřídli přísti- se svítí.	
30	Středa	S. Martiny, panny.	7 38	4 51	10 22	8 49						
31	Čtvrtek	S. Petra Nolasky.	7 36	4 52	11 40	9 11						

Poznámání. Slavnosti hvězdičkou * označené u židů přímé se světi.

Polsky: Luty. Ilirsky: Veljača. Slovinsky: Svečan. Rusky: Februar.

Den měsíce	Den v týd.	Svátky a slavnosti církevní.	Slunce				Měsíce				Čtvrté měsíce, židovský kalendář a národní přísloví
			vý- chod		západ		vý- chod		západ		
			h.	m.	h.	m.	h.	m.	h.	m.	
1	Pátek	S. Jgnacia, biskupa.	7	34	4	54	ráno		9	33	☾ Posled. čtvrt dne 2. v sobotu o 11 hod. 5 min. ráno.
2	Sobota	Oříškov. P. Mar.	7	33	4	56		1	1	9	
Ned. 1. po Devit. (Sexagesimae). Slovo Boží jako semeno Luk. 8.											
3	Več.	S. Blažeje, biskupa.	7	32	4	57	2	22	10	34	☼ Nový měsíc dne 9. v sobotu o 9 hod. 10 min ráno.
4	Pondělek	S. Veroniky.	7	30	4	59	3	36	11	18	
5	Úterý	S. Agathy. Frant.	7	29	5	0	4	44	0	18	☽ Prvá čtvrt dne 18. v pondělí o 1 hod. 26. min ráno.
6	Středa	S. Doroty, panny.	7	27	5	2	5	28	1	26	
7	Čtvrtek	S. Romualda, opata.	7	26	5	4	6	4	2	38	☼ Úplněk dne 25. v pondělí o 5 hod. 50 min. ráno.
8	Pátek	S. Jana z Mathy.	7	24	5	5	6	34	3	50	
9	Sobota	S. Apolonie, p.	7	23	5	7	6	58	5	4	☼ Slunce vstoupí do znamení ryb (♋) v pondělí dne 18. u 3 hod. 51. min. večer.
Neděle 2. po Devit. (Quinquagesimae). Slepy u Jericha. Luk. 18.											
10	Neděle	S. Scholast. jept.	7	21	5	9	7	16	6	15	☼ Kalendář židovský. 11. února 1. Adar.
11	Pondělek	S. Eufrosiny, panny.	7	19	5	10	7	30	7	23	
12	Úterý	S. Eulalie, panny.	7	18	5	12	7	49	8	32	☼ 21. „ Půst Esther
13	Středa	☿ Popelec. S. Kateř.	7	16	5	14	8	5	9	37	
14	Čtvrtek	† S. Valentina, kněze.	7	14	5	16	8	21	10	43	☼ Bůh dal zuby. Bůh dal i chleba. Bůh nedává všemcko dobré jednomu člověku. Komu pán Bůh co dá, tomu sv. Petr nevezme. Dal ti Bůh stědře, uživej měrně. Bůh vysoko, ale vidí daleko. Bůh vidí, kdo koho lidí. Tvé jsou řeci, ale dojdou Bohu v ústí. Boje se Boha, styď se lidí, nehřeš více, pán Bůh vidí. Co před světem je ukryto, bude někdy všem otčito.
15	Pátek	☿ S. Faustina a Javit.	7	12	5	17	8	38	11	54	
16	Sobota	† S. Juliany, pan.	7	11	5	19	9	2	ráno		
Neděle 1. postní (Quadragesimae). Pan Ježíš pokoušen od ďábla. Mat. 4.											
17	Neděle	S. Juliana a spol.	7	9	5	21	9	30	1	1	☼ Neděle 2. postní (Reminiscere) Proměna Christa Pána. Mat. 17.
18	Pondělek	† S. Flaviana Simeon.	7	7	5	22	10	9	2	4	
19	Úterý	† S. Mausveta. Gab.	7	5	5	24	10	43	3	5	☼ 24. Úterý S. Matěje apost. S. Valburgy, pan. S. Alexandra. S. Leandra, bisk. S. Osvalda Fokas.
20	Středa	☿ Suchý d. s. Euch.	7	3	5	26	11	45	3	51	
21	Čtvrtek	† S. Eleona.	7	1	5	27	0	57	4	38	☼ 26. Pátek S. Matěje apost. S. Valburgy, pan. S. Alexandra. S. Leandra, bisk. S. Osvalda Fokas.
22	Pátek	☿ Sídennis. Petra	7	3	5	29	2	16	5	17	
23	Sobota	† S. Petra Dan.	6	58	5	30	3	39	5	48	
Neděle 2. postní (Reminiscere) Proměna Christa Pána. Mat. 17.											
24	Neděle	S. Matěje apost.	6	56	5	33	5	5	6	13	☼ 27. Čtvrtek S. Matěje apost. S. Valburgy, pan. S. Alexandra. S. Leandra, bisk. S. Osvalda Fokas.
25	Pondělek	† S. Valburgy, pan.	6	54	5	34	6	30	6	34	
26	Úterý	† S. Alexandra.	6	52	5	35	7	54	6	52	☼ 28. Pátek S. Matěje apost. S. Valburgy, pan. S. Alexandra. S. Leandra, bisk. S. Osvalda Fokas.
27	Středa	† S. Leandra, bisk.	6	50	5	37	9	21	7	15	
28	Čtvrtek	† S. Osvalda Fokas.	6	48	5	39	10	45	7	36	

Březen (mesíc postní) má 31 dní.

Polsky: Marzec. Nizsky: Ožujak. Slovinsky: Sušec. Rusky: Mart.

Den měsíce	Den v týd.	Svátky a slavnosti církevní.	Slunce				Měsíc				Čtvrtě měsíce, židovský kalendář a národní přísloví.
			vý- chod		západ		vý- chod		západ		
			h.	m.	h.	m.	h.	m.	h.	m.	
1	Pátek	† S. Albina, biskup.	6	46	5	40	ráno	8	3	Posled. čtvrt dne 3. v neděli o 8 hod. 22 minut večer.	
2	Sobota	† S. Simplicia, p.	6	44	5	42	0	6	8 36		
Neděle 3. postní (kýchavna, Oculi). P. Jezis vy- mítal ďábelství. Luk. 11.											Nový měsíc dne 11. v pondělí o 2 hod. 43 min. ve- čer.
3	Pátek	S. Kunhuty, cis.	6	42	5	44	1	24	9 19		
4	Pondělek	† S. Kazimira, Adria.	6	40	5	46	2	31	10 10	Prvá čtvrt dne 19. v úterý o 6 hod. 37 min. ve- čer.	
5	Úterý	† S. Eusebia.	6	38	5	47	3	28	11 19		
6	Středa	† S. Bedřicha, kláš.	6	36	5	48	4	8	0 28	Úplněk dne 26. v úterý o 3 hod. 21 min. večer.	
7	Čtvrtek	† S. Tomášo Akl.	6	34	5	50	4	35	1 42		
8	Pátek	S. Jana Božího.	6	32	5	52	5	2	2 53	Slunce vstoupí do znamení skopce (♈) ve středu dne 20. o 3 hod. 45 min. 44 sek. večer. Za- čátek jara.	
9	Sobota	S. Cyrill a Meth.	6	30	5	54	5	21	4 4		
Neděle 1. postní (družební, Laetare). P. Ježíš na- sytil 5000 mužů Jan 6.											Kalendář židovský. 12. března 1. Nisan. 26. " Welkonoc.* 27. " Druhý sva- tek welko- noční.*
10	Pátek	S. 40 mučeníků	6	28	5	55	5	38	5 10		
11	Pondělek	† S. Anjely. Heraklia.	6	26	5	57	5	56	6 21	Všecky věci na čas (vacho do času), pán Bůh na věky. Bůh pravdu vidí, ale nehněd povi. Bůh dobře ví, proč které kůže roby sráží. Když zima přijde zvědit čapi, co jsou v létě klekali. Bůh není nahliiv, ale pamětliv. Koho Bůh miluje, křtítem ho navštěvuje. Proto pán Bůh dobrých třešce, aby se zů káli.	
12	Úterý	† S. Řehoře Vel.	6	24	6	59	6	13	7 23		
13	Středa	† S. Rosiny, pan.	6	22	6	0	6	28	8 32	Boží hod velikonoční. Pán Jezis vstal z mrtvých. Mark. 16.	
14	Čtvrtek	† S. Malhidy, cis.	6	20	6	2	6	46	9 41		
15	Pátek	† S. Longina, m.	6	18	6	4	7	6	10 49	Neděle květná. P. Jezis na oslici slavně jede do Jeruzaléma. Mat. 21.	
16	Sobota	† S. Heriberta, b.	6	14	6	5	7	34	11 49		
Neděle 5. postní (smrtebná, Judica). Kdo z vás bude mne z hříchu trestati? Jan 8.											24. Neděle 25. Pondělek 26. Úterý 27. Středa 28. Čtvrtek 29. Pátek 30. Sobota
17	Pátek	S. Gertrudy, p.	6	12	6	6	8	7	ráno		
18	Pondělek	† S. Eduarda, krále.	6	10	6	8	8	53	0 53	24. Neděle 25. Pondělek 26. Úterý 27. Středa 28. Čtvrtek 29. Pátek 30. Sobota	
19	Úterý	† S. Josefa pěstouna.	6	8	6	10	9	32	1 50		
20	Středa	† S. Joachima.	6	6	6	11	10	37	2 28	24. Neděle 25. Pondělek 26. Úterý 27. Středa 28. Čtvrtek 29. Pátek 30. Sobota	
21	Čtvrtek	† S. Benedikta.	6	4	6	12	11	49	3 9		
22	Pátek	7 bolestné P. Mar.	6	2	6	14	1	10	3 44	24. Neděle 25. Pondělek 26. Úterý 27. Středa 28. Čtvrtek 29. Pátek 30. Sobota	
23	Sobota	† S. Otha, bisk.	5	59	6	15	2	32	4 14		
Neděle květná. P. Jezis na oslici slavně jede do Jeruzaléma. Mat. 21.											24. Neděle 25. Pondělek 26. Úterý 27. Středa 28. Čtvrtek 29. Pátek 30. Sobota
24	Neděle	S. Gabriele, archa.	5	57	6	17	3	56	4 34		
25	Pondělek	Zvěstování P. Marie	5	55	6	18	5	20	4 55	24. Neděle 25. Pondělek 26. Úterý 27. Středa 28. Čtvrtek 29. Pátek 30. Sobota	
26	Úterý	† S. Emanuela, Iren.	5	53	6	20	6	51	5 13		
27	Středa	† S. Ruperta.	5	51	6	21	8	14	5 37	24. Neděle 25. Pondělek 26. Úterý 27. Středa 28. Čtvrtek 29. Pátek 30. Sobota	
28	Čtvrtek	Zelený čtvrtek.	5	49	6	23	9	40	6 3		
29	Pátek	Veliký pátek.	5	47	6	25	11	4	6 38	24. Neděle 25. Pondělek 26. Úterý 27. Středa 28. Čtvrtek 29. Pátek 30. Sobota	
30	Sobota	Bílá sobota.	5	45	6	27	ráno		7 14		
Boží hod velikonoční. Pán Jezis vstal z mrtvých. Mark. 16.											24. Neděle 25. Pondělek 26. Úterý 27. Středa 28. Čtvrtek 29. Pátek 30. Sobota
31	Neděle	Neděle velikonoční	5	43	6	28	0	16	8 3		

Duben (měsíc velikonoční) má 30 dní.

Polsky: Kwiecień. Irsky: Travanj. Slovinsky: Mali traven. Rusky: Aprelj.

Den měsíce	Den v týdnu	Svátky a slavnosti církevní	Slunce				Měsíc				Čtvrtě měsíce, židovský kalendář a národní přísloví.	
			vý- chod		západ		vý- chod		západ			
			h.	m.	h.	m.	h.	m.	h.	m.		
1	Neděle	P. Jan v velikonoční	5	41	6	29	1	23	9	9	Posled. čtvrt dne 2. v úterý o 7 hod. 30 minut ráno.	
2	Úterý	S. Františka z P.	5	39	6	31	2	6	10	20		
3	Středa	S. Richarda, bisk.	5	37	6	32	2	39	11	32		
4	Čtvrtek	S. Isidora. Ambrož.	5	34	6	33	3	3	0	45		
5	Pátek	S. Vinc. Fer.	5	32	6	34	3	27	1	55		
6	Sobota	S. Celestina pap.	5	30	6	36	3	45	3	4		
Neděle 1. po Velikon. P. Ježíš vskl. zavřenými dveřmi. Jan 20.												
7	Neděle	S. Herm. Josefa	5	28	6	38	3	55	4	9	Prvá čtvrt dne 18. ve čtvrtek o 7 hod. 51 m. ráno.	
8	Pondělek	S. Valerika Albr.	5	26	6	39	4	20	5	18		
9	Úterý	S. Demetria. Mar. E.	5	24	6	41	4	35	6	22		
10	Středa	S. Ezechiele, pror.	5	21	6	43	4	54	7	31		
11	Čtvrtek	S. Lva I., papeže.	5	19	6	45	5	11	8	40		
12	Pátek	S. Julia. Sab. muč.	5	17	6	46	5	39	9	43		
13	Sobota	S. Hermenegilda.	5	15	6	48	6	9	10	48	Slunce vstoupí do znamení býka (8) v sobotu dne 20. o 3 hod. 53 min. ráno.	
Neděle 2. po Velikonoci. Já jsem pastýř dobrý. Jan 10.												
14	Neděle	S. Tiburcia a Val.	5	13	6	49	6	50	11	42		Kalendář židovský. 1. dub. Sedmý svátek velikonoční.* 2. „ Konec svátků velikonočních. 11. „ 1. ljár.
15	Pondělek	S. Anastasia. Kres.	5	11	6	50	7	27		ráno		
16	Úterý	S. Turibia, biskupa.	5	9	6	51	8	27	0	23		
17	Středa	S. Rudolfa. Anicet.	5	7	6	52	9	35	1	6		
18	Čtvrtek	S. Apollonia muč.	5	5	6	53	10	49	1	43		
19	Pátek	+ S. Lva IX., papeže.	5	3	6	55	0	7	2	12		
20	Sobota	S. Anežky. Mar.	5	1	6	57	1	28	2	34	Chval Boha jak moha. Skrývámek nízko žije, ale vysoko Boha chválí. Chval Boha moudrým tělem, železným srdcem, a kónopnou duši. Kufátko pije, a k nebi pohlíží. Kdo prosí ten nosí. U Boha modlitba a u cara služba nezmar nepřichází. Záhy probudíš se, k Bohu uhtřeš se.	
Neděle 3. po Velikon. Mahčko a neuzříte mne. Jan 16.												
21	Neděle	S. Anselma, bis.	4	59	6	59	2	51	2	55		
22	Pondělek	S. Sotera a Kaja.	4	58	7	1	4	15	3	13		
23	Úterý	S. Vojtěcha, bisk.	4	56	7	4	5	40	3	36		
24	Středa	S. Jiří, rytíře a muč.	4	54	7	5	7	3	3	55		
25	Čtvrtek	S. Marka, evangel.	4	52	7	7	8	33	4	31		
26	Pátek	S. Klata a Marcel.	4	50	7	9	9	54	5	3		
27	Sobota	S. Anastasia, pap.	4	49	7	9	11	3	5	51	Neděle 4. po Velikon. Jdu k tomu, kterýž mne poslal. Jan 16.	
28	Neděle	S. Vitaliska, muč.	4	47	7	10		ráno	6	47		
29	Pondělek	S. Petra Veronsk.	4	45	7	11	0	0	8	47		
30	Úterý	S. Kateřiny Sicenské.	4	43	7	12	0	37	9	17		

Květen (měsíc Marianský) má 31 dní.

Polsky: Maj. Nizsky: Svibanj. Slovinsky: Velki traven. Rusky: Maj.

Den měsíce	Den v týd.	Svátky a slavnosti církevní	Slunce				Měsíce				Čtvrtě měsíce, židovský kalendář a národní přísloví.
			východ		západ		vý- chod		západ		
			h.	m.	h.	m.	h.	m.	h.	m.	
1	Středa	S. Filipa a Jakoba.	4	41	7	14	1	10	10	31	G Posled. čtvrt dne 1. ve středu o 8 hod. 37 min. večer. Ž Nový měsíc dne 10. v pátek o 0 hod. 13 min. ráno. P Prvá čtvrt dne 17. v pátek o 5 hod. 8 min. ráno. Č Úplněk dne 24. v pátek o 7 hod. 11 min. ráno. C Posled. čtvrt dne 31. v pátek o 11 hod. 31 min. ráno.
2	Čtvrtek	S. Sigmund. Athanas.	4	39	7	16	1	31	11	44	
3	Pátek	+ Nalezení sv. kříže.	4	37	7	17	1	51	0	55	
4	Sobota	S. Floriana, m.	4	35	7	19	2	8	2	1	
Neděle 5. po Velikonoci. Budete-li zač prositi Otce. Jan. 13.											
5	Neděle	S. Pia V., papež.	4	34	7	21	2	25	3	9	Slunce vstoupí do znamení blíženců (II) v úterý dne 21. o 4 hod. 0 min. ráno. Kalendář židovský. 10. května 1. Sivan 15. " Slavnost letnic.* 16. " Druhý svátek.* Bohu se modlí, a čerta udráždí. Kdo modlitbu říká leže, Bůh ho slyší dřímaje. Nešťastí učí hledati Boha. Siza nábožného se k zemi kane, ale do věčnosti vane. Boha vzývej, sám ruky přikládej. Modli se k Bohu, a vesluj ku břehu. Chvále Boha nezahyneš, a rouhaje se neochyzneš.
6	Pondělek	(S. Jana z Dam.	4	32	7	22	2	42	4	14	
7	Úterý	(S. Stanislava, b.	4	31	7	24	2	58	5	20	
8	Středa	(Zjev. s. Michaela.	4	29	7	26	3	16	6	30	
9	Čtvrtek	(S. Eustachia, p.	4	28	7	27	3	41	7	36	
10	Pátek	S. Isidora. Antonína.	4	26	7	28	4	10	8	38	
11	Sobota	S. Mamerta, b.	4	24	7	29	4	59	9	37	
Neděle 6. po Velikonoci. Když přijde utěšitel J. 15.											
12	Neděle	S. Pankrácie, muč.	4	23	7	31	5	23	10	18	Kalendář židovský. 10. května 1. Sivan 15. " Slavnost letnic.* 16. " Druhý svátek.* Bohu se modlí, a čerta udráždí. Kdo modlitbu říká leže, Bůh ho slyší dřímaje. Nešťastí učí hledati Boha. Siza nábožného se k zemi kane, ale do věčnosti vane. Boha vzývej, sám ruky přikládej. Modli se k Bohu, a vesluj ku břehu. Chvále Boha nezahyneš, a rouhaje se neochyzneš.
13	Pondělek	Sv. Servacia, biskup.	4	21	7	32	6	20	11	7	
14	Úterý	S. Bonifácia, m.	4	20	7	33	7	26	11	43	
15	Středa	S. Žofie mučen.	4	19	7	34	8	38			
16	Čtvrtek	S. Jana Nepom.	4	17	7	36	9	53	0	14	
17	Pátek	S. Brunona, bisk.	4	16	7	37	11	12	0	38	
18	Sobota	S. Venancia, muč.	4	15	7	39	0	29	0	59	
Boží hod svatodušní. Miluje-li kdo mne. Jan. 14.											
19	Neděle	Ned. svatodušní	4	14	7	40	1	48	1	18	Kalendář židovský. 10. května 1. Sivan 15. " Slavnost letnic.* 16. " Druhý svátek.* Bohu se modlí, a čerta udráždí. Kdo modlitbu říká leže, Bůh ho slyší dřímaje. Nešťastí učí hledati Boha. Siza nábožného se k zemi kane, ale do věčnosti vane. Boha vzývej, sám ruky přikládej. Modli se k Bohu, a vesluj ku břehu. Chvále Boha nezahyneš, a rouhaje se neochyzneš.
20	Pondělek	Pon. svatodušní.	4	12	7	41	3	15	1	37	
21	Úterý	S. Felixe, kapucína.	4	11	7	42	4	34	1	59	
22	Středa	+ Suchý d. s. Julie.	4	10	7	43	5	59	2	25	
23	Čtvrtek	S. Desideria, bisk.	4	9	7	45	7	25	2	55	
24	Pátek	+ S. Johanny,	4	8	7	46	8	40	3	36	
25	Sobota	+ S. Urbana. Řeh.)	4	7	7	47	9	49	4	30	
Neděle 1. po sv. Duchu. Luk. 6. — Slavnost nej-světější Trojice Boží. Mat. 28											
26	Neděle	S. Filipa Nerej.	4	6	7	48	10	33	5	39	Kalendář židovský. 10. května 1. Sivan 15. " Slavnost letnic.* 16. " Druhý svátek.* Bohu se modlí, a čerta udráždí. Kdo modlitbu říká leže, Bůh ho slyší dřímaje. Nešťastí učí hledati Boha. Siza nábožného se k zemi kane, ale do věčnosti vane. Boha vzývej, sám ruky přikládej. Modli se k Bohu, a vesluj ku břehu. Chvále Boha nezahyneš, a rouhaje se neochyzneš.
27	Pondělek	S. Jana, papeže.	4	5	7	49	11	6	6	53	
28	Úterý	S. Viléma. Bedy.	4	4	7	50	11	33	8	11	
29	Středa	S. Maximina, biskupa.	4	3	7	51	11	55	9	29	
30	Čtvrtek	Božského Těla.	4	3	7	52			10	39	
31	Pátek	S. Petronilly. pan.	4	2	7	53	0	11	11	49	

Červen (měsíc Božího Těla) má 30 dní.

Polsky: Czerviec. Ilirsky: Lipanj. Slovinsky: Rožnik. Ruský: Junij.

Den měsíce	Den v týd.	Svátky a slavnosti církevní.	Slunce		Měsíce		Čtvrtě měsíce, židovský kalendář a národní přísloví.				
			vý- chod	západ	vý- chod	západ					
			h. m.	h. m.	h. m.	h. m.					
1	Sobota	S. Juvencia Fortu.	4	0	7	55	0	31	0	57	☉ Nový měsíc dne 8. v sobotu o 2 hod. 44 min. večer.
Neděle 2. po sv. Duchu. Člověk učinil večeri velikou. Luk. 14.											
2	Neděle	S. Erazima, m.	4	0	7	56	0	48	1	56	☾ Prvá čtvrt dne 15. v sobotu o 11 hod. 22 min. večer.
3	Pondělek	S. Klotildy, král.	3	59	7	57	1	3	3	10	
4	Úterý	S. Kvirina, mučen.	3	58	7	58	1	23	4	18	☾ Úplněk dne 22. v sobotu o 3 hod. 28 min. večer.
5	Středa	S. Bonifácia, biskup.	3	57	7	58	1	43	5	26	
6	Čtvrtek	S. Norberta, biskup.	3	57	7	59	2	12	6	25	☾ Posled. čtvrt dne 30. v neděli o 3 hod. 46 min. ráno.
7	Pátek	† S. Roberta.	3	57	8	0	2	49	7	26	
8	Sobota	S. Medarda, bisk.	3	56	8	1	3	35	8	26	☾ Slunce vstoupí do znamení raka (♋) ve čtvrtek dne 20. o 0 hod. 32 min. večer. Začátek léta.
Neděle 3. po sv. Duchu. O ztracené ovci. Luk. 15.											
9	Neděle	S. Prima a Felicit.	3	56	8	2	4	9	9	9	☾ Kalendář židovský. 9. červ. 1 Thamus. 25. " Pásl dobytu chrámu.
10	Pondělek	S. Markéty, králov.	3	56	8	3	5	18	9	41	
11	Úterý	S. Barnabáše, apost.	3	55	8	3	6	28	10	17	☾ Nevyprosíš-li, ne- vylaješ. Kostel nedělejší prkna (xdi), ale pra- Kde křesťan ko- stěl stavl, tam čert se šidem hospodu přistaví. Poslední do chrá- mu bývá, kdo pod zvonicí přebývá. Na ranou po- božný, na velkou honosný, na nešpor opilý. V den svatý prá- ce mají spáti. Svět svátce a posť se v pátek, ne- bude tvůj statek křá- tek.
12	Středa	S. Jana z Fakund.	3	55	8	4	7	45	10	43	
13	Čtvrtek	S. Antonína Paduansk.	3	55	8	5	9	2	11	4	☾ Kalendář židovský. 9. červ. 1 Thamus. 25. " Pásl dobytu chrámu.
14	Pátek	† S. Basilia Velkého.	3	54	8	6	10	17	11	24	
15	Sobota	S. Víta, Srdce Jež.	3	54	8	6	11	33	11	41	☾ Neděle 4. po sv. Duchu. P. Ježíš učil z lodičky zástupy. Luk. 5.
Neděle 4. po sv. Duchu. P. Ježíš učil z lodičky zástupy. Luk. 5.											
16	Neděle	S. Benna. S. Františ.	3	54	8	6	0	53		ráno	☾ Neděle 5. po sv. Duchu. Nebude-li hojnější spravedlnost vaše. Mat. 5.
17	Pondělek	S. Rajnera, zpěváka.	3	54	8	7	2	15	0	4	
18	Úterý	S. Marka a Marc.	3	54	8	7	3	36	0	24	☾ Neděle 6. po sv. Duchu. P. Ježíš nasytí 4000 mužův na poušti. Mark. 8.
19	Středa	S. Gervasia a Prot.	3	54	8	7	4	58	0	54	
20	Čtvrtek	S. Silvera, papeže.	3	54	8	8	6	18	1	28	☾ Neděle 7. po sv. Duchu. P. Ježíš nasytí 4000 mužův na poušti. Mark. 8.
21	Pátek	+ S. Aloisia z Gonz.	3	54	8	8	7	30	2	15	
22	Sobota	S. Pavlina, bisk.	3	54	8	8	8	23	3	20	☾ Neděle 8. po sv. Duchu. P. Ježíš nasytí 4000 mužův na poušti. Mark. 8.
Neděle 8. po sv. Duchu. P. Ježíš nasytí 4000 mužův na poušti. Mark. 8.											
23	Neděle	S. Agripiny, muč.	3	54	8	8	9	1	4	29	☾ Neděle 9. po sv. Duchu. P. Ježíš nasytí 4000 mužův na poušti. Mark. 8.
24	Pondělek	S. Jana křesťitele.	3	54	8	9	9	32	5	48	
25	Úterý	S. Prospera, bisk.	3	55	8	9	9	57	7	6	☾ Neděle 10. po sv. Duchu. P. Ježíš nasytí 4000 mužův na poušti. Mark. 8.
26	Středa	S. Jana a Pavla.	3	55	8	9	10	30	8	19	
27	Čtvrtek	S. Ladislava, krále.	3	55	8	9	10	36	9	18	☾ Neděle 11. po sv. Duchu. P. Ježíš nasytí 4000 mužův na poušti. Mark. 8.
28	Pátek	† S. Lva II, pap.	3	56	8	9	10	53	10	40	
29	Sobota	Sv. Petra a Pavla.	3	56	8	9	11	9	11	51	☾ Neděle 12. po sv. Duchu. P. Ježíš nasytí 4000 mužův na poušti. Mark. 8.
Neděle 12. po sv. Duchu. P. Ježíš nasytí 4000 mužův na poušti. Mark. 8.											
30	Neděle	Památka sv. Pavla.	3	57	8	8	11	28	0	56	

Červenec (měsíc apostolský) má 31 dní.

Polsky: Lipiec. Ilirsky: Šarpanj. Slovinsky: Mali Serpan. Rusky: Julij.

Den měsíce	Den v týd.	Svátky a slavnosti církevní	Slunce				Měsíce				Čtvrtě měsíce, židovský kalendář. a národní přísloví.
			vý- chod		západ		vý- chod		západ		
			h.	m.	h.	m.	h.	m.	h.	m.	
1	Pondělek	S. Theobalda, poust.	3	58	8	8	11	46	2	5	● Nový měsíc dne 8. v pondělí o 2 hod. 44 min. večer. ● Prvá čtvrt dne 15. v pondělí o 11. hod. 22 min. večer. ● Úplněk dne 22. v pondělí o 3 hod. 29 min. večer. ● Posled. čtvrt dne 30. v úterý o 3 hod. 46 minut ráno. Slunce vstoupí do znamení Lva (♌) v pondělí dne 22. o 11 hod. 28 min. večer.
2	Úterý	Navštíví. P. Marie.	3	59	8	8	ráno	3	13		
3	Středa	S. Eulogia, Heliodora.	3	59	8	8	0	13	4	17	
4	Čtvrtek	S. Prokopa, opata.	4	0	8	7	0	45	5	19	
5	Pátek	S. Cyrilla, Viléma.	4	1	8	6	1	27	6	18	
6	Sobota	S. Isaiáš, pror.	4	2	8	6	2	4	6	57	
Neděle 7. po sv. Duchu. Varujte se falešných proroků. Mat. 7.											
7	Neděle	S. Vilibalda, bisk.	4	3	8	5	3	5	7	44	Kalendář židovský. 8. červc. 1 Ab. 16. " Půst spáleni chrámu.* Toho spása pomůj, kdo se v svátek opjji. Jak ty Bohu, tak Bůh tobě. Almužna nechudi. Pravda nezneuctí, almužna neouchdi, máš neopozdí. Co chuděm dáš, na láci ti nroste. Za zdravého života dobře činiti, po smrti času nebude. Svíce lidem sloužíc sama se tráví. Mole nevypijíš, Boha nepřevalíš. Stihne soud Boží chytřejší i nad ptáky rychlejšího.
8	Pondělek	S. Kiliana, biskupa.	4	4	8	5	4	16	8	17	
9	Úterý	S. Aloisie, Cyrilla.	4	5	8	4	5	30	8	49	
10	Středa	S. Amalie, kněžny.	4	6	8	4	6	48	9	2	
11	Čtvrtek	S. Pia I., papeže.	4	7	8	4	8	7	9	30	
12	Pátek	S. Jana Gual. Jindř.	4	8	8	3	9	26	9	38	
13	Sobota	S. Eugena, Market.	4	9	8	3	10	43	10	9	
Neděle 8. po sv. Duchu. Co slyším o tobě? Vydej počet! Luk. 16.											
14	Neděle	S. Karoliny, Bonav.	4	10	8	2	0	5	10	29	
15	Pondělek	Rozeslání sv. apost.	4	11	8	1	1	21	10	58	
16	Úterý	S. P. Marie Karmelské.	4	12	8	0	2	43	11	36	
17	Středa	S. Aleše, zebraika.	4	13	7	59	4	3	ráno		
18	Čtvrtek	S. Symforosy, Arnold.	4	14	7	58	5	11	0	7	
19	Pátek	S. Vincencia z P.	4	15	7	57	6	14	1	1	
20	Sobota	S. Eliáše, pror.	4	16	7	56	6	58	2	12	
Neděle 9. po sv. Duchu. P. Ježíš plakal nad Jeruzalémem. Luk. 19.											
21	Neděle	S. Daniela, pror.	4	17	7	55	7	31	3	24	
22	Pondělek	S. Mari Magdal.	4	18	7	54	7	59	4	43	
23	Úterý	S. Apollináře, Libor.	4	19	7	53	8	20	5	59	
24	Středa	S. Christiny, muč.	4	21	7	51	8	37	7	13	
25	Čtvrtek	S. Jakoba Většího.	4	22	7	50	8	59	8	24	
26	Pátek	S. Anny, manž.	4	23	7	49	9	15	9	33	
27	Sobota	S. Pantaleon	4	24	7	47	9	32	10	39	
Neděle 10. po sv. Duchu. O fariseovi a publikánovi. Luk. 18.											
28	Neděle	S. Innocencia I.	4	26	7	46	9	52	11	48	
29	Pondělek	S. Marthy, panny.	4	27	7	45	10	14	0	57	
30	Úterý	S. Abdona a Senena.	4	28	7	43	10	43	2	3	
31	Středa	S. Ignácia z Lojoly.	4	29	7	42	11	19	3	5	

Srpen (měsíc poutnický) má 31 dní.

Polsky: Sierpien. Ilirsky: Kolovoz. Slovinsky: Veliki Serpan. Rusky: August.

Den měsíce	Den v týdnu	Svátky a slavnosti církevní	Slunce		Měsíce		Čtvrtě měsíce židovský kalendář a národní přísloví.	
			vý- chod	západ	vý- chod	západ		
			h. m.	h. m.	h. m.	h. m.		
1	Čtvrtek	S. Petra v okovech.	4 30	7 41	ráno	4 5	● Nový měsíc dne 7. ve středu o 2 hod. 0 min. večer. ● První čtvrt dne 13. v úterý o 8 hod. 21 min. ráno. ● Úplněk dne 20. v úterý o 0 hod. 57 min. večer. ● Posled. čtvrt dne 28. ve středu o 2 hod. 29 min. večer.	
2	Pátek	Porciunkuly. Alf.	4 31	7 39	0 9	5 2		
3	Sobota	Nalez. sv. Štěpána.	4 33	7 37	0 50	5 37		
Neděle 11. po sv. Duchu. P. Ježíš uzdravuje hluchoněmého. Mark. 7.								
4	Neděle	S. Dominika, mnich.	4 34	7 35	1 57	6 17	Slunce vstoupí do znamení panny (MP) v pátek dne 23. o 6 hod. 1 min. ráno.	
5	Pondělek	Panny Marie Sněžné.	4 36	7 34	3 11	6 48		
6	Úterý	Proměnění P. Ježíše.	4 37	7 33	4 29	7 14		
7	Středa	S. Kajetana, klášť.	4 38	7 31	5 50	7 35	Kalendář židovský. 7. srpna 1. Elul.	
8	Čtvrtek	S. Cyriaka a spolom.	4 40	7 29	7 8	7 57		
9	Pátek	S. Romana, vojáka.	4 42	7 27	8 27	8 14		
10	Sobota	S. Vavřince, muč.	4 43	7 25	9 53	8 37	Hoře! pomysli-li; buď vůle Boží! rozmysli-li. Pakli ne Bůh, kdož by pomohl. Komu Bůh pomáhá, ten vše přemáhá. V bídě nezoufej. V Boha doufej. Bůh območí, Bůh též osuší. Polekej Bože, jednou nezahub! Každý o sebe, pán Bůh o všechny. V Boha doufej a sám foukej. Bába přede, Bůh jí nitku vede. Kdo Boha zradil, komně ten dočové viny? Kdo nevěren Bohu, nevěren také lidem. S Bohem a s poctivostí.	
Neděle 12. po sv. Duchu. O milosrdném Samaritanovi. Luk. 10.								
11	Neděle	S. Susany, muč.	4 45	7 23	11 10	9 1		
12	Pondělek	S. Klary, panny.	4 46	7 21	0 30	9 31	Neděle 13. po sv. Duchu. P. Ježíš zhojil 10 malomocných. Luk. 17.	
13	Úterý	S. Hippolita, kněze.	4 48	7 19	1 51	10 8		
14	Středa	† Eusebia, muč.	4 49	7 18	3 5	10 55		
15	Čtvrtek	Nanebevzetí P. Marie	4 50	7 16	4 10	ráno	Neděle 14. po sv. Duchu. Žádný nemůže dvěma panem sloužiti. Mat. 6.	
16	Pátek	S. Rocha. Theod.	4 52	7 15	4 57	0 0		
17	Sobota	S. Liberta, muč.	4 53	7 13	5 32	1 9		
18	Čtvrtek	S. Heleny, císařov.	4 54	7 11	6 1	2 25	Neděle 15. po sv. Duchu. Žádný nemůže dvěma panem sloužiti. Mat. 6.	
19	Pondělek	S. Ludvíka, krále.	4 56	7 9	6 24	3 40		
20	Úterý	S. Bernarda, opata.	4 57	7 7	6 44	4 56		
21	Středa	S. Johanny Chant.	4 59	7 5	7 3	6 6	Neděle 16. po sv. Duchu. Žádný nemůže dvěma panem sloužiti. Mat. 6.	
22	Čtvrtek	S. Timothea, muč.	5 0	7 3	7 22	7 17		
23	Pátek	† S. Filipa Bennizzi.	5 1	7 1	7 36	8 25		
24	Sobota	S. Bartoloměje.	5 3	6 59	7 58	9 33	Neděle 17. po sv. Duchu. Žádný nemůže dvěma panem sloužiti. Mat. 6.	
25	Neděle	S. Ludvíka XI., král.	5 5	6 57	8 17	10 41		
26	Pondělek	S. Samuela Zefir.	5 7	6 55	8 44	11 50		
27	Úterý	S. Josefa Kulazansk.	5 8	6 53	9 18	0 53	Neděle 18. po sv. Duchu. Žádný nemůže dvěma panem sloužiti. Mat. 6.	
28	Středa	S. Augustina, bisk.	5 9	6 51	9 59	1 52		
29	Čtvrtek	S. Jana stěti.	5 11	6 49	10 35	2 50		
30	Pátek	S. Růženy Lim.	5 13	6 47	11 34	3 28	Neděle 19. po sv. Duchu. Žádný nemůže dvěma panem sloužiti. Mat. 6.	
31	Sobota	S. Rajnunda.	5 14	6 45	ráno	4 11		

Září (měsíc anjelský) má 30 dní.

Polsky: Wrzesień. Ilirsky: Rujan. Slovinsky: Klimovec. Rusky: Septembr.

Den měsíce	Den v týd.	Svátky a slavnosti církevní	Slunce		Měsíc		Čtvrtě měsíce, židovský kalendář a národní přísloví.
			vý- chod	západ	vý- chod	západ	
			h. m.	h. m.	h. m.	h. m.	
Neděle 15. po sv. Duchu. P. Ježíš vzkřísil mrtvého v Najmu. Luk. 7.							
1	Neděle	Slavn. sv. Václav stráž.	5 15	6 43	0 48	4 41	Nový měsíc dne 4. ve středu o 11 hod. 17. min. večer. První čtvrt dne 11. ve středu o 2 hod. 20 min. ve- čer. Plněnek dne 19. ve čtvrtek o 3 hod. 7 min. ráno. Posled. čtvrt dne 27. v pátek o 7 hod. 30 min. ráno.
2	Pondělek	S. Justina Vilém.	5 16	6 41	2 4	5 14	
3	Úterý	S. Mansveta, bisk.	5 18	6 39	4 23	6 37	
4	Středa	S. Rosalie, panny.	5 20	6 37	4 45	5 58	
5	Čtvrtek	S. Vavřince Just.	5 21	6 35	6 4	6 17	
6	Pátek	S. Zachariáše.	5 23	6 33	7 30	6 41	
7	Sobota	† S. Bronislavy, p.	5 24	6 30	8 53	7 4	
Neděle 16. po sv. Duchu. Staň-li v sobotu uzdra- vovat? Luk. 14.							
8	Neděle	Slavn. Narož. P. Mar	5 26	6 28	10 16	7 34	Slunce vstoupí do znamení vah (♎) v pondělí dne 23. o 2 hod. 44 min. 39 sek. ráno. Začátek podzímku.
9	Pondělek	S. Georgina a spol.	5 27	6 26	11 38	8 8	
10	Úterý	S. Pulcherie, Mikul.	5 29	6 24	0 52	8 53	
11	Středa	S. Felixe z Reguly.	5 30	6 22	1 59	9 49	
12	Čtvrtek	S. Guida chudého.	5 32	6 20	2 55	11 1	
13	Pátek	S. Liguriáše, muž.	5 34	6 18	3 34	ráno	
14	Sobota	Pozdviž. sv. kříže.	5 35	6 16	4 5	0 14	
Neděle 17. po sv. Duchu. Milovati budeš Pána Bůha. Mat. 22.							
15	Neděle	Slavn. Jm. P. Mar	5 36	6 14	4 30	1 27	Kalendář židovský. 5. září Nový r. 5625.* 6. „ druhý svátek novoroční. 8. „ Půst Gedalj. 14. „ Slv. smíření.* 19. „ Slv. pod zele- ným.* 20. „ Druhý svát.* 23. „ Sl. palmová. 26. „ Konec slavn. pod zeleným.* 27. „ Radost ze zákona *
16	Pondělek	S. Ludmily, král. česk.	5 38	6 12	4 50	2 41	
17	Úterý	S. Lamberta, biskup.	5 39	6 10	5 8	3 54	
18	Středa	Suchý d. s. Tom.	5 40	6 8	5 27	5 2	
19	Čtvrtek	S. Januaria, bisk.	5 42	6 6	5 44	6 13	
20	Pátek	S. Eustachia, m.	5 44	6 4	6 4	7 20	
21	Sobota	S. Matouše, ap.	5 45	6 2	6 21	8 26	
Neděle 18. po sv. Duchu. Důvěř, synu, odpouštějí se tobě hříchy. Mat. 9.							
22	Neděle	S. Morice, plukovn.	5 47	6 0	6 47	9 38	Pán Bůh s námi a zlé pyš. Kdo do nebe plije, na jeho vlastní tvář slina bje. Těsná jsou dvíř- ka k nebi. Široká brána do pekla. Pověra jest hád, kdo jí věř, tená věř. Kdo věř v čáry, toho vezme ďábel starý.
23	Pondělek	S. Tekly, panny.	5 48	5 58	7 19	10 41	
24	Úterý	S. Gerharda, Ruperta.	5 50	5 56	7 57	11 41	
25	Středa	S. Kleofáše uč. Páně.	5 52	5 54	8 29	0 38	
26	Čtvrtek	S. Justiny, Cypriana	5 54	5 52	9 24	1 16	
27	Pátek	S. Kosmy a Dam.	5 55	5 50	10 28	2 4	
28	Sobota	S. Václava, krále č.	5 56	5 47	11 41	2 42	
Neděle 19. po sv. Duchu. Království nebeské jako svadba. Mat. 22.							
29	Neděle	S. Michala archanj.	5 57	5 45	ráno	3 14	
30	Pondělek	S. Jeronyma, uč. církv.	5 58	5 42	0 57	3 36	

Ríjen (měsíc posvěcení chrámu Páně) má 31 dní.

Polsky: Pazdziernik. Ilirsky: Listopad. Slovinsky: Kolopersk. Ruský: Oktobrr.

Den měsíce	Den v týd.	Svátky a slavnosti církevní.	Slunce		Měsíce		Čtvrté měsíce, židovský kalendář a národní přísloví
			východ	západ	východ	západ	
			h. m.	h. m.	h. m.	h. m.	
1	Úterý	S. Remigia, biskupa.	6 59	5 40	2 15	4 0	Nový měsíc dne 4. v pátek o 8 hod. 3 min. ráno. Prvá čtvrt dne 10. ve čtvrtek o 11 hod. 15 min. večer. Úplněk dne 18. v pátek o 7 hod. 44 min. večer. Posled. čtvrt dne 26. v sobotu o 11 hod. 0 min. večer. Slunce vstoupí do znamení štíra (♏) ve středu dne 23. o 11 hod. 55 min. ráno. Kalendář židovský. 5. Tjma 1. Marchesvan. Koho Bůh chrání, toho zbraň neraní. Kůň-li blížnicko, duši svou v základ dáváš. Kdo za pluhem kleje, zlé semeno seje. Kdo do tebe kameneu, ty do něho chlebeu. Ovce, neposlouchají pastýře, kofíť víkn. Živ buď jak buď, jenom Bůh nechť vej. Rázne a důmyslné nazývá Slovany „holubičím národem“ náš Kuzenský, nevím sám-li od sebe anebo z nějakého národního hlasu. Dále na slovo jsou vzati Čechové jakožto hnědný — Poláci jako rytířský (rycarský) — a Rusi jako caromilovný národ.
2	Středa	S. Leodagra, bisk.	6 1	5 38	3 37	4 21	
3	Čtvrtek	S. Kandida, mučen.	6 2	5 36	4 56	4 41	
4	Pátek	S. Františka Seraf.	6 4	5 34	6 28	5 5	
5	Sobota	S. Placida, muč.	6 6	5 32	7 47	5 34	
Neděle 20. po sv. Duchu. P. Ježíš uzdravil syna královu. Jan 4.							
6	Neděle	Slavnost sv. řízenec	6 7	5 30	9 11	6 7	Slunce vstoupí do znamení štíra (♏) ve středu dne 23. o 11 hod. 55 min. ráno. Kalendář židovský. 5. Tjma 1. Marchesvan. Koho Bůh chrání, toho zbraň neraní. Kůň-li blížnicko, duši svou v základ dáváš. Kdo za pluhem kleje, zlé semeno seje. Kdo do tebe kameneu, ty do něho chlebeu. Ovce, neposlouchají pastýře, kofíť víkn. Živ buď jak buď, jenom Bůh nechť vej. Rázne a důmyslné nazývá Slovany „holubičím národem“ náš Kuzenský, nevím sám-li od sebe anebo z nějakého národního hlasu. Dále na slovo jsou vzati Čechové jakožto hnědný — Poláci jako rytířský (rycarský) — a Rusi jako caromilovný národ.
7	Pondělek	S. Bruna, zakl. řádu.	6 8	5 28	10 34	6 48	
8	Úterý	S. Brigitty, jept.	6 10	5 26	11 46	7 43	
9	Středa	S. Diviše, biskupa.	6 12	5 24	0 49	8 55	
10	Čtvrtek	S. Františka Borgiáš.	6 14	5 22	1 32	10 6	
11	Pátek	S. Burkharda, bisk.	6 15	5 20	2 5	11 21	
12	Sobota	S. Maximiliana, b.	6 16	5 18	2 34	ráno	
Neděle 21. po sv. Duchu. Král klade počet se služebníky svými. Mat. 18.							
13	Neděle	S. Eduarda III. král.	6 17	5 16	2 56	0 35	Koho Bůh chrání, toho zbraň neraní. Kůň-li blížnicko, duši svou v základ dáváš. Kdo za pluhem kleje, zlé semeno seje. Kdo do tebe kameneu, ty do něho chlebeu. Ovce, neposlouchají pastýře, kofíť víkn. Živ buď jak buď, jenom Bůh nechť vej. Rázne a důmyslné nazývá Slovany „holubičím národem“ náš Kuzenský, nevím sám-li od sebe anebo z nějakého národního hlasu. Dále na slovo jsou vzati Čechové jakožto hnědný — Poláci jako rytířský (rycarský) — a Rusi jako caromilovný národ.
14	Pondělek	S. Kalixta, papeže.	6 19	5 14	3 13	1 45	
15	Úterý	S. Theresie. Hedvivy.	6 20	5 12	3 30	2 56	
16	Středa	S. Havla, zakl. řádu.	6 21	5 10	3 38	4 3	
17	Čtvrtek	S. Hedvivy, vévodk.	6 23	5 8	4 9	4 51	
18	Pátek	S. Lukáše, evang.	6 25	5 6	4 29	6 16	
19	Sobota	S. Petra z Alkant.	6 26	5 4	4 52	7 24	
Neděle 22. po sv. Duchu. Sluš-li daň dávati cfsari? Mat. 22.							
20	Neděle	Slavnost Pos. chr. P.	6 28	5 2	5 21	8 34	Koho Bůh chrání, toho zbraň neraní. Kůň-li blížnicko, duši svou v základ dáváš. Kdo za pluhem kleje, zlé semeno seje. Kdo do tebe kameneu, ty do něho chlebeu. Ovce, neposlouchají pastýře, kofíť víkn. Živ buď jak buď, jenom Bůh nechť vej. Rázne a důmyslné nazývá Slovany „holubičím národem“ náš Kuzenský, nevím sám-li od sebe anebo z nějakého národního hlasu. Dále na slovo jsou vzati Čechové jakožto hnědný — Poláci jako rytířský (rycarský) — a Rusi jako caromilovný národ.
21	Pondělek	S. Vendelina. Felic.	6 29	5 0	5 57	9 32	
22	Úterý	S. Korduly, panny.	6 30	4 58	6 39	10 31	
23	Středa	S. Severina. Jana K.	6 32	4 56	7 19	11 25	
24	Čtvrtek	S. Rafaele archanj.	6 34	4 54	8 18	11 58	
25	Pátek	S. Krispina a Kris.	6 35	4 53	9 26	0 19	
26	Sobota	S. Evarista I., pap.	6 37	4 51	10 37	1 8	
Neděle 23. po sv. Duchu. Kníže klaně se P. Ježíši. Mat. 9.							
27	Neděle	S. Sabiny, mučen.	6 38	4 49	11 52	1 40	Koho Bůh chrání, toho zbraň neraní. Kůň-li blížnicko, duši svou v základ dáváš. Kdo za pluhem kleje, zlé semeno seje. Kdo do tebe kameneu, ty do něho chlebeu. Ovce, neposlouchají pastýře, kofíť víkn. Živ buď jak buď, jenom Bůh nechť vej. Rázne a důmyslné nazývá Slovany „holubičím národem“ náš Kuzenský, nevím sám-li od sebe anebo z nějakého národního hlasu. Dále na slovo jsou vzati Čechové jakožto hnědný — Poláci jako rytířský (rycarský) — a Rusi jako caromilovný národ.
28	Pondělek	S. Simona a Judy.	6 40	4 47	ráno	2 0	
29	Úterý	S. Zenobia. Narcisa.	6 42	4 45	1 9	2 21	
30	Středa	S. Marcella, setníka.	6 43	4 44	2 26	2 39	
31	Čtvrtek	S. Volfganga, bisk.	6 45	4 42	3 49	3 8	

Listopad (měsíc všech Svátých) má 30 dní.

Polsky : Listopad. Ilirsky : Studenj. Slovinsky : Listopad. Rusky : Novembr.

Den měsíce	Den v týdnu	Svátky a slavnosti církevní.	Slunce		Měsíce		Čtvrtě měsíce, židovský kalendář a národní přísloví.
			vý- chod	západ	vý- chod	západ	
			h. m.	h. m.	h. m.	h. m.	
1	Pátek	† Slav. všech Svátých	6 46	4 41	5 14	3 29	● Nový měsíc dne 2. v sobotu o 5 hod. 10 min. večer. Prvá čtvrt dne 9. v sobotu o 12 hod. 50 min. ráno. Úplněk dne 17. v neděli o 2 hod. 13 min. večer. Posled. čtvrt dne 25. v pondělí o 0 hod. 18 min. večer.
2	Sobota	Všech věrn. Duš.	6 48	4 39	6 41	3 59	
Neděle 24. po sv. Duchu. Bouře velká stala se na moři Mat. 8.							
3	Neděle	S. Huberta, biskupa.	6 50	4 37	6 6	4 36	Slunce vstoupí do znamení střelce (♐) v pátek dne 22. o 7 hod. 32 min. ráno. Kalendář židovský. 4. listp. 1. Kislev: 28. " Posvěcení chrámu. Kde Slovanka, tam zpěv. Vlast se hubí chodbo, mysl klesá ne- hodn a nedostatky všem jsou nesladky. Z vrány nebude sokol. Jest přísloví mezi Němci o Slovanech, že „kam Slovan přijde, každý hřebík před ním se třese.“ Neprot tomu zas Slovan praví: „Pravda; ale kam Němec přijde, ten bo- zejistě vytrhne.“ Nedej Bože do- čkatí té chvíle, by se poznal býk a Slovan ve své síle. Pán Bůh Čech neopustí, pakli sám sebe se nespasí.
4	Pondělek	S. Karla Boromej.	6 51	4 35	9 24	5 28	
5	Úterý	S. Emericha Zachar.	6 53	4 34	10 34	6 40	
6	Středa	S. Leonarda, poust.	6 55	4 32	11 28	7 48	
7	Čtvrtek	S. Engelberta, bisk.	6 57	4 30	0 6	9 5	
8	Pátek	S. Bohumira, bisk.	6 59	4 28	0 37	10 21	
9	Sobota	S. Theodora, muč.	7 0	4 27	0 59	11 37	
Neděle 25. po sv. Duchu. O koukolu mezi pšenic. Mat. 13.							
10	Neděle	S. Ondřeje Avellin.	7 2	4 25	1 18	ráno	Kde Slovanka, tam zpěv. Vlast se hubí chodbo, mysl klesá ne- hodn a nedostatky všem jsou nesladky. Z vrány nebude sokol. Jest přísloví mezi Němci o Slovanech, že „kam Slovan přijde, každý hřebík před ním se třese.“ Neprot tomu zas Slovan praví: „Pravda; ale kam Němec přijde, ten bo- zejistě vytrhne.“ Nedej Bože do- čkatí té chvíle, by se poznal býk a Slovan ve své síle. Pán Bůh Čech neopustí, pakli sám sebe se nespasí.
11	Pondělek	S. Martina, bisk.	7 3	4 23	1 39	0 46	
12	Úterý	S. Martina, papeže.	7 5	4 22	1 58	1 54	
13	Středa	S. Stanislava Kostky.	7 7	4 20	2 15	3 1	
14	Čtvrtek	S. Jukunda, Serapion.	7 8	4 19	2 36	4 7	
15	Pátek	† S. Leopolda IV.	7 10	4 17	2 55	5 14	
16	Sobota	S. Edmunda, Olm.	7 12	4 15	3 22	6 24	
Neděle 26. po sv. Duchu. Království nebeské jako zrno horthěné. Mat. 13.							
17	Neděle	S. Řehoře divotvor.	7 13	4 14	3 56	7 26	Kde Slovanka, tam zpěv. Vlast se hubí chodbo, mysl klesá ne- hodn a nedostatky všem jsou nesladky. Z vrány nebude sokol. Jest přísloví mezi Němci o Slovanech, že „kam Slovan přijde, každý hřebík před ním se třese.“ Neprot tomu zas Slovan praví: „Pravda; ale kam Němec přijde, ten bo- zejistě vytrhne.“ Nedej Bože do- čkatí té chvíle, by se poznal býk a Slovan ve své síle. Pán Bůh Čech neopustí, pakli sám sebe se nespasí.
18	Pondělek	S. Odonu Eugena.	7 15	4 13	4 39	8 24	
19	Úterý	S. Alžběty, kněžny.	7 17	4 12	5 16	9 20	
20	Středa	S. Felixe z Valois.	7 19	4 11	6 12	9 55	
21	Čtvrtek	Obětování P. Marie.	7 20	4 10	7 17	10 38	
22	Pátek	† S. Cecilie, mučen.	7 22	4 9	8 26	11 12	
23	Sobota	S. Clementa, pap.	7 23	4 8	9 39	11 41	
Neděle 27. a poslední po sv. Duchu. Když uříte ohavnost spuštní. Mat. 24.							
24	Neděle	S. Jana z kříže. Flory.	7 25	4 7	10 53	0 3	Kde Slovanka, tam zpěv. Vlast se hubí chodbo, mysl klesá ne- hodn a nedostatky všem jsou nesladky. Z vrány nebude sokol. Jest přísloví mezi Němci o Slovanech, že „kam Slovan přijde, každý hřebík před ním se třese.“ Neprot tomu zas Slovan praví: „Pravda; ale kam Němec přijde, ten bo- zejistě vytrhne.“ Nedej Bože do- čkatí té chvíle, by se poznal býk a Slovan ve své síle. Pán Bůh Čech neopustí, pakli sám sebe se nespasí.
25	Pondělek	S. Kateřiny, mučen.	7 26	4 7	ráno	0 24	
26	Úterý	S. Konrada biskupa.	7 28	4 6	0 7	0 45	
27	Středa	S. Virgila, biskupa.	7 29	4 6	1 8	1 16	
28	Čtvrtek	S. Sathena Štěpána.	7 30	4 5	2 49	1 26	
29	Pátek	† S. Saturnina, bisk.	7 31	4 5	4 7	1 54	
30	Sobota	S. Ondřeje, apost.	7 33	4 4	5 30	2 26	

Prosinec (měsíc vanoční) má 31 dní.

Polsky: Grudzień. Nizsky: Prosinec. Slovinsky: Gruden. Rusky: Decembr.

Den měsíce	Den v týd.	Svátky a slavnosti církevní	Slunce		Měsíc		Čtvrtě měsíce, židovský kalendář a národní přísl. ov.
			vý- chod	západ	vý- chod	západ	
			m. h.	m. h.	h. m.	h. m.	
Neděle 1. adventní. O posledním soudu. Luk. 21.							
1	Neděle	S. Eligia, biskupa.	7 34	4 4	6 54	3 11	Nový měsíc dne 2. v pondělí o 3 hod. 22 min. ráno. První čtvrt dne 9. v pondělí o 4 hod. 15 min. ráno. Úplněk dne 17. v úterý o 9 hod. 14 min. ráno. Posled. čtvrt dne 24. v úterý o 10 hod. 58 min. večer. Nový měsíc dne 31. v úterý o 3 hod. 0 min. večer.
2	Pondělek	S. Bibia, y p. Aurelie.	7 35	4 3	8 5	4 9	
3	Úterý	S. Františka Xaver.	7 36	4 2	9 13	5 25	
4	Středa	† S. Barbory, panny.	7 37	4 1	10 0	6 40	
5	Čtvrtek	S. Sabhase. Lucia.	7 39	4 0	10 34	8 1	
6	Pátek	S. Mikuláše, biskup.	7 40	4 0	11 1	9 18	
7	Sobota	S. Ambrože, bisk.	7 41	4 0	11 24	10 32	
Neděle 2. adventní. Ty-li jsi ten, kterýž přijít máš. Mat. 11.							
8	Neděle	Počestí blah. P. Marie.	7 42	4 0	11 42	11 42	Slunce vstoupí do znamení koze-rozce (♈) v sobotu dne 21. o 8 hod. 32 min. 3 sek. večer. Za-čátek zimy.
9	Pondělek	S. Leokadie, panny.	7 43	4 0	0 2	ráno	
10	Úterý	S. Judithy. Melchiad.	7 45	4 0	0 20	0 50	
11	Středa	† S. Damasa, papeže.	7 46	4 0	0 39	1 57	
12	Čtvrtek	S. Synesia. Max.	7 47	4 0	0 58	3 3	
13	Pátek	S. Lucie p., muč.	7 48	4 0	1 25	4 15	
14	Sobota	S. Spiridiona.	7 49	4 0	1 56	5 18	
Neděle 3. adventní. Poslali židé z Jeruzaléma k Janovi. Jan 1.							
15	Neděle	S. Irene, mučen.	7 50	4 0	2 35	6 17	Kalendář židovský. 4. prosince 1. Tebeth. Nejvyšší hory nej- těžší hromobiti an- šejt. Dokud žil děd nebývalo béd, a na nás vnučky shrnuły se mky. Čechy a Sasy prošel, a rozumu předce nedošel. Slovák jako tepla. Co Vlach to dok- tor, co Němec to ku- pec, co Polák to bet- man. Polský most, ně- mecký půst, vlaská nábožnost, vše to ni- čemnost. Co Polák vypije za den, Němcovým stakem bývá.
16	Pondělek	S. Adelaidy, císař.	7 51	4 0	3 8	7 14	
17	Úterý	S. Lazara z Beth.	7 52	4 1	4 5	7 54	
18	Středa	† Suchý d.s. Grac.	7 53	4 1	5 8	8 27	
19	Čtvrtek	S. Nemesia.	7 54	4 1	6 17	9 16	
20	Pátek	S. Liberata. Am.	7 55	4 1	7 29	9 45	
21	Sobota	S. Tomáše, ap.	7 55	4 2	8 43	10 8	
Neděle 4. adventní. Léta 1. císařství Tiberia. Luk. 3.							
22	Neděle	S. Zena. Beaty.	7 56	4 2	9 55	10 30	Suché dni
23	Pondělek	S. Viktorie, panny.	7 56	4 3	11 9	10 50	
24	Úterý	† Adama a Evy.	7 56	4 3	ráno	11 7	
25	Středa	Narození Christa P.	7 57	4 4	0 28	11 28	
26	Čtvrtek	S. Stěpána prvomuč.	7 57	4 4	1 46	11 53	
27	Pátek	† S. Jana, ap. evang.	7 57	4 5	3 5	0 23	
28	Sobota	S. Mladětek.	7 57	4 6	4 47	0 59	
Neděle v oktávě. Narození Páně. P. Ježíš v chrámě. Luk. 2.							
29	Neděle	S. Tomáše, arcibisk.	7 57	4 7	5 44	1 48	
30	Pondělek	S. Davida, krále.	7 57	4 8	6 54	2 0	
31	Úterý	S. Sylvestra, papeže.	7 57	4 9	7 49	4 9	

Všem se nelze zachovati,

čili

Ospravedlnění neprávě obviněného kalendáře.

Kalendářník nechci být,
Ani redaktorství mít.
Jest to úřad cti a chlouby,
Nese věru plané houby

V jisté obci měli sousedé právo, zadávat uprázdněnou fáru. Stářícký pan farář umřel. Nastala tedy doba, kdy zas svého práva užití mohli. Aby však tak důležitého místa mě nic toboť sic nezahladili, usnesli se všichni páni sousedé jednohlasně, že fáru svou jinému nedají, leč takovému, kterýžby se jim zaručil, že jim dělávati bude počasí, jaké právě budou žádati; totiž když budou žádat dešť, aby pan farář dal pršet, a když pěkně, aby velel slunci svítiti. Dlouho to trvalo, a nepřihlásil se žádný. Uradili se tedy, že to dají do novin. Poslali to také skutečně do Jazona, ale bobužel bez výsledku; neboť tento chudák sám při tichém povětrí zahynul. Tu jim poradil pan syndikus z města, pán to tuze učený, neboť nosí pořád okuláre na nosu, a pomáhá také někdy pánům na kanceláři opisovat lejstry, a z materštiny dělává si posměch, aby to dali do novin německých, tam že je více intelligence; t. j. oznámení licitací, exekučních prodáv, vychvalování masit na kuří oka, prodeje rozdivných zbytečných pletek zvlášť lásky k bližnímu. A tu že jim nejlépe poslouží ty nejstarší noviny tak zvané „Allgemeine Zeitung“, ty prý obzvlášť mají oko na panáčky, a rády si všimají jejich věcí. Stalo se tak; ale všechno darmo. — Již počali všichni málomyslně, předzvídajce, že budou muset od svého tak důmyslného, a pro budoucí všeobecné dobro tak prospěšného požadavku něco spustit; ale tu jakoby zakřesl, náhle se rozbfesko v hlavě obecního písaře, a toť jest osoba na obci důležitá, ano obyčejně jest on

duší slavně raddy; aby se jejich fára ještě postavila do kalendáře, a sice hned na první stránku, kde se dle Knauerova stoletského kalendáře předpovídá: jaké budou časy. Tak nejspíš velebníček, který se s tím důležitým uměním obírá, na to přijde, a budeli ferka a si troufal, k nám se přihlási. Smlo se! a jak výborně se povedlo! Sotva nový kalendář vyšel, juž za nim také pan patr pro fáru přišel. Na otázku: budeli jim moci s tím počasím správně vyhověti? I toť jest pravá maličkost; odvětil jim, stance se všim jakkoliv, — já jsem s pánem Bohem jedna ruka, vždyť si po latinsku i po moravsku tykáme. — No, neměl jsem já dobře? ozval se pan písař k slavnému výboru; kdyby nebylo mne a kalendáře, neměli bychom takového pána za faráře.

Nový pan farář se přistěhoval, sousedé odeslali mladšího k pánu faráři, že chtějí mít počasí pěkné, aby mohli pohodlně zaset. Dobře, odvětil přívětivě pan farář, sousedé si mohou jen poručit. — Zaseli dle své vůle. — Pak žádali dešť, aby semeno mohlo vzrost. — Nemám nic proti tomu, odpověděl vlídně pan farář. A pěkně se dalo do deště; a tak to šlo při sázení, kopačkách, v čas žní dokonale podle vůle panů sousedů. I nemohli si dosti nachválit toho výborného nápadu, co jim tak výtečného a mocného pána faráře zjednal.

Než ale po žněch nastala jiná. Ti co měli juž všechno v stodolách, chtěli na pánu faráři trochu deště na zelí, řepu a jiné, a aby mohli i podmlat a přeorávat. Pan farář tomu neodpíral. To však se dověděli jiní, co

měli ještě na hromádkách proso, viku a hrach již jen na rozluštění; ti přišli k p. farářovi, aby ještě s deštěm poshověl. Pan farář však, aby se s jedním nerozkořil, a druhé na sebe nepopudil, odpověděl: Vy chcete ještě pěkné počasí, onino však dešť. Tak jsme to ale neudělali mezi sebou. A to zdravý rozum také ani nemůže žádat, aby, když na Petrovo prší, vedle hned na Pavlovo muselo svítit slunce, a zas hned vedle Pavlovo na Havlovo přšelo. — To by pravda těžko šlo! uznávali sousedé. Pročež dal jim pan farář tu radu, aby se v hromadě na to uradili, měli pršet, nebo ne. — Sousedé se sešli, a počali se radit; avšak s jedné strany tmavé mračna a z druhé strany parné slunce, což divu, že z nenadane krupobití pěstí, blyskání v očích, hromový rachot židlic a stolů, fučení a skučení nádavek a lán celou radnici otřásl; — až konečně všickni svaženi potem a porosení červenými krupěmi, počali opět chladnouti, a na dví se dělice, opět se shodovali jednohlasně jedni k druhým provolávajíc: „Když nemá být po naší, nesmí být ani po vaší; jak to bývalo, ať to tak zas bývá. Kdo chceš říci se budoucně třeba podle kalendáře, a žádný ať skrz pověti nelezle víc na faráře.“

A tu máme na bředni, odkud pošle ono u Slovákův tak oblíbené pořekadlo: „Kalendář, ne farář.“ A že tato jednomyslnost všech milých farníkův obzvláště pana faráře potěšila; kdoby na tom z laskavých čtenářův neb posluchačův pochyboval, — ten položí za pokutu stříbrný groš pro kalendářníka.

Proč pro kalendářníka? tážete se? I ty můj jemináčku! což pak si myslíte, že je tak lehké být kalendářníkem? Onen pan farář měl pánu Bohu co děkovat, že se mu to tak podařilo od jara a přes celé léto. A měl na starost jen jedinou věc, a v té snad jen jednu osadu. A hle! na podzim jaký tu ptece povstal rámus! jaké blesky a hromobití! a to jak jste již na vrchu pozorovali, ne

z jasného nebe, jenž svým milostným očkem na ně se usmívalo. — Jak si má tedy poradit ubohý kalendářník, když nejen pro jednu farnost, ani jen pro jeden kraj, nýbrž pro celou Moravu, Čechy, Slováků a Slezáků má dělat pověti? Tu ty nezapalné blesky hněvu, a nemotorné rachocení rozduřenosti, od jihu a severu, od východu a od západu proti kalendářovi se hrnou, když jednomu každému neudělal pověti po chuti. — Ale musí on mět tvrdou hlavu, pomyslí si někdo, že krupobití z tolikerych mračen mu ji neutlouklo již na hniličku!

Ale co on si z toho ze všeho dělá! on, kterýž mračny vládne, a blesky a hromy rozesílá, jak se mu líbí. Šrště na něj rachejtlami nelibosti, nespokojenosti, mrzutosti, brblání, rozduřenosti, pomluv a hněvu — všech těch 7 rarášků co nám chutí na jídlo kazí, spánek zahánějí, užívání překážejí a zdraví moří, — on jakoby mě nic tobě nic všechno ze sebe střese, jakoby hrách na stěnu házel. A to on tak milí braši musí, sice byste již dávno neměli žádného kalendáře, kdyby vždy zoufalstvím nad vaší nespokojeností měl zatřepat šupákami. Štěstí však jeho, že má dobrou kůži, neboť se již nejednou dostal do dobrého prádla! — Čtěte jen, jaké psaní došlo nás ze Slovenska. To vám nevím sice jistě pověti, jestli z Mokrého Haje, ze Senice nebo ze Skalce; ale prali nás! čtěte:

Přečtený pane kalendářníku!

Nesmíli se člověk již spolehnout na pěkné pověti, když to i tištěno stojí; podle čeho teda má se ubohá pradelna ještě řídit? Zač teda platit? Na 10ho máje stálo: „teplo, jasno a větrno.“ Já jsem se dala tedy do prádla pro pánů úředníky a důstojníky. — Ale ahy do toho! — Kde má ubohá pradelna vyvěsat prádlo, když se od rána až do Boží noci dešť jen leje? — Však jsem povídala, když mne 9ho celého odpoledne kufí

oka pálily, že to není darmo; ba i koze jak šly ze stáda, třely se o zed; a to bývá jistě znamení. Ale jak jsem neměla dát víc na vaši učenost, než na hloupou kozu? — Moje sousedka ta má kalendář z Vidně — a tam stojí dešť! ona se mě vysmála, a posla z toho ještě mrzutost. K čemu je mě to? Prosim tedy, abyste se mě podruhé řídil podle videnského pověří. Zatím se mějte dobře. Já zůstávám

Vaše

Háta Zmoklá.

Nebylibychom tomuto dopisu věřili, ale i tamnější inlynář se nám velmi slušně poděkoval za ten vydatný dešť. Pratlence však musíme podotknout, že jsme nemohli vědět, žeby ona právě jiného pověří byla potřebovala — a dešťovka snad při prádle není také k zahoezení. A potom museli jsme brát ohled na důležitější věci. My jsme totiž právě tenkrát chtěli sázet zemičky. A jeden dobrý známý co od nás každoročně 3 Moravany odbírá, umnil si toho dne jíti s celou svou četnou rodinou na procházku do Kartous! Tudyž abychom se mu zavděčili bylo nutno, abychom mu na ten den v kalendáři postavili pěkné pověří, čímž by zajisté i pratlence bylo se vyhovělo; — ale my za to nemůžem! Aspoň jsme my měli dobrou vůli! — Ostatně si to vždycky dobře rozvažíme, nežli se pro jisté pověří rozhodneme. Komu ale na tom záleží, aby pro sebe měl něco zvláštního, nechať se ve vyplaceném psání prosobně na nás obrátí, a my mu za slušnou mzdu milerádi pošleme pověří jakékoliv, totiž poučení, jakby si to tištěné pověří pro sebe vyložil měl! —

Žádati ale po nás, bysme se řídili podle pověří Videnského jest neslušné, vždyť my jsme si jiných pomůcek k děláni pověří pronajali. A konečně se to přece musí jedenkrát povědět; že totiž všickni ostatní kalendářové naschval jináč pověří — než my — oliskují; — ale ob-

skáčou to! neboť máme ještě hodnou zásobu krůpobití, a to na ně — —

Smutné jest to však, že se musí jeden před vlastními krajany ospravedlňovat, ano tím smutnější, když i v Asii uznání a vážnosti docházíme, jak z následujícího listu vysvítá:

„Na Redakci Moravana v Evropě.

Nikdy jsem nedržel na pověří v kalendáři, neboť jsem se na innohých svých cestách o tom přesvědčil, že pověří i v jednom dni mnohokrát se změní. Abych teda člověčenstvu prokázal nějakou službu, skupovával jsem celé sklady kalendářův, které jsem v moři utopiti dával. Jak mne to však radostně překvapilo, když mě při tom shonu po kalendářích padl do rukou Moravan, ale do čínské řeči přeložený! v němžto jsem následující pověří čel: dne 1. a 2. října krásně, 3. bouřka, lijavec, pak nepřijemno až do 9. Ach pomyslí si, toť je z brusu nový kalendář! ten se snad bude ještě chránit: vodit lidi s apřilem — letos chcu cestovat podle tohoto pověří! A tak se stalo! Děkuju vám srdečně všecko se vyplnilo na vlas. Budoucně budu cestovat jen podle tohoto kalendáře, a pro nastávající rok žádám vás o 10.000 kalendářů. Tím zůstávám

Vaším příznivcem.

Lord Ksonston.

V Kalkuttě dne 24. října 1859.“

Jaká to náhrada! Co jest praldena proti Lordovi t. j. hraběti?! Pravda že se zdá, jakobychem dělali pověří pro Indii britanskou; ale to se tak jen zdá. Neboť my směle můžem tvrdit, že všickni lidé dohromady nedovedou nám, jen jedinkou chybičku dokázat. My jsme s to ne snad z celého světa, ani ne z celého Rakouska, nýbrž pouze jen z Moravy sehnat pro každý den svědka hodnověrného, který nám osvědčí, že nepřili právě tu, že prší jinde! — — tak by jsme mohli říci; ale ne! s

tím my nejsme spokojeni, ale stojíme pevně na tom, že my vždycky pravdu máme. Ačkoliv se i přiznali musíme, že ten pan lord ne podle 59ho nýbrž podle 57ho kalendáře cestoval! Ale to nás přece nezene v kožuchu do vody, proto že my vždycky pravdu mít musíme. Jen že nám lidé nerozumí, jak my to míníme. Protož chci ku konci výklad našeho pověť přiložit, kterýž má platnost pro každou připadnost.

Dříve však musím odpovědět ještě na jeden užšpačný dopis, z čehož láskavý čtenář ráčí posouditi, co pořadatel kalendáře všecko polikati musí. Tu nám píše kdosi:

Z hor!

Příteli! měl by jsto si vzíti výsadu (patent) ku stavění hřbitovů. Věru máte k tomu vlohy! Já aspoň jsu vám velmi z toho povděčný. Co jsme my se celý rok napřemýšleli, kdebychom u nás vzali místočko na nový hřbitov; nebo jsme velmi chudobní; — tu však otevřu váš kalendář a hle! jaký to výborný nápad! já jsem totiž každý den, na který jste udal pověť nepravé, naznačoval $\frac{1}{2}$. — Tu otevru kalendář; a celý les samých křížů mne zírá! samých to křížů! totéž výborné! děkuju vám za to; ale poněvadž my přec onoho místa v kalendáři pro náš hřbitov upotřebit nemůžem; vlté vy co? vynechte to předpovídání povětří na budoucnost zcela z vašeho kalendáře, a přemlouvejte k tomu i ostatní kalendářníky! Tím ušetříte papíru a černidla; a když potom za kalendář přece toli utržíte jako jindy, tož to ušetřené odtáhněte a pošlete ty peníze nám horákům, my jich lepší spotřebujem. A jistě každý rozumný pak řekne, že jste se s moudrým poradil, když to celé pověť uclháte za pokojem; neboť bez toho nevíte nic chytrého, t. j. aspoň o pověť nic jistého! — Tím pak se i nejpěkněji ulnete, a to bez soudu a advokátů nechvalnému poráknutí, jak

to už i naše děti o vás povídají, že „kalendář je lhář.“ Nemyslete tedy pane kalendářníku! že jsme my venkované ještě tak hloupi, jako Vávra v loni. Vězte! že i to vaše tajemství, jak to pověť děláte, je už vyraženo; že vy ho sám ani nepíšete, ale celé to pověřivé předpovídání že jste ponechal jednomu z vašich chovanců. Ovšem že s tím prozřetelným napomenutím, aby jen nekladl o vánocích silné parno, a o svatém Janu křesťiteli ani mnoho sněhu nebo silné mrazy, a to ostatní aby udal podle své chuti Tak! tak milý pane! Všecko nám to vyzradil náš Filip Všečka, který, když vás jednou doma nebylo, u vás o tom se přesvědčil, a na vašem žákovi za marcipán a za groš celé to tajemství pěkně vyloudil. A my jsme si to již dávno taky povídali, že ani vy sám tomu nevěříte, co nám venkovanům o tom pověť i tištěné za pravdu, či za 40 nových prodáváte. A tak nepřírovnáváte s námi zacházíte, jako ošemetná kartáčka, která pošetilým děvčatům karty klade, a jim o známých i neznámých ženichách a o budoucím štěstí za groš toli toho napovídá, že chudinky celé zbalumutěné, jako pitomé si počínají, jako hotové nověšty se strojijou, dvěrmí třískají, i nové hrnce a talíře jim z rukou padají; — neboť v každé osokané vrbě ženicha již k namluvám přicházejícího spatřovat se domýšlejí. — A tak z toho potom jenom sama škoda a mrzení. A podobně pochodil by i ten hospodář, jenž by dal co na váš kalendář. Ale proto nic: „Pravdu si mluvmé, a přátelé budme.“ My přeco Moravana každoročně jako dobrého přítele s radostí do domu přijmeme, ne však pro to zatrolené pověť, nýbrž že nás uprinně o mnohých užitečných věcech počuje, a i hezky vtipně obveseluje. A naše Anka již vždycky napřed vi podle kalendáře, kdy bude zase v městě jarmark, a tak mne zbytečnými a nepřijemnými otázkami již ani neobtěžuje. Taký si tam může člověk pořádný všelicos zaznamenat.

Kdy se běhala stračena? kdy a kolik se vyplatilo čeládců? komu se co zapůjčilo? — Dluhami pak netřeba kalendáře mazat; to ať si pamatuje každý větitel sám. A bylahy to také i hanba, kdyby někdo cizí potom do něho nahlédl! Tož abysme jednou přišli k dobrému konci a tím vašim pověťm, tož vám ve jménu všech počestných Horáků povídám, že jste již s tím vašim kumštem — na výměnce. Co se teda týká povětrnosti pozbyl jste již sousedského práva. Tož teda toho klamného předpovídání na celý Boží rok již nechte! My tomu bez toho u nás lépe rozumíme: jak bude? — Páljou-li nás kuří oka; nebo stěžuje-li si babička na suché dřeň; nemůže-li malá pod komínem bez pláče ani zelf zamíchat; a jak ji pro nic za nic krávy mlékem odstavuji; a to si pamatujte, když se z naší Strakaletně kouří — tu jistě víme, že nastane jiná povětrnost. Opatřte se pane kalendářníku! kuřmi okami a suchým dřením; vyhoďte z kuchyně sporokrb, a dejte vařit na ohnisku; zasobte se krávy, a pohlížejte častěji třeba na Babi horu, a pak s větší jistotou budete předpovídat pověť. Zatím zůstávejte s panem Bohem. A těšiloby mne, kdyby vás těchto pár rádků při dobrém zdraví natrefilo, co se mne týče jsem zdravý

Miša Horský.

Není-li to k smíchu, co nám tento dobrý přítel z hor píše? Já se mám opatřit kuřmi okami! On to tedy ani neví, že každý kalendářník již s kuřma okama na svět přichází? On také ani to neví, že po městě bedlivě se obhlížíváme, a po bolestech zvlášť z kuřích ok a ze suchého dřeví pocházejících se sháníme a sice jedině k vůli pověť. O! jaká to zpozdilost! Tu nám nemůže ničeho předstírat. A co se těch kráv týká, to již dávno víme. Ale těch prostředků se nedostává! Jedna neb dvě kravičky nevyhovijou! Aby se důkladné pozorování zavést mohlo, k tomu jest nám třeba aspoň 20 krav; a rozumí

se i potřebné píce pro ně. O které my, aby se všem požadavkům zadost učiniti mohlo, láskavě čtenáři — uctivě prosím. — Mohu tedy ještě více činiti? Začez i my z vděčnosti pánům čtenářům na vyplacené písemné otázky, v soukromných dopisech odpovídati se nabízíme. A aby každý poznal, že si všeho válmáme, co by na budoucí povětrnost poukázat mohlo; pozorujeme i na psích: že, má-li přšet, oni trávu hryzou. Nepochceme-li však aby přšlo, tu jest snadná pomoc: — zavěme pse do boudy; anebo vycvičme je tak, aby jen tenkrát trávu hryzli, když právě dešť potřebujeme. Na zimu však pošleme je do Italie — a dáme si odtud telegrafovat!! — Nuž pravda to jest snadno dělat pověť. — Nikoliv, tak láskavý čtenář ani myslit nemůže, neboť ví, že my pověť máme přichystat ne na jeden den, nýbrž na celý rok! — Tu však jsme u konce s anmolainsem! tu domácí prostředky nevystačují. Dělat povětrnost pro — rok předešlý — toť jest pouhá hříčka. Pro budoucí však?! K tomu jest třeba Filipa i s Jakubem? O také ne! tu se musí pěkně opisovat! proto stojí vždycky: podle Knauerova kalendáře! Proto Moravan po všechny ty léta jen vždycky opisované Knauerovo povětří mval, — totiž v kalendáři. Kdyby ještě věil nevěřil, že my nejen na 100 roků jako Knauer nýbrž i na 1000 roků — „Dá-li Pán Bůh!“ pověť udělat nedovedeme — rozum se, že jen pro kalendář — pošle nám bez odkladu za pokutu stříbrný desník, a my ho tuto hnedlo přišbeným vysvětlením výtečně přesvědčíme, že my vždycky máme pravdu. Tedy teď poslyšte a uši do hrsti seberte:

Stojí-li v kalendáři jasno neb slunce svítí — zatím se však dešť jen leje, tedy přece pravdu máme, že slunce svítí: ovšem že na d mračnami; konečně přece musí přestat přšet, a tu spatrujete zase slunce, kteréž však kalendářník již dříve okem ducha spatřoval. — Stojí-li

v kalendáři dešť, zatím však slunce jasně svítí; tedy jest zase na bludni, že to tak pořád zůstat nemůže: a kalendářník již v popředí vidí, jak se mračna stahují, jak hrom burácí, on cítí již dešť a proto postaví jen z krátká: dešť! — Dále se musí také uvážít, jaké jsou rozdíly mezi světlem, jasem, pošmurností a nejčernější tmou! Nikdy není tak pošmurno, aby ještě pošmurněji býti nemohlo; a také nikdy tak jasno, aby zase jasněji býti nemohlo! Stojí-li tedy v kalendáři pošmurno, zatím jest ale jasno, tož se přece nedá upřít, žeby ještě jasněji býti nemohlo, následovně jest tedy pošmurno! a naopak: mohlo by někdy mnohem ještě pošmurněji býti — tedy jest jasno! Ať je tedy pošmurno nebo jasno! kalendář má vždycky pravdu pro sebe! Tím samým chodem může ticho a teplo tolik znamenat jako víchor a zima; proto že naše větry proti bouři mořské, naše zima proti zimě Sibiřské, jest tolik jako nic! To jest tedy zhoła jedno: stojí-li v kalendáři „teplo“ nebo „zima“ — jen když má člověk dobrý kožuch! Podobně klade-li kalendář sni — zatím však přišel dešť; tu jest jen třeba ten dešť představit si zmrzlý — a je hned všecko zase v pořádku. — Jen ty kroupy přivádějí jedného do nesnázi; proto jsme je také nikdy na jisté místo neobmezovali, aby nebyl nářek na nás; protož radíme všem opatrným i neopatrným hospodářům, aby se proti krupobytí dali pojistit „u společnosti proti škodě krupobytím hrozcí!“ —

My tedy máme vždycky pravdu, ať si řekneme tak -- a lebo tak! Z té příčiny jsme také do letošního kalendáře žádné povětrnosti nepostavili — proto že pro letošní rok povětrnost z kteréhokoliv předchozího kalendáře upotřebil se může! však ale nesmí se při tom nikoliv zapomenouti na domácí s vrchu již uvedené prostředky, a na tak zvané „selské pra-

nostiky!“ — Dobře! dobře! pane kalendářníku! však již víme kolik bilo. My venkované máme také trochu Filipa, a jsme si z vašich výslechů, co nám tuto za učené povětrnosti podáváte tolik vyložili: že se vám na povětrnost buď nechtělo studovat; anebo že hvězdárn nerozumíte. — Tak to ten náš osvětlený svět daleko přivedl; pořád se učijou, pořád se mučijou, a kde nic tu nic! ještě to, co nám staří zanechali, zapomenou! K čemu teda v Brně ta krásná realka s věžkou?!

Mill krajané! musíme se vám přiznat, že jste něco uhodli, totiž: že se inně nechtělo studovat na tu prozluklou povětrnost. Devalenác, pravíme 19 let, a to jest téměř třetina života lidského! pilně jsme chodili s knibami pod paždi do školy, a tu — přecasto při jasném povětrí — hrnuly seblesky a hromobiti, ne z oblak, ale z učitelské stolice na naši knihami ohlíženou — kabelu! načež obyčejně hlavička před školou tak lehká — po školy obtížná a k zemi skloněná, jakoby na dlážce iněstaké kámen moudrosti hledala — k domovu vrávorávala. — Což tedy divu, že se povětrí tak klamnému vyhýbáme? — Žebychom však hvězdářství nerozuměli, tím byste nám křivdili. To jsme již jako studenti zvlášť v prázdninách dobře pochopovali. Což vám hned dokázati chceme: Tak k. p. jak mile se mříček kouře nad hvězdou ve Viškově ukázal, již jsme věděli, že výborná teletinka následovatí bude — a nikdy jsme se nezmylili. — Jak mile se v Brně vlastice se svým ohromným ohonem v zář plynových světýlek objevila, tu jsme s jistotou předpovídali, že se pod tímto tělesem zdvihnou ze sklepa inhy, které neblaze na nozkovici, na zrak a na nohy působí. — Jak se nám jen zdaleka objevilo slunce v Kroměříži, tu jsme již cítili: že nám kapsy notně vypálí. — Když jsme se blížili k Jihlavě, kde měsíc ve dne v noci svítí, tu jsme se těšili, že pod jeho záštitou chřtán nevyschne pokud

krejcar v kapse bude. — A z planet čist: toť dovede lečjaká poběhllice! —

Ale proč jsme přece povětrnost nepostavili do kalendáře, když si hrajem na hvězdáře?! Inu! povídali jsme si, že měsíc a hvězdy panují jen v noci; a dělat povětrnost nu noc, kde každý pořádný člověk má pěkně pod duchnou si ležet — toť by byla zpozdllost spojená s mnohými hříchy, proto žeby potom noční tuláci tím bezpečněji mohli hejřit. A ve dne, když slunce svítí, bez toho každý vidí, že je pěkně. O čem již Mitouš Vodrážka neomylně přesvědčil pána správčího. — Pravda to by jste ale rádi chtěli vědět jak? Inu! mám vás rád, cobych vám to nepověděl, když to vim. — Pan správčí jednoho rána kde koho ze vsi naháněl na robotu dělat seno. Vodrážka, že byl člověk chytrý, dovolil si kolikrát s pánem správčím upřímně promluvit. Tož se ho i tehda ptal: „Ale urozený pane správčí! proč pak tak právě dueska silíte na to seno?“ „Proto,“ zněla odpověď p. správčího, „že bude dnes pěkný den.“ „A to nevím,“ odvětil Vodrážka, „a jak vy to víte?“ „Můj barometr vstoupil vzbůru, a to je jistě znamení.“ „O! to já mám lepší lagrametl,“ opovázil se odmluvit Vodrážka. „A jaký to?“ zvědavě tázal se p. správčí. „Já mám holt za kamnami mou postel u okénka, a když se v noci probudím, chytnu jen za pekýlek po louči, a ten vystrčí z okénka ven, a když ho za chvilku zpátky vtáhnou, po tmě omakám, a jeli mokrý: tož prší, a jeli suchý: tož neprší! Rozmrzeně se otočil pan správčí na opatku a odsekl mu: „To by mě byl řekl každý osel.“ — Toť bývalo sice druhdy obyčejné; ale přece hrubé; to nám každý přisvědčí. A my směle ještě dokládáme, že sám pan správčí nebyl velice v písmě sběhlý, a že suad nikdy ani nečtl kroniku světa, sice by se tam byl dočtl jednoho příběhu, z něhož by se byl i přesvědčil: že právě jen osel může směle předpovídat budoucí povětrnost. A to je

pravda, zaručená pravda, neboť jsou ještě lidé, kteří o tom povídají, ano již to bylo také snad vícekrát tištěno.

Byl totiž jeden kníže, a ten rád chodil na hony; aby však někdy nezomkl, držel si učeného hvězdáře, který mu vždy musel říci, jak bude dues celý den. Tak se též jednou tázal: jak dnes bude? A on mu s učenou tváří pravil: „Dnes bude nejpěknější den.“ Tož dobře! kníže dal zalroubit, a hned celé komonstvo a myslivci, vzácní chrti a sprostí psi vydali se na hon do lesa. Jak dorazili k lesu tu spatřil kníže jednoho uhlíře, který s oslem uhlí vezi do města, a pořád do toho milého zvířátka nemilosrdně pral talarem. „Proč pak to dobytče tak ukrutně trýzníš člověče?“ promluvil k němu kníže. „I co vy víte,“ odpověděl hrubý uhlíř, „já musím se blédt do města dostat, abych to uhlí prodal, a ještě před deštěm dom se dostal.“ „A kdo pak ti povídal, že bude pršet?“ tázal se kníže. „Inu! tento osel,“ odvětil uhlíř, „neboť před deštěm nechce se mu nikdy ani z místa.“ Kníže se ponusmav doložil: „To můžeš bezpečně zvolna jet, neboť můj hvězdář tomu musí lépe rozumět.“ A tak se rozjeli. Když se do nejlepšího honění dali, a na nic nedbali, co se nad nimi děje, tu z nenadane rachot hromu nad jejich hlavami zaburácel, a nežli si pomyslili, lil se již dešť tak silně z oblak, že za chvilku byli promoklí do niti, a zpáteční cestu nastoupit museli. Když zaso z lesa vyjžděli, potkali se opět s tím uhlířem již z města se vracejícím. Tu k němu přistoupil dobromyslný kníže a řekl mu: „Dobře měl tvůj osel! lépe on tomu rozumí, než můj hvězdář; pojď ke mně do mého dvoru; osel tvůj bude u mě místo hvězdáře, a o výživu svou se dobře postarám.“ Toť byla pravda smitka! Uhlíři se dobře vedlo; a osel, když byl v takové milosti, byl také více všimán a vážen. Někteří mu také namluvili, aby se dal do studií, kdo ví? že co z něho může ještě být!? To se líbilo oslovi, a

protož si dal říci. A že se mu dostalo výborného učitele, brzo dělal chvalitebné pokroky. Byl ten učitel jakýs chytrý člověk, kterýž i v našich slovanských krajinách jest dobře znám pod jménem Hanšpigl. On se však vlastně dobře po německu jmenuje Gutsenpiegel, a narodil se v patnáctém století v německém městečku Eisleben jmenovaném, a ten ho za krátký čas naučil říkat i a a to i slabikovat já. Mnozí ho obdivovali, a štěstí mu přáli pro jeho obzvláštní vlohy. Ale jako všude i zde našlo ztvrzení starodávné latinské přísloví: „Scientia odium parit“ t. j. „Mezek prý i oslovi závidí.“ Nastalo osočování, žeby se osel mohl přestudovat, a přijít naposledy i o svou oslovskou náuru. Osel sice zůstal na svém místě; ale jeho učitel Hanšpigl byl ze země vypovězen. — Bylo však již pozdě. Osel se již naučil říkat: já; a tu myslil, že v skutku není nad něho. Tím však i celé plemeno oslovské zpyšnělo; a od těch dob každý osel chce něčím býti — jenom ne tím, čím právě jest — oslem.

Tak jsme přišli o hvězdáře,
Pro počasí kalendáře.

Z toho všeho snadno laskavý čtenáři! sám posoudíš: že ten, kdoby se domýšlel tak chytrým býti, žeby sestavil budoucí povětrnost na celý rok, třeba jen na měsíc — ba jen na jeden týžden; že je sedmkrát větší osel nežli onen oslavený osel ubliřův, který jen na jeden den povětrí věřil. — A podobným jemu stal by se i onen chudás, kterýby takovému pověrečnému bezdůvodnému předpovídání věřil. A toby byla pravda, hezká párka?

Nechme však již žertů a přidržme se pravdy. Naši nábožní a moudří předkové zabývajice se rolnictvím a průmyslem, řídili se sice v mnohých případech

podle zkušeností, již mnoholetým pozorováním nabyli; stanovili však povětrnost na celý Boží budoucí rok, to žádnému z nich ani nenapadlo. Takováto pošetilost u jiných národů povstala, u našeho národu mnohem později, a to na před jen ze zvědavosti průchodu nalezla, a pak později z navyklosti udomácněla. Proto se nám to vždy ošklivělo, když jsme o věci tak nejisté jako jest budoucí povětrnost, bezpečnou zprávu podávati měli. Povětrnost na jistý den a na jistém místě (a o takovou se vždy jedná) závisí od přemnohých okolností, kterých my nikdy nevyskoumáme. A ačkoliv bádání podobné chvalitebné jest, přece v tom ohledu nad tušení a zdání to neptiveme. Toho také neupíráme, že na jistých místech na několik dní napřed z jistých znamení změnu povětrnosti udati lze jest. Tak k. p. přel v jisté krajině t. j. až posud vždy přel, když se z toho neb onoho kopce z rána kouřilo. Dobře! ale jak to může poradatel kalendáře vědět, kdy se onen kopec v mlhu zahali? Bylo by to ovšem velmi prospěšné, a já čtenáři M. ravana o to láskavě žádám, aby nám takovéto své pozorování a zkušenosti, které na změnu povětrí pro jistou krajinu vplyv mají, k uveřejnění oznamovali. —

Konečně upozorňujeme i na nápis, kterýž nad rubrikou o povětrnosti totiž: „Dáli Pán Bůh“ v Moravanu stával. Kdyby si tohoto čtenáři byli všiml, jistě by nebylo slyšeti tolik lání na špatné nepřihodné povětrí; ale každý by s odevzdaním v prozřetelnost Boží přijal všechno jak to přichází, buď co zkoušku neb trest, a oslavoval by Boha Hospodina nevystižitelného, kterýž velký, moudrý a dobrotivý jest; kterýž vysílá vyřčení své na zem, dává snih jako vlnu: mlhu jako popel sype, a vyšle zase slovo své, a rozpusti je. Žalm 147. 15—18.

Pořadatel Moravana.

Čtvero ročních počasí.

Vlaštovinky k jihu letí,
Příroda svatvečer světlá,
Dřímota ji užl,
Sluncečko se níží.

Zmizela jest nívy krásy,
I ten lupen převrat hlásá,
Hájek lady strádá,
Den se s nocí hádá.

Snih pokrývá horstva témě,
Zavřela se plodná země,
Nívy leží ladem,
Vštr hučí sadem.

Až po tichém, zimním spánku,
Když při ladném opět vánku
Přiblíží se Vesna,
Vše procitne ze sna.

Pak nám fialinky něžné,
Až se ty balvany sněžné
V járký zas rozplynou,
Na venkov pokynou.

Vonných povane vzduch květů,
Prozpěvovat bude v letu,
Lehkým nešen vírem,
Sktívan v poli šířím.

V klásku se pak zrnko astoupí,
Ovoci též květ ustoupí.
V letním páru došním,
Při plesání slušném.

A tak běží neustále,
An konečně nenadále
Všecko zas umírá
Vůkol všehomíra.

Jenou jedna všeho páska,
Stvořitele k tvorům láska,
Bez změny zůstává,
Nikdy nepřestává.

Alois Potěhnk.

I. Pohyblivé jmátky na rok 1861.

Jména Ježíše 20. ledna.
Neběle Dewitník . . . 27. ledna.
Památky modlitby P. J. Ch. 29. ledna.
Památky umučení P. J. Ch. 7. února.
Popeleční stěba 13. února.
Památky trnové koruny P.
J. Ch. 15. února.
Neběle prvního posv. . . 17. února.
Památky křiží P. J. Ch. 22. února.
" plátna P. J. Ch. 1. března.
" 5 ran P. J. Ch. 8. března.
" nejdražší trve P.
J. Ch. 15. března.
Slavnost 7 božské Bl.
P. M. 22. března.
Neběle květná 24. března.
Zelený čtvrtek 28. března.
Hob Boží velikonoční . . 31. března.
Prošebné dni . . . 6. 7. 8. května.

Na uče vstoupení Páně . 9. května.
Hob Boží svatodušní . . 19. května.
Nejsvětější Trojice . . 26. května.
Hob Božího těla . . . 30. května.
Slavnost nejsv. Srdce P.
Ježíše 31. května.
Slavnost přetřetího srdce
P. Marie 9. června.
Slavnost sv. Anjelů stráž-
ných 1. září.
Slavnost Jména P. Marie 15. září.
Neběle růžencová 6. října.
Památky materství bl. P. M. 13. října.
Obecné posvěcení chrámu . 20. října.
Památky čistoty bl. P. M. 27. října.
Památky ochrany bl. P. M. 10. listopad.
První neběle adventní . . 1. prosince.
Masopust počínaje dne 7. ledna, trvá
do 12. února, po 5 týdnů a 2 dni.

II. Dnové poslní.

Dnové poslní jsou v kalendáři našem pro úplnou jistotu a pohodlnost znamenáni trojím znamením. Dnové malým červeným křížkem znamená jsou takové dnové poslní, kdy každý katolický křesťan masitých pokrmů zdržeti se musí. — Dnové malým černým křížkem znamená jsou rovněž dnové poslní, na kteréž masitých pokrmů jísti se

domouje, ale poroučí se Církví smatou, jemu sobě učiniti a jmenovitě jen jednou za den do syta se najísti. — Dnové velkým červeným křížkem znamená jsou nejstřísnější dnové poslní, kdy povinně jest i masitých pokrmů se zdržeti i ujmou sobě učiniti a jen jednou za den se najísti.

III. Čtvero suchých čili kvatembrowých dní.

1. Dne 20., 22. a 23. února.
2. Dne 22., 24. a 25. května

3. Dne 18., 20. a 21. září.
4. Dne 18., 20. a 21. prosince.

IV. Posvátný čas velikonoční

trvá od čtvrté neděle poslní až do soboty Největější Trojice.

V tomto posvátném čase povinně wán jest každý katolický křesťan, svému na-

kizenému knězi ze svých hříchů stroupeně a úplně se vyžnati čili zpovídati, a nej-
větější svátost oltářní s plamenou po-
bežnosti a s rožnicenou touhou přijmouti.

V. Měremni dnové.

Posvátné doby (Tempus sacratum), v nichžto po zákonu církevním zapovězeny jsou wsfelité hluché kratochvíle, plesy čili bály, weřejné hubbý čili musiky a tím podobné zábavy, jsou :

1. Doba adventní a swátly wánoční až do slawnosti swatých tří Králůw.

2. Celý čtyřcetibenni poslní čas a týhodn velikonoční až do neděle přewodní.

3. O čtweru suchých čili kwatembrowých dnech, jakož i w pátek a w sobotu po celý rok.

4. We swatwečer přeb hlawnimi swátly.

5. Na den swatých apostoľůw našich, Cyrilla a Methodia, k němuž jistě každý katolík w národě našem dobro-

wolně přidá den úmrtí sw. Cyrilla, 14. února, a den úmrtí sw. Methodia, 6. dubna.

Plesy (bály), hubbý (musiky), wsfelité divadelní hry a wsfelý zábawy weřejné zakázány jsou též nejwšššími zákony císařskými :

1. Poslední 3 dni adventui, dne 22., 23. a 24. prosince.

2. Na Boží hōb wánoční, dne 25. prosince.

3. Na stětu popelečnou, dne 13. února.

4. Na slaw. Zvěstování P. Marie.

5. Po celý swatý týden přeb Velikonoči.

6. Na Boží hōb velikonoční.

7. Na Boží hōb swatobuřní.

8. Na slawnost Božího Těla.

9. Na slawnost Narození P. Marie.

VI. Swatí patronové zeměsti,

jichžto památka slavně se koná w korunních zemích našeho císařství Rakouského.

Sw. Cyrill a Method, dne 9. března na Moravě.	Sw. Michael, dne 29. září w Galicii.
Sw. Jan Nepomucký, dne 16. května w Čechách.	Sw. Hedwika, dne 15. října, ve Slezsku.
Sw. Wáclav, dne 28. září w Čechách.	Sw. Ladislav, dne 27. června w Sedmihrabsku.
Sw. Štěpán, dne 20. srpna w Uhřích.	Sw. Stanislav, dne 7. května w Galicii.
Sw. Eliáš, dne 20. července w Chorwatsku.	Sw. Leopold, dne 15. listopada w Dolním Rakousku.
Sw. Rochus, dne 16. srpna w Chorwatsku.	Sw. Florian, dne 4. května w Horním Rakousku.
Sw. Jan Křtitel, dne 24. června w Slavonsku.	Sw. Marek, dne 25. dubna w Benátsku.
Sw. Vít, dne 1. září w Korutansku.	Sw. Ruprecht, dne 14. září w Solnohrabsku.
Sw. Vít, dne 24. dubna w Krainsku.	Sw. Spiridion, dne 14. prosince w Dalmatsku.
Sw. Josef, dne 19. března w Korutansku, w Krainsku, w Pomorzi, ve Štýrsku a w Števerminu Tyrolsku.	Sw. Virgil, dne 27. listopada w Jižním Tyrolsku.
	Sw. Justus, dne 1. listopada w Terstě.

VII. Letopočet nové doby.

Rok 1861 po Narození Pána a Spasitele našeho Ježíše Krista jest rok obýčejný, mající 365 dní.

Rok tento jest:		Rok tento jest:	
Ob stvoření světa	6026	Ob bitvy na Bílé Hoře	241
Ob potopy světa	4255	Ob smrti císaře Josefa II. . . .	69
Ob založení Říma	2614	Ob založení Rakouského mocnářství	57
Ob Narození Krista Pána . . .	1861	Ob nastoupení císaře Františka Josefa I. (dne 3. prosince 1848)	13
Ob klázy Jeruzaléma	1792	Ob umebení jazyka českého do úřadů a do škol	13
Ob příchodu sw. Cyrilla a Methodia do krajín českoslovanských	998	Ob založení Dědictví sw. Cyrilla a Methodia w Brně (na den sw. Víta 1850)	11
Ob založení Pražského arcibiskupství	517		
Ob vynalezení Ameriky	369		

VIII. Znamení oběžnic čili bludic světších.

Jména.	Znamení.	Jména.	Znamení.
1. Dobropán (Mercurius)	☿	5. Králemoc 8e 4 měř. (Jupiter)	♃
2. Strásopaní čili Vaba (Venus)	♀	6. Slabolet 8 8 měř. (Saturnus)	♄
3. Země 8 1 měřicem (Tellus)	♁	7. Nebesilanta 8 8 měř. (Uranus)	♅
4. Smatonoš (Mars)	♂	8. Woban (Neptun).	♆

Víme tyto světší oběžnice jest mnoho jiných menších, pobobajících se hvězdám 9.—12. velikosti, to jest tak malým ano zřetelně nejmenším hvězdám, které prostým okem, bez hvězdářských dalekohledů nejsou ani k spatření. Posud jich bylo 54 vypátráno, z nichž nemají vesměch posud ani jména, aniž znamení, ba ani čas jejich oběhu není znám. Nazývají se Planetoidy.

IX. Zatmění na slunci a na měsíci.

Roku 1861 bude troje zatmění na slunci a jedno na měsíci. — Prvé zatmění na slunci udá se dne 11. ledna a nebude v Evropě viditelné, druhé zatmění na slunci dne 8. července také neuhlídáme. Třetí zatmění na slunci bude se u nás pozorovati dne 31. prosince

obe 3 hod. 19 min. až do 4 hod. 23 min. odpoledne.

Zatmění na měsíci započne dne 17. prosince o 8 hod. 33 min. dostoupne nejvyššího objemu o 9 hod. 25 min. a ukončeno bude o 10 hod. a 16 min. podle brněnského počtu.

X. Útvero částek ročních.

Jaro počíná dne 20. března o 3 hod. 45 min. 4 sek. odpoledne. — Jarní rovnodennost.

Léto začíná dne 20. června o 1 hod. 32 min. 52 sek. odpoledne. Nejdelší den, nejkratší noc.

Podzimel začíná dne 23. září o 2 hod. 44 min. 39 sek. ráno. Podzimní rovnodennost.

Zima počíná dne 21. prosince o 8 hod. 32 min. 3 sek. odpoledne. Nejkratší den, nejdelší noc.

A. Stálé poplatky kolkové v čísle rakouském.

Poplatek dle tarify			Mimořádná přírůstka			Úhrnem		
zl.	kr.	zl.	zl.	kr.	zl.	zl.	kr.	zl.
—	2	—	—	—	—	—	—	72
—	4	—	—	—	—	—	—	25
—	6	—	—	—	—	—	—	—
—	12	—	—	—	—	—	—	50
—	30	—	—	—	—	—	—	—

B. Škály

pro všechny kuršní země o vyměření platů z právních listin, kterážto platy dle stupňů v poměru k ceně rostou.

I. Škála pro směny			II. Škála pro právní listiny			Úhrnem		
Poplatek			Mimořádná přírůstka			Poplatek		
zl.	kr.	zl.	zl.	kr.	zl.	zl.	kr.	zl.
do	100 zl.	—	—	—	—	—	—	—
přes	100 "	5	—	—	—	—	—	—
"	200 "	10	—	—	—	—	—	—
"	300 "	15	—	—	—	—	—	—
"	500 "	25	—	—	—	—	—	—
"	1.000 "	50	—	—	—	—	—	—
"	1.500 "	75	—	—	—	—	—	—
"	2.000 "	—	—	—	—	—	—	—
"	2.500 "	1	—	—	—	—	—	—
"	3.000 "	2	—	—	—	—	—	—
"	4.000 "	3	—	—	—	—	—	—
"	5.000 "	4	—	—	—	—	—	—
"	6.000 "	5	—	—	—	—	—	—
"	8.000 "	—	—	—	—	—	—	—
"	10.000 "	6	—	—	—	—	—	—
"	12.000 "	8	—	—	—	—	—	—
"	16.000 "	10	—	—	—	—	—	—
"	20.000 "	12	—	—	—	—	—	—
"	24.000 "	14	—	—	—	—	—	—
"	28.000 "	16	—	—	—	—	—	—
"	32.000 "	18	—	—	—	—	—	—
"	36.000 "	20	—	—	—	—	—	—
"	40.000 "	—	—	—	—	—	—	—

Z více než 40.000 zl. má se z každých 2000 zl. zapraviti i s mimořádnou přírůstkou o 1 zl. 25 khr. více, při čemž se má reál, číselník méně 2000 zl., pokládá za plně 2000 zl.

Z více než 8000 zl. má se z každých 400 zl. zapraviti i s mimořádnou přírůstkou o 1 zl. 25 khr. více, při čemž se má reál, číselník méně 400 zl., pokládá za plně 400 zl.

Nejvyšší císařský rod panující v říši Rakouské.

Jeho ap. Veličenstvo František Josef I., z Boží milosti Císař Rakouský, král Uherský, Český, Lombardský, Benátský, Dalmatský, Chorvatský, Slavonský, Haličský, Vladimírský a Ilirský, markrabě Moravský, atd., narodil se dne 18. srpna 1830, za plnoletého prohlášen dne 1. prosince 1848. Když byl jeho strýc, císař p. Ferdinand I., dne 2. prosince 1848 v Olomouci korunu složil, a jeho otec, arcivojvoda František Karel trůnu se odřekl, nastoupil vládu. — Choť císaře pána: Elišběta Amalia Eugenia, dcera Jeho k. Výsosti Maximiliana Josefa, vojvody v Bavorsku, a Její k. Výsosti Ludoviky Vilémíny, nar. 24. prosince 1837, zasnoubená ve Vídni dne 24. dubna 1854.

Děti Jeho Velič. císaře Pána.

Cís. Výsost, arcivévodkyně Gisela, narozena dne 12. července, 1856.

Rudolf, císařovic, narozen 21. srpna 1858.

Rodičové Jeho Velič. císaře Pána.

František Karel (Josef), syn císaře Františka I. (+1835), narozen dne 7. prosince 1802. choť jeho Žofie (Bedřiška, Dorothea, Vilémína) dcera + krále Bavorského Maximiliana Josefa, nar. 25. ledna 1805, zasnoubená dne 4. listopada 1824.

Bratři Jeho Velič. císaře Pána.

Ferdinand (Maximilian, Josef), nar. dne 6. července 1832.

Karel Ludvík, narozen dne 30. července 1833.

Ludvík (Josef, Anton, Viktor), narozen dne 3. května 1842.

Bratr a sestra otce Jeho Velič. císaře Pána.

Ferdinand I., Dobrotivý, bývalý císař Rakouský, narozen dne 19. dubna 1793. Zasnouben s Marií Annou, dcerou + krále Sardinského, Viktora Emanuela, narozenou dne 19. září 1803, ve Vídni dne 27. února 1831.

Maria Klementina, narozená dne 1. března 1798, zasnoubená dne 28. července roku 1817 s král. princem obojí Sicílie, Leopoldem.

Zpráva o Dědictví ss. Cyrilla a Methodia.

Ža dnům našich obnovil starý nepřítel Pravdy se zoufalým úsilím nad míru vášnivým a schytralým boj proti slovnímu Páně: „Ty jsi Petr!“ Winobiti, ježto nyní boráží na lodičku Petremu, utíšť se vsak bohdá brzo a Církvi Páně pak bude slávití vítězství nové; neboť milionové věrných katolíků trvají bez ustání na modlitbách, prosbě Pospolice o pomoc, kteráž jistě přijde v pravý čas. Kdo v pomážitelé době této s bezpečností nepředbíhá, jak se pomážitelé ubálosti narovnají, ježto hrozíjou papěji a s nim celému evěnci Chřístovu; — tomu radíme, aby pilně přemítal v „Dějích církevních ob Dra. Viléha“

ježto jsou obrazem neustálých zápasů Církve svaté s bránami pekelnými a také výborně myšlákají a dožadují pravdivosti výroku: „Ty jsi Petr!“

Že slavnost tohoto posuzující „Dějích církevních“ uznali mnozí čtenáři přínášnost knihy té a projevíli také veřejně díky své Dědictví našemu; je-liž i uvědoměni katolíčkmu mocně přispívá v národu našem. Kemu zoubům jsou spisy náboženstvomzdravatelné a u nás přestěbující věř, tomu se snad ústa náš zavěští také nabídením za letos, totiž jímsem sm. Františka Borgiáše. Pro rok příští chystá pak se pro tisk obšírné vyplnění všeho toho,

co se s blažoslaweným Sargandrem a za jeho časůw we vlasti morawské dělo. Kniha ta přijde u prohlásování nasseho redáka za „Svatého“ právě w čas a probudí s pomoci Boží mnoho — mnoho nových úduw, kterých každý we své obci a we svém okolí opět nových účastníkůw ústavu nassemu cyrillemethodějskému přitáhne, aby se nynější počet jejich do roku třiasnědesátého zdwojnásobil. Za deset let svého začátečního trvání wyrostlo Dědictví S. Cyrilla a Methodia již na deset tisíc úduw a to by po nassem přejedění byl přispěvek ku slawnosti té důstojný, kdyby do třech let jejich počet se rozmnožil na dwadacet tisíc.

Seč na ředitelství nasseho Dědictví jest, mileráde by wyhovělo — všem; avšak k tomu třeba také shovawosti a laskawého srpce se strany obecníswa, kterážto se skládá wšem z talowých úduw, kterých dříve snad jakkými knihy ponaučné w rukou neměli a zas z talowých, kterých žádají posrnu jarměnských, talowých posrnu, ježto snesou lidé bospěti! — Nino začátečníci we čtení domowlawaji se ušlela, a tímto zas ztrawá pro děti nechtutná! — Kdo rozličnosti stupňůw wybělaneli, jakž mezi údami Dědictví cyrillemethodějského jest, nepředpojatě řemáji, setwa uple, že jest nesnadno wšboru úplně uspokojiti jedněch i druhých a býti po vůli wšech, glášíť každý se žřetel wzne na 2. §. pramibel či slawu, kterážto předuostenslawu za powinnešti ušládaji ku wybělawání národu napemáhati wybárawání uetolito spíswu náboženstých ušbrz také děje, země, přitotopisných, čmeslnických i roludých, jak toho náš čas — nasse doba na každý občanu nutně wyžaduje, aby se totiž znal we wšech wyšších wědomostech, kterážto behužel za dřiwějších let ani w jazyku nassemu přislawny nebyly! —

Začátek každý býwá těžký; a pretož neni divu, že také stranoma spůsobu rozepilání kněh nasse ředitelství w prwém desítiletí uušlo žpánsiti s nemalými překážkami, ježto wšak časem odstraniti a naprawiti se mynasnaží. Kžby wšak w opravách swých také pebporowáno bylo

od ctěného obecníswa, což se takto slane, když si každý úd slawu náležiti wšimati bude a pak proředitelství „Slawu“ w neustálém spjení s Dědictwím setwa. Ponážuje na tuto důležitost „Slawu“ nepowidáme, že by si ho každý úd pro sebe obbirati měl; avšak máme za to, že je každému bratřstw a každé obci newyhnutelně potřebný i z té přičiny, poněwábž jest časopisem církewnim a statečným obhájcem Prawdy Boží w národu nassem.

Dědictví sw. Cyr. a Meth. má na starost poswátnou literaturu (pisemnictví) a welé ni také umění; proto wybáwá wšusné obrazy, jichžto letos wyšlo číslu třeti. Na krásném obrazu tomto wděti sw. Wojtěcha, jak kři sw. Štěpána králewice ušerše. Řediteli přisluhuje wěhlasný tehž kněz Kábla a několik jiných duchowních. Na druhé straně stojí králewští rodicowé křtenowí a smot, jenž přišel z Polska a sw. Wojtěcha na cestě do lher sprowázal, a ti dwa mladici, co držeji králewské obzaty, totíž korunu, jezlo atd. jsou panesši. Tenk jest wšznam obrazu, jimžto za rok šedesátý se peděluji údowé Dědictví nasseho.

Wšchom pak dožáali, s jistou horliwosti wel. duchowníswu cyrillemethodějskému Dědictví ku zbaru a žabowácimu rozkweu napemáhá a w jale mře si náš katolický národ duchowních wšhed wáji, jichžto se z ústawu toho účastníkům dostawá, pedáwáme tuto seznam několika farnesli a počet úduw, jimžto se ku kenci rolu demetapadesátého wplázaly:

W Pnářích českých máme úduw 92, w Mistku 59, w Holešowě 52, w Nowé Pace w Čechách 54, w Lipniku 52, w Předbošci 241, w Grubém Týnci 68, w Wojorichách 42, w Žedewnicích 84, we Wisslowě 60, w Nowém Bidsowě w Čechách 43, w Wejštesfichách u Olomouce působenim p. učitele Kyselého 73, w Králewě Hrabci 215, w Dřewowě 91, we Wehnanech w Čechách 88, w Ráměšti 142, w Pustowě 70, w Břelawě 44, w Nowém Měste nad Metuji 171, we W. Mezirčích 56, w Luži 71, w Šibowicích 66, w Opawě 213, w Židlochowicích 48, w Zahlinicích pčičněnim p. Štopalíswym 45, w Kloboučích 51, w Miloticích 91, we Sloupu 110, w Pře-

romě 92, v Dědictví 134 a v Šlapanicih 52.

Je pak Dědictví nasse, pod ochranou S. Cyr. a Methodia jsouc posta-

wené, milosti Boží hojně požívá, a je ruša Páně se ob něho ani v roků dwěta-padesátém neobráhla, toho důkazem jsou:

Účty Dědictví sv. Cyrilla a Methodia až do konce roku 1859.

	Rok. čísla.		V konw. mnc.	
	zl.	fr.	zl.	fr.
a) Přijmy roku 1859.				
Wslabý nwmých spolucoubů a doplatty	19320	25	—	—
1 státní služní úpis o	—	—	100	—
Úroky z jistiny a jiné příjmy	3980	80 ¹⁰ / ₁₀	—	—
Dohromady	23301	5 ¹⁰ / ₁₀	100	—
b) Wydání roku 1859	17989	—	—	—
Ostalo čistých příjmů	5312	5 ¹⁰ / ₁₀	100	—
S loncem prosince 1858 byla:				
Úpisů w konw. m.	—	—	60660	—
W hotowosti 1761 zl. 25 fr. l. m. nebo	1849	49	—	—
Wesslerů hotowosti na lonci roku 1859	7161	54 ¹⁰ / ₁₀	60760	—

Mimo jistiny této na peněžích chová Dědictví na sklade také ještě značnou zásobu knih, map a obrazůw, kteréžto, když se obprobaty, přibýlo by w polabnici několik tisíc zl. — Velikoj pak mnohý později přistoupilý spolumb by suab rád swon knihownu spisami bítwe wyslými bopsni, činime známo, že n polabnici dostati lze:

	zl.	fr.
Životopis sw. Aghěty ja	—	70
Putowání Chrišta Pána s mapou	1	58

	zl.	fr.
Jos. Slawia o wálce Židowstě	1	40
Život sw. Cyrilla a Methodia	1	5
Fabiolu ja	1	58
Dějiny sw. mučeniků wýchobních	—	60
Životopis sw. Kapistrána	1	70
Dějepis sw. katolické Cirkwe	2	—
Obráz sw. Rudmilly	—	53
Malý obrázek sw. Cyrilla a Methodia	—	5
Obráz sw. Wojtěcha	—	53
Životopis sw. Františka Berg.	1	—

Stanowý

Dědictví sw. Cyrilla a Methodia,

potvrzené c. k. mor. místodržitelstwim.

§. 1.

Účel Dědictví sw. Cyrilla a Methodia.

Dědictví pečije o zwelebení libu Morawského, jakého nás čas požaduje; o zwebení wsestranné, awssat na základě wiry katolické, s wylončením wsestiké poltity.

§. 2.

Prostředky k dosazení účelu tohoto.

1. Spisowání a wydávání knih, a sice netoliko wýhradně náboženstých, nýbrž vůbec wydávacích a l duchownim potřebám wětu nasseho prohlédajících, zwlastě bžjepisu, zeměpisu, poznání

wlasti, přiroby, řemesel a orby a t. b. Z w žábamných spisech obsažena bžti má buď obrana, buď utwrgowání prawdy některé katolické, jižto se obpot časowý botřtá.

Wydávati se budou Dědictwim knihy we troji kadě:

- a) Obširně Životopisů Swatých.
- b) Episy poučné.
- c) Episy žábamné.

2. Časopisy a wšestjaké listy bžné. — Organem Dědictví sw. Cyrilla a Methodia jest: „Slaš, časopis cirkewni.“*)

*) Velikoj wýborný tento katolický list wsestiké žprawy stranlwa Dědictví nasseho přitáhá,

3. przedmęty umiędę, t. p. obrazę, ziemowidy Ali mapy a t. d.

§. 3.

Setreni żakonów tiskowich.

Wti wydawani żasopisów, knię, bęż-
mich listów, obrazów a t. d. budon se sława-
jici żalcny tiskowé żewrubné żachowawati.

§. 4.

Żrizeni Dēdictwi.

1. Spoluoudem Dēdictwi Rāti se mije káždy, kžoj za sebe jedynkráte za mždy položi 10 zł. st. (10 zł. 50 fr. r. c.)

2. Kdo wssat témuz uřawu 100 zł. st. (105 zł. r. c. wēnuje, porożowan bude za społuzaklabatele, a obdrži 4 wřistky wēci Dēdictwim wydaných žbarma.

3. Kdo jednou na mždy dá 40 zł. st. (42 zł. r. c.), bude tžhoj uřawu spo-
luoudem 1. tžidy, a obdrži 3 wřistky. — Kdo 20 zł. st. (21 zł. r. c.) dá, stane se spoluoudem 2. tžidy, a obdrži 2 wřistky. — Kdo 10 zł. (10 zł. 50 fr. r. c.) položi, bude spoluou-
dem 3. tžidy, a obdrži 1 wřistky žbarma.

Kždy bylo żapotřebi bruhého neb tžetihó wydaní někeré jíž wydané kuli-
ky, spoluoudowé ji dostawati nebudou, nž-
brž bude se probawati we prospěch polla-
dnice Dēdictwi, aby se nákladnější díla
wydawati mohla.

4. Něhole, bělanstwi (wikas-
raty), osady, kněžárny, školy,
robiny, spolky, bratřstw a atd.
wřstupuji dwójnásobným přispě-
wem do społuzaklabatěstw a wuabřeceni
tžidy.

Spoji-li pak se maužel s man-
želkou swou w jeden toliko žá-
klad 10 zł. st., wydawaji se jim
knihy jen do umrti prwnihó z nich.

Atž umrti społnůda přišlo
uřawu temuto we známost, žádaji se we-
leb. pp. duchowní pastřowé, atž umrti
talowé posladníkowi Dēdictwi, tžekat i
přimo posltou cžnámiti ráčili.

Wobobněho ožuwameni přisemněho za-
potřebi jest, kžkoliko społnůb někerých buď

a na něj čučené přepřátky žobpowida,
kžby bylo, kžby ho někowé společně
podle sarných osad oběhali. —m.

i wřšši būstojnosti wynisl, neb se jinam
přesřehowal.

Žoznamenáni 1. Kobina se bēte,
pořub jměno se netrati. Dcerų pro-
wané, řymůli neni, obbirati budou
knihy, pořub žiji; ditių pak jeřich, jiné
jíž jměno neřouci, nemaji přawu
tohoto.

Žoznamenáni 2. Polowice wkladu
totíž 5 zł. st. (5 zł. 25 fr. r. c.)
se nevrřimá.

5. Kážěmu wolno, doplněnim
wkladu u wřšši tžidu pořokupiti.
Žasile-li tudž t. p. społnůb 3. tžidy
ř prwnim 10 zł. st. opětně 10 zł. st.,
stane se spoluoudem 2. tžidy, a tak dále.

Wssat społnůbřwi pořokupiti
jtněmu nebowoluje se.

6. Káždy přisřupijici ráči jměno
a mřsto plebřwání swěho, jakož
i biskupřtwi a bělanřtwi (wikariat)
a posleđni posřtu žewrubné nbatí.

7. Káždy kněž, kterž jest uđem Dē-
dictwi řw. Cyrilla a Methobia, bēte na
sebe pomřnost, buď we slawnost, buď ně-
kerý deu w oktawě swatých apostolů Cy-
rilla a Methobia řážderočně sloužit i
mřři swatou za wřředų žiwé i
mřtwé społnůdy dotčeného Dē-
dictwi; a bude-li řibo a možno, i ji-
nou mřři swatou za obráceni
nřrodůw Slowanřských ob je-
dnotų cirkewui obřowěných, kte-
rouž pobožnost jřřř káždy społnůb co wěrnų
katolik społnati neopomřne.

8. Žemčeli, za ktere uřřdo wklad
Dēdictwi učinil, tak jako ti, jřžto na sam-
tebně posřli nejměně 10 zł. st. za sebe
do Dēdictwi obřžali, řlawaji se učas-
němi duchowních mřřřti w přeběřřlém
(7.) řřřle jmenowaných.

Káždy, jenž byl wklad učinil za
mřtwěho, pořub řřw jest, knihy bez
ohledu na mřřřř wkladu — orřřsem
nejměně 10 zł. st. — po jednou w řř-
řřřřu dostawati má.

9. Spráwu Dēdictwi řw. Cy-
rilla a Methobia webe wřřbor ře-
řřawajici ř kněž, kteri buď w Brně,
buď na řřřřř přehřwjdji.

10. U jiných osob a uřřadů za-
řřupá Dēdictwi řw. Cyrilla a Methobia

starosta, a w jeho zaměštaní jeden z jednatelů.

11. Výbor scházíwa se čtrnáctkrát, a na wyzvání starosty i častěji w Brně, aby, čeho zapotřebí, w poradu bral, a většinou hlasů přítomných wyborníkůw o náležejících pro celé Dědictví platných rozhodoval. — Výbor má práwo počít údivům svých obcházějících doplniti nebo i rozmnožiti, avšak nejinač než katoličsky i něžijmi, a každoročně uveřejňuje zpráwu o činnosti své.

12. Každý společník Dědictví má práwo, písemně námorhy své činiti a přání swá projednati dotčenému wyboru, kterážto při svých shromážděních zavázán jest, jich svědomitě w úvahu bráti, a dle nich, pokud potřebno, prospěšno a možno jest, se zachovati.

13. We sporech z poměru společnického snad vzniklých, edvolává se k starostovi, a w domněle nedostačném wyhovění i příslušcím c. l. úřadům.

14. Kdo témuž Dědictví obětuje práce své literární neb umělecké, obdrží na výsluhou žádost honorar podle wybornosti, obšírnosti a důležitosti spisu svého, o čemž wybor usudek pronese.

§. 5.

Mozesilání kněk a wytworutí uměleckých.

O mosesilání kněk, spisůw a jiných předmětůw Dědictwem wydaných postará se wybor. Každý příslupující k Dědictví račij ihned oznámiti, jakou cestou se mu knihy mají posílati, aneb w kterém po-

blížším kněžhupectwi je sobě bráti zamýšlí. —

Poznamenání 1. Pravidlem u věci této ostane, co na listu tištěno jest, že na pečlávání listu svého každý společník w hlavni lemmiši u pp. Nitšče a Grošfe, kněžhupců w Brně, knihy sobě wybíráti má. — Kdyby však chtěl posílat knihy své dostávati, račij se obrátiti francomaným listem na jmenované kněžhupectwi.

Poznamenání 2. Všechné dopisy w záležitostech Dědictví sw. Cyrilla a Methobia buďtež posílány pod adresou na Fr. Suffila, starostu Dědictví, profesora bohosloví; záslky peněz pak buďtež činěny w listech francomaných pod adresou na Eduarda Karlicka, kaplana u sw. Magdaleny, polkadníka Dědictví w Brně.

§. 6.

Poměr k vládnímu řízení.

1. Vládnímu řízení se ponechává nahlídati w jednání spolku, bříti nad zachováním nařízení u propůjčeném potvrzení daných, aneb všeobecnými předpisy stanovených, a uzná-li za potřebu, přidati spolku ob příslušných úřadů určeného císařského komissara.

2. Kdyby se spolek rozejíti měl, rozhodne wybor o jméni w duchu Dědictví sw. Cyrilla a Methobia, a podá o tom přeběžnou zpráwu wysolemu c. l. ministrotelství, a swému P. T. nejbůstojnějšímu pánu bishupowi.

Wybor řídící.

Frantisek Suffil, tit. konf. rada, profesor theologie w Brně, starosta.

Eduard Karlik, kaplan u sw. Magdaleny w Brně, polkadník.

Ignác Wurm, spiritual u mor. slez. ochrankelně pro zanedbanou mládež w Brně, jednatel.

Dr. Jan Ew. Bilý, duchovní správce w Přednášteti Tisnovském.

Dr. Beda Dubiš, historiograf Moravský.

Jan Zaborský, farář u Bohorelických.

Bedřich Geißler, regens w bohosloveckém seminári bishupském w Brně.

Dr. Frant. Soffel, profesor theologie w Brně.

Guntber Kallivoda, fršlat a opat w Rajhradě.
Pawel Křížkowský, kněz řádu sv. Augustina w Brně.
Veneš Method Kulda, farář na Chlumu w Čechách.
František Marškovský, kaplan u sv. Magdaleny w Brně.
Veregrin Obdržalek, kaplan w Buštoměři.
František Potmon, duchovní správce w Massůvkách.
Emanuel hrabě Pötting, kanovník Olomoucký, děkan a farář we Švábenicích.
Jakob Procházka, spiritual u Beršile w Brně.
Matěj Procházka, tit. konf. rada, gymnasiální profesor w Brně.
Jiří Slota, gymnasiální profesor w Banské Bystrici.
Jan Soukup, kaplan we Sloupě.
Eduard Studly, tit. konf. rada, děkan a farář w Mostkovicích.
Bedřich hrabě Sylva Tarouca, c. k. konserwator pro Moravu, kněz církevní.
Tomáš Šimbera, farář w Romíně.
Dr. František Štorpík, farář w Kučerově.
Karel Šmidek, gymnasiální profesor w Brně, redaktor „Glasu“, časopisn církevního.
Anton Zuhert farář w Pustici.
Robert Zuberla, tit. konf. rada, děkan a farář w Modřicích.
Josef Žižka, c. k. školní rada a dozorce národních škol na Moravě.
Ludwif Židl, konfiskerní rada w Olomouci i w Brně, děkan a farář w Újezdě.

Č. 1247.

Všechně stanomy potvrzují se ob c. k. m. mistrobržitelstwi.

W. Brně, dne 18. února 1854.

(M. S.)

Mistrobržitel :
Lažanský, w. r.

Zlatá zrnka.

Čtení mysli i rozum osvěcuje, čtení bludy života napravuje, čtení naučí tě, čehož se varovali a co následovati máš. Při čtení ne slova alebrž pravdu milovati sluší. Sv. Isidor.

Kdo mnoho čte a ví, pakli toho co čel a ví nečiní, prázdný a hladový od plného stolu se vracuje.

Moudrý čtenář neb posluchač rád slyší všechněch, čte všecko; nepohrdá ani psaním, ani osobou, ani učením: u všech bez rozdílu hledá, čehož že se mu nedostává spatřuje: nehledí na

to, jak mnoho ví, nýbrž jak mnoho neví. Hugo.

Čtení následuj po modlitbě, modlitba po čtení. Sv. Jarolim.

Veliký prospěch pochází ze čtení a z rozjímání; neboť čeho nevíme, tomu se čtením učíme, a čemu jsme se naučili, toho rozjímáním podržujeme. Sv. Isidor.

Od modlitby navracuj se ku čtení; a opět se k modlitbě navrať když čtením přesyccen povstává.

Sv. Bernard.

Čtení litererní.

Kytka za věnec,

jímžto MORAVU ověnil veledůstojný pan professor

František Sušil

neocenitelnou sbírkou „Moravských písní národních“ dokončenou r. 1859.

Mnozí vážili nž písně slícné
ze zpěvného srdce národu,
v ušlechtilém tomto závodu
kvítí snesli vůně přerozličné;

Ty pak Mistře y plši ustavičné,
ve třicetiletém obchodu
celou stopoval jsi přírodu
vlasti, doly, hory nebetyčné.

Všude vzácných natrhal jsi květů,
jimiž nyní věncíš Moravu,
že se divem krásy stala světu;

růže, ježto po různu se rděly,
na věčnou své matky oslavu
v jediný jsi uvil věnec stkvělý.

* * *

Ejhle, palác nádherný už stojí,
touha Tvoje, touha otciny;
drahokamy, zlato, květiny,
vše se v jednom celku ladně poji.

Jinde tisíc ruk co marně strojí,
Ty jsi vzdělal samojediný;
z každé zpěvné chyže, dědiny
klenotů jsi snášel rukou svojí.

Tobě staviteli slovutnému
zachtělo se býti dělníkem,
abys chrám dal krásy lidu svému;

za to na průčelí jmeno Tvoje
nesmrtelným je Ti pomníkem,
věčně proudit budou písní zdroje.

* * *

Plesej, Sláva chrám ten oblíbila,
zpěvem, který z něho zaznívá,
srdce vlasti celé okřívá,
země s nebem se tn políbila;

ano naše píseň přespanilá
slast i po cizině rozlívá,
a tam věnců Slávě dobývá;
spadla rouška, jež ji tváře kryla.

Přijmiž synu oslavené matky
skromnou kytku stkvostný za věnec,
jímž jsi zachoval nám otcův statky;

Tebou národ má, co druhdy tñšil,
proto volá každý vlastenec:
„Nechaf žije chloubá naše — Sušil!“

Jan Soukup.

Velkolepá sbírka „národních,
písní moravských“ důst. p.
starostou Sušilem slavně prove-
dená a ukončená na sklonku r. 1859
má pro život celého národu našeho
takovou důležitost do sebe, že nemů-
žeme a nesmíme opomenouti, aby-
chom předešlou báseň několika slovy
nedoplňili. Vidí se nám zajisté „Mo-
ravan“ místem nad jiné přihodnějším,

kdežto upozorniti lze a sluší veškerý
národ českoslovanský na drahocennou
tuto korunu, kterouž jeden z nej-
šlechetnějších synů podává
své matce vlasti; korunu pravíme,
stkvoucí se nescíslnými drahokámy
netušené krásy a ohně; korunu, ja-
kovouž nižádný národ, pokud nám
známo, posud honositi se nemůže, je-
likož se mu Sušilův nedostává, kteří-

by s takovou schopností, obětivostí a setrvalostí provedli dílo, pro jednotlivce zajisté ohromné. Devatenáct seť nářevů zajisté zahrnuto jest v 8 svazcích, z nichž každý 6 archů velinského papíru ve veliké osmerce obnáší. Tisk textu i not je překrásný a povázíme-li, že písně o dvou, ano i o třech sloupcích spolu s nápěvy vytištěny jsou, tu zajisté i cena 80 kr. r. č. za jeden svazek je mírná. Celé sbírka obsahuje desatero oddělení a sice: 1) svaté písně a legendy, 2) písně dějepisné, 3) milostné, 4) svadební, 5) žnové, 6) vojenské, 7) rodinné, 8) tanečné, 9) žertovné, 10) smíšené písně.

Jestli pak rozsáhlá sbírka tato ovocem neunavené píle a obětivosti více než třicetileté. Málo tuším bude dědin po šlré Moravě tak nepřístupných, chýžek tak nízkých, aby nebyly během 30 let neuvítaly spanilomyslného pana profesora, který po klopotné častokrátě cestě místo občerstvení a odpočinku po ničem se tak velice nepídil, jako po písničkách. Chudobná chatrť, kdežto se zpěvy národní ozývaly, býval mu nejmilejším palácem; tu zajisté prodléval nejraději ve svém živlu, naslouchaje celé hodiny rozmanitým zpěvům, až se mu podařilo nějakou posud mu neznámou píseň uslyšeti, kterou ihned s podivuhodnou rychlostí i s nápěvem přenesl na papír, plesaje, že opět o drahý kamínek přibýlo na velkotravnou budovu, která nyní úžasem a úctou naplňuje vlast i cizinu. Nijaká, sebe vybranější společnost nebyla s to, na dlouho jej upoutati v nečinnosti; táhlo jej to neodolatelným kouzlem tam, kde písně se proudily. Vyslovitě zajisté ušlechtilou touhu tuto sám následující spanilou znělkou:

Což se těším v nehlubší své duši,
Že žně blaží naše podkrají,
Žita moje ovšem nezraje,
Leč si duše jiných slasti tuší.

Rozkošných-liž zpěvů tvoje uši
Z polí oněch nepojímají?

Z bouří času jako podtají
Odkazem nás došly po Libuši.

Slyš jen! pojí se v nich rosa s mannou,
Růže vonné z nich svou sladkost vanou,
Krása s hudbou slaví spolu sňatek.

Z přemilostných zpěvu tobo vratek
Blaženosti rájské pro mne kanou,
Toť mé žalvy, toť můj celý statek. *)

Ba i takových míst, o kterých mu praveno, že nijakých písní nemají, přece nevymínil, aby prý aspoň literární svědomí upokojil a mohl říci: „Všude jsem byl a nic mi neušlo mou vinou.“ Že pak tolikaleté cesty i mnoho obětí peněžitých vymáhaly, pochopi každý, kdožkoli aspoň několik neděl byl cestoval; nad to i zpěváci a zpěvačky neodešli nikdy bez odměny; některým dostalo se darem krásných knížek, chudobnějším i peněz na zavlaženou hrdla zpěvem vypráhlého.

Přese všechny tyto oběti hmotné bylo p. sběrateli tytíž i s duchovním odporem bojovati, jaký mu v cestu kladla jednak zpozdilost, jednak zlomyslnost mrzkých odrodilcův, na které bolestně touží v tato slova:

Jest to cesta, to mé putování!

Chodím jenom svojí krajinou,
Jest mi však jak bych šel cizinou,
Sleze kradmo teče z blýdých skrání.

Srdce moje k lidu mému sklání

Pořáde se s láskou jedinou,
Ale ruce jeho nevinou
V zájemném se ke mně milování. **)

Ano i venkovní lid sám druhdy na svého oslavitele s nedůvěrou hleděl:

Že jsem špehoun, že jsem jejich stanů
Vyšetřil se vydal na zvědy,
Takováť se o mně šeredy
Proslýchaly u mých u krajanů.

*) Viz: „Růže a trní“ básně od Fr. Šubla str. 147.

**) Tamtéž str. 126.

Nepikluji; sbírám jenom písně
A chci tebe cizé hany zbavit,
Věnce slávy na hlavu ti vstavit. *)

To však všecko neodstrašilo věrného vlasti syna, aby nepokračoval v dle velezáslužném, které nyní šťastně žádoucňo dosáhlo ukončení, jakkoli želeti jest s p. sběratelem, že z mnohých prastarých písní, jak se podobá, ještě z doby předkřesťanské pochodlic, toliko kusé zlomky se zachovaly. Nařkáť zajisté vším právem:

Chodím po té vlasti, sbírám písně;
Nalezám však jenom úlomy,
Tisícletý sklad ten pohromy
Přilumily koraou věčné písně.

Ach tu vzdychám z celé vnitřní tísně
Na ten osud toužím lakomý,
Že těch skladů zasul vědomí,
Nechav z krásy osnovy jen třisně. **)

Nicméně přece nazvatí sluší sbírku tuto potažně úplnou, ano nejdůležitější ze všech, jakých kdekoliv u vzdělaných národů stává; jesti ona čarovně zrcadlo, v němžto se obráží duch předkův našich, ano zbožnost, ostrý vtip a jará mysl celého národu. Kdokoli do pravdivého toho zrcadla nahlédne, pozná, jak bohatě od Hospodina nadán jest národ náš a že mu netřeba zevlovati po cizích světýlkách, an domácí slunce mu tak jasné svítí.

Dle toho všeho, co jsme o sbírce naší napověděli, bylo se právem nadíti, že klenot tak pracně dobytý a vzácný s otevřeným náručím přijat bude ode všeho národu slovanského. Avšak pohřebu, již ta okolnost, že tisk této sbírky od r. 1853 až na konec r. 1859 se protáhl, patrně svědčí proti nám. Vázlo zajisté vydávání jedině za tou příčinou, poněvadž hned od počátku přeskrvný počet odběratelův se přihlásil na Moravě, ještě pak menší — s bolestí to pře-

víme — v probuzené Čechii a na pobratřeném Slovensku. Smutné to zajisté vysvědčení netečnosti národní, tím smutnější, čím spravedlivější soud sousední Germania vycesla o pokladu našem, kterým doma se opomítá. Slyšme na hanbu svou stkvělý úsudek cizozemských Novin: „Süd-deutsche Musikzeitung“ od r. 1854 v čísle 38, abychom poznali, kterak vzdělaný Němec spravedlivě oceniti uměl perel p. Sušilem sebraných. Slova německého referenta zní u věrném překladu mezi jiným takto: „Z tohoto podniknutí (vydání moravských národních písní) máme před sebou tři první svazky 368 písní a melodií obsahující. Zpravovatel teď předběžnou o tom podává úvahu, protože nám tu činí s dílem, kteráž z neobyčejné spůsobivosti a podivuhodné pilnosti vychází. Touto prací veliká se vyplňuje mezera v řetězi Vindicko - Česko - Slovanského zpěvn, tak že odtud překvapující padá na celistost světo. — Vydavatel musí zajisté u výtečné míře míti co při takové činnosti nejprospěšnější bývá, totiž i smysl pro zvuky přirozené a hluboký cit, v němž tyto věrný nalezájí ohlas. Nejskvěleji se to jeví při melodiích; nebo zaznamenání písní, již ode mnohých v podobném oboru šťastně provedené, jest poměrně snadnější. A tu již zdá se mi každá melodie čestným pomníkem věrnosti vydavatelovy býti; podávát je co svěží ovoce se vši individualní barvitostí.“ — Upozorniv na celou řadu překrásných a ve svém způsobu docela zvláštních, původních melodií, dokládá: „Ne dočimil bych se konce, chtěl-li bych vše pozoruhodné vytknouti. Lze brzo shledati, že se stálý zákon ve všech těchto zvláštnostech jeví a že tyto skutečně se mohou zpívat i zpívají se, což nejdokonalejším jest důkazem věrnosti jich zaznamenání. Mnohým písním přidáno více melodií; písně pak samy ve mnohých variantech podány v poznámkách pod textem. — Vše jest způsobem nepřehlednějším a tak, že teprv při bližším ohledání lze

*) Růže a trn str. 125.

**) Tamtéž str. 173.

práci oceniti, zkrátka: Vydavatel pracoval z plna. — Vyjádřiv napotom své přání, aby text také v německém překladu podán byl a kritiku tuto za pouhé oznámení předběžně vydávaje, končil p. referent *) takto: „Měl jsem jen úmysl, pozornost všech, jež budba a národní poesie zajímá, na toto dílo obrátiti. Nebo takové velezáslužné a náramné práce po přestálých nesnázích u sbírání nenalezají až posavád leč skrovné podpory, tak že jich vydávání s více obtížemi spojeno, než-li jich přípravování. Kéžby se dotčené velmi krásné a vkusně uspořádané sbírce lepšího dostalo osudu! Tolik jisto, až všechny značnější obory zpěvu národního tak důkladného naleznou zpytatele, jako zpěv Moravský našel: pak poměrně nám velmi usnadněno bude, jej všestranně v pravé podobě poznati. Avšak snad také s překvapením shledáme, jak bídné naše vědomosti a jak jednostranné naše úsudky na tomto poli a o Slovnstvu vůbec až posaváde bývaly.“ —

Tolik chvály vzdal vzdělaný cizinec již prvním třem svazkům, a to jenom ku kráse a výtečnosti melodií prohledaje. Co by teprv nyní soudil o sbírce celé osmým svazkem dokončené? Kterakby mu bylo chválu zdvojnásobiti, kdyby zlatá bůň poesie naší národní jemu přístupna byla, kdyby uměl česky? —

Budiž nám dovoleno, ještě jeden výrok o sbírce p. S. zde položiti, a sice z pera vysoce vzdělaného a právě šlechtelného šlechtice Moravského, který jsa vychováním Němec, přece rád s lidem našim česky rozpráví a

všeho, co krásné a šlechtelné jest, si všímá. Byv loni upozorněn vysoce urozený p. starohrabě E. z S. na výtečnou sbírku našich písní moravských, objednal si je hned ve dvou exemplářích a přišel zasílateli mezi jiným takto: „Professor Sušil vydobyl si „Sbírku písní moravských“ velikou zásluhu o zachování národnosti, jelikož se ve zpěvech národních nejvčetněji ty nejnejnější zvláštnosti národa skrývají. Professor Sušil zavázal si podniknutím svým netoliko národům alebrž také všechny vzdělance k vroucím díkům.“

K těmto nestranným a velečestným úsudkům o sbírce p. S. netřeba tuším nic doložiti, leč vřelé přání, aby národ náš aspoň tak spravedlivě uměl oceniti klenotu domácího, jako to činí vzdělání — cizinci. Nemělo by zajisté býti vzdělance mezi námi, jenžby sbírce p. Sušilové v knihovně své čestného nevykázal místa vedle monumentálního slovníku Jungmannova; neboť poklad, který nesmrtelný tento genius národu českoslovanského vůbec zůstavil v oboru mluvy podává Moravě prof. S. v oboru národní poesie a hudby. Doufejme, že zvláště naši básníci i hudební skladatelé z přebohatého toho zdroje písní našich národních pilně vážíti budou na oslavu drahé své vlasti. Končíme slovy našeho oslavitele a oslavence:

Velehrade, povstaň ze své suti,
Vesna přišla k tvému národu,
Syni tvoji živnou svobodu
Dýchají teď prutem černým tknutí.

Přešlo divé příbojův již duň,
Spása Boží v míru průvodu
U nás nyní běže hospodu,
Slunko zlatě vzešlo na klenutí.

*) Chrysander.

Odkud pochází nechuť k čtení u lidu našeho?

Člověče poznej sebe sám.

Předepsaná otázka, nemálo důležitá, nedá se dle mého názoru snadně a jediným toliko pérem — jediným rozumem zodpovídati.

Mezi příčiny, pro které u lidu našeho málo chuti ku čtení nacházíme, kladu — nepoznání sama sebe. — Lidé, prázdni všeliké lásky k vlasti a národu — lidé, jenž ani nevědí, že sami k jistému národu — co údobě k jednomu tělu náležejí — jenž ani nevědí, že jistá část země jest jejich vlast — lidé, jenž ani neví, ani nechtí, co to jest, milovat vlast — národ, řeč, náboženství a literaturu, — nedbají přirozeně na to, co před nimi bylo, — ba nedbají ani o přítomnost, tím méně, aby se pokusili nahlédnouti do budoucnosti, nám smrtelníkům bez toho temnou rouškou zastřeně.

Kdo nemiluje vlast a národ svůj, ten netouží také zvědět, jaké doby, jaké osudy potkaly už od šedé starověkosti milovaný národ a vlast. A když člověk nedbá o to, co se takřka v jeho vlastním domě událo a děje; jak vám těžiti má po tom, by zvěděl, co se dělo a děje u národů jiných? —

Člověk takový vede život suchoparný, nechápe důstojnost povolání svého, nepoznává samého sebe, živ jsa jen, aby za národnosti jako za bludičkami se sháněl aneb co kývadlo brzy na tu, brzy na onu stranu se kloně, z místa se přece ani o vlas nepohnul. —

Vizme naopak člověka, muže, jenž v prsou chová lásku k vlasti, lásku k národu, k jazyku a literatuře! — Milujeme-li někoho, tedy nás to neuspokojí jej jen povrchně poznati — my toužíme zvědět, co je za rodáka, má-li jaké přibuzné a kde jsou tito; ba my toužíme vědět více; vědět chceme jeho stáří, den jeho narození, jeho mladický věk a t. d. — A tak je to i s láskou k vlasti, k národu?

Kdo opravdově miluje národ svůj, ten ustavičně dychtí zvědět o všem, co národ tento někdy slavného a třeba i neslavného vykonal s úmrozidlem, že nad oným se raduje, nad tímto truchlí; bere totiž na všem vřelého účastenství, co národ jeho, co milou vlast jeho potkalo. On rád čte, rád skoumá živobytí předků svých, dychtiv je zvědět o jejich náboženském, průmyslnickém, státním, hospodářském životě — a to mu dává vždy nový podnět a chuti ku čtení — a následkem toho ku vzdělávání sebe samého. — Ano člověk takový neuspokojí se už potom s vědomostmi o vlasti a národu svém, on touží seznati také obyčje, náboženství a mravy, hospodářství a průmysl jiných národů, a tu se mu zase naskytuje nepřehledné pole k čtení a vlastnímu vzdělání. — Zvědév to a ono ze života vlastního aneb i cizího národu, obrací pak soudný čtenář to, co četl, na sebe, k svému vlastnímu prospěchu, učí se od jiných nábožnosti, Bohu oddanosti, průmyslu a hospodářství. — Ze všeho tedy vidět, že jen láska k vlasti a národu dodává chuti k čtení a k promějšlení — ba že je počáteční budíček člověka k životu národnému opravdovému a ne suchoparnému. A nemohou oni, jenž nevědí nic o lásce k vlasti a k národu, také proto přec mít zalíbení ve čtení? — Mohou — ale na jak dlouho, a v jakém čtení? —

Než to nepostačuje ukázati jen: tam vězí chyba a nepřičiniti se spolu o její odstranění. Přemejšleme tedy, kterak odstraniti vadu tuto? —

Snad ale nechuť ke čtení u lidu má také základ ve špatném vychování domácím? Ovšem! — Tu vězí také velká chyba. — Kdyby naše tak nazvané krásné pohlaví lépe vzděláno bylo — ale vím, hříchu toho neseme sami vinu — tu by ovšem to u národu našeho lépe vyhlíželo. — Kdyby

matka kojenci svému už s mlékem materským také lásku k vlasti a národu soti nechala — kdyby mu co ditku na místo nebezpečných a škodlivých pověr a povídek o strašidlech, raděj vykládala o sv. Cyrilla a Methodu, jak přišli na Moravu, jak náboženství nám přinesli, jak nás literaturou obohatili — kdyby jim vykládala o statečnosti našich předků a osudech vlasti naší k. p. jak od Tatarů hubena byla, kdyby mu řekla, dítě, ty náležíš k velikému národu, na jehožto oslavu ty všecek svůj život obětovati musíš a t. d.: bylo by ovšem krásné semeno do srdce hozeno — dítě by jistě loužilo zvěděl se vždy více a více o milé vlasti a národu — a jak mile by se číst naučilo, tu by už sáhalo po knihách dějepisných, jenž by ho seznámily s osudy milého národu a vlasti. — Ale kterak má matka ty a takové myšlenky rozeňátku svému vštěpovati, nejsa k tomu ani dost málo schopna? — Ovšem tuto chybu poznáváme, chybu, na níž velký podíl sami máme, že se totiž o vychování krásné pleti tak málo staráme — a přece jen matka může nejvíce šťastně i nešťastně působiti na budoucí pokolení. Chceme-li mít Augustiny, třeba dítv počtovat o Moniky, a protož je na čase, abychom se o lepší vzdělání našich nerozlučných družek v životě postarali. —

Kde tedy uhodíme, kde jim lepšího vychování zaopatříme? — Školy, školy, ty musíme mít, ale školy, v nichžto by se zřetel obrácel na veškeré potřeby člověka. —

Člověk pozůstává z těla i z ducha. — Jakožto duch nesmrtelný, stvořen pro věčnost, má se učit náboženství, má milovat Boha, má milovat bližního, an oba k jednomu cíli zaměřeno mají. — Ale člověk má též tělo, má též potřebnosti tělesné; svazky braterské a pokrevenské vízí jej už v tomto životě, i má tedy vzdělán býti i pro tento život. —

I jest to velká úloha, svaté povolání všech učitelů a péstounů mlá-

deže, aby jim lásku k Bohu, k vlasti nebeské, k zvedenosti, však také lásku k bližnímu a především k těm, jenž nám obzvláštní povinnost je milovati káže, k rodičům, představeným, bratrům, k vlasti, k národu, ku kterémuž náležíme, vštěpovali. — Ovšem ohledneme-li si na naše venkovské učitelstvo, tu musíme s bolestí pozorovat, že se tento svatý úkol vždy a všude svědomitě neplní. — Jsou výminky sice — a sice čestné výminky, nad čímž nemálo se radujeme, že se mezi naším učitelstvem objevují mužové, jimž vzdělání národu a blaho budoucího pokolení na srdci leží, a jenž se vši silou a svědomitostí pečují o to, by se cit národní u lidu probudil. — Vřak takové příklady jsou jen řídké. Myslíme, že nám žádný nezazlí, an tu zase narážíme na chybu u vzdělání našeho učitelstva. — Máli učitel dítkám vzdělání dát, musí sobě jej sám napřed zaopatřit! kterak se o to někteří starají, patrnó dost zřejmé. — Ovšem i tu je nám zase bítí se v prsa, že sami nešeme vinu na tom, pak-li učitele méně vzdělané máme. — Za ten mizerný peníz a ten tak často omluvený groš — co má chudák mnohý učitel začít? — Je tu on, je tu manželka — jsou tu dítky, často četná rodina. Všichni chtějí, by aspoň slušně se šatili, hladý též pojití nechťejí. Kam tedy napřed s tým omluveným grošem? — Věru, člověk by zaplakal nad nerozumem, platili se služba pastýřovi s veselým srdcem, platí se učitelovi mnohdykrátě s promlouváním až hanba. Měl-bych to snad zatajiti, an taková věc k veliké hanbě před světem nám slouží, ale jsem přesvědčen, že, máme-li takový nešvar odstraniti, musím je napřed stáj co stáj odkryti.

Kdo je na tom vinen? Ten lid? — O ne! — Ti jsou vinni, jenž se o patřičné vzdělání lidu toho nestarají, jenž v něm národní ba občanské sebevědomí udusiti usilují; a to jsou následky slepoty a nevědomosti. —

Ovšem máme příčinu i osvětě našeho 19. století všelicos předhazovali — ale jaké osvětě? — Dejte lidu pravou, rozumnou s náboženstvím a láskou k vlasti spojenou osvětlu, a uvidíte, že založením a rozmnožením vzdělanosti spolu i národní blahobyť u lidu založíte a rozšíříte. — Nechť je náš lid tím, čím je, ať je Slovan Slovanem, Němec Němcem, Maďar Maďarem, Vlach Vlachem; nechť ale ať každý miluje národ svůj a vlast pro zvelebení její ať pracuje, a všichni spolu ať svorně jako bratři s jednocenými silami práci na blahobyť mohutně říse Rakouské. Všeiká národní fevnivost, všeiké přednosti

jednoho národu před druhým, jenž jen záší plodí, všeiké utlačování národnosti ať pomine. Národní cit ale ať se hudi v prsou lidu, tak jen se dočkáme vzdělanějšího pokolení, tak sahne každý rád po knize, aby své vědomosti rozmnožil, svou lásku k národu svému a též přízeň a snášlivost s národy sousedními upevnil, a blahem svým též blaho jiných zvelebil a rozšířil. —

Končím. Chceme-li, aby se u lidu našeho chuť ke čtení, k vzdělání rozšířila, probudíme jeho národní sebe vědomí, a starejme se, ať lid pozná samého sebe.

Fr. Skopalík.

Ty jsi Petr!

Úvaha v pravý čas.*)

Slovo toto: „Ty jsi Petr!“ věčné jest, a proto nemůže po vsecky časy až do skonání světa dosti uvažováno býti! „Ty jsi Petr!“ tak mluvte k hlavě naší, náměstniku Christovu na zemi! — Petr jsi ty, celého kresanství základ, hlava, střed víry, ohnisko světa a pravdy; aj! starý a nemocný, a předce základ domu Božího, kterýž nepřemohou brány pekelné! — člověk smrtelný, a předce kámen uhelný, a němž spočívá město Boží! — člověk narozený ze ženy, a předce kníže, pastýř, otec otcův, dědic apoštolův, větší než Abraham svým arcioctovstvím, větší než Melchisedech svým kněžstvím, větší než Mojžíš svou vážností, větší než Samuel svou mocí soudnou! — Petr mocí, Christus pomazáním, střed všech církví, hrad křesťanův nedobyitelný! Myšlénka tato z nebe jesti, ať tělo její ze země; celé dílo pak, totiž papož, dílo jest

prozřetelnosti Boží. „Dvě toliko díla vykonal Bůh, kteréž větší jsou, než kat. papežství: stvoření a vykoupení, všechna ostatná díla menší jsou, di proslulý biskup Orleanský, dr. Dupanloup. Ejhle, co jest u světa malé, co bláznivé, co potupné, vyvolil Bůh, ahychom tím o tajemství ustavičného zázraku poučení byli — člověka učinil papežem, jehož žádná bouře pekelná posud nezlomila, aniž nápad všech ďáblův zlomiti může. A aj! kdo by uvěřil, že tohoto — skálu pravici Boží držnou — lidé nadutí, pod zástěrou pokroku (civilisace), zvrátiti chtějí? Řím, v němž upevnil Petr stolicí svou, Řím i Europa Petra zmařiti se opovažuje? — Rci Říma, kdyby Petr stolicí svou na jiném místě byl založil, rci, coby bylo z tebe? Zajisté mysliti sobě Řím bez stolice Petrovy, šílenost jest historická, náboženská i socialná (společenská) —

*) V povážlivé době naší, když se krutí bouře proti hlavě Církve sv. opět povznese, uzdálo se nám býti vhodno a nad míru potřebno přispěti obecnému k upokojení myslí a k upevňování národnilův v důvěře v pomoc Hospodinovu, umísiti v Moravanu úvahu tuto, vypočtenou z bobomyslné duše slovatného kněze dra. Mík. Costana.

to mysliti zdravý rozum nedopouští, obrazotvornost netrpí; poněvadž dějepis se tomu zpírá, starožitnost se protiví, náboženství tomu odporuje, poněvadž věda a umy křesťanské to nesházejí! — Řím bez Petra jest město zpuštěné, tělo bez duše, trůp bez hlavy, město všeliké okrasy a slávy zbavené, vdova neplodná! — Co je basilika (svatyně) svatého Petra bez stolice Petrovy? Kdo naplní basiliku, jež nesmírného prostoru, slávy a velebnosti plná jest? Kdo jiný nežli hlava světa a města, nežli otec všech se syny svými a s dcerami svými? Římané sami nenaplníjou ji, kteroužto sobě svět celý na své útraty vystavěl, kteroužto všichni národové svými vítěznými znaky ozdobili. Basilika Petrova, kostel ten katol, jest ne pro město určený, ale pro svět, pro všechny národy! — Řím toliko její předsíní a přistřeším jesti, papež ale sám duši, životem, světem a velebností jeho! — Coby bylo, ó Římě! tvých sedm basilik bez papeže? coby bylo těch 365 kostelův tvých, kteréžto ku všem všech katolíkův ano i pohanův potřebám, touhám a žádostem idea katolicismu vybudovala? Kdo jest v celém světě, jenžby tehďáž tvá milostivá léta, svátky tvé světíl, ježto hez papeže ani svátkův bys' neměl? Kdoby na slavnost všech slavností pozdvíhoval rukou k požehnání jménem Christovým městu a světu? Kdoby pozdvíhoval hlasu svého, aby když nebesa a země mlčejí, ozval se nebem jako hlas Boží? Teď viděti věřících, viděti však i nevěřících na den velikonočný padati nice na zemi, viděti uptění na žehnajícího náměstka Christova zaslezené zraky! „Viděl jsem, volá očitý svědek francouzský G a u m e, viděl jsem katolíkův, protestantův, Angličanův, Slovanův, Němcův, Francouzův, Amerikánův, viděl jsem ze všech jazykův a národův lidí, kteříž slzeli, na kolenu leželi jako děti učenlivé, a kteří od společného otce všech jako od Christa požehnání žádali a je také přijímali. Bylo to divadlo hnoucí srdcem a vzbuzující slzy,

bylo to divadlo, jež péro vypsati, jež jazyk vysloviti nemůže. Jeden tenkrát hvl pastýř všech, jedno stádo, jedno srdce byli jsme všeci a duše jedna! — Římané viděli jste vaši slávu tuto, plnou milosti a pravdy? A předce pravíte: nechceme, aby kraloval tento nad námi! Řím bez stolice Petrovy byl by samota hrobův; pokoj a mlčení jeho bylaby jeho smrt; zlořečenství všech křesťanův stihalo by ho; blesky Páně šlehaly by ho. Svrchovanost tato, kteroužto vládne Řím ze stolice Petrovy, činí „nekonečné města tohoto panování,“ činí Římanův pány všech věcí, činí je národem šlechtickým (gentem togatam), a abych s Apoštolem mluvil: „Papež činí Římany lidem dobytým, královským kněžstvem.“ — Ó Římě, kdybys' nepamětliv čtvrtého přikázání Božího v zpupnosti své naprotiv otci a dobrodinci svému přinutil ho opustiti zemi a přeploviti moře, ty sám bylby jsi ve tmách, on ale předce zůstal by hlavou sv. Cirkve a světlem svým naplňoval by svět bez přestání; ano kdyby postavil stolici svou na poušti v Asii aneb v Americe i tam bylaby s ním Cirkv všeobecná, jak dš sv. Ambroz: „Kde Petr tam Řím! Řím už ne v Římě; neh kde já jsem, tam i Řím.“

I zdali potom Řím nepadl by z nebe slávy své, jako onen zpurný anděl, a neplakalby ubohý nad zahynutím svým? Zdali i sama Itálie nebylaby zhavena cti a koruny své, kterouž se posavád jakožto kněžna všech zemí stkvěla? Na slovo vzaty hrabě Rossi, jemužto ná útraty papežské svěfeno patrání po ostatcích sv. Cyrilla našeho v starobylém chrámě sv. Klementa, upřímně to dosvědčuje, když praví: „Taljan já jsem a cům nad míru papeže; neb papežství římské jediné a to živé knížectví Itálie jest.“

Než zdali i rozum nenutí křesťana totéž tvrditi o vši daleké, široké Evropě, že papež v Římě sídlící spásou jest celé Evropy? „Co se mnetýká,“ vyznal jistý bystromyslný učenec, „ani si mysliti nemohu Evropu bez

papeže v Římě stolici svou majícího.“ A že pravdu mluvil, a že ji mluvil jak náboženské tak i politické poměry orlím zrakem pronikaje, nelze pochybovati. Evropská zajiště rodina křesťanská založená jest na skále této; zdali teda možná věc, rozbořiti ano zcela zrušiti tento náš základ? Mysleti sobě Evropu bez papeže, tolik jest, jako mysleti sobě královnu bez koruny, hlavu bez paměti, hmotu bez ducha! Coby byla Evropa bez papeže jiného, než Evropa bez středu, bez ohniska, v němž se soustřeďovali mají paprskové světla, paprskové vzdělanosti? Řím zajistí od tolika století byl a podnes jest ohniskem věd a rozumnosti*), jakáž jen pod sluncem jmenována býti může. Evropa bez papeže coby byla jiného, než Evropa bez onoho prastarého a velebného svazku národův, bez pokoje národnosti, poněvadž bez středu pokoje, bez jednoty víry? Evropa bez papeže coby, prosím, byla? Věřte nic jiného, nežli jeviště náramných revolucí jak náboženských tak politických a mezinárodních, nežli jeviště zaplavené zlořečenstvím nebes i země. Aneb domníváte se, že tento strom, z kořene Jesse pošlý, že tento ohromný strom papežství, jenž od osmnácti věkův trvá a zelená se, nemá kořeny po celém světě rozšířené, hluboko do země vpuštěné? Domníváte se, že tento nesčíslných hlubokých kořenův strom vyvrácen býti může bez otřesení, smetení a rozrušení celé Evropy? Jak velikého převratu, jak velikého zmatku byloby se nám obávati z vykořevení papežství ze země římské! Kdyby za našich dnův, kdežto nevěra po ulicích povykuje, nenábožnost huláká, nešlechtná svoboda, rovnost a bratrství šílené skoky provozuje, za našich dnův, kdežto osvětly kvasem opojení vykřikují: „Roztrhejme svazky jejich a vrzme od sebe jho jejich,“ kdyby za těchto našich dnův i papežství od-

straněno bylo, papežství, ono vznesené zosobnění moci a poslušnosti, kteréž božská prozřetelnost Evropě dala, kdyby i papežství, kteréž jako zeď železná branám pekelným vždy odolalo, odňato nám bylo: jaké tenkrát nehody přivedly by návaly bezvládní (anarchismu) na Evropu! Co byl starý Řím světu, tím se stal u vyšší míře nový křesť. Řím světu křesťanskému — svazkem všeobecným. Za tou příčinou Řím nemá se toliko nazývati městem věčným, ježto poselství své (missii) vždy slavně konal; ale přijdou časové, kdežto postaven bude u jasnějšího světla, než ono jest, ve kterém za našich dnův stojí papežství jakožto ústav nejvznešenější. — Jestli jeden jehlan (pyramida) v Egyptě, o kterémž pravi se, že větší jest, než všeci jehlanové předpotopní, a že proudům všech vod potopných a všemu zpuštění v stavě byl odolal. Jehlan takový zajisté jest papežství římské, kteréž od tolika už návalův potopných zachváčeno bylo, a předce veždy silnější a mocnější než ony nejen odolalo jim, ale i rozdrtilo srdce i síly jejich a světu navrátilo pokoj. Kolik trůnův panovníckých povyvracovaly, potroskotaly vody potopou revoluce, kolik uchvátily korun královských! Stolica Petrova zůstala na zemi římské cele slavná státi! Dejž Bůh, aby tam zůstala věčně! Aj, kdyby papež opustil Evropu, kdyby stánek Petrův s klíči království nebeského někde na poušti americké postavil, a Evropa neměla by více v Římě papeže, coby se stalo? Děsím se toho ne sice jako katolik, ale jako syn Evropy! Nebo vidím, jakoby Bůh sám od nás se stěhoval, vidím svělo prchati od nás a tmy a barbarství obkličovati nás! Tehdáž, jako Evropa teď, vysílala by Amerika věrověstův svých k nám barbarstvím zaslepeným evropským národům, tehdáž bychom snad dobré Boží evangelium slzami smáčeli, zlíbali je a zvolali: „Jak krásné jsou nohy zvěstujících pokoj, zvěstujících dobré věci!“ — Uděl teda pokoj, Hospodine, ve dnech našich a

*) Vis třet sjezd jednot. kat. v Brně.

navždy, abychom, kteřížto se o stolici Petrovu nebojíme, ježto bránypemocné přemoci ji nemohou, povždy a

celou katolickou Evropou radovati se mohli, že máme otce otcův jakoby Ježíše Christa u prostřed nás! —

Z Velehradu.

Morawané!

Od pradávných časův požíval Velehrad znamenité církevní úcty a vážnosti; neboť sem zavítali leta Páně 863. S. Cyrill a Method, slawní apoštolové morawští, zde své biskupské sídlo zřídili; zde zavlétla první katolická obec slowanšských Morawanů; odtud spravoval osobitě sw. Method po mnohá léta stáde křesťanské, od sw. Otce jemu odevzdané. Důvtipni a učelstwi Morawané chápali snadno učení wíry od s. f. pastýřůw jim hlásané, i poslušni byli jich napominání. Z dědiliš zajisté úplně ducha s. f. apoštolůw; a podle Velehradu řídila se téměř všechna města křise welkomorawské. —

Čehož nyní nalezáme na Velehradě, jest owšem jen stín jeho dávné moci, znamenitosti a slávy; awšak této kolébce křesťanstwí we vlastech našich kyne církevní slavnost, kteráž svou neobyčejností a významostí ředce všech katolických jateňokolím jazyka nábožnou a pravou radostí naplniti musí. Velehrad bude w roku 1863 tisíciletou slavnost slawiti, tisíciletou památku příchodu s. f. bratří solunských Cyrilla a Methodia, apoštolůw slowanšských na Velehrad a s Velehradem tutěž památku

slawiti bude weššterá Morawa, ba weššicni národové slowanští, jakožto dobu, w niž jim ponejprw zawlétla hvězda wíry Chřistowý, hvězda věčné prawdy, spásy a sláwy.

Ještěže nábožensté spolky a církevní bratrstwa pomýšly se wynasnažiti, stoletou, pětistyletou, sedmistyletou památku swého trwání slawné a důstojně oslawiti, tudýž i já se naději kojím, že i má brahamilá wlast, weššterá Morawa tisíciletou památku příchodu swých apoštolůw slawné a důstojně roztouzi se wykonati a i k tomu žetete swého obrátiti že neopomine, aby, předewšim na Velehradě, touto poswátěm sídlu Methodowu slawné i důstojně wykonána býti mohla; pročez mou stromnou prosbu zajisté neoslyší, alebrž svou hřimnou k ozdobě chrámu Velehradského, k této tisícileté slavnosti swaton toužebnosti se chystajících, lašlawě přispěje. Každý i ten nejmenší darek s wděčností přijat bude; i těšim se, že jak kalendář „Morawan“ se ode mnohých Slowanůw čítá, že od mnohých čtenářůw má stromná prosba bude blahošlonně podporována; tou měrou bdyž k tisícileté památce wůbec všechny chrámy Páně na Morawě

co mladší své dcery chrámu Belehradského, matky to starobylé, vnít i ženitě ozdobou nevěsty ke štastu manželstvímu okrášlené stíti se budou: bude starobylá matka, svatyně Belehradská, hned při začátku tisíciletého jubileum mocti radostně zvolati: Gle, jak krásou svou převyšuji přičiněním dobrodincům, vlasteneckých katolíkům, jakožto matka vesměch zdobné dcery moje, svatyně moravské!

A poněvadž úplnou jistotou se nadíti jest, že v roce 1863 i z té nejmenší vesnické moravské přemnoho ctitelům apoštolů moravských s. f. Cyrilla a Methodia ke svatyni Belehradské připutuje; slyším už napřed každého pouťníka vtrácejícího ve chrám Belehradský volati: „To vesměch se stalo spojenými silami bratrů milých a sester drahocenných národu moravského!“

Stane se to? Staue zajiště, neboť znám povděčnou sílu svých milých krajanův ke s. f. apoštolům slovanským; i nebude od nich připustino, aby jich zahubili ná-

rodové německí, kteřížto náhladem velikým a slávou veselivělou oslavovali nedávno století den narození jen pouhého básníka svého Schillera. E. k. náboženský fond co kostelní patron dal od zlatní komise veliké ty nedostatků chrámu zdejšího vyšetřiti; já však co duchovní správce ačkoliv jen sám na sebe obkázán s důvěrou v Boha dobrotného a v obětornou pomoc nábožných katolíkův předsevzal jsem sobě, starati se pěti co možná nejhorlivější, aby k tisícileté památce chrám Belehradský objednáním věci kostelních ke službám Božím potřebných, opravou četných pobočních oltářův a j. důstojně ozdoben a okrášlen byl.

Za tou příčinou osměluji se tuto mou prosbu do kalendáře Moravana odovzdati. D řízby tento hlas můj od národu československého byl vyslyšán!

Karel Kolitor,
farář Belehradský.

Poznamenání.

Dojemné wyzvání toto nezástalo hlasem volajícím na poustí; alebrž proniklo a k obětivosti pohnulo vesměch katolíkův národ náš, jenž nedopustí toho, aby se slavnost tisíciletého křesťanství ve vlasti lonala na zpuštěném a zanebaném Belehradě. Ze vesměch koncův docházejí totiž značné dary na opravu chrámu belehradského a pohnutlivo jest počítati se v „Glasu,“ jal tu chudá wdova stáda na oltář lásky ku s. f. apoštolům poslední svůj hálč, an jinde zas ji zasebá urozená slečtička ku práci ženšlé,

aby nežnou vlastní rukou svou k roku t ě i a s e d e s á t ě m u vyhlá drahocenné rouchy mešni! — V městech a městech sestupují se vroucí ctitelové cyrilomethodějští ve výbory, pátrající po prostředcích, která by se dala z jejich okolí také přispěti ku zvelebení posvátného Belehradu. V mnohých farnostech jako o závod snášejou se almužny s takovou horlivostí, že nelze počítovati více, že do třech let zastřeje se náš Belehrad opět ve své důstojnosti a v náležitém lesku.

Před pěti lety ješel jsem se se staršíkou poutnicí ob Strabistě, ona se ubírala tu mariánskému Sloupu. Za řtu: „Jal pal je stačeno na Welehradě?“ — Děi se ji zalily slzu při mé otázce a rozdyhající obměnila škrbená ženušila: „K pláči; slyšchávala jsem ob svého otce, co to tam bývaly za pobožnosti a jal tam bylo tenkrát wšedno krásné; ale wčil je tam slowětkowi u srdce, jako bylo uždy prorokowi Jeremiášowi, řbž se díwal na rozwaliny Sionu Jerusalemského.“ Dojal bym nátelem stačencím, ješto se le mé byla tal důvěrně obrátila, poněwadž má talť spna žnězem, dal jsem se i já do sčestw; amšal pojednou rozjasnilo se w myšli mé zadržené, přiwětivy papřšel naděje projal duši mou a já začal přimlouwati zbožné poutnici, že Pán nedopusťi wywráčení swatyně welehradské; alebrž je jest bouřání mé pewné, že do roku třiasšedesátého epět wyběhán bude náš Jerusaleml, jal prorokowal we starém žalóně Daniel (9). A hle! předpovídání moje uskutečňuje se a nebude zaháněno i byřby se nětdo odmězil popřati poswátosti mřsta welehradského.

Zkusili jsme toho, jal swěwolně si obpřce počinal prcti králobwerskému rukopřsu, widěli jsme jal jiný nedout w pochýbnosti bral důstojnosti swatohřstřnstou. Nuže pročbychom se toho nemohli dočtati, že se hlasý pozwebnou pochýblivě mluwici talť o Welehradě? Něž my wíme, že osudem pravdy jest, pobežtíwánu býti; a byřby řkolow se obotil proti důstojnosti Welehradu, proto neuwěřime mu, lečby nám dožal, že wšedny staré listiny o Welehradě jsou podwřžené a wšelilě úřni pobáni o něm je jest smřšlené a že wšidny dějepiscowé, co poswátosti Welehradu uznawali, byli budto řstmi a ctižádostiwí řhři a řobci aneb řlupci! — Dněm řtibiwá se žlato, protimřstřwim cnoti a prawda odporem!! —

Řthřtlow nábožnosti w národu našem se wytrácela řlesal Welehrad, a řbž se wědomi řatolidě we wlasti žmáhala řestř se swatně welehradská řlannostírow ozdebow. Nuže! dořajměž braji řobáci, řet wira w náš newymřř, dořajměž nabřřewi řitřewni řwě řojnou obřřawěsti na opravu welřelřpěř řřrámu welehradského.

Údolí sloupské. *)

S obrazem.

Pověz údoličku přespanilé,
swatého proč řeky hlaholu
do twého se wali do dolu
ze všech uhlí vlasti naši milé?

• Kde je král, jenž tolik chasy čilé
častowává swého u stolu?
proč sem žal i radost pospolu
z dálky duže wodí ušlechtilé?

Noc a den tu pět skály, háj,
utěšená skvřřá zahrada,
jakož měla Eva w řlunu řaje;

proč as tolikou krásu Bůh zde zmnožil,
jakou slyne naše osada,
proč tu tolik divů rozpoložil?

* * *

Slyš, co ředowěké skály huči:
„My jen, my jsme posud swědkové,
kterak mřtvi ondy řuhové
řivot obejmuli do náručí;“

„ajhle! řajská řůže kterak puřl
w pustatině druhy řrobové,
anjelřl co pěji řůrově,
Marii co tady řláva řwučí.“ —

*) Báseň tato vyřřala jc z knížky zwané: „Křtečka ze Sloupa,“ kterážto r. 1854 na swěto wyřřla na oslawu stoleté památky dostawení a poswěcení poswátého řhrámu přebř. P. Marie bolestatě we Sloupě; r. 1856 objevila se w druřém rozmnoženém vydání. Kdožkoli zewrubnějích známosti o pouli řečené i znamenitostech přřřrodních pamětného kraje toho nabýti řáđá, nabřředni do „Křtečky,“ která posud, řd w nepřepřřném již počtu, na řkladě jest w řakřřiti sloupské! —

Aj, ký div, že oblak věrných dítek
kolem Matky dobré pokleká,
jako věnec z libovonných květek?

Aj, ký div, že pusté hory, lesy
navštěvuje poutník z daleka,
an tu nebeské mu kynou plesy?

* * *

Avšak Máteř Boží slzy roní
u Synáčka svého mrtvoly,
člověk že jej hříchův plápoly
mučil, vraždí letos jako v loni.

Jako umíráčkem trudné zvoní,
nařikává celé údolí,
srdce puká těmi hlaholy,
hříšník lká a pyšnou šji kloní.

Milost vrahů vypros Matko Páně,
slyš, jak navždy zla se odřiká,
kalvárská co hlásá na něj straně;

hle, jak bolest srdce hříšné trhá,
taká lítost ráje odmyká,
kteráž Tobě v náručí se vrhá.

* * *

Nuže, vzchop se národe můj drahý,
k stovékému putuj pomníku,
v svátostném se obmej rybníku,
Maria ti sjedná nebes vláhy;

k ní se uteč svými přede vrahy,
věren Bohu, vlasti, vládníku;
po takovém jonom chodníku
dojdeš slávy zde i věčné bláhy;

pak i Cyrill, Method z toho zplesá,
moravská když skvete zahrada,
kterou štěpovali pro nebesa.

Dopomož nám toho Matko Boží,
jedna jen ať vládne zásada:
Spása kříže ať se v lidu množí.

Jan Soukop.

Sv. Vojtěch.

Ozdoba národu slovanského (23. dubna).

I.

Co se jména týče, znamená toli,
co útěcha vojska, protože otec
z něho chtěl mít vojáků. Zatím
on vedl vojnu proti modlám. Otec
jeho sloul Slavník, matka Střezi-
slava, rodičové výborní. Měli 7 synů,
jména jejich jsou: Vojtěch, Soběbor,
Spilimír, Pobraslav, Poraj, Časlav a
Radim. První a poslední dali ve na
kněžský stav, ostatní zůstali ve stavu
světském. První učitel Vojtěchův Rádla
byl potom i jeho tovaryšem na ce-
stách apoštolských. Mladík schopný
byl poslán do vyšších škol v Dvěně
(Magdeburg), kde 10 let se učil pod

dohledem tamnějšího arcibisk. Adal-
berta, který si mladého Čecha tak
zamiloval, že mu na památku při sv.
břimování své jméno přiložil, proto
se Vojtěch u Němců Adalbert
jmenuje.

Pěkný obyčej spatřujem při ro-
dičech Vojtěcha. Ačkoli mnoho synů
měli, předce žádného z nich na křestu
sv. cizím jménem nepojmenovali, ale
dítěm svým dali jména z vlastní řeči
národní srozumitelná. Sám Vojtěch,
zůstal předce jen Vojtěchem, až ho v
cizině jmenovali Adalbert, a Češi ho
od jakživa jinak nejménováli, leč
Vojtěch. Kéž bychom se i v tom na-
vrátili k chvalitebnému obyčejí předků
našich.

Což nezasluhují-li naše krásná, libozvučná smyslu plná jména přednost aspoň u nás? — Nezní-li k. p. Vojtěch, Ludmila, a jiná lsběžněj, nežli Albrecht, Florentina a j. Sám Spasitel, ač všech národů učitelem byl, přede jméno z národní řeči židovské na sobě nosil: „Ježíš!“ — Zláště ku přání jest, aby dávali rodiče dítkám jména ss. blahověstů slovanských; Cyrilla, Methoda, Vojtěcha, aby i tak vděčnost svou za dar víry na jevo dávali.

II.

Neméně chvály hoden jest Vojtěch i proto, že ačkoli šlechtic, boháč a učený byl i předce knězem se stal.

Pravda sice, že náboženství samému to ani ke cti ani k necti neslouží: ať jsou kněží šlechtici, boháči a učenci, nebo synové ze sedlských rodin, synové z chatrčů doškových pochodili, a skvělou učeností méně zářící. Ono samo vezdy svou vnitřnou cenu a jasnost zachová, jako to jednoduše žižnivému, jest-li zlatoskvouci, vonné vino pije z hrníčku hlíněného, či z poháru zlatého nebo krystalového.

Ale v našich dobách obzvlášť, kde svět jen po rozkošech a důstojnostech baží, jest to krásný příklad, když bohatý šlechtic všim pohrdne, a stane se knězem. Za našich dnů, kde náramně prohnany, jako vitriol ostrý rozum nemilosrdně náboženství a církev tupí, a na pranýř posměchu vystavuje: tu ovšem zapotřebí, aby mužové skvělou učeností zářící do stavu kněžského vstupovali, a čest vědy posvátné proti útokům sester svěťáckých hájiti dovedli, třeba by s tím vysoké důchodky spojeny nebyly a třeba by sobě tím nenávisť světa za odměnu utržili!

III.

Vojtěch z učení a z vysokých škol domů se vrátil co mládenec

květoucí, jako růže krásná v čas jarní, a proto hned mermomocí od krajanů jednohlasně za biskupa v Praze zvolen jest byl. „Chtěj neb nechtěj,“ říkali mu křesťané, — vlastenci, „ty našim biskupem býti musíš. Tvoji mravové, tvá učenost, tvé urozenství výborně se s tím důstojenstvím srovnávají. Ty nám budeš cestu k životu věčnému ukazovati, my pak jako ovce půjdeme za svým pastýřem.“ — Vojtěch pohnut a slzy sobě utřev konečně vůli jich vyplnil a v úřad biskupský se uvázal. Byl on v zor biskupa. Důchody na 4 částky rozdělil: jeden díl obětoval na nové chrámy a oltáře, druhý na kněžstvo a učitele, třetí chudým, čtvrtý sobě.

To byl vlastenec svatý! Ačkoli drahně let v cizině žil byl, předce se neodnárodnil. Ač mohl v cizině veliké štěstí udělati: nicméně on přec ráději do své vlasti a k svému národu přišel, tomuto své síly a práce obětoval, různokmenné bratry rodu slovanského po své rozsáhlé diecezi: Moravany, Slováky, Slezany, Poláky navštěvoval: jazyk lidu velice miloval, v tom jazyku slovo Boží kázal, učil, těšil, napomínal; známost výbornou toho národa i jazyka měl, lásku k národu i k jazyku v srdci svém choval; neutrální, netlačil se do svého povolání, ale čekal, až byl povolán, on nechodil za lidmi, ale lidé za ním; on se do svého úřadu nevlichotil, nevprosil, nev koupil; on byl vzor biskupa křesťanského, biskupa — vlastence.

IV.

Nevděkem pohanských krajanů donucen byv, též i pro jiné důležitě příčiny, jichž tu uvéstí pomůžeme (Gfrörer o něm píše: Vojtěchovi tlouklo v hruď srdce příliš slovanské, proto raději uhnuť, nežli by se byl šerhou na své krajany stálí měl): odebral se do Říma (r. 988) a stal se řeholníkem, v oblíbené tehdejší řeholi svat. Benedikta. Nebo

v jeho brudi vládnuly dvě sestry spanilé: nábožnost a národnost o nichž svatý vlastenec mohl těž říci: „Každá půl, každá má moje srdce celé.“

Když pak zase se Čechům po něm zastesklo (r. 993), poslali deputací do Říma, aby jim ho sv. Otec do Čech poslal. Stalo se, avšak vyprosil sobě u sv. Otce, aby, jestli ho ani tentokráte neposlechnou, zase co missionář z vlasti odejti směl.

Vzav sebou do milé země české první benediktýny, kteří se v Březnově usadili, na perutích touhy chvátal k milé zemi, ve které jeho druhdy kolébka stála. Když z jedné hory na hranicích uzteli vlast českou, padli zbožní řeholníci na zem, a líbali půdu vlasteneckou s plesáním a pláčem radostným (r. 996).

Na to svým krajanům vzkázal: Chtějí-li ho za svého pastýře míti a ve všem poslouchati? — načež bojíce se přísné kázně, vzkázali jemu: že aby ten přísný mravokárce zůstal tam kde jest — že ho nechťěji.

I zaradoval se sv. Vojtěch, že sv. povinnosti k rodu milému prost jest, a odešel co missionář — do Polska.

V.

Tak jako dříve v Uhřích světlou výru rozžal a prvního krále křest. Štěpána v Ostrihomě pokřestil (r. 984), tak nyní se odebral do Polska, a odtud do země pruské. Král polský Boleslav dal mu na cestu 30 zbrojných vojáků, jež on brzo zpátkem poslal. I kázal jest po městách a osadách Evangelium, až vztek pohanských kněží na se popudil. Jednou nevěda vkročil na pole, pohanům posvátné, kde nyní stojí město Fischhausen u Královce (Romové). Tu modlícího se kněz pohanský nejprv kopím prohnal, ostatní pak šípy prostřelil, nesčíslnými ranami zavraždě. To se stalo 23. dubna 997. Jeho tělo knížata křesť. co drahý poklad vykoupili, a nejprv odpočívalo v Gnězdě, a nyní v Praze.

Sv. Vojtěchu se připočítá báseň anebo píseň, která se podnos zpívá v Praze a v Čechách:

Hospodine pomiluj ny;
Jezu Christe pomiluj ny;
Ty spase všeho míra (t. j. ty spasi-
teli celého světa)
Spasiž ny i uslyš
Hospodine hlasy naše
Daj nám všem Hospodine
Žizu (t. j. oúrodu) a mír (t. j. pokoj)
v zemi. Amen.

Dr. Jan Bily.

Zlatá zrnka.

Tehdy toliko mluvíti sluší, když to, což se mluví, více prospívá, než mlčení. Sv. Jan Zlatoústý.

Málo prospějí slova beze skutků: cnost ale beze slov velmi mnoho. Sv. Vav. Justin.

Nejkratší cesta k svátosti jest: všeho se vystříhati, co miluje svět.

Sv. Ignác.

K pozemskému štěstí přiměšuje Bůh leckterou hořkost za tou příčinou, aby se vyhledávalo ono štěstí, jehožto sladkost neklame. Sv. Augustin.

Víra s láskou, toť víra křesťana; víra bez lásky, toť víra ďáblova. Kdo ale nevěří, horší jsou než ďáblové.

Sv. Augustin.

Na ránoce r. 18. — učinil jsem
 wšlet do sousední krajiny w záležitostech
 církevně nárebních. Po třídenním pak po-
 býti na místě určeném a sřaslué wplona-
 ním poselstwi, s bychtíwostí opět nawra-
 cował jsem je demů, abych zvěstował
 bratrům svým utěšený wšledek cestý swé.
 W městě L. . . asi o 10. hodinách w noci
 zastawil wůz posťowský a mně oznámená
 pobawa jedné hodiny. Zplesal jsem nad wěsti
 toutle, že budu moci wšřiti ztrpnuté w
 těsném powozu úby a zotawiti se pokrunem
 teplým celý uymínš. Wstacim do jizby
 hostinské, a ta plna hosti bratu (druhu)
 roglíčného. Za jedním stolem několik umů-
 něných hubekníkům hrálo, za druhým hrba
 osob po městskanskú oblečených, z nichž walný
 počet náležel k potomtům Abrahamowým
 jal s mlutou jejích patné bylo, za třetím
 pak asi šesti důstojníkům ulanských matičích
 blažené chwile wenlowského žiwota při hře
 a wině. Byli to sami Němci. U pro-
 střed jizby stál tucetník čili biljar tržnýně
 nejapnější rumaní kule ušawicně wprá-
 jicim, a lampy nad nim wšřte hafnuly
 we mble hušěho dýmu mabarského. Wšle
 a weselost w každicím loutě. Já wěda,
 že den páteční a mšední, blouho přemýšlel
 jsem o přicině zwláštního hodu tohoto,
 až jsem se, hlavy sobě na té věci dosti
 naláunaw, konečně zdewěděl, že se to slawi
 posledni den w roce — wčer Sylwe-
 strůw. — Wčer Sylwestrůw! — dim
 já s pedimenim; neboť jsem wěru, cestou
 jinými welewážnými Cirkwe a nároba ty-
 kajicimi se myšlénkami zanepřázněn, na
 to nebyl pamatował: a teď uajednou, a
 to ponejprw w žiwotě swém, náhodou na-
 cházal jsem se w kruhu wesele společnosti
 sylwestrowské. Dimné to zamírání tak dů-
 ležitě doby w žiwotě lidšém. Wesele
 mohlo býti pro ty, kteří je lonali, mne
 wšlak naplněwalo hrůzou teto rouhání se
 welikému a swatému powolání člověka.
 A protož zrabował jsem se, že už lbůta
 ustanowená byla u konce a mně možno

bylo rozloučiti se s wesełými těmito bra-
 try a swětiteli wčera Sylwestrowa. S ho-
 diw několik krejcarůw wšpirajicimu práwě
 mžbu smou hubekníkowi, sedl jsem do wozu.

Mně teprw později nastal prawý
 Sylwestrůw wčer. Zametaw se do slubý,
 myšlení své obrátli jsem k době minulé,
 k roku starému we stonu se nacházajicimu,
 a přisně učinil apytowání srdce i swědomi
 svého. Otázky sobě činěné byly wážné
 a přísue. Nic jsem nezatajil ani nezastřel
 sobě; jelikož jsem stál před soudem boží
 wšwědčowností i svého wlastního swědomi,
 před nimž ničehož utříti se nebá. Wš-
 sléný mé točily se okolo toho, co dobrého
 neb zlého učinil, co dobrého neb zlého za-
 kusl jsem, netoliko w přesslém roce, né-
 brž po celý žiwot svůj. Co se toho po-
 slednějšího týká, wyznati musim, nezauji-
 malo welice mysl mou; neboť i radost i
 bolest pominuly a marné byloby kwileni
 i nad ztraceným rájem i nad mřkami
 očiscowými. Wěšši na mnoze wáhu po-
 ložil jsem na to prwnější. C lowěl,
 — katolik, — kněz, — uárobowec, —
 w lasteuec; jalš to drahocenný wěmec
 nejtrásnějších důstojenstwi na hlavě mé!
 Zbali jsem dostal sľibu swému složenému
 do rukou Boha, Cirkwe, nároba, wlasti
 a wšplnil powinnosti ob nřá přijaté? —
 Zbali jsem obětował na oltáři, touto
 čtwerou hwězďou ozdobeném wšsedý mo-
 hůtnosti duchowního i tělesného žiwota mé-
 ho? — Ciliž snad wice bohům cizim
 sloužil jsem, nežli domácim? — Wice
 pečował o ułojeni wlastních dšticům, i žá-
 dosti nežli o ułojeni belesři a ran oněch,
 jižto profesně po mně wztahowali ruce? —

Tyto a podobné sobě čimw otázky a
 zdpowědaw je se sľezu wtouci buďto ra-
 dosti anebo želu, odporučil jsem Bohu
 Cirkwu jeho swatou, svůj drabhý národ
 smou wlast čeststlowanšew, wššleré člo-
 wěčenstwu zwláště trpici, i samého sebe,
 aby nám wšem blažeti bylo w nowě době
 žiwota, w nowém roce a we snu hledal

jsem upokojení myšli roztroušené. Usnul jsem. Vlebhlo to vřelá ani spání ani bdění. To co jsem si řka úplném bdění a myšli vyprázel, ngni ve snách co nejživěji objemilo se duchu mému, totiž mé minulé těžkosti, trpělosti, protivenství a bolesti, a ruskilo svůj moje. Co více nadto, netoliko mé nébrž i bdy a smýzele mých spolubratrův: wálky, ohně, povodně, neúroda, choroby a nemice, roslleci obchodové gli, i jalžtoli jmenuji se neřesti tyto, jichž zafusli w roce minulém, tanuly mi na myšli a i spicinnu wynnucowaly slzy útrpnosti. Wim jistě, že jsem hluboce zalkal: „Bože nawral a dej nám opět požeňnání stálého miru a blaha swého!“ — Na wybýchnutí teto těžké lámen starosti pabl ze srdce mého, poleje se nawrátil do tuisse mé, a já klesl w hluboký slabý sen, a něhož aniž rachoceni těžkého wozu, ani hlas trouby přestowstě nebyl s to mně wytrhnouti.

Zá spim. A ai! — přede mnou stojí najeďnou jalžsl kmet (stařec) w rouchu bělejalněm jako nomě padlý snů a s bradon lebošsebou. A předce nebyl to kmet, neboť twát jeho byla mladistwá, kmetoucí a plna newinnosti.

„Člowěče newěděčný!“ promluwil ku mně stařec jemným, stříbrným hlasem, „kteral můješ tak nejožně a zoufale wolati a modliti se k Bohu? Wiceť on rolu tohoto než by jindy jelsal tobě i spolubratrůw twým stěšti a požeňnání.“

Zá se pozdwiňnul ku hlasu tomuto s úžaseu nematým a upírám swých oči na pečivné zjemeni toto. Úžfosti jádně necitil jsem, a neohroženou myšli s otázkou pbrátil se k němu: „Kdo jst, pane, s nimž mluwiti mi přáno?“

On bi: „Wopatři na mne a spěš. Anděl já jsem rolu zaslěhe, dítě wěčnosti. Jsem starý jako swět a mladý jako čwile newnowější. Zpět jdu k matce swé a radostný je nawrat můj, neboť jsem k rozlazu milostředného Boha mnoho dobrého přinešl synům lidšým.“

Zá to odvětil a řeknul: „Dopust pane, tisícové synůw člowěčích nadou se dnešního dne we trapných starostech na lože swá, aniž nalegají útěchy w budoucnosti, neboť na swětě bida weliká a časowé jsou twrdi a draží. S kterať

tolikere nestěšli, stěštim nazýwati se může?“

Anděl wece: „Arálkozraký! newiž, že právě to co nestěštim nazýwá se, jdrotem bývá stěšti mnohého? Kol minulých smou neúrodnosti wice dobrého přinese lidem, nežli hojnými požeňnáním swým. Naučit se zajiště opět obráceri k Bohu, že srdce modliti se a newolěhati se na stědrotu lidšou, ale na toho, ob něhož pocházejí wellici darowé dobti.“

Zá na to: „Ale, pane, to suchó náramné! Pappřstowé sluneční a silní wětrowé wysuffili zeml, wyplátili ofeni i ludy, a gústawili po sobě i na polích newúrodnějších chudé a přýdné kasy; sotmá zemáškůw nadostat. Drahota náramná swirá nás; lidé i bobytčata hynou bēdou a newostattem.“

Anděl otowpověděl: „To proto, aby ležtonyšlni učili se moudrosti a opatrnosti, a w času hojném obkládati pro čas newostatku, a při sedmi tučných kramách aby pamatowali na sedmero chubých, ježto následuji.“

Proti slowům těmto namítal jsem dále w potorné důvěře: „Zdaž newyšliš posle nebesť! nářet tisícových matel, kterě oplaláwají žtrátu synůw, jenž popadali na krvawém bojisti. Zdaž neworážejí ku slech twému slešy newěctných wojinůw, ježto žmragičila krutá wálka? Wěcko běží se, dimajic se na spaleništa osad, na wydrancowaná města a na spouslu krajín, w nichžto žutíl zlosťný ebboj; a ty se wraciš, obkudž tě před rokem Pán wyslal, se spojojenou twáží, jako bys byl swědkem býwal poleje a miru?“ —

Di pak anjel: „Zá jest wůle Hospodinowa, aby národowé se swernou a bratřskou láskou objímali, aby jeden nad druhého se newypínal; ale stejné práwo wšedě se uznáwalo, jalž stojí přáno: „Zažly mluwiti newbraňujite a wšeliských duch (smou u řeči) at čwálí Swrchowaného.“ Wálky nawracuji králům zádonitým patřičnou moc, obnowujice přátelskoi meziz národni. W takowém smyslu býwají zajiště pramenem dobra a jádoných požeňnání.“

„Pane,“ bim já, „pohlédn iž na chubobu lidu slowanšého, na kořenu žiwota

jeho hladá černo nouze, a hladem vysychá svěžost ducha jeho."

Anděl na to hlasem truchlivým: „Přičinu nestěsti svého sám nese na svědomí svém. Satanště moci židovských i křesťanských sřibalův (Gauner) zaprobává duši svou, w kottitách a slastich pochováwa blahobyti svoje. Snad ho twrze tato nauči nicudřeti a šetrnosti."

Já pravil dále: „Pomůžte pane, i na ty, jižto w městech přebývají a provozují čemessla."

Anděl wece: „Každé čemesslo má zlaté dno, ale nezvrbení, obrobili, pyšni a rozmaritli čemessníci we hlato obrátili e, nic newážice sobě zlatého díla svého aniž je zdořonalujice. Za stoly wlnými seběsi a prohrávali svou denni trmavou mřdu, oni bázili po wznesenosti a sláwe pánův; a oblékali dcery své w nádhern. Mchytěli-tě počítati w hrdošti své a w kujnosti své, hospodařiti tžžilo se jim. Pročž přišly na ně neřesti tyto. Teď naučí se počítati, hospodařiti i štetiti, což jim zajistě k dobrému bude a ku blahu prospěje synům i wnukům jejich."

Já řekl: „Pane! popatři na bidu těch, jižto z kuzele a krosen žijí jsou."

On mi na to: „Měli zlato ku přebení a hebbám ku tkání; i chobili jako pochabi w zlatě a hebbáwi a pozowali sobě hubce a pšťače, a bujnosti své neznašli mřpy. Stůly jejich odučili se práci polní a tolena jejich odmykla křkati a ložiti se přeb Bohem. Teď wšak upředli sobě bič a utkali sobě kapsu žebráctou. I litují marnotratenství svého, želi roztopášnosti své. Wšle! moudřejšími stanou se, a moudrost i jim bude počátkem štěstí budoucího."

Já konečně pravil jsem k andělowi: „Vozti wšak, pane, i na pílné a spráweblivé, jakou bidu mají: i stolowé pečlivých hospodařův prázdni učinění jsou!"

Anděl pak wece: „To proto, neboť se mají státi bohatými a novými statky přejhnáni býti. K užlnosti a pílnosti jejich přidruží se rozwařa a rozum a nedopátek tento otewře jim oči, aby widěli co by druhdy newiděli, aby se učili rolníky býti pokrofu a moudrých oprav mlownými. Pak wybělávati budou i pole wybálená a žurobnovati i plané země svoje"

„Role jejich trní a bohláči dříve nessler jim, pak ale metati budou do nich semeno úrodné, wysussowati bahna a wybělávati lůly i zahrady. Žebráky své i obecním práci přidržowati budou, hor svých rozumně užíwati, cesty opravowati a nové starosti. Souseďům svých wšimati budou sebě, a co dobrého a krásného na nich umidějí, neopomenou obrácti k žweleběni a ořase braché domowiny své."

„Zajistě pravím tobě, jako na pohorčeljší starého doinu nový se stawi, měšši, pobohluější a přelnější starého: tak i z bidy a nouze této powstane hojnost měšši než byla by přeb tím; přejhnání nebes a štěstí přehojné rozhošti se mezi syny lidskými. Prawda, že jen moudři štěstí tohoto požíwati budou, bezrozumi ale nouzi i dále trpěti budou."

A protože zwěštuj bratrům svým co i já jsem zwěstowal tobě: „Časowé nonze jsou pro člověka časowé blařa a štěstí!"

Tak pravil anděl a zmiznul. Wž se zastawi u pošty, já procitnu, a bylo ráno.

Čtení děje-, země- a životopisné.

Hora Karmel.

Karmel, od Arabův zwaný Masr Elias, jest jedna z hor Bohem navštěwovaných, tedy sva-

tých jako Horeb, Sinaj neb Ta-bor. Leží mezi ssutinami Cesareje a Tyru, zátkou jenom jsouc od-

dělena od staré Ptolemaidý (St. Jean d'Acres), šest mil od Nazaretu a tři dni cesty od Jerusalema. Když se Židé dělili v zemi zaslíbenou, dostala se část půlnoční pokolení Asserovu, rámé východní vzal Zabulon, na poledních výšinách osedl Issachar, o pobřeží strany západní rozráží moře své vlny. Úpatí Karmelu z této strany na způsob mysu (předhoří) mocně se vsouvá v moře, jsouc punktem země svaté nejbližším pro poutníky přibývající z Evropy. Hora Karmel právem nazvána jakoby světlárnou země svaté.

Na vrcholu této hory prorok Eliáš očekával oněch 850 lichých prorokův od Archaba vyslaných; zde se mělo zázkakem rozhodnouti, zdali Jehova čili Baal jest pravým Bohem. Na samém hrbetě hory tedy zřízeno dva oltáře, zapáleno oběti z jedné i druhé strany — zápas počal. Falešní proroci ryčné vznesli hlasy k modlám, ale na darmo — ledvaže však Eliáš ku svému oltáři přikleknul a se ozval, ai! plamen s nebe spadnuv pohltil nejen oběti, a palivo, ale i kámen, na němž oběti položeno. I káral Hospodin liché proroky smrti, chvála jeho rozléhala se v Izraeli — což se dělo okolo 900 let před narozením Christa Pána.

Ustupuje do nebe Eliáš spustil Eliseovi plášť svůj, i svou ješkyni mu zanechal, po Eliseovi následovala řada prorokův, sv. Jana předchůdcův. Od časův Christa P. usídlili se zde poustevníci křesťanští, sv. Basilus dal jim zvláštní řebolu. V době křížových

válek přijali poustevníci karmelští obrad římský a od času sv. Ludvíka až do Napoleona klášter, na místě, kde Eliášův oltář stál, zbudovaný, otvíral hostinské své pokoje cestujícím bez rozdílu náboženství a národnosti, a to sice bezplatně, ke cti Boží a proroka jeho Eliáše, jenž rovné požívá úcty u nezi námi jakož mezi rabíny, kteří tvrdí, že on neustává zapisovali dějiny světa, mezi rabíny jakož mezi Magy knězi perskými, kteří za to mají, že Zoroaster, původce či pořadatel jejich soustavy náboženské, byl učněm velkého proroka — mezi Magy jakož mezi Turky, kteří se domnívají, že on obývá v rozkošné oase, úrodné místo na poušti, kde pramen života klokotá, že tedy Eliáš nikdy neumřel.

Když Napoleon stanul s vojskem svým pod bradbyami Aker-skými, více nežli 2600 let zaznívala chvála na Karmelu; skály jeho viděly Tita, Ludvíka sv. i Napoleona. Divnáť to věc! Každá z těchto návštěv přinesla mu neštěstí. Po pádu Jerusalema spuštěli jej vojáci římsí; když křesťané zemi sv. opustili, mahomedáni pobili jeho obyvatele; po porážce Napoleona padli Turci do tohoto útulku modlitby a lásky bliženské, povraždili raněných Francouzův, rozehnali řeholníkův, zpo-vyloukali dveře a okna, tak že klášter nemohl déle sloužiti za přibytěk lidský; jenom holé zdi pozůstaly a ty porouchané, jediný klášterník, který se do Kaiffy byl utekl, mohl se považovati jako za strážce dávného kláštera. V roce

1819 bratr Jan Křesťitel, říman z rodiny Cassiniovcův, obdržel od generála karmelitův rozkaz odebrati se na Karmel, aby se přesvědčil. v jakém stavu asi se nachází slánek Boží a zdali možná povznéstí jej opět z ruinův.

Doba zřejmě nebyla velkému podniku hrubě příznivá. Abdallah paša spravoval tehdaž Syrii ve jménu Porty a hluboká nenávisť jeho ku křesťanům podněcována ještě povstáním Řekův v ten čas vypuklým. I psal Abdallah sultanovi, že hradby Karmelské snadno by nepříteli mohly posloužiti za pevnou oporu, buďtež tedy zničeny. Povolení přišlo, i podkopáno zdi a mnich z Říma přibylý ušel v krátce ostatky kláštera prachem rozmetaně, kterých obnoviti zamýšlel. Od této chvíle Karmel do konce zpuštěl. role dříve pečlivě obdělávané zarostly plevelem, dravé plactvo stopy lidské děle nevidouc hnízdllo ve zboženínách, někdy vidáno stanův kočujících Arabův, šakalové pelešili se v troskách domu kdysi Božího. Tam, kde od věkův sídlila hostinnost, hynuli cestovatelé aneb padali za koríst loupeživých Beduinův. Bratr Jan vrátil se do Říma 1821.

Kdokoli navštíví Karmel, neubrání se hlubokého pohnutí myslí a srdce; což teprve pověděti o bratru Janovi, horlícím tak vřele pro čest Boží a milujícím po křesťanskou blížného svého! Což pověděti o mnichu, jehožto úmysly, v jehožto srdci se ozývaly modlitby tolika věkův, konané na tom místě od jeho předchůdcův, dědicův ještě nyní a sukně Eliášovy!

Sama ta spousta, sama ta tichá divokost hory, ty skály, ty trosky a olomky zdi Abdallahem rozmetaných, přimlouvaly mu jednohlasně: „hle! toť cíl tvého života!“ I opakoval sobě s pokorou a tichou nadějí tyto hlasy ctižádny řeholník, spojivše s nimi jiné potěchy plné hlasy pro všechny lidi silou nepatrné, ale věrou mocné na tomto světě: „Hleďte a nalezněte, klepejte a bude vám otevřeno, modlete se a obdržíte!“ Navštíviv Karmel se starým řeholníkem, posledním oním svědkem slávy kláštera Karmelského, o němž jme hore pravili, že v Kufe meškal, pevně se na velkém záměru svém ustanovil, aniž více od něho upustil. Dav zprávu z missie své v Římě obdržel povolání, aby směl podniknouti obrovské dílo.

V roce 1826 odebral se do Carohradu a prostřednictvím vyslance francouzského dosáhl od sultána Mahmuda firman, úřední povolení, že smí znovu vystavěti klášter na Karmelu. Bez průtahu odploul s firmanem do Kaiffy, i bytlé svrchovaný čas, neměli Karmel zhořa osirotěl, poslední jeho strážce, onen starický řeholník, právě k smrti pracoval. Sám jediný tedy vystoupil bratr Jan na svatou horu, usednuv pak na úlomek bizantinského sloupu jal se s tužkou v ruce kresliti plán nového, všech dřívějších okázalejšího kláštera, plán, jenž požadoval nákladu 350.000 frankův. . .

Dokresliv plán a zpočítav útraty podivný stavitel slezl z hory, aby na dvoře nejbližšího domu

zaklepal, o sousto chleba k večeri a o nocleh poprosil. Ráno jal se přemýšleti, kterakby dosáhl oněch 350.000 zl. k vykonání svatého díla potřebných. Prostředkův bylo ovšem na výběr — neboť neměl ani halíře, za to ale měl počátek všeho velkého — vtru v Boha a sílu ducha.

Na cestě, asi 5 hodin od Karmelu a 3 od Nazarethu, pozoroval dva mlýny vodou hnané, ale opuštěné buďto následkem vojny aneb proto, že voda, která druhdy je hnala, náhodou jinam zaměřila. I jal se hledati v tom okolí vody a šťastně, neboť asi míli odtud našel zřídlo, které za pomoci levných útrat dalo se snadno vésti na kola řecených mlýnův. Tyto mlýny patřily jistě rodině Drusův, která však jich, co dědictví po dávných předcích, prodati se zdráhala, ač z nich koristiti neuměla. Bratr Jan tedy jich požadoval v nájem, náčelník té rodiny přislál na tom. Stala se smlouva v ten smysl, že důchody z mlýnu se rozdělí na 3 částky, jedna připadne vlastníkovi, a dvě třetiny nájemcům. Ovšem že bylo třeba aspoň z nájemcův: jednoho, jenžby podniku obětoval svou práci a průmysl a tím byl bratr Jan, druhého, jenžby poskytnul potřebných peněz na správu mlýnu a vodovodu. Na prvé cestě své na Karmel byl se bratr Jan oznal s jistým Turkem, jenž platil v okolí za člověka zámožného. I odebral se k němu a svěřil se mu s tím, co zamýšlí. Turek otevřel bečku, neboť jak v „Tisíc a jedné Noci“ tak až posud lidé na východě skrývají

své poklady v bečkách, bratr Jan vzal 9000 frankův, vyznačil na splátku té půjčky 3. díl zisku, očekávaného z mlýnův — a díky tomuto důložku Turkem poskytnutému! první základ k uskutečnění báječného tohoto předsevzetí byl položen. O úrocích nikdy nebylo řeči a předce 12 let uplynulo, nežli důchod z mlýnův dostal zapraviti půjčku Turkovu. Kdo tu neustrne nad podivností prostředkův, kterých Prozřetelnost používá k vyvedení svých účelův? Řeholník křesťanský žádá od Turka peněz na zbudování chrámu a Turek po prostu dává peníze a důvěruje se pevně, že se mu vrátí. Ovšemže obnovení dávné slávy Karmelské nebylo pouze otázkou náboženskou, nýbrž i záležitostí čistě lidskou; nebo klášter na Karmelu byl hostincem, jenž přijímal příchozí bez výplaty, každému poutníku volno bylo zaklepati a říci: Bratře! jsem umdlen a hladem!“ a v té chvíli našel přitulek a pokrm. Každý chudobný přijde na Karmel po 3 dny v něm meškati a odpočívati může, načež se propouští opatřen na další cestu. Přibude-li nemocen, léčí a ošetřuje se, pokud nevyzdraví.

Svěřiv stavbu vodovodu a opravu mlýnův schopnému muži pustil se bratr Jan do světa sbírat almužny. Prošel břehy Malé Asie, ostrovy moře řeckého, bloudil po ulicích Carohradských, všudy žebře ve jménu Páně; za 6 měsícův navrátil se s 20,000 frankův, které na prvé potřeby vystačiti musely. Na slavnost Bo-

žního Těla, v kterýžto den před 7 lety Abdallah byl vyhodil do povětří poslední zbytky starodávného kláštera, položil Jan uhelný kámen nového domu Božského. Koncem roku pokladnice vyčerpána, bratr Jan vydal se na druhou pouť, po Řecku, po Italii a sebrav opět znamenitou pomoc jel se opět stavěti, v roce 1829 tak pokročil, že v budově přebývali už možno bylo. V té době navštívili Karmel francouz Lamartine, angličan Taylor, později maršalek Marmont. Všichni tito slavní mužové jako o závod vychvalují Janovu v předsevzetí vytrvalost, praktický rozum a lbeznou v obcování prostoduchost. Čtrnáctkrát opustil svou práci tento pravdivý otec nového Karmelu, aby sbíral almužny v Jerusalemě, Damasku, Berytu, Tyře a Sidoně, v Jaffě, Rosettě, Alexandrii a Káhře, po Libanu, ve Smyrně, na Maltě, v Atenách a Carohradě, v Tunisu i Tripolisu, Syrskem a Africkem, v Palermě, Tarentě, Alžíru a Gibraltaru; žebral i v Marokku, všude znali bratra Jana. Procestoval celou Italii, Korsiku a Sardinii, Španělsko, část Anglie, na této cestě po 6 let trvajících pustil se 1837 do Francie, odkud se 24 října 1838 navrátil na Karmel se značnou sumou 230.000 frankův. Ještě scházela třetina potřebných peněz, však byl bratr Jan teprve 60letý. Hned v následujícím roce vydal se do Carohradu, do Egyptu, v r. 1840 se navrátil. V červnu 1841 navštívil Řím, aby se představil Hlavě Církve, pak ještě jednou prošel Italii a Francii. Sotva při-

byv na Karmel musel opět do Carohradu, Atén a do Alexandrie.

Když opět uzel svatou horu domníval se, že svého kláštera více neopustí; leč zdálo se, že v koruně jeho zásluh ještě jedna scházela. Množství poulníkův a cestovatelův neustále na Karmel přibývajících požadovalo nové stavby, nápady loupeživých Beduinův a divoké zvěře vnukaly potřebu otočiti a obehnati celou ulavu pevnou zdí. I pustil se neunavený stavitel na poslední svou cestu do Evropy v r. 1844. Pokloniv se papeži Gregorovi XVI. a pojednav o záležitostech Karmela s kardinálem, správcem Propagandy, a s generálem svého řádu vydal se do Belgie, Holandska, do Němec, kdežto jak lid pospolitý tak i hlavy korunované k neobyčejnému Bratrovi se chovali s úctou velikou a hojnými dary podporovali dílo věnované slávě Boží a lásce bliženské.

„Vystupujíc na horu svatou,“ píše Polák Mauric Mann ve své Podrozi na Východ,“ rozjímal jsem o velebných cestách Prozřetelnosti, která v obnovení kláštera karmelského tak patrně se jevila. Dostal se na štít předhoří, na němž klášter stojí u výši 600 stop nad mořem, a prošeď hradbou celou budovu otáčející octnul jsem se na dosti prostranném dvoře, odtud pak branou na plasu (tarase) před samým klášteřem rozloženou. U vrat přivítal nás bratr, ale ne Jan. Stavitel Karmelu skončil svůj pracovní život v 72. roce věku svého. Papežský prelát Mislin byl jej viděl ještě v r. 1848 na Kar-

melu a v cestopisu svém takto popisuje svou návštěvu: „Oznal jsem se s bratrem Janem ve Vídni, kdežto jsem měl štěstí posloužiti mu v některém ohledu. Když jsme se loučili řekl ke mně bratr Jan: „Na shledanou tam!“ . . . pozdvihna prst k nebi.

„Leč dříve ještě na Karmelu“ — odpověděl jsem.

Sotva že jsem se octnul v klášteře žádal jsem viděti bratra Jana, Slyše, že jest churav, běžel jsem do jeho celle; odpočíval na lůžku oblečený.

„Přicháztin Vás navštívit, bratře Jene!“ volám.

Schopiv se a poznal mne a zvolal: „O kterak laskav jest Bůh na bratra Jana! Vítám Vás v Christu celým srdcem. Povězte mně, co dělají moji dobrodinci?

„Ve Vídni jich více není, museli se dát na útěk . . .“

„Na útěk! — Však Pán Bůh jest spravedliv, to dlouho trvati nemůže!“ Rozmlouvali jsme o politice evropské, o níž málo co věděl, načež vyšel na chvíli a vrátil se s butelkou malagy v ruce.

„Podívejte se!“ řekl ukazujíc na zapečetěnou zátku.

„Vidím!“ odpověděl jsem s úsměchem.

Bylat to butelka s pečeti sklepu císařského.

„Poslední!“ pokračoval bratr Jan. „Rodina císařská, kterou nech Pán Bůh blahoslavi, mnoho dobrého nám prokázala. Vypijeme při obědě tu butelku na její zdraví.“

„A co tomu řekne hořečka?“ tázal jsem se.

„Aj co! bude to pak ho-

řečka z vděčnosti, a ta ještě nikoho nezabila.“

Pak mluvě o klášteře dával jsem mu na jevo své podívení.

„Pán Bůh to všecko зробil a poctiví lidé!“ opakoval neustále. O 2 leta později vzal bratr Jan náhradu v nebi za svou práci a pokoru.

Leč bratr Jan, podobně jako prorok biblický, měl svého Eliséa. Tím byl onen bratr, jenž nás u vrat byl přijal, Karel, rodem Sardínan. Bratr Karel jest jako pokračování bratra Jana a tož tak věrně, že se zdá, jakoby prvý ani nebyl umřel.

Hostinské pokoje nacházejí se v 1. patře nad branou, odkud velebná výhlídka na sousední hory a moře; u prostřed jízba společná pro hosty. Tu všechno snešeno ku pohodlí evropských poutníkův, dí dotčený Mauric Mann, v takové míře, že jsem se nemálo podivil, z čehož bratr Karel jako dítě se těšil, neustále se tázaje: „Nebude Vám tedy na ničem scházeti?“ Při tom jiskřily se oči jeho jakousi hrдостí podivným naším uspokojenou. Jací to mužové! Obývajíce v chatrných cellulkách žetli a žebrají, aby cizincům mohli poskytnouti pohodlí, jemuž v Evropě byli přivykli! Přizemí kláštera zaujímají sklady, zásobárny, kuchyně, laboratoria a lékárna, v nížto právě pracoval mnich, jak jsem pozoroval, v lučbě a medicíně velmi obeznalý. Celá budova klášterská otočena jest chrámem, tak že z venku toliko viděti báňi v prostředku nad ní horující. Před klášterem na plase (tarase)

jest malá zahrada, v prostředku stojí pyramida, pod ní složeny kosti francouzských vojákův zemřelých na Karmelu r. 1799. Nemocnice, mlýn koňmi hnáný, stáje, kůlny, všechno v největším pořádku a k tomu vyvedeno usilováním dvou nuzných klášterských bratrův!

Kostel vyznačuje se jednoduchostí, prostotou, čistotou, má formu basiliky. V hloubi lodi jest hrob Eliášův, nad ním kruchta a v této zase pěkný obraz představující smrt Ludvíka IX. Na oltářním obraze viděti sochu P. Marie. V kostele našli jsme i pěkné řezby, ozdoby mramorové, varhany — nikdo by se nedomýšlel, že před 30 lety nic zde nebylo, mimo balvany kamenné střelným prachem rozmetané.

Z kostela prochází se zrovna do kláštera, v němž 12 mnichův, 6 kněží a 6 bratrův, bydlí. Chodby v něm jsou jasné, celly skromné a čisté, veselé, knihárna nejen výborem knéh ale i rukopisův znamenitá. Jeskyně Eliášova dle ústního podání nachází se pod velkým oltářem; jiná nad míru památná, o níž nejdávnejší kroniky píšou a „Školou Prorokův“ nazývají, leží na úpatí hory k straně mořské. Mimo tyto jest na Karmelu množství jeskyní, ba počítá se jich až do 2000. Ticho na Karmelu a v klášteře panující má cosi vznešeného, velebného do sebe, v pocitu jeho není oné úzkostlivé tesknosti, která na jiných osamotnělých místech tak bolestně svírá. Zdá se, jakoby v starověkých těchto stílech nábožné

rozjímání zastupovalo běh času, jakby zvon, když na věži zavzní neohlašoval hodin, nýbrž jenom modlitby.

Mnoho času strávil jsem na Karmelu rozmlouvaje s bratrem Karlem, jenž pravým ohlasem bratra Jana se může nazývati; neboť tatáž při něm důvěra v Prozetelnost, tatáž vytrvalost, obětivost, nelčená добрota srdce. Nad míru zajímavé příhody nám vykládal ze svých cest po Evropě. Cestovní jeho tobolka zavírala množství vlastnoručních podpisův osob nejvznešenějších a nejslavnějších: mocnářův, státníkův, vojvodcův, umělcův, spisovatelův. Bratr Karel, obdržev almužen, vždy prostval o podpis dárce. Mezi jinými utkvěl mně v paměti podpis francouzského romanopisce Fridericha Soulié-a, s nímž se bratr Karel v jisté společnosti Pařížské byl setkal. Na místě otevřev svou písanku bratr Karel prost o podpis. Soulié, jak známo, nebyl zámožný, ba dle příkladu mnohých literátův býval často bez groše.

„Nepodpíšu se,“ řekl zpurně a dobýváje z kapsy 2 pětifranky (4 zlaté), doložil: „Tu máte jeden—druhého potřebuji na oběd.“

„Bůh zaplať za 5 frankův! Ale jména svého nesmíte mně odeprít!“

„Žádáte tedy dokonce, abych napsal, že Frid. Soulié dal 5 frankův?“ ptal se s jakousi nevolí.

„Chci zachovati památku dobrého srdce Vašeho,“ odpověděl bratr podávaje mu namočené péro.

„Což na tom záleží! Však

Soulié se nestydí za 5 frankův.“
I napsal:

Dávám své jméno a pět frankův,
Tož vlastně jen pět frankův dávám.

Frédéric Soulié.

„Byl jsem všudy,“ vykládal jedenkrát, „a i tam, kde by nikdo ani stopy mnicha Karmelitánského nehledal; jen sobě představte můj temný hábit na divadlo pařížském!“

„Cože na divadle?“

„Ovšem, na divadle, na deskách, kde vystupují herci.“

„A jakýmto způsobem?“

„Slyšte! V roce 1844 dne 1. července dávali v Odeoně koncert ku prospěchu našeho kláštera. Hrabě Fernig, jenž nejhorlivěji se mojích záležitostí ujmol, vzal mne arcíže ne do dvorany (sálu), nýbrž, jak to říkáte, za kulisy. Sedě tam poslouchal jsem líbeznou hudbu a zpěvy; tu najednou přistoupiv ke mně hrabě a chopiv mne za ruku řekl: Pojdte za mnou! I povstana jdu za ním; vedl mne jakousi těsnou chodbou mezi plátnnými stěnami a považte si! na jednou se vidím na divadle, u prostřed tisícerych světél a ovšem i tisícův lidí, avšak jsem jich ani nespatriil, neboť se mi v očích ztmělo a hluk ztrhnul se tak strašný, div že jsem neohluchl. Obecenstvo totiž tleskalo, ale mně se zdálo, jakoby se zlí duchové, vidouce mnicha na divadle, posmívali. Pokloniv se jednou, po druhé couval jsem v úplném zmatku a navrátil se na předešlé místo vytýkal jsem hraběti že mne tak podvedl. . . .“

„Odpustte, bratře Karle, vymlouval se, Vy neznáte obecenstva

Pařížského. Chtěl-li jsem u něho dobře pořádku, musel jsem mu způsobiti „emocii“ t. náhle zatrásti jeho mysl i srdcem. Pohled na mnicha, jenž vede život na Karmelu v tovaryšství šakalův, tygrův a divokých Beduinův, pronikl útrobu jeho jako proud elektrický a právě toho mi bylo třeba ku zdaru zamýšlené sbírky. Odpuště mně zajisté, až uhlídáte výsledek této lsti; ona vydá více nežli koncert. Franky budou padati do pokladničky tak hustě, jako křiky: Brávo! kterými Vás obsypáváno. . . .“

„I pravdu měl poctivý hrabě, ale to všechno už nepřekazilo tomu, že jsem se jak náleží polekal a zastyděl“ — dodal br. Karle s úsměchem.

I na dvoře krále Pruského přijali bratra Karla laskavě a mezi dobrodiními, kterých zde obdržel, bylo i to, že všech povozův poštovských mohl použiti bezplatně.

„Užíval jsem této značné výhody a musím se priznati, že se mnou všudy zdvořile nakládáno. Jen jedenkrát v jistém městečku, jehož jméno jsem zapomněl, žádáno ode mne, nemýlím-li se, tolar a 4 groše poštovného. Byla to taková maličkost a ostatně tak přirozená, že jsem na to brzo zapomněl. O několika let později musel jsem za jistým řízením cestovati do Berytu a přibyv tam šel jsem složit svou úctu p. Veberovi, konsulovi Pruskému.

„Dobře že ke mně přicházíte, bratře Karle“, přivítal mne, právě jsem hledal příležitost na Karmel, máme spolu malousprávu.“

„Jsem žádostiv!“ odpověděl jsem.

„Není-li pravda, že v tom a tom roce a toho dne, jedá po pruské poště do . . . ste zaplatil tolar a 4 stříbrné groše?“

„Možná, že jsem tolik zaplatil, ale vždyť jsem jel krajem, k pruskému panství už nepatřím.“

„Ovšem, ale jel jste po poště královské, a proto nemělo se od Vás žádati platu. Za tou příčinou obdržel jsem rozkaz, abych Vám peníze vrátil.“

„Přijal jsem onen tolar a 4 groše a obdivoval jsem se nemálo, že podobná maličkost v důchodech státních nezůstala bez

povšimnutí a došla k vědomosti samého krále. Kterak přísné účty ti lidé vedou a jak jim čas na to vystačí!“

Poznal jsem, dokládá Mann*) z jeho podivení, že ctihodný Bratr sice zná lidi v Europě, ale nezná jejich správu státní, ani počet úředníkův, sice nebylby se tomu divil. Co se mne týče, nic mně na cestě tak živě nepřipomnělo poměry naší Evropy, jak onen případ a bezděky sáhl jsem do kapsy, abych se přesvědčil, zdali jsem neztratil průvodní list . . . Zapomněl jsem, že se nacházím na pomorí Syrském.

Dr. Fr. Škorpik.

Počátky poštovství.

Dějepisný náčrt od Josefa Wurma.

Začátky dějepisů poštovního stopovati můžeme až do nejstarších dob člověčenstva, což nám zřejmě dosvědčuje důležitost tohoto ústavu, kterýž v nynější své rozsáhlosti nejen celé soustavy státní, ale všechny třídy člověčenstva blahonosným svým vlivem proniká.

Netoliko že poštou myšlenky v krátké době celým světem dráhu sobě klesiti, a tím nejvzdálenější kraje v užší kruhy spojití mohou: než obzvlášť neocenitelný prospěch přináší ústav poštovský průmyslu, kterýž za našich časů na výši všech zájmů lidských se vznáší, a jestli vztah pošty ku průmyslu zajisté tak důležitý, že sobě nyní ani průmysl bez dobře zřízených pošt, ani tyto bez průmyslu mysliti nemůžeme. Jedno druhému podnětem, jedno druhému takřka životem jest.

Prvotní raz poštovní ovšem neměl účel, jímž nyní povahou času se honosí, protož však neméně zajímavé

jest, dějiny tohoto ústavu až do prvotních počátků sledovati.

První stopu pravidelné pošty nacházíme ve zprávách Herodota a Xenofona, kteří vypravují, kterak král perský Cyrus okolo roku 540 před Kristem v rozsáhlých svých zemích ústav zřídil, kterýž v mnohém ohledu naším poštám se podobal.

Dle zpráv nadřčených dějepisců založil Cyrus na velikých silnicích říše své zvláštní domy, kteréž povždy na den cesty od sebe vzdáleny byly, a v nichž zvláštní královští úředníci koně i povozy pohotově drželi museli, by rozkazy světoborného velmože až do

*) Mann zaujímá popřední místo v řadě učencův, jímž se podatilo s pomocí Boží sjednat literaturu polské ráz právě katolický. Pisemnictví polské vyniká zvláště v novější době směrem církevním; pročť ho za příklad a následování postaviti za milou a svatou povinnost pokládáme. Pořadatel.

nejvzdálenějších uhlí říše co nejrychleji rozšířeny býti mohly.

Poslové, s takovými rozkazy odeslaní s neslychanou rychlostí museli ku cíli svému spěchat, tak že jim ani oddechu dopráno nebylo a oni netoliko celou cestu na koních ztrávili, ale i pokrmů na orích požívat museli.

Tak k. p. nacházelo se od hlavního města Susy až ku břehům moře aegeického sto a jedenáct takových denních zástavek. Domy zpomenuuté honosily se zlátní velikostí a velkolepou skvělostí, tak že perští králové na svých cestách neostýchali se, v palácích těchto zastavovati.

Dle příkladu Persů zařídili jakýs ústav také Řekové, kterýž za účel měl, důležité zprávy rychle roznášeti, avšak domníváme se, že pozůstával toliko z pěších posílů, ačkoliv se upříti nedá, že zprávy těmito čerstvé cíle docházely, k. p. o vítězství Řeků nad Persy u Marathonu l. 490 př. Kr.

Skvělejší příklad vývinu poštovského co ústavu státního známe z dějepisů říše Římské, z oné doby, když republika začala již klesati, tedy od roku 30 před Kristem. Tenkrát se již užívalo pošt ku převážení osob, listů a zboží rozličného, avšak výlučně ve službě státní. Zlátní nařízení ustanovovalo právo osob, kteréž dle své hodnosti neb svého úřadu směli cestovati po poštách říšských. Listy směly se toliko úřední rozsílati, soukromým osobám jen ze zlátní milosti dovoleno bylo, ústavu toho používat.

Při převážení daní a jiných peněz byla nařízena větší rychlost.

Ještě rozsáhlejší stal se ústav poštovský za pozdějších dob císařských, kdež soustředěná moc v Římě požadovala rychlejšího spojení s odlehlými krajinami.

Zlátní zákony vydal císař byzantský Julian (361—363) týkající se poštovství. Zakázáno bylo, aby se používalo vozů kromě služby, zlátní aby se na voztech nákladních nedovázelo stavivo ku skvělým stavbám, kteréž toho času se nadobyčejně podnikaly.

Dle rychlosti rozděleny byly pošty ve tři, totiž v rychlo-pošty, v pozvoňní pošty a v pošty kuferské.

Přísně bylo vyměřeno kolik každému pocesnému dle jeho stavu koní přísluší, k. p. pro nejvyšší úředníky deset, pro nižší devět a t. d. až do jednoho. Úředníkům ze služby propuštěným a v nemilost upadlým docela určen byl jeden osel, nanejvýš dva.

Dále bylo vyměřeno kolik každý vůz smí nákladu naložiti, tak k. p. rychlopošta nesměla výše desíti centů naložiti, a běda kolář, kterýž by byl vůz takový pro větší náklad utvořil.

Kurírové měli kabely kožené za sebou na koni, liže kabel těchto napřed 30 liber později jeden centnýř nesměla přesahovati. V zákonech poštovských zapovídá se trýznění koňů, uchylování se od silnice poštovní, požadování zpropitného od cestujících, vynucování dobytka od rolníků ku potřebám poštovním, jestliže hospodářské okolnosti toho nedovolují.

Ku přísnému dohlédání na pošty venkovské ustanoveni byli zlátní dozorcové, a všem poštám v čelo poslaven byl generální pošt mistr.

Z těchto základních načrtků tehdejšího poštovství vidíme, k jaké důležitosti a dokonalosti tento ústav v krátkém čase dospěl. Zde již patrněji pozorujeme postup a pravý význam poštovství, jak dalece sloužilo potřebám státním. Roku 361 odesláno bylo vojsko po poště z Cařihradu do krajiny 125 mil vzdálené, kam v pěti dnech dorazilo, konajíc denně 25 mil.

Když měl kacíř Arius ku svému ospravedlnění dostaviti se v Konstantinopoli, doručen mu byl poukazní list na poštu říšskou.

Hlava sv. Jana křtitele, nalezená byvši v jistém klášteře krajiny Ciliacienské, po poště dovezena byla z Valense do Cařihradu.

Ale nedlouho trval ústav v rozkvětu; ač je duchaplný a podnikavý císař Justinian vlastně Úpravda (rodilý Slovan) opraviti a zdokonaliti se snažil: neboť tehdáž nastaly nebláhé

a světoborné časy stěhování se národů, a poštovství záhy vzniklé, v bouřích těchto docela zaniklo.

Nemůžeme pomlčet o spojení kupeckém, kteréž již v nepamětných dobách stávalo mezi mořem baltickým a krajinami jihoevropskými a tudíž o cestách, po kterýchž se tehdy drahněnouť jantar ze zemí pobaltických dovážel do Řecka. Nemožno nám ovšem tvrditi, zdaž spojení to bylo pravidelné, tolik však jisto, že ustanoveny byly jisté dráhy, jež buďto příroda sama aneb prospěch kupecký naznačovaly.

Dle Šafarikova domnění šla nejstarší cesta od břehu moře baltického přes nepoznané země vnitřních krajin zatatranských, snad po řekách Pregle a Pripeti; anebo po Visle, Buhu a Pripeti, anebo naposledy což nejpodobnější, po západní Dvině (Eridanu neb Rudonu) až k řece Dněpru a od této přes kraje ode Skythův podmaněné až k osadám řeckým na břehu černého moře, jmenovitě k Olbii, tam již okolo roku 655 př. Kr. založené. Touto cestou dostávali jantaru Skythové a jiní Asiaté již v nejstarší době: touto cestou se dovážely mimo jantar i kožesiny a obilí k Řekům černomorským.

Druhá prastará cesta kupecká táhla se rovinnami dnešního Polska přes Tatry, údolím Váhu, Panonii až k moři jáderskému (adriatickému) města Calisia (Kališ), Carrhodunum (nedaleko Krakova), potom Cernianti a Carnuntum v Panonii byla hlavní stanoviska na cestě této. Jisto jest, že již za časů Herodota obchod s jantarem touto cestou se provozoval, jakož i dlouhý čas po něm. Po ní se dostal i onen římský od císaře Nerona (54—55 po Kr.) vyslaný rytíř z města Carnuntum do končin nad vislanských a na nábreží baltické. Roku 1834 vykopané v podkrají městečka Subinu blíž Budgošči v Poznańsku prastarorecké peníze (39 kusů) vydávají jasné svědectví o vyvážení jantaru touto cestou a kupeckém obchodu slovanských Povislánů se vzdálenými národy.

Třetí západní cesta směřovala

přes krajiny německé do Gallie, jmenovitě do Masilie. Po ní jantar z okolí baltického nejprve po moři až k ústí Odry neb Labe, anebo, jak později do Slesviku se vyvážel a odtud dále po suché zemi aneb po řekách až do Masilie dodával, kdež od Feniciánův a Kartagincův kupována a do východních krajin zavážen byl.

Ač, jak již na hoře praveno, cesty tyto žádného vztahu ku poštovství neměly, sdělili jsme je jen proto, bychom první stopy dráh kupeckých ve střední Evropě naznačili; první pokus o nápodobnění poštovství Perského nalézáme zde roku 218 př. Kr. v Gallii, neboť tenkráté zařízeno bylo v zemi této poselství, kteréž zprávy důležité ve třech hodinách 40 mil unášela. Od těch časů zmizely všechny tyto ukázky v bouřích časových a teprv Karel Veliký znovu se pokusil, zašle poštovství vlády římské obnoviti, založiv tři hlavní dráhy do Itálie, do Španělska a do Německa. Ale tyto taktéž zanikly rozdělením říše Franské.

Nicméně stával se ústav poštovský, kterýž tolikráte již se byl ve prospěch vlád osvědčil, tím nutnějším potřebou, čím více bouře evropské se tišily, a čím více zmáhající se vzdělanost národové ve vzájemné spolky obchodní vstupovali. Obchod se vůči hledě zmáhal, a jelikož držení vlastních posílů jednotlivým kupcům se nevyplácelo, hledalo se prostředků, kteréž by vadě této odpomohly.

Listy se dávaly cestujícím obchodníkům, kteříž je za mírnou odplatu na svých cestách adresátům odevzdávali.

Ku přijímání a odevzdávání takových listů zavázali se časem zlášť cestující řezníci. Ti opatření byli trubkou, kterou svůj příchod a obchod oznamovali.

To již byl znamenitý pokrok poštovství; kdežto dříve jedině vlády ku vlastnímu prospěchu, ku soustředění své moci, ba mnohdy ku škodě svých občanů pošty zaváděly, začaly nyní osoby soukromé v záležitostech soukromých a v roz-

nášení zpráv se uvazovali, a tím teprv postaven základ ku budově poštovního nyníšního, co ústavu světového, všeobčanského!

Francouzský král Ludvík XI. konečně po rozličných pokusech založil nařízením ode 19. června 1464 pořádné pošty po celé své říši, a ač jo napřed určil k účelům státním, přec brzy nahlédl, jaké výhody vyplývati mohou pro obchod a průmysl, odevzdaj-li se veškerému obecnstvu. A hlél průmysl, obchod a hospodářství takovou měrou se začaly zvelebovati, že očekávání všech bylo převyšeno, a že již syn a nástupce Ludvíkův, Karel VIII. nahlízel potřebu, ústav poštovní i pro listy zahraničné otevřítí.

Zkvět poštovní francouzského ovšem byl lákavý pro sousední vlády, a kromě toho poměry časové požadovaly lepší spojení průmyslných měst.

Německo následovalo příkladu Francouzů již na začátku šestnáctého století. Otevřely se hlavní dráhy mezi Lipskem, Hamburkem a Nürnbergem až ku říšským hranicím a za tylo i dále.

Ačkoliv mezi Německem a Francouzskem od 13. století tak nazvaným „poslem pomohanským“ spojení stávalo, nicméně bylo velmi nepravdělné a především ku prospěchu německých studujících, kteří francouzské školy navštěvovali, zařízení; nyní však zavedlo se spojení pravidelné s Pařížem.

Pod knížetem brandenburským Janem Sigmundem (1615) měli poslové poštovní již svá pravidla, a vyznačení byli zlaštním oděvem. Jakmile přijali list, museli se bezprodleně na cestu vydati, a při návratu potvrzením či podpisem adresátovým se vykázati. Listy knížat nosily se ve stříbrných schránkách. Platu měli čtvrtročně od jednoho až do čtyř zlatých mark, a kromě toho za každou mili příplatku od jednoho až ke třem grošům.

Pro vzdálená místa byly určeny stálé taxy za jednotlivé listy k. p.

z Berlína do Kolína na Rýně deset tolarů. Leta 1516 ustanoven byl od císaře Maximiliana hrabě Frant. z Thurn a Taxisu za generálního poštmistra nizozemského, pod tou výminkou, aby listy úřední bezplatně mezi Německem a Nizozemskem převážel.

Pozdější leta 1612 pod Matiašem a 1618 pod Ferdinandem stalo se poštovním lénem koruny říšské, kteréž dědičné rodu hrabat Taxisů udělováno bylo, proti čemuž se však několik knížat říšských spouzeli začalo, předstírajících, že ono pozdvižení poštovní za léno říšské se nestalo a dorozuměním celé říše. A protož několik knížat nepřestalo, poštu ve vlastní regii udržovati. Rod Taxisů však se musel za podotčené puštění pod léno zavázati ve pořádné, bezplatné vydržování pošt z říše od dvoru císařského do Prahy; z Milána, z Benátek, z Mantovy až do Bavor a t. d.

Kromě toho musel se starati o všechny stáfty císařské a vysokých úředníků, a to vše bez úhoni poštám říšským, kteréž roku 1520 mezi sněmem v Nürnbergu a Vidni založeny byly, a pro sebe zlaštní okršlek tvořily.

Roku 1622 uzavřeli smlouvu zemský poštmistr tyrolský Pavel z Taxisů z jedné a svobodný pán Hans z Paaru z druhé strany, dle níž tento ustanoven byl za poštmistra nejvyššího zemi dědičných, totiž Rakous, Uher, Čech a t. d., což císař Ferdinand 4. září 1624 i potvrdil, poděliv rodinu Paarskou manstvím tímto dědičně.

Avšak Karel VI. opět toto privilegiu od rodiny z Paaru odkoupil, a poštovní se stalo regalem státu rakouského, totiž právem panovníckým našeho mocnářství. První zákon poštovní vydán byl Ferdinandem 11. 13. září 1621.

Předevzáli jsme sobě toliko počátky ústavu poštovního odhaliti, a tuť jsme cíle svého dosáhli, an další dějepis pro svou obšírnost více se nehodí pro obmezené toto místo. Dlužno ještě podotknouti, kdy v rozličných říších Evropy a ostatních dílech světa

pošty se zavedly; tak zařídilo je Anglicko roku 1635, Švédsko 1637, Španělsko 1701, Rusko za Petra Velikého 1718, Severní Amerika 1760, Dánsko 1762.

Spojení s Africkými pobřežními městy stalo se v tomto století hlavně Francouzskem, s Tureckými a Malo-Asiatkými krajinami v novější již době Rakouskem, s Indii, Čínou a Australií zlášť Anglickem.

Sejmeme-li pověděné dohromady, tuť se nám ukáže, že poštovní vůbec svůj původ vzalo z příčin dvou: totiž z potřeb státních, a tu zlášť vojenských, a z potřeb obchodních.

Nyni již jest celá zeměkoule opáskána listicnými pruhy cest poštovských, kteréž jako oživující žily všechna státní ústrojí protékají, vsudy blahonosnou svou úlohu v rozkvětu průmyslu, obchodu a hospodářství, ve vývinu a rozšíření věd i umění osvědčujícíce.

Novějšími vynálezy železných dráh a pároldí nabyly i pošty zvětšeny ba neslýchané rychlosti, a snahy všech vlád čelí k tomu, aby čím dále poštovní se zvelebovalo, a tím nově zdroje důchodů státních, jakožto blahobyti obecněstva se otvíraly.

U nás v Rakousku až posud pošty daleko nedospěly k takovému rozkvětu, jako v Anglicku, v Belgii a ve Francouzku atd. v Anglicku k. p. nacházelo se vloni 11300 pošt, a spojení mezi těmito jest tak rychlé a rozsáhlé, že tamější pošty po železnicích, po vozech, po parolodích a jiným způsobem denně 32000 mil ujedou! Listů

se v tom roce adresátům odevzdalo 504 miliony.

U nás v Rakousku začalo se poštovní teprv roku 1851 značně zmáhati. Jak nás úřední zprávy poučují odevzdalo se poště roku:

1851 — 31,196.000

1852 — 36,591.800

1853 — 41,711.000

1854 — 46,769.500

1855 — 51,388.300

1856 — 54,185.400

1857 — 58,414.500 a roku:

1858 již přes 62,000.000 listů. Jakkoliv značný tento počet jest, přec daleko zůstává za výsledkem poštovní anglického, spolu však ukazuje, jak dalece se ústav zvelebiti může. Pomníme, že od roku 1851 se zvyšoval počet listů ročně asi o $4\frac{1}{2}$ milionů, a že bychom tedy sto let museli čekat, než by při stejném postupování se u nás ročně 504 milionů listů odevzdalo, aneb jinými slovy: že naše poštovní o celých sto let za anglickým pokulhává, beze všeho ohledu na okolnost tu, že říše naše o 7000 čtver. mil více čítá než Anglicko! Ještě značněji vysvítá ten rozdíl, porovnáme-li čísla listů, kteréž v Anglicku a u nás na jednotlivou osobu připadají. V Anglii padá na jednotlivce 21 listů, u nás toliko $1\frac{1}{2}$.

Na Moravě bylo poště odevzdáno listů r. 1857 3,090.400, v Čechách 7,584.800, v Rakousku 13,545.200, v Uhrách 8,001.700 atd. Na Vídeň samu padá v tom roce 10,411.000 listů. Tyto čísla zajisté patrně svědčí, jak se během času poštovní vyvinulo, a jak se rukou každým zmáhá.

K 1000leté památce nalezení ostatků svato- Klémentských.

Občinnost a vlastní prospěch náš žádá, abychom v příhodné době si připomínali, obnovovali a slavili pa-

rátku mužův a ubálosti znamenitých a důležitých. K tomu nás povzbuzuje přiklad Izraelitů, kteří na rozkaz Boha sa-

mého zasloužilé muže w uctivosti měli a slyšacné přiběhy připomínali. Mojžiš pak takto píše w písni své: „Rozpomněu se na dni staré, pomyslil na jeduokážde pokolení, (považ let předešlých věků) otaj se otce svého, a oznamí tobě; starších svých a pověbi tobě.“ (V. kn. Mojš. 32. 7.) Bobobně přikazuje apoštol sv. Pavel: „Pamatujte na správoce (vůdce, předsavené, dobrovince) vaše, kteříž vám mluvili slovo Boží, jejičžto obcowání konce spatkujice, následnjtež jejíž wirtu.“ (Ř. jid. 13. 7.) W n. Žal pak totěž di cirkew sw. katolická, jal to widěti že z uspořádání jejího roků jakož i z ustawicného stibání se slawnosti a swatěh. Ano i swětáci nám w tom dáwají příklad, řdž slawimaji památku mužů a dějd znameníh. Tak se slawila přístoletá památka ob založení wyšetých řsol pražských, čtyřsoletá památka, co se wynalezlo knihtřistářstwi, soletá památka narození Mojžisova a t. d. A která jest přibedná daba i obnoweni tatowých památek? Přihobná daba jest to, řdž jeden neb wíce roků l. př. 100 neb 1000 let uplynulo ob toho času, w němž ošebn ta, jejižto památka obnowiti se má, žiwa byla, aneb w němž se událo to, co na paměť si umoditi chceme. W tom smyslu se mluwi o památkách wyročných, soletých a 1000letých. Řdž tedy l. př. r. 1761 něco znamenitého se přihobilo, tedy w r. letošním 1861 jest 100letá památka oně události; přihobiloli se to w r. 861 tedy jest toho letos památka 1000letá. Tatowáto 1000 letá památka nám skutečně na letošek připadá, totiž památka nalezání těla sw. Klémenta strže sw. Cyrilla a Methodia. Událost ta jest znamenitá pro každého katolického křesťana vůbec obžlást pak pro Morawana. Přeto přinášíme letos Morawanům a všem Slovanům jmeno-witě pak spoluowům sw. Cyrilla a Methodia tyto řádky i obnoweni památek swatolémentských. A tomu cíli a konci čci nejprve wypramowati co o sw. Klémentu w starých knižách zaznamenáno nalezáme. Swatý Klément přijimá Řimských nejstarši mezi swatými oci, wstewník apoštolů, narobil se z robitčů wysešných Žau-

slina a Mattie na hoře coelidě (nebesě) w Řimě. Poněwadž se w kájaních, w křesťanstých naučeníh neb cwičeníh a w nábožných knižách welmi často uwádí slowa a wyročy swatých otců a mnohých snab nemi co by názew ten znamenal, čci o tom při této příležitosti několika slowy se zmíniti: Dtcem nazývá cirkew muže, kterých ji strže ewangelium syny duchowní ne-toliko zpobíl, ale také i jich wychowání by-telně přispěl. Bojei, i zplození i wychowání děje se dwěma činitelema: swatou ná-sukán (ústni a příjemni) a příkladem či žiwotem swatých; obojho též w jistě mite cirkew poslibuje na mužech, jež Dtcemi ji slouti mají. A tomu i wěci třeti, starožitnosti, ob cirkwe se pojádjuje, kterou pomahu již i samo jméno Dte sebow obnáší. U toho cirkew swatá troji-tu pomahu w jistě mite ualezá, tomu pře-čestně jméno Dte cirkewního udeľuje.

Cirkew, wejž žiwa jsouc a mlada, nebyla niřda bez mužů tatowých, jenšto ji duchowní w Chřistu synu plobili, i mlekem silbů Bojích napajeli, potravou slowa Bojeho nakrmowali, a swatého ži-mota příkladem jim switili. Všem mu-žům tatowým obžwláštni áctu swatá cir-kew prořazowati welí. Ale mezi nimi (owšem po apostolech) nejwětši wážno-sti se i mužům oněm, kteří s apostoly obž-wali, ob nich obrázení bywše a onen pře-brahý poklad náuky Chřistowy ob nich při-jawše. Dtcemé ta a postolských mi se žowou. A těm počítaji se sw. Klément Řimský, sw. Ignatius mučenník, sw. Polýkarp, sw. Barnabas, nez-námý pisatel listu i Diogné-towi a Hermas.

W tom smyslu jest tedy sw. Klé-ment nejstarši z otců cirkewních — apostolských. Sám pak duchowně zplozen we mite wyučen a cirkewně wy-chowán byl ob knižat apostolských sw. Pe-tra a Pawla. Po přijeti křstu sw. byl wěrným učedníkem a společníkem sw. apoštolů, jejičžto kájaní, slowa, cnosti a pří-klady tak mocně na něho působily, a tak hluboko do jeho srdce se wtisily, že ble swědectwí sw. Irenea jestě za 26 let po smrti sw. apostolů mn tak žiwě byly w pa-měti, jako by je slyšel a widěl. „Klé-ment“ — tak piše sw. Ireneus — „bla-

hoslawených apostolů ještě slyšeli." Obzvlášť pak sv. Pavla zpravoval na apostolských cestách a byl jeho spolupracovníkem (cooperator) při konání křesťanských prvních schůzí. V epistole k Filipenštům čítá sv. Pavel o něm zmiňku v Kap. 4. v 3. „Také i tebe prosím, věrný tovaryši, pomáhej jim, kteří se mnou pracovali v evangelium s Klémentem, a s jinými pomocníky svými, jejichžto jména jsou v knize života.“ Pravi tu, že Klément s ním pracoval v evangelium a že jméno jeho napísáno jest v knize života. To pak mohl sv. Pavel říci, poněvadž znal wíru a znal cnosti, skutky a horlivost jeho. Bpł zajisté Klément jal jméno jeho Klément (Clement) znamená, jemný, wlibný, milostivý, přívětivý, láskavý, spanilý, ušlechtilý, showlawý, mír umílowý se každému — pravý lidmil. Když se jednalo o rozmmoženi cti a slávy Boží aneb o spášení blížnho, byl hotow wysledo i život nasabiti. Wida sw. Petr tuto horliwost a jwatost Klémentowu, poswetil ho za biskupa. Po smrti sw. Petra došel Klément na stolec jeho,*) staw se papžem.

S nejwýšším kněžstwem bylo za oněch časů spjné i iště mučednictwí. Kdo na stolici římskou powyšsen byl, s jistotou mohl předwidati, že ho spíše později poměbou na místo poprawné i pobstoupeni smrti mučednické. To dobře wěděl sw. Klément, ale smrti se nebál, toužil w ruci jako wšichni křesťané toho času po koruně mučednické.***) Co biskup a papž počowal o to, aby dle příkladu sw. Pavla wšsem wsecko učiněn byl a aby wšech Kristu jistal. Slowem a příkladem hleděl sládečta sobě směřené we wíře siliti a upewňowati, aby nikdo se nestal newěrným Kristu Ježíši. Bpłot toho zapotřebi, neboť žurili tehdy pohawé proti křesťanům; pro wíru je mučili a usmrcewali. Aby pak se zachowala památka těchto rektů

křesťanských, kteří co wířowé pabli w krutém boji s nepřitelem, vzdělil sw. Klément místo sw. na 7 oddělení neb okresů, ustanovil w každém zvláštního zapisowatele, který by jména a skutky křesťanů we swém obvodu umučených zaznamenal. Tak powstal tak zwaně alfa martýrůw t. j. dějezprawy o swatých mučednících, které se we shromážděních křesťanů po wšimě sw. čítawaly. Brátu jejich welice želíme.*)

Neunawený byl sw. Klément w lázani slova Božího a Hospodin zehnal práce jeho tak, že každobenně se hláslí modloslužebnici o wpučení we wíře a křst sw. jábajce. Mezi těmito obrátcenci byla také sestra cisatowa Flawia Domitilla, anaz po křstu panenskw své silem Bohu zasvětila. Z toho wídně, že silem wěčné čistoty není nic newého, jelikož již sw. Klément, a před ním sw. Wáclaw a Barlaaměj swým lázáním mnohých i králowských panen k debrowelnému složení tohoto sibu pehnuli a přiměli.

Tak jako sw. apóstolowé učil i sw. Klément nejenom ústně nžbrž také písemně. Jedno z jeho psaní, které psal ke Korintským, se zachowalo w Církwi a je we weliké wážnosti. Přičinu k tomu psaní dali někteří Korintané, kteřížto ze žiwosti a žárliwosti proti několika horliwým a pokežným kněžím powstali a weliké pohoršeni a roztržku w obci způsobili. Jal mile se sw. Klément o tom dozvěděl, napsal jim jakožto hlawa Církwe list plný lásky a potop, plný otcowských naučení a napomenutí. Rád bych tu položil celý ten list, aby si ho každý přecíst mohl, než není toho zapotřebi, pro to tem touži, než ať si dejde ku swému weleb-nému pánu a požádá ho, by mu zapůjčil knihu nadepsanou: „Episy swatých Dětí apóstolských“ wydanou od důst. p. profesora Euffila a tam celý ten list najde.**)

*) Dáma, zbaž sw. Klément bezprostředně po smrti sw. Petra we spráwn římské Církve se urážal? zobpawicána důmyslně w časopise: Epirid a Method w ročníku V. — m.

**) Wj dějím Církwe sw. ob Dr. Bileho. — m.

*) Za alfa zborela za Dioleciána, který křesťanstwí docela zmítati usilowal. — m.

**) Prámě k tisícletí památce swatostěmentě opatřil wteglasowilý p. starosta Euffil křti wptání wácného toho spisu, kterýž se nehodí toliko do stíln a knihowen meč. budowenstwa; alebž také do rukou každého katolika. Zatož se w jedné křesťanské ro-

Služby Boží konal sv. Klément w podzemních tajných kaplách a to z příčin, kterých netřeba tuto opět uváděti. Kdo čel Fabiolu *), jimž si může představit jak a kde se tehdy služby Boží obdávaly, s jakým nebezpečstvím spolu ale také s jakou horlivostí se k nim první křesťané scházivali. Jednoho dne, když sv. Klément se střeštěm svým w podzemním chrámu se sešlil, přikrbl se tam jakýsi pohan silechtě římský. Hledal smou manželku, jižto měl w podezření, že je křesťankou spolu ale by byl rád zvěděl, co křesťané ve svých shromážděních dělají; neboť sli o nich mezi pohany pobívně posvěsti. **) Opovážlivost a zvědavost jeho wšak potrestal Bůh sprostou, kterou raněn byl w chodbách webeucích do shromáždění swatého. Mnoha sám ojejiti musel se wygradit, do by byl, aby ho wyvedli. Sv. Klément, jenž se udelest tato oznámila, přišel k Sisinovi, modlil se nad nim a po wykonané modlitbě se otevřely oči oslepeného. Se sv. hrůzou a újalem hleděl Sisin na swatého muže, který mu modlitbou svou zrak nawrátil, s napnutým uchem poslouchal řeč, kterou pak nřluml k němu, wyládaje w křátkosti o základech učení a náboženství křesťanského. Tímto zárakem, tento řeči a mlufo si Boží přelomán, žádal Sisin uvěřit w Ježíše Krista, o křest swatý. Tak sv. Klément otevřel mu nejen tělesné anobř i duchové oko a ukázalo se tu jak pobívně jsou cesty Boží, po kterých náš Spasitel k sobě wolá a wodi. Sisin jsa křesťanem žisťal Pánu Ježíši mnoho pohanů, kteří od něho poučení a powzbuzení k sw. Klémentovi přicházivali a pokřestiti se dávali. To wšak stalo se příčinou newého pronásledowání;

bině bez Bisma swatého neobejdou, takže měly by se w tajném domě čítarati welebné spisy Swatých Otců w apořlostých. — m.

*) W písemnictwí našem snad není knižy, která by se pro citlivější čtenářům tak libila jako Fabiola a protož nepochybujeme, že webovnosti o katakombách w narobu našem jsou dostatečně rozšířeny. — m.

**) Zojimotě o tom wyládáno w dějinách církevních. — m.

neboť jak mile se to doměděl cisar Trajan, rozlázal Klémenta jati a k zapření Krista a wiry přinutili. Poněmáž se wšak swého Spasitele odřeknutí nikterak nechťel, byl do wyhnanstwí poslán do taurického Cheršeneu na půlostroví Krim, který nyní Rusům patří a kde w r. 1854 Francouzi s Angličany spojisse se s nenapravitelným nepřitelem Cirkwe sw. a zapřisáhaným surowatelem křesťanů wojnu proti Rusům wedli a perwnost Sebastepol wywrátili a zbotili. Na tomto ostrowu žilo w oné době asi 2000 křesťanů z wolasti wyppovězených, obřoužených k lámání lamena. Těžká byla tato práce, anoz mnohých uměřila. Když sw. Klément do společnosti jejich umeden byl, wolali wšidni jedným hlasem: „Droděj za nás swatý Klémente, abyšom hodon nčinení byli zařliveni Kristowých.“ Wšidni žisťel prahli po to runě mučednické, aby pak ji obdrželi do modlitby a přimlwy swatého otce se poreučeli. Z odpowědi Klémenta se poznáwáme hlubokou pokoru jeho, neboť tak k žástupu pravil: „Ne pro žasluby moje posílá mně Pánu k wám, abyš byl účasten korin wassich.“ S weselou wšil a srdcem Bohu oddaným snášel pak sw. Klément wšedky obtížnosti a spolutrpitelů swých těšil k snášelivosti a wptwalesti powzbuzowal, wčisťi útrapnost máje nad nimi než nad sebou, jako pravý otec. Nejwice trápila wyppovězenců ubohých pti newyšlowitelném parnu žijeř, kterou pro nedostatek woby nebylo lze uhasiti. Mnozi z křesťanů touto žijni zahynuli. Se srdcem kolešti semřeným wolal sw. Klément: „Wobleme se k Pánu Ježíši Kristu, aby wyznáwacům svým otevřel pramen čerstwé woby.“ Po slowech těch padnuw na kolena swá wroucně se k Pánu Bohu modlil, a když se modlil hledě wzhůru k nebesům spatřil na wřcholu kopce beránka, kterž prawou nohou w zemi hrabal. Na tom místě pak nalezl sw. Klément stůdanku čerstvé woby, kterou žijníci žijeř smou uhasili. Tento zárak pohnul mnohých pohanůž bítwálůw že modlarny své zhotily w Ježíše Krista uwěřili a pokřestiti se dali. Tím ale se hñewem rozpálili kněžowé pohansři a obawojice se, že o chléb pñidou, k cisari Jakobu žaslali. K wyšetřowání wěci té by

poslán vládat Afsibian, který žutivě si počínal a uhrutně nahládal s křesťany, nebyl vyslal s to ob Krista jich obtrhnouti. Vidá, že mu nejvíce překážel sv. Klément lágal ho svázaneho na loď vysabiti na moře zavěsti a s těžkou lotovnicí upewněnou oholo řtu do vody vrhnouti, aby nebylo lze křesťanům vyhledati tělo jeho. To se stalo 23. listopadu l. p. 101. Křesťané stojce na břehu volali hlasem velikým, s okem zaslzým: „Páne Ježíši Kriste zachrániž a spasiž ho.“ Sv. Klément slyše volání toto plakal a poslední slova jeho byla: „Věčný Otče! přijmiž ducha mého.“ Tak bolenal stoupence sv. Petra, — blahomyslný sv. Klément. Afsibian domolil křesťanům hleděti na smutné to divadlo, neboť se domníval, že pak ze strachu Krista zapře. Než i v tom ho zlamala pevná nádtje jeho. Křesťané smrti sv. papeže ve více ještě více se utvrdivše nechťeli ob moře obštoupiti nhrž mobilili se tam a prošli Vána Voja, aby nenechal tělo svéat w hlubotosti mořské ukrýt. Gotma že po hané s Afsibianem odesli, obštoupilo moře na 3000 krotů ob břehu, a na tom místě kde sv. Klément svržen byl do vody, spatřili křesťané přetrápnou mramorovou kaplu a w ní tělo sv. mučedníka. O tomto zážrahu se čini zmínka w kněžských hobinách, které i učení sv. Klémenta se čítawaji 23. listopadu. „Dal si o Páne, obypbli mučedníku světmu Klémentowi w moři ná způsob mramorového chrámu ob rukou anebšských zbudowaného.“ Rewyslowitelná byla radost křesťanů nad takovým divem. Zhned chťeli tělo sw. wyhbwihnouti a sebon wžit, nechýlo wysal je jim učiniti to, poněmadž Bůh ustanovil, aby tělo to až do určené ob něho doby tam zůstalo. Poznawše w tom vůli Boží odesli křesťané a častěji místo to nawštěnowali, a i sv. Klémentu se tam meblawali.

W tomto útrpnť mořském zůstalo tělo swatého mučedníka po 760 let až do oné doby, w které na žádost Kasišlawy morawského bratři Cyril a Method cestu na Welehrad podnikli, aby otcům našim, — národn českoslowanskému zvěstowali ewangelium w řeči mateřské. Řázali pak dříve Bulgárium a Chazarim a rizenim Božim se dostali do Chersonesu

na půlostrov Krimský. Zde sw. Cyril položil základ literatury slowanské wmyslím čtení (litery či písmena) pro abecedn nassi, pro písmo, které po něm jméno (Cyrilika *) obdrželo. Sw. Cyril byl též ob Voja wymolen a předtizen, aby tělo sw. Klémenta nalezl a wyhbwihl, což se stalo právě přeb 1000 lety dne 30. leba l. p. 861. Tyto drahé ostatky byly jako ochranou moci a swatým touzlem bratři Solunských. Sw. Klément, který lágal při misijních apostolských se sw. Pawlem, stal se po 700 letech opět spolupracovníkem sw. Cyrilla a Methoda na misijních slowanských, jakož býmal druhdy soudělníkem sw. Petra a Pawla. Tak se událo po vůli Boží, proto zachowáno tělo sw. Klémenta w moři až do časů Cyrilských! Ostatky sw. Klémenta cesli blahowěstowé nassi sebou na wstřed cesty svých, a přinesli je také do Morawy.

Těbhy přišli 3 swati dělníci obdělati winici morawsko-slowanskou, totiž: Cyril, Method a Klément. Když Cyril a Method lágal, cwíwal je duch Klémentůw, ja ně a ja přebhy nasse slowanské přeb trůnem Božim orobowal. Nemaslou zásluhu tudž má i sw. Klément o nás, neboť také on pracowal s nebe s Cyrilem a Methodem o našem spasení. Glusně a sprawedlivé by těbhy bylo, aby sw. Klément přijat byl do počtu patronů nassich**), abychom ho důstojněji čtli a wjmawali. Bůh bá! že w roku 1863 i 1000 letě památce Cyrillo-Methoděšské s domowlenim sw. Otce a na rozkaz biskupů nassich česko-slowanských takto se meblowali budeme: Propitiae, quaesumus Domine nobis famulis tuis per sanctorum tuorum Cyrilli, Methodii et Clementis . . .

Zásluhy Klémenta sw. uznali i wěroměstowé nassi, proto učtu jeho širili

*) Zbožili litery sw. Cyrilem wmyslené byly spůsobu talového, jakož pozorujeme we staroslowanských obrádkách a wobolusjebných knihách aneb brubu blahosťého, jehož slowansko-latolici hlafoliti w Daimarku po dnes wjmawaj; wynaňnaujij se nassi učenci za buho nassich těbhy právě za tisíc let objašníi. — m.

**) Potřebe a záslužnost toho domobil šonšého roku Blahowěst a ja ním také jiné katolické listy. — m.

to lidu slovanstvem, neboť na víru křesťanstvou obrácením, i učení vypravovali svaté listy jeho. Byly to první sv. ostateky do krajů našich donešeny. Učili přebliž našich takto se modliti: „Swatý Klémento oroduj za nás;“ na počtu jeho stavěli chrámy a kaple a na jméno jeho je světili. Tyto kaple swatoklémentistí (čili živeniny jejich) nlozují nám stopu Cyrilla, Methoděistých troků. *) Než sw. tělo Klémentovo nemělo jísti na Moravě, po vyhonání úloze a práci mělo býti a bylo v skutku přinešeno do swatého města — do Říma, kde trůn a hrob papežův, celý křesťanský svět a všední národ soustřeďuje. Přesli ho tam Cyrill s Methodem dny první cestu do Říma tenali, aby se tam spravedlnosti před soudem spravedlivým a očistili od žalob na ně od závisníků vyprávěných.**) Za mile se rozněsli pověsti, že dva kněží z krajů slovanstých přicházejí do Říma, nesouce tělo sw. Klémenta, sw. Dtec Adrian II. a s nim veslé kněžstvo a křesťané žijící vyšli jim vstříc a v slavném průvodu je uvedli do chrámu, který již dávno před tím i něčí sw. Klémenta byl vyhlášen. Tam bémě sw. složil, tam listi našeho třetího apoštola a dobrovince pochováli. Za krátký čas umřel i sw. Cyrill v Římě dne 14. února a pochován v chrámě. Říjby se nalezl do roku 1863 tělo téhož světe, který na Bohu vyprosil a pak vyprávěl tělo sw. Klémenta! Tuto milost nám vyproš u Boha sw. Klémento!

Abý tato upomínka na sw. Klémenta bez užítu nebyla, učiníme si z ní některá spásitelná nánění a posvětnějš se následujícími bohoslužbami předsevzetím: Pře-

beššim možně si wřty, kterou sw. Klément tak horlivě lágal, za kterou i život svůj obětoval. Tuto víru před 1000 lety donesli na Moravu otčím našim sw. Cyrill, Method a Klément; — to jest to nejdražší a nejvýznamnější dědictví jakého se dostalo nám po přebliž našich. Budme podle wřty živi, neboť wira bez skutků jest jako tělo bez duše — mrtwa.

Ú úctivosti máme oslaty swatých, které Bůh sám cti a strze záraty oslavuje. Jsouť pak to každém kostele, na každém oltáři jmenovitě na onom místě, kde kalich pti usli sw. sláva. *) Na wellem (hrubém) oltáři pak bývají resté krom toho po obou stranách tabernaklu reliquie v nádobách uměle zhotovených zabílané. Z listi pak swatoklémentistých jest malá částka v úježstém chrámu Páně blíž Brna.

Konečně se učme od prvních křesťanů jak se i swatému Dci papeži chovati máme. Papež jest náměstek Krista, vláda, mibitelná hlava cti: swaté katolíky, Dtec wesléřeho křesťanstwa. Sw. Petr byl prvním papežem, po něm přišel Klément. Nynější slavné panující swatý Dtec Pius IX. jest již 254 náměstek Kristův. K papeži se má křesťan chovati tak, jako hodné dítě ku svému Dci, na co už jmeno pápa t. j. otec poukazuje. Co tedy Bůh w 4. přikázání poroučí a zapovídá, týká se nejenom chování i tělesnému Dci nýbrž také i otcí duchovnímu ku knězi kněžstwu, — i papeži. Podle toho má křesťan sw. Dce ctiti, tuto úctu nlozuj každé z nás w řeci, dny a papeži, a jeho městě, — o Římě mluvíme. Jsouť někteří bohužel i mezi katolíky, a niož to slovo „papež“ — „Řím“ niozují i neřádným spřehnutím nepamatujice na to, že se katolíky niozují jerty těžce prohřešují proti 4. přikázání, že zneuctivují Dce swého, Dce swatého papeže. Správně talové mají půwod ob synů obbojních luteranů a hekwitů, a často obíhají

*) Kaple swatoklémentistí táhnou se jako milistové od slovanstho-chorvatstých hranic, jebrým směrem až na Moravu, obdu Grahani dolu, i jihu až i Římu.

**) Bý: Život sw. Cyrilla a Methoda ob Baelawa Stulca. Vychorou tuto knihu s klesli pobřešujeme v přemobých křesťanských přikvřkách ve mlaších našich. Kterak mneble může se minouti katolík českoslovanstý bez známosti o svých welkých dobrodincech? Říj by kalendáři Moravau nebýlo třeba svým krajánům vyprávěti nebět i národním apoštolům a newebomst o sw. mužích welchabstých, — m.

*) Sw. Cyrilla a Methoda oslaty swatoklémentistí za oltář, který sebow uosli, jako po dnes čitovají wewowšlome u pobanstých národův. — m.

to odrobilých měřících, čímž se dostatečně ošpramovávají odpor vlasteneckého snění proti peněmčování.*) Ty pak dceři bývají hodným spnem, pamatuj na 4. přikázání, cti otce svého, otce vesleřech křesťanství.

Dále poroucí Bůh aby všichni svých rodičů, otce a matky posloužali. Tak i my máme poslouhati sv. Otce. Přiměj svědomitě rozkaz jeho, co papež poroučí, to poroucí mě jménu Páně. Bůh pak a příkaz sv. Otce oznamují nám naši biskupové a kněží. Když tedy žádá a poroucí sv. Otec abychom se modlili, to též my oně potřebujeme? Bohu volali; když přikazuje abychom se postili; když žádá po nás nějaké almužny; když se modleme, poslouží se, dáte-li svůj náctář obětujeme, přikázání církve zachováme!

Nezapomínejme za svatého Otce se modliti. On za nás se modlí a za nás; my pak se modlíme za něho; necht potřebuje přimlouvání našich.

Těžit jest za nás útěk toho, který má starost o následky, starost o zbar světojáhlé církve katolické. Koruna, ježto nosí papež, trojnásobnou tíží naléhá na hlavu jeho a bítím přetěžuje svrženo na ramena jeho. Pomáhejme mu modlitbou, oslažujeme mu trpělivost údobování lástou! Slovelem ctíme, posluhujeme, milujeme svatého Otce a za něho se modlíme, abychom všichni se ještl na věčnosti a ptiatiti byli do slávy rájité ob Otce nebeského.

Sw. Klément počtíl a významenal kraje nasse svou návštěvou a oslavil přítomnosti svých oslavlů. My jsme tudíž národ svatoštěmentů, jemužto nehoda u wite, nesmrtelnost a náboženství a obdržela ob stály Petrem a do vojna do bůhých hřích připočítána bude! Kemu mnoho dání, ob toho bude mnoho požádáno. Nám za nás za třetice apóstola dán narozeníatel svatých w Řevintě,— a papež;

pracej se u Slovanů s dvojnasobným právem vymáhá jednota u wite a věrná spno wská přichylnost sv. otci. Pracujeme svědomitě k tomu, modliteb ani obětí nešťetice, abychom byli opět jeden oščinec, pasáž a klíma, jakož bylo před tisícem let!

Konečně přijmijte vřemilých čtenáři na rozloučenou ještě toto napomenutí: Letos totiž r. 1861 neopomíň také 30. letos zrolati w chrámu Páně: Swatý Klément orobuj za nás, abychom hodni učiněni byli za slibení Christových; neboť též dne my zbrvíli sv. Cyrill kosti svatoštěmentů z hlubin mořských, a triadwacátý listopad butij ti až do twé smrti dnem swatým.

Nalezení ostatků sv. Klémenta Ř.*)

Stojí svatý Cyrill na chersonské hoře, Zírá s bolným srdcem do černého moře; Slyše ohromného vodstva děsné jeky Připomíná sobě, před sedmi že věky Klément papež svatý, mučedník Páně, Svržen v moře klesl a chlumu láto stráž.

„Pověz vodo, pověz kde ten poklad leží, Bych jej církvi získal na zrcadlo kněží; Chováš-li ho posud ve své pohlubině, Vydej ho kam patří, Boží do swatyně; Zepřisahám tebe moře Bohem živým, Neprotiv se prosbám mojim upěnlivým.“

Neplunova řísa zázračně se tíší
A z vln klidných Cyrill tato slova slyší:
„Na krátce jen usnul pod hladinou moji
Mučen, před tváří jenž Páně nyní stojí;
Od sedmi už věka swatě jeho kosti
Hrobku pod chrámečkem zabohatným
hosti.“

*) Církve sv. napřesto zamítá obnářobní o wání, stejně právo veských jazykův před Bohem uznávající; i bystři nebyla trpělivě najetky nástřední obijmané řeci žalostila w polabských krajích, nežto jich přitreb wjal a je uprouté zafotření nebláh přetřanstu.

*) Na svých cestách apostolských, jež podnikl sv. Cyrill s bratrem Methodem mezi Kozary, bydlivými mezi mořem černým a ka-pickým, našel kosti sv. Klémenta na ostrůvku blíz městem Korsunu (Chersonu) na moři černém dne 30. ledna 861, tedy před tisícem lety. (Časopis mus. 1843 I. str. 8.)

Stával druhdy chrám ten na poblížkém
břehu,
Zářil jako hvězda plavcům v mořském
běhu;
Nyní ovšem dávno v rozvalinách dřímá,
Lid už pozapoměl, jaký klenot třímá.
Privstaň si, když z rána jitřenky tvář
bledne,
Dávej pozor, kam si holubička sedne;
Tam, kde cypříš hlavu smutně k zemi
shýbá,
Misto, které slunko ranní nejprv líbá,
Tam, kde immortalka věčný věnec tvoří,
Ptáckové se v zpěvu Tvůrci svému koří,
Tam, kde břečtan svěží lemuje kříž
zlatý,
Odpočívá v Pánu Klément mučen svatý.“

Tak se proslovily vody lůně černé,
Cyrill z toho plesá v duši bohověrné:
„Díky věkověčné budtež Pane tobě,
Nezanecháš déle světce svého v hrobě;
Pomoz, abych zdvihl klenot dražší zlata,
Po kterém už dávno práhne církev
svatá.“

Lůna s družstvem slavným z moře vy-
stupuje,
Na stříbrném člunu po blankytu pluje;
Miliony světél nebes na oltáři
Ozdobují večer milostnou svou září,
Noční větrkové šeptají si v háji,
Květena že víje věnce jako v máji,
Anjelé se nesou k posvátnému hrobu
A jich písně lichou oslavují dobu;
Cyrill pje s nimi do mladého rána,
Čeká až se slunka pootevře brána.

Jitřenka už sbledla, slunce zesna vstává,
Hrobu Klementovu políbení dává;
Holuběnka bílá opodál už sedí,
Na předrahé místo s úctou svatou hledí;
Ptactva sladký zpěv a vůně čerstvých
vencův
Věští Cyrillovi domov oslavencův.

Ejhle, už ji láká hrobku mramorovou,
Jež se korunou stkví slavnou, lavri-
novou.
Třesoucí-se rakou rákev otevírá.
S posvátnou pak hrůzou na ostatky zírá.
Kolem hlavy zář se zlatostkvoucí leje,
A s úst mučenika vůně rájská zeje;

Na osudné kotvi odpočívá ruka,
Hlásá, jaká mučení podstoupil jest muka.

Viz jak Cyrill slzou kosti svatě rosi
A je v skříni zlaté všude s sebou nosí.
Velehrad náš dávný, Morava ba celá
Před tisíci lety archu tuto zřela;
Na ni apostol náš kalich Páně staví,
A kde se s ní octne, apostolské dílo
Přimlouvami mučně dárí se až mlo.
Proto jemu ke cti Cyrill chrámy světlí,
Pod ochranu jeho poroučí svých dětí.
A když závist těžké na něj valí břímě,
Na důkaz své víry skládá archu v Římě;*)
Nasvědčují jemu kosti papežovy,
Že se neuchýlil skály od Petrovy.
A tak Cyrill slávu Klémentovu množí,
Až s ním zároveň své kosti v Římě
složí.**)

Jan Soukop.

P í s e ě

na
oslavu sv. Klémenta Římského.

Pějme, z hloubi srdce pějme
Klémentovi svatému,
Veleknězi chválu vzdejme
Na nebesa vzatému;

*) Osouzení byvše v Římě, jakoby bludy
mezi lidem slovanským šířili, vydali se
sv. apoštolé naši Cyrill a Method bez
odkladu do věčného města, aby před
náměstkem Christa Pána dokázali pra-
vověrnost svou i poslušnost k Stoliči
apostolské. Podnikli pak cesty té r. 867
nad slunce jasněji dovodivše ryznost své
víry na hanbu obhvaňujících žaložníků.
Ze pčináneli s sebou ostatky sv. Kle-
menta, tedy uviřeni jsou v Římě způ-
sobem, jakovým zřídka kdy počtění bý-
vají králové; sám sv. Otec Adrian II.
vyšel jim se slavným právodem vstříc
až za město. Byl pak v Římě chrám již
dávno před tím pode jménem sv. Klé-
menta posvěcený a tu uložily se ná-
božnému lidu nad zlato dražší kosti je-
dnoho z prvních sv. papežův. (Viz p.
Štulcův: Život svatých Cyrilla a
Methodia str. 72.)

**) Sv. Cyrill zemřel mnoholetou apostol-
skou prací mezi Slovaný, nenavrátiv se

V bouři divé na úsvitu
Ploula jeho lodička,
Nyní slávy na blankytu
Svítlá nám co hvězdička.

Pohan tehdá zuřil krutě
Proti Církve táboru,
Na tisíce v malé lhotě
Kleslo v oběť úmoru;
Jména Božích mučníků
Vrah by nám byl zachvátil,
Klementovi složme díku,
Onť jich Církvi navrátil.

V Korintu když hnusné spory
Roucho Páně dělily,
Klément mluvil, tuhé vzdory
V lásky tok se přelily;
Ach i nyní sváry dělí
Díky léže matky nás,
Pros ó velký smířiteli,
Ať již padne bludu hráz.

Z Říma vyhnán mnohou trýzní
V pustý kraj se ubírá,
Lidu práhnoucímu žízní

Zázračný proud otvírá;
Nás lež napoj muži svatý
Vodou zřídla Christova,
Kdo ji pije, Bohem zžalý
Věčně mlád se uchová.

Dokonaltě dráhu časnou
Klément v mořské hlubině,
Korunu tam věčně jasnou
Získal v smrti dolině;
Bůh však mučně vítězného
Nedal vodám k zmaření,
Duše zbožné otce svého
Našli v svatém záření.

Pohrobno vzácné věno
Tělo v lůnu ciziny,
Cyrilem pak přeneseno
Do moravské otciny;
Slaviž Tedy vlasti drahá
Klementovu památku,
Ať nám s nebe dopomáhá
Šlechtit Christa zahrádku.

Jan Soukup.

Zásluhy řádu sv. Františka v Turecku.

Podává Bedřich Chmeliček.

Přemnoho meledbuležitých udalostí dě-
jiných zahaleno jest četud Amarovou
roustlou němého tajemství. Nejednu vzá-
cný příběh ze starých i novějších časův
nepřichází ke vědomosti mezejné aneb se
oznamuje světu na ujmu swatě pravdy.
Kolik zajímavých objemův z života ná-
rodův pomiji dějepis mlčením? Jak kři-
mé úsudky významají a udrží se i sta let
o celých krajinách, sborech, společnostech a
osobách, než se najde důvěrná hlava, kte-
ráž je ozřejmí a v pravé světlo postavi?
Co to bylo poultu me vzděláném (?)

světě o střebowělu, o towarystwou
Zejiřstowu a jas: — jaké to zvelebení
Lutra, Husa a jiných osob, které swou
swévolí veliké nepřestí umalily na národy
swé! —

Žemné hlasy učitelův a apoštolův
a stromná písní spijowatelův, kteřížto
vlidně a bez hluku vzdělávají a oblažují
lid, uwobice ho k spasení, bývají přehlú-
šeny hřimáním děl smrtonosných a tinfo-
tem britých mečův, tak; že se w druhém,
třetím toleně na jejíž zásluhý zapominá.
Nestwzjuje-li newědomost o sw. Cyrillu,
Metthobiowi a Klémentu me wlastích praw-
diwoť toho co pravíme? — A teď se
tázeme: „co wi svět, jak uznává činnost
ctihodných otcůw Frantiřtánůw w kři-
jinách tureckých vůtec a w pobratimě
Bojné gláři? —

více z Říma na Moravu, nýbrž vstoupiv
do jakéhos kláštera římského skončil
sv. život svůj dne 14. února l. P. 869
v 42. roce věku svého. Pochován byl
tamže v chrámě sv. Klémenta.

Rdby nichor se zdvihne takovou pruklosti, že střechy trhá a duhy láci, ehniwe siup se križují na nebi a chrstlel žemšť bini racheteni hremu; tenkrát ob- chází také ubatněho muže strachem mróz: onšťal ženáhla se začínají mrachni trhat, fuják se wpsiluje, slunceho objemí swou příjemnou tmát, — a člowěč poděšený orči si wolntji ebdyhuje, chutě přiklábaje rukou swých k oprawám, jestto podělala na přibýtkách a na rolech rozkřšená bouře.

Následky wálek a obcejuw jsou ža- lostné. Wsťal mnohdy se jestie kouti z krve teple na bejisti, mrtwolanti pokrýtem a nepřátelé juž si podávají pravici ku smi- ření, polej woraci se do wybrancewaných wlasti a přičiněním obczámw obnowují se ztrestaná města, w chráměch se pjeje wdečným hlasem: *Že Woha chwálime, rolník obdělává a nowa zanebbalé pola a zvelebený průmysl zwěššených přiuássi užítímw epatnýmw pednikatelům!* —

Wěšši nestěšti wšech bouři a wá- lek jest owšem, řdby nepřítel opanowawši krajinu, nepřestává ua plenění měst, na wypalowání cřad, na puššeni wšeho stat- ku, na zneuciwání, žen a panen, ua ob- wátění mladitům i starcům do otroctwi: alebrž také na nejbražši bušewni klenot pytemou rukou jáhá: na wiru sw. ebý- watelstwa a na národní křesťansté občeje.

Zmenowitě to se stalo za času tu- redých wálek w jihoslowanšťch wlastech. Měhly surowým Mohamedánům na tou besti, že úrodné krajiny nassich milých sou- kmenowých p o b r a t i m ů pod železné jeho podumání; anebřž wšemožně usilowali i wennou zahrabu křesťansté wiry a cnosti ob zbežných přebřž zbečencu zcela posla- pati, ano wyhladiiti. Mezitim co udatni wůdcemě s chrabrými čty (ádstup) swými na krawém bejisti draheu wlasti brá- niti, hójili neunaweně jini mužowě teu nejbražši klenot národní.

Zejič půjokeni bylo owšem jen tíké. Weze wšeho bluku wklábati bobré jimě sřastitelněho učení do práci nábož- něho lidu, doufajice, že ono swým časem skonábecně užitel přinášeti bude.

A jaci jsou to mužowě? Čudobní žehelnici sw. Frantiska. Rdby nebylo býwalo bečených wznesených mužůw, ji- stotě by byli jihoslowanšťti předbowé

s „čalmu“ (turban) cigi občeje přijali, a křesťanstý žiwot zanechali. Na miltě *U k t i ž o w a n t m u*, staněli by se dneš weměš poluměšici, jakož to čini zprou- wětilá a obredila sřekta, o nižto přidá- wáme ku lonci pojebnání wpiátě z wó- borného Swětogoru. Nasse mltosiwá wláda owšem brjímala ochranou ruku nad katolickant w Tureku a často je ob- čimě podporowala proti nášili ukrutnému. Prawda jest, že jsou jihoslowané křesťan- stwu zawázáni k bitím za mnohé dobrodini; ale wšak pti té bušebnosti a řalcé ne- nawnenosti, w jakož Mohamedané swé hřijně umply promáběli; nesnadno by se byly sebe čatrnějši stopy wiry Chri- stowy w Bosně zachowali; řdby fran- tiškant nebyli wprtwaloř křesťanům swou wlasti mltěblndon krmí zamlajewali a jim obětivosti a bořilwosti práwě apo- stolow čuti dobáwali, k t i ž e se nespou- řitěti a u mltě setrwati až do konce.

Což bitu! zahofelš křesťanstý ji- hoslowan nebuděrou k swému surowateli a řalo-iti se slowo: *n e m a n t u r s k a* (networ turedy) přislawim. Turek zajistě nagháwa we swé nadutosti křesťana p f e m; a ubohý křesťan řténaje pod jarmem tu- redým, — a wprýkaje swým ukrutitům nelidště nallábání pojmenowal je wžnam- ně „*n e t w o r a m i*“.

Rdby se. byl islam neobmezeným wlděcem žiwota domácího řal, zajistě prawě křesťansté powědomi bylo by se w tom wúbec welmi zhožněm lidu na- wždy potratilo. Jakož se to má s křči národu, rowněž se to má s mužem bražším poslabem — s wirou. Rdby se nřasřž národ cigi řtaně přibřžuje, řal pů- sobi cigi mohutnějši wplyw na něj; osobni powaha řabřšibo owšem se tomu na odpor řtami; ale konečně musji se ptere podati. Takto řratil mnohý národ „jazyč swý, a národní jeho powědomi nepro- budilo se nikdy twice. — Že se to řaké řal i s křesťanem wirou w jihoslowanřti, jmenowitě we Slawoně nřsalo, bitý bu- řěž wzneseným syům sw. Frantiska z Wřisřšl Swěťké duchowenřtwu řce blouho a udatně odporowalo nepřátelřšým Mu- hamedánům, ale konečně muselo ptere nřrutnosti řejič mltě ukoupiti. — Zba- liž se nemohli řehelnici do nepřekřupných

hor a leśu otchýsliti a neb se přes hra-
nice přestěhowati a takto se před bñjností
nstrutníkům tureckým zachrániti? Kolik
pak jim zůstalo klášterů w Slavouštu,
Ghorowstě a Bojstě zachowaných? Ani
jeden jamosan nežůstl nebohým fran-
tiskánům w trojch jihošlowanských nepo-
rušenných. Mnohých dwakráte i třikráte za-
palen a zemi romným uclněn jest za ten
čas co se po čtyry wěky nenšale křowat
půstř w zemich jihošlowanských wedly,
ježto i walnou částí Maabarům juž byly
pobrobeny Turcům, wišťawšim až do
Moraw a strach a hrůzu chrliwšim i
na Wibeň.*) Byli ale řeholník polapen,
tak jej bez milosrdenstwi zabil, rozsekall,
aneb co býwalo wůbec w obyčejí na kůl
přibíll. W skutku hrůzoplut jjou zpráw
o umučení tak mnohých ob řwežádostní-
wých Turků ujmrcených řeholníkům!

W tabě biskupů bosenských naležám
jména mnohých, kteří ob neměřicích ná-
silně usmrceui byli. Roku 1520 byl jistě
Wlažej Rowačić prowincialem, po-
stěj i biskupem, qui fugiens tyrannidem
Turcarum Drino submersus fuit“ (jenž
utifaje přeb ukrutnosti Tur-
ků w řece Drino utopen je ř).
Násupce jeho r. 1523 Štěpán Ra-
čić, „sub quo plurimum fratres Bos-
nenses a Turcis passi sunt, omnibus
sere conventibus solo aequalis“ (pob
němž brattí bosensstí welmi
mucho ob Turků trpěli, jeuz jim
řoro w řechy kláštery rozbo-
řili.)

R. 1526 Tomáš Storoewić
biskup „ab infidelibus occisus“ (ob ne-
měřicích zavražděn). R. 1535 Daniel
Wladimirowić, biskup „ab infideli-
bus occisus“ (ob neměřicích zabít). R.
1579 Mikuláš Ugrinowić, biskup,
„a Turcis jugulatus“ (ob turků řlat).
Poslední biskup bosensstí Dgramić,
hrojnou posel smrti jař o tom obřir-
nou zpráwu „Glas“ I. P. 1859 pobal.
A jař welké jest tepro množstwi jíných
členů (nebiskupů) tohoto welgastouženého

řádu, jenž bñhem něsolika století ukrute-
nstwi mohamabánům w obět padali? —
Poměšná „turecká ukrutnost“ jáhá bohu-
žel! až do našeho ošwiceného demate-
nactého století.

Slowitný jihošlowanský spisowatel
kněž Frantisket Zukić, jehožto jméno
prošulo ob desíti roků po celě Europě
a jenž byl ozdobou řehole řw. Frantiskta,
uzawten byl čtyry mčjice w tmawém wě-
zeni w Sarajewu. Dbiuť byl — jař
we swém listu, kterýmž mke přeb smrti
poctil, dořlábá, do Časibradu přewezem,
řde opět dwa mčjice w strařiplněm ža-
láti řtráwll. Přetřpěně boleřti, nesnáže
a tělesné muky, kterěž mu w hojně mčte
zpruowěttěš Dmer Pařcha způjobil, přt-
prawilly tohoto mladého muže o žrawi
a žiwobytí; zemřel due 20. řwětna r.
1857 w 38. roce wěku řwěho.

Duchem Božim naplněni Fran-
tiskáni hleděli řice za čařů pronášebowání
žiwot řwůj zachrániti, nestršwali se ale
w tmawých nepřítupných řesích a horách,
nřbrž w osamotněřch čatřicích a ořabách
řteřtanřských, obřub jařo řřime ze řwých
klášterů, ořřelě řteřtanř a řwě milé ro-
báky namřřewowali, potajmo jim řlowo
Boží řlájali a na bezpěčnřch mřřech —
často i w řřliewě — obět nowčřřonni
řonali.

Š nebezpečněřtwim řiwota napomě-
nali řteřtanř řlájali we řwatě wřte, a
jeuom takto posilull š milosstí Boží welké
množstwi ořlábřých a jřž obpadnulřých řřla-
řně opět nawrătíll.

Práwě tak, jař řažbř dobrř řtuteř
řwálu ale řpolu ř řetelou řářř pobuř-
cuje, rowněž i tak bylo bořti libi, jenž
teuto řářřužň řáb w Řimě ořřicill neřř-
nal, jařto se wedlo řw. Gřřillow a Me-
thobowli, tak že se řbá, jařobř dobrubin-
comě řlowanských nárobůw řlájřního mčli
rowgumenání a pomowání byli ř tomu,
řřřory, protivěřstwi řnájřřti! —

Proti takowému nelořřawému ořo-
řewání museli se přebřřaměni řádu fran-
tiskánřského nejednou brántti a dořázall
powřžby newinnu řwou řwřle přeb řou-
bnou řřlicí Petrowou. Dobřř a wěčňř
lib pobpotewal obranu řwřch duchowňřch
otců w Řimě řlawňřmi wřřponěbřmł,
ř nichřto dwě tuto na utážu řřabeme.

*) Zálusřbu poneřřice řřewanskou totij řra-
brořti Polákůw pob nřřřewřřtwim Janu
Soběřřřho řřowená moc Turecká!

lífací ostatní Evropy. Bosenská literatura ob 14. století výhradně přetvářena byla ob et. ortum Grantiffianum.*) Takové jsou zásluby těchto sv. Grantiffa o národ Bosenšť, a teď nám zbývá ještě, porovnat, mnouti si poměrův tamější slechy.

Bosenská šlechta.

Ole náhledu Bosňákův i ble úřední mluvy nachází se v Bosphé treji „národ“, ačkoliv jsou všichni obywatelé z jednoho srbského rodu a všickni jedním jazykem (srbským totiž) mluví. Ti tti „národové“ jsou: Turci t. j. muslimani, isamité, Latinci, jináče také „kršćani“, školci t. j. vyznání křesťanského, a Srbové jináče „hršćani“ pro rozbil ob kršćanů, nebo i volaši.

Zábro jest šlechta muslimanská**) to jest begové i agové. Šlechta bosenská byla první jenž přijala víru Muhametovu, po ní přistoupili i ni dvořané, kteří jsou podnes otolo takzého bohatého bega neb agy; také jedna částka obecného lidu přijala isam. Po městech jsou z většiny bílí obyvatelé muslimani.

Muslimanstvo v Bosně znamenitým jest úlagem. Toliko dvě země na světě, Albanie a Bosna (s Hercegovinou) poslytují nám příklad plmena evropského vyznávajícího víru Muhametovu. Ale rozbil jest mezi Albanií a Bosnou: Arnaudom (Albanickom) lhostejnému u nás, jest isam toliko forma, kterou přijal aby se zalíbil volábe; muslimanští Arnaud jest přede všim Arnaud, potom teprv musliman. Ale Bosňák, ačkoliv i on přijal novou víru z přičin zemoňších, natolikto přilnul i ni, že se mu stala hlavní věcí v životě; pro ni obdržel se bratří svých po krvi a přijal docela cizí národnost — Slováci stali se Turci. Isam jakoženitost jest takto v zemi, mneš ušití také owoce; mista i přiležitosti i tomu bylo. Čtyry sta roků

vládnou neobuzeně v zemi veliké a krásné, mající v moci své vesedu půbu, bohatstvo i panství, požívající z mozolů 600.000 pobdáných křesťanů. Ale čím se prokázal zde isam? Fanatismem a úplným nedobratkem duchovní sil. Slovane nejsou nakloněni i fanatismu, ale chtějí býti nadchnuti vírou. Lim se stali Bosňáci většinou snab fanatiky, nejlí byli sami Arabové a Turci. Kromě tohoto vplyvu víry Muhametovy jest snab ještě i druhá příčina strašnému fanatismu bosenských muslimanů, a to duch rene-gátstva. Zpronemkence a převrhlí stane se i bezděky fanatikem své uové víry, aby ve svých očích opravedlnil svoje odstupení. A bosenská muslimani i dnes říkají, že jsou poturčené, ale že jsou víru proměnili hned před několika stoletími; že byli pšebové jich křesťané, to dobře pamatují. Co se posud bálo útíšť v Bosně, pocházelo vše z fanatismu muslimanského. Bosenská muslimani nebo pouštěli křesťanů jako Arabové a volaši Turci (Osmani), aby měli své chrámy a volně se mohli i Bosphu. Staré chrámy storo vesedny obotli; málo kde zůstal který a to v kontinách kde muslimanů málo (jako na př. v Hercegovině a místem i v severní části Bosny); nových nejmlo se stavět až r. 1851, kde volába vzala Bosnu pod svou ruku a pokrotila samowšití tamních muslimanů. Do té doby byl v přístřední Bosně kde jest muslimanů nejvíce, t. j. v sanđjaku sarajevském a trawnickém na 140—150 tisíc křesťanů (60.000 katolíků a 80.000 pravoslavných) toliko jeden chrám pravoslavný v Sarajevu a tři kláštery katolíků, kteříž se chránili zmláskými privileji. Až do posledních dob ušilovali tito poturcovati křesťany, obnimaíce jim bít a bít a nutice jich někdy i msta.

Mosťak netoliko proti cizím jest Bosňák takým fanatikem: Postává se za sloup isamu, oporou i ostatními mohamedány jakožto neměnnými sluby prorokovými. Džanlija (ptrozený Turci) jest jim jako bjout, jmenovitě v novém uapolo evropském spůsobu, který se nyní po Turcu na vše strany šíří. Proměnu tuto postávají Bosňáci za znamení

*) Pošlého roku šel na Moravě bosenský kněz grantiffian Ru b o s almužny na kofel. školci a pohostince pro opuštění Slovany v Sarabě. Valné pobpory bošawa se ob několik roků křesťanských bratřím v Turcu ob bratřím nepošli. počet. p. Marie.

**) Musliman, muhamedau, isamita jsou názvy vyznávající víry Muhametovy.

střechy lonce světa (slameta), jenžto prvý nastane, jasmile djouri (česťané) nabídnou nabídku musulmanů; pravověrní Bosňáci mluví že se to stane, jak se doplní 13. století oběhů (myni june w 1275. roce hebjir, letopočtu tureckého). Div zajiště, že nassef islam w zemi cusepejše, na půdě slowanské, poslední oporu proti návalu, jenž ho rozdrúje; jestliže r. 1851 byla se Bosna s vládnou tureckou za mahomedanskou wíru!!

Ale islam, jenž zplobil bobaton obrazuost Arabů a nových Persanů, jenž Turkům dal dobu slávy bleskotné, ničehojně nezplobil na zemi slowanské, w Bosně. Vltčina jest nepochybně ta, že duch té wíry odporuje přirozenosti slowanské. Některé závady mahomedanské, jako mnohoženstvo a dokonce uzavírání ženství, neujmuly se w Bosně. Mnohoženstvo pokibku se nachází w Bosně a jest hantou pravému mahomedánci boseňskému; žensktví zavírají se teprve po šířku. Mahomedansko w Bosně přijalo na se vládní ráz, jakého nemá jinde na východě, ráz aristokratický. Státi sledující boseňští přijali wíru mahomedanskou aby se upewnil w postavení svém; soustava feudální zůstala zde až do r. 1851 lbež Omer passa zavedl reformy turecké.

W městech a oteských vládnoucí kapitént, kteroužto moc dělíty spůsobe dědičným některé staré boseňské rodu; jen několik málo měst nebýlo pod moci sledčty této. Jako město Travnik, lde žil vezir; ten roslal některé se nesměl máti do wěcí zemských a musulmani ustanučené ho stihali. Pak Sarajewo, hlavní obchodnické město w Bosně, lde ležela posádka turecká, janičáci. Wroslat wedle janičárů brlo w Bosně jestli jiné wojsko, kteréž dokonce zámořské od kapitána, totiž spabije, jenž měl dědičné právo vybírat w jménu sultánovní dešáť sebstý, za to ale w čas potřeby sloužiti we wojskě a to na svůj náklad a s určenou družinou.

Taková byla seustava sledčtá w Bosně skoro pobuě. Worošavši hneď za panství křesťanského, upewnila se proměnou wíry. Císaři turečtí alby by nebyli čpěti feudalismu, tollt obporný

duchu vlády jejích a neposlušný rozkazům jejích, dbyby se tento feudalismus nebyl stal podporcu mahomedanismu a tím i moci sultanské, a to w zemi wybálené, kteréž nebylo snadno obrániti proti křesťanské Europě, dbyby se nebránila sama. Zisté jest žeby Bosnu, stojící kromě wojskostrategického (wolečného) spojení s Tureckem, sultánové již byli ztratili: Dubto žeby ji byli w předešlém století dobylo Rusoufko anebo by na počátku tohoto wěku připojila se k Srbtu; Turkům ji zachowala jediné sledčta domácí, která se s úsilím podiwuhodným bila za mahomedanismu a Turky, bránící při tom owšem svou neobmezenou domácí moc. Ziváče často powstávala proti vezírům sultánovým, dbylosi čpěti obmežowati neowislosti její; ale obboje takové přestaly by i hneď, dbyby mahomedanský brožlo nebezpečí. Dbyby se Černý Žiti, dbyby se potom Milos zdwižnul proti sultánovi, roslala wojska sledčta boseňská za sultána proti Žitimu i proti Milosli.

Ja nejnowější doby stala se moc boseňské sledčty vlády turecké nepohodlnou a obtížnou. R. 1848 uminila sobě peroně glomiti ji a r. 1851 dowwřila tento svůj záuěr, tak že jest sledčta boseňská na roweň postawena jiným moslemitům w Turecku a spachowé obstraněti; dešáť, sejtto wybírali spachowé za službu wojenskou, wybírá se nyní k rusom státní kaspy a a báwa se w nájem, boseňští moslemité pak pobrobent jsou obecnému obwođu. Ale starý duch panstý bez přestání jestli žiwe w musulmanech boseňských i owořením poblížejí na turecké úředníky tak jako na křesťany!

Ráz mahomedanismu w Bosně jest jakási leniwá hrdost bez života, která se někdy plna oprambiwé dobroty, ale jestli častěji nejhorší zloby. Zebenkráte žiwal w jednom hanu (hospodě) sarajewském katolik zpěwec při gušlách o Karajewi i Karajewi, jakoby byl tento latinilem. Rus: 'man bloubo poslouchal zpěw ten, konečně ale wyščil a wytrhna zpěwcowi gušle gwolal: Mě, bláguje! Čerpy sta let turečtí jíme Marka a uemobli jíme ho poturčiti, a ty ho za olamženi čerč polatit!' — Wylo došti přistabí, že mnohý musulman s wlastním nebezpe-

ženstvem užímal se křesťana, kterého si-
hail a trýznili, a že ho zachránili. Ale
s druhé strany totiž zlého utrpěla rája
(křesťané pobdani) ob ních!

Jedna ho spartiti, a i hned poznáš
musulmana po jeho způsobu a chodu; na
celý svět hledí s jasným tupým opovr-
žením. A div věru! Ačkoli ob malí-
čosti nosí zbraň aniž jí kdy složí, přece
jsou nad míru báglivi; jedva že se pro-
nese pověst že přestli Ger no horci
přes hranice, všichni se přestrasí, ztratí
hlavu jakoby za prabem byl slamet (so-
nec smrti)! Vzdělanost není u nich
žádná; slovo mšedá temně a mšechen
obdob jest w rukou křesťanů. Nemůže
se říci, že by byli mšeho vzděláni práni;
jest jich více vzdelaných nežli křesťanů;
w každém městě mají školy, křesťo do r.
1850 uchylo w celé Wojně aul jedné
školy pravoslavné, a katolické byly w
vidném stavu. Ale vzdělání, kteréhož
Wojná musliman nabývá, jest dokonce
orientalisté; učí se turečtí gramaticce, naučí
se kora nazpaměť; jde-li mšše, ošvoji
si arabštinu; žije tedy w eboru zcela
jiným nežli eurepejským. Muslimanovi
bosenslému nenapadne aby užil jazyka
svého materského t. j. srbského i písmu;
píše po turecku. Známe totiž dva plody
písemné činnosti bosenské w srbském, ale
písmem tureckým; ani po jednom ani po
druhém nic není; první jest slovníček,
kde se obecněná slova srbská vyslábají;
druhý jest žalogybn jazykš Wojnáti, kteří
byli w Duvně (w Hercegovině). Tot
se ovšem neztahuje na národní způsoby,
kteréžto se i zívají i nové tvotí.

Mezi bosenskými muslimany nej-
známenitější jsou begové, potomci staré
srbské šlechtě w této zemi. Z spahové
byli z rodu šlechtických; i oni byli be-
gové, jen že obdrželi právo vybízati
sultanšty bešátek a sloužiti za to s dru-
žitami svými w sultanštem voji. Beg
byl hospodář některé vesnice, a druhý
beg, třebaž objinub, bral z té věšiny be-
šátek co spahija. Za spahům bylo i svo-
bodných smetů (seblátů), jak muslimanů
tak i křesťanů, boží mnoho, ale sousední
musulmané nutili těch křesťanských seblátů
aby se jim podbali, a proto jich teď více
není. Křesťané rádi sobě zpomínají na

spahy, neboť tiho pošliabali se jako za
sultanomy úšebnity w poměru k lidu, kte-
rýž jim dával bešátek, a často jich brá-
nili proti kapitanům, druhým begům a
janicárům. Nyni talowých spahů není
w Wojně více; bešátek jim odňali, a
vybíráni jeho švedeno jest nyní ušedě-
ným nájemnitům. Begové, kteří ušebili
spolu spahije, žijí tak byli.

Begové sami říkají, že jsou po-
tomci starých křesťanských šlechticů boja-
ných; mluví velmi číste a krásně po
srbsku, užívají starých forem jazyč w lidu
obecném pomynizelo, toliko slova tureckých
housně do řeči pletou. O některých se
pravi, že s mšsou ošražitišli chovají
staré lišiny ob kráťm bosenských a srbs-
kých, myslíce že jim budou užitečné w
některém přeratu věci. Mají za to, že
přiide čas, křej zase co páni křesťanští
budou panovati w Wojně a že budou
chodit jako jich pradědové do drámů,
jakžile zwitzi říž. Z begům toliko uk-
teři přebývají we svých pradědovských
kulách (to jest kamenných tvrđstách), ješto
za starších časůw i obležení wydržeti
mohly. W celosti ale je mššina kul
těžto pustá; blízko nich jsou dvory no-
vé, břeštiné, s některými chalupami
křej přebývá čeleš pauská, opodál pak
po stráně a w rovině roztroušeny jsou
domky křesťanům.

Melici bosensští nemají žádného
nemovitého statku; a to aul ti, co jsou
mosemité. Mšedá půda náleží šlechtě.
Jak se to stalo, jest ještě historickou zá-
hadou.

Znělky o sv. Klémentu.

1.

Klémente! Tys zdobou Církve pravou
Vyučen býv Petra od samého;
Nástupcem byl's v úřadě též jeho,
Primo po něm byl jsi Církve hlavou.

Ke Korintským nepsav dítku žhavou
Smířils šťastně ducha rozporného.
Odreknuv pak úřadu se svého,
Palmy dožela Krimskou za výpravou.

Mučedníku Boží! Řím ti vděčný
 Jako náš svatí věrověsti
 Vystavil již záhy pomník věčný.
 Svatí naši s velkou uctivostí
 V Římě složili Tvé drahé kosti.
 Tam i Cyrill pohroben náš jest! —

2.

Kde jest pro nás Betlém víry svaté,
 Divý pohau — na Velehrad běží,
 Křesťanských ho láká krása věží.
 Vraždi, loupi, páli, veze jaté!

Ai viz! po cestě tam po lesnaté
 Nesou bratři svať schránku s těží,
 V nížto tělo Klémentovo leží,
 By je skryli zrakům sběha klaté.

Brzo zvedá se tu kaple nová
 V níž se tajně svaté tělo chová:
 Nyní žít z ní sutiny jen v kolu! —
 „Stavte kapli u Osvětiman zas!“

Tak zní úcty vděčné dluho již hlas —
 Pak se zhostí mnohé srdce žala.

3.

Rád já sobě v mysli zalétávám
 Na Lípůvk u známý u pahorek.
 Zasednuv tam pod stín vonných borek,
 S kameny tu do řeči se dávám.

„Kamenové mili! tak tu lkávám
 „Presmutný ach! na vás máme vzorek,
 Stoleť že minulého zlorek,
 Nevěra — že ushodila zlá vám.“

Stál tu kostel Klémentova jména,
 Cyrill, Method ho tu vystavili.
 Když vlast s tělem světce pochodili.
 Ach, a nyní! jaká jest to změna!
 Žel! to tupé, nevidomé plémě,
 Strhlo v rupy stavby drahé téměř!

Dr. Bilý.

Návštěva v Krakově a ve Věličce.

Od Frant. Hocha, kaplana v Jaroměřicích.

Úvod.

Každý student se zajisté po celých
 rok na krásnou dobu prázdnin těšíval,
 máje tu příležitost ohlednouti se po milé
 vlasti své. Takovou to nemoci stu-
 dentskou byl i pisatel těchto řádků také
 nabchnutý. První vřelý mě byl ovšem
 jen na blízké okolí obměněn; neboť dále
 se obmážit bránila kapja. — Posmátá
 hora Gostyniá, velebný a starořadný
 Velehrad, pamětihodný Duchlov,
 okolí Brněnské čítajíce ob Adamova dále
 i Sloupu a jiná znamenitá místa našli
 bratři Moravy poutala nejbližší po-
 zornosti mou. Vzpjal se mi weblo jako
 lafomel, čím více jsem viděl, tím větší
 touha roznítala m rdeci mému nové užiti
 místa, nové obábat kraje. Me stoves-
 nosti Jungmannově čtl jsem pojednání
 o solních doliích ve Věličce.
 Což obraznost mou tak rozšířilo, že ob-

té doby jsem ustavičně přemýšlel, kteráž
 bych se tam nejjednodušeji dostal, a mše
 očité ohlednenti mohl! — Po třech letech
 dobral konečně úmysl můj v blouho tou-
 žebně očekávaný skutek. R. 1856 na-
 stoupil jsem cestu do Krakova a do
 Věličky a zhusťenosti náměstí mé té u-
 minil jsem si i lastavám čtenářem
 šelsti. Dělší cestu jám a sám konati
 bývá ptille blouhamé a nudimé! Glo-
 wll mbi lecco znamenitého, mbi krásné
 vřjemy ptiroby a nemůže cty a bojmy
 vyřtitat. Takto ztráci cestování roředen
 pímab svůj. Bpl jsem reby tomu velmi
 pobvěčen, kbyž milený ptitel můj R. .
 se mnou na cestu se vydal. Dalekou
 cestu pělty konati mnoho času ujímá, a
 protož jsme zasebl w D. . . na že-
 lejnici a ujížděl i pobratimskému Ro-
 fku, sežo rovná v Girkot sw. nejvřtšímy
 množstvím nárobných světcům a světte
 Božích. Mleni totiž wlařti, kteráž by tollt

swatých měla jako Polští. V posledním
možším nádraží Oswiečimě sestoupili jíme
z wozu, bychom poněkud strnulé oudy na-
rownali. A hle, to nám mnoho prospělo.
Zeden polští a welui pšiwětimých kněží
M. . . přiblížil se kned k nám a po-
ptaw se na ciz cestu našeho odporučil nás
swému pitelci knězi Szwabowi. K tomu u
známému polskému spisowateli ujistňuje nás
že rábi mltáni budeme. A dejaté hoblně
weter borazil nás těžce obdehujici párník
po prostranného nádraží A tak wstěho.
Tak pozdě nezbálo se nám býti slussné,
nabčecného wel. pána následowati, pro-
těž žukali jšwe w jednom hostinci blíže
bránu Floriauffe na noc.

Druhého dne (31. čerence) přijal nás vel. p. Serwatowski, jal nám ke- čeno s právně slovanstvou lašanosti a ne- sticnou uptimnosti. Přitel můj sloužil bžime mši sv. ve velkolepém chrá- mé Panny Marie, při ní jsem mu přisluhoval. Na to nás vel. pán uho- stil snídaním, kteréž přátelským hovorem ošlagoeno, výborně chutnalo. Zbýlosti- mu účel cesty naši objednal a spolu do- mluvil s ochotnosti lacinou přiležitosti do Mělně.

Vělička.

Mistřko Bělička jest asi půl
bruhé mile od Skalkova vzdáleno. Notně
oprášená a nefušeletným parnem upoce-
ni, dojesli jsme za půl bruhé hodiny
do hostince Běličského. Wožta jel na
zpět a podomekl jamehl náš do domu fe-
ditelů solních dolů, u kteréhož řajžů na-
místřkowatel (solních dolů) se bítne o-
hláskti musí. Obdržewše wstupný lístek
pouštíjili jsme do domu horního něže
u nás. Bylal zde společnost z Pruského
Slezska, z pěti osob pozitišawojici, které
těž osudnou cestu do podzemních hlubin
nastoupiti minli. Do defátě hrděny se
čekali, ždali by něžko je ještě nepřihláskli
a pak napřel řajžů jméno a staw swjůz
do zápljini kněhy a obdržel blouhou bílou
kostli a zelenou hornickou čapku. Z po-
čátku se owšem řajžů z nás ošřchal ta-
kowý oděw na sebe namoeknouti a smichu
bylo bez konce. We swětnici jsem si to
ještě nechal líbt, ale na nestěšiti jsem wřed

bo sošničj boljši aši 300 krošj ob bptu
útebnisova vzdáču, a my museli v
směšném oděvu tom na ulic. Myslel
jjem, že rošlníci fluci za námi poběhnou!
Zatím to již ptílíš obyčejně, než by si
náš byl kbo porošinnut.

Mišto, kde se bolú ijjžti, jestli pro-
stranná kolna na dvé oddělená. W prvním
spatiti lze stroj s tlustým táhlem, na je-
hožto konci ptiptavenná jjou jebla. Vob-
tímto strojem jest blubohž tmavý otvor
uzamkn dvéřmi. W druhé polovině kolné
hoji uprosřed sloup, okolo něhož se na-
čecné táhlo odmotává a zamotává.
Tuto práci zastávají dva bělouši běhající
okolo sloupu.

Následnum do otvoru bylo mi
vůru užlo, a pročež nebdimil jsem se, řkŷ
dvě slečny ze společnosti naší, které užlofi
smou ještě před chvíli veselŷm hovorem
zajatiji se ŷasili, pojednou zbledly, a
o řádnŷ svět došli sjeti neřtŷly. Pří-
tomnŷ ŷekbnil webŷ je teby po řhobech,
což ovšem nŷco dŷle trvã. 369 řhobŷ
musely seřupovat, neřli se octly na mŷř,
řudŷ se otvorem řřidŷ.

Zatím co slečny oběsly, strojily se
připravu k hřebu. Několik kluků s ro-
žatými pšánky sedlo na nejvyšší sedla a
byli křeh námi do propasti ipustili; a
dvěte nad nimi se zavřely, a tu poše-
dali jsme my s průvodčím c. k. úřední-
kem do sedla. Sedlo je podobá houčablu,
jaťež si u nás chlapeč dělávají s tím
rozdílem, že na zad se může spolešnouit,
na promaz na ptíe přiběhlán. Hosté sebi
do kolečka jeden poblé bruhěho. Průvodčí
se o tu stará, by se společnost lemotam
nehonkala, uhyžj uprostřel prohlubiny
brěsela.

Ništa bané znamení zmontem, bylo táhlo s námit tak vyjelo vytaženo by se dvíže pod námi otevřít mohly a v tom se houpala celá společnost nad hrozou propasti. Stráž projel jedného káždého, když bolu pohledl a nebylo třeba připomenouti, bychom se pemeň táhla brželi. Já alpoň utržil jsem mozoly na rukou co jsem se bržel, ro okamženi octnulí jíme se v prvém patře jolních bolu v hloubce 34 sáhů.

a. Kaple sv. Klémenta.

Počkavše na hosté, kteří se po schodech ubírali bali jsme se na levo do kaple sv. Klémenta, kteráž l. p. 1698 vytesána byla. Oltář jest sloupami ozdoben a po obou stranách oltáře nacházejí se sochy sv. Klémenta a sv. Eustachia. Sv. Klément pozívá u Polášim věřší úctu a jméno jeho jest tam znávanější než v krajích československých. Na zadné myšlence oltáře jest kříž s umírájícím Spasitelem našim, přede nímž socha blahoslavené Panuvy Marie, vyobrazená, jak sv. Antonínovi Ježíška pokádá. Na levo kaple jest socha sv. Kunhuty, dcery uherského krále Bely a manželky polského krále Bolesława Smělavého, za jejíž panování počala prý se sít kopati. Převládá se, že po zasnoubení s Bolesławem žádala si takové věno, nímž by jak boháčům tak chudákům mohla prospěti. Na to rozhodla smetice libmilovná zasnoubní prsten do jedné v Uhřích se nacházející solné huti. Když do Krakova, sídelního města manželova přišla, brzo na to šla do Wělké a nechala tam kopati. Tu byl slab selni vchopán, a v něm onen prsten nalezen. To prý se l. p. 1252 přihodilo. Jiná pověst praví, že byla sít vynalezena od jatéhoši pařížské či sebláta, jménem Wělké, dle něhož měřičstvo Wělké se zeme. — Nelze v tom jistoty se dopíbiti. Wědky rosal listiny prastaré, které se vesud nacházejí svědčí, že již v 12. století se zde sít kopala.

W kaple smatoflementské na pravo jest brňší kříž a podle něho jsou sochy sv. Jana a Marie Magdalény. Při vchodu do kaple z obou stran jsou dva malé oltáře se sochami sv. Kasmira a sv. Gratistika. S. Na protěvchodu v hlavního oltáře jest kazatelna se sochami sv. apoštolů Petra a Pavla. W jednom výklenku kaple stojí též sochy Slgmunda a Augusta H. králů polských. — Oltář, svícny, sochy, kazatelna, všecko to je sošl vytesáno. Mrazentny a jmenovitny Ježo Wělkenswa cijate Pána, jako při jiných zmlápních přiležitostech, bývají zde konané služby Boží, při nichžto

hudební sbor hornůů zpromáží písně messní. Musí to býti velebné divadlo, řekj v podzemních dolech těchto Největější Obět se koná, a tisíc dělníků písně své prozpívuje Bohu trojjedinému. Romu by zde nenapadly katastrofy slavného klma a nepřipomenulo se čtení Gabioly?

b. Komora Michalowičova.

Oblečnuvše hrubou komoru zvanou Klémentskou vedl nás průvodčí bránon na pawlač komory Michalowič, jednu z těch nejvěšších prostranností solních dolů, kteráž i reductni dvoranou sluje. Zešlo 24 sáhů blouhá, 14 sáhů šířoká, 18 sáhů výšoká. Po 160 solních schodech sestoupili jsme na dno její. Prostran tuto nechal nás průvodčí bengálským ohněm osvětliti a tu tepravo překvapen s pobívením zpozorovali jsme okromšle dno pracovitosti lidské. Na stropě visí korunný svícen (lust) neobyčejně velikostl, 18 stěviců výšoký a dmně v průměru z číslé kryštalové sořizhotovený, na němž pti námššimě vzácných hostů 300 swičet hořívá, a vzhor toho nebyš má ohromná proslora tato náležítě osvěcena. Po stranách vysokých ždi komory této jsou řebřsy a ústě pawlačty zpleu a lati vtiproněné, kteráž blížle průtoky pojuji. Wdělí jíme dělníky, jež buď zvědavost neb práce semto vedla, v té výšce se swými řahánky sem i tam jako svotojanše mušly se smitati, a opět ztráccí. Toto tmaření světlé, a tím poměně sestviti ždi solních v rozličných barvách, buhání klavir, rachot vozů, hwtzdot koleček, na nichž se sít swáží, to vše ua cizince zmlápní čtutí dojem.

Po několika stupních přišli jsme dolu do méně znamenité komory Lichtensfeld, od níž na pravo komora Drobbowičova se nacháží. W této komoře wybobývá se zelená sít.

c. Komora Cisařa Františka I.

Asi 14. stupňů na horě přišli jsme na chodbu 60 kroků dlouhou, která nás vedla do komory cijate Grantistka. Zde jest most dřevěný 60 stěviců dlouhý

zvaná „Grantiffův most," jenž dvě tmaré chodby spojuje a nad hloubkou 78 šticwíců šbetowen ješt. Z mostu patřiti lze při osvětlení beugálstým ohněm dělňm w hloubce jako čerwity se hrm-
žiti. Na mostě jsou dwa felni pomniky od r. 1817 ua památku nawšstěw ci-
sake Grantiffa a choť jeho Karoliny Augusty postaweny.

Přestěse komory méně znamenité, Bedřicha Augusta, cisatowny Karoliny, cisake Grantiffa Josefa a j. přistly jsou opřt do komory cisake Grantiffa, o niž jsem se již zmínil.

d. Jezero Přikos.

Nebaleto této komory ješt jezero solni w tomeráč Mosety a Maler. Jezero má 159 šticwíců delší, 43 šitky a 36 hloubky. Na břehu očetáwall jíme loďku od protějšho břehu mezi dwouma pro-
wagl plerajici, do kterých si celá společnost sebła. Bylo nám jeti průstopem, uad je-
hožto wjezdem blškal je z křystalů sol-
ních nápis a heslo hornitůw: „Z d a t
W ů h.“ W průstopu samém byly po
obou stranách rozjehnuté swice. U pro-
střed něho zastawila se loďka, komora pro-
tějši zwaná Maler byla beugálstým
ohněm oswícena, což strašný, ale spolu
wtebný přijeblo dojem. My na ložce w
bílých kšiláčech od ohně beugálstého blebí,
podobali jsme se právě duchům, o nichžto
staří pobané wtělili, že lobul Ebáron je
přes řeky podzemni za jistý peníz na
wěčnosti přewážti.

Zde nechal útkbnit wštkeliti Zbálo
se při wzbuchnutí, že se wšech ty kleuby
a jespůt již hroutí. Strašně bučení
rozlébalo se po wšech chodbách solních
dolů, wždy slabší a slabší, až pak po
blouhě chvíle docela umlklo.

Na břehu komory Maler stojí ze
soli wtejaná socha sw. Jana Nepo-
muckého. Do jezera spadl přj jeden-
kráte wcienský důšojník, ale neutonul, an
woda solni ptilid tuhá ješt.

Po několika schodech wšll jsme do
komory Přizet, a pak do komory Strei-
hauserowý rowně tak prostranné, jako
komora Michalowičowa. Zde jsme há-
želi do propasti w nejbolnějši patro we-

hoci, kameni a dřewa, bychom se o blu-
bbosti její přewědčli. Trvalo to wždy
bezlou chvíli, nežli wtč na dno do-
padla.

e. Komora Letow.

Komoru Letow 13 1/2 sáhů dlou-
hou, 7 širokou a 7 wysokou, nebylo
možná widěti, an právě se w ni opra-
wowało. Útkbnil nám wyprawowal, že
Swarow onen poblwistý wlewuďce
rušský, jenž se s Napoleonem mčtwal a
a po tti dni we Wělicce hlawni wojen-
stě šiblo zaribil, komoru tuto proměnil
w sál a že dčwané zde byly bály Wti-
klad Swarowůw následuj také úbowé
nasseho cisářského domu, kdž Wělicku
nawšstěwují. Ba J. Wělicenski se po-
dobným spůsobem w letech solních bawo-
waji. Ešť korunních swiců z křystalo-
wé soli býwá rozswíceno, hudebni sbor
horních na zwláštni pawlači ze soli wy-
robené, počne hráti, a poskočná noha
Kraťowianůw a Kraťowlanek we swých
národních krojích tancowává tu ná-
rodné tance. W sáli touto ješt přj
jedna z řek nejkrásnějších ozdob solních
dolů, totiž ohromný rafowský orel obložen
wšim nákadim ku wzdychwání soli po-
třebným — wšedlo welmi wkusně ze
soli spracowáno. W jednom wšlenu
jsou znaty enuých pancowních, kteří selui
doly nawšstěwili. Podlaha ješt přkauw
pelláwána, a na jistém místě lšystci mno-
ho násobnou cizěnu.

Solní doly jsou na tti patra čili
poschodi rozdělené a mají takové rozřá-
plošti, že celá Wělicka podkřpána ješt.
Wed Wělicou leží tak kta druhé pod-
zemni město, kteréž se swými chodby, pro-
strowšimi, jezerami, wětši ještě zajiwn
prostoru, než wšstěto samo. Wůh ucho-
wejš, by se někdy klenuti solních dolů za-
čala hroutiti.

Nejnorojši pole, w němž se prá-
wě pracowalo, ješt ještě pro hostě nepřis-
tupné. W takém takowém poli ješt
množšmi komor, chodch, šlepeni, tak že i
do máci často bleudiwaji. Čál se buš
štelňhui pračem láme, buš motýlami
otěšáwá. Práce je to obtížná. Děl-
nity, jak jsme wtěll, pracují polonaji,

poněmohý při těsní by jim přáštěl solní za fosfili pabal a to prý velmi štipá. Cítá se počít dělníkův přes tisíc. Ku řadě solí potřebuje se 40 starých koní, které se v dolech v konitné přehovávají. Časem prý ty koně oslepnou a strati srst.

Až na dno dolů solních může se po schodech sčítati. Chobby jsou velmi čisté bržány. Pro větší jistotu jsou v každé komoře ponechány velká ústí sloupů solni, o něžto slenuti se podepirá. Zvláštními troukami mnila ušavěně číší vzbuch do solních dolů, jenž jest vůbec suchý, že by slouk solni suchý sotva staletu vtravalo, ale již dávno by se byly musily rozpustiti. Z zdraví není prý vzbuch v solních dolech slobný, an líte usťavěně v podzemí pracující, tak blouho žiji, jako slat na voutu bvdlici. Pro fouchottnáte zvlášť má být solni vzbuch přiznivý. Zplota jest v zimě v lezť stejná, tak že se práce nemusí přetřhovali.

Dělní solních dolů obnáší 1500 řáhů, šikta 500 a hloubka 130. Dělní rosteř sřodnitův podzemních ve veslech třech potrách čítá se na 30.000 řáhů. Ředychemí naše náležejí viděti čestl, ušifšoval nás ušeduit, musili buchem prý celý mšic aspoň půl steti hodiny denně v dolech choditi. My však viděti za půl steti hodiny přede ne j a m e n t ř e j s s i c o m e d i c e j e s t .

Na taxech zaplatila celá ipolečnosť 3 zl. 40 kr. leum. m. Kromě toho se dáva světkonofum něco zpopitného.

Wyjdeuce na světko natigeli nám čimel rezličné a křpatlené soli šbetovené vcel: jako křizy, sedy smatých, kalamné, řižence, solních a j. malikčestl, za welui leumy peniz.

W podzemním světkě tomto pozuall jsme, co při mysli a neunavená pracovitost lidská dokázati může. Ať šteral tam smutno a užto! Peromnámeli světk, jenž obnááme s oním podzemním, musíme bchu bity wzdáti, a upokotit se přeb jebo wšmenocnou welebnoš, že ho tak krásně l našemu obhřmání žtibil! —

Doproměblis muž l. čt. bo dolů přezemních, šdežto se čimel wzdor ušifšování, že nšbe nebezpečno, přebce něčeho

což bázní nazýváme, bocela šbawiti nemůžeme, očetávám tedy tím spíše, že mě ochotně šopowati budeš tam, kde ohromná solni slenuti nad námi nepní, ale krásná blankytná obloha, jako bání nad welebnošm bomeq přirody je wppíná, že štrašná propast na nás jicen švoj nerogbird; ale úboli s wlnicim ošenim, s krásnou wšhlibteu na krásnýš Krakow se přeb námi rozprošitá.

Zaprawilšše potřeby žaloubka w jebnom a hostinců Wěllčšťch ubírali jsme se přššy po šlinici ke Krakowu. Čeb nám tepru deštáno, pohoblně na wšše štrany se ohlednouti, což dopolebne pro ryčlé jeti, a námamný prač nebylo možná.

Na lewo něškolik mil od Krakowa wlběti nebrčpěně T a t r y , které smou nesmírnou wššlou w každém čimelku wzbuzuji pobíweni, a bez nich by zajimě celá krajina velmi mnoho půwabu šwého žtratilá. Na prawo jest daleká rowina, dšlem pastwššta, dšlem polnošti, šterouž Wššla blawni čela kraje Krakowššého protěká. Půda pobše šiluce a Wěllčšy bo Krakowa není špatná. Wlběll jsme mššlanil krásnou pšleuel a šejnem, owšem otě ješšě zelené. Blíže Krakowa, řidy Wššla propššmá, dáti prý je žito, owes, pohanka, maš, konopě, len, brambory, mšew a rozličné druby owce. Z jiných štrau je prý půda pšleciná a méně úrodná, tak že jen s bidou owes a žito se dáti.

Krakov.

Krakow wyptá a wenu pro množ štwi štar ožitných chrámů, wšži a nádbemných památních štaweb w prawě wělkolepě; awššak wonitřel jest bludičně nerowných, špinawých ulic, wrezl nšmž sem i tam partit lie žčicenių šlawně nšlby prabo by. Pro dšjiny Wššla jest zde bzy každě diu, každě šamen žuamenitý a každě wzdřlaný Polák wšše tobě o mšěš šwim ochotně repprawowati a objašňowati bude, pašli jen dešl malou žwčamost na tobě žporuje a se domšššletl bude, že tš hrobla jebo krátů zajimá.

Město čítá přeb 40.000 obymatelů mezl nšmž aš 12.000 žitů, štezi nešw-

ce na předměstí Razimilském přebývali a vesměs průmysl, obchod i řemeslnictví ve svých rukou mají. Bez žida v Pojstu nic neprobíhá. Žalostně uchobí této dá se v Pojstu toliko odporovatí znenáhlým vzblázněním mentemánů a nepřítelův domácím jazykem, a uspořádáním gymnasií ve jménu císařských zákonů! — Sunce vyjítalo poslední své paprsky a osvětlovalo již jen nejvyšší vrcholy žánku královského na Wawelu, který jíme do města došli. Pro dnešek bylo prokázáno až moc a proto jíme nejšťastnější cestou spěchali do domu našeho lbumilého hostitele. Hospodyně jeho, stará to žena, rozená Morawanka (z Jeniřky) měla srdečnou radost, že po dlouhé době opět uztelá krajany. Utránil ji ještě posud, jak se jí oči radostí slzami zalily, když byla opět zrušena mateřské tečky své, které již ob osmnáctého roku svého nebyla zaslouchla, a ba skoro zapoměla. Pozorujice rozčilenost prosití stařenky při zrušení mateřského jazyka, povídali jíme si: Ráda národní je jazyk štypaní božího a krajiny bar!

Drnhého dne (1. srpna) obhledli jsme znamenitosti Krakovské. Mezi těmito prvními miho zajímají jistě četné kostely, jeliže to nejen svou nádhrou, nýbrž i mnohými dějepisnými památkami vynikají. Čítalo prý se v Pojstu v Krakově 72 kostelů, z nichžto mnozí zbořeni, jiní účelům světským upotřebováni jsou. Předě ale jich v Krakově a v předměstích 37 ještě ostává dobře zachovalých.

a. Biskupský chrám.

Nešťastnější, nejbobatší a pro dějiny polské nejzajímavější chrám je biskupský, podle starého žánku královského na boce Wawel. Melebně vyviná se svatyně tato nad Krakovem. Po několika schodech vyšli jíme do chrámu stojíce pod velkým mramorovým chórem. Zde nám bylo četati, an právě sloužena byla mše svatá. Po ukončených službách Božích požádá nám touto řečí dobovalému dílu stavitelství blíží naši požeructví utlučati. Co přede do oči padá jest kapla sw. Stanislawa, která

uprositelé svatyně stojí, a svou křovinností každého přiláká. Vyšlechlomal byl hned po ruce, a vypravoval nám, omšem svědko polsky, že kapla tato ob tráte Signunda I. založena, a ob biskupa Szwedowského s nuntií nádhrou a nešťední tráicu obnoveba byla. Byl suad jmenovaný biskup jednou nebezpečně nemocen a sibil, pakl se uzdravil, že opraví toho času velmi nepatrnou kaplu sw. Stanislawa. Setwa sibi wstekl, počala se nemoc lámari až dokonale se vyléčil. Co sibil, wěně také splnil.

Kapla ohražena jest železnou uměle dělanou mříží; nad oltárem jest pozlacená báň, která na čtyech sloupech bronzových spočívá. Oltář je z červeného mramoru pracován, na něm ob andělů nešená ralew sw. Stanislawa. Uzděle a ralew jsou z čistého stříbra. U tohoto oltáře hoří ušavilné světlo. Též může každý 100 duů obpuštění zplatit, pakl brob sw. Stanislawa namístiti a určnou pobožnost wykoná.

Za kaplou sw. Stanislawa jest tal zvaná presbyterium, které je jako zvláštní malý kostel ve velkém chrámu býti zdá. Jestli to prostora zděná ohražena, do níž vstoupili oknamí světlo wniká. U wnitř jsou zdě červeným ašjanitem potažena a širokými zlatými páslami oznamované. Zde sloužívali toliko kanovníci mši sw. V brokách odpočívají tam biskup Rembiš, kralowna sw. Hedwiga a kardinál Bedtick. Biskupský trůn, stolice kanovníků a kazatelna čini ostatní ozdoby presbyteria.

Drub wehl nás průwedečtí opět k hlavní bráně, kde na pravé straně měbéně sklepui dveře se nacházejí. Toto otemřel, a my vyšli do hrobky Jana III. krále Polského.

U prosteč krypty jsou dvě ralewe s ostatky krále Wladislawa IV. a mauželtw jeho Cécille Renaty. Též tu wiběti malou rakwičku dcery jejích Marie Anny Szabelly.

Na prawo těchto stojí silem ralew s ostatky krále Jana III. Sobieského. Jest z červeného mramoru zhotowena. U hlavy wiběti podobu se zlatými škapami a na podobice pozlacenou korunu, žezlo a meč. U nohou je stříbrná pozlacená

umělé hlava s hrdy. Na rahet jsou zlaté písmeny J. III. S. s latinským nápisem: Quod mortale fuit Joannis Sobiescii, Regis Poloniae M. D. Lithuaniae, exacto saeculo, postquam ille Viennam obsidione, Germaniam imo orbem Christianum, ab imminente Turcarum jugo, insigni Victoria liberavit, debito in Patrium Heroem cultu, pio munere functus, hoc in Sarcophago recondidit Stanislaus Augustus Rex 1784. Te Deum oramus pro mortuo, qui vivus suos et ceteros virtute sua tutatus est. —

W náhrobním nápisu tomta nazývá král Stanislav August Jana Soběského zeměná hrdinou vlasteneckým, jenž u Vídně obhájl Němce před jhem tureckým, ba vesměr křesťanstvo zachoval před otroctvím, kterým mu hrozil Islam. Po levé straně stojí kamená rakev manželky jeho Marie Kazimíry.

Dále w zadu jsou mramorové rakevy, Josefa knížete Poniatowského, jenž r. 1815 po bitvě u Lipska ve vládních věcech Halštromu se utopil a Tadeuša Kosciuszského r. 1817 w Soluře ve Švejcarském zeměteli.

Wyšeběje z krypty vedl nás průvodčí po kapelech, šlechťáckých kostelů 17 přístavěných se nachází. W těchto jsou náhrobní mnohých polských králů a o čestný Polští zasloužilých mužů. Chceme jehle potáhnout přejít a co w nich znamenitého pojmenovati.

První kaple „sw. Kříže“ má pomníky: Kasimíra Jagella, z jediného kusu porfyru vyroben, Wladislawa Jagella, biskupa Krakovského, Jana Soltyka, a hrob krále Michala Wsiwowedého.

Druhá kaple, očištěvání Panny Marie vyznačuje se bronzovým oltářem s obrazem Spasitele na kříži, bilo to slavného malíře Grant. Warblerého. Po levé straně oltáře stojí z mramoru karmatského mistra pracovaná socha Salvátora. Wšechno bilo samo stojí za to, chrám navštívit, byl by nic jiného w něm nebylo k vidění.

Čteti kaple přináležela kdys právníkému kolegiumu, a w hrobce její obpočívají mnozí učenci vysokých škol Krakovských.

Čtvrtá kaple, sw. apoštolů Petra a Pavla“ jest černým mramorem obložena a ukazuje brobní nápisy: Elgmunba III., Wladislawa IV. a Jana Kasimíra, králů polských. W hrobce pochován král August II.

Pátá kaple „na nebezpečí bl. P. Marie“ jest jedná z těch nejkrásnějších. Oltář uvnitř z čistého stříbra, semotam pozlacený, a ozdoben vyobrazením z biblických příběhů. Skříbro na oltáři bylo př. r. 1680 na 50.000 říšských tolarů ceněno. Krásná umělecká řezba, sochy svatých z černého mramoru krásní kapli křto. Wědná stěcha je s dubátovým zlatem silno pozlacená.

Šestá kaple „sw. Joachima“ ukřmá w hrobce své biskupa Krakovského Janawského a Konarského.

Šedmá kaple „sw. Jana Křtitele“ s hrobem Jakuba Zabžita, biskupa Krakovského. Grobní nápis vyprává zaslouženou pochvalu jeho učenosti. Ze sprosťického studenta vyšinul se až na stolec biskupský. Až posud př. užívá chudobná študující mládež ovoce z jeho štědrosti. W této kapli bývali králové polští po vykonání přisaje w stat královských oblékání, a pak k hlavnímu oltáři wešli.

Osmdá kapla „sw. Ondřeje“ s pomníkem krále Jana Alberta a biskupa Chorinského.

Devátá „swatých mláďát“ s ostatky jejími má pomníky biskupa Jana Grota, a kasellana Walt. Deblinského. W hrobce pochován biskup Jan Pawel Woroník; primas království Polského, co výtečný kazatel, a spolu básník proslulý. Umelce Wídní rolu 1829.

Desátá kapla „sw. Tomáše Kant.“ s krásným obrazem sw. třech králů, a s pomníky červenomramorovými biskupa Tomického a Maciejowského.

Jedenáctá kaple „Marozeni bl. P. Marie.“ Z této kaple vede chodba do královského jámtu, kudy šli králové polští chodívali, kdž soukromně pobožnost svou w chrámě vykonávali. Černé mramorové křesátko o tom svědčí. Zde jest pomník Štěpána Watorého, krále polského a nebaletu hrob Alžběty Wílidowé, třetí ženy krále Wladislawa Jagella. Naproti kapla právě za hlavním oltářem.

tem stojí z černého mramoru pomník krále Jana a III. Sobieského, jehožto nazhřmá Slovanského smeu ozdoba a Cirkew sw. swym obhajcem. Na udatnosti reka Sobieského rozbita se pýcha i moc krvežlivých Turků, s nimižto udatný Sloman čtrpy sta let se neudále potýkal, an ostatní národové europejskí we swatém pokoji mohli přistovati vědy a krásné umění. Tudyž je nespravedlivě wptýlá slowanskému národu new z dělanost! — Pod nim je sádky turečtí zajari w okovech, z nichž jeden w zousalosti woufa si trhá, a podle něho pomník krále Michala Korbuta Wijnlo-wského.

Dvanáctá kapla „sw. Kateřiny“ s pomníkem biskupa Petra Gamráta.

Trináctá „sw. Kofina a Damiána.“ Nápis na tabulkách mramorových připomínají několikoubů z rodu Zabibomských zde pochovaných.

Čtrnáctá kapla „sw. Marciána.“ Krásná řezba na pomníku Tomáše Rojnowského zaslouhuje vši pozornost.

Patnáctá „sw. Matěje“ má dva pomníky o Cirkew a národ zasloužilých biskupů Ondřeje a Jana.

Čestnáctá „P. Marie Sněžné“ má pomník Samuele Maciejowského a hrobu Bernarda Maciejowského, biskupů Krakovských.

Sedmnáctá a poslední kapla „nejswětější Trojice“ wykazuje hrobu čtvrté manželky krále Wladislawa Jagellona a biskupa Petra Tylského.

Na lewo za presbyterium jest oltář s lameným křížem Spasitele našeho. Swatá Hedwiga wyprosila před tímto oltářem spnu Zindlichowí witzkytí nab Turkami. P. Ježíš rukou svou zehnaje pravil k ní: „wyslyšena jest prosba twá.“

b. Klenotnice.

Nežaleho tohoto oltáře jest „Klenotnice“ wystawěna od Jana Refowského, biskupa Krakovského. Po slavných přebcích utvořila se zde sbírka rozličných swostností, pěkných děl uměleckých. Klenotnice tato stojí prch w nejstřežnějších dobách weliké oběti na oltář mlaži; neboť

pod panowním Jana Kasimíra, a za času zbouření Rociusky wptala 3410 hřiven stříbra a 320 hřiven zlata. Konpejwí Šwedové r. 1655 ji welmi usťbili. Dnesli obtud rozličné památky dějunné, množství brachých lamenů a perel, rozličných věcí ze zlata a ze stříbra.

Ztráta se nebá na penězích ani ocenti, ale wdor toho přechowává Klenotnice tato ještě mnoho brachých, swostných památek. Wychom je wdběti mobil, museli jsme jebného kněze, přechowávajícího, o to požádati, jenž se ochotně k službám ušwoli, a wšech pamětností polsky wyprawowal, což jsme spolunawštěmowatelům chrámu poněmčili museli. Wollé kněžstwom národni své řeci zajiště obratnější jest než w němclut.

Památky nejwzácnější tyto nám napadly před jinými:

Glama sw. Stanislawa w zlatě schránce, ozdobena 57 brachmi lameny značně welkofit a 103 perlami. Wez odporu jedna z nejpěknějších prací.

Kofit sw. Zikmunda w schránce z čistého zlata darowána králem Slgmundem I. Schránka stříbrná na způsob monstranci pracowána, ale pil brachého lottě wyřezá, přechowává uprosřed na zlatém brachmi lameny wylábaném polskowu částky hřebů, jilmž Pán Ježíš na kříž byl přibit.

Schránka wřisu starokřesťho, w níž se přechowává hlava sw. Gloriana.

Ostáky sw. Wacława w stříbrné schránce ozdobené 40. diamantami.

Ruka sw. Stanislawa w schránce stříbrné majici podobu ruku, na řetěz přestřeno 8 zlatých přstenu, mezi nimi má býti jeden po sw. Stanislawu.

Zlatý kříž na loket blouhy, čitá mnoho částel z křewa sw. kříže, na němž Spasitel náš umřel. Ozdoben jest 60 brachmi lameny a 100 perlami. Wyl jednou majetkem knížat ruských. Přt dobiti Zwowa 1340 dostal se Kasimiru Wellemu. Zehdáž ceněn byl na 10.000 dukátů. Kasimir př smrti své obdržal jej biskupstwem chrámu.

Kofit na loket blouhou z čistého zlata, kteronž darowal papež Klément XII. Marii Josefě, manželce Augusta III.

Kří monstrance. Jedna z nich celá

glad, ty dvě stříbrné, brázdími kameny ozdobené.

Šest inful (biskupských čepce) a šce infula sv. Stanislava biskupa w stříbrné škrance ozdobená mnohými perlami a brázdími kameny. — Nejkrásnější a nejšvehicnější jest infula Ondřeje Vipského, biskupa Krasowského. Z mnohých vyřita jest samými perlami. Projána jest 1032 brázdími kameny značné velikosti a neobčejné krásy. Mnoho drabocenných, švostných ornátů. Tu člověk nemi, čemu se má více diviti — švostnosti jejích, či výtčné práci. Jsou nejšvostnějším dílem barokové polských králů, a biskupů Krasowských.

Z kalichů messních jsou nejvýznačnější kalich ob Zikmunda III. ob biskupa Soltyka, a Josef z Branického. Škenný kalich sv. Hedvigi na stříbrné postavce, kteréžto z napájení chorých a bídých užívá.

Železnou kopl sv. Morice, mučenníka daroval císař Otto Voleslavovi Švabrcin u příležitosti korunování jeho.

Mezi s pochvou je stříbrného brátu, s ostřím na polovic zlataným, památka to po Zikmunda Augustovi.

Vinných (konšů ocaš) a šipů tu redě po Janu Šebestěm.

Plášť korunovačný Stanislava Poniatowského; kápě a uet Josefa Poniatowského.

Zde štenotulce ozdobené jsou krásnými obrázky ob výtčinných mistrů což nasvědčuje pravdě, že Polska drubdy vynikala. netoliko bohatými ale také krásnými uměním a vědou. — Švram ná vlastní knižovna, a archív s mnohými starými zájímavými zápisky. 26 oltářů jeho jsou větším dílem z černého mramoru zhotovené, a dobře zachované.

c) Archipresbyterální chrám.

Ošlebnutí biskupský chrám navštívil jíme archipresbyterální na velkém náměstí, jednu z těch nejkrásnějších staveb gotických. Založen jest w r. 1226 biskupem Ivanem Odrowazem Má dvě věže: větší zvaná „Mariánská“ 255 stop vysoká jest nejvyšší w Krasově a celém Polsku, menší nazývá se zvonice,

a má 5 zvonů. Na větší zůstává hlásný a na menší jest kapla sv. Pawla s obrazem ot r. 1522.

Kofel jest 236 stop dlouhý a 118 široký. Švostí vníá 28 okny do vnější svatyně. Má 32 oltářů. Nejznamenitější jest hlavní oltář, nejumělejší bílo řezbářské práce. Zhotoven byl r. 1489 ob Wita Šwosa, jehož řezby si slávy Evropejští ziskaly. Oltář má podobu police. Zvonitě vidět w plastických bídách náct dob z žvota P. Jezise, a řez se otenke, velké řezby vyobrazující žiri bl. P. Marie. Z w tomto chrámě vidět mnoho pomníků*) výtčinných a zasloužilých mužů, na něžto si národ polský s chloubou a velkým šebemědomím špominá.

d) Sukenice.

Před chrámem archipresbyterálním jest taž zvaná Šukence ob Razimira w r. 1358 vystavena. Štoji tu co význačný pomník zámojnosti Krasovské za časů tohož krále. Vystavena jest w šylu Vyžantovském a jest 180 loků dlouhá a 18 široká; po bídách jien wšodby do 36 šteplů. Jest nejvyšší stavení w Krasově; 5000 lidí má w něm místa. W čas slavných průvodů bývaly zde bádvané bály. Lež přechovává měškov náhu, krásny probárací a šladby rozličného jboji.

Návštěvou dvou hlavních chrámů uběhlo nám celého půl dne. Prošli jsme jen toliko znamenitější uice a obbily města, krásné šady ošolo města, obbledli uniwerštu a tím vyplněna byla šbůta naše.

Po přátelštem obědě rozloučili jíme se s milenným našim hoštitelem, mnohonásobně bity mu vzdávajice za laškové pohostinství. Šhvile, jatež jsme w jeho špolečnosti žrávily, žůstanou nám w živě památce. A on sám, řez jsem ho písemně byl žádal by mě k popřsu „návštěvy Krasova a Wělicy“ nejalé bližší podrob-

*) Šemu žoseženo, šeznámit se s dějinami polšými, tomu radíme, aby si porovnal čvoritého bíla ševraných špisů Koublových. Tam se doče o mnohem mužovi, jemžto w Krasově a Wělicce z wčinnosti poslašen pomuk. —m.

noh a sbohy možná bylo rytino obstarat, požaduj se mi má vlastni poznámenání stromů a neuplná zaji, pial, je s velikou radostí si připomíná oné chvíle návštěvy naší, kdy obcoval s Morawany

Doslov.

Kratos s velikým počtem svých brátrů chráněti v nábožnosti svých předků. A až pojedl jistil Polak pro svou nábožnost vůbec známých. V chrámech pozoroval jsem nečistotu po božnosti a iwaré tajemné ticho. Prošly Polak svůj vesel do chrámu Váně, padl na krot své a státní se Ješiwetějši Swátostl Oslánu, ano jasně i je slusně oblečených sledicím, nezajel do stelice, když se dříve nebyl hluboce poklonil. Tel by si mobil tak mnozí z našich obrobilých měšťků a dleu i mentowanů za příklad vzít. Ti přikázají do chrámu Váně, jakož rukou na prsí, což řízem slouti má, uklemi se trochu, jak to vůbec před letyášým světským pánem a nečistotou dělávají, pak se hrde postavijou a dluhou chvíli blesají aneb šepťají. Kousawým neupřobitím čemto, jenž do našich míst vnikají s protestantskoumečnou cívilijací (?), mělo by se rázně odporovati! —

3 obydli nášeho měšči jme na náměti před Mariánským chrámem Váně. Tu i wčeru se scházal četný záslup nábožných dnši, kteréžto křice před řízem mobilili se a zpíwali až do 11 hodin, nebyvše žádnou rozpudilou lújou wptrobwání z pebožnosti swé.

Widěli-li pak l. č. Poláta w jeho národním Exozi? Na mentowé uoi bilou tošil, kteráž u křtu meimi rájnata buď kuseštem se zapíná aneb nejšou peršrobarewonon pentlou zawaznje a nab širokým plátěnkami aneb také w ulč se uoi; má wysoké boty s pedkowami, tmawomodrou lamijolu s řadou světlých kusešitů, a červenými tkánkami ob křtu až po pás obšitou. Swatě obel pozisťawá bílé hašeny na límci a u kusešitů černou tkanici olemowané, neb též z tmawomodrého suřna červeně wysšwané. Dpasuje se širokým koženým pásem, neb červenou mláčenou páskou. W jímě nosí kožích a jen, sdyž notně živa

mirá státek na křtu. Glawu pokrývá širokým šouboukem neb červenou, černou kožesinou olemowanou čepici.

Poláci uoi přšrobarewoné žmůty s nabíranou obrubou, jakosi rubeu sukni, bílé záštity, tmawomodré na kolena záhajici šortku, které až po pás zapínají. Na blance uoi bílou šatnu, tak wázanou, že jeden cip, oběráj se wšiwawš, přes línce wui. Dvěčata ne uoi šatnu, nýbrž špetaji wšawé do jednobolice, do nejž w mēšči a we swatě bedbawonou pentlu wptiraji. Oběčejně wěbawaji bešty aneb uoiči mužčé boty s wptěšmi opatko. — Polák ješ weicš, dobrojrděcš, upřimš, šizbowolš a pobosimš — samé vlastnosti, které jž na zárobku slowanšých národů lpiji. Wěrnš Bobu, kroji, národnosti zahabuje tak mnohé z našich rodů. — Tel je tēnět wšedo což jsem widěl a žusil cwišem ne wšedo, co jsem ješit widěl mobil. Žatim, za trátku bobu a za lacinš penz ješ tobo až mnoho! — Na rozlečenou pak špěte Poláci! jak pje šerastušš bájnš náš:

Polsko, Polsko! oslavená země,
Sestro milá mého národu!
Zpomenu-li na tvou nehodu
Ostrá bolest jak ten oheň zže mě.

Slynula jsi druhdy v krajin sušmě,
Skrze nejednoho věvodu
Křesťanstva jsi stáhla svobodu,
Když se polhan vztekal přeholemně.

Kdež jest berla volné správy tvoji?
Ach má srdce hořem krutým puká:
Zlomila ji nepřátelska ruka.

Ale to ach jestli větší muka,
Že ty pořád trváš s Bohem v hoji
A v hrud vlastně sáháš hříšnou zbroji.

Kdež jest Polsko, kdež jest duch tvůj
zhožný,
Kde jest tvoje mysl křesťanská?
Širachem třásla se zheř salanská
Když vlál praporec tvůj nepřemožný.

Duch tvůj jesti posud neohrožný,
Však tma na něm slehla pohanská;

Neví on že jest krev slovanská,
Zmohl divně blud ho cizoložný.

Povstaň, povstaň sličná děvo ze sna,
S krásné šije odvrz pouta těsná;
Královnám zle sluší u česna.

Znej se k sestrám! Přivíň se k ním
s láskou.

Vezmi kříž, zdob hruď svou víry páskou
A zas budeš čaroslíchnou kráskou.*)

Piaristická residence v Hustopeči.

Sděluje Jan Nep. Dundálek.

Dvojčitelný kněz, Antonín Sobiehart, rodák z Hustopeče, jsa na odpočinku v Kloster-Neuburgu v Rakousích — byv předtím farářem ve sv. Václavu blíže Vídně — († 31. pros. 1774) psal do rodního svého místa, že 1000 zl. nastrádal, ježby k zbožnému účelu z lásky k otčině své rád obětoval tím způsobem, žeby oněch 1000 zl. na úroky ku podpoře studujícího mladíka z Hustopeče se uložilo.

Toto projevené přání dalo první podnět, že někteří páni z městské rady Hustopečské, zláště pak František Keller, se vyjádřili: žeby obecnosti lépe poslouženo bylo, kdyby se pobožné školy do Hustopeče uvedly. Radu tu měšťanstvo Hustopečské s pochvalou a vřelým přáním přijalo, by věc ta ve skutek uvedena byla. Cítný kněz, dostav o tom zprávu, přivínil, by oněch 1000 zl. k tomu účelu obráceno bylo. A když k podobnému cíli též Jan Šüller, kanovník Mikulovský, rodem z Hustopeče, několik tisíc zlatých daroval, obec Hustopečská dobrovolnými příspěvky složila 18000 zl. z jichž úroků by 6 osob duchovních vydržováno bylo, při těchž školách v Hustopeči.

Pročež když Hustopečský magistrát 29. října l. p. 1755 u vyšších míst vyjádřil, že s uvažáním prospěchu, který pobožné školy pro obecnost přinášejí, 18.000 zl. od duchovních a světských dobrodinců poskytnutých pohromadě má, z jichž úroků by dle

zdaní 6 duchovních svou výživu mělo: doslaltě povolení pronesené přání ve skutek uvést. Z toho povděčná obec městská uzavřela, by nazatím úroky z nadzmlučené jistiny na stavění residence piaristické se obrátily, kojit se tou nadějí, že o stavivo a jeho přívaz od dobrodinců touž měrou postaráno bude. Že však Hustopečský magistrát i latinské školy tam založiti obmyslel, jevil i tu naděj, že dobrodincové ještě jiných 18000 zl. k tomuž účelu poskytnou.

Při takovémto osvědčování obce Hustopečské dvorským reskriptem na c. k. moravské Mistodržitelstvo dne 6. listopadu 1756, a svolením kardinála Troyera biskupa Holomouckého dne 7. ledna 1757 uvedení piaristů do Hustopeče povoleno bylo. Co se také ještě toho roku stalo. Předně ubytovali se v Šilkově domě, brzy pak přestěhovali se do domu Filipa Rudolfa, kde na 10 roků přebývali, až pak konečně 7. prosince 1770 do nově vystavěné residence se přestěhovali.

*) Z „Ráží a Trní“ od Fr. Sušila. Přezřadnou jest, aby velebné básně dšst našeho p. starosty do šitých krahův se rozcházely a veškerý národ náš katolický bohomyslným duchem svým prolupovaly. Nemenší rozšířeností jako básně, zasluhuji „Církevní Hymny“ od téhož serrašinského pěvce na českoslovanský jazyk v třetím vydání převedené. — m.

Dopisem na c. k. moravský místodržitelství osvědčil Hustopečský magistrát dne 31. pros. 1756, že k vystavění piaristické residence stavivem a jeho dovozem a též ruční práci napomocen bude.

Základní listina zní v překladu takto:

Ve jménu nejsvětější a nerozdílné Trojice!

Když jsme my purkmistr a rada a celá obec vysoko - knížecího Lichtenšteinského ochranného města Hustopeče v markrabství moravském zdravě uvážili, kterak to k zvelebení cti Boží a ku vzniku křesťansko-katolické církve poslouží, a kterak to prospěšno místu, když se mládež v užitečných uměních a vědách, zvláště pak v dobrých mravech, bohabojnosti a křesťansko-ctnostném životě, k svému a též obecnému dobru jak časnému tak věčnému věrně vychovává; a že i dále jsme seznali, že spasitelný ústav kleriků regularních chudých matky Boží pobožných škol k našemu předsevzetí nejlépe se hodí, jehožto řeholní účel bytně k tomu směřuje, že údobě zmíněného řádu mocí slavného slibu se zavázali nadjmenovanou nauku hned od prvních písmenných počátků i při chudě, a jinak vši pomoci prostě mládeži všemožně pěstovali: proto vyznáváme mocí tohoto nezloinného základního listu veřejně a před každým, kteraké nadání jsme při zdravém uvážení ctihodným otcům pobožných škol české provincie pro jich blahonosný ústav učinili, a též otcům k přijmutí na způsob opravdivě podacího instrumentu podali, a po dosažení nejvyššího c. k. a knížecího biskupského svolení s oněmi otcí na následujících nevyvratných punktech se uhlavili, a sice:

1. Odevzdáváme otcům pobožných škol na věčné časy a vykazujeme jim co opravdivě základní jistinu 18.000 rýnských, z kterých otcové ročně vypadající úroky — 5 ze sta — s 900 rýnských, počítáno na každou osobu 150 rýnských, ode dvou ze středu naší rady ustanovených pánů

komisarů mocí záručního v jich rukou se nacházejícího instrumentu (úmluva) počínajíc 1. lednem přítomného roku 1757, čtvrtletně po 225 rýnských proti kvitanci vybírat a obdržet mají. Jestližeby se:

2. naší nynější aneb budoucí městské radě a obci libilo, otcům pobožných škol právě zmíněnou základní jistinu na 18.000 rýn. v holovosti doručiti, bude jim to celý rok napřed oznámeno, aby otcové času nabyli, jistinu tu na jisto uložit, kdekoli by chtěli, aby blahonosné nadání to na naznačeném počtu žádnou ujmu netrpělo. Přec mají

3. otcové k potřebné kostelní, klášterské a školní stavbě z nadzmičených úroků ročně toli obrátit, co z vydržovacího fondu, 150 rýn. na jednu osobu počítajíc, zbyde: na proti tomu my z ohledu staviva, for a nádeníků vše tak zaříditi slubujem, by stavba co možná urychlena byla. Žeť

4. v přítomném roku jen dvě duchovní osoby podle úmluvy zde přebývati budou, mají ony samy mimo dozorství na stavbu — do čehož se žáden jiný míchat nemá — přiměřený počet mládeže v čtení a psaní především v právě křesťanské nauce a nábožnosti vychovávat. Ode všech svatých pak tohoto roku 1757 bude nevyhnutelně zapotřebí, aby řádně pravému úmyslu dobrodinců toho nadání vyhověno bylo, ještě jednu duchovní osobu přidati, kteréby nadzmičenou mládež ve dvou prvních latinských školách vyučovali započala. K tomu cíli

5. přepouštíme otcům nazatím pro jich obydlí a pro cvičení mládeže náš měšťanský obecný dům (obecná kuchyně nazvaný) a chceme je všepotřebným nářadím jak pro školu tak pro jich pohodlné přebývání, jak to pro duchovní osoby sluší, zaopatřiti, žádné cizí osoby, kteréby jim anebo mládeži na závadě byly, v domě tom netrpěti, a také v dobrém, bytelném stavu, beze vší náhrady od duchovních, udržeti. Jak medle

7. kollej se školami a s koste-

lem do úplného pořádku přivedena bude, mají otrové proti 900 rynských úročných 6 duchovních vydržovali a dle c. k. usnešení mládež v čtení, psaní, počítání a také ve výšších vědomostech až do syntaxy (4 let škola) závěrečně vyučovali.

7. Pro stavbu kostela, kláštera a škol jako i dle jich stanov potřebnou zahradu odkazujeme jim mistu zrovna proti knížerimu dvoru, které místo pro vybudování jich ústavu od stavitelských znalců za nejpohodlnější raděno a uznáno bylo. A aby

8 jin na tom nyní zminěném místě k stavění kostela, kláštera a škol a též zahrady potřebné prostory nechybělo, odkazujeme tím otčím prostoru 30 sáhů širokou a 80 sáhů dlouhou, a jsme toky hotovi v pádu popotřeby k potřebnému zvětšení, jako i k upravení vodovožu jim se strany naší městské rady všepotřebnou pomoc a podporu poskytnout, a ty na tom místě nyní se nacházející přibytky, stavební místa, stodoly a zahrady řádným stvrzeným kupem od přítomných majetníků vyměnit, a též při kříži stávající stodoly, jestližeby průčelí a průhledu kolleje a kostela závadné byly, nápotomně na jiné místo přenést.

Při tom má se stavby té dobře zkoumaný nákreš vyhotovit, s obou stran schválit a bez důležité příčiny více neměnit. Jelikož my se

9. se strany otčův pobožných škol ujistujeme, že dle stanov sv. řádu pokojný, nábožný, ve školách pilný a tichý život povedou, a spolu očekávajíme, že závazkem povinované vděčnosti za všechny dobrosrdečné dobrodince, zláště pak za blaho a zvelebení nyní panující vysokoknížecí Jasnosti naší nejmilostivější gruntovní vrchnosti a za celý rod vysokoknížecí Lichtenšteinský, též za nás a naše potomky, za časné a věčné blaho našeho ochranného města Hustopeče ve svatých mešných obětích a jiných modlitbách a pobožnostech toho řádu i se svou podřízenou mládeží Boha Nejvyššího prosíu budou: tak i my na-
proti tomu

10. a závěrečně se zavazujeme se vši pilností o to pečovat, aby jsme svým časem ještě druhou jistinu na 18,000 ryn. sehnali, by nad to jiných 6, následovně 12 duchovních osob nadzminěného řádu pobožných škol vydržována býti mohla, spolu též o jistinu na vydržování staveb se postarat chceme: kdež nápotom otrové závázání býti mají, po obdrženíu potřebném svolení všechny humaniora až do rhetoriky závěrečně vyučovat.

Na pravý důkaz a nezlonná zachování všeho toho jsme se my a celá obec nejen vlastnoručně podepsali, nýhrž také naši obecnou městskou pečet přitiskli.

Tak se stalo v Hustopeči 31. prosince 1756.

Josef Rösner, primator. Ant. Köller, městanosta, Matěj Leop. Breyer, měst. radní, Jakob Kar. Dvorský, syndikus.

Toté základní listina piaristické residence v Hustopeči. Při vši ochotnosti, jakou městská obec na jevo dala, uskutečnění záměru jen dlouhavě pokračovalo. Nejdelnější závada byla sedmiletá pruská válka, jež od roku 1756—1763 trvala a na naši vlast těžně padla. Pročež, ač stavba již roku 1758, 11. srpna započala, pro nedostatek staviva přetržena puliti roky byla a leprv r. 1764 zdi do druhého poschodí vyhnány byly, kteréhož roku též za 1000 zl. od čejkovských jesuitů 20.000 cíhel pro další stavbu zakoupno bylo.

Roku 1765 umluveno se stavitelským mistrem Brněnským p. Eitelgrubrem, že za 1900 zl. i s dodáním potřebného dříví residenci pokryje, kteréhož času též ve více 2 zvony zavěšeny byly, větší ke cti sv. Josefa Kalas., menší ke cti sv. Jana z Nepomuku. Stavitelští mistři při residenci té byli dva bratři, Václav a Martin rozeni v Hustopeči, rodem Miňhové.

Žeť stavba residence po vícero let se zdržovala, sluší též poznamenati, že obecnéské důchody města Hustopeče a vůbec jeho obyvatelů

v těch letech téměř na mizinu přišly pro neúrodnost vína, která od r. 1763—1770, tedy skrze sedm let více méně trvala. Pročež všim právem pat. Renat který toho času v Hustopeči žil 1767 poznamenati mohl: krádeže (totiž pro bídu) zmohly se v té míře, že nikdo ani před svým sousedem nebyl jist. — Veliké platy učinily ze sedláků žebráky. Vůbec se mnoho platilo, nevyjímajíc duchovenstvo. V těžkých časech žili jsme. Toho času byl dům v městě za 2000—3000. L. P. 1768 píše pat. Benedikt druhý superior (představený) piaristů v Hustopeči v domácím protokollu takto: „Základní jistina sotva na výživu 6 osob vystačí, odkud se má co vzíti pro stavbu residence? Ať se naši potomci docela nediví, že jsme, aby ústav náš ku záhru a konci přiveden byl, potřebou dohnání byli dluhy udelati — zlatý když obyvatele Hustopečtí od pěti roků skrze pochybnost vína do látkové bídy uvrženi jsou, že ani řádně úroky skládati nedovedou, čím méně aby další odkazy činili.“ Slova ta dostatečně osvědčují, proč obec Hustopečská dle původního záměru svého piaristickou stavbu podporovali nemohla. Kterak v přesmutném postavení residence v těch časech byla, vidno i z toho, že r. 1769 na 11.306 zl. dluhů měla, jak tomu domácí zápisky nadsvědčují.

Avšak v té těžké době nespomenula Hustopečská obec místní školy piaristické možným způsobem podporovat. Nebo když obecný dům, jak jsme na hoře podotkli, nazatim pro školy upraven byl, vidělatě se městská obec nucena r. 1764 dům u černého orla za 1600 ryn. zakoupiti a pro školy na novo zříditi, anž zmíněný dům ku potřebám vojenským obrácen byl. Budíž zde též někteří z dobrodinců zejména na památku uvedení:

Již na počátku zmíněno o dvojčetihodném faráři Antoninovi Sobiehartovi, kterého když roku 1769 p. Benedikt, tehdejší superior piaristický v Hustopeči navštívil v Klosterneu-

burgu opět jemu 200 ryn. ku prospěchu stavby daroval.

Jan Maximilian Šuller, kanovník Mikulovský († 16. srpna 1766) hned k základnímu kapitálu několika tisíci zlatých přispěl, a pak r. 1765 opět 1900 ryn. tím způsobem věnoval, by v Hustopečské residenci dva mladíci, diskantista a alista, ztravování byli.

Tyž dobrodinec daroval residenci stříbrné jídelní nářadí ve váze 108 lotů, v ceně 110 zl. Poslední vůli odporučil Hustopečským piaristům některé vzácné obrazy, svou knihovnu a 12 zeleným sukrem potažených sešlů a pohovku.

R. 1763 Hustopečská obec upravitel vodovod ku prospěchu residence a zahrady, jehož délka 322 sáhů obnáší. Voda jest vedena z návršík Popicům z pole, které toho času Janu Daňkovi patřilo.

R. 1764 paní Veronika Pauchero 400 ryn. na mše sv. obětovala, a paní Eleonora Tišnovská jeden sud vína v ceně 50 ryn., by za tento dar 100 mš sv. slouženo bylo.

1765 zaslal jistý invalida z Kroměříže, jmenem Michael Imbrichovský residenci 200 zl. Bylť rodem z Hustopeče. Toho samého roku věnoval piaristické residenci Fr. Ant. Köller z Hustopeče 3000 ryn. na vydržování 7. duchovního tantěž, který by v rhetorice a poesii vyučoval. Než však povoleník vyučování tomu uděleno bude, byla vůle dobrodince, by jeho syn, Hynek od piaristického řádu z úroků peněz těch ve studiích vydržován a v jich ústavu také ztravován byl až do rhetoriky závěrečné; napotom maji úroky až do nadzminěného času na stavbu obráceny býti.

Hynek odbyval studia v Kroměříži u piaristů.

Na den úmrtí hore jmenovaného Fr. Ant. Kollera má každoročně mše sv. s hodinkami za mrtvé dle jeho přání sloužena býti. Zemřel výtečník ten 25. ledna 1766 a bylť, jak si přál v piaristickém habitu pochován. Na smrtelné posteli odkázal na novo

300 zl. na zádušní mše sv. s hodinkami každého měsíce.

Ondřej Tim právní zástupce v Brně doložil r. 1765 fundaci, by každou sobotu v budoucím kostele piaristickém litanie se „Zdrávas Královno“ se odbyvaly. Fundaci ta obnáš 500 ryn. Litanie po prvekrátě se odbyvaly 21. května 1774. 1765 věnoval resident Hustopečské Fr. Hynek Illykelmann pachytř dvoru u křiže blíže Brna ze třech podílů pole užitek tak, by residence roční daň z pole platila. Daň ta toho času obnášela 2 zl. 36 kr.

Na žádost městské rady Hustopečské 1765 darovalt kníže Lichtenstein residenci 200 zl.

Matouš Boháček, farář Újezdský odkázal poslední vůlí piaristům 200 zl. a Vavřin z Popic 50 zl. r. 1767.

1768 Kateřina Neslova též 50 zl. residenci darovala.

Při vyměřování městských obecných pastvin blíž Šakvic residence 1769 úddlem na 10 měř výsevy obdarována byla. Toho samého roku Františka, vdova po Filip. Rudolfovi poslední vůlí 2 čtvrtě vinohradu „Brünner Satz“ nazvaný odkázala.

Františka Rösnerova, která po celý čas co piaristé v Hustopeči přebývali, denně 1 jezdík vína k mešním obětím věnovala, k téměř samému účelu 1769 1 čtvrt vinohradu obětovala „Rosenberg“ nazvaný. Umřela v témž roku 4. května. Nápodobně Veronika Šilkona darem mešní víno přinášela.

Po Karlovi Vlčkovi hospodským v Němčicích 1769 též 100 zl. věnováno bylo residenci.

R. 1770 darovaly Buchlovské hutě na sklo residenci 910 sklenných tabul v ceně 142 zl. 30 kr., za kterýž dar 285 mšl sv. slouženo bylo.

Nejde zde o to, abych jména všech dobrodinců vypočetl — zapsány jsou ony v knize života pro odplatu věčnou — než chci toliko poukázati na původ piaristické residence Hustopečské a spolu též na to, kteréké obliby a důvěry řád pobožných škol toho času u našeho lidu používal. Ná-

božnost za toho času v moravských městech jest patrná, až pak chladnost na západě rozplízlá se i národu našeho dotknula. Piaristé bývali povždy mocnou pákou pravé pobožnosti, kteráž však mnoho utrpěla od té doby, co hříšná převrácenost vychovatelská větší váhu kladla ve školách městských na znalost jazyka německého než na vědomí katolické. Nerozumným rodičům více záleželo na domělych výhodách časných než duchovních. Vychvalování a přeceňování schillerovských, nad míru nebezpečných zásad, nemohlo zůstat bez žalostných následkův v té třídě národu, kteráž si přivlastňuje vzdělanost. Lichá osvěta od západu jdoucí, porušila mocné mravy a seslabilá víru v moravských městech druhdy tak živou a obětivou. Četné fundace při farním kostele Hustopečském a též při piaristické kapli svědčí o náboženské vroucnosti za tehdejších časův. Podobá se, že náš věk v tomto ohledu minulosti se vyrovnati neli ji dokonce předčítí chce. Četné zástupy putující na Velehrad jsouť opravdivě radostným a mnoho-slibným svědeckým ruchu náboženského mezi lidem moravským, jenž zajiště tím srdečněji k Církvi sv. přilne, čím přirozeněji vychováván bude a čím něžněji se k jeho řeči učitelstvo světské i kněžské přiblíží, vedeno jsouc pravidlem:

Kdož nad zbojnickou jámou chrám stavěti hodlá?

Tof pěstoun, co vědám bez Boha dítě učí. Fr. Sušil.

II.

Pravil jsem na hoře, že piaristé do nově vystavené residence se přestěhovali. Žef i tenkrátě ještě mnoho k dopravování bylo, vysvítá z toho, že na dostavení kostela z (krajinské) [provinciální] piaristické kassy od řádu residence peníze zapůjčeny byly a tím dodatkem, by piaristická residence Hustopečská svým časem je opět rádu splatila.

Než dále u vypravování pokročím, nemohu se nezmíniti o slavnosti, která za příčinou kanonisace blah.

Josefa Kalasanského, zakladatele řádu piaristického v Hustopeči obdávána byla.

Dne 26. února 1767 psal téhdejší piaristický provincial Guido ab Angelis na p. superiora Hustopečské residence takto:

Velebný p. Superior!

Radostnou a dlouho očekávanou zprávu mě a celé provincii přineslo psaní od p. generala, den totižto 16. července od papeže ustanoven jest pro slavnou kanonizaci (prohlášení za svatého) blahoslaveného našeho otce.

Slavnost kanonizace bl. Josefa Kal. v Hustopeči obdávala se 28., 29. a 30. srpna 1767, ku kteréž slavnosti 6 kazatelů pozváno bylo, kteřížto v jazyku německém i českoslovanském hlásali slávu sv. Josefa Kal. 27. srpna, jakožto o výroční slavnosti téhož svatého řečnil p. superior (toho času p. Benedikt a S. Francisco) vyvoliv sobě za text: „Smích mi učinil Bůh“ (1. Mojž. 21.); slavnou mši sv. sloužil p. Ignaz Horneš z řádu praemonstratů, farář Kloboucký. Odpoledne o 5 hod. měltě p. Superior slavné nešpory. Na večer o 6 hod. 7 moždířů před residencí postavených zarácholilo, načež všemi zvony po celou hodinu zvoněno bylo. Mezi tím přistrojili ozdobné oblouky, a sice jeden u vchodu do farního kostela Hustopečského, druhý před školami, a třetí oblouk vystrojl vojenský kaplan jesuita před svým příbytkem, a mnohými lampami po tři noci osvětil.

28. srpna o 8. hodinách ráno lid a duchovenstvo shromáždili se v kapli u sv. Rocha na křížovém kopci u Hustopeče, kamž se i 10 processí z okolí a všechny řemeslnické pořádky se svými prapory dostavili. K 9. hodině z moždířů dáno znamení, načež celý ten průvod hnul se do farního kostela v následujícím pořádku: Předně šly řemeslnické pořádky se svými prapory, počtem 9, pak následovaly processí též se svými prapory. Po těch kráčelo půl setniny pravidelného vojska ve zbrani. Nyni sledovala školní mládež, v jejíž popředí 6 žáků v španělském kroji přistrojeni neslo štít

(erb) mezi pěti prapory. Sochu sv. zakladatele s mládenečkem nesli duchovní v dalmatikách oděni mezi 6 fakulantami. Na to následovalo 8 párů duchovních v ornátech kněžských, pak jáhen a podjáhen s p. pontifikantem Ferd. Honig-em, kanovníkem Mikulovským, kterýž v pluviali odín byl.

Ostatky sv. Josefa Kal. byly od kněží neseny.

Za pontifikantem následoval vojenský setník s ostatními důstojníky, slavná městská rada Hustopečská, nesoce jako i duchovní rozžaté svíce; načež opět půl setniny vojska ve zbrani kráčelo. Celý tento průvod uzavíralo velké množství lidu, a příchod jeho do města opět rány z moždířů zvětsovaly. Po vejiti do chrámu Páně zpíváno „Te Deum.“ (Tebe Boha chválíme). Tamté bylo německé kázání a na náměstí u sochy sv. Trojice slovanské; při tomto bylo náměstí přeplněno, což jest důkazem, že náš národ od věkův se kochával v posluhání slova Božího. Slavnou mši sv. sloužil nadjmenovaný pontifikant, při které vojsko po třikráte vystřelilo. Slavné nešpory držel odpoledne farář z Velkých-Němčic.

Oběd byl té přistrojen pro 40 hostů, mezi kterýmiž též vojenský setník s 5 důstojníky stoloval. Po čas obědu hrála dvoji vojenská hudba. U večer divadelní představení, a slavnostný oblouk před školami byl až do 11 hodin osvětlen. 29. srpna, jakožto druhého slavnostního dne, držel kázání p. Filip Šercer, uvodiv slova: „Kdoby činil a učil, velký slouti bude v království nebeském.“ Mši sv. sloužil vojenský kaplan. O 3 hodinách odpoledne bylo opět kázání, které měl p. Sarkander Šilke, kaplan z Vostic. Nešpory obdával farář Pauzramský. Na večer byla divadelní hra, v níž útek sv. Josefa Kal. z Valemí vyobrazen byl.

30. srpna kázal o 9 hodinách p. Libor Chládek, administrátor v Koučicích — mezi všemi nejvýborněji; — mši sv. sloužil místní farář a děkan Hustopečský. Odpoledne řečnil p. Frant.

Prechler, kaplan v Hustopeči a tehdejší místní furář odbyval slavné nešpory a vedl průvod po náměstí, při kterém průvodu socha sv. Josefa Kal. byla nosena. Závěrek slavnosti té učiněn byl slavným „Te Deum.“ Na večer provozovala se divadelní hra. Všechna divadelní představení provozována byla nazvíc od školní mládeže pod dohledem piaristů. Podobnou slavnost solva kdy Hustopeč spatřila? Podobá se ona slavné misii, kterouž piaristický řád svou pobožnost a úctu ku svému sv. zakladateli prokázal a lidu ku vzdělání mocně prospěl.

R. 1768, jak jsem na hoře podotkl, ztěžoval si p. Benedikt, tehdejší superior piaristické residence v Hustopeči, že obyvatelé Hustopečtů skrze pochybnost vina od pěti roků do bily uvrženi jsou, že ani řádné úroky skládati nedovedou — rozumí se z onoho kapitálu, jenž co základní jistinu pro residence byli určili. — Toto smutné postavení doličuje se i na dále tím, že r. 1770 dne 23. září p. Josef Kal. a Christiano, když se uárně o řádné splácení úroků u městských konšelů byl domáhal, v průvodu p. Arnošta na rozkaz piaristického provinciála obecné radě Hustopečské oznámil: že residence dluhými ztlížena posavadní počet řeholníků vyživiti nemůže, a proto že učitelé, jenž, latíně vyučovali, odvoláni budou, jestli úroky od r. 1769 splaceny nebudou a splátka podle výměru času do všech svatých pro běžící rok 1770 se nedodrží. Na žádost p. superiora bylo to vyjádření do protokollu vloženo. Nad čím se městská rada nemála pozastavila a prosila, by p. provinciál jen strpení měl, že všemožné o to pečováno bude, by platky od r. 1769 do sv. Martina 1770 zapraveny byly; rok pak příštím lednem že též vypořádán bude. Co když p. provinciálové do Mikulova oznámeno bylo, nenechal se ve svém úmyslu zvrátiti, ano dále p. superiorovi Hustopečskému rozkaz, by učitelé, kteří snad již na cestě do Hustopeče jsou pro vyučování v latin-

ských školách, jak medle tam dorazí, do Mikulova odesláni byli.

Takovýto rozkaz nemožkal p. superior Hustopečský městské radě oznámiti, co se také 3. října stalo. Městský konšel Karel Kalcher, uslyšev toto provinciální nařízení, rozhorlil se nad ním a pravil: Žel mu lito, že p. provinciál slovo městské rady v pochybnost bře — ohledem výše uvedených splatných lhůt; — a jestližebv dlužitelé se splácením úroků nedostáli, tak že městská rada na jednotlivé údy své splátku tu rozvrhne a zaplatí. Dále že o to postaráno bude, aby rok 1770 ještě před časem byl zapraven.

Stálilby pak p. provinciál přec na svém a takovou hanbu na Hustopečské měšťany věčně uvalil: takže celou základní jistinu zmenší a učitelé, kteří toho roku nepřijdou, ani budoucně přijmout nemínějí, poněvadž Hustopečtů takto zahanbeni věčně by v hanbě zůstali. Pročž že žádají úsilně p. provinciála, by sobě ty zlé následky náležitě rozvážil a od svého prvnějšího úmyslu upustil.

Takovéto usnešení městské rady Hustopečské když p. provinciál z dopisu Hustopečského superiora byl zvěděl, nechallé oznámil: že on není od toho aby učitelé do Hustopeče přišli, latíně podle obyčeje vyučovali, jen když městská rada slovu svému do sv. Martina a též i budoucně řádně dostojí.

Nicméně splácení úroků jen s tíží pokračovalo, tak že p. superior dne 10. ledna 1771 před městským konšelem Freudenreichem se bez obalu vyjádřil, že poněvadž ani r. 1769 s úroky v pořádku není, to musí k tomu nejhoršímu přijít. Na to 19. ledna bylaté celá provinciální piaristická rada v Mikulově pohromadě, tam i Hustopečský superior p. Josef Kal. a Christiano povolán byl. Otčové shromáždění považivše přemutný stav residence Hustopečské, slevili ji, by úroky z kapitálu 4 tisíců, jež do Lipníka piaristického domu dlužila, spláceli nemusili — toliko by svým časem zapůjčená jistina řadu opět navracena

byla. Konečně 29. května 1771 úroky od roku 1769 na dobro městská rada odvedla.

První služby Boží v kapli při piaristické residenci konány byly 8. pros. 1770. Tenkrát byly v kapli té umístěny dva oltáře: hlavní ke cti sv. Josefa Kul. z příspěvků dobrodinců, a poboční ke cti blah. Panny Marie. Třetí oltář byl též zbudován r. 1772 ku počtě sv. Anny, na němž ostatky sv. Klementa*) muč. k veřejné účtě se chovaly.

Budíž tu mimochodem podotknuto, že 2 poslední oltáře 12. června 1773 bezbožnou rukou oloupeny byly. Můžeme již napřed podotknouti, že původní záměr ohledem stavby residence a kostela nebyl dosažen; nebo jak nyní spatřujeme Husopečskou piaristickou residenci, jest to toliko jedna strana té, která se prvotně zamýšlela.

Ona měla tvořit velký čtverhran a uprostřed měl státí kostel s průčelím na venek. Proč se tak nestalo, soudný čtenář z posavadního vypravování lehko pozná. Ukazem konsistorním od 27. října 1770 byla stávající kapla u piaristů za veřejnou prohlášena. Nachází se v přízemí v residenčním stavení.

K snadnějšímu posouzení materiálního opatření residence sdělují zde účty, kterak provinciálnímu shromáždění r. 1771 předloženy byly.

P ř í j m y :

	scutata—oboli
Ze 8640 dostává residenci úroků	345 — 60
Pro kněze, kterýchby gramatice a syntaxi vyučoval, dokud stavba residence a škol se neukončí, úroků	72 — "
Z fundací	38 — "
Na mše sv. se sešlo okolo 175	" — "
Z pole a vinohradu okolo 80	" — "
Součet 710 — "	

*) Ct. oo. piaristům sloužil k nemalé cti, že spanilou myslí ku sv. Klementovi Inuži, jehožto lid náš jako velkého dobrodruce uctívá a v zaslubách na roveň se sv. Cyrillem a Methodem staví. —m.

V y d á n í :

	scutata—oboli
V residenci žije 6 řeholníků a na jich výživu se vynakládá ročně	300 — "
Na oděv	60 — "
Na dva služebné	35 — "
Na lékaře a léky	10 — "
Na císařské daně	17 — 44
Na obdělání polí a vinohradu	18 — "
Na splácení úroků	170 — "
Pro řeholníky, když cestují	8 — "
Na dříví	80 — "
Na světlu v domě	10 — "

Součet 708 — 44

Na knihovnu po 6 roků nebylo nic vynaloženo, by jen stavba co možná se urychlila. Nicméně věnoval nebožtík J. Max. Šiller, kanovník Mikulovský knihovně knihy v ceně 80 scutatů z čehož viděti, že byl vroucím přítelem posvátné vědy a bohumilé osvěty.

P ř i r o s t l o :

Paní Eurosina Rösnerova darovala residenci vinohrad v ceně 70 scutatů.

Ú p a d e k :

Zeměpanským nařízením o zmenšení úroků, ubylo residenci 96 scut.

Poznamenání. Výkaz ten veden je v římském čísle. Scutatum či scutatus (nummus) v latině nazvaný platil dle našeho počítání 2 zl. 5 kr., a dělit se na 100 menších penizků — oboli — řečených. Tak k. p. 8640 toli co 18.000 zl.

Aby čtenář materiální opatření tehdejší času residence posouditi mohl, podotýkám že na ty časy byla to velká drahosta, když míra pšenice stála 2 zl. 6 kr. i žito 2 zl. 12 kr., ječmen 1 zl. 9 kr.; oves 1 zl.

Ceny tyto padají do roku 1767 a mohou tedy za poměrné měřítko výše uvedených účtů platiti. Tenkrát musej i daně značně býti, nebo su-

perior residence platil za svou osobu 4 zl., za každého podřízených 2 zl. krom jiných dávek, a to po mnohá leta.

Bylo to 13. listopádu 1764 když městský konšel, Karel Dvorský p. superiorovi oznámil, že městská rada se na tom usnesla: chudším žákům almužnu udělovati, jestližeby některý den v týhodnu spokladnici ji po městských domech vybírali chtěli. Nelze mi zde udati, s jakým prospěchem ona sbírka se potkala; než to jisto, že rokem 1774 již přestala, poněvadž žádný ze žáků toho roku ji více nevybíral.

R. 1777 knihovna piaristická opět některé knihy darem obdržela po t. Leop. Novákovi lokálním Šakvickém.

30. října jmenovaného roku oznamuje piaristický provincial že na některých místech a také v Hustopeči 3. a 4. latinská třída přestat mají — podle zeměpanského nařízení — a místo nich čtyry tak zvané normalní třídy započít. Kteréžto nařízení Hustopečský p. superior vykonal. Avšak r. 1782 městský magistrát p. provincialovi na vědomost dává, že hotov jest 800 zl. v čtvrtročních lhůtách předběžně vyplácet na vydržování profesorů pro 3. a 4. třídu latinskou. Nabídnuti toto bylo přijato.

(Budoucně dále.)

14 Únor.

Smrt sv. Cyrilla, apoštola.

1.

Proč se rmoutíš, zbožný Moravane,
Co ti dnešní smutně věští zora? —
V závoj smutku hal se pláň i hora
Po slovenských Tatrách, podél Hané.

Od věčného města věštba vane,
Vane, — jak když stená mysl chorá,
O jednoho že jsi svatovzora
Obohatnul slavný vatikane!

Než proč nad tím vlast tak trudně kvílí
Proč se raděj k plesům neumílí,
Apoštol že Cyrill, skončiv drahu
Anjely byl nesen v nebes bláhu?
A však proto žíří bolů záhy
Církvi naší že byl vzat tak záhy.

2.

V městě svatém, ve klášterní celi
V květu stáří umírá muž mladý
Tělo zchřadlé beze vši jest vládý
Kolem lůžka zástup stojí bdělý.

Hrud se chorá posléz roztetelí
Poslední chce jíti na porady,
Bratrovu pak ruku hladí
Zsinalé an ústa takto velí:

„Drahý bratře! nevracuj se k máti
Vrat se raděj ku moravské bráti:
Samoten ji douč pravdě Boží!“

Promluviv tak Cyrill — usnul tiše —
Method drahé tělo v hrobě složí
Pak se ku Moravské vrací lše. —

3.

Smutný se aj: průvod blíží
Vřimě k svato klémentskému chrámu,
Viděti tam Církve hlavu samu
Jak se za průvodce uponiží!

Jaký poklad tuto rakev tiží?
Celé kněžstvo římské prospěvá mu
Úctu řídkou, světu činí známu
Jakou mrtvolu v rov popohříží!

Odpočvej sladce v Christu Pánu
Cyrille náš v Klémentově stánu.

Prinesl's ten poklad drahý z moře,
Po boku mu drímej zbaven hoře!

Tvoji duši svatou chová nebe,
Každý Slovan v srdci nosí — Tě o b e!

Dr. Bílý.

Josef hrabě Jelačić Bužimský,

bán charvatský.

Anděl smrti procházející se na pozemstvu, učinil právě na sv. Bernarbina l. B. 1859 zastaveníčko v Záhřebu u velmože, jenž prosypnul po všech vlastních austríackých a velikou úctou požíval u samého dvoru císařského. Aul náklonnost vladařova, ani lásky rodných sformované, ani důvěra a wděčnost národu nemohly zachovati ho dle na živě, — nemohly změnit vůli Hospodinevu, jenž ho povolal, jak se uadřeme, do života bezesměrného, neklamného! — Muž, o němžto že v Moravanu sítíme proto, že jnatkem s vlasti našli v těsné sloupil spojení, vyšloť dosel důstojnosti na světe; avšak se na něm také naplnila pravda u svrchované mize; je vězíme v údolí plačevném!

Dne 20. máje o deváté hodině ranní zagněl testům hlaholem veliký zvon sibelního chrámu záhřebského, zvěstující mřstu i okoli žalostnou zprávu o úmrtí jebného z nejznamenitějších mužů, kterých země charvatská kdy zrodila: Jelačiće bána.

Rejnu v Bánu v pátek dne 20. máje o 12 hodinách, opatřen svátostmi umírajících po dlouhé i těžlé chorobě, jako věrný syn Církve katolické.

Kdo z nás zažil roky 1848 a 1849, těm netřeba líčiti zásluby Jelačiće bána o svou vlast, o naše mocnářství, o vynešený trůn našeho nejjasnějšího císařského rodu.

Josef hrabě Jelačić Bužimský, nejstarší syn barona Grantišla Jelačiće,

nejdějšího c. k. pobmaršála, narozen ješt dne 10. října 1801 v Petrowaradině, kdež také první dny života svého strávil, a prvé zárobky citův národních a lásky vlastenecké do srdce jemného přijal. Aby se krásné vlohy, ježto se za mládosti hned v synovi jevily, náležitě rozvíti mohly, poslal jej otec hned v osmém roku věku jeho do Vídně, kdež byl nejprvé představen neb. císaři Grantišlowi a hned na to přijat do rytířské akademie Theresianické.

Na ústavu tomto tak vynikal vědomostmi i chováním, že se stal oblíbenecem jak představených tak spoluzáků. Trpělivá dočkala se ho tu hned v druhém roce 1810, an mu zemřel otec milensý rovněž mšovaný vůdce národního vojska charvatského a druhdy postrach Francouzův.

Došl na s velikou pochvalou akademických běh na Theresianum, vstoupil do císařského vojska, i stal se 1819, tedy v 18. roce věku svého poručíkem u dragónů v pluku barona Knežewice, místo bána charvatského a strýce svého z matčiny strany. Líbeznost Jelačićova v obcování jak s vojáky tak i se soudruhy zjednala mu lásku i náklonnost všeobecnou; zvlášť vynikal jakožto duchaplný společník v družstvu. Běs let trávil takto příjemně, až naň znenadání dopadla těžká choroba r. 1825, umřelnovši ho bezmála na pokraj smrti; zotavil se sice a vyzdravěl, než že svému pluku ucnohl se hned navrátiti. Žalná doba tato obje-

vila básníckou stránku Zelačićova ducha, ani tužně myšlenky své projevoval v pěsných básních.

Konečně se mu navrátilo zdraví docela, že mohl opět ke pluku do Vídně, kde se stal ihned naberučíkem. Zde ho vymenoval generalmajor baron Geramb*) pobočníkem brigády své, i musel zůstat co tatových ve Vídni, až se dostal pluk jeho do Salice.

Roč na to jel i on za plukem a tu se začal přeběsň jímot. Zde v Salici složil Zelačić několik svých písní, které se namnoze podnes ve vojstvu zpívají. Roku 1830 stal se kapitánem v hraničářském pluku ogulinském, s kterým se také r. 1831 dostal do Itálie, kde se mu opět poskytl příležitost rozšířiti vědomosti své pod správou nesmrtelného starce, Rabedého. Štýr leta žrávil ve Vlasích, i stal se Rabedému tak milý, že ho ne hned propustil; když pak již přece odejít musel, vyslovil se Rabeděvi veřejně, že tatových důstojníků jako Zelačiće posud neměl a že v něho nejlepší naděje klade.

Navrátil se s plukem do hranice nassel zde příležitost, aby zjevně a skutečně božal svou vojenskou zběhlou. Sousební Turci bojesstí najžděli zhušta na hranice nasse, plence a drancujice. I sebral se Zelačić s věrnými svými a přestel do Bosny s úmrtí přes Unu řeku, kde vrátil pújezu za oplátku.

Roku 1837 stal se majorem u 48. pěšího pluku a pobočníkem pol. zbrojmistra hraběte Ellenberka, vojenského velitele v slonanském Dalmatsku. Zde ukládal Zelačić minotádnuu činnosť, vsedco sso stře jeho ruce, jmenovitě hleděl poučiti se podrobně o Dalmatsku i o sousební Černé Hoke, což se mu vsse napotom dobře hodilo. Roku 1839 dostal pro své zásluhy, jižto pověřil i za hranice rakouské sahala, sashy táb zásluhy a roč 1841 učiněn jest podplukovníkem prvního banského pluku, po smrti pak Ellenberka plukovníkem a ve-

litelem těchto pluků. V čele pluku svého máčtil častěji a jstastně s nepokojsnými sousedy bojesstě turedými, nejvíce pak zastavěla se jeho válečnost v bitvě u Pozwizda dne 9. čerwence 1845.

Roč na to obdržel komanderstý kříž sashého tábu záslužného, a hraničáři, s kterými zacházel jako otec s dětmi, byli jemu důstí i tělem oddáni. Těž i ostatní Čharwáti začali sobě mážit jmena jeho.

Přistěl osudný roč 1848. Rewoluce z Patije vyplá, požnula ostatní Europou. Čharwatstó i Slawonstó bylo již po delší čas bez bána; nebylo muže, kterýžby v těchto dobách toho roku zaujal dostojně místo toto až se nassel Zelačić.

Deputace Čharwatští do Vídně vypravená prosila přeběsňinu na stupních císařského trůnu, aby za bána ustanoven byl Zelačić. Císař Ferdinand vyslyšel prosbu tuto a povýšil Zelačiće za generalmajera, několik dni na to učinil ho tajným radou, podmaršálem, dějitelem obou banských pluků i komandujícím generálem v Čharwatstku i Slawonstku; nesháňaný zajiště ve vojstě postupl Zpráva o této milosti císařské rozveselila každé srdce Čharwatské, každý byl hotov dáti statek i život za císaře. Po několika dnech vrátil se Zelačić bán z Vídně, i byl přijat s newyslovitelným nadšením; vsude ho zpívali písně na slávu jeho, vsude ho prowázal lid hromohlasným „Živio!“ Takž dojel dne 18. apríle do Zářeby.

Snad po svém přijebu jal se bán silně obíratí straně uhersté, kteráž usilovala Slawany v království uherstém pomádačiti, a jejíž řeč z úřadů, ze sttel i z chrámů neprávě wstlačovala. Spojil se s Erby, kteří zatím přilíhli ošhniwi a více rozbrážděni udělili prvé nežli se bán mohl dosíi objeviti. Podwizeni Erků přičetli Uhromě bánowi, jakoby on byl přičinou, i stalo se, že náwodem strany uhersté wybán byl patent, podle něhož Zelačić byl swizen s důstojenstwi svého a obřeknouti se měl vssech hodností svých. Zároveň byl wlasnostnóručními listem císařským powolan do Záhřebu, kde tehda dwírt mestsal, aby se opraewedlnil. Sněm Čharwatstý, kterýž se měl

*) Rodina Gerambůw wypršewala zbožného mnicha Trapisu, jenž wybar se hodností wojenské generálsté w Rakousku wstoupil do nejprístějši řehole na swětě a pobýl welsobánuu poút do swaté zemi, kterouw welmi krásně popsal.

dne 5. junia sjiti, aby bána slawně uwebl, byl zapovězen.

Sněm nicméně dne 5. Čermna je sešel a bân uweden u hbnost swou. Těbjejší nabízení národu neďa je wyssati, „bân“, „nás bân“ bylo jest obecně heslo. Zelačie drjel přitom řeč t sněmorníkum, napominaje jich, aby strážili svoje národní práwa, je za ně obětuje mše, i život; aby věrni žůstali i dáte dobrotivému císari swému, kterčj jich miluje jako své dítty, aby osvědčili slávu swých praetců, kterýmž bylo nejssadší powinnosti hájiti wlast, wiru i císake. Dojmaná to byla řeč, no nižto domobil a na rozum kladl Čarwatům potěbu, zachowati celost Rakouska a w něm národnost swou! — Wystrým duchem přebíval a předpowídal nabáný řečník, že je jednotlivé národnosti co jich w Rakousku jest, bez důvěrného a bratrského spojení udrjeti nemohou a že w Rakousku sjednoceném zaručena jejich budoucnost, sláva i život. Potom se odebral w cele stvořého poselstwi, w němž byli jmenovitě plutovník Dentstein, hrabě Nugent, hrabě Lubwil, hrabě Draškewič, baron Fr. Kulmer a. j. do Žněbruku, aby tam před celým dworem protinomikům swým sejmul s obličje larwu.

W Žněbruku nejprwě se představil Jeho cís. Wšii. arciknížeti Františkovu Karlovu a wyznesené čoti jeho, kdej byl přijat welmi přívětivě, načež dne 19. junia měl slawně slyšení, kdej byli přítomni wšidni členové císarstvé rodim a mnoho diplomatů cizích dworů jakož i uherstý ministr při dworě císarstvem, Pawel Esterházy. W cele čarwatstvé deputace drjel bân krásnou řeč, w níž wysslowil známou swou wšmumlosti wěrnost a oddanost národu čarwatstvého t císarstému rodu, kterou již po tolikráte trwi swou osvědčiti. W kdej wykládal o křibách, kterčj dotud snášel národ Čarwatstý tak obětivě a rekoně, slzami zalily se oči císake i rodu jeho. Takového lonce nido se nenadál: Protinomici Zelačicovi byli poraženi. Nejprwě bylo ustanoweno aby se oba národy Čarwatí i Uhři po dobrém smitili, ku kterémuž lonci měl bân za některý čas jiti do Wídně, kde se o to

mělo jednat. Sám zatím žústal bânem a wrátil se do Čarwat.

Zde nejprwě wšlonal cestu po Starwonstu, kde ho lid s touž horlivosťi jako w Čarwatstwu wital; načež se odebral do Wídně.

Jednání o smír obou stran nemělo žádoucích úspěchů. Bân žádal aby se uherstá ministeria financi a wojny spojily s rakouským w jedno, nač Batthyan přistoupiti nedtěl, na tom rozlomilo je jednání. Jaké wáženosti bân požíwal toho času u Wídnanů, wídeti z toho, že se mu sám minister Dobbshof poslawil za čestného strážce a je mu dne 29. čermna učinili Slowané wídenští pochod počobňowě, při kterčto příležitosti proneš Zelačie weřejně zájaby své: Zeho wěc je jest sprawedliwá, je neni nepřítelen národu uherstého, jehož miluje a wáží sobě, ale je jest odporek wšem poslům o roztržení Uher a Rakouska. „Ó bratři, čci wěstí, swobodné a silné Rakousko! Slawa wlasti nassi!“ Zelačie těšil se na Rakousko, no němž wšichni národowé stejného práwa požímajice, stejnou láskou Inouti budou t dobrotivému císari, jenž w otcomstě pěti rovného práwa wšem swým dítám dopřimá.

Nawrátim se do Čarwat, hleděl znoma smítiti rozjařené národy, kdej pal slecheiné přestřelky jeho žústawaly bez prospěchu, čopil se kenečně řdnatou myšli meče aby bránil wlast a tištil. Známo, že w ty časy 35.000 hraničárů, teby jádro wojenské hranice, wálčilo w Italii; přece wšsal poslawil bân za něloht mějiců 50000 mužů nowých, z nichžto 10.000 žústalo w Slowonsku a něco w Čarwatstwu; s 10.000 přetočil dne 11. játi 1848 sám u Warajbina řeku Dráwu a objevil se na půbě uherstí, wydal proklamaci, w niž wyložil účel swého přichodu a wyghwal lid aby prkojně se zachowal.

Na uherstě půbě spojil se opět s generálem Zeisberkem a Kempenem, kteří na rozbičných mistech Muru přebroili, a namětil smou dráhu upřimo t srdci krajiny uhersté. Krawá bitka sthla se nejprwě u Mölwaru. Zatím se we Wídni a w Uhrách wšelicos proměnilo. Těbjejší palatin uherstý, wyssed naproti bânovi, žádal aby bylo smlowáno, awšsal neptišlo

*) Znomosti.

I tomu. Důstojníci kánovi nechťeli dopustiti, aby šel na loď, na které se na blateném jezeru mělo sloučení bití. D neklouho na to odebíral se palatin do Vídně a odevzdal důstojenství své do rukou císaře.

Císař Ferdinand pečujíc o srovnání mezi Čarvaty a Uhry, poslal hraběte Lamberka do Věstí jakožto komísara císařského, jemuž odevzdáno spolu vrchní komando nad vlašským vojskem v Uhách. Hrozná smrt tohoto generála na ulicích vlašských zničila poslední stín nádeje v dobrotivě porovnání. Strana vlašská obdržela v Uhách převahu a bán zůstal s Čarvaty svými jediný věrný.

Císař poslal vlašnoručný list Zelačicovi, v němž schvaluje reflexy kroky jeho, a vyzývá proslavení, kterýmž odevzdáno velitelství v Uhách věrnému kánovi. Batim následovalo nové bouření u samé Vídně, po úžasné smrti Lamberského následovala hrozná smrt ministra Katowra. Ta strana v zřetěslení sněmu, kteráž se grádě vlády nepouštěla a v následech se fotobvala s kánem, octnula se v nebezpečnosti života ve Vídni. Byli to penejvíce vyslanci z krajů slovanských věrní císaři i vlasti.

Dálší přiběhy jsou známy. Zelačic nepoklesnuv na duchu obrátil se po bitvě v Belence — upřímo na Vídeň. Kti hodiny po obdržení zpráv o bouřích vídeňských odeslal generála Doboroviče s 12.000 muži do Čarvat spátý aby hájil vlast, sám pak s 27.000 přišel dne 10. října k Vídni, kde se spojil s hrab. Kuersberkem. Dne 19. přirazil z Čech kníže Windischgrätz, jemuž upni svěcení komando vlašského vojska.

Objevení a dobývání Vídně započalo, když dostla zpráva že se Uhové přibližují Vídeňanům na pomoc. Dne 30. okt. střela se bitva u Schwedlathu, bán zvítězil a dne 31. vzdala se Vídeň. Bán obdržel za své slutky své velkých kříd Leopoldského řádu, jakož i něco před tím ruský řád sv. Vladimíra I. třídy. Psani velmi lišící se promázely tyto bary.

Nového působení dostalo se Zelačicovi, když jeho apoštol. Velikentstvo, císař František Josef, na trůn vstoupil (4. dec. 1848); spojené vojsko jeho s

vojskem Windischgrätzovým vtrhlo do Uher, a tu byla opět první bitva s Uhry u Moru, kdež Zelačic přemohl Bergela; velkých počet nepřátelského vojska zůstal na místě, díl mrtvých, díl raněných. Byla to jediná bitva v vybohyti Věstí. Když se v. 1849 na jaře znova opalovalo smutné drama války v Uhách, obdržel Zelačic, kterýž se dne 13. března stal za své zásluhy polním zbrojmistrem (generálem dělostřelby), poručení, aby se spojil s jižním vojskem na dolním Dunaji. Zeslá byla armáda tate na jihu; těžké nemoce trávil ji více ještě nežli boj i válka. Přece vřel Zelačic čímli co mohl. Přiběhy tehdejší jsou známy: Vítězství v území Šajfusu, i boje v Bátorce.

Věrosta a udatnost Čarvatův válečnických penejvíce ve spojení se Erby hraběcími čimědila se tehdy nad slunce jasněji.

Když potom po Belenovi hlavní komando zaujal Haynau a hrozná bitva u Temesváru tu prospěchu našemu se rozhobla, prorazil i bán přes Dunaj do Banátu a dosel dne 16. srpna do Temesváru.

Nekláhová válka se skončila, mír nastal; vojska se vrátila a bán se uhostil opět mezi Čarvaty. Za své zásluhy oždoben jest brzo na to velkým křížem císařského řádu Vítězství, velkým křížem hanoveranského řádu Guelphského, velkým křížem parmského řádu Konstantinova i sv. Žiti.

Roku 1850 pojal Sofii hraběnkou Steadau za choť, i byl v Napajedích na Moravě slavně s ní u přítomnosti generála Štika, ministra Kulméra i junců vznesených esob oddán strze samého arcibiskupa olomuckého. Glavní byl příchod jeho s choťi do Bátorce. — Též roku vzbývá jsou ve Vídni v krásné knize básně jeho, oždobené poboznou básní.

Roku 1851 stal se majetníkem 46. pluku pěchoty a císař ruský poslal mu s vlašnoručným psaním řád Alexandra Něvského.

Nyni se zanášel bán slavně domáci správou v zemích sobě svěcených.

Roku 1851 koupil pětný statek „Nové Dvory“ nedaleko Bátorce, kterýž sobě velmi lícně vystrojl.

Roku 1853 když měla vypoutnouti

vojna turecká, stal se bán hlavním velitelem obřevmačného vojska na Dunaji; avšak jal známo, nepřišlo k vojné skutečné. Téhož roku pozdvíženo jest biskupství Záhřebské na biskupství arcibiskupské, a Charvatsi biskupi za svou samostatnou metropolii hlavně Zelačicovi. Jeho mocným rohem vyšli Charvatsi a Slavonci z pobřížnosti metropolitní ostřihomského.

Od r. 1856 začal bán postonávati a choravěti; všedlo úřisi o zachování zdraví jeho bylo marné. Zemel tisse a klidně o půlnoci mezi 19. a 20. máje l. r., načež ve čtvrtel dne 26. máje pohoben jest vedle dcerníky své Anny na statku svém v Nových Dvorech.

Bán Zelačić byl muž prostředního zrůstu, ani tělný ani hubený; toliko za posledni choroby značně se spadnul; měl vlasy černé, kteréž jako mčnec omýjely hlavu jeho na temeni bezvlasou. Čelo bylo u něho vysoké, obrvi silné, oči milé, ale řpy se rozněval, ostré; nos poněkud vyklenutý, ústa malá vřby k řčení hotová. Mluvil stejně dobře charvatsky, německy, uheršty, vlášty i francouzšty, neboť hned od mladosti zanášel se rád učením jiných jazyků. Byl muž veselivě, vzdělaný, velkí pšitel umění a věd, ochránce charvatské literatury a velkí

milovník vlastensktého jazyka a slowanského lidu; vzdělání národu pokládal za nejvyšší svou úlohu. Watersštinu pokládoje za nepřirozenější prořtebel osvěty, než námběl obnárobníování, ježto osmetneci ve jmenu civilizace řchvaluji, majice za lubem docela jiné záměry než-li jest vzdělávání národu. Věrořt jeho k cirkvi nejvíce uznána tím že mu udělen papeřský řád Gregoríův.

Zemu se musí přičísti zásluha že založena jest společnost pro národní dějepis v Záhřebu, divadlo národní i Společnost hospodářská; oněch 6000 zl., kteréž jemu na česnuu slavši řhromáždili Charvatsi i Slavonci, dal k záladu pro zaopatření vdow a řirotků pabých vojínů v Uhřech. A talomých řtůtů ještě více by se dalo wypočísti. Věren cisaři, věren vlásti byl nejhlavnější podporou řisse nassi; heslo jeho v nejhorších dobách wyslowené, znělo: „By nebylo Řakouska, my bychme je museli utmořiti!“ A v tom byla řpása nasse!

Jeho Vel. cisař pán řtwělým řpřisobem pocitil památku Zelačice-bána, an rozřzati řáčil, že první bání řplut na vřby má slouti řplutem Zelačicovým a že řraběci řlav, bányomi ubělený, přeněřti se má na bratra. (Wiř: řwětozor 1859.)

6. Duben.

Úmrtí sv. Methoda, apořtola.

1.

Velehradský chrám se otevirá,
Duchovenstva průvod cestu kleřtí:
Palmové by světil ratolesti,
Naposed se Method odebirá.

„Pracně o berlu se podeprá,
Palmy světi, nese s lidem v pěřti:
Skončiv průvod takto smutně věřti:
Dokončen ř jest let mojih mřra.

Dřtky moje! již se s Vámi loučím,
Pánu Bohu vás všech odporoučím,
Neužřimť vás více v tomto chrámu!—

Do třetřho dne mne ostřřhejte,
Zesnulého v řáscu pochovejte!“—

Lid jen vzliká—Method požehná mu!

2.

Leží Method, drží ruce spiaté,
Rozhostil se Boží klid mu v tváři,
Hlava sněhobílá tone v záři,
Úřtma pořeptává slova svatě.
Kolem zřrá učně bolem jatě,
Zrak jich na věrném tkví hospodáři.
Vidí Method chloubu svého stáři
Syny zdárně, ze Slovanů vzatě.

Na jednom z nich okem poprodřává,
A dí k němu: Tebe za biskupa

Volila si bratři svatá kupa.“

A zas, ačť hlas již pomdlévá :
„Gorazde můj! veď je věrně k Pánu,
Ať se octnem všickni v nebes stánu!“

3.

S nebes výšin sletěl anjel Páně,
Dotknul rtoma Methodova lice,
Mžikem hasne žití jeho svíce;
Duši již již hostů nebes báně.

Zář mu bledé osloňuje skráně —
O úmrtí věst se šíří vic a vice,
Sbíhá se hned lidstva na úsice.
Kdožby v této nebral podíl ráně?!

Moravěnků! Tvému apoštolu
Vzdávej poclu posvátného bolu!
Ai! tu leží osiřalá berla
Přestol Velehradský prázden stojí
Mitra skryta v černém ve závoji —
Odňata jest Církvi slávké perla!—

4.

Proč tak smutně Velehradské zvony
Na věži dnes Mariánské znějí?
Jak by věděly, že Methoději
Hrany vyzvánějí jejich klony.

Znějtež zvony! ať se vaše tóny
Po veškeré vlasti rozzechvějí,
Ať sem sezvou vešken národ její
Tobě Methoději, pro poklony.

Pospěšte sem Slávů zástupové!
Na rakev tu vědci vavřín kladte
Umělcovi ke cti lýru ladte!
Za biskupa lásky anjelové
Na oltářích kněží! obět vzdejte
Slávsky, řecky, v latině též pějte! —

5.

Rozléhá se pohřební již sláva
Chrámů Matky Boží po prostoru.
Svatopluk tu s květem svého dvoru
Methodovi vroucí úctu vzdává.

Obřad svatý nad ním vykonává
Gorazd v čele posvátného sboru,
Žalmy smutné zaznívají s choru,
Srdce lidu pláčem usedává.

S Bohem! Svatý otče Methoději,
Pastýři a apoštolé drahý!
Odpočivej klidně vlasti v lůně!
Z rovu Tvého sladká zeje vůně,
Církev postaví Ti pomník blahý
Vděční žáci o Tvých činech pěj!—

Dr. Bilý.

Kláster Zábřdovice

řádu prámonstrátského.

Nástín dějepisný s úvahami, jež sděluje Dr. Bilý.

I.

W páwobné krajíně i fawero-wý-
chodu ob Brna řepj jfme přefšli blouho-
táhlou t křidu (domů) (Zeil), a přefšli
lamenný most přefš Switawu, ocitáme se
před welebným chrámem s dwoji wěži we
průčelí se lefšnoucim, kolem něhož se w
boř a na zad rozklábaji stawby prostorné
býwalého kláštera prámonstrátského, kterej
nyni za špitál slouží wojenské posádky
Brněnské.

Rozkolem, zláště i faweru a wý-

chodu lemuji řiroký úval, w němž Brno
leží, lefnaté hery a wybělané pahorby čili
brda, obtud i jméno kláštera „Za-brdo-
wice“ powstalo, nebo wenfewanum z té
strany ob Říšně, Řítkin a t. d. příchodim,
ležel ten klášter za brdami.

Zakladatel tohoto krásného klásteru
Božího jeř hrabě Lew z Klobouk,
kterž ho roku 1200 té cti mäteře Boží
nábžerně wyřlawěti a nadati ráčil;
a šwé první obywatelš obdržel z

opatství Strahova v Čechách, r. 1209. Ku prosbám řeholních bratří potvrdil Innocenz III. papež tento nový klášter s první její majetností, totiž dědiny: Žerotice (nyni Žaratice), Čenčowice, Zábřehowice a Borkowany; přijal jich zároveň pod ochranu stolice apoštolské*). Zentráte byl probostem v klášteře Arnostt.

V listině nadaci, která teprve r. 1210 prádně vyhotovena a od krále Dietara I. v Brně potvrzena jest**), uvádí se mnohem více statků, jím darovaných, a sice: 1 dvůr na Switawě, 2 pozemky s řekou Switawou, 3 lesy: (Stalice, Žija, Obecná Džezja), dvůr Maloměřice, se vsími, co k tomu náleželo, a to všecko cti a darem od bratra krále, markraběte moravského Wladislawa. Potom následuje, co daroval Leo z Klobouk a sice: statek Zábřehowice, v Brně chrám p. Marie, dědiny: Swinoffice, Přibyslawice, Rohoutowice, Čenčowice, Borkowany. Dále se vyspočítávají v této listině darování jiných nábožných osob, též výsady a svobody kláštera toho. — Dlebedem ostatních statků svých, dědin: Klobouk, Dimát, Přestawlt, u Kamene, u Jezeja, Kowalomic, Drahoúowic, Částkomic, Hostěhradic, Bohumělic, Mezilešic, Utěšenic, a Maloměřic se dvorem v Zábřehowicích nařídil Leo zbožný tím spůsobem, že pakli syna z druhé choti Žosie zplobí, děditi jich bude syn tento; jinak že jich panu Žosie do smrti užímati má, načež klášteru w majitel připadnouti máj.

V druhé listině*) z roku 1211, psané w Kloboucích, di tentýž král Přemysl, že jeho bratr, markrabě Wladislaw daroval tomu klášteru 3 blízké pole, celý les „Stalice“, a jistý kus řeky za odpustění svých hříchů, w té listině se uvádí též dědina Džissow, kterouž první chet Lwova již r. 1205 klášteru daroval.

Toto všecko bálo se w těch dnech, když tato slavné sídlo zbožnosti středoměří k službám Božím bylo zasvěceno. Swětíl chrám ten le cti p. Marie p. Ziměřic, arcibiskup Owejděnský, a s nim Daniel biskup pražský, a biskup domáci, Robert olomučský. Tito tři biskupové, jak stojí w listině, při rozjetých swicích proklínali každého, kdož na statky kláštera toho rukou zlobějškou sáhne.

Právě tehdyž, jak vypravuje památná listina tato, webli dceru krále uherského, nápotou welskou swětici Boží, sw. Eližbětu, jako newěstu do Němec k choti jejímu, landhraběti buringšlému. Král český Otolár I. očelával dceru královskou se svým tomenstwen na statku pána Lwa w Kloboucích. Přiwitalosse ji zde w sobotu a wyčastowawosse po královstvu, zametli ji do Brna, kdežto ten den na to w neděli bylo slavné wyswěcení kláštera Zábřehowského, ku kterémuž zbožný hostitel Lew z Klobouk přitomnost tal wznesených hostů sobě byl wyprosil. To swěcení stalo se, jak listina, z níž opisujeme, udává r. 1211, newmádjěic měsíce a dne nýdáného.

Od vpádu Mongolů do Moravy až do doby husitské (r. 1241—1410).

II.

Silné oddělení wojska mongolského wyprojelo se z ležení olomučského k Brnu. Přitáhli k městu tak náhle, že přamonsťáci Zábřehowští jen rychlým útekem furti ustli.**) Wyppálíwosse klášter po-

ležili se kolem města a polousseli se, útekem zmocniti se hradeb; a wssak hrabinský kastelan Hartlib w čele sednaté posádky a zbrojeného měšťanstwa zmařil útoky jejich. Wěda ale a boře lidu ofolnima a mstům nechrazeným! Imenowitě wyloupili a wyppálili kláštery: Rajhrad,

*) Boček. Cod. dipl. H., 52.

**) Cod. d. H., 54 arch. Vindob. Vide Erben.

*) Letopis Zábř. w archiw. Boř.

*) Boč. C. d. H., 57.

Lissow, Doubravnik. Až konečně Zarořla w*) je Šternberku již z vlasti vypubli.

Sotwa tuto nehodu přečtali bratři: tu brzo na to r. 1262 zavlažba w zemi melitá brabeta, kterou i w klášterě swém bolně pocítiti; nebo z nouze museli prodati dědinu Diwáký. R. 1280 byl prý w klášterě jenom opat a tři bratři, a bi- by a nouze přibývalo tak, že pořad wse- licos z majetnosti své prodávali a zasl- mowati museli. Nicméně wssedy tyto po- hromy sstastně přečkali, tak že z počátku XIV. st., ložž král Jan wojnu s Uhry wehl, wojstům jeho znamenité podpory stýtati mohli, až se jim za to sstastně ob- ménily, statky a lid poddaný nelidšy su- žujice.

Markrabě Karel obemždal práwo ochranné (Schirmvogtei), klášteru na nejwšě sstobliwé pánům z Bozkowic. K náklonu XIV. století a s počátkem XV. klášter tento opět w blahobytu swém hrkem klel, který stow nepohodlný za časů husitských i nejhluššimú úpadku dospěl.

Rebubel od msta, abyšom něco zbe položili o práwu (ústadu) ochra- něm w Cirkwi (Schirmvogtei). Je Cirkw měla statků pozemských: tudíž se stáwalo, že biskupové byli wplítáni do záležitosti, kteříž se nezdály frománwati se s duchowním úřadem jejich. Aby tedy wssedo glé pobežření od duchownstwa ob- wrátil, pomýšlil Karel W. obyčej, jehož již stáwalo, že z álon.

Za dob Merowingůw jednotlivé ko- steli a kláštery wplidly sobě swětšlé obránce (advolati), kteří přewzali po- winnost, své duchowní swěcence na soubu zasláwati. Karel W. tudíž wytknul moci zákonni: Biskupi a opatové at wywolí rozšafné muže, a sice pokud možno, ta- kové, kteří w tom hrabství, kde kostel ne-

bo klášter leží, své dědičné statky mají, za ochrance své.*) Ob té doby najiwaji se: advolati, wicedomini, defensores. Wo- winnost jejich byla, i prospěchu swěceného kostela nebo kláštera prohlédati; w čas potřeby před soudem již zasláwati; a branný lid biskupa nebo opata proti lou- pežníkům sousedům nebo proti nepříteli wúbec do pole wésti. Oni též w okresu jistém cirkwním práwo swětšlé ko- nali.

Tento ústaw, sám w sobě tak spast- telný, během času zwrhnul se téměř wssu- dy w škůně nesnestelné. Biskupové sice majice wysokého postavení we státu, na- ležli cest a prostředků, aby se těch cirkw- ních fojtů ubránili. Ale ne tak dobře wešlo se opatům a klášterům. Předně sice zemani, jinžto ochrana nějakého klá- štera swěcená byla, tento úřad proměnili w leno dědičné; a dále se snažili, aby co nejwíc možno užítu z kláštera táhli. Proto že jim patřila 1/3na pokut: tudíž libi neupstále i soubu poháněli, poddané klášterni bieli, od kláštera žáwali roboty, potah, ubytowání w klášterě, wžítu pro myslivce, loně a pšy, ano osobowali si i právomoc nad komonstwem opatorwým, a co bylo nejobtěžnější — oni sobě ustanowowali misto - wojty, které opět klá- šter musel wydržowati. Odtud přicházelo, že lidé poddani na statcích klášterních wice se báli pána wojta, nežli wlastního pána t. opata swého. Rozumi se, že opatové wsselijali proti tomu se bránili. W XII. století bylo zapotřebi nejpršnějších pokut ze strany papežů, a nejráznější podpory císařské, aby ústawy cirkwní před násilím a utiřlowáním těchto wyřiduchů — totiž wojtů cirkwních — byly chráněny a ob jejich úřadůw ofwoboženy.**)

Tak sstobliwé bylo wojstwu cirkwní klášteru Zábřadowidému, hnedle umblime.

*) W. Leopold Hansmann sepal bráma (bimabelni kus) „Zarořlaw“, které má za čelni osobu tohoto reka wlastenedého.

*) Capitularia. 802 Cap. 13 Baluz. I.

**) Schröter. Allg. Kirchengeschichte Band III. Buch, Capitel 14. S. 1329.

Od dob husitských až do doby protestantské
(1423—1500).

(III.)

Když král Sigmund všedl statky kláštera Zábřehovského do zástavy dal, (z počátku XV. století) nacházel se ovšem klášter ve stavu přestupném. R. 1422 obvolal sice vládcé této zástavování; a vsaz nemělo to žádného následku. K tomu přišlo na pomůženi, že klášter ob husitů byl zbořen.

Tyto klupy divoké, sílené vopravěly se na Moravu r. 1423. Zehobý stáli ve čele jednoty pánův a měšť moravských, králi a Církvi římské oddaných Jan Železný, biskup olomoucký, Přemel kníže opavský, Petr z Kravař, hejtmán zemský a Václav z Dubé. Když se blížil čas ob krále Sigmunda i veliké proti husitům ušpráve uložení: Čechové chtěvše tussim předejiti nepřátelů své, vedením pánů: Diviš, Viktorina a Hyňka z Poděbrad, a 2 jiných táhli spolu do Moravy a v měsíci červenci vydobyli tam mnoho míst. Zentrátě octnuli se před klášterem prámonstrátů v Zábřehovicích, zbořili této posvatné, jim pak nenáviděné sídlo tchovníků, a táhli do Olomouce. Wzavšše Přerov a hrad Kvašice položili se u veliké jile polem u Kroměříže. Preti nim sebravšše se biskup a páni strany královny podstoupili je bitvou velmi krvavou, v nížto ztráta s obou stran byla veliká, vítězství vsaz konečně i husitům se konilo. Kroměříž wzbala se, a mnoho pánů přišlo v zaji. Místo to vsaz nezůstalo vlehu v moci husitů; biskup Jan s novým vojskem přitroapil, a po krátkém boji se poddala Kroměříž epě biskupovi, a táboři obtáhli domů do Čech. *)

Vn teprv r. 1436 v Záhřavě mír prohlášený učinil konec wražďám a požarům wztetu husitského: tudíž není divu, že v tak smutném stavu sňce kláštera

Zábřehovského zůstávaly až do r. 1440. Tu teprv opat Matěj (1441—1450) začal z rumů stavěti nový klášter, a skutečně ho zase i místu přivezl. Těž měl zlástni dar ob Boha obratnosti u wjednávání, tak že se mu pobatilo, vsedl statky kláštera obcizené a pobrané zase zjiřati, začej mu papež Mikuláš V. r. 1450 povolil, aby berlu a infulu nositi směl. Po něm zase se walily samé nehody a nestěsti na klášter Zábřehovský. Páni z Doubravice jim pokradli dědinu Němčičky (u Sloupa; 1446) páni ze Zástiže-Chvalowice jim pokradli wšborné wino v těch Němčičkách a jiný zeman jim pokradl stle v Borkowaněch. Wojtstwi (právo obranné) měl pán z Bozłowic: a vsaz markrabě Jodol r. 1394 je dal Petrovi z Kravařů. Jiři z Kravařů měl též klášter v zástavě a Beneš z Bozłowice je mu do kláštera wplital. Z toho posly samé swárý, hádky, púhony, soudy ano i krve proliti a požary. Jiři z Kravař násilím obňal klášteru některé statky a poddané přísahou sobě zawázal; ano se smou družinou wlo mil je až do poswátých choděb kláštera Zábřehovského, zapálil je, opata pobil jako zbužnil a moc tu ložisil, a tak swatyni znectil. Přišlo tak dalece, že r. 1509 bylo 2 panstvo ochranné: páni z Kravař i z Bozłowic, až konečně Ferdinand I. r. 1539 je nawrátil Tobiaši z Bozłowic.

W tak smutném stavu octnul se klášter Zábřehovský v náslonku XV. století — nečteme nej o samých křiwbách a obcizených statkách, o žalobách a púhenech i soudy — i tomu i staveni samo bylo sbožen! — Tak v hmotném ohledu přišel klášter na mizinu! — Bohužel! nym, an pretestantské učení se rozširowalo, zabředl i v porušenosti mrawni, a jen diwem dospěl nějaleho pomazneni z pádu swého.

*) Polacký, díl III. kniha XII. č. 4. n. 512.

Od času novot protestantských až do obložení švédského (1500—1648).

(IV.)

Od roku 1506 — 1518 byl opatem v Zábřehovicích Ondřej, a po něm následoval přálát Jakob (1519—1537).

On byl před tím probosstem panenského kláštera prámonstrátek v Nové Vsi, a toto probosťství až do smrti podržel.*) Odhub ty první jeptýšky se dostaly do Nové Vsi, to se neví. Do Roudnického kláštera přišly z Leuňovic, a do Nové Vsi snad z Rounic. Je přálát Zábřehovský mival povzržen titul: pater abbas Nové Vsi: to pocházelo obtud, že řeholnicem tanejšším dával z kláštera svého Zábřehovického probosťky pro správu duchovní a hospodářskou. — Následce jeho Sigmund (1537—42) byl dříve farářem v Nové Vsi. Je pak byl bez vědomí klášterního hejta Tobiaše z Černéhoř a Zbožovic zvolen: byl to den velký své trýzně, vrahem jmenován a z večerádky přes schody dolů vyhozen; družina Tobiašova sáhla tu zbrani, ač trýzněný opat předstíral, že nemá býti ruffen nitr zemský. Právo to ochranné nad klášterem Zábřehovským obdržel císař Ferdinand I. Tobiaši, jeho vřšť ale užíváno. Tentýž císař octnul se v posvatných sýncích Zábřehovických za opata Urbana (1542—45). Tehdážde panovala náramná chudoba; nebo císař dťje 100 zl. mor. vypůjčiti, neobdržel jich, načež sám pro dva nováčky (novince) koupiti nechal na oběm klášterní. Za následce to úřad opatřím Sebaštiana (1545—49) r. 1547 přestlo jest právo ochranné kláštera toho na pána Wácslawa z Zbožovic, který z toho úřadu ročně 400 kop grošů ostatním členům domu svého musel vypláceti. Mu-

žet to tedy býti úřad výnosný a službička k ním připojena byla notná partička — Tento opat vyslal klášterní písmo war, kde výborný chmelice a voží ječmene připravovali chutné pivo řeholníkům, a poddaným jejich, a vřšť jen na milí to obvodu směle jejich pivo býti sřento- wáno (vřštěno).

Za času opata Jana III. (r. 1549—1558) zavítal opět císař Ferdinand I. v sýncích kláštera Zábřehovického se synem arcivév. Karlem, a když bratři na vojsku klášterního toužili: vzal právo ochranné Tobiaši z Zbožovic r. 1550.

Následce jeho Cyrill (1558—68) zaslal klášterní výřow a puštěné Bohumělice v Damboc na 8 let za 1700 morawských zlatých. Wita pak se býti nedostatečným k přemězení zlaty sřow se walici, vzdal se úřadu, a jil nábožně co farář v Scharitzu. Po něm

Raffar Schönauer (1568—1589) Tento byl wřetěný stavitel, a měl v tom kláštní zallbeni, když mohl něco stavěti, stavbu křiti a dokončenou wěditi. On wolenil ob husitů sřowěný klášter, chrám i konwent; — v Nové Vsi, kde před tím byl probosťem, opravil klášterní staveni; obdržel ob císaře Maximiliana II. i opatřimi Zelimslé v Čechách, aby s pomoci toho welmi sřstě opatřimi Zábřehovické opět obnoviti mohl. On wyslal i farzi dům w Hřlawě, který náležel do Želma; též splnomocněn byti k tomu ob stawi morawských wyslal onen krásný stawowský dům wedle kostela dříve dominikánského w Brně, jenž posud jest okrasou města, ač k jiným účelům již slouží. — Ale za jeho času wloubila se weliká spousta mravů do kláštera. Mřawa mravoni, sřtená rozpustilým učením protestantským, wplížila se i do těchto míst poswatných.

Biskup zajiřil Stanislav Pawlowský na tuto porušenost řižnost wěl a r. 1589 podkowětimu psal, že lito řeholnici, co z jedné strany dobrého wřstawi, nepřikladným řižowem z druhé strany

*) P. Karel Wagner we své knize: „Poswatné místo poutni we Řtinách na Moravě“ tvrdí, že we Řtinách býwal též panenský klášter prámonstrátek (str. 25 a t. d.) čemu wřšť učený benediktýn P. Řehoř Welný odporuje we swém zname-nitem díle: „Řičsl. Topogr. phie 4. Řltb. I. Band S. 195.

zase bořeji; (r. 1587) bez bázně a bez lázně (píše tentýž biskup) tu pohoršeni mnohých tam živi byli, a neřádům a výstupům mnohých se dopouštěli (r. 1589) pročej i na návrh téhož biskupa císař volou opata r. 1589 v lednu bez vědomí císaře přeheslyžatou nepotvrdil: načež v dubnu téhož roku zvolen opat Ambrož (1589—1597), kterýž byl zároveň opatem v Želivě, kde nebylo klášterního příbytku pro práta a duchovy obou ztenčeny. Ten opat vyslal mlh v Cimicích. Nástupce Simon Farkaš 1597 byl r. 1618 pro příliš nemázané živobytí ob Strahovského opata odestaven a † 1619.

Venedikt Waltenberger (1618—1645) nástupce jeho byl r. 1618 v Olomouci ob protestantských robitů narozen, a vsal přese vsedy přeláží, ob robitelů v cestu kladené stal se katolíkem, vstoupil do kláštera v Zábřovicích, kde byl vychován, potom na Strahově, kde byl mláďcem rytečného opata Vohelja.

Když v Zábřovicích za opata byl zvolen r. 1619: tenkrát živilo posílání stavů protestantských proti císaři Ferdinandovi II., horlivému synu církve katolické. Sešlo mladistvých opat dle povinnosti svaté k císaři příslul: brželi ho ob-

hájcové a welezrádcové po 9 měsíců v komnatách jeho jako vězně, vyhnaní řeholníky z kláštera, pokrabli v klášteře vsedy stvořty, klenoty kostelní i peníze; co kde bylo v klášteře, v chrámu a v konventě, vsedo pokrabli, staty zpusossili a jako u jiných klášterů, jich probali, čímž ztrpená škoba cenu 24.000 zl. přemyslovala. Také klášter sám byl zbořen, a teprv když císařští vyhráli na Bílé hoře, a následem toho zase císař Ferdinand II. obnate staty klášterům nawracoval, teprv ob r. 1629 začal se opět klášter Zábřovský zotawovati ob ran jemu zafazeňých. A vsal jich r. 1636 14. čerwna, vypukl w klášteře oheň, a konwent, špšty, stobely vsedo obráceno w rum a popel. Sotwa počal stavěti prálat r. 1642 novou prálaturnu: tu rothli Šwěd o wě do Morawy, borazili i Brnu, a prálat, propustil ostatní bratry do Uher a Rakous 5 bratrimu utekl se do ohraněho Brna, obdub r. 1645 do Wídně se utekl a tam 1. lujna téhož roku jessel.

Ob té doby opat kláštera Fradistlského u Olomouce, který rovně přeb Šwědy do Brna se uchránil, obhýwal za administratora „spáleného“ kláštera Zábřovského.

Po švédském obležení až do vyzdvižení kláštera toho (1645—1784).

(V.)

Když město Brno ob Šwědů udatným obbojem — 15. srpna 1645 generála Součes a studentů bylo oswobozeno: scházeli se r. 1646 bratři řeholní poznědla do svého domowa zbořeného, a 22. srpna wyposili dosawádního probesta w Olomě Rissi Laurenceta Pločara (1646—1650) za epata swého. Tento počal obnowovati n:prw hospodářské stavení. 21. března 1648 rothli prámonstráci zase do tohoto jessie na polo spuslého kláštera swého; a vsal téhož roku wypukl mor, a bratři ustranili se před ním k matce Boží pod ochranu do Řitín, zanechawše jenom 2 kněze a 2

bratry lajity w klášteře swém, obduž teprw přeb wánocemi téhož roku zase do kláštera swého jsou se nawrátili.

Zeho nástupce Bohumír Olénius (1650—1678) pobjal se obnowiti prálaturnu a stavbu konwentní ob Šwědů spálenou. A hle! wyborně umil hospodáti; behatstwi kláštera zase počalo se zmáhati, a chobilo sem mnoho žáů do škol klášterních. Nebo ob r. 1652 bylo zawebeno w klášteře tomto učení filosofické, a w říjnu 1655 učení theologické. Ze jsem weliká jila stuwujících musela docházeti na učení, patrnó z toho, co se zde r. 1658 přibýhlo.

Toho roku nastoupil císař Leopold I. panování. K oslavení jeho nastolení 14. července 1658 byla ješt promozována na outraty opatství Záhřbowskiého na tom náměstí před kostelem slavnostní hra, melni svělá a welšolépá pod titulem: *Dialogus super Canticum: Benedicite*. Přítomná byla wšedá silechta zemská a mnoho tisíc diwákůw. Studenti obřizávali před mlumou a 25 úvodů (introdukci), we kterých wšedly ty předměty, o nichž Zalm „Venebilité (148)“ zminuje, pohybowały se na jewissiti, a tak welšebily moc a sláwu Boží t. p. když přišlo t werssi „Chwalte Hospodina hory a wšidni pahrbkowé: tedh přes jewissitě se pohybowały malované hory a pahrbky, a jeden student mezi tím obřizával úwec o nich. Podobně přes jewissitě se střidaly moře, welšé ryby, oruzeni rytizowé a referé, planety a jiné předměty. K tomu wšeni bubny a trumpet, rány z moždírů, hubba kolit dni trvojici. Z pohybowall tehdejší lidé, že swět tomu wěřiti bude, žeby co talowého řdy bylo promozowáno.*)

Tento zbožný opat též s probosstem Nowotříšným wphali se na pout těchž roků a sice na náš morawský sw. Hřstýn, z čehož patrno, že w tomto nábožném muži, který t tomu i učení byl a w historii wlasti dobře vřočtý býti muel, wjelo něco z toho smýšlení, kterému za naššich dnů říkáme wlaštenectwí.

Dnť dbal welice o okrasu domu Božího, zjednal pro kostel znamenitou zářobu střibra kostelního (1 welskou switilmu, 6 swinců, 1 welský kříž a t. d.) mnoho stwostí a klenotů nakoupil, a mezi tím i uwnoho mššních rouch drahocenných objednal. Dále rozřizil chrám poutních p. Marie we Řtínách.**)

Pro kostel klášterni dal tento pečlivý opat 2 zvonů nové r. 1658, a ob r. 1661 počal stawěti klášterni kostel, jal ho až do dnešního dne tam spatřujeme.

We stambě pokračowáno tak ryhle a různě, že již r. 1669. 27. máje stalo se slavné swěcení toho nowého chrámu ob knížete biskupa olomuděho Karla z Richensteinu a první služby Boží w něm s newidancu sláwen konáno. Kostel ten až po dneš řeci, a ješt jeden z nejkrásnějších naší wlasti morawské. Tentíž opat wystawěl z wděčnosti lamenný náhřebek zakladatelům toho kláštera, který též w kostele u hlavního oltáře spatřiti lze.

Býl též muž učení a wědecký. Dn byl přitelem důvěrným statečného obháje města Brna, jegowity P. Martina Stredonia; podporowal wlašteněho dějepisce Pessinů z Čechorob, řdy psal knihu: „Mars Moravicus“ a dal wtyřstnouti w Litomyšl modlitebni knihu pod názvem: „Mario-Filus“ (Titel Marianský) r. 1668.

Max Pfendeler († 1683) obdržel ob císaře Leopolda w Wřich Turkm obnaté probosťwa tehle premonstrátské sw. Jana a sw. Řtíže pro sebe a náslupce swé.

Engelbert Hájek († 1712) obdržel w Olomoudu státek Zeseneč pro poutni kostel we Řtínách od pani ze Zářizlu r. 1702. — Tentíž uzwěl s Hájhradem duchowni pobratřímstwo (confraternitas).

Za dob Hugo Bartlicia († 1738) počali přamonstráci Záhřbowski, již bylo za jeho času 46 w kláštere, r. 1728 stawěti onen nádherný chrám P. Marie we Řtínách, který tam po dnes toli tisíc poutníků ve poswátýchch prostor swých wábí a pojímá. Staweno z důchodu nábytěho statku Zesenečského. Stawěl ho Wněnstý stawitel A. Ritz a r. 1750 dokončen byl a teprw r. 1771 poswěcen.

Tento opat zjednal rwno rouch mššních pro kostel klášterni. R. 1756 měl klášter 22.900 gl. dluhů, a 50.700 gl. lapitálů.

Předposledni opat Chřstosfor Matuška zemřel we Řtínách († 1777).

Posledni opat Záhřbowski sloul Michal Marawe. Ten dal wnitřel chrámu klášterního tou ozdobou opatřiti, která se w něm pobnes swěje, a statečný mofi přes Switawu blíže kláštera wystawěl. A řdy bylo wšedlo nejkrásněji dostawěno:

*) Letopisy K. Záhřb. 1660 Ms. Fol. 277. 281.

*) O slawné nupnějšho krásného chrámu poutního we Řtínách viz knihu P. Wagnera: „Poswáté mřšo we Řtínách na Morawě. str. 32, a t. b.

býl klášter ten vyhozen 24. Čer-
wna 1784.

Prálat žil nápetem ve Řitínách
do i r. 1818 dně své dočkal! —

Tak peminul klášter, při jehož
prvním svěcení byla svatá Elišbata —
a který podnes jest pomníkem zbožnosti
našich předků vlasteneckých.

Jak to nyní vypadá v chrámu Páně v Zábrdovicích.

(VI).

Horní chrám v Zábrdovicích „Ma-
nebowzeti W. B. Marie, jest jeden z nej-
pěknějších kostelů z novější doby v Brně
a kolem Brna. On býl vyhlášen na
místě dřívějšího chrámu, ob. Světu r.
1645 téměř zcela zbořeného od opata Vo-
humira Olenia mezi r. 1661—1668*)
wedenim mistra staviteckého z Brna Pavla
Wimbergera nákladem 24.000 zl., ob. o-
pata posledního Michala Marawe wšak
znamenitě obnoven a w nitru okrášlen a
w nové uspořádání Zwenku nad hlavní-
mi dveřmi na průčelí spatřiti 3 sochy sa-
menné sw. Augustina, Norberta a
sw. Michala, na hoře pak sochu matky
Boží. Průčelí též ozdobuji 2, bílým ple-
chem pokryté věže; w nichž jest 4 zwenů,
libozvučně souhlasících. Chrámu tento býl
3. května 1671 slavně wyświęcen od olo-
muckého knížete-biskupa Karla z Lichtensheimu,
jest 60 křesťů dlouhý a 15 široký. Hlavní oltár
má obraz nanebowzeti W. B. Marie,
jejž malowal wýtečný Raulpert z Widné
akademik; w pravo je socha sw. Augu-
stina w lewo sw. Norberta, z nichž onen
jest zakladatel života společného (kane-
nického), tento pak řečle přámenný kříst.

W pravo a w lewo poble ora-
torii widěti na stěně allegorické wšlady
býjím starozákonních na mocnost pki-
m lu w y křesťanůw Panny Marie.
W lewo totiž (jdeuce od oltáře hlavního
ke dwéřim hlavním) widěti přičetý P. C.
Esther 15, 12—19, jak přišla manželka
Esther ke králi Assuerowi prosit za záchranu
smě, „A když ona mčela, zdwihl
zlatou berlu, a položil na hrdlo
jeji a políbil ji,“ a na druhé straně

král Šalomoun, jak přichází k němu prosit
matka Bethsabe. K níž on: „Žáděj
matko má; neboť není slusné,
abych odvrátil twář svou (3 Reg.
2, 19—20).

W pravo a w lewo dále jest 34
stolic pro káropění bratři řeholních na
každé straně 17: nad stolicemi je nápis
w lewo na tabulce: „E h w a l t e H e-
s p o b i n a, n e b o d o b r ý j e s t“ (Zaluz
146, 1), a w pravo docelemi toho wersu:
„W o h u n a s s e m u b u d i j u t i s s e n é a
o j d o b n é c h w á t e n i.“

Mezi těmito sedadly (stalla) jest na
poblaze mramorový kámen, který přikrývá
tuchob do krypty, w níž jsou pochováni
bratři a přebstaveni kláštera tohoto.
Welmi pohutlivý nápis tento proto zde
jest položen, poněwadž už na mnoze chý-
zou přeseň osten a už těžko k přeceti jest.

Viximus, qui ante vos fuimus,
praelati et canonici Conventus hujus,
nunc pulvis et umbra et nihil sumus,
hic requiescimus. Fuimus, quod estis;
sumus, quod eritis; praecessimus, seque
mini. Orate pro nobis, ut nos omnes
ex pulvere quandoque resuscitet ex-
celsus super gentes Dominus (Ž. 112).
Po čestu: Žili jsme, kteří jsme před Wámi
byli; preláti a řeholníci konwentu tohoto,
myi pak jsme prach, sm a nic; zde ob-
počíváme. Byli jsme, co my jste; myi
jsme, co my budete; předešli jsme, wy
následowati budete. Wobleťte se za nás,
aby nás wšsedl z prachu wšedl wzkřísil
wznešerý nad národby Pán (Žal. 112).

W pravo meble sedadel w hoře
jest kazatelna; zowna na proti ní w le-
wo mramorový uáhrobek, kterýž poslední
opat z wděcnosti wybělati mecl zbožnému
zakladateli kláštera tohoto a kterýž žil takto:

Exuviae Leonis Comitis a Klo-

*) Jak počet nad oknem w chůvě z wentu
ukazuje: MDCLXVIII.

bouk, hujus Ecclesiae Canonico Præmonstratensium anno MCCX fundatoris ter munifici, quos Michael Marave abbas XXXVI. gratiarum memor in gratitudinis anathema augusto ex loculo ad isthoc monumentum transtulit ad aeræ vulgaris MDCLXXXII.

T. p. v řeči materšlé: Ostařky z hraběte Lwa Klobouckého, trojnásob obětivého zaklabatele (l. p. 1210) swatyně této kanonických prámenstrátův, jejíto (ostařky) 36. opat Michal Marawe, pamětliv jsa tolikerých darův přenesl s těsného stánku na důlžak věčivosti pod pením tento roku 1782.

Weble kazatelny jest oltář sw. otce Augustina, na proti němu w lewo oltář sw. otce bratří prámenstrátů Něrberta; dále w prawo weble oltáře sw. Augustina jest kapla sw. Anny, obraz na oltáři jejím jest mistrůvše bítlo malířského umění, obzřelště hlawa sw. Anny, matičky zbožné, pečlivé; — na proti w kapli jest obraz sw. Joachima oba obvěščeného Winterhalter; weble oltáře sw. Joachima jest kapla dosti prostanná p. Marie zcela podle wzoru obrazu Czentocho wské ho w Polsku, jak o tom authentica přiležná svědčí.

Poslední 2 oltáře pod křem představují w prawo sw. Josefa, w lewo sw. pannu Barboru (z r. 1820, 1821). Po těchto malbách není mnoho; pěknější jsou obrazy pod nimi sw. Leopolda a Emericha. Zcela pod křem jest w těsném wřhlentu wěžním oltář jatého Spasitele a na proti Boží hrob.

Malby na obmítce (al fresco) obřazeny jsou we dvou dlouhočtvercových tabulách. První w hlavní lodi chrámové na klenuti představuje přípravu k wzkoupení posolci lidského od Adama až do narození P. Marie, která tu slype na hlavu hřadowu. — Druhý obraz we presbyterium na klenbě představuje přípravu které se w nebesích konaly k nanebevzetí a korunování P. Marie. Wbíde 2 trůny připravené podle písma (3 Reg. 2, 40); též křemové anjelští pospichají oslawiti králownu svou, nesouce oznamy králowské: korunu, zetéž, purpurový plášť, též hubbu na nástroje wšelijaké provozice.

Býlo to na podzim loněšého roku, 22.

žáti na den sw. Mauricia, když jsem se ubíral za krásného jasného jitra podzimního po dlouhé Řídě (Reil) a po městě přes Smitawku k ctihebným wějším kláštera Zábrdowické. Blástním pocitem blížím se k budowám těmto, a litost žmocni se srdce mého, kdykoli pomysliť musím, že nějaký takowý klášter náleží do počtu těch w neblahých dobách wřzdwižených. Z ubíráím se do farního stavení, a ctihebnému p. faráři přebnáším prosbu svoji, aby mi chrám Páně otevřiti ráčil, bych dolíčiti mohl památnosti a ukrasu jeho krajanům a wlastencům mým rozmlým. Ctihebný kněz ochotně mi dal za průwodčího svého p. kaplana Pospěcha, kterýž hned pospichal se mnou do krásné swatyně, ano i p. farář za nedlouho k nám se přitowaršil, a mne slawou ochotnosti podporowal w wřhladu obrazů, a upozornil na to, co kde jest památného slawostliw jsa, abych na nic nezapemnul. Tu jsme společně četli a seřlawomali hrobewých nápisů na mramoru nad křyprou prámenstrátů; tu četli krásný náhrobni uramor zaklabatele kláštera p. z Klobouk a když jsme wšsedo přetli, prosili a prohlébli: rozjímali jsme w beside zahradní o wěších pomínuších, jak swět se mění, a jak to nyní wppadá we prstorách, we kterých z útroby zbožných synů sw. Norberta chovála žněla neustálá Hospobinu a Wanně přebahostlawené. Wychastlawán byw ob hostuného p. faráře ubíral jsem se dále obtud k domowu swému na wenzow k milé Květnici.

S Bohem, přátelé milí, Dítě Wám ředečné! Když jsem se domů wracel, zabíhala mysl má do středo wěku, a cestowal jsem w duchu po klášterech, a tak mne wšelicos napadlo, co jsem kdy čel, slyšel a sám přemýšlel, a obřahých přemýšlawání tuto k závěrce svého pojednání podávám lawlawym čtenátům.

Neprátelé klášterů přebhazowali „že se mniši od prwopocatečných prawidél řádu a úřlawu svého odchýlili —

Zda-li pak nynějších časů Evropa podobná jest pustatinám tebejšim? Tam kde nědy puřá laba byly, ourobna pole spatkujeme. Na místech sprostých chlawou

mě, mezi ty všohle hory, kde nutně rostlinstvo s uahým lamením zápasí, kde sněhem krytá pastvinná jenom nutnou vzhůru hovězímu dobytku a kozám poskytlují ještě nutnější neúrodné pole horanům, tu se také tvárnost lidská v podobných rysech objevuje. Slověl obrovské postavy, mohutného a stranného, v celku ale krásného rázu, ve tváři bitosti žitosti, v údech síla a otuženost, to je obyvatel hor a celý jeho životopis; v jádru a mratu svém zachoval doposavad ty způsoby, kterými již třetím a čtvrtým byl známý, a v národním* oděvu svém vystupuje dnes ještě tak, jakoby byl teprva před nebávnem ob Araratu přišel: na hlavě černého šes s cívky na způsoby turbanu štátem anebo tejšinou, prostý šel a prsa rozhalená, třeba by mu střechu na nich namrzla, volný, z bílého nebo šedivého sukna ušitý kabát (belača), černým širokým pásem opázaný, široké modré šroby pod koleny uvázané, na nohou pestře upletené opánky a vládné boty kolenice, barevnými páskami okolo šitě uvázané: to je stálý oděv horana zjevně na den světlý i ve svátek. A k domovnímu malebnému obrazu, neschází nic než ozbrojenost jeho: cívky, zagnutý, ocelový nůž jako meč dlouhý (hantžar), dvě bohatě vyplávané pistole a menší nářadí za opasem zastrčené, potom na rameně dlouhá, celá z železa slovaná a hojně ozdobená ručnice (puffa), dlouhá třesnová dýmka s malou sukou (čibuf), menší a větší šachy na štelu a na tabát, to je fundus instructus jeho, přes který se ušitá pláště žiněná houně s zájmy (štrula) přehobí, a tuto postavu doplňuje.

Co je již černá hora v národním ohledu jak součástí a se na hranicích dalmatských stýká s weleností naší rakouskou.

D prostranství a lidnatosti Černé hory, uvedeme slova Černošského Almanachu (Gylica r. 1835): „Největší prostranství Černé hory nelze přístně udati; přibližovací počet bude asi dvě stě čtveřicátých mil. — Obývatelstvo obnáší asi jedenkrát sto a dvacet tisíc duší, z nichžto dvacet tisíc proti nepříteli do pole táh-

nouti může. Všídní jsou kmene srbsko-slovanští jako jejich sousedé v Bosně a Ercegovině, Dalmatsku a Chorvatsku.

První vesnice jsou Njégussi, úhledné a zámožné rodiště panujících rodu, z něhož se vládky sám nazývá Njégob. Udolí Njégušské táhnoucí se od západu na východ přes hodinu cesty mezi horami Kršlac a Šanik nazvanými, činí kotlinu kolosem ohrazenou. Přes horu Šanik přechází se na východ do druhého dole, kde jest šelma místo vládky Četinje. Palác po jedno poschodí asi s třiceti okny, do čtverhranu hrabbami obezděné nabídní se čtyřmi Turky obnázými děli, v úhlech hradebních štelni může pro obranu a trome toho ještě šelma archimandrity, a asi deset nepatrných domků pro senatory, to celá Černošská residence. V kostele pečlivě pozůstávající přebývali vládky Petra, kterého lid všeobecně co swatého cti. Černošci počítají obývatelstvo řádku poblé ručnic, to jest poblé ozbrojeného mužstva, neboť u těchto hrdinů není občanem než ten, kdo nosí pušku proti Turkům, a chcete-li šelma pomýšlí Černošce bez pušky a bez krevproliti s Turky, to již Černošce nemáte. Každé ústí, každá štrba a úžina státní posvěcena je tisícem životů reťovských, a měru tuých jest i Turky zápas, neboť i oni jsou ponejvíce slovanští krev, bratři jsou rodem i jazykem Černošcům*) a rovní jim junáci, jen že poturčenci, a zajiště by Černošci nevydobyli jednou hlavou tři turecké, když jim hory nepomáhaly! —

Obraťme nyní pozornost na nábožný cit Černošců. Černošci vesměs jsou křesťané obrábů východního (řeckého) jako je posud většina část národu srbského ob nejbávnějšího mětu. Popově jejich, kteří služby boží po dědických zastávají, nelíseji se ob šrošty Černošců ničím, nežli je umění čistí liturgie (evangelium), ostatně jsou junáci na glávu, to jest vyteční vůdcové proti Turkům, jdouce v čele do boje a největším počtem hlav tureckých je wyznaménávajíce. Nechtějí niso nepříteli Černošcům surovou zaslíbenost v takovém životě způsoby, jestli oni právě

*) Z toho vidět, že jsou Slováci praobčvatelé v Evropě.

*) Viz: Záhledy Frontistůmům 1c.

to této jednáni nejžáslužnějši skutek
wiry své kladr. Důvod je západní Eu-
ropa před mickňhui pokroky púlměsice
trásla, poujili národové západní chyté
této wiry křesťanství proti zmiňujícímu se
hroznému nebezpečení a tenkrát zajisté
nebylo křesťanství žaslub nad za-
biveni Turků. V této vztřelosti cnoti setr-
wali Černohorci až do našich časů z hor-
livosti náboženité. Z ačkoliv se doposa-
wad ani turectví ani křesťanství ve svých
dějinách nezměnile, přichýlit se cimitisowa-
ný (?) západ snýšlením k Turcovi a ob-
vorátit své srdce od Černohorciů, uwer-
štem spláčeje jemu k wšiem Žihoslowauim
za čtyřstoletou obranu. Tak se časy měni,
že noni jediný w Europě křesťanský hrdi-
na Černohorec za nepokojného utěšila do
hor pomajowón jest, nečtuli za pouhého
divocha a loupežníka!

Tiuto lze wswětliti a ospravedl-
niti ngnějši postaweni Černé Hory mezi
západem a wýchodem Europy. Kterak
wůitřní cit náboženský a prawá lidstosi při
půwornu přirezenstí národu toho jest za-
chowána, jowi každým skutkem, každým té-
měř slowem, we wšem nýšleni a jednáni.
Černohorec nezná a netká o malicherné ná-
misty a potpory nauky ciřkowni, ale jeho
wira w Boha je tak silná a nezwaratná
jako ty welebné hory, které jsou mu obydlím
i ochranou. Wšjedno živení esudu lidského,
wsředky úžasy přirodni, wsředno neshléši
a wsředna radost, která ho potká, pro-
stána jest w mysli jeho newywaratným
wzpomenutím na Boha, které se w každém
pozbravení, w každém premílowení opaluje.
Jestli podobtácuti musím, že půst jako u
Erbů wůbec tak žaslšit u Černohorců
welmi přisně se zachowává. W celé Černé
Hoře je asi 200 popů, kteří jsou poble
srbského obradu ženati, a asi 30 mnichů,
kteři w klášterích po různu přebýwaji.
Dni se nelisí ob ostatního lidu ničím,
jsouce rolníci, pastevci, rybáři nebo bo-
jovníci poble potřeby. Jasitě jest celý
slaw náboženský na Černé Hoře nejlépe
naznačen slowy, které již dříve Karabžić
o něm byl pronešl: Černohorci jsou desí
pobožni, a bylíby ještě více, kdyby jejich
buchowensíwo bylo wzdělanější.

Štol není takových okolností na
Černé Hoře neni, wyjma jedinou na Če-

tinju. Zde jest také tiskárna, z které w
minulých letech několik důležitých pro srbskou
literaturu knih na světlo wysšlo.

Pole dusšewního pokroku obmejeno
je posud na welmi jednoduché zásewar-
šaci, které se hlavně též zřisrawění ně-
kterých starých obyčejů. Čem náležej o-
tmi c a čili etjimáni čenčat a žeu, jenž také
w českém dějepisu na Wětislawu se pře-
pomina, též esweta č. powsta, která se
bđičně mezi plemeny wřenawala, a to
co swotá powinnest potře přislemi: Kdo se
ne o sweti, taj ne poweti (kdo se ne-
pomni, ten se nepomni). — Wřezawání
tureckých hlav po birmě, které pak se na
tyčky wapichují, nemůže se w ngnějších
esolnostech zamejiti, an to jediný peručet
k hrdinské obraně pro Černohorece jest, kteří
slawu swou počtem nepřátelských hlav ta-
zirují. Turci za to přewyšují je obče-
jem takřka šidowrůstšým, obližujice čer-
stvou krew s uoie, jimžto Černohorece
byli žaslali. — Wěz i tato ukutnost swad
jij časem přestane, aspeň se zdá, že swer
ngnějšiho mladaření kure hlavně mirtu-
milowuň. — Tresty za weliké promítní
jsou welmi jednoduché: kuřto promítní
uštěři na tureckou půdu, a takového ušto-
la Turci ráci woidaji a wsíemožně darují,
anebo jest zastřelen, a raději se pedročí
hrdinskému trestu na hrdle nežli swad bití
anebo jalémuštolu potupnému trestu tě-
lesnému, který nikde není w užívání a za
nelibstě přitoři se powazuje.

Přičasto postawáme se, žaslšitě w
časě nowějšim w němedých nowinách, s
rozličnými úšubky o obywatelích Černé
Hory, které je nežtřida co pouhé barbari,
do společnosti národů ewropských nepřis-
lusšici, liči. Podžáji to ale wždy z hr-
bě neznalosti a newědomosti,
aneb z pobleho stranicíw a z nize-
lého žaslšiti. Žisto šofal jest, že ne-
žlazený národ Černohorců w mnohém
ohledu je libstějši, nežli tak mnohá třida
lidi tak žwaného ciwillsowaného swěta,
kteří k tomu ještě nežtřida se deinníwá,
že stojí w čele wzdělanosti. Žoujeni po
proslaweni jest wšiem národům společné,
nenáwist pak k tureckému jarnu jest při-
rozená a neměla by se proto lybati hana
na Černohorece, kteří poble wsřed popisů
očůžých swědků jsou nejméně loupežnici,

a ustrnutí, jakož nám německé nominativní do mozku cpe.

Cernohorec požítva úplné svobody, kterou si hájí od věků krávi svou proti mocným nepřítelům. Staletý tento poměr wířil jeho poraze — jako více méně všem jihoslovanským národům ráj jádnučivý.

Ku charakterisujícím stránkám powahy Cernohorce slusší přičísti w děčnou st. Wěčně cti památku hrdin w boji za samostatnost Horů padlých a opěvuje činy jejich, a křísťá řeč zwláště že hori ohebnosti svou i zpěwu o bojích a zápasích.

Cizinec, hranice Černé hory co hořst přetročivši, a bytby to i úhlavní nepřítel Turkel byl, považuje se za osobu nedotknutelnou, a užívá w plné míře práwa pohostinství. Při inkročení do prostého obydlí Cernohorce wítá tento hostia, položiv pramou ruku nejprwé na prsa, pak na čelo, i nebi při tom hleď. Žena pak složí obě ruce na šabrá a s nalle-něnou hlamou čelá, až byl cizinec tolem přěšel. Wespolek pozdravují se Cernohorci oběcijným „bravo“ neb „pomogi Bog.“ Po jednouchém přivítání pedáwá se cizinci dle způsobu orientálního láwa a čibut a ob té chwile zachází se s nim co s nejdůvěrnějším přítelem.

Cizinci není potřeba shromowati se dlouhé chwile; wynasnažít se Cernohorec, aby ho rozmluwami swými uslawičně bawil. Nabseně wyprawuje o hrbinských činech svých pbedtí, wděčnosti a lásta wolastědá býše z každého slowa; zabíhá do žřizeni státního Černé Horý, a be poměru mredých a politického stavu ruských národů w obzoru jeho se nalezajících.

Černá Hora nemá wolísta stáležo, prawidelně zorganizowaného; ale každý jednotlivec honosí se chrabrosti a žmujlostí. Spojená s těmito wlastnostmi neobmezená lásta i wolobodné wlasti a z ní se prýstici nenáwist proti Turkům čtní Cernohorce hrdinou.

Wálčení Cernohorců jest zcela jednoduché a nebalý by se o něm knihy psáti. Na první zvěsti o bližení se nepříteli spěchá blížě mužstvo s nesmírnou rychlostí na své místo. Hrož záleží w hanžaru, dwou pistolích a 5—6 střewicích dlouhé ručnici. Swých čtyř děl použi-

mají Cernohorci jen w nejrozhodnější době. Wojownici postaví se w průstřihu w ten způsob, že jen střed jest widitelný nepříteli; obě křídla mají postavení co možná křepť, přitom wšak více ku předu stojice.

Tak očekávají hladně blížících se, počtem obyčejně desetkrát silnějšího nepřítel. Turci postupují we dwou řoufech za sebou. Střez se byli na dostřelem přiblížili, přitwita je střed Cernohorců swými kulami, z nichž se žádná nechýbi cíle. Turci ženou oběcijně hněd na to útokem, střed Cernohorčtý poskupi zpět a přiláá Turky takto mezi obě křídla, kteréž stci smrt do jejich středu. Zestě ošamžit — a krutý boj, muž proti muži započal. Cernohorec musí zwítěti — jen smrt jest pro něho znamením pokoje.

Černá Hora má wládu obmezeně monarchickou. Až do roku 1516 wytonáwali wládu nad Černou Horou knížata swětská, od toho ruský roku přěšla wláda w ruce metropolitů a počíná řada wolabyl (biskupů), kteří moc swětskou s duchovní spojowali. Píw sám si s počátku wolabylý wolil; později stala se důstojnost wolabylá w robu. Něk u sšů bďbičnou. První toho robu byl Daniel Petrowič Nígus (1700). Z robu Nígusů powstali Cernohorcům wšoborní wolabarowé, jakož byli zwláště poslední dwa, Peter I. a Petr II., kteří s žitým wěhlasem nad národem panowali, sláwu jeho množice, o spořádanosti wlasti a wyzdělání Cernohorců moudře pečující. R. 1851 wyppusil poslední wolabylá Petr II. sledownou dussi svou w stáři 39 roků; nástupce jeho (1. ledna 1852) Daniel I. oddělil duchovní moc od swětské a panuje co kníže a pán swobodné Černé Horý a Wrb. (Kníaz i Gospedar swobodné Černagore i Wrbá). Znal Černé Horý swanem Černojewicem ustanowený jest dwouhlarý orel s dwěma řetunama; kníže Danilo rozmnožil jej korunowaným lwem u prostřed orla.

Cernohorci byli spojenci Ruska we wšech wálkách proti Turkům a Francouzům. Za služby prořázané a co náhradu za utrpné žráty obdrželi od Ruska roční peněžitou podpěrn, na počátku sotwa 2000 rublů obnášející, kterou ruský Mikuláš I. až na 40.000 zlatých zwýšil.

Na lomec záhodno, abyšom pobali

krátky nástin dějin Černé Hory. Černá Hora patřila k staroslovanskému křesťanstvu*) ježeto hyanc se sám apoštol národům dobýval (Řim. 15.) aťasťat mu přibýho obýmatelstva po bitvě na Resovém poli, kježto (dne 15. čerwna 1389) padl křesť cár Lazar a s nim takť mocně a rozšáhle cisářství, obřahující Erbslo, Dalmatske, část Albansia a Macebonie poplatnou Dpsnu a Bulharsko.

Po úpadku slavného Erbska do ru-
 kou prvoměřčích Turků nastala v kraji-
 nách těch nesčetelná libomůle; pročel
 ninezí křestové v poušaství uročiště ble-
 bali v nepřítupných krajinách hornatých a
 jimi se zalidnila Černá Hora.

Letu 1637 molen jest ob národu
w Cejpmi šhromážděného za metropolitu
Daniel Petrowic Měguš, jejj r. 1700
přestěil na to důstojenslwi srbstj patriarch
Arsenije IV. Jun počíná Černé Hře-
doba newa, neboť za jeho panowání
mestla země tato w užší smazeł se w r ú-
stajici Ruslon křiji, jejj carowé učinili
se obtud odhranci udatného, w národnem
i cirkewnim ohlebu přibuzněh o hrane
Černoherců; a tal ušálena jest poskupnost
wlabstj w robně Měgušské, která žulošše
býhem posledního wěku nesmrtelných zá-
sluh sočé dobrota o smcu mlašt.

Zacietel panewni wlohyt Daniele
byl polejny, totu ruskat 1702 wyslenana
jest na niem hanebna grada ze swany
Turku. Wtem zaumienko buzejit roglmowy
totiz pezwal jez i sobe Demir passa do
Pergorice, dziejo ho jal, do jalaite utwchl
a utrutyhny muskami strzgnil Zenom na
mnohestrannou jadosi propusit ho nelid-
sty Turci za wshplatu 600 dukatu.

Zna mile se wlabysa wrátil do Černé
 Hory, wyprawěděl ižned že žemě wšjedšo

turedě robiny, které se tu běžem číju kyp
usafily. To omšem nebálo se beze wšeho
nášill a proliti kwe, jmenowitě pět bratrů
Martinowiců eplácelo Turkům podobný-
m ufrutnostmi, jafch oni proti křestanům
sobě demowowali. Mládež turedá a wě-
stibo dílu násluě jest pofčtěna.

Když takto Černá Hora sprostěna
ještě svých barbarických hostů, do nížž mu-
sela se užž nabiwati wniřiti zřábň, obráti-
ti mladýsta Daniel wseřdu pěči swou tu
zwolebeni země, wladu nad ni rozřasně a
obežele weta. Pokořený šastier w Če-
tini jal se znoma stawěti. Š Wenátčany
zachowával dobrě přátelski, ale ta jnžž
pletič jejích kedřim se wpsřitřal. Wšec
uměl na wseřdu straně hájiti swou famo-
latsně, a Černá Hora stala se řed nim
bezpečněm účistiřem wseřdu neskastných a
prenášřerowaných Žibřslomanů.

Roku 1711 počal Petr Veliký válnu s Turky, i vypládal na tom pomoci křesťanských národů jim podobných. Vítěz přiležitostí obrátil ruský generál bratr Sawa Wladislawlewicz, rebem Erb, pozornost carovu na ubatý tmen Gernoherců, nacež Petr ubatý i nim trapaný jejich plufewnita Miloradewicze a kapitána Eufassewicze s přemoláním, no němžto wyžýwal je k spočenímui boji proti nepříteli křesťanstwa následujicimi slovy: „Srežto jiac ke k histerie náležiti přejměteli, kteral starobánni nassji brátowé, knížata i jini páncowé nejenom k wůli jozpfu slowomstwu wždych obzwlastni cti pojimali, nýbrž i wítěžslivim swé zbrané až do nesprawedliwého a tyranského swého pdrbeni po celé Evropě se přeslawili: přecež sluffi se na wás, abyste na tomto ob Woba wywoleném čase za přislawem beččenských přebů slawých starou sláwu jejich obnowili, spojice se s nassim wojskem, a ožbrojice se wewněm proti nepříteli bojomali za wíru a wlast, za čest a sláwu, za swobodu a nezáwislost jal swou tat i potenskú smých.“

Toto přewolání nalezto radosného
ohlasu mezi hrdinstvými obywateli Černé
Hory, kteří proti úhlavnímu nepříteli
námému ueměli posub žádných jiných spo-
jenců kromě Venáťčanů, přátel to welmi
o bojoetných. Svolé s welikocným
carem ruským oslawmán jest národním
písňemi, a celá Černá Hora pozdwišla se

*) Domněta jako by Slovane se do nyníš-
ších bydlišť byli přišelohovali asi okolo pá-
tebeho století, ukazuje pravdě podobnejšimu
necojššimu učení ustravnych bishof klav,
že jsou (Slovane) praob v atele E-
uro py. Slovo klir či klur, známe juž za
dob predkřštorých slojeno jest z korene kl
(klina, krajina klinaia) a z kougorety ir aneb
ur, jako ve slowech kaur, mehir talst atd.
K objasnění otázky zda: jsou Slovane přiš-
leobkami v 5. století aneb zdej v Europe
bydleti přeb Christem Vánem nemalo přiš-
leob Dejiny reči a literatury čestlosťosnanj se
ob **W. Smberg.** —m.

proti Turekům. I museli Turci sít své rozdělit a četným vojskem obsadit Albánii a Hercegowinu, aby ty krajiny uvrátili před Černošenci. Tam nabyla veliké výhody ruská vojska postupující proti Turekům, nicméně dal se Bet v Brutu obklíčiti od nepřátel, což mělo za následek zavržení poloje, v němž ani zůstaty nebylo o Černošcích, proti kterým obrátil se brzo celý vyšet Turek.

Roku 1712 vyslal sultan Achmeta poslati s velikým vojskem přes 100.000 mužů proti Černé Horě. Vládky Daniel sebral vojsko své bojovníky, táhl Turekům naproti a přemohl je v náramně krutém bitvě. Porážka jejich byla tak veliká, že pověst ubývá počet zabitých na 40.000. Poráženi Turci rozpršeli se na všechny strany, a Černošci s přesahem vrátili se domů co slavní vítězové.

Dvě leta po tom měli Černošci zakusiti ob Turků strážnou penzi. Pověstný vezir Duman Suprilic vedl proti rekovištním horákům neméně než 120.000 mužů vybraného vojska. Při vsi té šle ale mjal ještě na pomoc válečnou leš, i přilákal k sobě 37 předních náčelníků černohorských, s nimiž smlouval se o pokoje, podávaje jim výminky přijímavé. Náčelníci, dříve se oklamati vylázejí domů po posled, aby se šromáždění zatím bojovníci rozestli, poněvadž zavěst jest mir.

Co když se stalo, dal vezir vojsko náčelníků zadržet u smrti a ze tří stran vtrhl do Černé Hory, která byla bez obránců. Turci uťrutně rábili městem i ohněm, a též nečasto nově vyhlazený klášter Cetinjský spálili. Mnozí Černošci utekli se do Dalmacie, v jejímž brzení toho času byl Benátčané, vybraní jsou ruská Turekům, kteří vojsko mužské pobýli, jenž paš do zajeti mžali. Vládky utřhl se v jedné státi jejich. Páse a plně prošel Suprilic Černou Horu až ku pomoci abriatickému, i oblékl sebou přes 2000 zajatých.

Alle již o rok později (1715) do byli Černošci, spamatowavše se zatím od nehody své, nového vítězství nad Turky.

Abj obdržel užalé náhrady za škody r. 1714 utrpění, odebíral se vládky Daniel do Rus a Petrowi Velikému,

terý mu dal 160 záslužných penězů i rozbání mezi nejúdatnější bojovníky, a tu podpore pobohelých přiměřenou sumu. Jinou sumu ustanovil ear na opětavé vyhlazení kláštera Cetinjského, jejíž nad to nadal úrokem 500 rublů, vedle barů mu učiněných na rouchách a kostelních nádobách.

Wlák Černošci za vládky Daniele ještě přemohli boje s Turky, o nichž zemituňji se zmluovati obmezenosti msta nedopouští. Dost na tom, že zůstávali Černošci na větším díle vítězi i nad mnohočetnými vojsky svých nepřátel, čímž sobě veliké jmeno získali.

Když Daniel po dlouhém a slavném panování cítil na sobě ochabeni tělesných sil, ustanovil za nástupce svého Savu Petrowice, svého bratrance, jejíž patriarcha Mojiš Čarla posvětil za arcibiskupa. Národ z úcty k milovanému panovníku svému neodporoval novému tomu potábtu, a nový arcibiskup Sama byl vládkovi až do jeho smrti pomocníkem u veřejné správě, načež r. 1737 nastoupil vládu vlastním jmenem.

Vládky Daniel byl muž světečného, povahy různé a důstojné. Dvůlákště chváli se pti něm velké výsky plnění daného slova. On byl obnovitelem svobody černohorské, kterou slavnými vítězstvími trvale dowedl upermnit.

Gned na začátku panování svého bylo Samovi brániti se proti obnověným nájezdům Turků, které ruská udatně jsou obdrženy s důstojnou ztrátou nepřátel. Také Sama wážil cestu do Rus i obdržení peněžité podpory, a ob císařovny Alžběty štědré jest obdarován.

Namrátivo se do Černé Hory zvoil si vládky Sama ve srozumění s národem za pomocníka ve správě země bratrance svého Wasilje, který, od svého patriarchy na arcibiskupství posvěcen, ob r. 1750 vládky začal se ujal, an Sama trávil pokojné dny své v tichém ústupu klášterním.

Wasilje učinil rozličné opravy ve mltktním zřízení a vedl šťastné boje s Turky, kteří jmenovitě r. 1756, umrhše se s velikou mocí na Černošce, utrpěli v několika bitvách znamenité ztráty, jižto samy bohomady až na 40.000 mužů

páčili. Nesluffelo by nezpomenouti zde hrobního skutku černohorského bohatra Nikče Romanowice, který toliko se 40 druhý odvrátil se vraziti do tábora tureckého čítajícího 30.000 mužů, dleto přepahl posafete w jeho stanu, obklopeného ob svých agů a bebů, a s několika předními jeho důstojníky jej zabil. Naspět profesal se Romanowic handžarem strže daw Turků, a wšak jenom se šestit druhý nawrátit se k svým, křváceje z mnohých ran.

Ja přikladem svých přeběhůců odebral se též Wasilije r. 1752 do Rus, dleto jej carowna Aljžeta behatě obdarowala. Na to konal ještě brě cesty do Rus, při čemž mezi jiným i to sobě wymohl, že jistý počet mladších černohorských přijat jest do wojenských ústavů ruských na wychování. Při posledním svém po- byti w Petrobradě rozkonal se Wasilije a zemel w břenu 1760. Za nástupce svého označil mladého svého bratrowce Petra a Petrowice, který je nalezal při jeho osobě a semuž carewice Namel dal udišiti přiměnět k tomu wychování.

Po smrti Wasilijowě spadlo bře- meno mlády znoma na mladšy Samu, který už dávno mu byl odwykl a slabou toliko rukou držel její otěže.

Minice použili tohoto wstlawého stavu věci, spojili se Turci s Benátčany proti Černohorcům, a r. 1768 s tři stran silišiti Černou Horu. Míst toho času Černohorci welikou nouzi o stělwu, neb Benátčané nepouštěli žádného prachu do Černé Hory. Ale ubatni horalé u k o- t i s t i l i, čeho se jim nedostávalo, na Turci, načež porazili je w křwaré bitvě, kde 3000 Černohorců obdrželo slawé wítězství nad 60.000 nepřátel. W té bitvě ponejprw proti Turkům besowal petonmí slawů mladšy Peter Petrowic, který sám znamenit dal k jejímu početi. Ztráta Turků byla nesmírná. Bohatě ložili wítěžů záležela w 3000 koni, 1300 stanů, mezi nimiž nalezaly se šany wežirů, a welikých zásobách potravních i náležitých. Tureckých hlav uležáno bez počtu.

Roku 1769 nastala wálka mezi sultánem a cisarownou ruskou Kateřinou II., kterážto wyprawila do Černé Hory sui-

žete Dolgoruckého s nowým prowołáním k udatnému nárobu.

R. 1782 zemel mladšy Samu a na jeho místo nastoupil Petr I., její metropolita Karlowich Možijš Putnik za arcibiskupa posmětil. Z Karlowic odebral se nowý mladšy do Widně hledat pomoci proti wežiru šabarskému Mahmutu Bussattijowě, který chystal se ke wpádu do Černé Hory; awšak prosby jeho byly oslyšány.

W neptitomnosti jeho použil Mahmut nesmornosti wzniklé mezi náčelníky černohorskými ku prospěchu svému, a nestěsti, jaké se mladšy snažil odvrátiti od své wlasti uchážením se o cizí pomoc, potkalo ji w plné míře. Mahmut wpadl do Černé Hory a bez odporu dostal se až do Cetině, jejíž klášter oloupil a spalil. Voplentw celou zem a wzaw znamenitě wypalné ob rožičných mší, wrátil se domů s welikou ložíši.

Petr nalezl při svém návratu celou zem w nejwětším zmatku: množili wěsnic bylo spaleno a obywatelstwo mezi sebou nesmorně odvádělo Turkům haraž (daň z hlavy) na znamení pobdauství. Mladšy bez přebení swolal nárobní šrouadžbění (Rupstinu) a s různou wýmłwností dožezomal potřebu swornosti. Na to sám cestowal po celé zemi a nepřátelské strany spolu mšil. Tak pobatilo se mu bez weliké práce, obnoviti jej opěť k obraně swobody své. Černá Hora prohlášena jest za swobodnou a Turkům daň odepřena. Z jinak stal se Petr dobroblucem národu svého utwedením do Černé Hory z mčat, jejížžto semeno byl přimezl s sebou ze svých cest.

R. 1788 wypukla wálka mezi Rakouskem a Tureckem, w níž jak obyčejně také Černá Hora se zúčastnila. Rusko, jakožto spojenec Rakouska, wzwalo Černohorce opětným prowołáním do jbraně, s rakouské pať strany poslán k nim pobplufowuit Wukasowic, ble jehož nárobu měla wálka býti wčena. Rdyž ale wšprawa Wukasowicowa proti petownosti Spuži se nezbatila, wzniklo mezi nim a netrpělivými Černohorci nedorozumění, které weblo k násilným wšlupům. Wukasowic wrátil se do Rakous, a Černo-

horci webli bašši wálku sami o sobě. S nímž pozbrojili se proti Turkům i Nisissiané, kteří, na wětším díle uprchli z Hercegoviny a Bosny na pomoci oslebi, wždy zachowávali samostatnost svou, známi jsouce pod jménem Ušofů. Aossaf mimo jebnostlivé dosti trvaně sřawátý w celě té wálce nie rozhoducho se neudálo. W miru sřstowském, roku 1791 ob Natusšanů a Turky zawřeném, uznána jest ob oně mocnosti Černá Hora za provinci tureckou, a obywatelé její za poddané wšestě porty.

Nyni obnowowali Turci pokusy své o podrobení Černé Hory, ale ne s lepším prospěchem než doposklo býwe, neb Černohorci a spojení s nimi Ušoci udatně poráželi sebe četnější záhup swých nepřátel. Bpiti nyní docela obkládáni na wlastní síly. Ale při tom při wšem dowešli udatný národ obolati wesserým útokům swých nepřátel.

Roku 1796 obdrželi Černohorci slawé wítězství nad štabarským wezírem Karou Mahmudem. Aossaf téhož roku ještě wrátil se wezír Mahmuib s wojiskem mnohem silnějším než býwe, přetročil hraniice černohorské a obsadil některá místa. Tu wladyla Petr osobně webl proti němu do boje hrblny své, i swetena jest bitwa trwawá, we kteréž utrpěli Turci porážku ze wšech nejžáhubnější. Wezír Mahmuib za žiwa jest zajat a hlawa mu sřubena, weble uže pabla tu 26 předních náčelníků tureckých. Co Turků nepabla w bitvě, zabýnnlo na útěku buď w řece Moruči buď pod hanžary sřabojících se wítězů; ti křki zachrautili žiwot, rozprchl se na rúžno. Ze wšech stran přáno wladylowi sřetěti k tak slawonému wítězství.

Nyni, bdy wšedlo ubezpečení, které Černohorcům zwenči hrozilo, sřastně bylo odwráceno, mohl wladyla Petr obrátiti žetel svůj k wespotečným wítězním opravám. Téhož roku počtén jest wladyla ob ruského cara za wítězství své nad Turky kádem Alessandra Něwského, a rof na to ustanowil car Pawel, Černohorcům roční pomoc 1000 dukátů.

Méně Černohorcům přiznawým prokázal se Pawlůw náhupce na trůnu ruském, Alessander I. U toho podobklo se

pletích plnému archimandritowě Wučetici osočiti wladylu křiwými žalobami. Wšaf wladyla Petr uznán jest za osprawedlněného, a lžiwý osočowatel jeho do Sibíře poslán.

Brzo potom zapletena jest Černá Hora do wálky napoleonských, bdy obywatelé krajiny kotarské, která po pádu republiky benátské Francouzům se dostala. ob wladylu pomoci žádali proti cizincům. Toto wzjwání bylo welmi láfawé pro Černohorce, kteří sři dáwno olo měli na toto přimot. Přistaweni kotarským bři by sobě otevřeli suadné spojení s wesserým wjdělaným západem, což by muselo zajistě míti důležitě a blabodárně působení na jejich státní a společenjité wywotnutí. Protož wladyla Petr ochotně se uchopil té přiležitosti, i sestoupil s hor swých w únoru 1806, ano tžmž čajem přistálo ruské wojsko, s kterýmžto společně postupowali Černohorci proti Francouzům.

Francouzské wojsko přinuceno jest po rozličných nebhách zawřiti se do powosti kotarské, křežto je Rušowé a Černohorci oblehli. Dobýwání Kotara potracowalo s prospěchem, pokoj wšaf tilský, w němž prowincie kotarská Francouzům jest nawrácena, učinil mu konec Černohorcům u emili. Wladyla Petr, na uznání zásluh swých we wálce proti Francouzům, obdržel ob cara darem bilou biskupskou čepci s diamantowým křízem.

Wladatem francouzským byl Marmont, který seznaw udatnost Černohorců a wštěčnost wladylu Petra, snail se s nim wejiti w úřši swaze. A tomu konci pozwal ho k sobě pod gamintou urowadní poměrů hraničních, a wladyla w četném průvodu ozbrojených Černohorců obebral se do Kotara. Bdy wešel k francouzskému wábrci, poslawila se se bwetím sřáží Černohorců s wptajenými hanžary. Rozmluwa, kterou měl wladyla Petr s Marmontem, jest pamětihodná. Přetwřím tágai se ho generál, nač wjal s sebou tolik okřojentého lidu, křežto se ničeho nemá obáwati. „Nebojim se ani zde ani křesliw jinde,“ odpowděl wladyla, „ale lid nebá mně wjiti samornému.“ Dále řekl Marmont: „Wjite buchowini osoba, tatowé nenáleží moc

světšlá; hleďte si raději cirkve a bohoslužby;" nálež s důstojností pravil vláda: "Obojí moc jest mi svěřena od lidu. Nevím, jak to jest u Francouzů, ale u nás jest zákonoborná moc při národu. Dokud národ bude chtít, povedu obojí úřad, a prámo toto zachovámati budu co věrný syni svobodné vlasti." Když potom Marmont obrátil se na Rusy jako barbari je zlehčovali se snažil, pravil k nim vláda: "Bane generále, nesáhajte na svatyni a slávu nejvyššího národu, jehož vládu jsem i já jsem. Rusové nejsou našimi nepřáteli, nýbrž našimi bratři! jedné s námi víru a jednotu plemene." Konečně vytkl Marmont Černohorcům divokost a nelibost, poukázal nepřátelům svým ukeřávají blavy. Proti tomu ozval se vláda: "Pane! národ Černohorský jest hrdinský a šlechtitný, a bojuje pro drahou svobodu. Je nepřítelům svým ukeřává blavy, jest pravda, ale on tak činí jen svým utišovatelům, kteří národ francouzský vektějně blavu štal svému zátemnění tráti." Tato slova velice došla se Marmonta, který hrdinově zvolal: "Až dosavad, vláda, ragyvala je země vaše černou, od nyníšší ale nazvána bude krvavou. Moc francouzská zaplaví ji, i utáže vodu, je jest nad vaši divokou ubatnost." Vláda odpověděla neohroženě: "Toho náše jádal jsem se dočkat, aby ubatnost vaše osvědčila se proti tomu, před ním, vojima povstání jemu (Rusko). celá Evropa se třese, a tak aby sláva Slovany po celém světě se rozhlásla. Bude-li naše Hora nazvána přijít Červenou, dostane jméno své zajít ob krev, kterou naše státní obarví krev francouzská!" — To ká opustil vláda Marmonta a navrátil se do Cetinu.

Po celý čas, co drželi Francouzové obsazený Kotar, snažili se všemožně ziskati sobě mluh na Černou Horu, což když je jim nikterak nešlo, štimali proti ni Turky. Až do r. 1813 museli Černohorci brániti vlast svou proti neustálým útokům jeduch i druhých, při čemž stěle osvědčili statečnou brátnost své. Dotčeného roka, v němž celá Evropa povstala proti Napoleonovi

po nešťastném jeho tažení do Rus, objevil se v abriatickém moři anglické loďstvo, které ve spojení s Černohorci mělo udeřiti na Kotar. Vláda sestoupil s hrdinskými zástupy svými s hor, a porazim jednotlivá francouzská oddělení, obklíčil Kotar po suché zemi, co zatím loďstvo anglické posílalo se před přístavem. Mezí náčelných černohorských a obyvatelem přimoci kotarského zavázána jest smlouva, v níž toto přímoci podbalo se vlády kovi a p.kivtileno k Černé Hore. Se zprávou o tom spojení poslán do Petrohradu cara Plamenat, aby nomý stát poslal pob ochranu cara Aleksandra. Ku konci roku viděl se Francouzové přinuceny postoupiti Černohorcům Kotaru pod smlouvou, nálež v několika dnech i loďstvo anglické odplulo, zanechavše provincie kotarské v ruku vládylových.

Největější přání Černohorců zdálo se vyplněno; ale bžh věci neměl trvání. Sjezd viděních přifoukl Kotar i s celou jeho přimokim právem Rusofu.

Marné ucházel se napotom vláda u ruského dvora o vyplacení ročních 1000 dukátů, siceuých Černohorcům ob cara Pavla; syn jeho Alexander neměl žádného soucitu s hrdinským údobem, který v jeho vltách byl proléval nejdražší svou krev. Zatím používal vláda pokojných dob k upravení vnitřního pořádku; ale r. 1819 musel znova zbrojiti se proti Turkům, kteří opět obnovili své vpády do země. Porážka, jakou utrpěli ob Černohorců, ochlabilla jejich krev na delší čas, tak že za ostatních let panování vlády Petra Černohorcům pokoj bali.

Roku 1825 dojel na ruský trůn po smrti Aleksandrově car Mikuláš I. měl rádobol ubohých Černohorců, jtmž obnovil otčím sibi roční podpory peněžité a spolu všechen po tolik let jim zadřemý plat vyplatil řájal.

Roku 1830 zemřel vláda Petr u vysokém státi, ještě v poslední chvíli národ svůj jednaje a svornost i bratřskou lástu jednoho i druhému na srdce mlaba. Nad mrtvolou jeho přisáhali náčelníci černohorskí s mlučenci štimem položensmi, že je ští věrně zachováti ble poslední vůle svého zvěčného hospodára.

Vláda Petr I. byl zajist nes-

slavnější panovník černohorský. Nalezneme při svém nastoupení zemi v nejvyšším zmatku a odporu Turskům podrobenou, dovezl to ni utvářiti zákonu pokádel a posílil její samostatnost střejejšími vztěhovými než kterýkoliv jiný předchůdce. Ano on by ještě mnohem více byl býval národů svému, kdyby úmluvy diplomatů nebyly ho obmezily v neutrobné hory jeho, obloučily ho vesleho spojení de vzdělaným západem. Měl on veslechný vlastnost moudrého vladaře i vztěchného vojvodu, a duch jeho byl rovněž osvěcený jako srdce jeho sličetné a dobrotné. Památka jeho na věky potrvá u vztěchného národu, který již čtyry leta po jeho smrti přijal ho mezi smát i oslavuje ho v písni svých co „hvězdu Černé Hory.“

Za nástupce byl si Petr vymohl bratrance svého Mlodoje Petrowice. Ten, posvěcen v Petrohradu na biskupství, nastoupil nyní vládu pod jménem Petra II. a dříve než nastoupil do spěšji svého předchůdce.

Čas začíná nová doba, začíná známení jest snahy, seznámiti Černohorce s vzdělaností evropskou. K tomu konci jal se nový vláda předemstím jiným uváděti přiměřené cprawy v státním životě. Vláda první přitvářoval Petr II. opravdovně horších cest, aby ulehčil vnitřní komunikaci a též spojení de sousedními ruskými zemi. Všechnožně snažil se vysládniti barbarství obyčej i v a v e p o u s t y a narovnat pobdané své, aby žaloby své vznášeli na pokádné soudy. O vyčerpání mládeže staral se uváděním národních škol.

S Turky vešel Petr II. s k a s t n é boje, o nichžto zevrubně vypravovat není zde místa. S Ruskem šel v dobré srozumění, ačkoliv neuchyl vždy zabrániti, aby Černohorec na křivkách svých tohých nepřekračovali z bdy hranic tohoto státu, z čehož nejednou povstaly křivné potyčky, které však posazbě zase přičiněním m i r u m i s o v n é h o vlády pokojně jsou vyrovnaný.

Roku 1837 vyslal car Mikuláš vlády roční plat 9000 dukátů a daroval Černohorcům velikou záslužbu obilí.

Kol po tom, za přičinou vpuštění

vání hranic mezi Černou Horou a přiměkním totaršým, stěhly se púty mezi Černohorci a ruským vojskem, které na obou stranách měly za následek důtklivé ztráty. Rozmířly tyto vyrovnaný jsou teprv ku konci roku 1840, kdežto Černohorci posoupili státu pruh země daleko do provincie totaršské zasahujícího za přiměknou peněžitou náhradu.

Následkem neutrobnosti země často trpělo obyvatelstvo Černé Hory ob hladu. Může tato příčina je i opěťovaným nájezdům na tureckou půdu, aby sobě utvořili potřebné potraviny. Z té příčiny též nepřestali se potouseti o opa nová ní úrobných rovin sou sedních, které bruchby náležely k Černé Hore, avšak ve válkách obni odtrženy byly. Vláda velikomyslně z vlastního jmění ulevoval bídě národu, a též car Mikuláš posílal Černohorcům sličné dary na peněžích a obilí. Nicméně nestačilo to pomoci veslebecnému nedostatku, a mnoho rodných černohorských vysládnělo se do Erb, kdežto volně jsou přijaty ob tamější vlády a vysládná jim nová sídla. V osudném roce 1848 nabídl se vlády sličnému Ruskému poslati 10.000 mužů na pomoc proti nepřátelům Slovanská, Arabům, kterýchžto však nabídnutí bád Seláčic nepřijal.

Ob roku 1849 počal vláda čuravěti na plících, protože hledal úlevy v mírnějším podnebí. Na cestách ku poslepsi zhravil svého konaných navštívil též Rim, kdežto nad míru volně přijat byl ob svatého otce, který mu dal náležati veslechny památnosti nejslavnějšího na světě města. Na památku pobytu svého napsal vláda vlastnoručně u bád Smpto-Petršého chrámu bářku se etl a oslavě nejvyšší bytosť, plnou vzneslechného zápalu.

Rebys však pomoci vlády, nemoc jeho zhoršila se znamenitě, a 31. října 1851 vypustil Petr II. sličetnou svou duši, máje věku svého toliko 39 let. Na smrtelné poslell za nástupce sobě ustanovil mládeže bratrance svého Daniele, a náčelníci černohorští sibišli splniti vůli umírajícího svého vlády. O soukromém životě svým učinil Petr II. po-

Տե՛ղն ընտելութիւնս քեզ յարմարեալ ընտելութեան քեզ
 Եւ յարմարեալ ընտելութեան քեզ յարմարեալ ընտելութեան քեզ

Charakteristika*) tohoto posledního duchovního mládece nad Genou Horou vysvětlit dostatečně a z podobného vysvětlění horlivého jeho působení in duchu osvěty a lidství. Že se mu nepodařilo, za 20 let svého panování národ patriarchální úplně namylouiti k formám vyblázněného světa, tomu nikdo nebudě se diviti, kdo pozná, v jakých okolnostech se národ tento nalezá a jak zvolna takové proměny se dějí. Dostí, že položil základy velikému bitu, jehožto pokračování jista- mena bít muji všemuh přimluvíš.

Wladyka Petr II. náležel k čel-
nějším bávníkům slowańským, žákem jsa
slowańského srbského básníka Šimona Mlu-
tuhowice.

Události černohorské za panování
Danilova jsou sice dosti bohaté, avšak
je mluvením pomijíme, jestliž jsou čtenář-
stvu z novlin poněkud známe a pak ne-
trvůžijon jesti žádný celek. Místo dal-
šího vysvětlování dějin černohorských pro-
nášíme k závěrku srdečné přání: Až by
hrdiuný národ ten brzo našel útěchu
tam, kde se jeho slavného polobýdymel
Petrowi dostalo přivítavého pohostinství
— to přání! — mluví u řády cirkve

*) Viz Dvisejníka 1. sv. roč. 1850, Obzor
pač Moravana ročník 3 a 4. Spisům těchto
ku sestavení pojednání tohoto použiti.

sm., kterouž takto opětuje katolický náč
bájník:

**Skálo, milá skálo, proč tak stojíš
vzdorně?**

Přijdou na tě valy, skloněš přepokorně.
„Již ten divý příboj dávno do mne
bije,

Ale moje rámě málo toho čije.

Vseden príboj divý jen prach se mne
smývá,

Tím má hleba jenom lesku ponabývá.“
Skálo, milá skálo, nevzdoruj v své
mdlobě.

Přijdou různé blesky, potrou blavu
tobě.

„Písemno se mnoho blesků přehrnulo,
Podstatou však mojí ještě nepohnulo.“

Nejsem já ta škola, která se hned
puká.

Když se jí jen dotkne blesku rázná
ruka.

**Christa, skály věčné, sňa semnou stojí
Proto se má hutost nikda nerozpojí.**

Blesk, co do mne bije, jenom střebe
páru.

Kterou na mne soplí starý strůjce
světů.“²)

* Veškerých básní p. Subilových chystá se druhé opravené vydání ve dvou svazcích, načež dšst. a velezasloužilý p. skladatel ku vydání svých nových básní v třetím svazku přikročí.

Bouře a ticho.

Od Methoděje Halabaly.

K taurickému pohoří
Pěna vln se valí,
Bouře hučí na moři
Hladina se kalí.

**Jako zvony zvěstují
S věžo smutné hrany:
Tak i vlny bědují
Vůkol na vše strany.**

Bědují, že katové
S obětí se blíží,
Tam kde skalní břehovi
V hlubině se zhlíží.

**Klementu již svatému
Kotvu přivázali,
A pak tělu drahému
Ve vlnách hrob dali.**

**Tu se ticho hluboké
Na vodě hned stalo,
Jen co moře divoké
Světce v náruč vzalo.**

**S jasnomodré výšiny
Letí anděl Boží,
Na čelo pak hrdiny
Věncem slávy složí.**

věť s plnou sílami zlata pod pažbí hladem uměl, poněmáháť i ni líce nalézt nemohl, a ji odemkati neuměl. Nejsouli podobné s k t i n ě, n a s s e p o l n o s t i, k e m e j s l a a j i n á g a m e t s t n á n i? Také z nepatrných věcí těží učenc a p o j i s t k u j e b l a h o b ť s t ů j. Věda mu ulazuje, která sobě lze p ř i r o b u s n á z e p o d m a n i t l a v ť h o b ť s t ů j p i s n o s t i s v ě l é p e o b p r o b a t l i. Kdo se zná v p ř i r o b ě, těží dvojnásobně ze svých polností; jeho kráva dává více mléka, suché dřevo více tepla. Moudrý člověk své jistiny bezpečněji a s větším prospěchem ukládá, roštědo laciněji kupuje, bez škody prodává, čehož n e v ě d o m e e n i s ť p n e b o l á z e.

Čeho tedy třeba lidu čestloslanému, aby se chudobě ubránil? Předně tedy musí se přičiniti, a b y v p o m o l á n i s v ě m p o t ě b n o u v ě d o u v y n i k a l. Dítě Bobu, že po vypuštění tisku věda není více majetkem jednotlivců, nýbrž pozejnáním všech, jimž na dobré vůli nejdáži.

K zapuzení nevědomosti a rozšíření věd sloužejí hlavně školy. Ve škole nabývá mlád potřebných pro život vědomostí. Jak velice tedy chybují rodičové, kteří nezbavíce na škol, své děti hned v útlém věku k hmotné práci přibírají, ospravedlňujce se tím, že jsou si vědomi, že ani jejich rodiče jich do školy neposílali, ani dědeč čili a přáti neuměl, a předece nejvyššího chleba požíval! Nejsouli pak u nás čas rozšíření od tehdejších? Pracujte tedy rodičové až do stárání, zanechte dítkám sebe větší větu, buďte-li nepochopitelny a chuchorní slepcomé z nich, nic jim při jejich nevědomosti nebude stalet platný, nýbrž neumejíce ho užívat, strati jej, dležto dítě chudobných

šťastila poborná domněnka blouho, polub tam byla francouzštinu v modě jako n nás němčina. Zentráte také myslit mnohých Němec, je není přes něho, poněmáháť traplu znal francouzštiny klamná domněnka ta byla a jest dobit věstou zprávu v pravěho v aběsání! — Potřebné vědomosti byly by je již ve starou československou a u průmyslníků vlně rozšíření, tedy reality n i j s i b y p ř i j a l y p o c h o p i t e l n ě j s i a s r o z u m i t e l n ě j s i m a t e r i a l n i u g a t ě v o y u č o v a c i a l s o n v n i s t o l i s t a p r e m i e r ů, j a k s i t o h o v y j a d ů j í z á k o n y. (Wiz Měsíčník sv. 2. 1857).

—m.

roblu avšak dobře rozvířené, cestu sobě proleští k zámožnosti a blahobytu.

Na školním cvičení rostat není dosti. Člověk nesmí nikdy tici, už umim dosti, nýbrž musí pokračovat, aby to čemu se v mladších letech naučil, nezapoměl, on musí své vědomosti pořád rozšiřovat. Za tou příčinou musí si takových spisků a kněk shromážti, kterých rozumější a stříknější vědomosti vybavují a jim potřebného světla u čtenáři rozšířují. Tak t. p. rolník má si shromážti a zaopatřiti spisy a časopisy ob hospodaření v Praze vydávané, který sobě o zvelebení hospodářství svého obmětní nepochopitelných zásluh vydobyl. V tomto ohledu působí také blahodárné Moravské noviny. Těchto lze v každé obci aspoň jeden exemplář nalézt, tedy stačí, aby na polici starostové leželi, aby n e l e ž e l y, nýbrž v přiborně dobře mezejně ze čtyř aneb aspoň po doměch kolowaly. Podobných vědomostí rozšířují také kalendáře a jiné spisy. Poněmáháť rostat člověk není toliko z chleba žito, nýbrž také ze slova Božího, y h o r o u j e h l a v n ě t ě t o p o t ř e b ě o b ě d ě d i c t v i, t o l i j s w. Jana v Praze a s w. Cyrilla a Metoděje v Brně, jelikož knihy nábožného a spolu poučného obsahu vydávané, pročej pláti jest, aby v těchto dědictvích každá rodina zastoupená byla. K zvelebení hospodářství a československé školy se také hospodářské a československé školy po vlastech, jakož i rozliční spolkové a shromáždění, v ulhý libumilem svoje vědomosti a stříkností n e v ě d o m ě m s d ě l u j i a j i c h p ř i k l a d e m s v ě m t u p ě d u p o v y b u z u j i. Těchto výplodů ducha lidského musí si lid československý shromážti, na nich učast bráti aby na cestě vzdělanosti nezastránil, bídou netřel, opomřením mezi druhými národy nezhánal. Tuto duchovní po čtení a vzdělanosti může moudrý kněz aneb učitel snadno v bít sobě světených probudití, poskytnout jim přiborně knihy k čtení a hlavně dopř se knihovna školní aneb obecní zalogi.**)

*) Co tuto o knihách a časopisech povědno čirá pravda jest, která již prostonpila.

**) Dědictví Malýchých vymaha obecného po-shromáždění.

—m.

b) Iščá sspetuiace a ná-
hobné hrv.

Nevědomost chobitw ruka w ruce
s obmáždilým sloupučím po zlatých
bolech Kalifornie, a mnohý robát chce
uáhe, snadno a bez práce zhoatnouti
a jak lid títává, zleška dobte jísti
a pítí. Tato suaha nasseho w žku
břová ptičinon, že mnozi jísti a strowný
chleb za nejššíh výměnui a takto do
bidy ubíhaji. Tak t. p. mnohý kemešnit
stává se denně s práci svou nespofoje-
ušíšim, uatíla na glé čas, ptemlonwá
manželstwu svou, aby t. nějakému ná-
hobuému obchodu swollla. Tak se stá-
wá škba ze stolaře, krejčího atd. pau
hospobšt, jemuž čepel lépe moni, než te-
meflo. On slyší, že se w té osadě a na
oně obci wekejná dražba na hospodu
obhýwatí bude, rphle sobě vypůjči pe-
nize na tak zvané mabum, a smělým
přehazowáním soupeřů jwých konečně zwi-
tězí a uchwátí hospodu. Hospoda wšak
požaduje nepřezhídaných wýloh, on wy-
půjčuje bále, obkemeni swojí majetnost a
promádí nyní nomý žiwot, jemuž nero-
zumí. Z nerozumí padá potáb hloub a
hloub do bluhů a w několika letech jest
se svou majetností hotow. Co nyní za-
čítí? Žatím obmýšlul práci, pšlypnul
snad pítí a protož tte bidu s celou ro-
blasu.

Mnohý wentomštý časně počtlivě
se žwí swojí hmotnou práci pšl ro-
nletw. Žatím se dopřihui jeho leta a
on musí se dostawiti t odmodu a jest
nyní z něho woják. Žato woják prochází

se w čížešším oběru na stráž w městě,
pogoruje lid měštý w jeho zázamách a
myšl sebě: Zastě to rozbil mezi men-
šowem a městem? Žde ráj tam mu-
čirna. Na mentowě ty namáhawé a těžké
práce až do umblení a žde pouhé roztosse.
Nž tedy wyslonžim uerpuiž domů, rá-
běž w městě se o nějakou službu ucházeti
budu. Žal myslí, tak činí. Po došonané
službě wojenšé stává se služebnikem
měštým. Z jedné služby putuje do druhé,
ráje níkde nenalezá, domů jiti se stybí,
poučwábž wentomšé mravy ze sebe šbo-
dil, a tak po několik let potáci se po uli-
cích města. Nyni už se té služby nasytil
a přemýšlí opš, jakby swoje z b á n l t-
w é ščěti bále promobil. On hoblá
wstoupiti do swam manželšého a kšti
pánem pro sebe. Zahuobi se tedy s ču-
dobnou dšewitku, najme sobě byt a jest
z něho náběnik, owšem je měštý. Ro-
diny žatím přibýwá, práce úbywá, ne-
moc se dostawí, on neni s to, zaprawiti
byt, pán domu weli jeho uábyšy z domu
wpházeti a bida jest hotowá. Kam upl
se obrátit, co začítí? W městě nemá
pšteličta, níkde souctu a útrpnosti ne-
nalezá, a w e n t o w e m pohrbnuł. Sem
pšluáleži také to páběni lidu wentomšého
do měst měštých, tde lewntiššho žiwobytí
uakžti hoblá, jakož t ščowání do jiné
masti z též ptičin, tdež žatím do bidy
dwojujásobně ubíhá. Zwlášťe we městých
měšch němedých brozi záchba čestlo-
waušému lidu nejencim na těle, nžbrž
hlawně na duši. Tam se mu nesáue
chleb žiwota, tam nemá dostatek slowa
Božího, žádné duchowní útrčby, tam tedy
jest w uebezpečení, potratit cnot a
wiru, a přibál se t této stráž bida časná
zoufalsstwi jest horowo. Na mentowě
šce také uchnen takowémn lidu rášně
roztosse, a želci jest, že také žde mnozi
šceprowé do glázy páběji a do uššestí
zabíhaji.

Podobně mnozi na mentowě ne-
přebléžně wstupuji do swam manželšého
společajice toliho na své holé rudy a př-
člnění. Přijdeli wšak na ně žatákolho
nemoc bále trwající aneb rozmnožili se
roblna, bida jest také hotowá. A wšak
swjž swého pšebce neopuší, a šby ho
wššedo opuštilo, požihawá mu pšebce

wšellou mysl a přšwědčila šabž upřimný
rozum. Máto jest tčh, ščelí důležitoš čtení
nábožného a pouačného nenuawají; a
protož jest se nám toliho bituiti, že šlu
ješše obce, tde o Nowinách známosti
nemají, obžání jowce tážati se poh-
blíšim, židuro a t. b., co se swěte věje
a ššiel Ani by člowěš neuwěil, šby
na své oči se přšwědčil, že šlon bratřwa
a celé oaby, ščezí o myšerném „Glasu“
ani o Dědictwí ničehoj newěbi. Žal
milo bylo by přčhýwati ua Morawě př-
jemue a úrodné, šbyh robáci nassi si na-
wylti w hošiuicích nšto darenutěho kšchání
rošewati o tom co w nowinách šloj a
šbyh nebylo obce bez ššelni knihowny?
šbyh nebylo robim bez dědictwí a báte
dēdictwí Matičšých

úteká ze sw. náboženství vyplňující. V tomto ohledu mohly by obec a úřady blahodárně působiti, kdyby se vyptálo, že from zdravých lidí, také nějakého kmetla aneb jiných časných prostředků, pak mravného chování? I stavu manželstvímu potřeby jest. Pak nebudeme pšsteti tak zhusť náče, že se obec chudobinou zaplazuje, že bezpečnost jmění mlži, že v lesích a na polích se strašné šloby páčaji.

Konečně plobi na wentové bídu zwyl' robiců, bi tam swým nepřiměřeného mohomitoosti wěru i jejich zaplacení podávati. Dejte tomu, žeby jistý rolník měl syna a dvě dcery. Dcer obžupuje synu swému dospěle mu tak zwaný grunt w ceně 4000 zl. r. č. Poutwábž gruntowních polností trhati zemi, ukládá synu, aby swým sestrám plácel. On dá pro každou dceru 800 zl. upsat: a sebě pozjiti tak zwanou výminku roční 100 zl. r. č. Syn se na to čjeni, noma zchželka přtkne weno podobně 800 zl. r. č. Než se zaprawi připsi a jiné potřebovali stentue nadčecena suma newěstina na 600 zl. a dčbce domu není o to, pominnostem swým dožiti. Musi se tedy wydlužewati a potkajili ho jiné pohromy, neutřji bloubo majetnosti swé, a bida jest hotová. Podobně neměštin otec muji bluhý delati, pakli chce wice upsat bal, než mohomitoost jeho domuluje. Na této cestě se tedy wlnjuje bida do rebli z lehtewpšnostil pochobici. Co jime wšak tuto pronešl, nečce me řici, aby lid čeststewanský nleč ho nepobnlkal, w tom slawé, w němž se zroblil c:eb sei swolil, neustupně setrowal a takto suadněššimú žlwobytí neprohledal, upřrži aby se slepě beze wšeho rozumu a uwáženi do swúdných a lichých podnikání nepeustěl, wice wytrwalostí pak pomolání swém projewowal a sebě wšedce wšestranně wy- počítal, co mu i prospěchu slouží, aby se rolník a nábeník při swé práci a čeměsluist při swém čeměse z bošona lowal, a byž čestrowáníu a jinými šustenosťmi potřebného swětla a pomolání swém nabyl, tepru se na jistém místě usabil a blaho roblinné, jakož i swých spoluměštních šitil. Rchě wytrwání a šhánění se po lehkém žlwoblti a zámožnosti zawábi mnohých ku

hrám nábožným a nedowoleným jak prawí písmo sw.: *Řetěží čtější z boš a t-nouti, padaji do osidel bábla.* Mnohý w takowých hrách ulomil mšho bohatství hšil žebrádcu. První mšho we hrách těchto zaujmá loterie.

Rbo do loterie šáji, promariuje drahý čas, kterýž jinak i swému prospěchu stráwiti mohl. Chudobný hráč šhání bídne peniz swých na šážku, a jeli wentowan, mnohdyfráte celý den stráwí obžowáním čísel swých. Krom času otrábl se takowý hráč o lahodných španel. Ustewicná nádbje ne wšhru, snaža dobrí čísla uhodnouti, uapnutost wyše přeb tážsou a málou šnost po neshfastné tážce nedowolují mu špáti a sebe i nastáwající práci posilnit. Takowý hráč maluje sebě w powětti, amé zámky, jestliže wyhrá, newáži k swého wšbšltu, swého obchodu, a čtí domnělé šitěsti za wloajz přtkábnouti šá: obwážilně wice, než jeho wšbšlet neb jmění dowoluje, a tím se wtrá do nesmírné bidy a chudoby. Šáže do loterie bšwá lehkomyšlná a wymleuwa swou hejřimost zwaným: „Wšak terno z loterie wšedce zaplati!“ Aleb lašeti dema, nepteje se ani jidla ani piti, šhání šážby grod na šážku a tak hubi tělo swé a swou rodinu nedostatkem. Takowé hry zawáběji mnohých ku šponewěčení se w útabě a ku šahání na cizi šatel.

Podobně šrašt za sebou táhnou wšedky ostatní hry, jichžto prospěch obnáhoby záwisi, jako hra w karty, lošty, obchod se štátními úplaty atd.

Lyte hry udujui ckt pro tichou a strownou domácnost, probuzují náružimost a pobporují lehkomyšlnost a jiná blouznění. Bráce toliko jest přitvorený zbroj, z něhož se wyzbešši blačbšt prejšši. Chudobu w lidu nemění pobi

c) Špatně w ychowaní. Jafé wychowání takowý člowěk. Wšwáli člowěk se zanechán bez wyšowání, setwa se pomzue se nad zwike. Resteli w lese mezi zwifaty, wšy a medwědy, málo se od nich šititi bude w žlwotě swém. Mezi lidem bere wšak šidšé mrawy na sebe a wšak bšwá wšdy wice nashenč i žlému než i dobrému, o čemž uad přestwědnje wira smatá a šustenof.

Šbe toliko čerme žitel swých obrá

vrhá ctitelé své do časné i věčné záhuby. Všechy tedy nepravosti vedou do bídy a chudoby.

Jedna snab nepravostí chrání doměka před nouzí totiž lakomstvem. Z tato nepravosti se nedá bez nouze upravit. Co prospěje lakomci jeho bohatství? Jeho domácnost představuje sedm bratrů let v Egyptě, svou polinku ani neseli ani nemasli, pije moubu, spává na piluž, chobí osmělých, nemá ptičelů, žije o samotu jako had a snáší náramnou bídu, a nazývá svou lakomost šetrností. Nenik tedy žádný slepec mučedníkem nepravosti své? Jenom hlupák, který sielu nenamáhá, může se oddati nepravostem.

Z tohoto kratičtého nástinu pramenů chudoby, můžeme lidé čestnější poznati, co tebe k spášení služí! Chceš-li

získati duši dobrých a vyhovět báti bibě, vzdělávej se čtením dobrých knih a spíš na pouť vezdejšího života, abyš nebyl slepcem, jenž do jamy upadá. Buď uctívaj a okežetný v povolání svém, varuj se náhodných her a buď horlivý u zbožném vychování dětí svých. Nepřestávaj své holubici pomahy nepravostmi, zvláště se varuj bežlivosti, marotratnosti, nebdalosti a toho pešelného hába a sautě, aťž sešalla sluje, a ctitelé své záhubu odměňuje. Buď pilný, pracovitý, šetrný, šetrný a ctnostný a vznešený jméno své v cirkvi a národu, dokudě sobě účtu mezi ostatními národy, a poživaje blaženosti časů, božrátati kudeš pro blaženost věčnou. Zlat Bůh milý národu náš! Přijmi se a Pán Bůh ti přejchá! — —

Šimbera.

Sv. Cyrill a Method po druhé na Moravě.

Snívá Luna pluje na nebeské báni,
Tise koná noční svoje putování;
Proč pak dnes tak jasné jako ryby oko

Hledí na Moravu s nebe převysoko?
Blaženost jí kvete na stříbrné tváři.
Nikdy ještě takou nerděla se zář.
S touhou nevyslovnou brzo k nebi

zřídá,
Brzo na moravské luhy oko vprá.
Kdo nám poví, jakých vzácných
hostův čeká?

Čarokrásné světlo jako zlatá řeka
Rozlévá se rychle po otčině celé,
Nebe dává zemi polibení vřelé;
Moravanů víčka spánek zatím klíží:
Netuší to nikdo, jaký host se blíží.

Slyšte! vlastenecké zvony slavně
zvoni,

A hned zlatý oblak ku zemi se
kloní,

Pořád níž a níže nad horou se
houpá,

Až pak dvojce vážných postav do-
lů stoupá.

Líce jejich obou jako slunce hoří,
Luna se jim s všemi hvězdíčkami
koří.

Země leží pustá: — sníh a led ji tůží,
Nezdobí jí ani jedno kvítí svíží;
Dřímá poloumrtvá, krev jí v ži-
lách stýdla,

Skřivánek, ni slavík nemá tady bydlá.

Mužové ti jasní padli na kolena,
Polibili půdu. Ajhle jaká změna!
Zem se probudila, zajasaly hory,
Lípy zašuměly, zavoněly bory,
Fialenky, růže stelou hostům cestu,
Kamkoli se berou, k dědině či k
městu.

Zpěvné ptactva sbory též se do-
stavili,

Aby světlých mužův písní pozdravily.

Kámen, háj i zvěť jim slušnou
pochu vzdává,

Jenom — člověk líně spí a nepovstává!

„Zdaž jsme nezbloudili?“ vespolek se táží,

Přehluboký trn se do srdce jim
vráží,

Že snad vyhynulo slovanské to
plémě;

„K Velehradu půjdem, první chrám
kde stával,

Tam co Moravan nás zhožně posloučával;

Tam, kde na tisíce pod praporem
kříže

Pokřestěno duší: žebrák, pán i kníže.

Kdežto modly hnusné lidstvo děsivaly,

Tam jsme první smě pravdy roz-
sílali.

Tam též na Moravě první oběť
čistá

Přinešena Bohu prostřednictvím
Christa.

Vizme, v jaké účtě svatyně se chová,
Ze které jest vyšla zora spásy
nová!“

Želtež s námi hvězdy, slzy plněž
moře,

Nenadáli jsme se takového hoře;
Bydlo svatosvaté v sutinách tu
stýská,

Slovan — katolik to slyší — a
předc vyská!

Stánky břichu, dáblu přenádherné
staví,

Tam se duše jeho v kalu kochá,
baví:

Zatim opuštěný v rumech stánek
Boží

Dumá kvílí v prachu, zarůstá v
něm bloží,

Ustrniž se aspoň přírodo ty nemá,
Když se nevděčnickův plémě k tomu
nemá!“

Zaplakaly hory, zaplakaly lesy,
Háj již neprovodí milostné své plesy,

Ostř žalu zvuk se k prsou tvor-
stvu vine,

Ba i ze skal tvrdých slzí tok se řine.

Jenom jeden tvor se v přežalostné
chvíli

Nezachvívá: člověk, ani nezakvílí!

Ille, ký div se děje! — Oži-
vuji skály

Pospíchají z blízka, pospíchají z dáli,
Na sebe se kladou, druh se k druhu
pojí,

Až tu stánek boží v dřevní slávě
stojí.

Země dala zlato, jímž se stavba
kryje,

Stříbro ve tři zvony samoděk se lije;

Pilných včeliček se hemží na tisíce,

Připravují z vosku sněhobílé svíce;

Na oltáři cosi bělostně se kmitá,

Páně chléb to jesti, zlatý klas jej
skýtá.

Réva přeochoťně šlechetnou krv
cedí

K třebě, na kterou Bůh s zalibe-
ním hledí.

Ani mraveněci nezůstali líní,

Libovonná zrna nesou k Páně slní.

A tak svatoslánek po tisíci věků
Upravený stojí, ale — bez člověků!

Místo lidu plectvo Bohu píseň pje,
Světcův duše bolem v hlubinách
se chvěje.

Nebes král se k lidu svému uponižil,
Ach! a nikdo k hodům těm se ne-
přiblížil.

Otcové se svatí modlí Hospodinu,
Aby v prchlivosti nemstil hroznou
vinu;

Hotoví se z nova putovati v lidu,
Burcovati spalce z morového klidu.

Dorazili města za čerstvého rána,
Všecko ještě chrápe: — zamknutá
jest brána.

Obdivují stavbu budov velkolepou
A pak zlatým křížem na závory
klepou.

Vrátník lihem zpííý, dlouho ne-
uslyšel,

Klnuv svatým otcům, teprv z bašty
vyšel.

„Kdože klidné město nestydatě
bouří?“

Soplí chlap a hněvem se mu ústa
kouří.

„Cyrill, Method slove dávné jméno
naše,

Navštívití chceme milé město naše.
Po tisíci letech přišla k tomu chvíle,
Bychom ohledali plody naší pšle.
Nehledáme zlata; pouze vaši duši
Léčit chceme z hřichu, jenž jí
spásu ruší;

Otevřetež města, ukažte nám chrámy
Zdaly stará zbožnost vládne mezi
vámi.“

Vrátník při těch slovích blbě z
bašty čuněl,

Slyšel — viděl, a předc za mák
nerozuměl.

„Varte! neznám vás; však dojdou
k starostovi:

U něho se člověk nejdřív rady
do ví.“

Nešel — vrávorál jen zdlouha k mi-
lost pánu,

Má-li cizozemcům otevřítí bránu.
Velkomožný pán si moudrou hladí
bradu,

A hned povolává celou slavnou radu.
„Cyrill, Method slovou? Zráda,
bájka, temnost!

Těm-li ustoupiti má ta naše jemnost?
Sotva že jsme starých pověr těch
se vzdali,

Nyní bychom znova se jim za-
prodali?

Nikoliv, to nemá, nesmí bohda býti,
Nedáme si naši osvícenost vzíti.

Vzhůru tedy! zvolte na poplach:
těch vrahů

Mečem žeňte dále města ode prahu!“

Tak se proslovila bohopustá lůza:
Proti svatým otcům zuří pekla hrůza.
Rozkošníci, zlato toť jsou světa
modly;

Těm se koří otrokové tito podlí.
Na bahnisku shnilém celé město
pluje:

Moudrost kříže Páně bláznovstvím
tam sluje;

Duši jich se nechce zdravé, čerstvé
vody,

Jižto Bůh byl stvořil všechny^o pro
národy.

Srdce Cyrillovo již již padá klesá,
Hnuší se mu země, touží na ne-
besa;

Avšak na bratrovu na přimluvu
mnohou

Poznovu se dává cestu na trnovou.

Putovali dlouho balsamovým lesem,
Počerstvili duši libým ptactva
plesem,

Na modlitbách přišli louku na
květnatou

A pak zanotili píseň milosvatou.
Ať, co se to v dále jako labuť bělá?

Chránová to vízka, celá stříbro-
stkvělá;

Vůkol u svatyně dědinka se vino,

Prívětivě našim blahověstům kyne.
Pod košatou lípou vládne nástroj
spásy,

Ozdobený čerstvým vínkem sed-
mikrásy.

Zaplesali v Pánu svatí apoštolé,
Tušíce, že zdárná tady vzkvétá role.
Tušba nesklamala. Dobrý lid je vítá,
Že jsou nebešťané, na tváři jim čítá:
Ano, někteří si zrovna zpominají,
Takové že světce na obraze mají.
„Ejhle Cyrill — Method! — celá

obec jásá,
Každé nemluvnátko slavná jmena
hlásá.

„Vítej: ež nám muži velikého Boha!
Dávno po vás prahla půda pře-
ubohá;

Víme dobře všichni, že jste bla-
hou snahou

Zúrodnili Bohu Moravěнку drahou;
Dlouhých uplynulo na tisíc již roků,
Třeba po starých že modlách sle-
pec baží,

Jádro národu však posud Christus
blaží.

Vítejtež nám tedy hosté drazí, milí:
Na Bohu jsme příchod váš si vy-
modlili.“

Chvalopíseň v jarním rozplývá se
vánku,

Slavný průvod kráčí s nimik sva-
tostánku.

Devátého Března svatyně se celá
Miloděkým rouchem čistě přioděla.
Na oltěři vládne Christus s trůnu
lásky,

Na pravici Jeho Máti beze vrásky,
Po boku pak v poutech lilijových
věnců,

Na se vzácný obraz drahých
oslavenců.

„Díky tobě Bože! prospěvují svatí,
Velebnosti doby cele zaujali:

„Díky Tobě Pane! že jsi v trudné
pouti

Nedal sluhům svým bolem za-
hynouti.

Těžce bylo srdce naše skormouceno,
Vidouc místo svatě hnusně po-
hrouceno.

Po trní jsme posud putovali krajem,
Aj tu první růže, z nížto medy
ssajem.

Žije tedy posud zhožnost. víra stará,
Kvete Církev tvoje věčně mladá,
jará.

Zachovej to jádro, žehnej rodu
všemu,

Aby poznal, konal, co jest k spáse
jemu;

Aby kvasem zdravým čeled po-
loushnilá

Na duchu se v Christu nově pře-
rodila.

A ty Matko Páně, dopomoz nám
toho,

U Boha tvé slovo platí vezdy mnoho,
Ty-li za Slovany prosit budeš Syna,
Zakvete zas celá jejich domovina,
Povykvete láskou, povykvete
cíností,

Chválit bude Tebe zde i na věč-
nosti.“ —

Obraz zmizel, zhasnul: zhasly
hvězdy, luna;

A teď bolným zvukem pláče moje
struna;

Pláče, že jsem ve snách černý
nevdek viděl,

Po prvé jsem se dnes za svůj
národ styděl.

Že národ svůj, pravím? — Mýlné
vyjádření!

Bohaprázdňá chátka národ více není,

Z vědavý. Nu na takové mytate se neptáme. Tolik už pochopujem, že sláwati musí mezi lidmi nějaká společnost buď swni, dle které jeben s druhým patti do jednoho spolku, třeba by byl ob něj tělelně na mile vzdálen, wždyt i lidstvo weškeré čini jeden spolek, jak náš tomu wci sw. náboženstwi.

Pravdomil. To máte pravdu; a ještě mi přislíbíte, že nebudete nyslet při slově společnost na nějakou hromadu, kde na obecni útrat y*) se jí a pije; nhrž že chcete slovo to bráti buď swni; pať s wami dle možností své

to rovinách křesťanských pilným čítáním nábojenstých knih řbce jmení a myslí slescht: byne znenáhla wšeliký nemraro záhnbuž w obcích wentowstých. — Nu swáším a pračám podpalowala tentrate nejwice tožastla, a wjito tiskera záhba a sloda wypráša ročásem mlyšm. — Kdo máte i lidu našemu řbce, bojusťež proti pálenice w ofabář wlastených, aby nestělal bmotne, nemchal slatty a nestřácel žitot wěčný! —

At se zasládash spolky sčlbmosti we wšech sacnostech, jako w příkladně Lwatožné. A jáwěce tohoto našeho poznamenaní wibí se nám býti třeba ještě podobnostmi, že se tofata s čítáním ucinášit. Dotázáno totiž, že se pijašm i wěnuice wprábi, jak mile soujebi i časopisim a i swatým knihám přilnou. Nowiny a jiné spisy jsou tedy wítěznuu zbrau, jžto se nepřítel blaša robdinného a ukrutný zhoube spasení lidstého, totiž pátenka poráží. —m.

*) Byla to w skutku smutná toba, řbž se obecni důchoby obracely na čfashi. Tentrát bylo na Morawě, jako za času cypřské tmy. Mez po trpěných zlusšenostech začíná se we wlasti rozeblnawati. A byřby pšse ne nekypa prádná wšelikého toulolu; wěššina nhynejšich pp. starošim zná wzneřene porwolání swa z rázu wšbornici bdeji swědomitě nad statem obecním. Důchoby obecni jui se nepropijeli, ale obraceli na zleřšlowání štol, na zaslábání knihowen a t. d. Bohomilá o swěta mušá do ofab wlastených. Porábty, jakýchž brubty nebhýwalo, zawáběl se w sawořpaw ných obcích, národu našemu tyne krásná budoucnost a důšojně msto w člowčenstwu, — i to čelno swatě. Wžabělawejmej sel“ žui ž uš rolušim. Zweřebujmej swa w rawy“ slalo se běštem prostých seblášim. —m.

o společnosti libšé a o jejím wýwlnu trochu pohowkim.

Barťoš. Nu wždyt už wime, že wč smyšlně pojatá neni nřby prawá, a že piřwena uřmrcuje, buď ale oživuje: a proto čheme se namáhati, abychom we smyslu duchownim či dušewnim wšfe pochopili co nám budete wpládati.

Pravdomil. Tak řbby dořke; a začneme hned ob začátku lidšé společnosti, totiž ob Adama. Pořub byl Adam sám, nežil we společnosti, řebychom řekli, we společnosti Boží, což ale by bylo nedobře mluweno, poněwadž společnost jeui mezi rownými sobě tworý jeřt možná. — Prawil ale Hospodin: „Neni dořke člowěku býti samotnému, učiňmej mu pomocnici, podobnou jemu,“ a tim nřčil člowěka tu společnosti. Prwui společností aneb swazel dušewni bylo manželskw, řterě, založené už w ráji, powššeno bylo Kristem Pánem za swatost.

I řekli Bůh dále wššerému tworšwu: „Nostež a množte se,“ což platilo i o člowěku. Adam pať pořwal ženu swou, řterá počala a porobila Kalna a pať Abela. Tu máme už druhou společnost, totiž robdnu, spolek to dušewni meži robdicemi a dity. Ale i robdny množily se, a zřušily w obce, wice pať obci dořhronady řejného jazyka, řejných obřejů a napřeb i řejné wřry čimily národ.

Barťoš. To už jeřt řobuá společnost, řbž řekneme: národ. Náš národ slowanšř ř. p. jeřt spolek 60 mil. duřš, jenžto zaujímaji wice než polowci Ewropy; ačřšlw zase se rozpádawá na wice menšších národů, řmenů slowanšřř. ř. p. na čeřšy, polššy, ruřšy, bosenšy atd.

Pravdomil. Tak jeřt; ale i sebe četnejšři národ neni jeřšř společností na řwěť nejwřšřř. Soujem wšech národů nespolek, — wšech řbdi dořhromady naziwáme jedným slowem člowěčestwo, jeřto jeřt společností nejčtnejšřř, a wšech řšatni společností na řwěť do sebe zahrnujici. To jeřt ta nejwřšřř jebnota, řterá slawá na řwěť ř řštečnosti; pattiwell ale na duchowni řřánku řeto jebnoty, řekli bychom na řeji řle, ačb na tu jebnotu meži národy, jenž se za-

slába na duchu a pravbě, nazvali bychom ji: Cirkew. Člowičensko jest jakoby tělem; cirkew jakoby duší toho spolků a proto wšickni národové powolávají se do cirkwe, aby jako jest jeden pastýř a na nebi byl jeden ewě-nec na zemi. Cirkew jest dušewní sma-žel wšestřého lidstwa; w ni mají sjedno-stiti se wšickni národové.

Wartob. Zdá se mi, že dobře tuffim, co jest člowičensko a cirkew, ačkoliv to tak docela vysłowiti nemohu. Cirkew přitomual bychť buďowu u slunci, které tuto zemi oswětluje, a člowičensko jsou wšickni lidé, kteří w tomto pozemstěm údeli svou powt konají. Poutníci pozemstí dělají se ed přiwopos-částku na rožličné spolky, jenž jsou: man-želstw, robliny, obce a národy. To slunce, jehožto paprsky padají do srdce každého člowěta, činí, aby člowičensko se nedrobilo duchowně, aby se netrátilo a snad nezhynulo, jak to býwá we světe přirozeném či přirodním. **L. p. n. zwičat.**

Prawdomil. Nu dobře tak. Widim, že jste mne porozuměl, ano wysvětlil jste to snad lépe nežli já bych to byl. **W s** těm spolky jest to, jako bych hoblíme kamen do vody. Tu se počnou dělati kruhy, wždy širší a širší, až je snad víc oko nepostihne.

Manželstwo, roblina, obec, národ, člowičensko, cirkew jsou ty dušewní kruhy, lidstvo w jednuť powtažici, wždy wětší a wětší, až konečně wšestřé lidstvo w sobě obsahují. Tol jsou nezrušitelné sloupky, na kterých wystawena jest budowa lidstě společnosti. Každé učení pak, které čelí proti jednomu neb druhému z potřebných sloupů těchto, slábná se celé společnosti slábnutím. Tol wěčné schody, kterými člowičensko postupuje ku předu; tol onen kříž, jakubůw, po kterém snazí se lidstvo vystupuje a sestupuje, tak jak w knize žimota aueb u wěčné pro-zkřetenosti zaznamenáno stojí.

Bochybil. Mluwíte wclmi krásně. Zdá se mi ale, že my sprostí lidé nemáme příležitosti, wšimnouti se na ten nejwýšší spřuwel křtitu nebeského, a že wždy jen žůstati musíme požadu, kdo **L. p.**

z nás může působiti na celý národ, neřinuli ani na celé člowičensko? —

Prawdomil. Mlý příteli! není zapotřebi, abychom působili přímo na celý národ, bych na onom křtitu Jakubowém vystupowati směme. Na národy působivají jen wla bať a tišť, (literatura) t. j. dobré knihy a nowiny a ti, kteří do nich pilně dopisují. Slovo w časopisu mluwené proniká zajisté celý národ. Na člowičensko konečně nepůsobí žádný jednotlivec, owšem ale národy, z nichžto jest slojeno. — Mám buď dostatečno, bych dobře působíme na roblinu a na obec, což může každý jednotlivec.

Bochybil. A která to možná?

Prawdomil. Poněwadž každý jest údem jiné své robliny a obec, jejížto blaho a dobro podporowati má. Tak **L. p.** w obci zawábí se něco prospěšného, z křtuje se knihárna, brží se nowiny, powzbuzuje se spolkům náboženským a hospodářským, chce se proměnit celowání pozemků, chce založit si spókitelna či záložní kasa, škola, spátrowna, ústav pojistující. *) To wšše jest občanům ku prospěchu, a nastává nám powinnost, to podporowati; jakož i z druhé strany wšše zamežiti, což obci bylo na škodu **L. p.** pití na obecní úcty, karban, poměry, zanebbawání mládeže, tupost a newědomost, lenost a prostopášnost. Wšše, což jest dobrého, w obci podporowati, a wšše což zlého zamežowati, toľ swatá powinnost nejen uřadů a předstawených, nýbrž každého swědomitého občana. Řejnime to sládati

*) Ač státem nepožrbáme a mnohých po cti-hodných přebách zběhých potáblu si wážíme; přes to přece uznáváme za powinnost: přimlouwati nynějším pokolení, že jest nám w hospodářství, při těm mestech a t. d. uotných oprav třeba. Proto je moubře slati na to, aby každá obec, každý cech obbíral nějaký list powačnú, z něhož by se pak souřebí a řejnili bezwádati, co se stranová hospodářství aueb w oboru čemel se swěte nowého běje, aby pak o wyháležích těch mobil wšpolek rozumně hotořiwati. Nowé přistupy na náš čas, uowé se we společnosti lidstě rozptádeji poměry, — newé se swawě wšledy věci! — m.

jen na úkaly, ale máme i samy ruku vytáhnout kdti. Když nám Bůh protebal rozum a vůli, abychom což jest pravého, poznali a poznali. Nebůstojno jest řádných obci, četati na rozkazy a nuceni údatni, kde se jedná o blaho obecní!

Pochybil. Aha, už pochopil; a chce-li to obci dobře působiti, musím napřed sám býti pořádným občanem t. j. věrným manželem, starostlivým otcem, a pečlivým a pracovitým hospodářem?

Pravdomil. Jnu arci že, poněmáh, kdyby jste jim nebyl a jen jiných k pořádanosti nabádati chěl, mohli by vám říci, jak praví latinský „doktor, zbój sebe sám!“ aneb němec: „Jamenek napted před domem vlastním“, aneb jak pravil Kristus Pán o fariseích, „že vzbějí křesno w oku bližního, ale trám w oku vlastním neznamenj.“

Barth. Máte pravdu, milý p. strážku. Jest to jasně jako slunce, ale mnohý soujed toho nebbá. Druhých by pořáde láral, sám ale vlastních chyb nepozoruje. Teby nesen řázt, ale i ukládati má jak praví náš Rubinek, neboť slova jen pomohu buj, pškladové ale tahnou a nutějí.

Pravdomil. Teb nahlížím, že kdo jsa sám pořádným občanem, svůj bům a svou robinu drží w pořádku, a hospodářství své dobře řídí, už prospívá obci; neboť obec pozůstává z více robin, a kdyby řádná byla pořádná, tak by w pořádku byla celá obec. — Naproti tomu kdo jest nestorný w manželství, nepřelivý w robně, nebdalý w domácnosti, nestarostlivý o své hospodářství, o svou rodinu, ležší w mravech, ne dobře upravený w svém světe; ten nemůže w obci mítí vážnost a platné slovo; ale on i obci samé jest na škodu, poněmáh dáwa ostatním z h pšklad, vychováwa w svých dítkách úby obci neúčinné, které ji někdy budou na obtíž, aneb dokonce ji sloužiti budou i hanbě, potupě a ku pohoršení.

Barth. Dobře tak; z toho bžan jest škodlivý hmyz w obci, dobrý občan ale slouží jí k ctí, a může také w obecných záležitostech užitečné slo-

vo promluvit. A jděme nyní o škodě a kelneme, jak je to s jednotlivci w obcích, tak i s obcemi w národu. Dobrá obec jest národu k ctí, glá pak a nepokádná k potupě a hanbě a škodě! —

Pravdomil. Uhochnul jste, milý Bartoši. Kdo jest sám počestným občanem, a dobro obce podporuje, kde jen může; ten přispívá ku blahu a ku poměření národu celého. Kdyby řádně dbal toho, aby sám byl pořádným, a aby obec, w nížto bydlí a jejížto jest údem, prospívala w všem dobrém; tak by bylo w celém národu dobře a blaze. Neboť národ není nic jiného jako jednota mnohých obci, tak jako obec jest jednota víceřkých robin, a když obce jsou zachovalé, pořádané a osvědčené, vyniká i národ přiladnou zachovalostí, jedností, pořádaností, osvědou a vzdělaností. Také roblny, taková obec; jaké obce, takový národ.

Pochybil. Ale, hle, myslím jsem, že w tom vězí škowi jaké těžkosti, a že k tomu zapotřebí vyššího postavení w společnosti lidské, aby se člověk stal užitečným obci a národu, a nyní nahlížím, že to můžeme i my sprostí lidé, a že to je více docela jednoduchá a lehká.

Pravdomil. Arci že může řádně prospěti obci, a že to více docela jednoduchá, ale přece ne tak docela lehká a snadná. Kdyžto w mímě w životě, jak málo se jich k takové službě obhoblá. Proč? Proto že k tomu zapotřebí jakési vyšší lásky a milosti bžy. Člověk obecní, jehož nic nezajímá kromě jeho osobě, který nejná důležitosti vyššího života, jemužto jména „obce, národ“ jsou jména lhostejná, obec leba určena k tomu, aby jménem jejím se obohacoval člověk, který nebožal k obecnomyšlnosti, aby blaho obce a národu stávil nad robinu, nad svůj zisk a prospěch; člověk takový ušlý tuto jednoduchou w nepochopí. Škází mu onen duchovní zrak, jenž jest milost boží, a láka ku všemu, což jest dobrého, šlechtného a swatého; šowem škází mu náboženství.

Nábožný. Ale jak to se mnou

trého, tak jakoby mně blesk byl osvitil! Všdyk nasse náboženství totéž nám na srdce klade, co jste my nám tuto o povinnostiach pokádného občana vypravoval.

P r a m b o m i l. Máte pravdu příteli, náboženství je rosnou jest povinné, ano jest základem mršeho. Co jsem vyslédal o hrdném občanu, který hledí prospívati obci a tím národu svému, to jsou jen jiná slova toho samého učení, jenž lásku k bližnímu nám klade na srdce. Kdo tuto lásku k bližnímu vyslédá si jen tak, že má k p. zbraňa podobit almužnou, a sem tam kdepj je dobré čuti, udelati nějaký dobrý skutek, obzvlášť kdepj m, že se to lidé dozví, tent si dělá podobné náboženství, a dílem vzal již odpłat u smou. Lápa k bližnímu nebá je rozumnější a ptirozeňji uštědnit, jako způsobem svrchu uvedeným t. j. podporemáním mršeho, což zákon Boží vyžadá a což ku prospěchu bližního slouží, v rodině, obci a národě. Tak postupuje človečenstvo ku předu a stává se živým tělem Ježíše Krista, jenž byl někdy jeho skutečným údem, a nyní jest jeho hlavou duchovní. —

N á b o ž n ů. Nu vidíme, jak se to mrše hebi dohromady, a jak člověk plněním povinnosti jebné — plní mršedy. Hlavní mrše jest, aby každý pokádně zaměstňován si vyvolil, v kterém by pak prospěl nejen sobě, ale i ku mršebecnému dobrému, a mrše ostatní bude mu přibáno.

P r a m b o m i l. Tak jest; co slovenem pokádného zaměstňování vyrozumíváte, jest každý slaw, každý kemeslo. Každý slaw prospívá přebně tomu, kdo jej promezuje, poněvadž mu poskytuje dostatečné whživny, a za druhé mršebecností, poněvadž vyhovuje potřebám bližního. Tak rolník, zahrabník přije obili a zeleniny; krejčí a obuvník stará se o naše statstvo; učitel, duchovní přiblíží ku vzdělanosti a vychovávání; a mnoho jiných slawů vyhovuje jiným opět potřebám tělesným i duševním životu tohoto. — Jest to s rozmanitostí slawů právě tak jako s rozličností rodu. Každá spokádaná rodina má svůj zvláštní propěch na žeteli, ale každý přispívá tím samým už ku zdaru obce

celé; i každý slaw má své zvláštní povolání, jinžto slouží mršebecnosti. Služba tato nejkrásnější jest na slawu úkebním, buchovním, učitelstvem a vojensktm; povolání těchto jest s mršebecností jako sloučeno, a proto považovaly se tyto slawy možy za slawy nejdůležitější, bez kterých žádná zákonitě spokádaná společnost mysliti se nebá. Nejstarší národové bážili, že knězi porostali z slawy, vojínové z prámů jakébsi boha, a jen jejich potomkové bývali zase k tomu samému slawu připeuštěni. — Po nich pak hned následuje slaw žiwitelstvá aneb rolnictvá.

B a r t o š. Podobá se ale, jakoby slaw rolnictvá spíše se byl vyvinul, nežli mršední okrať.

P r a m b o m i l. Máte poněkud pravdu; aspoň spíše nežli slaw, o kterých jsme se už byli zmínili. Přičina toho jest, že slaw rolnictvá pečuje o potřeby tělesné, jenž ačkoliv nejsou důležitější nad buchovní, přebce nejspíše se oživují. Dle zákona ptirozeňho vyminuje se tělo a jeho potřeby spíše než buffe. Jen si uveďte malé dítě na paně. Hned ob narození jeho má tělo své potřeby, jimž se musí vyhověti, nemá-li zachnouti, ačkoliv buffe ještě podřimuje. A co tu platí o jednotlivci, to platí o tělesných a duševních záležitostí mršebecně, nebo zákon zůstane vždy a wšudy tžj. Jako u člověka jednotlivce, tak i u celého národu, ano u človečenstvu vůbec vyminuly se tělesné potřeby před buchovními, a teprve tžj tímto se vyhovělo, a človečenstvo tělesně zmoheutnělo a se rozumnějšlo, počalo o svých duchovních záležitostech přemýšleti, — počal roztín bucha. —

Z w ě b a w ů. Tak tedy nepomstaly mršedy slawy najeboou?

P r a m b o m i l. Mily brachu, nic nepomstalo najeboou, a ani Vůh nestvořil tento svět jedním rázem, wbržj, jak mte, w šesti dobách. Kde je přetera, tam musí býti i čas. A vyrozumování mršeho děje se takovým způsobem, že to jednodušší a potřebnější přebcházívá, a co složitějšího a umilejšího jest, — následuje. — Tak k p. člověk jest nejznamenitějším tvorem Božím ua

tomto světe, a přede stvořen byl tepruť
sfeřem bne, protože napřed všechno
nachystati se muselo, čeho k jeho ži-
voti bylo zapotřebí. Napřed musila se
voda ob pevné země oddělití, muselo
slunce svítiti, aby rostliny mohl vy-
stati, a když v rostlinách stávalo potr-
av pro živočichy, pomohlo zvěřstvo a
u a p o s l e b s t w o k e n č l o w ě k pán
a král přírody, když už množstvím žvi-
vat na zemi, ve vodě a v povětří, po-
staráno bylo o jeho výživu. — A jako
při stvoření světa panoval řád potáček,
tak i při vyvolávání se člověka vůbec
a jeho tělesných i duševných potřeb a
možností. Napřed staral se lidé o
svou výživu, a pak tepruť o další ži-
votní pohodlnosti a duševní záležitosti.
Aho byl čas, kdy člověk s přírodou mu-
sil všit boje, aby život svůj ochránil,
stav to p r w o p o č á t e c n í.

N á b o ž n ě . A kterak to myslíte,
milý p. řediteli?

P r a m o m l . Znu nebude tu-
ším se slobou, když i v této věci se do-
rozumíme. Víte, že když první lidé byli
vyhnáni z ráje, museli za pokutu hříchů
svých v potu tváře vydobývat sobě
chléb svůj, a že i přiroda, na ně rozkře-
vaná, vydoreovala jim, a stálo jim to
mnoho namáhání a práce, nežli si své
vůli pobrobili a nad přírodou opět krá-
lomali jako v ráji. Mějme si prvotní
zem představenou jako nyní: tu role,
tam lúka, opět dále les, tam květu-
cí, jiné užiténé hájce, opět jiné ze-
leu luh, náběžné sítěnice, bozáravojici
oseni, wonné mlnohady a mezi všem
tim těch osady, čisté vesnice, květu-
cí města. To vše plná ruka lidstva tepruť
vydělala po mnohých a mnohých sto-
letích a věkách. Prvotní stav naši země
byl bez l a b n ě a b t w o k ě : p o m ě -
ná sněhice rozmanitých a nejméně vel-
kých rostlin a živočichů bez labu a
sladu. Země byla mladá a bujná, tedy
oplývající ohromnou plodivostí, a vybá-
vala ze sebe takové rostlinstvo, že jeho
požívatky ještě nyní pod jménem „la-
m e n ě h o u b ě i“ nám za palivo
slouží, a robita na povrchu svého živo-
čichy takové velikosti, že se nyní jim po-
dobného na světě neulegá. Rostl těchto

předpotopných velikánů sem tam se vy-
kopaly, a naplily i naše úžajem a po-
blivením, když jsem je v brněnské mu-
zeji *) viděl. Mělo-li člověk o něco
pogřeši vysel z rukou Božích, přede za-
jisti stávalo ještě živočichům, a kterým
nebylo radno setkati se neozbrojenému.
Musil člověk pomysleti na svou ochranu,
a první jeho vystoupení byl zajistě trusný
zápas s ostatními tvory, aby je pře-
mohl a pausovi svému pobrobil. Písmo
praví, že Abel byl pastýř ovcí a Cain
oráčem. Když ale pogřeši lidstvo se
rozmnožovalo, tu sotva orba a pastýř-
ství pobávaly mu dostatečně výživu;
poněvadž orba pro neobstátel nástrojů
i ni potřebných požívala snad jen v
službě toho co plant růstu. Máme za to,
že první výaby lidstva pomstávaly u po-
tůk a řek, pro potřebu vody, a že se
živilo rybačením, lovem a houbov; te-
pruť pogřeši, když už byla zem poněkud
upravena, vyvinul se život pastýřský
a rolnický — Zento chob pozorujem aspoň
v dějepis u všech národů. Už posud
ty nejpozobilější kmeny lidstva k. p. E t y -
m á c i, Z n b i á n i, O r o u o w é a pr-
obyvatelé Ameriky žijou na břechách mo-
řských, a promoují honbu a rybačství.
Velryba a tuleň, mořský pes, patk mezi
nejznanitějšími jich lovy, a dostává se
ob uidi v h m ě n o u i k b r a j i j i n š í c h .
Vedou, vychom tak řek, život rolnický,
p a t r i a r c h a l n í, peníze u nich jsou
neznamé, občanských zákonů nemají ja-
bných, krajina jest neúrodná a pro jmu
velkou v ni se také málo bati. — Má-
rodové však postoupili a již v ja-
tější společenství potádku život vedoucí
obirají se p a s t ě k s t w e m a o r b o u .

Pastýřství jest ještě život l o c u -
j e i (potulující se sem a tam) neboť aby
pro svou stáda dosti píce našli, nejvíce
na jednom místě se zdržovati, nžběž
z místa na místo stáda svá přehánějí.

*) Do brněnské muzeji možno setnho času
kajnému rosloupiti o jistém času a tam bez
platy prohlídati přetřásně a bohaté sbírky
obrazů, rozoršív, starožitnosti a přirodní
mžáců. Vicháždice bo hlavního města
Moravy, neostřechte se vláštenci brazi
navštívit také naši muzej, bo nžto je
snáštěji a v ni opatrují věci, ježto jsou
za pobívanon. — m.

křesťanství, které vsedlo lidu a nároby sbratřuje, a jako to jeden důstojní swagek wáže, žádné řeči přednost před druhou nebávajíc a proto také žádnou w opomízení a pohrdání neuvádějíc. Tenkráté považoval jeden národ druhý za svého nepřítel, a myslil že nepodmanil-li jej sám, bude podmaněn od něho. — Jest to tak, jako když nezvědělaná chasa přijde dohromady k. p. w hospodě přijde tetič do wánušky a panuje nad slabším, a slabší stane se poddaným aneb dokonce otrokem silnějšího. — Co tu platí o jednottlivcích, to za starodávna bývá se s národami; jeden potýkal se s druhým a přemohli-li jej, považoval ho za svou majetnost. Tak znal už starý swět i w nejswobodnějších zemích poddané a otroky, libé, jenž nepoživali žádného práwa, a byli svým pánům s tělem i duší jako zapsáni.

A bohužel, že ještě po uvedení křesťanstwa potlačování toto pod jménem „*stawa se u dani*“ dlouho trvело obzřít se w tísi němce, z nížto se dostalo do krajů slovanských. — Nejvíce swět otroky proměnil w poddané, jenž měli tíse dávky a povlnosti k pánům, a ostatci byli swobodni; a nejnovější čas zrušil i poddanost za jistý plat neb výkup, tak že jsou před právem weřejným wšickni lidé, páni i ne páni, s o b e r o w n i. — Wšak už to tak w životě pospolitém, že když přijdou nejmámi lidé dohromady, zlouží jeden druhého na těle i na duši, jeli mu zomem, aneb jeli w z b e l a n ě j š í neb h l o u p ě j š í, a pak když se každý bojí, co w druhém wží, hned pochopuje, zač ho má držet a jak se k němu chovati.

Barth. To je prawda, mltý strážku, když k. p. někdo cizý přijde mezi nás, tu se ho hned na wšední wstupy wpytáváme, obdub je, čteli Morawští Slovany, Glas, Hmždu a Mačné Listy, mají-li u nich kněžánu, chodivajilí kazibočně na sw. Hosty a Wlečhrad, kolik ubůw se w osadě jeho počítá w obou Dětewich. Umili na wše dobře odpowídat, tu už wice

neni nám cizý, ale je jako náš; pakli ale newi co w nowlnách bývá, jak naše literatura se zmáhá a nechce-li také nie pochopiti, tuť ho necháme bít w pokoji a zůstane nám c i z ě m.

Barth. A w b o m i l. Nu widite; ale staří nenechali žádného bít, jenž jim byl cizý; nýbrž hned se do něj dali, a své moci ho podmanili. A tak to činil jeden národ s druhým, a nad ostatni obzvláštně Ř i m a n é. Ty podmanili storo wšedny sousedni nároby, panowali nad nimi jako nad poddanými, a nepovažovali za žádný blich, je w každém ohledu potlačewati, jim cizou řeč wnucewati a jim křivditi. Neboť, jak jsem už pravil, nebylo tenkráté ještě křesťanstwi známé, jenž nám nazývá se s p r a w e b l n o s t i u k a z b e m a l á s u i k n e p ř á t e l ů m. — A což dnu! wždy i za našich časů na wzbór křesťanstwi ještě mnohé nároby neprawosli se promogují.

Barth. Muselo to ale přede jiu bít smutné, když jeden druhého pronásledowati mohli bez trestu, a jen ten, kdo byl silnější, měl nejakkého práwa.

Barth. Bylo to arci smutné, ale ne pro Řimany; nýbrž jen pro cizince. Řiman požíwal wšech wýhod a práw prawého a swobodného občana. Zůstl sej zůstwal proti každému. On mohl každý kemeslo a obchod provozowati, každý útad zůstwal, on bral pobilu na weřejných záležlostech, mohl své zůstupce ku swému, mohl bít sám wolen; swem on byl o b e č a n e m. Za to ale také měl takowou lásku ku své vlasti a tak mlowal národ svůj, že když našel boj s některým nepřitelem, aneb když vlastní čimře hrozilo nebezpečí, se všemi domácími wšopil se zbraně, a neobložil ji spíše, pokud wlast nebyla oswobozená a bezpečná. Wlast mu byla nade wšedno, ta mu byla chloubou, uadějí, wiron, ucmrtelostí; — swem, co my wpytujeme swem ná b o ž e n s t w i, k a t o l i k, to citil Řiman pob swem „*wlast, — o b e č a n k m ě*“ — Wlast a náboženstwi bylo mu jedno, za ni obětowal život a w ni také nacházel svou nesmrtnost*) jenž uui bylo památkou na

*) Řimané (našili se za celé své žiwoty, aby po smrti dostli w bjeprisu uznání.

jeho skutky a jenž má tak báseň, že muže o vlasti zasleužile mřadění býwali po smrti do počtu nebesťanů, a ctěni ob Římanů tak, jako my ctíme naše swaté.

Wlastimil. To se mi libí na nich, že měli takowou wážnost k muižum o vlasti a národ zasleužilým; nespobíloby řbyp to i u nás tak bylo, wždyť mužové takowí jsou nejštětnejší a nej- obětinnější lidé.

P r a m b o m i l. To jest owšem pravda, awšak nezapomínejte na rozdíl mezi tím, co Říman wprozumíwal slowem „wlast“, a co my tím slowem wprozumíváme, — na rozdíl mezi vlastní pohansky a vlastní křesťanskou. Poban jak jsme ho widěli u Římanů, může býti nejlším wlastencem na zemi, spou ale také welikým utrutníkem a potlačowatelem druhých národů; on může w jedné osobě nejmějši wlastenecké cnoti a nejšumějšimi hříchami barbarskoi spojowati; on může swým krajanům býti anělem, anžto ob druhých národů proklet býwa jako ďábel. To u wlastence křesťanského není možná a bowolená věc. Wlastenec křesťanský má sice bčati o bla- ho swého národu a své wlasti, ale bez ublížení druhým, má starati se o wznik, poroznesení, wzdělání lidu swého, o wá- nost swého jazyku, své materštiny: ale nemá proto druhých potlačowati a jim škubiti; a to wše z té pčiny, poně- wadž zálad jeho činu má býti sprá- wedlnost wšeho a te řádění, čemuž nás wucuje křesťanstwí, jenž po- hanům arci nebylo ještě známe. Proto oni měli za měřitko swých činů wla- sti a u c t w í, my wšak měříme a wá- jíme smíj život podle náboženstwí. Dále, poban při owšem swém wlaste- nectwí trpi w zemi pobdané a otroky, ano on je ještě nepravým swým wlaste- nectwím walečným rozmnožuje, anžto křesťanský wlastenec wšy o to pečowati má, aby wšelljake důstojnost lidí ob- porné rozdíly mezi lidmi se wrownalp, pobdanost se zrušila, a jeden druhému we mezejích práwec stal se rowným, jakož sobě jsme rowní před Bohem a w chrámu křesťanském. Římané milowali zem swou, w níž je zrodili, že, w níž mluwili, tak jako my, a měli rowci

snahu, tuto zem swou zweslebiti, lid swůj duchowně pownějši, že smou pčinešti tu slávu a wájnost; jen že wše to činili p r o s t ě d ě y n e d o w o l e n ě m i — nášlim a nepravdělnosti, a pod sláwu wlasteneckou wprozumíwali marnou slou- bu před swětem bez ohledu na to co prawi apostol: Paue, ne uám, ale Tobě budí; čest a sláwa! Proto bylo jich wla- steneckoi jen pouhým pozlátkem, a jich cnoti nazwal jichši pčisup posuwowatel „bšslawými hřichy.“ Oni neznali jednotu B o ž s t w a, a proto také nepočpili je- d n o t u č l o w ě c n s t w a, a bčěšili proti ní; neměšili, že člowěčenstwo je jako řetěz složený ze článků jako tělo. Oni wšleli, že jest bowoleno, druhé pro- následowati pro sláwu a pčipčch wlasti. Oni netušili, neuznáwali c e n u d u š e w n i č l o w ě k a, a proto trpěli o t r o c t w i a u t i s k o w a n í j e d n o t l i w o c t w i a národů. — Při tom owšem ale měli pro wlasti dobrou wšst a dobré mínění; slowem, stáli na tom stupni důstewního wšmim, ješž jsme ze začátku ubali za s t u p e ň n á r o d n í. Wlastenectwí křesťanské ale není pouhým pozlátkem, wšbz p r a w ý m z l a t e m, jeho činy nejsou bšslawé hřichy, wšbz s t m ě l é c n o s t i, poněwadž nepočpžejí z nárnosti a čtžá- dosti, wšbz z práwé lášy a obětinnosti; a proto snajeni jeho wprospíwá jen ná- rodu jednomu aueb jednolitiwým oěbám w tomto národu, wšbz c e l é m u č l o w ě c n s t w u.

Z m ě d a w š. A kterak to, milý p. strážku, celému člowěčenstwí?

P r a m b o m i l. Wšim je ne- bude zapotřebi, wám křesťanům mno- ho o tom mluwiti. Také už jsme w dnešni řeči o tom se zmínili. — Wšb- bych jen opakowati, kterak národby w křesťanském jmyšlu uejion lbožtejně drobly, aueb dokonce sobě obporné čášty člowě- čenstwa šak pohané myšliti; wšbz že jsou žimi lidové jednoho těla, a eo žimě wšy také pčipiwaji k celku, kterak ale žimě wš pčipiwá k celku, poznáte z uwalosti následující. — Stalo se jednom w Říme že nižší potlačowani byli ob wšdšich, a nemowoue už to ušili bčle šuášeti, u- mluwili se, že z Říma wstáhne, a wice se tam nenawrátí. Z učinili tak, a ušas

bílí se na blížícím pahorku nebaletě Říma. V městě způsobilto ubytí tak mnoho pracovitých síl a rukou velkých zmatek, a domlouvali se šlechtici, (patricii) křesťané, kterak nechodě této dalo by se obpomocti. Konečně jeden z nich obvážil se k libu rozhlédnutí, a vypravoval mu následující báchoru „Křesťané prý si jednou ostatní úbové těla na žalubek a pravosti: on nic nedělá, a přede se potábe má do bře, my jen aby jsme mu snášeli a podobávaly pokrmu a nápoje; on strávi vše a pro nás nečiní ničehož. Z umluvíli se, že už více žaloubku sloužiti nebudou. A tak přestala uoha pokrmu snášeti, ručka podobavati, ústa žvýkati, jícen polhřkati a co z toho poslo? Když žalubek pokrmu neboštával, neumohl nic tráviti, t. j. životní sílami z pokrmu vykonávat, a ostatním úbům těla sdělovati, načež celé tělo počalo slábnouti a chřaděti. Když to spiklé úby pozorovali, a viděli, že magorem svým jen sobě samým šlo bžji, bueh zase z noua do práce se baly, a ble! žalubek zase doštával svou potravu, životní sílami počala zase tělem obíhati, a vše namarátilo se k starému zdravému pořádku. A tak bologil, jest to i snám. Vy pravíte, že my páni nic neděláme a jen ob vůd posluhovat je nechtáváme; jest to proutek pravda, za to ale my Vám posluhujem výživu a dáváme vybíděly. Co si počnete bez nás? Budete méně muset pracovati? A jakou výhodu budete mít z práci svých, když je níže neobhýbete? — A když jim tak mluvil do srdce, a přislibi, že budou z jejich stěbu vyvoleni soudni zastávatelé, kteříby jim práva hájili, aby bouceně nestala se jim křivda, namarátili se zase k předešlým povinnostem svým.

P o c h y b í l . To byla moudrá řeč od toho pána křesťáka, ale nenásleduje z této báchoru, jakoby zapotřebí bylo ve světe vždy páni a podobných?

P r a v o m í l . Co tuším nenásleduje, a také to už přestalo. Za našich časů totiž v říši křesťanské jest každý sám pánem, když zaplatí své daně, loná své povinnosti a zákonů zachovává. Pat žádný nemá mu co poroučeti. Z uvedeného příkladu následuje ale pravda ta, že všichni lidé dohromady činní jen

jednu společnost, a každý je se má vyuasnožit, aby byl jejím ži v ý m t. j. platuým a užitečným členem, a to bje je zase proštěblem rodu, obce, národu, církve, což jsou jako utvořené stěby společnosti, jako řety, kterými ona tu přeruč se žene. A jdemeli dále, tak z toho následuje, že každý z těchto živých údů má být lub pozivatelem v nejšlechtetějším, aneb pracovatelem v nejšlechtetějším smyslu slova, aby tak každý zameštrnáni neso svůj užitek, — v čemž vlastně objažen jeon všech povinnosti společenské, popolitě. — Tak ale tu jeden úd přispívá druhému a všichni vespolek přispívají k blahobytu národu; tak i jede n á r o d p o b p o r u j e d r u h ý, a všichni ve spolet přispívají k pokroku a blahobytu celowě čenstwa.

B a r t o š . Nemohly jste nám, milý p. strýčku, také nějaký příklad neb obraz pobati o tom, kterak jeden národ podporuje druhý, tak jako jste to uběal o jevnostlivých osobách s příkladem o žaloubku a ostatních údech těla?

P r a v o m í l . Milý příteli, to bude trochu těžko. Nejlepší příklad a obraz toho jest bje pí s o s s e o b e c u ý, který mám tato vykládati nemohu. Novin ale tolik, co se w krátkosti řci dá. Tak jako w obci neb w národu vždy jest několl přebnějších mužů, kteří ostatním uklazují cestu ku předu, a za kterými co za vodce hvozdou ostatní poklujávají, tak jest to i w člowěčenstwu. Z tu jsou národy pokročilejší aneb zanebbanéjší, pokročilejší klesli cestu, ostatní spěchají za nimi. — Přede všemi jinými bily světa tu předu postoupila w osvětě Evropa. Anžto w Austrálii ani ještě světlo vzdělánesi nezaběslo, Afrie a Afrika teprw ze ipánku procituje, a w Americe se rozednívá; — sviti slunce w zdělanosti w Evropě storo už na poledni. To bělá náboženstwi křesťanské, jenžto zárodek vši vzdělánesi chová w lůnu světu. Mezi evropejskými národy zase Francouzové a Angličané zanjimají nejčebnější místo, tak jako ucty Řeci o Řimané. Od nich vycházejí všedny pokusy, jenž bčkají ostatním národům, — člowěčenstwu. Za nimi poplchají Němci

a Slováci, přiklíníce se, aby velmi nezástali pozadu. Jejich čnosti hlebi následovati, jejich chybám se vystríhati, jich vědomosti a vynálezy k svému prospěchu využítkovati. Ostatní národy nemají vydatné platnosti na věších evropského členění. Amerika pospíchá smáhati za Evropou, a nedá se upřiti, že jí brzy dohoní, a v umohém ohledu snad jí překoná. — A tak už jest to žití na zafonu běží, ať už jest to žití jedni předcházeti a drugi následují, jedni chlí se už k západu, drugi jsou v polehnutí, a opět jini tepru u východu, a jedni druhým slouží k povzbuzení, k poučení neb všítraze. A však každý národ, neboť pomolal Pán, boží se vyplnění svých tužeb a přání, — a dojde uštětečnění svých sil a nehybnosti. Jako roblut má k žití úh své povolání a celku přispěti musí, takž má v členění národů jednotlivých národů vystoupiti svou úlohu, kterouž mu vytknul Hospodin. Indiáni převahu Evropanů uab osltnými národy vyslábají si následovní báchoron. Však přý stouhl bílého člověka z křidy, hnědého z černého písku pod sošuvami se nacházeti, a černého z tmavé zemi uabědět křídla. Vše jim uložal tři užitky, onoutané listu palmovým, a pravil k nim: „Vše každý dle libosti, černý napřed, pak hnědý, a bílý pozdě, co gypde. Černý

vymolil si nejčistší užit, v němž byla sekera, motyka a seč — proto musí následovat půdu; hnědý vybral si pral, lopu, síp, a proto honí, váleci a stili; bílému gústla kucha: ta mu v se po mi, co věbětí já dá — dobré i gě. — Tato báchora připsuje Evropanům (bílé barvy) povolání k vědomostem a ošvěti, ježto se stili ponejvíce knihami, literaturou. Žití však přislouží připsuje evropským národům rozličné osudy, a sice takto: Kdž s nebe svržen byl satan, padnuv na zem, ržbil se na kusy, tak, že hlava jeho padla na Španěly — a obrub pýcha národu toho; srdce do Blach, se nejvíce gbojnickol a gráby; blich do Němec; ruce do Turak a Tatar, aby loupili a zabíjeli; nohy pak do Francouz, kterých národ obrub ráb šáse a tancuje. — Vše pak přý sebi též satan jakousi tabulku, a ta přý zaletěla do zemi slovanských, aby se na ni klži hřidy na účty Slovanům gapišovaly.

Ze jsou všem vymyslenosti libše, poube báty; avšak nejdůležitější úlohou a povoláním Slovanů bylo by všem dožáti národů světa, že člo věč u stiu k ne náběje a spása je dině v Cirkvi katolické.

A teš s Bohem milí přátelé! v přistia ročníku, dáli Však, zaš se sledáme.
Fr. Dědek.

Rozjímání křesťana na Veliký pátek. *)

Tvůj soud ó Bože, ač je výlev spravednosti,
Přec duha milosti tvé k nám se ráda sklání;
Však Pane! já jsem spáchal tolik nepravostí,
Že nemáš práva k nade mnou se slitování.

Ó Hospodine! před trůnem tvé velebnosti
Propadne trestu moje hříšné obcování,
Tvá svatost protiví se moi blaženosti,
Ba láska tvá ti laskavým být ke mne brání.

*) Ze sebraných spisů Jana Pravoslava Koubka.

Ó učiň zadosť své slušné pomstě,
 Pane,
 A rozdrážděný slzou, co z mých
 očí kane,
 Ať hněvu tvého blesk nad moji hla-
 vou vzplane!

Čím původ toho hněvu, ač my zkázu
 chystáš!
 Leč do jakého, pane! vrhneš hrom
 svůj místa,
 Jež nebylo by smýlo krví Jesu-
 Krista?

Maloměstské dívek vychování.

Čtení v besedě.

Vítám Vás! srdečně Vás vítám
 všechny krásné i jemnocitné dámy! tedh
 paníčky i pannu. — Zajípat? prosím
 vzácné dámy! mám-li pak též mluvi-
 tat i přítomné zde pány? — A tak!
 Vy mlčíte, Vy neobpovídáte? ani Vy
 libomravné krásenky? He! tímto mo-
 hlybchom my, pohlawi mužské, rossláni
 přítomni zde staří páni, ano i mladí ji-
 nosi citit se uražení, a následkem toho
 prastrnout do bot. Ale uchovejž toho nebe!
 Wjdyž by je nám za je po Wás stýskalo,
 neb jsme se tohoto krásného večera sotwa
 dočkali, a jíme také rádi, jako již i Vy —
 že jste mezi námi.

Přece ale ani Vy krásotná pletl!
 nepohoršíte se snad nade mnou, když za
 to Wásse pozdravení sličetnou pomstu
 na Wás sluji, směle roussu srdeček Wa-
 ssích roghnu, a wsem přítomným zde
 pániům posseptám — ale na hlas, co
 potměšlý Mlček o wás wygrabil:

„Proč se upejpáte
 Plaché dívčiny?
 Proč se ukrejváte
 Jako nevinny?
 Vímt já vaše spády,
 Že jste s hochy rády;
 Proč se upejpáte,
 Plaché dívčiny?
 Znáám já všechny vaše
 Podvody a lsti,
 Jímž srdce naše
 Jemná střela mstí;
 Znáám vás milé holky
 Znáám i vaše spolky,
 Znáám já všechny vaše
 Podvody a lsti,
 Vždyť vy chodíváte
 Jako ličeny,

Námi pohrdáte
 Jsouc v tom cvičeny;
 A když žádný nejde,
 Tu vás hrdost přejde,
 Tu pak chodíváte,
 Hořem sklíčeny.

Hanka.

Tedh bychom tuššim vzácná spo-
 sečuosti! byli wzájeuně wyromnání. „Zub
 za zub,“ prawi pijmo sr. Máni tedh
 za to, že jsem se neprohřešil proti žádné
 straně, když jsem učinil také podle nasse-
 ho staroslawného přislawi, jehož již často
 sami užíváte: „Dluhy si platme, přátele
 budme.“ Toto tedh již nechme; wjdyž
 nám nyní více na tom nezáleží; ale o
 wěc mnohem důležitější běji.

Není to ještě tak dávno; co jsem
 se jako děcko na ten krásný Boží swět
 počal usmíwati; jestli se ale ten krásný
 swět usmíwal také na mne; toho z pou-
 hé stro-nnosti nepowím. Prawil jsem
 wšak, že to není ještě tak dávno. Kdo-
 by tomu ale věřit nechěl, ráčž jen lg-
 slawě přijeti, a přesvědčid se sám i bez
 brejli, toť se ale rozumí, že každý na
 svou kapu, že já nelhu. Já jsem swoji
 wěci zcela jist; neb mě o tom swědčí
 křestní list. — Ach! ten Lausidein ofu-
 dný, to je grádce ofudný. Tak si w srdci
 muohá šepče, která ještě nemá čepce. —
 Mám wám toto zaručit? — Račte je-
 nom poručit.

Rozž tak pro list robní přijde mno-
 há dobrá Mařenka, táž si je: Kolik aš
 roku si čítáte? Znu! obpovídá zapješená;
 tak aš dwacet nebo ošolo dwacetí. Do-
 brá, powídám si, a pohlednuw na ni,

že stísněnosti nejdu v rožkách nitky zpět, ale aspoň o pět čísel vyšše. A tak rok po roku v knize bále, až se starým uenabáde. — A tu vidím, že Matenka nelhá; vždyť nemá za zády ještě ani jednu starou dvacítku; ale jen tři staré šestačky — ale dle nového počtu. A to mně ještě něco méně platí, vždyť já víte, na každém se nového půl trati. — Nač pak ten rodní list potřebujete panenko? táž se Matenka. A opětou uzardělosti boží ji tváře, a sloniwsi bla-wiču očichavě odpovídá: Mám se rodá-wat. — To je dobrá, přichvátím ji. Ale budeteli moci sama zafat hospodáři? Jak asi powedete hospodářstvi? namítám. Němci (Wlebuš Pane!) jak to půjde, ale s pomoci Boží uplím že dobře. — Čemu pak jste se rosemu naučila v domě orcovském? — Jako dítě učila jsem se modlit a Pána Boha chválit. We škole pak také číst, počítat a psát. Ušit koflík a sukni, wsadit latky, naučila jsem se od mé dobré matky; předu na kolowrátku, pletu punčochy; také jsem se musila čas-tějš oplit mateřsky. Z k polnímu hospo-dářstvi přibřžovali mne robičové; nebo čítává můj pečlivý otec: „Máti se hol-ka dobře přewbat, nesmí se w hospodář-stwi nechat probat.“

Dobře! to jest hezky milá Ma-tenko! Ale, unitteli pak také tancowat? Matenka nabyla již trochu turáže, pro-čej s otcem hravým odpovídá: Wždyť jsem Slowanka, a ta to každá dokáže. Při práci též obpějejně zpíváme, a má-meli trochu pokoy, flussně si i zahráme. — Jak pak hráváte? w larky? w fojky? — Chraň Bůh! zbrojila se Matenka tano-wého poknuti, toho w domě neznáme; ale na slatý prsten, na kemeša, na sle-pou bábu, němě ležt, stěwic, a hřičty mnohé jiné, co jsou k smiču a newinné. Wšsedo má u otce mého rozněčený čas, protož také čítáwáme w pělných: i-hách, fatelichy, Glas, Swězbu, Wesla z Prahy, Blahowěsta, ty Mládné Písty i Nowiny z města. — Tak to špěwám milá dínko ráb. Netáwmo tak býwáwale w každém našim městě. Jak to w krajích zachowalých, můžeme spattit ještě. W tšpěbní se nesto-běla žádná holka za práci, libě proto po-hlíželi za ni mlabi měšťáci. Wby jste šle

dobrá, ale jste se nepřezrála. Ale máte pterec holka swrchowaný čas; nebo moda zcela jiná nastává nám čas.

Ale „jaký kraj, tak prý se stroy“ čítáwaji lidčeli; což k nprnějšímu suahám života obráceno potřebowalo by k jainnějšímu porozumění oblíbeného ně-mědého ptšlowi: Mit den Wölfen muß man heulen, t. j. mezi wlký musí prý i člověk mít. Dobrá — tedy s blázný aínad moudře jiti?! — Glehle! namítne suab nitko, mrawofáre, hlejte ho! pti-telčica oswicených čajů a petrošů. Což nemá en sám, též nejatého konička? Z wšsem welectčně šhromážděni.

Za dnu našich musí mlti každý svého konička,

Bez něho se neobejde, ani žádná pa-nička.

Zvláštního má ale mnohý z Arabských až štepi.

Proto lidé novomodní za ním jsou až slepi.

Vždyť kůň jeho šedě barvy vzácné dlouhé uši má,
K úzasu též zevlujících krásné „i-a“ zaspívá.

Po rytísku hrdina náš na svém koni sedí,

Obecenstvo oswicené napnutě naň hledí.
Ano ještě mnohem více — slyšte jen jak mutinka

Běhá, křičí, všecky shání — volá také papinka,

Hnedky Minu s Amelinkou vypravuje z domu,

Při čemž břímá na děvečky z jasna tisíc hromů,

Že nemohly hnedky letět s dítky na ten špektákl

Proto na ně poblašuje také věrný Pakál.

Náš hrbina aby zcela osekčil welectčně osvětý a petrošu mlčewné obe-censtwo, pti hubinku a pišťalce zaneti nowou, prawim z brusa newen teprnu onehby poprvé z francouzské perše pte-loženou písničku, na níž je tentokrát setwa tterý z měšřských hochů na Morawě neb

tebý ji vyšlab prostobuchý pedámáme to
následující jistě všem osvědčenými hlavám
oblíbené písničky:

„Kdybych já měl,
Co bych já chtěl,
Co by se mi líbilo;
Hezkou fajku (dýmku)
sečky do ní
To by se z ní kouřilo.“

Když dcerušký té sstolště trýni ob-
rešty, tu teprve poživá mutinta z nich
pravě rezkoffe. Dcerušký obrostají jako
cedry na Libanu, krásné jako tulipány,
mlně z nich vychází jako z balšánku a
božího dřevce, obratně jsou jak čaruby,
vždyť již chobili také i t Tanzeimistovi.
Teď i ušlechtilější práci se s duti chá-
pají:

Vyrábějí krajky hezké, rukavičky, šni-
selty,
Mřížkování čarokrásné, dělají i man-
šetty.

Upravují kudrlinky, kroliny krásné,
Z perel zase obrázečky k pláči tuze
krásné.

Z fajfusleklů loulky strojí k překva-
pení papinka,
Súveniry pro někoho, o čemž neví
mutinka.

Sprostších práci v hospodářství těch
jim není třeba,

Nepůjdou snad na výdělek hledat
sobě chleba.

Přistříhnout a sešit sukni, kabátek a
košili,

K čemu by se takou práci podaremně
bavily?! —

Tím by o chléb přiváděly jenom
chudých lidí,

Kteří k svému obživení rádi ten
groš sklídí.

Chleba upéct, šišky vařit, časné ráno
k prádlu vstat,

Vše to může dobrá máteř s děveč-
kaini podělat.

Nebude snad slečna městská na-
denice z nájmu,

Ale má být společnice v nadná muži
v zájmu.

A z téže příčiny nasse krásné městské
dcerušký z učných kníž učejí se učené
mluvit, z galantemu dvorným teby i
francouzským přívovnědím, aby při oslo-
vení nezástaly jako husy sebět. A ble!
bývají přec stero ale jako žitvé husičky,
pobáží jin jenom slovičko, hned pře-
dem všlunovnosti, jakožs staroblo na
kolo ulhýnět byl spustil tebe zajmon. Umějí
o všech věcech povídat, mlao sprostého
hospodářství. O přitelstvách vysloužne jim
mnohá čpavá zprávička; za nižby se ne-
stýděla žádná stará babička. Tím že se
přitelstvi melle nezaměčila, o tom svědčí
následující klepy a pletichy, k čemuž ještě
přicházejí divé srůtky o drážbanstě a be-
rounstě ženichy.

Konečně když již blůva všem i ro-
zinnem dospívá, nabývá spolu práva ku
láwowým společností. Tu vstoupila
teprve do stoly k praktickému životu. Pří-
telinky, smetinky a tetinky vstoupily po-
zornost ji věnují; a jak mile zpozorovaly
že sňatný jinoch třikrát do oha ji po-
zdravil, bvařt s bímou při besedách
promluvil, a i při mazúrce aspoň jednou
se s ní otočil, hned ji vstých k tomu
štěstí vinnují a za vnučenou ji dávají
s tím svědectvím vysvědčením každému
komužby na tom záleželo: že Almelina s
mužem může být šťastná.

Tak tu stojí dcera městská v plném
květu, ku vdávání na vřetlu. Umi pleš,
hellcwaš, vyšivnat; ble patijšle moby se
fintit, obratně tančí, také zřívává, ne sice
tak z regjakeného citu, ale z kon tonu
zpívá nejakeu zamilemanou arii z ita-
lianské zpěmohry, aby ji jini slyšeli, a
okouzlení jinochové polomrtví ji k no-
houm pabali, i vřetným paš věncem
pěmtni i rozbreuě své srdce na měly
věřm pokali.

Přispějte si jinochové! pozdě by jste
nepřišli,
S košem byste ohrabčelním místo s lá-
skou ucvyšli.

Jistě toto dnešní čtení pánům všem
jest po chuli;
Takto muohá vzácná dáma v srdceku
si zakulí.

A má dobře! vždyť je v právu; také já jsem při ni.

Což má vše jen paní sliznout, kdež jsou muži vinni?

Protož směle vzácné dámy, směle se jen ozvěte,

A ty milé chotě svoje k stejné porci pozvěte.

Muž jest hlava, písmo praví: jeli slabá tato —

Zdaliž muže dobrá paní: vždycky také za to?

Na Cyrilla Methoděje, dali jste nám pěkný ples:

Mravokárné toto čtení sepsal jistě z venku kněz.

K službám vzácná společnosti

K povsimnutí: ne však k zlosti —

Liboli? radče po druhé zas poručit — zatím s Bohem! Per. Obdržálek.

Dobrá teť. V mnohých protitých vlasteneckých myšlách moravských jako v Olešnici, Mezitici, Prostějově, Bistřici a t. b. zvláště se chvalitebně obvyčej promlouvati divadla ochotníků a družby tak unavné tanečné plesy, přetvářkami v besedy a záběly a t. d. Obojí způsob divadelních i besedních zábav služí městům těm tu cti, jestliže se tam čistým hůsem obvyčejně podporují dobročinné záležitosti, peníze se obtočující herců a měst nevyhásí a na materstíu i na mravocit se jistě větší chleb bere od domáckých ochotníků než od divadelních společností, kteréž jen svůj užitek na zřeteli mají. V besedách střídá se tanec s deklamováním, zpěvem a mnohdy s jertováním křesťanů. Takové jedno besední čtení pobádáme tuto nikoliv k zlosti, ale brž k posílení! — Pevně jsme-li já bývala v nejednem mravosměrném učení bráby; a já jsem měla, já jsem měla a poslušnost tam jindy přebývala; a já jsem ličivost tam zaslábá naplni, já jsem tam před třiceti lety ještě — nestýbala dcera sebe bohatší i na roli pracovat; a já jsem tam za dnů našich největšího bzu jen tu největšímu lesu hledi: tu není divu! že se kolejší zahrbi mší libomilova. Pravenem mnohého já, kteréž na naše města

přichází, byly v skutku takové dcery, jakéž se v našem besedním čtení vypisují a pak přetvářené nepřirozené školské, ježto však osvědčená mládež do moudrých kolejí upraveni se vynasnažuje. Před padesáti lety měla mnohá města v němce říši v podobném besedám jako nejbene město českomoravské za dnů našich. V Němcích totiž dominoval se tenkrát mnohý bít osvědčený, penězůž uměl trapu francouzsky a slečna, kteráž se znala jenom v němčině, neměla právo slouiti v zvělanou; bítby byla v vědomostech složitá bohatší bývala než ona postranice školská obrodila. Po trpělivých zřetelích zvěstovalo konečně v němce národě předsvědčení, že jest užitečno sice, přiváděti se čistým jazykům; ale však že pravá vzdělanost a osvěta se musí zakládati na materstíu a přiváděti přirozeným způsobem. Podobné předsvědčení vítějí již také v mor. městech; jeliže

Jazyk materský, ten daný Bohem.

Ráz i výraz matky přirody
Nejhojnějším hojnosti je rohem,
Duchovně jest dcerou ourdy;
On jest Cyrilem i Pra—svarochem
Nad chlivými světla národy!
Cizi řeč je římskou lampou v hrobě
Která svítí mrtvým jen a sobě.

Od milosti k řeči přirozené
Kterou matka mluví zmleně,
Svatá láska k vlasti drahocenné
Není dál svým rodem vzdálená,
Nežli v jednom lůně ze semene
Jednoho — dvě dílka zplodená;
To pak víte, že bez lásky k vlasti
Základ vyšších cností nelze klásti! —

Poslední „Posel z Prahy“ zamběčil se nám důmyslným pejebnáním o školských výchovných bítek městských a „Vlachovně“ vypisoval za nim živými barvami žalostné následky, kteréžto vyhazují a se rozlišují z divokých ústavů a poučujícími řeči! Za pevnostních a petročílých našich časův nedávajíc pěstování experimentovati, ale spíše počinosti jejich jest bržeti se netoliko na gymnasiích a v hlaních školách ale také ve veřejných ústavech divokých přísně stra-

nomá vyučování řeči zlatena cizáckého a nebati se másti nesmyslným robitům, kterážto mnohdy mají za zlato vsedlo, co je bláskví. A záměre opětnice snáznou zádost, aby se u wolbě divadelních kusů u

to besedách bral slušný ohled na obsah mravoucný a u skutku vybělávatebný, obrácíme zřetel na oblíbené dellamománky od Fr. Kubešse, jehož Sebrant Episy právě se vydaly v Praze.

—m.

Památky po Sv. Cyrillu a Methodu v krajích našich.

Cirkem, věda i umy slawiti budou wselesopou národní památku tisíciletou! We wsech wlastenských školách, chrámích a klášterách konaji se důstojné příprawy k tisíciletí cyrilometodoběšnému, i němž i naše Dědictví slušných darůw přinesou. Školoměl na dobu prvokřesťanskou we vlastech našich připomíná a s životem sw. bratrůw solunských souwisi, bluzno z wetýchých archiwůw a pobáni ústního u wetejnosti, i obecné známosti uwáděti. W Morawanu budou tutež „Památky po sw. Cyrillu a Methodu“ zajisté na swém místě:

I.

Methodka u Dědic. *) Se werně ob Dědic asi čtwrt hodiny vzdáleni Frádek, zaslě sídlo Wsotowo, jenž zradil krále Otakara. Wyznamný-tě to wyběžel jedné stráně utěšeného údolí, táhnoucího se sewerozápadně do morawského Středochozí, w němž žela Hana swůj půwod bere. Za tekem Hany připutowali naši blahowěstowci jednoho parného dne ke Frádku, kdez je zástup starých Morawanůw očelával, pražnoucích po slově Božím, jež tak příjemně přes ústa apoštolůw se linule. Ač cestou unaweni, nemohli sw. mužomé proslávi našich slowanských praotcůw obolat. — Slunečné wedro a namáhawé wyučewání dychtících

posluchačůw wysílilo sw. Cyrilla tak, že omlewl, klesnul na zem. Užew nehoudu tuto přistopil Method a pojal bratra milého w náručí, dowolawaje se čerstvé woby, jež se ze skalnatého břežku wyřinula. Sw. Method snídel sně stráně a zwolžl palčiwá ústa Cyrillowa chladným proudem a pomýtkřisl ho ze mdlob. Ob těch dob newysřidající studýnku má okolní lid u swaté uctě, přikládaje ji sílu léčimou we wsech nebudách. Ob nepaměti zbudowáno nad Methodkou (tak jest její názew) jednoduchou kapličku, ozdobenou obrazem slavných půwodůw této wěsti!

II.

Rámeu w Uhřicích. Stopy apoštolště účinnosti nalézaji se také w Zárohřicích, oblíbeném pontnidém místě na Morawě a w poblížtých Uhřicích. Uhřice byly druhdy samostatná farnost. Nyni jsou jako filiálka přisřázeny do Daubovic. Staroba kostelíčka uhřického, do něhož se ještě před nebudowením sestupowalo po schodkách do zemi (už se před několika roky pahorek odstranil), klade se ob znalcůw za prastarou. Zamějšši lid zděbil po báwných předcích powěšt, že na tom samém místě lágal sw. Cyrill a sice stoje na kameni, z něhož se mu pod nohama tentráte kus udrobil. Wbědná mysl wybělala tam kostel a přechowawala w něm onen památný kamen, přisřawimossi ho wzgnaně za stupeň tu kazatelnici. Mejednou prý se potouřeno onu sřěrbinu na kameni tou vyplniti, což se wšak nikdy nepowědlo, poněwadž se zádňm spojibleni slončiti nechtěla. Při posledni opravě vypliběn braye ceněný stupeň sw. Cyrilla z chránu a nahraděn k weliké žalosti wěřících dřewěnou stolicí.

*) Pohrabatel Morawana Aráwpil téměř sedm let swého slasiz i sřasřiplného žiwota w duchotěni spráwě „u Methodky.“ Upomínky na rozmanité zřusfenosti w okolí Wsotowském zoznamenány jsou nebhnowcím přímem w busti rozřwilené bolem i bítami nejsřebnějšími a potwzřasřtraji se k nebesům w modlitbách. — Říj by se potwzřasřetly w modlitbách wzajemných.

III.

Kterak lomení v starobylých kaplách a chrámech jako u Dřevětanova, u Lipůvky a u Uhřic slámu sv. nassich blahověstů hlásá, komuž nepovědomo? Kterak studňny u Příbyc, u Podvinna, ve Špičlách a u Děvic apoštolské činosti sv. bratřím solunských nasvědčují, známo z světečného Světozoru, z Hlasu i Mor. Nowin. Je pak i na stromy se cyrilomethodějště pověstí připevnaly a po dneš v ústech věčného lidu udržují, milou kůbe zajiště netvintu čtenákům Morawana.

Tis Methodův u Perstýna. Oléti Tisňnostě na Moravě slyne divo-krápnou přístbou a wábi i sobě lajdro-řečně mnoho cestowatelůw i pro pauzát-nosti uměleckých staveb, jakož jsou: Klášter u Tisňnowa a chrám Páně w Dubrawníu a zachowalý, welkelepy hrad Perstýna. Zde stojí u svěži síle mohutný strom ti-fowý (taxus baccata, Eichenbaum), je-muž se tento připsuje půwod: Sw. Me-thodewi přislye křiží swých krečejůw mě-řiti krajem tímto, kdež se teukrát množ-stwi dělníkůw o základy jakési budowy za-fazewalo, uoběwčejících w možnosti stawy na hřetm stálistu a w pechýbnosti kere-nicích moudrest welmožného pednikatele. Muž Běži pobábaje uálemyslně wracem-uitý i wytrwalesti šepil se své suché holi a wrejpunw ji do zemi, jal se př ušlowiti prorodjím hlasem: „Jaleže z této mé hůlky wyrostě strom, tať na této wý-ssině bude petoný hrad!“ — Za uedleuhy špejorowáno na hálece Methodewě žiwé wšpudy a nadejny růst stromu tisewého. Kdo se z perstýnské tísn wětničky de-

piditi muže, těšši se z ni jako ze zname-nitého zřstu. W čas křižowých dnů, kdy náš lid ze zbožného rbyčeje role a oseni nymačuje mali.šyni křižy, stawiwárech-nost i poswatnému stromu stráž; neboť se hledi laždy hospedář kouska dřewa z něho depiditi na dočtené křižy.

Trucelosi perstýnského hradu souwisi peble běžného podání s bytesti Methodo-wa tísn. Wž přý poswatný ten strom wy-hyne, wezme jareweni i hrad za své. Dik-kažem wyžjenunosti jakési hradu se swým stromem jest okolaimu lidu uschnuti jedné haluze jeho před několika lety, an se za-čala seudobně wonějši lamenná chobba na wěži hreultt, tať že musela býti rozebrána, aby se dalšimn nestěšti předešle. Ona haluze chowá přý se pedněš w panstě šýpce.

IV.

Památka switawská. Swěto-zor, jenž si o dějepis morawský welitých zásluh wytebhuwá a wúbec pro swjíz wě-dechý ráz wšsomožného rozšíření whuáhá, kwebl uám i wědomosti náslebetwě: Bylo uám wyprawowáno na Dřetm Kamene (Rausensteině) ed wel. pána kaplana Ka-revského, že petle wyprávěti 80-letě maji-telšyně jedného statku, p. T. . . ., robilé Switawany, Něuktně, ješše w minulém století byle w městě Switawách při pátém domě nize hlawniho koficla w ulici na den sw. Cyrilla a Methodia rozměcowáno swětle dle zwyslu starobylého a medlitky teudny ke sw. patronům slomawšým. Pů-wod toho zwyslu byl přý ten, že na tem místě, kdež eno slaweni stojí, řágal sw. Cyrill na cestě do Čech šhr.mážděnému lidu ewangelium Páně.

Osudy bráčky.

Obrázek od Antonína Dudíka, kněze na Moravě.

I.

Byloť to ke konci měsíce srpna, když jednoho dne u večer jasné osvi-ceny byly okna krásného letozámku v Hr. T., z něhož živý hovor pozva-ných hostů a příjemný zvuk venkov-

ské hudby zazníval. Pro vesnický lid tuto před zámek u značném shro-mážděný počtu nebylo to nic podivného u překvapujícího, jelikož každoročně o tomto čase se konával takový ples a se slawila taková zábava. Než pro

cizince pozdního času snad mimojdoucího, byl to ovšem divadlo nové, kteréž toliko dráždilo zvědavost a vše-
 - lečnost jeho. Jest se tedy tomu co
 diviti, že jakýsi člověk kráčeje mimo
 najednou pozastaviv svých kroků ostře
 napínal svých zraků a pilně naslouchal
 svých uší, aby viděl a slyšel, co
 se tuto děje? Slyšel hudbu, viděl
 světlo a stíny v tanci se kroužících,
 však proč, pro jakou příčinu, zůstalo
 mu přece neznámo a on potápal se
 v egyptských tmách nejistoty veliké.
 Nemoha to děle sdržeti a chtěje vše
 důkladně věděti, tákal se jakžtos chas-
 • nika, co to? Tento ale, již od naro-
 zení dobrá kopa a k tomu ještě pr-
 zut, že není s jinými toho druhu při-
 puštěn do vybrané společnosti, odsekl
 mu zkrátka a úsměvně: „Situajt be-
 rana!“ —

„U tebe, ty sprostáku! ty . . .
 V srpnu budou stínati berana!“ roz-
 hněval se spravedlivým hněvem cizi-
 nec. Chudák, chtěl svou zvědavost
 slušným nasytiti způsobem, než ten
 nezdara chtěl mu bulíka pověsiti na
 nos! — Než pro mladíka byla tato
 řeč trochu důtklivá a jsa horké krvi
 a nechťje žádného odporu lipěti, za-
 čal neznámému hned týkati a řekl
 jemu: „Ně se tedy ptáš?“ — „Však
 ty jsi sprostak!“ —

Nescházelo mnoho, a hádka by-
 laby hotova; ale cizinec máje vše
 rozumné a obávaje se smutnějších ná-
 sledkův, jelikož elechtot a tlesk od
 daremné cházky se ozýval, neřikal
 ani slova více, a šel svou cestou dale.
 Máje pak dobrou ještě nílí k domovu
 a znamená, že na kostelní věži už
 desátá odhila, požádal o nocleh je-
 dnoho vesničana, u něhož ještě svě-
 til, a obdržel ho také skutečně. Jsouť
 to dobří lidé, porestné rádi přijímají,
 častujice jich dle možnosti. Pročež ač
 hodně pozdě na noc, dala mu přece
 hospodyňka nějakou večeři, při kteréž
 si cizinec stěžoval na nezdvořilost
 onoho vesnického synka. „Aha! už
 víme, kdo to je!“ „To je syn zdej-
 šího . . .“ „Báň ho uprav!“ pra-
 vili domácí krčice při tom rameny.

Spolu vypravovali neznámému, za ja-
 kou příčinou v zámku muzika hraje a
 jak to při této švandě chodívá. Zatím
 ulehli si k spaní, kdežto vně i vnitř
 zámku hodně živo bylo. —

Chceš-li pak milý čtenáři věděti,
 kdo to asi ten cizinec? Poznáš ho
 lehce po kroji a těch příznacích, kte-
 réžto měl. Odpolu měl šaty vesnické,
 odpolu pak městské, kolem sebe opá-
 saný meč, v ruce hůl a v kapsě ně-
 kolik grošů, aby své řemeslo čili ra-
 ději svůj obchod v sousedních dědi-
 nách důstojně provozovati mohl. Byl
 to . . . ! Jen žel budiž Bohu, že
 právě dnes neměl nic černého ani v
 pytlí ani co takého před sebou na
 provázku hnati! Avšak přece byl ve-
 selé mysli máje nádej, že se mu trh
 po druhlé kape podaří.

Tento tedy znamenitý muž, je-
 mužto „Franta Ušpák“ říkali, vstana
 ráno a častován jsa od štědré gazděny
 snídaníčkem, ubíral se s poděkováním
 k domovu.

Než ještě v dědině slyšel cosi
 mluvíti o věrejšim veselí v zámku,
 což alo zajisté k radosti nebylo.

Povídali sobě totiž lidé, že včera
 při hudební a taneční besedě v zámku
 komusi probodli břicho; ten prý až
 hrůza řval; všeobecný prý se strhl
 zmatek, při kterémž zase někdo jiný
 do hlubokých padl mlhob. Měli prý
 ho co křísiti!

Franta Ušpák pilně poslouchá, a
 jelikož se mu tato událost zdála pravdě
 podobně, pročež tedy tomu neuvěřil?
 Jsa uhezpečen, že tomu skutečně tak,
 a přijda domu přinesl novinu, že v
 Hr. T. na zámku včera komusi pro-
 hnali břicho, a že následkem toho
 jiny zůstal bez sebe.

Zpráva tato hluboce dojala ve-
 škeré sousedstvo, kteréž vždy něco
 nového slychávalo z úst Franty U.,
 kdykoliv se ze světa navracel.

Ty ale milý čtenáři! co soudíš
 o příběhu tomto? Jsili lehkověrným
 čili nevěřícím Tomášem? „Něco prý
 musí na tom být,“ sic by o tom lidé
 nemluvili, a bez větérka nehne se ani
 listědek. —

A také v pravdě něco hrozného přihodilo se na zámecké besedě, což pro své nemilé následky mnoho mrzutostí způsobilo. Strašná událost se tam sběhla, kteráž poděsila přítomné, zvláště ale dvě srdcí bolestně ranila. Než podívejme se do zámku.

II.

Veledobrá to duše! Dobrý to pán, jenž v zámku přebývá! Neublíží ani kuřeti, sám málo užije, za to ale nechává jiných živu býti. Zapluť mu to Pán Bůh!

Největší ale jeho radost záleží v tom, vidí-li ve svém domě hodně mnoho hostů shromážděných, a pozorujel, že se bez ostýchání a překážky výborně baví a radují. Tu cítí i on radost blahou, jeho srdce v rozkošném lluče pocitu, jeho oko, jeho tvář, na nižto vidíš obraz pětasedesátého již podzimku, skví se ve světle upřímné rozkoše, napomáhá a vzbuzuje sám k radosti a nepozorován jsa mne si ruce, na důkaz, že je spokojen.

Obzvláště však bývá v každém roce jeden den v měsíci srpnu vyvolen, a sice den jména jeho, před kterýmž ten večer u něho v zámku veselá se koná zábava.

Byloť to l. 185., když tato beseda svou uspořádaností, svým skvostem a výborem hostů všecy ostatní předešlé daleko předčila.

Již to zastaveníčko po osmé hodině večerní od domácí kapely učiněné lahodilo ladnými svými zvuky přemile sluchu našemu, a s napnutou poslouchající pozorností těmto hláskům v tmavé noci, nechťeli jsme ani uvěříti, žeby vesnice T. lakovou poroditi mohla muziku.

Tato ale muzika jest spolu heslem pro vesnické mládence a panny, pro muže a ženy, jenžto ve svátečním oblečení rouše ze všech stran k zámku spěchají jako pilné včelky do úla svého. Jeť to shon! A ta radost, jakáž září ve tváři vesničanů našich! Jen žel toho, že národní kroj mnoho již utrpěl!

Zatím, co obecenstvo se schází a v zahradě zámecké poněkud se prochází, umíkla před okny hudba a muzikanty povoláno na horu do pěkné a prostranné dvorany (sálu).

Představ sobě milý čtenáři dlouhý příměrně široký čtverhran, představ sobě velikou, vysokou světnici starožitnými ozdobenou malbami a krásnými obrazy, do kteréž se 4. vysokými okny denní vpusť světlo a kdežto bílé opony, květné košíčky a jiné roztomilé maličkosti celku jakousi kouzelnou dávají půvabnost, a památný*) sál, v němžto hrozná se sběhla událost, objevuje se před zrskem tvým. I na pohodlí není tulo zapomenuto; neboť jsou zde pohovky, jímžto náš lid místo „sofy“ říká „josefy“, kteréž jindy více soustředěny, dnes pak k stěnám přichýleny byly. Piano za 300 zl. stojí stranou, jehožto klávesy, by mohly mluvit, mnohoby vykládaly o něžných, růžových prstečkách krásotinky rozkošné.

Tento tedy sál vzal obzvláště dnešního večera slavnostnou na sebe tvář, mnoho světel bylo zde rozžato, kteráž se v zrcadlech krásně obrazy lámala. Musikanti zasedli do kouta na připravené místo, housle, klarinety, trouby a pantáta bas byly poholově a pozvaná společnost ubírajíc se na horu v sladkém rozmaru dílem stojí dílem sedí na „josefkách.“ Jeť to pěkné shromáždění! Město a venkov jsou zde zastoupeny, ač tulo slavnost více „národním plesem“ jmenovati můžeme. Neboť domácí pán chce, aby vesnický lid aspoň jednou v roce se veselil a vyražel v domě jeho a takto se živě upamatoval na bývalou svou vrchnost. Než možná, že mu tulo vrchnost ani na mysl nepřijde, ale dosti, že z vesnice vidíme tulo mnoho hostů. —

Než jakýsi šustot, jakýsi ruch a šepot pozorovali mezi pozvanými. Jeden druhému, sousedka sousedce cosi tajného povídá do ucha a oči jejich

*) Za času vojenského stánu u Olomouce r. 1853 přebýval zde arcivojvoda „Rainer.“

nem tolika radosti! Každá žilka v něm hrála, oko se jiskřilo, a srdce toužilo, by padnouti mohl v náruč — veřejné pochvaly. Co, veřejné pochvaly? Uvidíme to!

Nemoha děle žádosti svého srdce odolati, a vyskočiv ze své skrýše objevil se najednou co nějaká magická bytost ve světle, klerčů své paprsky od průsvitu v pravo levo házelo. Ovšem pro diváky překvapení nové, viděti tuto živý obraz a spolu onoho slavného umělce, jenž povědom jsa své šikovnosti a jist svého vítězství dvorně strouhal poklony. Bouřlivý strhl se potlesk doprovázený spolu pokřikem chasy před vraty stojící, ze všech stran voláno hlučně: „Sláva! Výborně!“ mnozí hosté přicházeli podávajíc mu pravici a něco pěkného mu říkajíc. Co ale veřejnou pochvalu dovršilo, byl sladký pohled, libečný šepot a tisknutí ruky od hvězdy Růženky.

Však co se všechno toto dalo, ranou bylo slyšeti ze strany, kde muzikanli svůj orchestr*) měli, bolesně vykřiknutí: „Oul Oul! Oul!“ a hned na to, jakoby něco těžkého na zem padlo.

Blesk nemůže většího učiniti zmatku, jako onen žalostný nářek. Hosté nechavše průsvitného obrazu a obdivovaného reka, střemhlav shrkli se na místě — hrozného zločinu. V pravdě, hrozný se zde spáchal skutek, jenž úžasem a strachem naplňoval každého!

Viděti totiž, že kdosi jinému probodl břicho a sice tak ukrutně, že i vnuřnosti bylo spatřiti. Hluboké slénání a smrtelný chrapot patrný podával důkaz o nebezpečí velikém. A k tomu ke všemu ležel ještě jakýsi člověk na zemi beze všeho hnutí, beze vši známky života, bez sebe — ve mlhách. Ach, hrozné to divadlo!

Přítomní nevěděli hned co činiti, neboť proměna radosti v zármutek byla tak náhlá, že na mysli jako po-

minuli byli. Konečně hleděli někteří probodnutého, někteří zase omdleného. Studená voda v nádobě se přinesla, dělaly se obkladky, octem stříkáno ve tvař a při tom — noině — bádováno. Omdlelým ale třepali, na něho volali, chytali ho za nos a za palce, jako by těžkou měl nemoc, rozepjali ho a čelo natírali mu vodou.

„Ven s nima, na čerstvý vzduch!“ křičeno z mnohých stran.

Vynesli tedy hosté oba churavce ze sálu, v němžto ještě před chvílí musika a tanec své hody slavily.

Nevrátili se více, nýbrž žalem a zármutkem pojalí rozešli se do svých příbytků.

Takto ona národní beseda na začátku slavná a veselá, vzala velmi smutný konec.

Mohlo býti asi 12 hodin o půlnoci, když tato vražda v zámku T. spáchána byla. A hned ráno nemluvílo se v celé dědině o ničem jiném, nežli o této ohavné vraždě.

III.

Bylot to právě šest dní před slavností s vrchu popsané, když jakýsi človíček slušně oblečený, v čepici a ve fraku a v lesknoucích se botkách rychlým chvátal krokem a s jasnou myslí do vesnice H. maje u tamnějšího pana rektora cosi pořídit.

H. je pěkná vesnice, na rovině, široká a slavení kamenem krytá, jen před domy jsou zahrádky, klerčů větším dílem škaradým parkanem obehnaní příbytky začloňují a celku nepěkný dávají pohled. Kdyby v nich se pěstovaly květinčky a stroměčky, bylo by to šlechetné, než kopřivy, blín, bodláci a mezi tím některá přisada, prozrazují to snad nějakou nežnou chuť a krásocit?

Kostolík s čapkou věži, na klerč dva toliko zvony, fárka, před nížto dvě roztomilé zahrádky právě to květnice, a škola novovystavená s červenými okny a pěknými místnostmi, nalézají se uprostřed dědiny. Obvatoelstvo jest v průměru zámožné, k

*) Jest místo v divadle, neb na jiném veřejném místě, k. p. v sále tanečním pro hudebníky vykázané.

jakému ale kmenu náleží, aspoň podle kroje nepoznáš. Mluví trochu ze široka moravsky.

Tamní pan rektor byl v pravém smyslu toho slova horlivý a svědomitý učitel, jenž u svých školáků lásku k Bohu výborně spojovali dovedl s láskou ku vlasti. Jsa učitelem křesťanským ucnadržoval cizí národnosti, dohře věda, že míchání řečí ve školách národních na velikou jest ujmu a k nenabytné škodě katolické mládeži, při kteréž nikoliv opičarství a mrtvá paměť nobrž rozum a srdce spasitelné přinášeti má ovoce.

On byl ale také spolu výborným rektorem na kůře. Znal muziku, cvičil jiné a měl mnoho hudebních nástrojů, mezi nimiž sobě obzvláště na jeden bráč čili violu *) pro jeho výbornost a blahozvучnost přeinného zakládal. Nedal-by ho z ruky o všechno na světě, tím méně by přivolil, aby ho někomu půjčil. Přišli-li kdo na návštěvu, o němžto věděl, že polovičný toliko znatel hudby, nevěděl jemu a sobě větší způsobiti radosti, jako když vezma violu do ruky na ni s váznou tvář nějakou melodií byl zahradal. Zkrátka řečeno, bráč žil v něm, a on v bráči.

O této, slabé stránce rektorově věděli všichni okolní učitelé, ale nepokládali mu to za zlé, že on tak náruživým jest milovníkem hudby. To-liko chtěl jice ho někdy poněkud škádliti, říkával ten nebo onen při dobré chvíli: „Pane rektor, půjčte mi bráč!“ — Na tato slova zahrozil mu pan rektor, a slovy veselé pronesenými: „Vy hajdálaku! zas mne dožiráte?“ odzbrojil úplně protivníka svého.

Než nevíme, jak se to stalo, kterakým působením, že vzácný páně rektorův bráč přece z domu se dostal! Snad mu ho někdo odcizil anebo ukradl? Nikoliv, nobrž na velikou

prosbu a ustavičné naléhání dal se pan rektor konečně obměkčiti, a vezma s třesoucí rukou a tlukoucím srdcem violu z hřebíku, podává jí na půjčku, s důtklivou žádostí, by se jí jen žádna nestala pohroma. Nelze si to jináče vysvětliti, leč že musel u veliké míli lásky toho, jemužto tuto bolestnou byl přinesl obět.

Pročž vidimo zase onoho člověka v děpici a ve fráčku čerstvým běžeti krokem nazpět z H. do vesnice T. a pozorujeme, že cosi prodouhlého a bachratého velice opatrně v pravici drží. A měl taky skutečně velikou příčinu k opatrnosti náramné, jelikož světen mu byl poklad, převyšující všechny klenoty svou vzácností. A za druhé musel se míli notně na pozor, aby se nestal nehodným důvěry a lásky, jakouž o svůj bráč starostlivý pan rektor v srdci svém k němu cítil.

Kdo je to ale, ten člověček? A co nese?

Je to Veselko Čech, horlivý podučitel při škole T. a horlivější ještě musikant. Mnohá již léta zastává svůj úřadeček ku všeobecné pochvalě, děti daly by pro něho svou duši, rodiče jsou k němu uznali, a jeho představení mají ho rádi pro jeho pilnost a šlechetné mravy. Jak mile bývá po škole, ve kteréž každou čtvrt hodinky svědomitě užívá, jde do své světničky a cvičí se ve zpěvu a v hudbě. Tu slyšíme hned troubiti, hned na housle hráti, hned zase na piano bťinkali. A tak to chodí až do večera s neunavenou horlivostí, že často starý pan farář, jenž na blízku pekojiku podučitelova přebývá, proti tomu repce a na bolení hlavy si stěžuje, ale přece to snáší a trpí, věda, že učený z nebe nespadne. Ano kde může, povzbuzuje ještě, dohání dodávaje chuti, by jen musiky bedlivě hleděl.

Provozovala-li se o výročních svátcích hudba v kostele, tu byl on na svém koniku, a nikdy se nepřihodilo, žeby svou úlohu špatně byl vyvedl. Ale on se taky vždycky k tomu připravoval maje na mysli, že nále-

*) Bráč je hudebný nástroj podobný houslím, trochu větší, klastší, o 4 strunách a jmenuje se taky jináče „Aho Viola,“ anebo rovně „Viola.“

žitá příprava chválu rodí a že jaké dílo, taký plat.

Jsa tedy vroucím milovníkem hudby neobměškovával žádné slušné a dovolené příležitosti, kdeby svého umění provozovali mohl. A taká příležitost měla se mu naskytnouti v krátké době. Neboť v krásném letozámku láskavým čtenářům již známém, konaly se velkolepé přípravy k nastávajícímu plesu. Umývalo se a čistilo, krásilo se a zdobilo, a při tom taky doplávká učiněna u zdejšího pana rektora, šlechtěného to muže, zdažby se svou kapelou při slavnosti účinkovali sobě neobtěžoval. Tento nemaje ve zvyku odporovali, kde toho třeba není, ochotně přivoliť a hned taky k dílu ruku svou přiložil.

Bylo to shonu a práce! Neboť vesnických musikanů nemívají všedního dne obyčejně mnoho času, aby drželi „průbu“, a k tomu nechávají se taky ještě hodně prositi, obzvláště, má-li býti hudba při slavnostní mši u ke cti a chvále Boží. Tu si musí rektor z toho čest dělati, když přijdou a trochu zatroubí a snad k tomu ještě — falešně.*)

Tedy pan rektor musel se podložit a musikanty žádati, aby aspoň dva- neb třikrátě před besedou se sešli a několik valčíků, polek, mazůrek a tráslavých ve svorné symfonii čili souzvuku přednesli. Žádost pana kapelnístra se svědomitě splnila, musikanti se vynajiti dávali, k čemuž, jak mluve, nuyšlenka na šumící pivo a některý groš mocnou byla pohnůtkou. Výsledek těchto předběžných zkoušek byl skvělý, hudba výborná jakoby hráli andělé a žádný nemusel se za ni stydět. V pravdě něco podivného a veliký zázrak, an druhdy za mnoho nestojí!

Než máme-li se tomu diviti? Vždyť neobyčejná slavnost — neobyčejná musika! A k tomu ještě viděli jsme mezi hudebními nástroji všelicos, což při vesnické hudbě snad

nikdy se neužívá, jako: fagot, bombardon a — bráč čili viola.

A tento bráč byl právě onen přeskvosný klenot, s nímžto se pan rektor z H. půjčuje ho podučiteli z T. s krvácejícím loučím srdcem. Možná, že v prorockém svém nadání jakési neštěstí tušil, kteréž milenou jeho violu zachvátiti mělo!

Podučitel tedy, maje drahou korigist v ruce, spěchal spěšným ale velmi opatrným krokem k domovu, plesaje v srdci nad vítězstvím, jakéž nad pevnou myslí majitele violy byl vydobyl.

Přijda domu a připomínaje sobě přísně napomenutí k bedlivému pozoru pověsil milý bráč na pevný hřebík do stěny zaražený. Odtud ho vždycky obezřetně brával, kdykoliv se chtěl cvičiti, a po cvičení jej zase na hřebík pověsil. A tak to šťastně chodilo z hřebíku na hřebík, až posléze zabřeskl poslední den a podnu poslední večer, kdežto pan Veselko Čech naposledy vezma z hřebíku bráč se čtveráckou tvář k zámku se ubíral. Chudas nebolý, nevěděl, jaká bouře se nad hlavou jeho vztahuje! Ubožák netušil, jakému neštěstí kráčí vstříc!

Tak jest to ve světlé Člověk se často ani nenadá, a dravá zvět naň své smrtelnosné vycent zuby a jej roztrhá, jako syna Jakobova! —

Než k věcem, kteréž nyní přijíti mají, třeba jest veliké přípravy; pročž prosím tebe, láskavý čtenáři, bys ni poshověl, sám ale všecou srdnatost dohromady sebral, by ses tak velice nezhrozil vida ohavnost spuštění v zámku T.

IV.

Jako dnes všme se velmi dobře upamatovati, jak vesele si hosté počínali na zámecké besedě. Jidla a piti do Boha a k tomu ještě — darmo! Zaplat mu to Pán! Než musiky a tance ještě více! Rozkošný rozmar, ovšem ve vši slušnosti, panoval všudy a veseleý hovor v přestávkách oslazoval každé sousto a každý doušek. Chuf

*) Ovšem každá výminka předpokládá pravidlo.

k tanci byla u pozvaných tak veliká, že děvčata a ženy, nečekující tepruv, až jich mužský k tanci vyzve, jedna s druhou se vrtěly, a mnohý nemírným válčikem tak se uondil, že byl mokřý jako myš. Než mámeli ho snad litovati? Mámeli s ním útrpnost mlti? Mámeli s ním plakati, když si potom na zádech stěžuje? „Valentí non sit injuria“*) říkali staří latináři, a v překladu to zní: „Valentovi není Jura.“ Pročež počínáš si drahý příteli ve svých radostech nemírně, nebuduj pro smutné toho následky! —

V samých tedy radostech a slastech ubíhala hodina po hodině jako stříbrovlesá vlnka v bystrém proudečku, až posléze udeřila dvanáctá, s nížto, jakoby to uctarováno bylo, veselost velmi truchlivý vzala obrat.

Nenadarmo říká lid, že noc je nepřítelkyně člověka a dvanáctá že hodina zlých duchů, ve kteréž oni hanebně své rejdy velmi rádi provádí! —

Stalo se totiž, že po náhle přetrženém válčiku a nenadálém objevení-se průsvitného obrazu — což ovšem umluveno bylo — pan Veselko vypůjčený bráček na pohovku byl položen. Ovšem chyba to veliká, že ho nepoložil na stůl; než nestihá-li obyčejně přísným trestem neopatrnost člověka, jenž se proudem rozkoší opojiti dává? Zapomělo se na dané slovo, vypadl z paměti slib, že se viola šetřiti bude jako vlastní oko a neobyčejnými událostmi rozum naprosto pohnat!

O světe! jak hrozné neštěstí sobě často strojiváš radovánky svými! Přišlo se, že kdosi při všeobecném zmatku, smíchu a křiku, chtěje sobě uleviti a nemoha se déle na nohou udržeti, vyhledával odpočinutí na pohovce, a nedávaje se, kde sedá, s celou tíží přisedl milý — bráček! V tom okamžení ozvaly se struny hlasem truchlobolným, hlasem ležícího v posledním zařízení, neboť pád byl strašný a pro violu úplně smrtelný.

*) t. j. Chutím se žádná křivda neděje.

Žalozpěv tento dotekl se nemile ucha p. Čecha, jenž předvídaje hrozné neštěstí, jedním skokem se octnul u svého bráče.

„Ach! Bože! Můj bráče! Můj bráče!“ začíná v náramné své úzkosti bédovati Veselko, rukama láme, ve tváři bledne, v očích dělají se mu kola, hlava se mu točí, padá a dříve nežli mu ku pomoci přispěti mohli, ležl ubohý chudás ve mdlobách na zemi! Smutné to zajisté divadlo, pan praeceptor bez sebe, a bráček na pohovce docela — porouchaný! Neboť ražným přisednutím prorazila kobyłka vřehní plochu, překotila podslavek uvnitř se nalézající a s velikým rachotem vedrala se dírou až do samého břicha nešťastné — violy. Pan Veselko viděl tuto spoustu, nad kterouž do těžké padl mdloby.

Onen pak pán, jenž sobě sladce odpočinouti chtěl, vskočil sice rychle na nohy, než bylo již pozdě, vražda již spáchána. Hanba pro jeho neobratnost rozlila mu růměnc po jeho tváři, kteráž však brzy zase jako stěna zbledla. Nevěda čím se omluviti, a poznávaje, že jeho vinou nešťastná tato příhoda se byla stala, couval ustavičně nazpět, až konečně u největší nesnázi vyklouznul ven ze sálu. —

Na pokřik, za příčinou tohoto udáje učiněný, dostavil se i domácí pán, jenž s velikou obezřetností hned rozkazy dával, co tuto činiti. Po nějakém ale vydatném namáhání bylo pozorovati, kterak na smrt bledá tvář omdleného pana praeceptora se zase červená, kterak krev v žilách jeho zase prudčeji obíhá, kterak otvírá své oči a ústa, ale aby na novo spustil nárek a jeremiádu žalostnou.

„O mne ubohého!“ jal se naříkati pan Veselko, „co nyní učiním?“ — „Kterak panu rektoru bráček navrátím?“ — „Co on řekne, až uvidí nejdražší svůj klenot v tak bídném stavě?“ — „Vždyť na caparty rozdrčen!“ — „Kterak lze to zpravit?“ — „O já nešťastný člověk, že jsem kdy jen bráček na pohovku byl polo-

žili! — „O neopatrná hlavo!“ a tu se pěstl v čelo udeřil. —

„No, no! nebeďujte tak přilíš!“ chlácholili ho z mnohé strany. „Dá se to zpravit, a zas bude dobře!“ — „Stalo se, co nyní všechen pláč platný?“ — „Ulište se a mějtež nádej!“ —

Tak a podobně těšili a dodávali mysli panu Čechovi přátelé jeho, až posléze se přece upokojili dal. Touto ale smutnou událostí vzala národní beseda za své, k veliké nechtě domácelho pána se hosté vytrhali, a pan Veselko zvav bráče nočně pochranožděný pod pažďi s těžkým se ubíral srdcem a uplakaným ošem k domovu. Právě dvanáctá odbila a ponocný kostel hlídající dával táhlým troubením na svém rohu patrné svědectví, že svědomitě zastává svůj úřad. *)

Podučitel přijda se svým p. rektorem ke dvěřím a zaklepav na ně vešel po chvilce do pokojíku svého. I zavěsil bráče na obvyklý hřebík.

Alc jaký to rozdíl mezi jindy a nyní! Jak sladce se jindy usmívala viola z hřebíku na milovníka svého, však nyní jak škaredě se na něho šklebila! Jindy kochávalo se jeho srdce v příjemném pocitu při každém pohledu na tento hudební nástroj, nyní pak pukalo hořem a žalostí, jak miláto na zpomenuto! Jindy kouzelné z něho vyluzoval zvuky, nyní z rozpáraného jeho břicha hrobový vystupoval zápach! —

*) Následující příběh nebyl tuto od místa: V měsíci dubnu 1855 totiž vloni se zloději s velikou opovázlivostí nočního času do komory tili raději do špižírny fary Hr. T., kteráž od kostela sotva 10 kroků vzdálena jest. Monoru nmlzá se na předku tak, že kdo stojí u kostela, velice snadno viděti může, kdyby někdo se tam oknem vedrati chltl. A právě v okně vylámal zloději železný mříže, vyvalili velikánský kámen, a vlezli tam pokradli rozliéné zboží. Háno potahován byl ponocný, aby se zodporidal, kterak to hlídál a zdažli koho viděl? On ale docela chladně a lakonicky odvětil: „Já jacm hlídál kostel a ne farn!“ — Ille! jaká to svědomitost u plnění svého úřadu! Chudás, myslim že nočně kděsi chrápal! —

Potácejce se mezi zármulkem a hrůzou ulehl si konečně pan Čech. A v pravdě ubohý na smrt bledý člověk má taky odpočinul na nejvýš třeba! Zdažli ale nebeští andělé líbeznyím svým hláskem v sladký ho ukolébali spánek, zdažli ho ve snách rozličné příšery, běsi, příznaky a mámidla neděsily, Bžh ví a žádný jiný, jelikož se nikdo neosmělil, pana podučitele na to se tázati. Dosti, že jak mile sluníčko ze svého zlatého vystupujíc lože svým paprskem bledou jeho ltvň bylo osvitilo, že hned velmi čerstvě povstal vřelě vzdávaje díky Pánu Bohu, že šťastně tuto hroznou překnal noc. Nemeškaje dlouho soblíkáním vzal na lačný žaludek porouchaný bráče, a pádl a ubíhal pryč...

Než tuto poptejmež sobě nějakého oddechu. —

V.

Asi dvě hodiny cesty od místa, kde se všechno toto dilo, rozkládá se dñledné město O. Všecko tam pěkné a krásné, jen to se nám tam nelíbí, že našinec přijda do města vídl se býti mezi cizím lidem, jenž v nerosrozumitelné řeči vyhledává svou slávu. Než toto není nic nového; vždyť zemský hejtman Žerutín hned léta Páně 1610, vedc již stížnost na podivnost tuto. Pročež nebude na škodě, naše vlastenské obecnstvo zase upozorniti na tento ohavný vřed města O . . s ptáulm, aby sebe poznalo.

K tomuto tedy městu ubírá se s chvátáním nešťastný náš Veselko, aby lékaře vyhledal pro nemocný bráče, a uzdraveného aby zase navrátili mohl pravému majiteli jeho. Ovšem že o celé lé nebudě nesměl se pan rektor z H. ani slovíčka dovědět, a že viola měla se mu opět v tak neporušeném a nevinném navrátili stavě, jako byli první naše rodiče Adam a Eva v ráji. Avšak možná-li to? Možná-li, někomu rozpárati břicho a je tak zašiti, aby žádného nezůstalo švu? Byľoby to něco hezkého? Arciž vojín ukazuje

s chloubou na jizvy, ježto mu nepřítel v kruté zafal seči ve tvář anebo na prsa: ale viděti jizvy a bolná místa na viole, neslouží jí to zajisté k žádné cti a chvále.

Po nedlouhém doplávání naleznu, koho toužebně hledal. I prosil snažně, by nástrojník co možná v krátké době a co nejlépe polámaný bráček spravil. Rozumní se samo sebou, že se mu ty nejkrásnější činily sliby. Ubohý, vzal marná slova za peníz berný a kojil se krásnou nadějí, že takto jeho nestěsti pod kbelcem zůstane.

Sotva že tři dny vypršely, stala se již doptávka, jeli viola zpravena? Ach, nelze popsati tu radost, v jakéž se tuto chvilí kochalo srdce pana podučitele! Neboť rozpěraný břich byl zasil a zalepen, vnitřnosti v pořádku, kobylka se hrdě vypínala a natažené struny čekaly zase toliko na obratnou ruku.

Pro samou radost, že se zlotřilého bráčka již jednou zhlaví, jenž mu tolik rámu byl nadělal, nedíval se ani tak velice, jeli-to dobře a k nepoznání zpraveno. Nobrě zaplativ co slušného uháněl s bráčkem k svému dobrému příteli do H. aby mu vypůjčený nástroj hudební s vřelým díkem nazpět odevzdal.

Přišlo mu to, nevíme proč, poněkud vhod, že žádného nezastal doma. Pročž zavěsiv violu na hřebík, na němžto zase visela, jakoby tam od věkův byla, ubíral se veselou sobě piskaje notu, k dědičce T., kde mnohá léta učitelský konal úrad.

Po několikadenní notné trampotě byl to zase první den a první noc, kdežto jeho dušička svatého požívala pokoje. Avšak o nehesa, ustaňtež již od prehlivosti své! Ukutný soudce, proč hu tak bolestně stiháš?

Pan Veselka odpočívá ještě v teplém loži, a jakýsi kluk doklepav se na něho, přináší mu psáuf.

„Odkud?“ táže se.

„Z H.“ zucla odpověď. „Pan rektor pěkně pozdravuje,“ dokládá chlapík, „a posílá několik řádků.“

Pozvedna se na posteli a čerstvě rozlomiv pečuf čte:

Příteli!

„Jsem pro samou zlost jako bez“ sebe! Co jste dělal s mojí violou?“ „Na první pohled poznal jsem, že“ „jste mně ji porouchal. Tak jest to“ „s tou půjčkou! Můžete zase přijít!“ „Já jsem svůj hráč šetřil jako vlastní“ „své oko a prosil jsem vás, hyste“ „uaň dával pozor, a vy . . . Tak“ „jste uměl zacházeti s cizím zbožím?“ „Musíte se zodpovídat.“

N. N.

rektor.

Ne jináče, nežli jakoby blesk byl do něho uderil! Zblednul ve tváři, a malá zinnice se pokoušela o něho. Kluk, udivený nad náhlou změnou pana Čecha, odešel pryč, a po chvíli ubírá se Veselko sám jako delinquent do H., aby se před soudem p. rektora ze svého zločinu zodpovídal.

Můžeme si pomyslíti, že mu nebylo dobře kolem srdečka, a vnitřní jakýsi hlas že mu pravil: „Tys haubebný zrádce lásky a dobroty svého přítele!“ — Než nic jiného mu nezbyvalo, leč ku předu kráčet, chybu svou uznati a za odpuštění prositi s dokladem, že to seč bude, všechno napravit.

Jaká byla uvítaná a rozprávka mezi nimi, nevíme, protože jsme nebyli svědky aniž poslouchali za dveřmi. Toľko bylo slyšeti: „Zhrěšil jsem, zhrěšil!“ —

Koncený výsledek celé této události byl, že se bráček na novo velice dobře spravil, a staré přátelstvo a dobré usrozumění že touto nehodou ani nejmenšího neutrpělo. Láska zůstala nezkalená mezi těmito dvěma dušemi, ježto sobě častokrát v sladkém rozmaru připomínaly, jakým změnami zde na světě netoliko člověk nebříž i bráček podroben jest, a že všechno úplnému porušení podléhá. A když se vespolek loučili ubírajíce se do daleké krajiny, i v tomto bolném

okamžení vmísila upomínka na bráče do žalostných slzí slzu radostnou. Mějtež se dobře, duše milené, Bůh budí s vámi!

Totoť jsou, milý čtenáři, osudy bráčovy, ježto zasluhují, aby zaznamenaný byly v této knize na budoucí časy.

Rozjímání poctivého občana.

Což jiného leč nešťazený život jednotlivcův jest příčinou, že obce hývají nešťastné? Sv. Liguori.

Smutné to byli zkušenosti, jaké nám přinesl rok 1859. — Strašlivé mračno vznášelo se nad naší říší Rakouskou. — Nikdy mi z paměti nevymíří ona doba, když jsem s několika mými milými sousedy v truchlivém hovoru o událostech v Itálii zabrán byl, an tu jeden z drahých přátel oznámil nám, že představeného obce cíl. manifest týkající se počátku vojny Italské došel. — Nikdy nepomenu, jak slova Císaře Pána zvláště ono znamenité „S pomocí Boží za Vlast“ na mne a přítomné občany účinkovala; v nadšení pozdvihli jsme své sklenice, a přijeli na zdraví Jeho Veličenství a na štěstí zbraně Rakouské, přáli jsme slavného vítězství udatné armádě naší. — Ale v knize prozřetelnosti jinak bylo psáno. — Hospodin dopustil jinak, než si naše krátkozrakost přála!

Smutné to byli doby, an nám z bojiště truchlivé zprávy přicházeli, kterak naši bratři udatně pro celistvost a blaho Říše krev cedíce, mnozí své kosti na půdě Italské zanechali. O jak bolná byla smrt mnohého, jenž s rozdrčenými oudy na bojišti si zpočiná na své staré rodiče, na své bratry, na svůj domov a milou vlast, jež on nikdy více na tomto světě spatřiti neměl! — O jak smutné bylo to podívání na to množství raněných hrdinů, jenž věrně sloužice svému milovanému Mocnáři, tuto věrnost krví svou spečetili. — O nešťastná válko! kolik tys slzí, kolik vzdechů, kolik bolestí a kolik životů za oběť požádala. — Rány tvé cítíme ještě posud, a protože nemalou radost způsobil nám druhý manifest císařský, nímž se nám oznamovalo, že se nám toužebně žádají

pokoj svatý navrátil. — Obzvláště radostná byla pro nás slova důstojná našeho vznešeného Panovníka, když jsme čtli: „lahodí srdci Mému, že pro Mé milované národy vidím zase pojištěné pozechnání míru, a čest mi to tím dražší, poněvadž mi dopřeje potřebné klidné chvíle, abych celou mou pozornost a péči nyní bez překážky mohl obětovati prospěšnému rozluštění dané mi úlohy: Vnitřní blahobyť Rakouska a zevnitřní moc příhodným rozvíjením bohatých jeho duševních a hmotných sil, jakož i přiměřenými opravami v zákonodarství a ve správě trvale založiti.“

A že náš vznešený Mocnář slovu svému slavně dostál, o tom nás přesvědčují mnohé blahodatelé Vysoké nařízení a mnohé započaté i dokonané už změny ve vnitřních záležitostech Říše, kteréž patrně kupevnění a rozmnožení národního blahobytu směřují, a mezi tyto blahodatelé opravy čítáme taky nejvyšší nařízení od 15. července r. 1859 strany vyučovací řeči na gymnasiích, a pak nový obecný řád pro města i venkov. — A o tomto posledním dovol mně milý Moravane! několik řádků napsati, jež nezi svůj bohatý sklad, co malý příspěvek od sprostého venkovana, do své tobalky ulož, a na cestě své po šířkách vlastech národa našeho, svým milým členům, a zvláště mým drahým soudruhům, bratrům rolníkům, na venkově u prostřed krásné přírody žijícím, zdělití neopomeči! —

Blaho obce zakládá se na blahu rodinném, a blaho státu na blahu obcí. — Jen ta obec, která, neli všechny aspoň větší počet, netoliko zámožných a bohatých a pořádných a moudrých občanů počítá; může se šťastnou nazývat. Jen v té obci, kde občané prázdni všeho sobectví spojenými sílami přičinují se na blahobytu obecném, na udržení mravů a pořádku atd. pracovat, jen v té obci jest blaze žítí. —

Záležíli obec z obyvatelů prázdniých všeho zdravého smyslu a rozumu, z obyvatelů kde z každé chvilky jen nerozum a sestra jeho bída vykuká, kde se žádný o záležitosti a blahobyt obce nestará, kde špinavá sobeckost nedovolí ničeho, čím by se obec povznesla, kde nemravy se páchají, kde karban a pití na denním pořádku, — tu ovšem je to smutno i nuzno.

Začneme tedy od rodiny. — Ohledněme se blíže na rodinu, již za šťastnou pokládáme, jaké jsou to prostředky, nimiž ta neb ona rodina se blaženou stala, aneb aspoň že ji za takovou lid drží? — Prostředky jsou mnohé, ale mezi těmi skví se: mravnost, pracovitost, hospodárnost, a páskou všeho je společná rodinná láska a nábožnost. — Jen v té rodině, kde panuje kázeň a sice moudrá kázeň, udržuje se taký pořádek; kde moudrý otec rozkazuje, kde šlechtná matka napomíná a k dobrému vzbuzuje, kde dílky a čeled práci ochotně, rádi a svědomitě konají, kde se všichni pospolu milují, kde jeden druhému pomáhá, jest zajištěno štěstí a blaho rodinné. — Ale v rodině, kde otec, hospodář sám zlým příkladem předchází, kde každý co chce dělá, kde jen zahálka a proklínání, kde jen ta zlopověstná kazitelka mravů a blaha mnohých rodin, kořalka, po všech koutech páchnou, kde nečistota se založila, ó! tu je po blahu rodinném, tu je sestra bída ve dveřích; — neli dokonce za stolem!

Velikou tedy zásluhu na blahobytu rodinném má hlava rodiny — otec, a rovněž velkou vinu nese na sobě hospodář, pakli je rodina nešťastná.

A teď pokročíme o krok dál, a to k obci, kteráž nic jiného není, než velká rodina. — A opravdu i v obci — této velké rodině mnoho, ba přemnoho na tom záleží, jaká jest hlava její, jaké jest její představenstvo. —

Nalézali se správa obce v rukou mužů, jenž jsou mravů neuhoných, rozumu zdravého, ducha čilého, obětovného, prázdni sobeckosti, spravedliví, činní, jimž blaho obce nad vlastní blaho na srdci leží, tu ovšem mizí wszeliké darebáctví, udržuje se mrav a pořádek, a ucta před zákony, tu se blaho obce rozmáhá, a každý pořádný člověk rád se pozdrží v obci takové, an nepořádní z daleka se ji strání, věduce, že tu pro jejich špatnosti půdy nenačnou. —

Ale táž sama obec dostaneli se pod správu lidí, jimž ani víra ani náboženství svaté nejsou, jimž netoliko že na mravech nezáleží, ale ještě i sami zlými příklady k pohoršení slouží, jenž se o nic nestarají než toliko o své břicho — jenž jsou špinaví podlízáci, a jenž nechají každého páchat co se mu líbí, u nichž se žádný práva a spravedlnosti nedovolá, jenž se chtějí zalíbit všem, a konečně se nezalíbí žádnému, jimž je všechno stejno an se páchá to neb ono, slovem, jenž jsou nebalci a ještě něco horšího, ó tu se jistě každý pořádný muž hledí obce té vystříhat, a prostopášni hejskové tu provádějí své rejdy, an je tu žádný nestihá, nekárce, ale vše se jim promlží. — A blaho obce i k žalosti všem pořádnějším občanům mizí a hyno a s ním i mrav, pořádek a bohatství. —

Zde máte nakreslené dva obrázky. Dobře se na ně podívejte, ba přál bych si, aby sobě je jeden každý do paměti vštípl, a dobře je pochopil; — zvláště tenkrát, když snad jako volič právo míti bude předsta-

venstvo a zastupitele obce voliti. — Tehdáž zpomeňte si na tento obrázek, a rozvažte dobře, kdo je, jemuž hlas a hlasem svou důvěru dáváte. — Občané, dobře si to rozvažte! Mnoho na tom záleží, koho za hlavu obce, za představeného vyvolíte! Ovšem anděla volit nemůžete, ale volte aspoň člověka, jenž má kousek zdravého rozumu, člověka, jenž má trochu nábožensví a kousek poctivého svědomí, a jenž se bují více Boha než lidí.

Novým obecním řádem pro venkov bude představeným obcí rozsáhlejší činnost ve vnitřní, a dílem i v přenešeném okrese působení svěřena. — Nastává tedy nutná potřeba, aby představení obce složili všeku lehkomyšlnost, a hleděli se s úřadováním v obci seznámiti, a k tomu cíli prospěje jim zajisté pilné čtení rozličných knih a časopisů, v nichž o záležitostech obecních pojednáno. —

Veliká kniha dala by se napsat o povinnostech, jaké představený obce na sobě má, ale což by tato kniha prospěla, kdyby představený obce se ve svých povinnostech ničeho učiti nechtěl. Ale díky Bohu, staré předsudky přestávají a osvěta klestí sobě cestu už i do nejspolečnějších chatrč. — Věděti, že něco činiti smíme, není ještě všechno. — My musíme také věděti, jak co činiti máme, a proč to neb ono činíme, jaký prospěch nám z toho vyplývá atd. —

Tak k. př. novým obecním řádem jest představeným obce vykonávání právomocnosti trestní pod jistými výměnkami a už do jisté sumy peněžitě, a do ustanoveného času i trestání žalářem povoleno. —

Jak tedy má představený obce tuto sobě svěřenou právomocnost trestní vykonávat? Má snad malé i veliké přestupky policejní stejně trestati, má snad s těmi, jenž nevinu aneb snad nechť, ne ze zlého úmyslu než náhodně toliko pochybili, rovně jako zlo myslníky nakládati? aneb má snad jednoho jen pro osobní zášť

za nepatrné přestoupení hned přísně, a jiného, jenž mnoho vinen jest, že ale přizní jeho požívá, docela ani netrestati? Toť by bylo zneužívání propůjčené sobě právomocnosti, a táhlo by za sebou buď trest na takového představeného, aneb i to, že by obec taková na čas trestní právomocnosti snad pozbyla. —

Jaké ale prospěchy vyplnou z toho pro obec, když představený obce právo míti bude, menší přestupky trestati? —

Jaké? — takové, jaké vyplývají z toho, že otec neb hlava rodiny právo má své neposlušné dítky mírně trestati. — Jen kde je kázec, je taky bázec, je tam mrav a pořádek; jak by to vyhlíželo s pořádkem v rodinách, kdyby otec neb matka nesměli na svého neposlušného synáčka neb dcerušku ani rukou sáhnouti, ani prutu použiti, aneb jej od jídla odkázati? já myslím smutně! — Jak by to vyhlíželo, kdyby otec měl pokračý na svého syna k. př. k představenému obce jíti žalovati a tu se vždy o potrestání a pokárání jeho ucházeti? — Neklesl by tu mrav a pořádek v rodinách? — Co myslíte! —

A rovněž tak jest to v obci této velké rodině. — Neměli představený v rukou prostředků, by svým třebaš moudrým rozkazům vážnost a poslušnost ujistil, tu poslouchá jej kdo chce; a kdo nechce? Na tolo musí představený jíti žalovati k úřadu; tu se ovšem takovým neposlušným náhrada nedá; — ale kohož to neomrzí, máli často se žalobami úřadž naměstknávat? komu není obtížná cesta 2, 3 neb 4 hodiny k úřadu? Přehlédne se tedy mnoho přes prsty, a to neposluchové a kaziči mravů dobře vědí, a stávají se tím pro podruhé směléjší, a z malých přestupků rostou větší, z přečinů zločiny — a mrav a pořádek klesá. — Smutná to pravda! —

Však ale teď, kde představený obce menší přestupky právo míti bude sám trestati, tu to nemusi tak nechat daleko přijíti, tu se každé zlo již v zárodku může udusiti, jeli jen před-

stavený muž, jemuž dobré mravy a pořádky na srdci leží. — Představený obce zná tak řka jednoho každého v obci, an ví a zná povahy lidí, s nímž mnohé roky žije, jemu je lehké posouditi, zdáť ten neb onen je vinen či nevinen, on ví co, a jaký trest na toho, a jaký na onoho k jeho napravení působiti může atd. — slovem představený obce upřímně-li chce, — může mnoho ku blahu obce přispěti. —

Veliká taky chyba stávala se při udělování povolení k muzikám. — Známe to! hospodští, aby jen hodně nápoje, a veliké bryndy odbyli, myslili jen na to, kdyby co nejčastěji muzika hrála; — kde bere mládež peníze, a že se tu i mrav kazí, na tom což jim záleženo? Představený mnohdy nevěděl, že je muzika, až ho jeho domácí třeba s prosbama obtěžovali, by jich tam taky odpustil. —

Byli představený trochu jen o dobré mravy a pořádek v obci pečliví, tu se ovšem zlobil, a třeba i šel k hospodskému, a vytýkal mu, proč muzika hraje, však ten jemu jen s kartkou v ruce chlácholil, a vykázal se, že mu úředně povoleno. —

Úřad dal povolení k taneční muzice — dobře! — Kdo ale lépe může věděti, jaké následky častěji držené muziky za sebou táhnou? Nemůže to nejlépe vědět představený obce? — Mladá krev je mladá, když jen hraje tu si ráda, no to třeba i starý kolikrát udělá, zakřepčí — inu s pánem Bohem! ale křepčení stojí peníze, ti skřípáci za darmo vám ani neskřípnou; a což teprv naberete-li si jak můj nebožtík děd říkával, několik těch troubelů, ti se Vám zadarmo taky nadýmat nebudou! a což teprv hospodský! ten taky jen obchází a pilně pozoruje, aby někdo z přítomných hostů žízni nepošel — a to všechno stojí peníze — a za peníze. Ale odkud jich brátí? — O běda obcem, kde často tancují, tam taky často slyšet o krádeži, ať už o všem jiném pomlčím. —

Představený obce má s dorozumněním duchovního správce teď právo k udělování povolení k muzikám. — Krásněji to ustanovení býti nemohlo. — Oba, představený obce i duchovní správce mají se při muzikách oč starati. — Duchovní správce, aby se tu nemrhali nejdražší poklady: cnost a nevinnost, a představený obce, aby se zbytečně nemrtvilo jmění, jenž na jiné důležité potřeby v obci a rodině často chybí; a ohledem na to, jistě, že se na to zřetel obrátí, aby se bezpotřebné časté tance nedrželi. —

Mezi nejhlavnější povinnosti představeného, a tu sice nejen samého představeného, ale i výboru obce jest: svědomitá péče o jmění obecné. —

Jmění obce je svaté, — ono jest nedotknutelné, neboť nenáleží toliko žijícím, alebrž též i těm oudům obce, kteří se teprv přistě narodějí. — Sváté jest taky proto, že ustanoveno jest k účelům svatým, totiž: k udržování ústavů náboženských, církevních, kostelů, škol, chudých, nemocnic a jiných důležitých ústavů pro obec a společnost lidskou. Z toho tedy už vyplývá jakého hříchu se dopouštějí oni, o představení obce, jenž dovolují, aby se jmění obce prostopásně mřhalo, jenž dovolují pitky za obecní peníze. — O ten zstaralý a hříšný obyčej, který naproti vši přístosti, a na vzdor všem moudrým zákonům se přec ještě sem tam v mnohých obcích udržuje, kolik ten už zlého mezi našim milým národem natropil! — Bezbožná chtivost napíti se za cizí groš, nestřídmost, sváry, hádky, rvačky a soudy, mají častý zárodek svůj v tom pití za obecní jmění; — a lážete se proč? Nešťastná přirozenost lidská to už sebou nese, že i mnohý jinak pořádný a střídavý člověk, pakli se mu nápoje opojného předkládá, za nějž on neplatí, sobě o sklínku více dovolí. — No a kdyby i ne, tedy kolik

máte těch zdržlivých? A pak kolik máte takových, jenž za svůj groš do hospody nevejdou, ale jak vidí, že je pilka za obecní, ó tu se jim leckdo nevyróvná, a tu pak nadělají křiku a šarvátu až hrůza Boží! — Člověk se tomu musí podiviti, ba zaplakat by musel nad tím, jak sem tam ještě se hospodaří s jménem obce. — Mluv jim o zakládání knihoven v obci, mluv jim o členění časopisů, mluv jim o tom že chrám Páně, že školy jsou v chabém stavu, že učitel trpí nedostatek, že chudoba v zimě zmrazá a hladem mře, mluv jim o tom, že potřeba je obecní pozemky zvelebiti, cesty opravit, stromoradiem okrásliti atd., na všechno není peněz, není času. — Ale řekni, že mohou jít do hospody i vědro nebo víc piva vyplít za obecní, ó tu je hned živý hovor, týká každý čas, a máš hned celou hromadu pospolu. —

Však ale díky Bohu, že tento ošklivý zvyk už ve více obcích vzal za své, a že i těch několik obcí, jenž snad ještě na tak nerozumný ba hříšný způsob s jménem obecním zacházejí, teď oči otevrou, a to bude hlavně záležeti na tom, koho si za hlavu obce, za představeného vyvolají; a protož opakují: Občané! volte za představené lidi, jenž jsou hospodářní, svědomití a poctiví. — Kdo neumí se svým dobře hospodařiti, ten také nebude uměti hospodařiti i s obecním; kdo mrhá jménem své, mrháti bude i obecní. — Kdo okrádá sám sebe a svou rodinu, ten také bude okrádati obec. — Kdo se sám o své nestará, ten se Vám nebude ani o obecní starati. — Kdo v domě svém neumí pořádek udržeti, ten ho neudrží ani v obci; to sobě jeden každý dobře pamatujte! —

Moudrý představený v obci může velmi mnoho přispěti k blahu obce tak jak rozšafný hospodář k blahodíny. — U představeného obce jest však okres činnosti o mnohé rozšířenější, než u hlavy rodiny. Oht má na sobě mnohem větší těžkosti nežli

tento. — Jeho povolání je svatější, než povolání otce, jemu je více svěřeno, a taky za více odpovídání mlti bude. — Býti představeným obce není žádná maličkost, není taky žádná lahodnost; těžké břemeno spočívá na jeho ramenou; a protož zajisté jeden každý moudřejší občan uzná toto těžké postavení představeného, a bude hleděti jej všemožně podporovati a to radou i skutkem, a v pravdě, kde má představený několik takových mužů po boku, jest jemu o mnoho lehčeji, tu nepracuje jeden, ale tu se zasazují. Spojené síly o blaho a rozkvět obce, a Bůh žehná jejich podnikům; a třebaš by se proti takto spojeným sítám durdili nepřátelé pokroku, a ti, jimž se po starých nechvalných obyčejích, jako Izraelitům po hrncích masných v Egyptě baží, ničehož nepotřídí, kde pravda a zákon za základ se položí. —

I v tomto ohledu nový obecní řád obcím venkovským dobrodiní poskytl, že budou moci se svým jménem svobodněji vládnouti; doufáme, že obce toto dobrodiní nebudou zneužívat, ale že se se vši silou přičiní, jmením své tak spravovati, jak to zákon žádá, a jak to na dospělé muže a občany patří a sluší. — Bez toho to neblahé udávání dětí k úřadům nevedlo k ničemu, než že se tu úřadům práce přidávala, a mnohé obce že se tím jen lží a klamům naučili, a lež nevede k ničemu dobrému, onať je matka zlodějská, ona byla první, jenž na lidské pokolení uvrhla záhubu a zkázu. —

Jen s pravdou ven — pravdu si mluvíme, a přátelé budme. — Jen se vším na světlo! Pak přestane podezřívání, výčitky a neláska. — Pravda, spravedlnost a upřímnost nepotřebují se světla báti, jen faleš, pokrytství a šibalství hledají tmy, kde by své rejdy provozovati mohly. —

Následujmež tedy našeho vznešeného Panovníka, a přispívejmež čím kdo můžeme, jeden každý dle svých schopností, na založení velkolepé

stavby „Vnitřního blahobytu Rakouska.“ — Přičiníme se at se v obcích založí a upevní blahobyť, zámožnost, láska a svornost. — A tím se stane, že se také založí blahobyť, rozkvět a síla naší mohutné říše, tím se upevní láska a svornost národů žijících pod šťastným žezlem Jeho Velič. Císaře pána Františka Josefa I. a požívajících v stejné míře Jeho lásky, a rovnoprávnosti jim milostivě poskytnuté. Důkazem, jak otcovsky milostivý zeměpán všechny své národy jako stejné oprávněné dítky miluje, jest blahonosný zákon, jímžto se také náš národní jazyk za vyučovací na vyšších gymnásiích prohlásil. Ó když nebes dobrotivý Pán žehná všem těmto podnikům, a když zmizí všeliké nepřátelství, osočování a zášť, a nastoupí láska a svornost bratrská v obcích a pak i mezi národami. —

Končím tedy má prostá mínění, zanechávaje obšírnější promluvu o působení představeného obce na blahobyť obce, můžuť zkušenějším, moudřejším. — A žádám tě, milý Moravane! abys na tvé daleké pouti, všem mým milým a drahým bratrům a sestram, jenž se mnou spolu radost i bol nad štěstím neb neštěstím milého národa srdečně sdělují, mé srdečné pozdravení přinesl, pozdrav též ode mne i těch, jenž posud v pohodlné lenosti drimou, a ano i těch, jenž proti pokroku a osvětě se zpouzí; obojím těmto posledním zašeptej slova apoštola Páně: „Bratři čas jest, abychom ze sna povstali!“ — Oněm pak prvním: „Kdo setrvá až do konce, spasen bude.“ —

A s tím se milý Moravane na tvé daleké pouti dobře měj. S Bohem!
Fr. Skopalík.

Proslov

u příležitosti besedy nebo divadla ve prospěch raněných vojinů.

Složil: Jan Soukop.

„Vzhůru národové moji statní,
S Bohem za mnou za vlast do boje,
Proti vrahu kvapte přeudatni,
Jenž nám ruší blaho pokoje.“ —
Takto Císař Pán náš chrabrý volá,
Žádný národ jemu neodolá.

Slovan, Maďar, Němec jako bratři
Na obranu velké Austrie
Tasí meče, na reky jak paťti,
Prápor společný se rozvíje;
Každé město, dědina i chyže
Hrdě junákům svým věnce víže.

„S Bohem! buďtež s Bohem dobrá máti,
S Bohem sestro, děvo milena,
Také já jdu za vlast bojovali.“ —
A již žehná synu stařena,
Sestra s modlitbou jej vyprovází,
Mlka kytku na klobouk mu sází.

S Bohem puluj dítě moje drahé.
Bojuj statně jako otec tvůj,
Jenžto u výšině žije blahé,
Za vlast že dal krev i život svůj;
Vítězem at pozdravíme tebe,
Padneš-li, pak mlti budeš nebe.

Ký to rachot rozléhá se v dáli?
Války těžká boure srší blesk,
Metá smrti šípy, páli —
Tady jásoť, onde děsný stesk;
Svntovit*) sám bílém na komoni
Velí našim sborům, šavě zvoní.

I náš vojín, slovanské syn matky
V tuhé seči divy provodí,
Háji mužně vlasti drahé statky,
Jako vítěz z bitvy vychodí;

*) Svntovit byl staroslovanský Bůh války.

Vavřínový věnec skrání mu kryje,
Ale z prsou statných krev se lije.

„Ach kůže užítí matku ještě jednou,
Dřív než za otcem se vypravím,
Dřív než líce moje navždy sblednou,
Kůže se v lůnu lásky zotavím!“ —
Tak se modlí rek a bol se tiší,
Morana *) jej mílí, on to slyší.

Ajhle vítěz k domovu se běže,
Jizvami jsa zdoben čestnými.
„Ach zdaž matka otevře mi dvěře?
Zdaž se shledám s všemi drahými? —
S těžkým srdcem sebe sám se táže,
Předtucha mu hrozná jazyk váže.

Slunečko se ku lesinám kloní,
Víska klidná kyne zdaleka,
Na kapliče umřáček zvoní,
Volá jaksi děsně na reka;

*) Mofena, bohyně smrti.

On, jenž v bitvě netřásl se, tuší,
Že mu skála padá na ubohou duši.

Slza z tváří bleďých se mu perlí,
Orlíma by letěl křídloma,
Zatím perutěmi jsou mu — berly;
Ubožáku! jaká pohroma! —
Nekvap domů, nebo tvoje rány
Budou novým bolem rozedrány.

Mátoť přeláskavá dávno dřímá
V rovu rekovného manžela;
Sestra rovněž spánek věčný tlmí,
Svadla růže, než se zarděla,
I Tvá milka v liliovém květu
Právě nyní „s Bohem“ dala světu.

Ach kdož nahradí mu srdce milé,
Kdo mu jizvy s láskou obváže?
Čiňte vy to duše ušlechtilé,
Vlasti ať slitovnou se prokáže;
Láska účinnivá, štědrá ruka
Umírníž mu aspoň krutá muka.

Čtení průmyslové a hospodářské.

Naši řemeslníci.

Mýslénky a úvahy o řemeslnících

„Řemeslo, zlaté bno!“ říkávali naši staří otcové; vsísal božazel, npli toto příslowí počíná jaksi wyházetí z obyčeje; naši slemanští řemeslníci si málo mohou na tomto zlatém bnu zapládati; wždyt ničo nemá ani toho božího stříbra ani těch papírů nazbyt, ano wětšíně našeho řemeslnictwa se i toho nejpotřebnějšího neobstáwa. Jest to wěru politowání hodný úlag w nynějším wěku, tdežto se o wzdelávání nárobů, o ciwilišaci a průmyslu tať mnoho mluwí a piše.

Wířat čim to jest? Co jest přičinou tohoto stáde je zmáhajícího neobstátku řemeslníků našich?

Ptejte se jich na to, tažte se jich, čim to, že tať pozabu za ostatními nárobů woropejskými se nalezají. Jistě že jádný z nich nebude sobě winu přičítati.

„Jnu ty nowé wynálezky, ty fabriky a stroje,“ odpowí wám jedem, „ty náš přiwedou na mizimu. Já aspoň nemožu za polowični cenu pracowati, ja jateu to ty stroje wyhráběji.“

Tažte se bruhého. Bud wám zrowna tať odpowí jako prwní, aneb potře rameny řekne: „Jnu já newim.“

Chce-li se kdo prawé přičiny dopiti, unši naše řemeslníky blíže pozorowati. Nejwětšii wina této wšseobecné chudoby a hrozici zlázy leží na řemeslnících samých; jest to lhostejnost ku wšsemu, co nowého. Jádny se nepřičiníme, aby se těž powzněl na stupeň, na jačem se souseb jeho nalezá. Lidstvo pokračuje — nowé wěty pozabují nowých potřeb, a naši řemeslníci ošťawají stále jen těmi starými. Jate jeho etec, děd a praděd při práci si

počinati, tak i on; jak oni slabímo neb bláto bržímali, tak myšlí, že i on je bržeti musí. O tom nikdy náš řemeslník nepřemýšlí neb přemýšleti nechce, jak by si to neb ono v řemesle usnadnil aneb zlepšil — k tomu jest příliš pohoblný; on myšlí, že jest dosti na tom, když musí celý boží den při práci stát a se namáhati tělem — k čemu pak ještě ducha napínati a hlavu si lámati? —

„Vážuru! Ku předu! Ne žije pokrok!“ Takové výřky se za posledních dob po celé Evropě rozléhají; Angličané radosti si ruce mnou, Francouzsko plesá a Němci se nutí, aby za ostatními pokusovali. — A co my Slováci? Jak my si počínáme? — Řekněte jíměť tal docela pohoblní a neteční, že jest nám líno, práh přetročiti, abychom nahlíbli, co ten pokřik znamená. Jini opět vystrkují hlavy oknem aueb se před bilnu že založenými rukama posílají a wracejice se k své práci pokřikují hlavou mezi zubů bruce: „Víšť zase nic dobrého!“ — Zavrte oko i dvéře, by novým hlukem burcován nebyl a posílají neb posadí se na své obvyčejné místo, kde již po kolika desítky leti práci svou koná a pusť se v bázi hoji do dalšího wybrábění, sám sebou howote: „Haj, můj otec, můj děd i praděd a Báh sám wi, kteří wšedchno přehleň tal pracowali jako já, a byli poctiví z práce rukou svých živi; proč bych já měl nějaké oprawy v řemesle svém zaváděti? Ať si jen křičej; wšak ono je to brzo surzi.“

Pojednou počíná našemu řemeslníkovi obžalovati a spolu i práce a wšijow ubýwati, shání se po příčině a tu ku své nejwětší sstobě ano zcuřalosti shledá, že wyrobky, jež on takofka bez wydětku wyrábí, jestě o mnoho laciněji dostati možno a že jini trž téměř zaplaven jest. Vid wida, že možno potřeba své lacinějš si poříditi zahranicními w cizíně pracownými wyrobky, nebžá wice o našeho řemeslníka, který nemoha za tal stowný peníz pracowati, konečně hotowým žebračem se stává

Z toho patrueť widno, co hlavní příčinou chudoby našich řemeslníků; našláwá wšak opět nowá otázka, totiž: „Čim to, že naši řemeslníci tal

netečnými jsou? Proč si nehlebi swá řemesla zlepšiti a zbolon aliti?“ — K tomu opět žustenost nám odpowídá: „Wšeho toho příčinou jest z části špatné wychowávání, hlawně ale nedostatečné wbedni mistrům swěčených nčeníků, jakož i baremné způsoby towarů stěho žiwota. Tussime, že nebude slobodi, přehležíme-li lařlawému čtenáři obrázek našeho řemeslníka posud učeníkem a towarýšem jest.“

Chlapec, jemuz usouzeno řemeslníkem se státi, býwá obvyčejně chudých rodičů syn. Otec jde za svým powoláním, matka si hledí své práce a tal ubohý chlapec jest ponechán sám sobě. Zádny si ho newšimá, necht dělá co se mu líbí; leč tehbá, když z nezbednosti něco wywebe, čim by rodičům usřebil; tu mu ale na místě wystrahy a napomenutí nechtá otec chwíllu hůl na zádech tanowati. Doč obbyw svůj trest pusť se do nowé nezbednosti a tal to jde, až je čas sstolu narostěnowati. — We sstole chlapec hneble zdomácui a pak si nepočíná o nic lépe než to doma dělat. A jakž tať bim? Doma se ho uisko neoptá, čemu se we sstole učil, zda-li umi čísti neb psát a počítati. Proč by se tim otec namáhal? O to necht se stará učitel; zač by pak platil sstolného? — A tal se stává, že žal wystoupiv ze sstoly, ani těch nejpotřebnějších wedomostí nemá, sotwa že své jměno podepsati, slowa a čísla čísti umi. Pak mešťá jestě nějaký čas doma, ráb jsa, že se obporné sstoly zbawil, uličníkuje celé dny a wywábí nezbednosti, až mu konečně otec s příjnou twáří oznámi, že musí na řemeslo. Doču je lito té swobedy, již w posledním čase požíwal i dá se do pláče. — „Tyš blážen,“ odpowí mu otec, „něčim se musíš státi, snad nechceš být nábeníkem?“ To konečně hne klukem, že přestane plakat a swoli jiti na řemeslo.

Přijda k mistrowi dostane zářeru a oznámi se mu, že je musí ští neb čtyry roky učiti. Otec ho napomenie, aby pětně poslouchal a wice se oň nestará. Učení wida towarýše a mistrá pracowati myšlí, že též i on má k práci zasednouti; mistr wšak mu poručí, aby šel do poleje k parí, již má zatim k ruce býti. A tal

ještě mu usouzeno státi se denáci děvečkou. Paní mu povíciť toše do lůžky přinést, voby nanostit, dříví nastřepati a když to vykoná, stane se chůvou; musí totiž malého křikouna celé dny chomati. Neudělá-li něco dobře neb zapláče-li mistrůvo dítě, již mu litají pohlawy ob mistrůvé a někdy i pan mistr nelení přiložiti. Posstěši-li se mu někdy v kuchyni práci vykonati a dítě uspati, musí do dílny, kdež opět tovaryšům i posluže bývá, ob nichž zhusta nadáme! i stědře policiu dostává. — A tak ubohému učeníkovi uběhne rok a více, aniž se byl na kmetělo ještě podobal. Konečně bývá připuštěn do dílny, kdež vssal jen nějaké zprávy dělá aneb tovaryšům i ruce bývá. Správe dle své mu nic do nic neoláže. Bývá-li někdy pro špatné vykonanou práci vyprástem obdaven, řikají mu tovaryši: Trp kluku, já také, když jsem se učil, musel mal trpěti.“

Poslební rok napadne mistru, že potřeba jest, by učeník jeho do opakovacích hodin chodil, aby prý za vyučenou dostati mohl. — Kaskavý čenák bude si snad mysliti, že se tam nějakého vzdělání hochu dostane; vssal jak by se zmužil! — Tak desub opakovací hodiny začíneny jsou, není ani možno, aby se v nich učeník vzdělati mohl. Nepřepínáme, řekneme-li, že to jen pro učených dobrá příležitost i scházení se a i tropení nezbednosti. Učenci se tam nalézajíci jsou z většiny dílu samá zanedbaná mládež a učitelé jen na obtíž jsouce, mluvnějším přelážejí. — A ostatně, čemu se tam učí ti hoši? Změtá nicemu! Stejí již z domova se čísti, psát a počítati naučili, těch bývá vssimáno, s ostatními nezbedy se nechce učitel ani zlobiti. — A pak ten krátký čas? Dejme tomu, že chodí na opakovací hodiny učených tamst jen třicet; i mají vssal i učení se jen hodinu třdně vyložanou. Rozkrát teby může jednotlivých přijiti i vyvolání, by čel aneb počítal? Jest to smutné zájenci! Málo vybají takové opakovací hodiny! Opakovací hodiny by měly zcela jinak býti začíneny, o čemž může obšírněji st pohovořime.

Konečně oznámí mistr i učenitové radosti, že má za vyučenou dostati. Dochť famou radostí ani psáti nemůže a těši se

již napřed, že bude smíti mezi tovaryše, a že se zbaví té prokleté učenické podobnosti. Tak mile drží černé na bílém, že se tovaryšem stal, jest první jeho starost o býmli, kterou si i hned koupí a nadutě, jak by celý svět jeho byl, s ni v ústech po ulici si vytrácuje. S rozpomene si, že tovaryšové do hospody a i „muzikánu“ chodívají, obkubí se buď vojbě v noci aneb až i ránu voracívají. Jsa nyní též tovaryšem umíni si dle jednání svých druhů se řiditi a hned při první příležitosti své předsoujeti vymede. Přijde prvně do hospody přisěbne i hned mezi spolutovaryše a dá naliti pivo; jsa vssal pivo nezvyklých brzy se opije a nechá sebou ob svých kamerádů dělati co chtějí. A ho vobí z mista na misto, až konečně zpít tak, že nemůže více na nohu státi, jest nucen domů se dát doměsti. Probudiv se ráno mslí, kdo mci co za hrbinští kás vywebl a vypravuje hned svým známým, jak se včera opil. Druhous nevělí jde již se svými známými z domova, kteří jej vedou do hospody, kdež jest „muzika.“ Zde se mu webe zase jako předešle; opije se a pak — aby prý se zahánbiti nebal — rozhazuje peníze hutebníkům a pivo svým kamerádům nalívá dáva, až konečně nemaje více ani frejcaru z týdeni těžce vydelané mzdy opět se domů věstí dáva. A tak to chodí řazbou neběli. Posléze mu není ani na tom dosti, pusli se se svými kamerády do hry v karty, kteří jej vzbudky obehrají, a tak se stává, že se své mzdy ani na potřebný sst si uspořiti nemůže.

Takovýto život webe mladý vyčenec po delší čas, až si zpomene, že mu též třeba na cesty na zhustenou se vydati. Opastten wanbrownidou knížkou a s waatem na zádech, jenž občejně ne příliš tučný bývá, vytrácuje si po silnici v domnění, že naň již vssube čekají. Ale jak se zmužil! Přijda do wice mslí, nitbe práce i nalezemí. Již nemá ani frejcaru, by báse cestovati mohl. I prodává ze sebe sststvo a konečně i — že bže! Pak se mu přece posstěsti práci dostati. — Wnohých st pomyslí, že snad nyní poučen jsa dosti nemilými okolnostmi se ptičini, aby si něco uspořil, za čej by si aspoň ssttu na sebe získil; a vssal po hřku!

on jedná zrovna tak, jako ve své domovině. A když chce dále cestovati nese o nic více sebou, než jak když přicestoval.

Konečně má toho světem potulování dosti, vrátí se do své otčiny a pracuje zde ještě nějaký čas; počne pomýšleti, by si též své vlastni ohlásiti zbudoval. Jak však do toho? Peněz není a bez peněz se státi mistrem, to možné není. Nyní teprve počne litovati matně rozvážených peněz a ebdá se spokojivosti. Ovlábi si děvče, ožení se a stane se mistrem. Zachované peníze padnou na mistrství a na svaatku, a on začne živnost s právníma rukama. —

Zde, lastavský čtenáři, máš obraz slomaneckého řemeslníka a sice učení a tovaryšse.

Kuže, jak pak možno na našich řemeslnících požadovati, aby jini byli než skutečně jsou? Když se až dosud profitebů nedostávalo, by se vzdělávali mohli, by si peněz vážit naučili a jich k bobřemu vynášovali. Umísta doufejme, že se náš řemeslník stane také lepší.

Profitebů, jimiž toho možná deciliti, mohli by následující býti:

1. Pořádně ztizené opalovací hodiny, v nichž by se učenci vzdělávali. Opalovacím hodinám by mělo býti více času věnováno, nežli se to psalob děje; neměli by býti pouze na jednu hodinu v ténobní obmezeny, nábři kde to možné, i každé večer nejméně hodina by jim věnována býti mohla a kde by tomu nic na překážku nebylo, třeba i dvě hodiny. — Poněmabž učenci obyčejně na tři roky do učení přijímáni bývají, měla by se učenická škola (opalovací hodiny) též na tři třídy rozdělit. Do první třídy by se přijímali ti, kteří by dostatečně čísti a psátí neuměli, kteří by se v tomto, jakož i v počítání, mluvnici a pramopisu vyučovali. V druhé třídě pak by se vyučovalo základním potřebným obecných vědomostí, jakož jsou na př. slozpyt, lučba, počítání, měřícíctví, třeslení a rešování a p. V třetí třídě pak by se mohlo pokračovati v zminěných již předmětech, ježto by se důležitými otázkami, a mimo to mohlo by i nějaké učení býti o zvláštních předmětech, ježto dle okolností místa

— by ve větších částech řemesel sáhaly. *) — Myslíme, že takto zavedené učení sstoly by velmi řemeslům ku povznesení se posloužily. Učeníci, dle našeho náhledu vždy u večer by tu hobinku mimo dílnu probítki mohli a důvěřujem se v naše pány mistry, že by v navštěvování sstoly jistě přelázeti nechtěli, nábři že by snad učení k tomu ještě donucovali; poněmabž každý rozumný a svědomitý z nich uznati musí, že to není lhostejno, řemeslo-li se povzneše na lepší stupeň čili nic.

2. Ku dššímu vzdělání pánu mistrů a tovaryšů by velmi přispěly řádné „průmyslové sstoly.“ Storo v každém větším městě neb měste by se dala zařaditi průmyslová škola za příkladem Pražské. Každé větší město, každé město neb městečko dómá v sobě zajisté značný počet řemeslníků, kteří by se buď večerními aneb nedělními přednáškami na lepší stupeň vědomostí povznésti mohli; žádný by jistě nelitoval té večerní hobinky, když by něco k svému poučení slyšeti mohl. — Vzděláváním zřítla blaho byt lidu; vzdělaný řemeslník wi sobě jak v té neb oné připadlosti pomoci, jemu jest možno s cizím a zahraničným průmyslem v závod se poustěti a protože dosti znamenitě jest povozné, jež ze zboží sem z ciziny zasilaného platiti se musí, může laciněji výrobky své prodávati, tudíž snadně si obžítati namebe a dosti znamenitého jmění si uspořiti může. Náš řemeslník však takového vzdělání nemá a může si je jen pomoci průmyslové sstoly opatřiti, a proto vidíme, jak důležitě pro něho tyto sstoly jsou.

Nu, co tomu říkáte, druzi přátelé! mli krajané naši, jsouce i na venkově řemeslníci? Zdaž i u nás by se nedala také průmyslová škola zařaditi? Mly o tom nepochybujem. Máte v městě nepo-

*) Na př. v městech, kde většina italská jest, mohli by se přebnášty o italskou školu a sice do pobrobná zavedti. Podobně v jiných městech, kde jiná řemesla přemlábají, jako tento většinou pozorost by se věnovati měla; což myslím, že by se pro třetí třídu hodilo, kdeby hošli již jakousi přípravu mít.

chýbně nějakého dobrého učitele, jenž z ochoty neb za dosti stromnou odměnu by se tomu věnoval, vás u večer vyučovati ve vědách a náučích do řemesel tak hluboko sáhajících; mimo to máte tam snad též lélatky, lélatrníky, duchovního a snad na mnohých místech ještě jiné vzdělané osoby, jako na př. představené továren. Za to vám ručíme, půjdete-li k nim se žádosti, by též ve vzdělávání se vám nápomocni byli, že s radostí ruky k tak důležitému dílu přiloží. A tak by vám bylo možno i v největších městech průmyslovou školu si zřídit a to beze všeho nákladu. Škola by vám potála dosti místností, lélat neb lélatník by vás mohl vyučovati lučbě a fyzice, učitel aneb duchovní mectvowi, kreslení, rýsování, počtům a vůbec všemu, co by se k obecnému vzdělání vašemu hodilo. A tak by vás, drazí přátelé, průmyslová škola velmi málo stála. Takto pořádně zajištěnou průmyslovou školu by i pp. mistři s tovaryšii navštěvovali; učení by chýbilo do svých opatřovacích aťšak zlepšovacích hodin.

Ostatné co by ještě našim řemeslníkům znamenitě přispívalo k důležitému vzdělání, bylo by pilné čítání poučných kněk, nejednajič o vědách a náučích týlajících se řemesel a průmyslu vůbec. Knihy při vzdělávání líbu mají znamenitou úlohu. V každé obci by si měli hledět řemeslníci na místě rbyvších pítel a jiných zastaralých zvyků raději řádnou knihovnu zřídit. Poznamenáha by to všje šlo; nemusely by wellé vřlohy pojebnou na to býti; každý by hleděl čas

po čase nějakým přispěvkem na knihy jméni knihovny rozumnovati a tak by se za neblouhý čas dosti malná sbírka vybraných kněk zříbila. Šde by se to ušlu-tečnilo, tam nedáť jest obežtelé volení kněk, jezo by se koupiti měly, by se snad peníze zbytečné za lebažalés bezcenné nevyhazovaly. — Mimo to by měli naši řemeslníci si hleděti zaopatřiti časopisy pro život vůbec a řemesla zvláště. A tak by každé průmyslové škole knihovna po boku státi měla, z níž by řemeslníci i mimo školu těžiti mohli.

Ještě jednou řekneme našim řemeslníkům tuto důležitou záležitosť na srdce; jest to věc, o níž by se ani psáti a hovořiti přelst nemělo; neb jak hluboko do života a řemesel sáhá, máme příklad na všech vzdělaných národech. Nebo, čím se povzněsť Angličo? Co dale francouzským vřroběm slavného jména? Nic jiného než rozvřesseni řemeslníků na lepši supeň vzdělanosti. A proč by to i u nás býti nemělo a snad nemělo? — Myšlime, že bysme jin ať mnoho nezabali. Búle jen, pevná vůle a vřtrvalost! Vžbyť nás sama přitoba k tomu oblázala, abychom se stali pravými průmyslníky, dabouc uám hojnost železa a uhlí, nejvřěšši to faktorv w průmyslovém švětě.

Mimo to nám zbývaji ještě dva mocné prostředky, jimiž by se materialni (hmotné) potřeby našeho životnostita znamenitě zlepšiti daly, a ty jsou: společování se řemeslníků k společnému vřrábění a konání svých řemesel a pak společné „záložni kasv.“

Řauč. Dřstý.

R o č

činěná na pálou neděli po zjevení Páně r. 1859 k živnostníkům Viškovským, aby sobě utvořili tovaryšský spolek.

Nebyl bych se nikdy toho nadál, že se dnes na tomto místě, a v tomto shromáždění octnu. Než ale prozřetelnost Boží vodí člověka po rozličných cestách a rozdílných užívá pro-

„Ale jak dobré jest, a jak utěšené, když přebývají bratři v jednotě.“ Žalm 132, 1.

středků k doclení účelův dobrých; čest a slávu Boží, a štěstí a blaženost lidskou rozmnožujících. Tatáž prozřetelnost Hospodinova mne dnes přivedla sem do této společnosti po-

zůstávajíci z údivu jednoho stavu, — do shromáždění samých řemeslníků, z nichž někteří již cíle svého dosáhli a mistři jsou, jiní však teprv po tomto cíli svém toužejí, ještě tavařkami jsouce. A těmto poslednějším tavařským totiž k vůli jsem z většího dílu sem přišel, abych jim něco důležitého, a spolu pro ně velmi užitečného a prospěšného pověděl. A co? nebudu dlouho okolkovati a povím zkrátka co na srdci mám. Já jsem přišel, abych Vás, roztomilí tavaři! povzbudil k tomu, a byste se mohli všichni vespolek spojili tím cílem, byste u vše katolické upevňování, k dobrým křesť. mravům povzbuzování, a ve vědách každému statečnému mistru potřebných vyučování byli; a takovým způsobem se z Vás časem rozumní, moudří, rozšafní mistři v pravém křesťanském smyslu stali. Proti tomuto krásnému a vznešenému úmyslu nedá se ničehož namítati, a kdo z Vás jen trochu rozumu má, a dobrého ducha jest, zajisté radu mou ochotně přijme. Ale mnohý z Vás by mne říci mohl: k čemu spolek? vždyť se může kdo chce i bez spolku sám pro sebe vynasnažiti a cvičiti, aby se jednou dobrým, moudrým a rozšafným mistrem stal. Dobře má, že může; já se ale ptám, zdali se také každý sám pro sebe skutečně cvičí, učí a vynasnažuje státi se jednou dobrým mistrem, takovým mistrem, jakž si ho církev a národ žádá? a odpovídám směle, že ne; a sice proto, poněvadž jednotlivci scházejí chuť i přiležitost k tomu; obojí: chuť totiž a přiležitost poskytuje jednomu každému náš spolek. Vemte nový peníz stříbrný do rukou, kolem něho naleznete slova: „unitis viribus“ t. j. „spojenými silami“; a hle tato slova obral sobě nejmilostivější náš císař pán za heslo, poněvadž přesvědčen jest, že se všechno nejlépe spojenými silami daří a že co jednotlivci velmi těžké aneb snad i nemožné jest, snadno se vyvede a podaří, když se více lidí k tomu spojí a každý podle sil svých

pracuje. Velmi krásně vysvětlil tuto pravdu Velhradský král Svatopluk památným a Vám zajisté známým příkladem, jak ty pruty lámali dal synům svým. Tuto pravdu hlásají a potvrzují kláštery, bratrstva, jednoty a t. d. Každý může sám pro sebe svatě žítu býti, a přece jich tak mnoho stoupilo a podnes vstupuje do klášterů; každý se může sám pro sebe modliti, a přece tak mnozí sestoupují se v bratrstva, — každý může sám pro sebe v dobrých knihách čísti, o rozličných důležitých předmětech rozmyšleti, ve víře a dobrých mravech se cvičiti, a přece tak mnoho jednot povždy bývalo a nových podnes povstává; a to proto, poněvadž vůbec známo jest, že jen tam jest vznik a zdar a prospěch, kde jsou spolky, kde se spojenými silami pracuje! —

A tak jest tomu nejen v duchovních věcech, nýbrž i ve všech jiných. Pohlédte na tak rozdílná výtečná díla, kteráž ve světě povstala — nechci do dávných starých časů a věků se zabírat, ale chci vám raději z nového věku několik na paměť uvést. Pohlédte na železnice, které tolik povyku činějí a tak veliký vliv na obchod, řemesla, hospodářství a na veškerý život mají. — Jak povstali? vystavěl je jednotlivci? Nikoliv. Ony povstaly z většího dílu na akci t. j. množství lidu se spojilo vespolek, každý z nich přispěl něčím dle možnosti a libosti své, tak se nahromadil dostatek peněz, a tak povstaly železnice, dílo to, které velikou změnu učinilo ve veškerých poměrech společenských. Podobným způsobem povstaly i fabriky. Málo která fabrika vystavěna jest a provozuje dílo své nákladem jednoho člověka; anobrž obvykle se jich více spojuje k vystavění a k provozování obchodu. —

Vůbec se pokládají fabriky, zlášť od řemeslníků, za škodlivé. Kdyby jen fabrik nebylo, pravivají řemeslníci, lépe vedlo by se nám. Úkolem řeči mé není, obsírně dokazovati, zdaž fabriky užitečné neb škodlivé

jsou. — Nechť je kdo pokládá za užitečné neb škodlivé, jemu k vůli býti nepřestanou. Fabriky skutečně jsou a sice u velikém počtu jsou! Co mají nyní činiti ti, kterým se zdají býti ke škodě? Po mém přesvědčení musejí spojenými silami pracovatí proti nim t. j. nepracovatí, aby je snad zničili, aby fabrik nestávalo; to by byla marná práce; ale oni mají pracovatí společně k tomu, aby vedle nich obstáli, aby ačkoli fabriky jsou, přece řemeslo své provozovatí a z něho přiměřený užitek táhnouti mohli. Fabrikanti se spojili proti jednotlivým řemeslníkům, a proto musejí řemeslníci, aby obstáli, se spojití proti fabrikantům — (ne nepřátelskou-myslí — to by nebylo po křesťanskou, a proto by to nemělo také žádné požehnání). A jak? Pánům mistrům to povídati není můj úkol — ti musejí sami rozmyšletí, jak by to vyvedli; tovaryšové ale dosáhnou navedení k tomu v tovaryšském spolku, který v městě našem zaraziti se má.

Tento spolek bude zřízený takto: On bude míti výbor řídící, a tento výbor bude pozůstávati: a) z předsedy, b) z místopředsedy, c) z tajemníka, d) z učitelů, e) z otcotovaryšů, a f) z příručníků, kteří z tovaryšů vyvoleni budou.

Výbor ochranný; jenž bude pozůstávati ze všech dobrodinců, kteří jakýmkoli způsobem: radou, poučováním, penězi spolek tovaryšský podporovati budou.

Předseda, kterýžto povždy kněz býti musí, bude říditi všechny duchovní záležitosti spolku a spolu i školu, a bude za to své duchovní vrchnosti zodpovědný. Ostatní záležitosti spolku bude výbor vybývati společně předsedou.

Místopředseda bude říditi všechny hmotné a ekonomické záležitosti spolku, bude míti a provozovatí kárající moc nad těmi, kteří proti stanovám jednati budou, a spolu i právo, vzdorující tovaryši ze spolku vyloučiti.

Učitelové budou tovaryše v rozličných jim potřebných předmě-

tech: v kreslení, ve zpěvu, v počtech, v děje- a zeměpisu a t. d. vyučovati.

Tajemník bude předsedovi k ruce, a podporovati ho v jeho úřadě.

Otec tovaryšů zastává místo skutečného otce; dohlíží na zevnitřní mravné chování tovaryšů; napomíná jich, uděluje jim dobrou radu, domlouvá jim, a udává vzdorující místo předsedovi.

Příručníci obstarávají rozličné věci a záležitosti, které jim od výboru budou odevzdány a svěřeny, a přednášejí žádosti a prosby svých spolubratrů výboru.

Do výboru, jakž jste nyní slyšeli patřejí také učitelové, a ti budou vyučovati. Kde a jak? To vám zkrátka hned povím. Každou neděli se sejdem po službách Božích ve škole, a tam se sejdou i páni učitelové, s kterými jsem již v té věci mluvil, a kteří se s ochotností usvolili všecko učiniti, co k prospěchu a užítku vašemu bude. Každý z nich chce Vám něco přednášeti; jeden kreslení, druhý počty, třetí dějepis, čtvrtý zeměpis, přírodopis — ovšem v takovém rozměru jak čas postací a jak toho třeba řemeslníkovi za našich časů. Zpěv se také nezanedbá — nebo zpěv dodává k práci chuti a zvolebuje, posvěcuje takřka dílo. Řemeslník, který při práci své zpívá, dává veselost svého ducha na jevo; a tak, jako Bůh veselého dárce miluje — tak též miluje veselého dělníka; a pak zpívající při práci řemeslník dokazuje zpěvem svým, že se svým osudem spokojen jest, že není při práci netrpělivý, nevrlý; nebo netrpělivost a nevrlost se obyčejně objevují reptáním a kletím; a kdo reptá a kletě při práci, nemůže se líbiti Bohu a dílo jeho se nemůže dařiti, na ně nespůsobí požehnání Páně! —

Vždyť my jsme chodili do školy, bude si snad mnohý z vás mysliti, nač bychom nyní v našem dospělejším věku zase se nudili? Já se ale ptám, jestli se také všemu jako žák naučil, čeho mu v řemesle třeba? A odpovídání směle: že ne. Kněz, právník, lékař chodí přes 12 roků

do škol — a když vstoupí do skutečného veřejného života, musí se zase znovu začít učit, a brzo se přesvědčí, že ve školách obdržel jen základ, na kterém má potom v životě teprv dál stavět, aby dostavil to stavení, do kterého se dál; t. j. chtěli býti dokonalým rozumným knězem — advokátem — doktorem a t. d. A kdožby si myslil, že se ve školách naučil všechno, a že se později nemají již nic učit, jest na omylu, a svým úřadováním dokazuje, jak klamné a spolu i škodlivé bylo domění jeho. A tak jest to také s řemeslníkem. Obvykle chodí každý, kdo od rodičů svých k nějakému řemeslu určen a ustanoven bývá, do farní školy. Tam se naučí čísti, psát, počítati — kdo pilně do školy chodí, pilně se učí, doma se cvičí, a i potom když ze školy vystoupí tyto předměty často opakuje, může se arcí alespoň to nejpotřebnější naučiti. Avšak co se stává obvykle? Mnozí chodí ne-dbanlivě do školy, ve škole nedávají náležitě pozor, doma nic neopakují, a když jednou ze školy vystoupnou, na knihy ani se nepodívají. Tak se stává, že časem i to zapominají, co se ve škole naučili. Oni neumějí nic dobře napsat, nedovedou sobě nic náležitě spočítati, ano snad ani dobře předčíst, a tak jsou ustavičně v rukou cizích lidí a záviseli ve všem od jiných!

A pak — od řemeslníka se nyní mnohem více žádá, než číst, psát, počítati. On má aspoň umění kresliti, má něco aspoň znáti z lučby; on má umění náležitě knihu založiti a vésti, rozličné spisy: konta, kvitance, listy štolovovali. Nezná-li se v písemnostech těchto, musí sobě nechat všechny tyto věci od jiných lidí štolovati a za ně dobře platit; a při tom při všem ještě mnohdy potřebné tyto písemnosti nedostane tehdy, když jich právě nejvíce potřebuje. Není to politování hodné postavení? Nenili a to též veliké dobrodíní a štěstí, když ke všemu tomu může dostati tovaryš-navedení — když se tomu všemu může

pohodlně naučiti a sice jazykem přirozeným — v materštině, jako se moudře děje v Pražské průmyslové škole, kterouž jsme si za příklad zvolili a podle knih od ní vydávaných se spravovati budeme? Příležitost k tomu Vám poskytne škola řemeslnická.

Tato škola se bude každou neděli po službách Božích držeti, t. j. každou neděli se bude nějaký užitečný předmět od některého z panů učitelů přednášeti. Co se bude přednášet, to se Vám vždy napřed poví. Tato škola bude sice všem otevřená a každý úd spolku tovaryšského bude mlti právo ji navštěvovati; avšak přece nebude nucen, všem předmětům se učit, nýbrž jen těm, které bude chtet; ku kterým bude mlti náklonnost a radost. Jen když se náboženství bude přednášeti, bylo by žádoucí, aby se všickni shromáždili. Důležitost tohoto předmětu to zajisté vymáhá. Při tom vás musím upozorniti, aby jste se toho jména „škola“ nelekali, nebude to taková škola jako pro děti; bude to škola pro dospělé mládence a podle toho bude také uspořádána, a učiti se vám dle možnosti přijemnou.

Oudem tovaryšského spolku může se státi každý svobodný katolický tovaryš jakéhokoli řemesla, který křesťanský život vede, aneb aspoň budoucně křesťanský se chovati přislíbí — dobrou pevnou vůli k řádnému životu způsobu projeví. Nekřesťanský, prostopášný život se žádoucí, kterýž oudem toho spolku bude, trpěti nebude a nemůže. Kdo se chce oudem tohoto spolku státi, ten se musí napřed u předsedy ohlásiti — a sice kdy chce. Přijímání těch, kteří se ohlásili, diti se bude každou první neděli v měsíci.

Každý, kdo do toho spolku přijat bude, zůstane oudem jeho tak dlouho, dokavad v městě našem v práci setrvá, dokavad sám dobrovolně nevystoupí, aneb z něho nebude vyloučen. Vyloučen bude každý, kdo se jakéhokoli znamenitější neuvá-

nosti veřejné dopusti, aneb jiného k ní svede.

Jako každý spolek musí mít jisté stanovy, podle kterých se údové spravovatí mají, bude také spolek tovaryšský své pravidla mít — a ty jsou následující:

Oudové tohoto spolku se musejí zavázati: 1. Ranní a večerní modlitbu svou nábožně vykonávali. 2. Každý den známou antifonu: pod ochranu tvou se utíkám — pak modlitbu k sv. Josefovi: prosím tebe o Bane... se modliti, k ní „otče náš“ a „Zdrávas Maria“ a slova: Sv. Maria — sv. Josefe! orodujte za nás! připojiti. — 3. Každou neděli a svátek kázání a mši sv. možnáli společně nábožně slyšeti a odpoledne se na sv. požehnání zúčastniti. 4. V neděli a ve svátek od práce se zdržovati, naproti tomu ale ve všední den pilně a svědomitě pracovali. 5. Představeným a mistrovi svému příslušnou čest prokazovali a jemu ve všech slušných věcech volně poslouchati; ku svým spolutovaryšům ale se vlídně chovali. 6. S učňami dohle a laskavě zacházeti, je k pořádku a nábožnosti vésti, při tom však se do práv mistra, který jejich pravý pán a vychovatel jest, se nemíchali. 7. Nepočetné nemravné domy nenavštěvovali, a nemravnými osobami žádného spolku neměli, a od hřešení a klení jakož i ode všech výstupků se zdržovali. 8. Nočních toulk docela se varovali, a v určený čas na večer domů přicházeti. 9. Posty od cirkve sv. ustanovené plniti. 10. Svátost pokání — oltářní dle úmyslu kat. cirkve — možnáli společně přijímati. 11. Chudých a nemocných spolubratrů se laskavě ujímati a jich dle možnosti podporovati. 12. Zemřelé spoludý k hrobu doprovoditi a za ně se modliti.

Kdo tyto stanovy přestoupí, bude napřed v dobrotě a lásce napomenut, a kdo neposlechne, ze spolku vyloučen.

Přívodcem takovýchto spolků jest kněz Adolf Kolping, vikář při biskupském chrámě v Kolíně. A víte

co ho k tomu pohnulo tovaryšské spolky zakládati? Truchlivý politování hodný stav, v němž tovaryši z většího dílu vězjou — pak mnohonásobné nebezpečnosti, kteréž jim ze všech stran hrozí. A jak pak on — kněz — ku vědomosti toho truchlivého stavu tovaryšův přišel? Co kněz může věděti o poměrech tovaryšů? Kolping byl sám tovaryšem, on sám, jakž vyznává, celé to živobytí tovaryšské zkusil, a proto všechno dobře seznal. Mohl bych vám mnoho o tomto dobrodinci a otci vašem vykládati, ale pro krátkost času chci uvést jen několik slov, kteráž v řeči své, kterouž činil v Brně, pronesl. „Já jsem byl tovaryšem a nestydím se za to! já vím, že každý v stavě svém počestný muž může býti, nechať jest králem, aneb pohrabáčem! Já jsem byl tovaryšem, a znám a zkusil jsem celou bídu, která v tomto stavě lží. Já vím, jak jest v dílnách, jaké řeči se tam mluví, jaký morový vzduch tam věje. A do těchto dílen bývají posílány 13—14leté dítky za učně. O to by byl zázrak, aby se tam na těle i na duši nepokazili. Z nich se stávají časem tovaryši, kteří pak to co slyšeli a na druhých viděli, sami provozují a do největšího nebezpečnosti tělesného i duševního uvrhují.“ — Jest to málo slov, ale mnoho jest v nich obsaženo — však si o tom obšírněji povíme, až, budeli spolek tento uveden do života, až — dále pán Bůh — budeme se scházivati.

Největší neštěstí — dle Kolpingova domění — pro tovaryše jest, že nejsou, jakž to kdysi bývalo, údami rodiny — že jsou z rodiny takřka vyloučeni a sobě samým zůstaveni. Jindy patřil tovaryš k rodině mistrově, on u mistra přebýval, spával, jedl, a mistr se o něho rovně tak, jak o své vlastní děti staral. Nyní však jest tovaryš sám na sebe odkázán, on u mistra jen pracuje, a ten ho vyplácí, a pak může dělati co chce — a proto jest zapotřebi, aby, poněvadž jsou tovaryši z rodiny vyloučeni — sami sobě rodinu utvořili — aby

se ve spolek spojili a časem scházeli, vespolek se radili — k dobrému povzbuzovali, se bavili, veselili, radovali, užitečnému poučování naslouchávali, vzdělávatelné spisy čítávali a t. d.: k tomu ke všemu vám poskytnu příležitost tov. spolek. Vy budete takřka jedna rodina — bratři vespolek, budete všickni k jednomu cíli pracovat, totiž: aby nábožnost a cnost, pracovitost, láska a veselost v Pánu mezi vámi se uhostily a panovaly. Vznesený to zajisté cíl! Kdožby z Vás k němu nechtěl přispěti? Vy budete mít příležitost alespoň v neděli se spolu scházeti, a něco užitečného, potřebného slyšeti, viděti, promluvit. Veliké to zajisté dobrodíní! Vidíte, že dosavadní života způsob nebyl ku blahu ani časnému ani věčnému? Nemějte mně za zlé, když to místo vás řeknu, jest to pravda, a proč bych to neřekl, vždyť to celý svět víli — sotva jest po službách Božích, tak obyčejně jdete do hospody a tam se mnohdy i nedovoleným způsobem bavíte; kromě hospody jest procházení aneb navštěvování jiného pohlaví nejmilejší nedělní zábavou; a kam tato obojí zábava mnohého již zavedla, když se ji nemravným — nepořádným způsobem oddal, to nepotřebuji říci — to bez toho víte; že k ničemu dobrému, to jest věc jistá. Inu N! to není v pořádku, mladý člověk ten může a má ten čas nedělní užitečněji a lépe vynaložit. A k tomu vám zase poskytnu příležitost krásnou tou tov. spolek.

Nemyslete si ale drazí mladici! že se budete musit pořád jen učit — že nebudete smět nikam chodivati, že nebudete bývat dobrého rozmaru. — O nikoliv! Všecko bude vám dovoleno. Vy budete smět také ho podu navštěvovati, hráti, se baviti, veseliti, ale však jen všecko v Pánu — pořádným křesťanským způsobem, tak jak to na kat. tovaryše sluší, a jak mu to užitečno jest. My se nebudeme pořád jen učit — my si časem zazpíváme také nějakou krásnou píseň — něco žertovného si

někdy povíme — se zasmějeme — v létě půjdeme společně někam do Boží přírody tam k posvátné Methodce u Hrádku aneb do utěšeného svatojanského údolí opatovického a tam budeme dobré mysli! A tak se rozličným způsobem budeme bavit. My se budeme držet slov sv. Pavla: radujte se — buďte veselí — ale v Pánu (t. j. tak, abyste Boha, svého otce neurazili). Kde se Bůh uráží, tam není pravá veselost, tam se provozuje prostopášnost škodlivá a záhubná, kterouž tak mnohý v pozdějších letech trpce oplakává. Pročež nelcejte, nehojte se nič tobo spolku, ku kterému vás vybízím. Já vás ubězpečuji předkem, že se vám bude velmi líbiti, a že z toho budete mít veliký užitek! Kdyby to bylo něco podezřelého, aneb vám příliš obušného aneb snad i neužitečného, tak bych se neopovážil, vás veřejně povzbuzovati. Poněvadž jest však tovaryšský spolek věc velmi prospěšná, krásná, užitečná, proto vás z pravé křesťanské lásky do něho volám. Já z toho nebudu mít, leč práci a snad i mnohé mrzutosti. Avšak žádných se nehrozím překážek; neboť Vám k vůli podniknu, podstoupím sebe větší nesnáze. Že tyto spolky užitečné jsou, potvrzeno mnohonásobnou zkušeností. Od roku 1848 se náramně rozmnožily po všech krajech a národech. A nehodno bylo by, kdyby právě tovaryšstvo moravsko-slovanské se neznalo ku svému dobru a štěstí! —

Nuže! vyrozuměli jste řeči mé, poznáváte již, že nevyhledávám leč prospěchů Vašich? — Doufám, že jste pochopili slova má, a že vyzvání mé nebude bez výsledku — alebrž že větší díl z Vás se přihlásí: neboť vím, že Vám zajisté na tom záleženo jest, aby jste byli pořádanými kat. tovaryšskými a někdy hodnými, šlechtěnými a moudrými mistry. Čiňte tedy, abych se v naději mé nesklamal. Uvažte dnešní řeč mou, poraďte se s pánem Bohem a se svědomím svým a pak se přihlaste a sestupujte se ve sbor tovaryšův katolických ale neodkládejte s tímto přihlášením dlouho;

mně by bylo velmi milo, kdyby jste se ještě tento týden, aneb nejdýl za 14 dní všickni, kteří chcete, přihlásili, aby jsme pak s pomocí Boží mohli začít. Kdo se přihlásí, bude zaplán — a pak do toho spolku přijat.

A nyní ještě něco. K založení a zachování tohoto spolku budeme potřebovat také peníze na světlo, dříví a jiné potřebné věci; pak bych rád, aby nemocní údové od tohoto spolku byli podporováni; aby sobě spolek tento dobré a užitečné knihy zjednal, noviny držel a čehož jest ku vzdělání neynahledatelné třeba. K tomu všemu ale potřebujeme — peníze. Pak by bylo velice dobře, kdyby jsme měli svou místnost, kdebychom se scházeli a bavili mohli. — A vy mnoho peněz nemáte — neníli pravda? — Než ale nelcejte se. — Něco dostaneme od dobrodinců, kteříž sobě hledati

budeme — a něco musíte vy sami dáti; nebude toho mnoho. — Každý z vás tolik snadno stihne, kolik žádám. Slyšte tedy: při ohlášení složí každý z vás 30 kr. a pak každoměsčně 10 kr. a tak budeme mít zvláštní pokladnici i svého pokladníka, který čtvrtročně skládali bude účty. Skládali se budou ty peníze u otce tovaryšů, který je pokladníkovi odvezdá.

Povšimnete-li si slov mých upřímných a prostouplí řeč má veškeré živnostníky v drahé naší Moravě, pochopijou-li řemeslníci čas svůj: pak nebude třeba, aby se nastávající volnosti řemesel a průmyslu strachovali. Se vzdělaností založené na zásadách víry a proniknuté duchem Cirkve sv. navráť se pod střechy řemeslníkův opět zlaté duo.

Řemeslu čest, pokroku zdar!

Dobrá rada lepší než peníze.

Neměj v nenávisti těžkého díla ani orby,
kterouž stvořil Nejvyšší. Sirach 7, 15.

Člověčenství, jak nás o něm letos důmyslný strýček Prawdomil poučil, dalo by se snad také dobře připodobiti stromu, jenž by jistě zhynul, kdyby se nejímil slávou učení Chrístova, — kdyby uležel zakotven v zemi Cirkve svaté. Vyslal stromu také tepla a světla třeba jest, aby rostl a ovoce přinášel. Takéž nepřínášelo by pořízení libě mnoho užitku, kdyby se nezabývalo a kdyby se neosvětlovalo bohomilou vzdělaností a posvatnými vědomostmi! Zatož je strom z mohutných haluzí slábná a tyto zas v ratolesti a větvičkách se rozvíhají; podobně složeno jest člověčenství z velikých národů, kteřížto se rozvíhají v obce, rodiny a t. d. Strýček Prawdomil domáhl, že se národové rovněž tak jako jednotlivé osoby rozvíhávají netoliko podle četi, alebrž také podle mravů, zvyků, obyčejů, podle rozličných náklonností, vášní a schopností, — stovem, podle psmachy. Národ náš vůbec chválen bývá pro svou mírnost, dobrořečnost a

pracovitost. Učený protestant Herber připsal všechně vlastnosti tyto Slovanům — jejich rolnickému zaměstnání a netajil, že Němci za starobávná se ob nassích přebků přiučovali orbě a výnosnému delování (havlířství). Také sv. Bonifác uvádíval Němcům lib slomanstý za příklad pilnosti a hospodářské statečnosti. Na dva svědky tyto mohli bychom se odvolati proti tuptelům nassého národa, kteřížto nepřeslávají vytykati nám, jako bychom nic nevěděli ze sebe a vseda moudrosti a způsobilosti slomanstá, jako by pocházela od jinorodáků! Než to jsou hlasové přepjatých jednotlivců, kteřížto nechápají, v jaké vzájemné spojitosti jedná haluz s drubeu stojí a že co sv. wity a osvety v jednom národu objazeno jest, prospívá konečně celému člověčenstvu a že ta životobárná miza vzdělanosti obíhá a jedné ratolesti do druhé! —

Z dějepisná bá se dožáti, že národ slomanstý od věků byl velikým milovníkem a pěstovatelem orby

a je ostatní národové od něho umění hospodářské přijímali. Z dosavadního života Slovanských vychází na bílý den, jako by Bůh ve své moudrosti byl náš národ popředně k rolnictví pomohl a protož jest svatou povinností jeho v pomolání tomto je dokonalemati a pokračovati. Proti rolnictví panoval jest ještě nevědomo záhubný předsudek, jakoby bylo nečestné, a jako by jini slavnostně byli vzácnější. Botupa ta vycházela na jebláky z nebláhé roboty, jižto milostivých zeměpánů vssal na výhled učinil konec. Jiná příčina, pro kterouž seblál méně vážen býval, byla jeho nevědomost. Vssal nás rolník již se znenáhla probírá ze spánku blouhého, již poznává, co mu vabílo v počestnosti a protož vidíme, jak se za posledních let obírá ponaučením čtením. Zestli že vlenkované ve své chvaltebné horlivosti neodchabnou a se vydělávatelských knih a časopisův nepustíjou; pak budou cívsem brzo vyplniti zbožnou osvětou, a do wi, zbaží-li brzo ve vědomostech za nimi nebude pokulhávatí mnohých maloměstán? Rolník náš vydělává se přirozeným způsobem, totiž čítáním spisův v sloz a mite lném materiálem jazyku skládaných; kdežto ne jeden měšťák si ku bránám rozličných vědomostí zachází uesnadnou cestou řeči cizí! Takovým způsobem zůstává vydělanost polopánův měšťských nedostatečná; an je rolníci snadno prodírají i jádru a zdomácníují ve chrámu osvěty. Čítáním přestědčují se naši ho-

spodářové, že za dnův našich ku promování hospodářství hlubšího učení jest třeba, nežli bývalo. Jiný postačoval na poli přičinlivá síla tělesná; nyní vssal neobejde se rolník bez znalosti přirodních, lučebných a strojních. Hospodářství novějším ponejvíce přislussí zásluha, že slovanskí rolníci svůj novoměstský úfel pochopili a se ve spollý či jedných hospodářské sestupují.

Spollý hospodářské ugnáváme za velmi důležité a přejeme si, dočtati se toho, až v tajném okrese budou se probuzeni a povědomi rolníci neložírate za rol scházeti ku porábám, až nebude vesnice bez Hospodářských listův — ba až nebude hospodář, jenž by si nezakládal na stav svůj. — Tak jest drazi rolníci! Až začnete v rozsláhlé míře dbáti o čest svou, nabydete počty u vsských ostatních slavnův, jak tomu chce Cirkew sv. i spravebnosti dobrotivého zeměpána. Vssal té cti nepřibude Vám, kdž se vyzdáte oběmu seblstého a kdž na sebe namlečete slatů vanstých! — Chcete-li si míli vlenkované! vydobyti pravou a trvaleu wájností, vydělávejte, — poučujte se; a pak se rozhojní také blahobyt Váš časný. — Bůh dobrotivý dá Vám více chleba vezdejšího; neboť tomu se nelení, tomu se zelení. Až se ctění rolníci! seznámíte dokonale s hlubšími vědomostmi, pak budete také užitečnými údami slavné říše naší, v kteréhož tajžby jednotlivý člen má prohlídati ku blahu celého těla. Může v přeb i Bohem pro Císare a pro vlásk.

— chý.

Čtení rozmanité.

Đábel a kalendářník.

Jako v jedné staré knize se dočítáme, přišel před dávnými časy ďábel ke kalendářníkovi s poníženou prosbou, aby při uspořádání nového kalendáře a svátků také na něho ohled vzal, a jemu k uctívání aspoň jeden den v roce vykázal. Kalendářník však nikterak nesvolil k této prosbě, odvolávoje se na rozličné příčiny, pro

které jemu po vůli býti nemůže. Předně pravil, neslusi památku ďábla světit, jelikož to Bůh sám zakázal. Nebo, stojí psáno: „Jedině Bohu svému se klaněti a jemu sloužiti budeš.“ — Za druhé vzešla by z toho veliká škoda pro kalendářníka a nakladatele, jakož i hanba pro kalendář; neboť všichni dobří katolíci, kteří upřímně památku

svatých a světic Božích ctějí, vzali by z toho veliké poboršení, kdyby se také ďáblu v kalendáři účta vzdávala, a zajisté by přestali kupovati kalendář, v němž by se mezi jiné svatých a bl. p. Marie také satanáš nalezal. — Za třetí konečně jest proto již tvá prosba nemožná ku splnění, poněvadž těch 365 dní v roce nestačí pro náramný počet svatých, kterých se k tomu ještě každoročně rozmnožuje, a bez toho již nám na jeden den dvou i třech světců památka připadá, a ačkoliv protestantský kalendář pilně sobě katolických svatých vypůjčuje, přece z nedostatku místa a prostory nemohou jména všech svatých v kalendáři poznamenána býti, pročez se také na prvního listopadu za tou příčinou památka všech svatých společně v církvi svaté slaví. Při těchto námitkách opustil ďábel s velikou nevolí kalendářníku. Sotva byl však uplynul rok, dostavil se opět ďábel ke kalendářníkovi, vzdávaje mu díky, že mu více dal, než si od něho byl žádal. Když kalendářník nad tím svoje podivení projevil, tážaje se, jak to mluví, odpověděl ďábel: Žádal jsem od tebe, abys aspoň jeden den v roce k moji službě v kalendáři ustanovil, zatím jsem se však přesvědčil, že všechny neděle a svátky v roce moji službě zasvěceny jsou; neboť v těchto dnech zvelebují lid moje jméno a činí, co se mi právě líbí. Nad touto řečí zděsil se ubohý kalendářník a probíraje kalendář svůj, spozoroval, že všechny neděle a svátky studem zčervenaly, a od té doby mají barvu červenou v kalendáři.

Ačkoliv bychom tuto ze staré knihy pochodící povídku bajkou nazvali mohly, přece obsažené v ní naučení není bajkou, nýbrž smutnou pravdou. Neučí nás zkušenost, že dnové sváteční a nedělní ke službě Boží a našemu spasení ustanovení službou ďábla vynikají a všem hříchům bránu odevírají? Nechtíce zde mluvit o zneužívání těchto dnů kupčením, prodáváním a provozováním jiných služebných prací v dílnách prů-

myslnických a řemeslnických klademe toliko několik otázek na čtenáře k láskavému zodpovídání: Kdy se jeví nejvíce pycha a nádhernost v oděvu? Na které dny hovoří lid nejvíce lenosti, sedě při karbanu o plných džbánkách? Kdy nalézá lze nejvíce opilců a kdy slyšeti hojných klení a proklínání, lží, pomluv a na cti utrhaní, necudných řečí a zpěvů? Kdy povstává nejvíce hádek, různic a pranic? V kterých dnech pravím se provozují nejvíce nedovolené schůzky? V kterých dnech pravím páchají se nejvíce hříchové, kteří mezi křesťany ani jmenování býti nemají? a t. d. V dnech všedních, slyším odpověď, ovšem nemají lidé času ani příležitosti k takovým hříchům, poněvadž pracemi a starostmi o časný život zanešeni jsou. V dnech nedělních však nemají těchto překážek, a na Boží a církevní přikázání nedbajíce, páchají hříchy a nepravosti, jako by tyto dnové skutečně k uctívání ďábla ustanovení byly. Nenili to strašná převrácenost v postních dnech místo pokání a oplakávání hříchů, hověti hrdlu a břichu a nových hříchů se dopouštět? Když právě v dny nedělní a sváteční Boha hněváme a urážíme, kdežto bychom jeho jméno chválili, za jeho dobrotu děkovati a ty dny k spasení duše své trávit měli? Aneb nejsou to skutečně dnové ďábla, když pitím, karbanem, necudným tancem a jinými surovostmi jemu sloužíme? Byl by to div, kdyby Bůh za tyto urážky v dnech takových svou štědrou ruku a požehnání od nás odvrátil a nový konflikt svého hněvu na nás vylil? Byl by jaký div, kdyby Bůh posud splnil slovo své, které skrze ústa proroka Ezechiele (20, 13) k lidu israelskému takto pronesl: „Soboty mé poškvřili náramně: protož řekl jsem, že vyleji prchlivost svou na ně na poušti, a zahladím je docela.“

A v skutku! jen tehdyž se navrátí blahobyť do rodin a k národům, jen tehdyž přinese průmysl, obchod, řemeslo a polnosti požehnání do všech vrstev člověčenstva, jen tehdyž

pomine rostoucí chudobina, když dnové nedělní a sváteční budou dny Hospodina a nikoliv satanáše, když je — opět

lid křesťanský podle církevního a Božího přikázání ke cti a slávě Boží k posvěcení a spasení duší světlí bude.
T. Šimbera.

Jaký kraj tak se stroj

čili

Kdo sám sebe nectí, není cti hoden.

Každý národ, dokud sobě vážil svých vlastních národních pokladů, dotud stál na vrcholu slávy; začal-li však opovrhovati těmito od otců zděděnými poklady a bažiti po cizotě, klesala i sláva jeho vždy hloub a hloub, až konečně přestal býti národem. —

Mezi nejdražší poklady, které národ od předků svých zdědil, čítáme zajisté mluvu — řeč národní. — Dokud sobě národ řeči své váží, dokud ji pěstuje, ji vzdělává, dotud je schopen býti národem slavným: opovrhne-li však svou materštinou, aneb styděl se za ní — ó tu je po jeho slávě veta. — Dobře v tom ohledu pověděno:

Kdo se za svůj národ stydí,
Hoden potupy všech lidí. —

Jen ten, kdo sám svou mateřskou řeč miluje a ctí, má též ústa pro jiné řeči — pro jiné národnosti. — Jen takový národ mil je pravým lidumilem, který ví a cítí, že co je mu je svaté je taky i druhému. — Onino, jenžto ustavičně o lásce k národu svému a vlasti pokřikují; ale proti jiným národnostem nepřátelsky mluvívali, nejsou praví národovci, oni neprospívají svému národu, ale škodí mu, proto že v srdce jeho hřísnou zášť vštěpují. — Docela něco jiného jest, pakli národ ve středu svém chová muže, jenžto jako strážcové bdějí nad jeho svatými poklady národními. —

Což ale je to platno, my žijeme na světě, a na světě nic netrvá věčně, každá věc podléhá změnám časovým, jeden-

každý národ má svou dobu rozkvětu, dobu slávy, a — dobu ponížení. — Ohledněmež se v dějepis: Kde jsou onino slavní národové?

Co toho byla za příčina? — Marnivost, nevážnost víry zděděné a mravů domácích — bažení po eizotách — pejcha — o níž se povídá, že předchází pád, — a jiné jedovaté šíry, zahubily blahobyt zašlých národův. My žijeme na světě, a svět není ani nebem ani peklem, zde nepřebývá samé dobro, ani samé zlo, ale oboje pohromadě. — A jestli již v malých rodinách, které jenom několik oudův počítají, nacházíme dobré i zlé údy rodiny (jeden otec a jedna matka zplodí začasť syny, z nichž jeden pořádný, a jiný prostopášný život vede), jakž teprv je to možná, aby celý národ, tato velká několik milionů duší, — úduv čítající rodina, samé zdárné syny měla?! —

Nemusíme se tedy tomu diviti, jestli taky mezi našim národem najdeme mnohé takové syny, nad nimiž by matička vlast chutě se do pláče dala; smutné ale je to na každý pád, nebo zkušenost nás nctí, že právě mnozí z těch, jenž zapřeli svou národnost, později zapřeli též víru, a že jak žijí bez národnosti, tak žijí též bez víry. — Krásněji nemohl tedy napsati náš výtečný p. prof. Sušil pod svou podobiznu jako slova tato:

Dvě krásce spanilých duše mé ovládnulo stánek,

Zemská jedna, druhá z výšiny pošla
nebes;
Církev a vlast ty v mojich sestersky
milují se nádrech,
Každá půl — každá má moje srdce
celé. —

Svatá jest mi mluva materská, a proto že mně svatá a že ji ctím, vážím sobě i jiných národnosti, buď si to Němec, buď si to Maďar, Italian, Francouz a Mahomedán aneb kdokoliv. Jeli to muž, jenž miluje národ svůj, tu mám pro něho všecku úctu, takového muže ctím a vážím sobě, tak jako bratra, ano více, považuju jej jako strážce — jako obhájce věci národům svatých, a беру to tak, jako kdyby to samé činil milému národu a vlasti mé. — Odrodilec ale, a buď si to už z kteréhokoli národu, naplní srdce mé vždy jakousi hořkostí, jakýmsi nelibým pocitem. — Pociť ten ještě mne neopustil a je tomu již přes 10 roků od toho času, kdy jsem při jedné společnosti dovolenými národními zpěvy se bavil, a byl zde přítomen též jeden Němec, ten po skončeném zpěvu přistoupil ke mně, a buď že chtěl lichotit, aneb že skutečně byl syn národu německého nezdařilý; chválil naše národní zpěvy, a začal znenáhla hanu kydati na němce, až se vyjádřil: já jsem rozený Němec, ale nemohu Němců ani ctít. — Spatrnou neřestí a opovržením odvrátil jsem se od toho člověka, an se hanbil za svůj vlastní národ, a nestyděl se přede mnou takto se vyjádřiti. Já odešel ze společnosti, mrzutý — a na cestě k domovu ještě jsem si povzdychl: ó má drahá vlasti, kolik ty máš takých nezdárných synů! —

Ó, ba má i náš národ velmi mnoho takých nezdárných synů a dcer, jenžto se styděl za svůj vlastní rod, za svou řeč — za svůj kraj. — Jak mnohý synek odcházející z domova do světa, buď jako voják, buď jako řemeslník, s pláčem loučí se s milými rodiči, s bratry a známými, a sotva že se ve světě poohlédl, zapomíná na vše, na krásné národní obyčeje, na

materskou řeč, na mravy, na modlitbu. — Doma měl v obyčeji denně se ráno, v poledne i večer, před i po jídle nábožně modlit; sotva však překročil práh otcovský, zapomíná na tento nábožný a chvalitebný zvyk, zapomíná, že modlitba je první povinnost našeho náboženství. — Doma mluvil řečí materskou, sotva že ale podchytně několik slov z němčiny neb maďarčiny, tu je z něho směšný tlampač, tu ustavičně plete do své mluvy samy holt a jo, a myslí při tom že mluví nobil, — aneb co chvíle se mu z úst vyrye basama a ištenek, to aspoň z maďarčiny nejlépe si zapamatoval. Jak mnohý syn, když od rodičů k vojenskému stavu odcházel, znal čistě psát moravsky; ale už v prvním měsíci píseli rodičům, je zaplakati nad jeho hloupostí, neb myslí, aby jeho psaní bylo jako od učenice, tu že musí do něho vinititi německých (jež ale žádný Němec za své nepozná) slov, a udělá Vám pravopisných chyb až baňba. — Na místo Holešova, který lisickráte ve své materštině psal, napíše Vám Hollessof, a přijde na podpis, tu aby svou velkou učnost v němčině (vlastně však svůj nerozum) ukázal, podpíše se Vám tak, že Vám to dá lámání hlavy co a kdo to? —

Znal jsem mnohé dcerky, kteréžto, když odcházeli od svých rodičů do města do učení neb na službu, tak tklivě svým rodičům „s Bohem“ dávaly. — S Pánem Bohem tatičku a maménko, Pán Bůh Vám zaplať za všechno dobré, za Vaše vychování a Pán Bůh Vás tu opatruj. Ale co myslíte za rok — neb za dva? — Vracějící se domů, nebyly to ony dcerky; již byste se k nim neznali! Tu už z tatička se stal fotr nebo fotynek, a z maménky mutr nebo mutýnka, a na místo „s Pánem Bohem“ „pfel mi ine“ a na místě „opatruj Vás Pán Bůh“ jen „Adie.“ — A co pak myslíte, že Vám potom taková dcerka ostatní materskou mluvu nezkaženou zachovala? — Ó, jste na omylu. Z úst jejich slyšeti jen o špacírkách a

n unterholtunkách, samý noble, a za každým desátým slovem aspoň jedno holt neb jo. —

Znal jsem též mnohé syny, jenž odcházejíce od rodičů svých k stavu jinému, s pláčem odkládali svůj národní šat, ale vrátivše se za několik let domů, již jim tento pestrý šat, tento po otcích zděděný kroj nebyl více tak milým, tu se opíčili, oblékajíce na sebe poloměstský šat, aby zapoiněli docela na své předky; bez toho nebyli to už ani jejich potomci, a komu nebylo za těžké složití ze sebe nábožnost a mravnost svých předků, tomu už ani na kroji tolik nezáleží. — Však ale když jsem tak zabloudil v myšlenkách na odkládání národního kroje, tu zajisté nebude od místa, pakli o věci té důležité šřeji pronuvim. A poněvadž jsem hanák, obmezím se vlastně na to, co se našeho hanáckého kroje týká, doufaje, že sobě to i ostatní rodáci moravští povšimnou. —

Protiv tomuto opíčení se, totiž proti odhazování národního kroje ozývalo se už dávno více hlasů v Moravských Novinách, a Hvězda Holomoucká v roku 1859 na straně 198 v dopisu z Bilovic od Prostějova horlila též proti tomu, že hanáci v okolí Prostějova to tak daleko přivedli, že v celé vsi sotva je možná jeden docela hanácký oblek pro mužského dostati! —

Dopisovatel onen vykládá, jak za hanáka oblečený s jedním soudruhem jel přes několik dědin a jak tu všeliké usudky mu bylo slyšeti, a sice stařeček že mluvil: „jak pěkně to přec bývalo jindá.“ — z druhých úst: „Jak jim to svědčí.“ — Však ale taky že slyšeti bylo: „Hleďte,hleďte! hajdaláci! to jsou komedianti! hastrmani!“ atd. —

A co myslíte, kdo tak vyvolával na tyto po hanácku oblečené jezdce? myslíte že to byli lidi, jenž jaktěživi hanáka neviděli? Ó jste na omylu! — Byli to — ale kdo by to věřil? — že to byli — sami hanáci, jenž svůj národní kroj odloživše, sami

z toho pestrého kroje, jenž jen čest dělá hanákům, si smích tropili. — A proto není taky divu, že dopisovatel ve Hvězdě na tyto urážky rozhorlen odpovídá:

„Vaši otcové byli tedy též hajdaláci, nosíce pestrý hanácký šat? Koukněte jen na sebe, nejste-li nyní hajdaláci, v nevkusné hadry se strojíte, nejste-li skuteční komedianti, an obleknuvše městské šaty na pány si hráti chcete. Tím nedokážete, že jste ve vzdělanosti pokročili, když budete svlíkat národní svůj kroj, a s krojem národní mravy? Věnujte raději zbytečné peníze, které za drahé a darebné ty hadry vyhazujete — na knihy, časopisy, zakládejte obecné knihovny, a tak se zušlechťujte. Takto dokážete, že jste pokročili; pak směle hrďte říci „mejsme!“ nyní ale ne, neboť nejste Hanáci, nýbrž jen — (sil venia verbo) — opíčáci.“ —

Tak píše v rozhořčenosti dopisovatel do Hvězdy, a já držím za to, že tato rozhořčenost je na nejvyšší spravedlivá. —

Díky Bohu, v našem okolí vůkol Holešova to ještě tak daleko s hanáckým krojem nepřišlo; ale žel Bohu! najdeme už taky skoro v každé obci některého takového frakáře, jenž myslí, že je snad moudřejší nad jiné, aneb snad má více peněz, a protož si počíná po šosácku. — Chyba však lávky! Právě tím, že svůj národní kroj si neváží, ukazuje takový člověk mělkost rozumu; a to i tím, že když mu Bůh více uštědřil, neví kterak se svěřenou hřívnou zacházeti, neví nač jiné peníze obracet — pyšnl se chudák a myslí, že ve fraku lepším člověkem, avšak každý moudřejší člověk nim v duchu pohrdne, aneb aspoň jej, totiž jeho nerozum, lituje. —

Či myslíte, že si snad nás hanáků pro náš kroj osoby u vysoké důstojnosti postavené, aneb moudří lidé neváží? Ó, mylíte se! Já bych Vám sám z vlastního života mnoháněkolik příkladů uvést, ale aspoň jeden: .

Když jsem jako důvěrník pro nový obecní řád od Jeho Excellece

p. místopředsedle země Moravské povolán do Brna k poradní komisi v mém národním hanáckém kroji přišel, tu mne, a přitomného se mnou výtečného Hubíka, jeden z vysokých pánů šlechty Moravské takto oslovil: „To mám nad Vámi radost, že jste přišli v hanáckém kroji, tak to má být, já nemohu ani cítit člověka, jenž se za svůj vlastní kraj stydí, a městský šat oblíká, takový ukazuje jen nerozum.“ Mohl bych Vám ještě více toho pověděti; ale nemohu, a dosti taky máte na tom, když Vám řeknu, že bych se styděl, ve fraku před mnohého v důstojenství neb úřadu postaveného pána, který mne dříve co hanáka znal, předstoupiti, tu by se mi zdálo, že na mne celý svět s opovržením hledí, zdálo by se mi, že na mne každý volá: „Nevděčník! stydí se za své rodiče, hanba, stydí se za své bratry, za své soudruhy.“ — Aneb by se mi zdálo, že mne žádný moudrý člověk více nezná. —

A tedy milí Hanáci! buďtež hrdí na náš kraj, hrdí a neopovrhujte jím, tak jen získáme si vážnost a úctu u všech moudřejších lidí, a pakli některý blázen na Vás vyvolá: „hej hanák s odřenými stehny!“ ó, tu sobě pomyslete, že je to jen politování hodný pošetilec, jenž sám cti nemá, že je to jen bídný uličník, a ten, oblečte se třeba do aksamitu, taky na Vás vyvolával bude! —

„Jaký kraj, tak se stroj,“ — di naše pořekadlo, a já k tomu jen dokládám, co jsem už jednou v Mor. Nov. psal: Koho Pán Bůh stvořil pro frak, ať si v něm chodí, já ho nehaním. — Haním však jen pitvoření se, a haním toho, kdo se za svůj kraj stydí, — Já si zachovám můj hanácký

kroj, ať se mi pošetilec usměje; vždyť moudrý dá mi za pravdu! — Frak aneb kaput mne moudřejším neučiní, to jistě vím. — Proč bych si tedy nevážil mé haleny a svých červenic; no to! — Necht se šat, kdo jak mu libo, ale mne je vždy protivný, když se z Hanáka stane pán — polopán — ani Hanák ani pán. — Necht sobě jini hledí civilisaci národa z té strany, že ho z národního kroje vyslékají, já také civilisaci neuznávám. — A protož co mé síly stačí, bleděti budu k tomu, aby náš moravský lid a zvlášť hanáci udrželi se ve svém národním kroji, a aby raději se vyzuli ze starých škodlivých zvyků, a vyslékli zlé nemravy a škodlivé obyčeje; — a raději aby oblékli novomodní frak pokroku a vědu, umění a vzdělanosti; — aby podrželi starobílý plášť křesťanských mravů a pravé zbožnosti, s krajem (obojkem) pevné víry, silné naděje, a horoucí lásky k Bohu. Toť je krásný starobílý kraj duchovní, a dejž Bůh aby tento kraj, jakož i kraj národní, v našem národu slovanském nikdy nevyhasl. —

A teď s Bohem milý Moravane! volej na své pouli: Hanáci! Slováci! Valaši! zachovejte sobě svůj národní kraj, jenž Vám slouží ke cti, a najdešli někde někoho, jenž svým národním krajem pohrdá, začíná, zašeptej mu: Příteli! v tobě ještě dřímá cit národní, a protož probud se: a jestliže už ho docela odložil, podrž aspoň mravy a nábožnost otců svých. —

A dozlobili se na tebe kdo pro článek tento, tož sobě povzdechni:

„Otče odpusť jim; nevědí co činí!“ —

Fr. Skopalík.

Co nám náloží svatý Mikuláš?

Slovo k rodičům ve jménu dítek

od Jana Soukopa.

„Co nám náloží sv. Mikuláš?“ — takto se táží rodičům tisíce

neminných dětí po celém, velikém našem národu slovanském, každý den čteného

světce Božího se blíží. O w á n o č n í u
st r o m k u, který w národu nemedem pře-
wládá a obtud také už do mnohých po-
němčenských měst nashlil se dostal, uemi
menlowský náš lid pranic — za to wšsal
sw. Mikuláš obchází každým rokem pob-
wečer po domcích, aby se přewědčil, zdaž
dítě se umi modlit, dobře-li se učí a
poslouchá; talowých počítá a napo-
menuw jich, by i budoucné hodnými zů-
staly, wybízí, aby si daly misu za otce,
že jim do rána naloží. Nepobalých a ne-
pobojných děti posílá, an zatím za
dvěmi řtinceji řetězowé černého „Pán Bůh
rač nás chránit.“ Dobrě se pamatují,
že už několi dní před sw. Mikulášem
dostávalo se mi nějakého jablíčka neb
otřistu, který prý se z roztrženého pytle
z woju sw. Mikuláše wytrousil, stýž to-
tý městem jel z Křemže, kde prý po-
bitý nakupowal. Malá tato počoutka
byla jako předchůdce štědré noci sw. Mi-
kulášské, kterouto noc jsem ponejvíce w
radošné naději stráwil, ani ola neza-
hmcuřiw. Záhý přebe dnem ano někdy
i o půl noci museli robice udělat světlo,
abych se za otce pobímati mohli, zdaž už
sw. Mikuláš naložil. Dobyčejně byly dárky
rozloženy na velikých cinových misách,
jichžto obsah bych byl ani za králowstwi
nemyměnil. Co tu bylo červených jablek,
zlatých a stříbrných otřistů, pernikowých
panáků a chaloupel, nejrozmanitějších cu-
krominel, bawlněných berántů s pozlacen-
nými rohamy, smeslowých lominát s ře-
bkitem, a jakožby koruna celého nadělení
sw. Mikuláš sám w zlatem ornátě s bi-
sкупstwu pozlacenou čepici na hlavě, s
bawlněnými fousy, w jedné ruce zlatou
berlu, w druhé (což owšem děti nerábi
maji) — metlu. Ano ta prozřetla metla
jeliťož prý w hřáui dítěť z
p e l l a, byla wehdy moudrým přibawlem
nadělení sw. Mikuláše; owšem býwala
na bílo obarwená i pozlacená, já pak
jsem ji přec neměřil a s welikou bázní
se přibližowal, řdyž mi ji otec i políbení
pobáwal, dokládoje, žeby to byl wzácný
dar, který dítěť do nebe pomáhá. Glu-
boce jsem si obdeřel, řdyž přibawný ten
dárce otec za obrazel zaslřel, abych jej
wehdy na očích měl. — Wšak za to, že
i wy milí čtenáři dospělí s radošti zpo-

mináte těch přebážených bob newinného
mláde a že, pak-li robíčowé jste, rábi též
podobných radowanel strojowáte svým dí-
lám. Může uminit jsem si přitornými
řádky upozorniti wšs na nowý, by-
telný a přenzátečný dar, jimž
byste měli potěšit svých dítěť o
sw. Mikulášě. Nepomebu wás ani l
pernikáwci, ani l cukráwci, ac nějaké
malé talowé počoutky milerád dítěť
přeji; nerabim wšsal, aby se jim mnoho
talowých pamlsků kupowalo, ješto si tím
snadno polázi žaloubdu. Také l soustružni-
kowi wás nepomebu, abyse nemýhazowali
mnoho zlatých za hračky, které se za
chwilí omrzí a polámu — ac nejsem na
odpor, byste aspoň menším dítěťm třebaš
i panáta za několi řřearů koupili. Čci
wám porabit su krásnějšímu a trwanli-
vějšímu dárku, který snadno koupíte, pak-li
jste méně peněz na nezbravé pamlsky a
nicemné hračky wydali. Wezmíte dwa
zlaté r. č. a poslete jich posltou (we-
lebný pán l p. učitel wám milerád w
tom posltuji) do Králowé Hradce
řásti. p. Josefu Šrůtkowi, konsistor-
nímu tajemníkowi tamtéž, udejte jméno
dítěťe a den jeho narození — pak
poslební posltu u wás — a za ně-
kolik málo dní dostanete posltou záladní
listinu či diplom Dědictwi Ma-
licíchých. Zestř to přeláčný nowý ústaw,
který se pobobá Dědictwi sw. Cyrilla a
Methoda i sw. Jana w Praze, s tím
rozbiem, že tyto poslební ústawy wybá-
waji česťe knihy pro dospělé, Dědictwi
Malicíchých pak wybáwati bude
knihy pro útlou mládež řchwalné
sepsané a ji pochopitelné. Za 2 zlaté
dostane dítěť diplom a každým rokem
nějakou pěknou knihu až do wyřřseui
16ho. Čim dříwe dítěť wstoupí, tím wíce
se mu dostane knéh. W tom spůsobu ne-
možou l m o t r o w é n i c u ž i t e č n ě j-
š i h o za 2 z l. b á t i d o m i n k u, než
diplom Malicíchých. Už listina tato krásná
hobí se za obraz do směnne učení wám
i dítěťm newšsební radošť a což teprw, až
přijdou každým rokem knihy s pěknými
pomíwkami a obrázky? Či potřeba-li bych
dokažowal, že slunce switi a hřeje? po-
třeba-li bych domobil, kterať se užitečnými
čtením brouší rozum a šleďtu ředce?

Mám za to, že rozšíření, sčej rádky tyto čtete, hluboce přemýšlení jste o pravdě této. Mění zajiště člověk toliko chleba a jím t. j. pokrmem tělesným, nýbrž uslechtiňskými slovy, totiž dusse rovněž potřebí má pokrmu duchovního, který se nám mimo jiné slovo Boží v chrámě a ve školách nejhojněji nabízí v dobrých knihách. Rovněž pravda jest, že čemu člověk v mládí nepřivychl, nerad v dospělosti toho se chápá a tudíž veliký prospěch z Dědictví Malíčských knouci do očí bije. Dítě, které se v mládosti uobnařilo přiměřenému uslechtiňskému čtením, budou v dospělém věku v dobré knize nalézati svou útěchu, sčejto by jinak toliko po sčlenici a nuzných rozkosech se sháněl na záhubu těla i dusse.

Přeto v novém ústavu tom, který sčewitný kněz a českosłowanský spisowatel Šrůtek do života pomelal, pozdravujeme nabějnou hmoždu, která nassi ušlé nádeží sčewitli bude na cestě k blaženosti časné i věčné. Čím hojněji tento ústav v nárobu se ujme, tím mocněji působiti budou eslatni dvě Dědictví dospělých, jimžto se patří Dědictvím Malíčských cesta upravuje a razi.

Zatá to krásná budoucnost otvírá se už nyní tonuto novému Dědictví, o kterém se domíváme, že už přes 5.000 údu má ač teprv rokeni 1860 své působení počalo. Dá Bůh, že nebude na krátce města ani dělný, sčejchom se nepotkali s diplomem Malíčských, ku kterému zajiště nedlouho se přidruží též diplomy chřilomethobějške a sčewojanské.

Diplom Malíčských je krásná rytina,

důmyslně sestavená na welikém archu. W prostředku na vrchu wznáší se sw. Karel Boromejský, wyvolený patron téhož ústavu, zehnaje dítčám; na lewo od něho uwádí malá malá děmčátka p. učitel ve škole a pod tímto wšjemem jako w kaplice stojí sw. Wojtěch a sw. Jan Nep., patronové čestli. Na prawo od sw. Karla zácl s knihami, kterého tussim p. učitel přimětimě hladi. Sned vob tím we wšlentu stojí nassi sč. apoštolé slowanskí Cyrill a Method. Na dolním rohu lewém widěti w chrámě dítčy s horčicmi swicemi okolo štítelnice, anž s knězem sčib čestni sławně obnowuji; a na prawém dolním rohu sławně prwni přijimání malíčských. Mezi oběma posčledními obrázků wyučuje sw. Ludmila svého wnuša sw. Wáclawa z knihy. Wprostřed tohoto obrázkwého ránce napsáno jméno dítěte.

Končíme sčedným přáním, aby budoucně sw. Mikuláš w každé roduě aspoň po jednou takovém diplomu naložil. Mnoho, přemnoho zajiště jest rodučů, kteří by tuto nepatrnou a přec přeužitečnou obět swým dítčám přinesti mohli a měli; deusejmej, že se s pomocí Běži tak stane, ano že uetolito sw. Mikuláš diplomy Malíčských naskládáti bude, nýbrž i smotrowé do wintu, roduče a přibuzni na památku prwního sw. přijimání, při bčkowání, o jméno winách, o školních zkouškách atd. darem dáwati budou dítčám diplomy přešpanilého „Dědictví Malíčských.“ Zbat Bůh!

„Pochválen budiž Ježíš Christus.“

Zbožné předky své ctíti jest jednoho každého z nás swatá povinnost. A povinnosti této nejlépe dostojíme, když krásným a Bohu milým zvykům, jež nám co drahé a skvostné dědictví zanechali naši ctihodní předkové, nižádným způsobem vyhynouti nedopustíme; alebrž

všemožnou o to povedeme péči, aby čím dál tím více zmáhali se mezi národem našim českosłowanským.

Jeden z oněch ušlechtilých zvyků po otcích našich nám dochovaných jest zajiště onen významu plný pozdrav, jimžto věrni a zbožní katolíci vespolek se pozdravují, buďto

když potkávají se, anebo když do přibýtku vcházejí. Pozdravení toto velevýznamné, — jímž nejenom že žádost činíme slušné uctivosti jeden k druhému, spolu ale i Spasitele našeho ctíme a chválíme — pozdravení toto krásné zní: Pochválen budiž Ježíš Kristus!“ — „Až na věky, Amen“ zní důmyslná odpověď.

Za našich osvicených časův však přichází do obvyče, že místo onoho vážného pozdravení na mnohých místech od rodin některých užívají počiná se novomodního pozdravení: Dobré jitro! — dobré poledne! — dobrý večer! — Sám sudiž každý, které z těch pozdravení větší má váhu a přednost. Doufám pevně, že nezmýlím se, tvrdě, ono že pozdravení přednost zvláštní má mít přede všemi, kteréž za účel má velebiti našeho Božského Vykupitele. A pozdravení toto katolické nejenom že má místa mít v chatrných chýžích u lidu sprostého, ale ono stejnou měrou oprávněno jest, aby ozývalo se v palácích knížat a králů. Nebo podivu hodná jest jeho moc, což nejlépe dosvědčuje příběh, jenž tuto následuje:

Před několika lety měl jsem příležitost sejít se s obstarlým již kupcem, jenž počal mi, když jsme do stínu liboděchů lpy se byli usadili, mezi jiným takto vypravovati: „Byl jsem mlád ještě, počítaje teprv jar sedmnácte, když bylo mi za příčinou obchodních záležitostí vydati se na rozkaz otcův do vzdáleného od nás města. Rozžehnáv se tedy s rodiči drahými vydal jsem se, do vůle Boží sebe i celé jmění své odevzdáv, na dalekou cestu. Mysl mladistvá nehrozivá se obvyčejně žádného nebezpečí — tak i já bez nehody nějaké uraziv cesty za několik mil, octnul jsem se před večerem v nevelké hospůdce, kteráž ležela před lesem. Náležitě tu na těle se zotaviv umínil jsem si dále jíti, té jsa naděje, že v brzkou přejdu les a za nedlouho že zavítám do bran ma-

lého městečka, kdež přenocovati jsem hodlal. Avšak naděje moje pevná byla sklamána; nebo les nebyl tak malý, jak mi praveno bylo na hospodě, uýbrž několik hodin cesty táhl se a za dne dosti tmavý a černý jsa, tím tmavějším stal se a černějším za soumraku večerního. Pro mne však bylo to něco obvyčejného, nebo již vícekrát za tmavé noci bylo mi dlouhopustým jíti lesem a bázeň nikdy nebyvala společníci mou. Neboť matka má vždy říkávala nám dětem, že nic nestane se nám bez vaté vůle Toho, jenž sídlí tam nad hvězdami, abychom jen vždy v Jeho mocnou ochranu pevně se důvěřovali, nebo kdo doufá v Něho, ten že nebude opuštěn. I já tedy do vůle Boží se odevzdáv bral jsem se lesem. Mohl jsem býti asi v polou lesa, tu zdálo se mi, jakoby někdo naproti mně krácel; krok jeho byl tichý, ostražitý — myslil jsem, že to též cestovatel nějaký, jenž mi snad nedůvěřuje. Nic zlého netuše, bral jsem se dále a zdání mé stalo se skutečností, neboť netrvalo dlouho a já stál naproti obru, jenž v pravé ruce pádnou držel hůl. Nečekajíc dlouho na jeho pozdravení oslovil jsem jej obvyčejným tehdeším pozdravením: Pochválen budiž Ježíš Kristus. Ale jak podivil jsem se, když neznámý do sebe něco nesrozumitelného bruče, žádné mi nedával odpovědi. Předce však vypravil ze sebe tato slova: „Znám vás mladíku a vim také, jaký je účel vaší cesty; vždyť jste ve své dobrosrdečnosti v hospodě tam za lesem tuze otevřeně mluvil; úmysl můj byl oloupiti vás, a kdyby snad bránilo se vám bylo napadlo, tu byla by má „habrová“ vás inaličko byla pohladila. Než vaše z hluboka srdce pochodící pozdravení na jiné přivedlo mne myšlenky. Propouštím vás, jste svoboden!“ — Mezi tou řečí ovšem hrůza neobyčejná opanovala mne vidoucího před sebou chlapa s holi ohromnou. Než co by napočítati se mohlo 1, 2, 3, 4, 5, zmizel neznámý.

dárce svobody za silnými kmeny v lese černém. Tu teprva oddechnul jsem sobě a odpověděl sám si na vlastní pozdravení své: „Až na věky — budiž pochválen Ježíš Kristus.“ S vděčností srdečnou vzpomínal jsem tu na drahou mi matku, kteráž nám dítkám s takou vždy úctou nejenom na rty, alebrž i do srdce kladla ono vznešené pozdravení: „Pochválen buď Ježíš Kristus.“ — —

Ukončiv povstal starý kupec a ubíral se lipovým stromoradím ku svému příbytku. Já pak dlouho ještě rozvažoval jsem na myslí onen dojem, jaký naše pozdravení velebné:

„Pochválen budiž Ježíš Kristus“ na onoho lupiče bylo způsobilo, že tak dobrého a výnosného lupu odřekl se, darovav kupci mladému úplnou svobodu. Spolu uvažoval jsem, jaký poklad dochovají dítkám svým rodiči, když náležitě a jak to otec náš nebeský poroučí, vzdělávají dítky své, vštěpujice jim hned z mládí nejoutlejšího v povolná srdéčka bázeň Boží a dávajice jim takto na ruku, jak by v budoucím životě nejjistěji a nejlépe kráčet mohli po cestách, kteréž vedou k nadhýzdne říši — do vlasti nebeské. — — —

A. Jiroš.

P i j a v i c e.

1. Karel Připita měl to neštěstí jak říkával, že má ženu nehospodyň, tak že ani jich dvou samých chalupa vyživiti nemůže: proto aby se všeho toli neminulo, že již ani doma nejdává, ale u Vycoudilů hlad žízni zahání. A přece mu stará ještě brblávala; tož se on dopálil, chalupu prodal, aby každý na svou ruku živ býti mohl. K rozdělení majetku úřadu nepotřebovali; neboť byli oba svorní manželé, když si on ještě domů někdy donesl žejdliček ona půlkou nepohrdla a když on si zapálil, i ona si chutě zabavčila. Jen to nehospodářství jich rozvedlo, ale dobře se rozdělili, ona pobrala kde co mohla, a on sklídl, co ona nedopadla. Ji přijali ochotně dobří přátelé, a on myslíte že se ztratil? O ne, a kdyby se byl i ztratil; dobří lidé byli by ho našli, vždyť on byl člověk dobrotisko. O tom vědí všickni co k Vycoudilům chodili; neboť kdyby si ani čtvrtku nebyli dali nalit, bylli tam Připita, žádný se suchou neodešel; neboť každému on rád dával připíjetí. A proto ho také Vycoudilových, že ho nejlip znali, do chaloupky k sobě

vzali, v nemoci palčivé, na níž on tak velice trpěl, ochotně obaluhovali; ano i bakouna mu pomohli zabít, jitrnic nadělali, masné řádně vyškvařili, a šrůtky pověsili do komína, jen na neštěstí měl tento silný průvan, tak že se těch šrůtek více seschlo nežli uhudilo. Ale to by vše nic nebylo škodilo! Ale ubohému Připitovi i koženice se seschly, přičemž zvlášť kapsa tak se scvrkla, že z ní ani vindry nebylo lze dostat. To zvlášť Vycoudilových netěšilo. Když ale ještě Karel na nesvědomitost jejich u zlých lidí si stěžoval, přišlo jim to k ušim a to, Vycoudilových dopálilo tak, že Připitovi až na dno vycouzenému za vystoupenou dali. A on? No — žel bez velké obtíže, a včil chodí jako pán; nebo nemá se o starat. Jest ale uctivý a ke každému velmi důvěrný, kde mu z nedojipky navrhli s chutí pojí, a kam se zvlášť večer vklouzl, bez okolku se ubytuje s celým svým neřádem, chtěl jsem říci náradím, jenom domů otcovského jako očiště a otce jako-zlého ducha se štítí a zdaleka se mu vyhýbá! —

2. Vašek Mokrorád stal se záhy sirotkem. Byl dobrý hoch a bezmála byloby mu srdce bolesti na sto kusů se roztrhlo, kdyby krůpěj dobré naděje totiž tisíc rýnských stříbra dědictví toho moře bolů nebyla zmírnila. Jak se pánem vůle své a 1000 zlatých stal, dávno moře hořkosti vedeno potůčkem blahé naděje změnílo se v jezero sladkosti. Hoch byl sličný, peníze měl, pročť mnohé očko na se vábil, mnohý se s ním vroucně akamarádil. Kde on býval, tu bývalo i veselo někdy i hluchno, a to tak dlouho trvalo, až zdroj stříbrozvuký pukl, a pak i Vašíček umkl. Od té doby stal se povážlivějším, jak to i také úřad veřejný, jež zastával, na něm požadoval. Měl on obstojnou živnost, stravu měl u pána a byt, a 20 zl. služného, z čehož se mohl žít, při tom i naději, že časem v důstojnost pána svého postoupí; on byl totiž u vrátného písaře. Nyní tedy nemaje více starosti o statky pomíjející, počal si všimati zkvétajícího průmyslu a hospodářství. Zbytečných výloh se velmi štítil. Tak k. p. o košile nedbal, neb si povídal, že i kabát není-li děravý dostatečně nahotu těla přikryje; ale přece skrz zlé huby líneček u krku a náramky na rukou bylo vídati. Světničku svou neotápěl, ale dříví sobě vykázané zpeněžil, a pak čtvrtkou neb půl žejdlíčkem žaludek si zahřál, tak nemusil aspoň snížet kannového puchu. Byl také velký ctitel osvěty a pokroku, protož se mu častěji svítilo v rozkroku. Když mu pán neb paní domlouvali, proč více na sebe nedbá, jak to bude dále s ním vypádat, mudrečkou přesvědčenosti je odbyval: Včil toho nepotřebuju, a až se ožením: — žena všecko donese. — O vy milé děvčátka! kéžby jste ho snad jen jedna poznala, snadby jste celé noci přemýšlením nespala — jak by jste se za Vašíčka upřímného provdala? — Já ho vim — ale vám ho nepovím!

3. Kuba Zmoklý jel do města s obilím, a máje trh dobrý, chtěl si také udělat dobrý den. Bylo ale tenkrát velké parno, následovně i sucho až se prášilo. Hlavní tedy toužebnost Kubova byla, spláchnout z huby prach, a navlažit vyschlé již trochu hrulo. Navlažoval pomaloučky, navlažoval tolik, že se mu mohlo již z hlavy kouriti tak, jak se někdy po hodném lijavci kouřívá z Děvčích Ilradů u Mikulova. Ale snad na neštěstí se to u Kubu nestalo. Když u večeru ještě s jinými sousedy jel domů, potkali se s těžkým vozatajem; a že tento vyhnout nechtěl, Kuba máje hlavu snad těžší nežli celý onen nákladní vůz, a proto také i víc kurážne nežli rozumu, zaklnuv rovnýma nohama skočil přes řebřiny dolů, chtěje snad pěsti ukázat vozkovi kam mu iná vyhnout, sklesl při tom ale na kolena, a chtěje se vztýčiti, — nemohl. Sousedé ho na vůz naložili, a když přijeli domů, museli mu rozřezat botu, a tu se mu jedna noha kolíbala jako lručka na stromě, a druhou nemohl zptímiti; neboť i ta byla vyvrtnuta v kolenu. — Po pěti měsících bolestného odpočívání, Kuba se o třech vláči, a vyhýbá již z daleka třeba i trakačukovi. A nerád slyší o tom dobrém dni, co se pro něho snad na vždycky tak nedobře skončil! —

4. Puntíček jest malinká věc a sám o sobě není téměř nic; ale on ukazuje mnoho v řetě, že je konec, a v počtách, sta. Mikeš Puntíček se nad takovou malicherností rozduřil, a nechce jen něco ukazovati, ale on sám chce někdy býti. Vite tenkrát, když věci na jedenkrát jako ze sna procitli, aby na moudré si hráli, jak každý sluha chtěl být pánem, jak bádný gardista nechtěl být kmámem, i Puntíček chtěl se tu něčím znamenitým učinit, protož nechal pluhu, hodil bičem, a pádlil hned naprotiv k Nalivalům. Nalival jest dobrý počtář hned na první pohled on pozná, ko-

lik má kdo v komoře aneb v kapse; proto hned ho vzal do praxe. Na černou tabulku na zdi zavěšenou, bílou křídou každodenně Puntíčkovi čárky psal, a inkoust od lhačnického do plecháče, Mikšovi naléval. Puntíček ale tak jest zabrán v tyto studie, že místo aby také psal, on inkoustem bílým chřtán prolíval, až na konci každodenní dlouhé hodiny, všeci druzí to viděli: jak Puntíček zabrán v rozmnožování jednotek tak se povždy zpletl, že z plecháče udělal prázdnou nullu, z huby prázdnou nullu a ubohá kapsa zůstala také tak prázdninkou, jako matka všech prázdných null; zato ale hlava u

takovéto studii byla povždy tak přeplněná, že jak se Puntíček jen ze dveří hnul, tihotou hlavního puntika se z kopečka přešinul, až veliké známení vykřiknutí s dvěma čárami na horu představoval. Dlouho pan počtář nalíval s ním útrpnost měl, když ale konečně viděl, že Puntíček na sta již ani neukazuje, udělal sám puntík velký, — to jest konec řeči, a propustil ho s tím vysvědčením, že vidí, že mu Puntíček v počtách již ani za jednu čárku nestojí, že je a zůstane puntíčkem, že jest ničema a na konci; — snad řeči? o nikoliv, ale na konci humen! —

Veliká nehoda.

Vašku! víš že na komoře
Máme hosta pána tchoře?
Komin nám juž uklidil,
Komoru též navštívil.

„Strela jasná okovaná
Uvidíš ho ještě z rána,
: Máš-li jenom truhlici
Na tu mlsnou opici.“

Truhlice se nastražila,
Chutným masem opatřila.
Všecko se pak stišilo,
Na ráno se těšilo. —

Vašek je muž dokonalý
Jak žok štíhlý — nevšak malý,
Každé jeho rameno
Koňské snese břemeno.

Ruce: ty jsou obdiva!
Jako v hamrách kladiva.
Prsty jemné jako cevvy
Okůrky jsou bídné plevy.

Nohy řádné jako stoupy
V nich se tlukou ječné kroupy.
Kdo mu hledí na lice —
Můj — zřít soka měsíce.

Celá jeho pozitura
Pravěkého značí túra. —
Jak se mile počal den,
Juž byl Vaša z jizby ven.

Ku sklapnuté skočí truhle, —
„Aba brachu! mám tě tuhle!
Za škodu cos učinil,
Dáš nám svoji kožku včil.“

Zdvihla truhlu rukou jemnou,
Cítí lehkost nepřijemnou.
Podezřivě prohlíží, —
Jak to v truhle vyhlíží?

S mrzutostí tu však vidí,
S tchořem že jen posměch sklídí.
Nebylo tam tchoře víc,
A masíčka také nic. —

„Napálím tě! počkej kůže!
Uvidíš co Vaša může!“
Hned zas truhlu přistrojil,
Viko tíží ozbrojil.

„Včil jak přijdeš do truhlice —
Budou z tebe jitrnice!“
Solva nastal nový den
Vše se hrne z jizeb ven;

By zastíhlí zlého škůdce; —
Vašek ovšem! byl zas vůdce,
Pantálinek opodál,
Pajmáma jde o krok dál.

Vašek ale pln kuráže
Bárce pro měch bžet káže,
Vždyť jak značil pohyby,
Neměl více pochyby;

Že má tchoře škůdce zlého,
Že si zpravi čapku z něho.
Bárka jak měch nastrčí, —
Z truhly to jen zahrčí.

Tu hned Vaša pln kuráže
Rázně tchořem o zed háze. —
Jednou — dvakrát! — tu puk měch! —
Panímámě ušel dech! — —

Z měchu vypad kocour známý —
Niláček to panímámy.

Pantáta se otočil,
Mrtvolu by nezotčil.

Nezamňoural kocour více,
Vždyť měl puklé s hlavou plíce. —
Vaša jak se ulekl.
Ku kováři utekl. —

Máma jak se probírala,
Poručenství na se vzala:
„Macourka mi sedfete,
Pečínku mít budete,

Památku lěž já bych měla;“
Soucitné tak slova zněla,
„Dám si kůžku vydělat,
Rukávník z ní udělat.“

Když se na zloděje postříbne
Pravý však se vinně zastříbne:
Tu se potom velmi často stává —
Že se pravý zloděj oplakává! — —

Komu kukačka kuká?

Že obecný lid často do soudu se pouští zlehka a v něm svůj poslední groš pozbývá, smutnou jest zkušeností. Proto dávno již vykvetlo v hlavě lidu slovanského pořekadlo, jehož by si národ náš více měl všimati: „Lepší hubené porovnání než tučný soud.“ Že vlastně právníci z lehkomyslných soudů těžejí, ukazuje se lidu v povídkách i obrazech. Tak jsme viděli ku př. obraz, na němž vymalování jsou dva soupeři, jenž se o krávu soudějí. Jeden z nich drží krávu za rohy a druhý za ocas, kdežto právník pohodlně sedí u věmena a krávu dojí. Podobně odbýval se v jednom městě soud, při němž před soud pohnaný trefně výhody soudu v krátké povídce líčil. Příležitost k tomu se udala následovně: Když se totiž v ustanovenou hodinu, žalobník a obžalovaný a obou zastavatelé na soudní síni byli sešli, ptal

se zastavatel žalobníka, co to vlastně jest za soud, an tomu a onomu udání nerozumí. Obžalovaný skočil tato do řeči řka: „Pánové, dovolte, a já povím, co to je za soud.“ Obdržev povolení k mluvení, pokračoval takto:

Byli dva sedláci. Šel jeden z nich do zahrady a uložil se u plotu, aby si zdřímnul. Nevěděl však, že z druhé už strany za plotem jeho soused podřímává. Leželi a podřímávali tedy oba vedle sebe a nevědouce o sobě. Na jedenkrát přiletěla kukačka, posadiv se na strom nad nimi počala kukati. Dobrá! zvolal sedlák později příšlý, dvanáctkrát mi zakukala, budu tedy 12 let živ. Tobě nekukala, ozve se rychle sedlák z druhé strany, ale mi kukala, a já budu 12 let živ. Tobě nekukala ale mi kukala, praví zas první, a tak od slova k slovu šli ustavičně dál a dál, až se chytli, a notně se poprali a poškodili. Povstal z toho

soud, který půl druhého roku trval a 600 zl. stříbra stál. Při posledním přelíčení zastávatel jejich mluvil k nim takto: Milí lidičky, musím vám říci, že oba máte pravdu i nepravdu. Vy máte pravdu, řekl prvnímu, a vy jste v bludě, řekl druhému. A zas druhému vy máte pravdu, a prvnímu, vy jste v bludě. Sedlákům konečně nemohoucím tu řeč pochopiti, řekl: Oba jste v bludě. Ta kukačka neukala ani jednomu ani druhému z Vás, ona kukala mi. Vy jste pozbyli peníze a já je mám v kapse. Při těchto slovích nastal všeobecný smích v soudní síni a trval po celou hodinu.

Uznejte tedy milí krajané svatou pravdivost této povídky a než nějaký soud začnete, rozvažte dobře, budeli vám ku prospěchu sloužiti, a komu při něm kukačka kukati bude! — Nebudeteli míli nádeje na kukání, raději v dobrotě i s malou obětí se spravte, smířte se, snášejíce se ve spolek v lásce, a tak naplníte zákon

Christa Pána. Jest to tedy nekřesťanská řeč a smutná známka vzdělanosti, když mnohý zarputilec nechťe slyšeti o porovnání v dobrotě, říká: „Nepodám se, a kdybych pukl jak žalud, celý svůj grunt vynaložím na to, a dám to advokátům.“ Podobně smutnou známkou nevzdělanosti a podlé mysle jest, když vinník nechce podati ruky tomu, kterého urazil ani ho předejiti, aby u soudu svého práva nehledal, nýbrž surově odvětl: „Nechť mně žaluje, nechť mně dá zavříti, však žalář není pro pse, ale pro lidi.“ Pročež ještě jednou volám: „Krajaní! mějte rozum, rozhojňujte se ve více svatě a vzdělanosti křesťanské a podotknuté výběžky lichého života pominou samy sebou k Vašemu prospěchu. Vězte draží rodáci! že mřumilovných Slovanův docela nedůstojno jest sváříti a hašteřiti se.

T. Šimbera.

Drobnůstky.

Pět drobnůstek od Aloisia Dremla.

1. Starý Rozlívka, dobře známý zloděj, vida sedláka za prodaného vola peníze počítati, bedlivě pozoroval, kam si tento peníze uschová. Sedlák jsa v důvěře, že si ho nikdo nevšimá, otočiv bankovky níže, zastrčil je za svou vysokou beranici. Sotva se to stalo, vydal se ihned na zpáteční cestu k domovu Rozlívka, který až posud na celém trhu nic nebyl ulovil, seč mu nohy stačeji spěchal, aby hezký kus cesty předešel sedláka. Tu však nedaleko rozkošného háječku na silnici stonaje běduje, se prosebně blíží k sedlákovi, aby byl tak mnoholáskav a mu zapnul u nohy

roepjaté kamaše, an prý mu není možná sám se pro přenesmírnou bolest zapnouti. Dobrosrdečný sedlák klekna na zem zapíná kamaše. Schytralý však šibal levou rukou se mu podepíraje o rameno, pravou z beranice mu vybrav peníze, poděkoval se a zmizel ihned v lesku. Sotva sedlák poněkud odešel, rychlým krokem se opět vrací Rozlívka do města, kdežto odpoledne byl ještě trh na loketní zboží. Chasník jeden si právě koupil dvě kozlovice na koženky, a maje je přes rameno viseti, smlouval s kramářkou knoflíky. Tlačeníce byla veliká. Rozlívka zády se honem postaviv za chasníka, přísil si pevně kozlovice na kabát a rychle se otočil, tak že chasníkovi kozlovice z ramena uklouzly a křik se strhl po zloději.

S tvář cele nevinou blíž se zloděj k okradenému, plisně mu domlouvaje, že v takové tlačenici sobě tak neopatrně počíná a nakoupené zboží tak špatně ukrývá, an není jist, aby nebyl okraden, konečně dokládal: „Troubo! podívej se na mne; poněvadž jsem věděl, že zlodějové schytrale na neopatrně chodívají, proto jsem si své kozlovice ke kabátu přišil, kdybys byl taktéž učinil, nebylby ti zloděj mohl tvé ukradnouti.“ — Šumot byl veliký, všechno se shánělo po zloději, který ukradl kozlovice, Rozlívka na oko též; tu však vidl chudáka u jedné boudy hořce plakati: „Co ti je?“ táže se zloděj. „Ach! již celý rok jsem sloužil, abych si mohl koupiti nové boty, a dnes, kde jsem si je koupil, a tuhle přes ruku viseti měl, ztrhl se křik, že honějí zloděje, já běžel za ním, dostal se do tlačenice, a boty mé jsou tytam. Až teď přijda domů, budou záda nebolty, neboť otec můj jest tuze přísný.“ „Jsi přede jen hloupý kluk,“ vece zloděj, „že se po zloději sháníš. To ti povídám, ať se mi z toho místa nehneš, dokud nepřijdu zase k tobě.“ Chlapec čeká hodinu, čeká dvě, čeká tři. Již se smrkávalo; tu se žene Rozlívka s novými botami, dáváje chlapci poučení, aby hned se uklidil, a budoucně na zloděje více netroubil. Upokojenou myslí bere se hoch domů, však právě tu od sousedova synka byl narknut, že mu ukradl v městě koupené boty. Chlapec pláče, chlapec se vymlouvá, nic naplat, má veřejně ve škole dostati pardus, na výstrahu svého zlodějství. Teprv k úpěnlivým prosbám svoleno, aby chlapec se sháněl po své dobrodinci. I poštěstilo se mu skutečně na blízkém trhu s ním se setkali. A když mu vypravoval svou nehodu, zloděj ho odhly těmi slovy: „Ovšem, že boty byly ukradeny!“ a na to dal do nob.

2. Ve Lhotce právě se zdržovali cikáni. Sousedstvo náramně narkalo, že není ani jednoho dne, aby nebyla nějaká krádež; ano dokládali, že prý cikánky i před očima kradou, kde to

ani člověk by se domýšleti nemohl. Každý věděl mnoho ze zkušenosti vypravovali o šibalství cikánek. Pově-
řečnost zvýšila moc těchto tak straš-
livých osob. Jedině kmotr Kocánda
vrtěl hlavou, dokládaje, to že jest
věci naprosto nemožnou, aby ho do-
vedla která cikánka před jeho očima
okrásti. Toť že jest jistým důkazem
sprostáctví, kdyby se dal od tak ni-
čemných osob ošiditi. Tak bylo v so-
botu v tak nazvané hromadě obecní
rokováno. V neděli odpoledne sedí
kmotr Kacánda samoten doma, čta v
životě Christa Pána, manželka a ostatní
chasa byla v kostele na křesťanském
cvičení. Mimo nadání zavítá ve svě-
tici stará cikánka. „Pozdrav vás Bůh,
„ozmilý sousede!“ jme se cikánka
mluviti, „těš mne srdečně, žeť vás
samotného doma nalézám. Ta mladá
chasa dělá si z nás bez toho je-
t posměch, a tím velice lžeš. Víte-li pak,
odkud my vlastně pocházíme?“ „O,
vim předobře,“ vece Kocánda, „jste
liná zlodějská pakáž, která hádáním
a mámením lid šidi. Ano povídá se,
že prý i před očima člověka umíte okrá-
dati, a že znáte více nežli chléb jísti;
vsak u mně svými šejdy nic nevyfí-
líte. Tu máte dvěře, táhněte, odkud
jste přišla.“ — Cikánka se omlouvá,
a prosí, aby jí jen dovolil, coby mu
své ospravedlnění přednesla; pak že
hned půjde po svých. „Máte Boží
pravdu,“ dl babizua, „ty obyčejné tu-
lačky, které se za cikánky vydávají,
jimi však nejsou, kradou, lhou, pod-
vádějí, a mají takovou omamující
hubu, že to jest příslovím, že má
hubu jako cikánka. Než to jest špi-
nou, která není hodná, aby je zem
nosila, a budou ty a takové šíleny
miti před Bohem těžké zodpovídání,
že zlodějstvím a hamejským životem
hanobí ctihodné jméno cikánů. Cikáni
pocházejí z té zemi, v kteréž Panna
Maria se svým dítětkem byla na útěku,
a poněvadž tenkrát se jedna z našich
předkyň proti P. Marii prohřešila, a
ji nechťela v žižni napájeti, proto
nyní nás ta kletba stíhá, žeť musíme
tak dlouho po světě putovali, doka-

váž! nebude pouťemi našemi ta nešťastná naše matka z očiště vysvobozena. Tu se podívejte, že nejsem z obyčejného druhu cikánek, vždyť vidíte ten veliký kříž na mém krku viseti, a tu se podívejte na mé tlusté v rámci modlitby.“ A skutečně babišna takovou výmluvností o vecích náboženských rozmlouvala, že Kocánda již v srdci litoval, že proti cikánům tak krivý úsudek pronesl. Cikánka sedla za stůl, Kocánda oko z ní nespustil. Rozmlouvalo se dlouho; Kocánda jí dal do syta najisti se a vyprovázal ji ven, opatrně zavra dvěře. Asi za čtvrt hodiny přišla žena jeho domů, a Kocánda vypravuje svou rozmluvu. „Necokradla nás?“ vece starostlivá ženuška. Rozhněvaně odpovídá muž: „Co pak jsem taková trumbela, jako ostatní, abych se před svýma očima nechal okrásti? Vždyť ti povídám, že cikánka u stolu seděla a ani se nehnula.“ „I toť se hned musím pod lavici podívat!“, dí žena, „mám tam své nové v pátek na trhu koupené střevíce, jsouli ještě tam?“ Než místo nových střeviců byly tam toliko staré, roztrhané křápy, a cikánka právě tu, kde ji Kocánda nejvíce očima svýma stíhal, nohama pod lavicí kradla, staré střevíce zžula, nové si obula, a zůmyslně s Kocándou hodně zajímavý hovor vedla, aby neznamenal, co pod stolem se děje. Vidouc uleknutá žena křápy na cimprcampu roztrhané dala se do výčitek, řkouc: „Tys ale přede jen vařbucha, dáváš se s cikánkou do řeči, a honoš se svou patrností, a necháš se od ní okrásti!“ — Od té doby bylo dlouho přislovím, pakli někdo byl od jiného ošálen: „I toť jsou Kocándovy střevíce!“

3. Na horách blíž české Třebové jest kapla P. Marie spomocnice, a lázně. Na tyto hory letního času přemnoho poutníků zavítává. Nábožní ctitelové mariánské před kaplou pod krásným stromem jednoho dne sedíce, požívali svůj suchý chleba, aby pak s obnovenou horlivostí v lesích

se rozlhlající chválu Matky Boží pěti mohli. Mezi tím, co na sedánku svém zbožnou tichost požívali pokrmu, najednou se vyskytl u nich jakýsi spanělý švihák, který divně se kroulě a z vysoka si vyšlapuje, brzy knyry pod nosem si kroutil, brzy s nádhernou opovržeností na tlupu sprostáků dolů hleděl, brzy s cizozemskými slovy kolem sebe házeje jakýsi ráz učenosti a blesk nadobyčejné moudrosti sobě dodával. Když již dosti dlouho tak si byl počínal, a z poutníků přede si ho nikdo nechtěl všimati, ani jeho moudrost obdivovati, zůstal ujednou státi vzal jednomu chasniku slaměný klobouk z hlavy, vsadil mu svůj na jeho hlavu, sám pak majíc slaměný klobouk na hlavě opět silnými kroky si vykračoval. Když i to nic nechtělo prospěti, vracel chasníkovi slaměný, a vzal si opět svůj klobouk. Ale chasník mu trefně odsekl: „Downival jsem se, že mi ten klobouk již zcela necháte, neboť věru se sláma pro vaši hlavu lépe hodí, nežli pro mou!“ Nadutý švihák při všeobecném smích poutníků v lese zmizel.

4. Při generální visitaci tázal se ve škole nejdůstojnější p. biskup také školního učitele, vysvětlili-li školním díkám také někdy sv. evangelium? „Vaše biskupská milosti! radčež odpustiti,“ odpovídá učitel, „nejen každou sobotu, nýbrž i častěji za týden nechávám dítky v této knize života věčného čísti, a pak jim vše obšírně vysvětluji, jak to tu v denníku mém bez toho zaznamenáno stojí. Protož také mívám sv. evangelium vždy na nejprvnějším místě státi, abych ihned po něm sáhnouti mohl.“ „Nuže dobře,“ vece p. biskup, „okažte dítkám evangelium o mládeci v Naim, a vyptávejte se na celý ten příběh s úspěchem víry a mravů.“ — Učitel hledá a hledá, nevěda, na kterou neděli ono vzkříšení mládence v Naim připadá. V spěšném přemítání vypadl z evangelium škýs (nejhlavnější trumf při hře karet, „šarok“ nazvaných. „I šlakovitý škýse! již dvě léta jsem té

hledal, a nemohl jsem tě nikde nalézt," vece učitel, „a dnes pro ostudu mi musíš z evangelium vypadnouti!“

5. Když p. biskup Jan Michael von Sailer jednou generální visitaci držel, ptal se s obyčejnou přívětivostí dítěte: „Pověz mi milé dítě! kde jest Bůh? a dám ti krásné jablko za odměnu.“ Než dítě dlouho se nerozmejšlelo, a odpovídalo: „Pověz ty mi, kde Boha není, a dám ti pak dvě jablka.“ —

Klín klímem vyrazili sluši.

Přísluvi.

Když patriarcha Noe koráb, na němž sto dwacet let pracoval, byl dohotovil, položil ob břehu až na okraj jeho mostek, po němž by vsselilá zvířata poboblně doň se dostati mohla. Z započalo vpravování jich do korábu. Velké množství zvířátel bylo již přestlo. Konečně došla řada i na osla, jenž jak mile k mostku přistoupil, zarazil se těl Noemu: „Tak neprozřetelným já nebudu, jako ti druzi. Dříve než se odvážím na mostek vstoupiti, musím věděti, kdo jej stavěl, jestli dosti bezpečný, kam mne koráb ponese, co se mnou bude se bít. To vše musím mi co nejjasněji dořáziati a nad vsselitou pochybnost vysvětliti, jinak ani nehou nehnou.“ „Co,“ odpověděl Noe, slen, welbloud, býl, kůň a mnoho jiných tebe větších a chytřejších zvířat na mé slovo bato, a šťastně přestlo, jen ty hloupáku epowazuješ se pochybovati a vtipkewati? Klič se, nechod mi twice na oči.“

Pobobenství přednesené není, myslím, těžko k pochopení. Noe jestit sám Ježíš Kristus. Archa je Církev. Mostek, po němž se vchází do archy, Církev totiž, jsou zjemené pravdy Boží a milosti nebeské. Dna zvířátka, kteráž na slovo Noemovo wessla do korábu, jsou wssichni křesťané, jenž uwěřiwše na neklamné slovo Boho o - č l o w ě t a, sřeze sw. křest wessli do Církwe. A onomu uřádu podobají se wssidni, jenž ohledem na Církev, její učení, a božského zallabatele wjdy wězi w

pochybnostech, a žobaji nowých a nowých důwodů. Takým wessal pochybnostem tak brzy milý čtenáři zabošt neučiníš. Dolažeš-li jim sebe jasnějšími důkazů nejistou prambu katolického náboženství, wědyž ji w pochybnost bráti kubou, a nemožouce již ani toho nejmenšího co namitati, uočistě své berou k posměchu a wtipkewání. Takých libičel omšsem nepředběláš, nepřesmědčíš, jelikož wšle jejích zlá jest, cni se nechtějí dati přetřelati, přesmědčiti. Zseuce opoutáni wsselichými nárůžiwostmi ani pochopit nemožou, žeby kdo mohl býti nábožným, sšlechtným, cnostným. Pročež do hádky o prawdách sw. náboženství s nimi nedáweji se, wěda již napřed, že bys jen slánu mlátiti; a nenili ti možno jejich uštěpačným se wšpnouti řetem, nejsnadněji se jich zbydeš wtipnou odpovědi a wetejným zahanbenim. Na důkaz slůžtež w letosním Merawanu některé přiběhy ze žiwota.

1. W městě Sr . . pozván byl na swatební hostinu taký starický mistr kowářský. Mezi hosty bylo mnoho mladších. Na stoly se přestřelo a jídla byla přinesena. Zasebajice za stoly přáli sobě wspolet dobrotě chutnání, jeben to powěděl po německy, jiný i po francouzsky, žádný z nich ani nepomyšlil na moblitbu. Jen onen starický mistr, dříve než se posadil sepial ruce a mobilil se k Bohu. To bylo owšsem oněm mladým hejštům tra w očích, a sotwa že pojebli něco, jal se jeben z nich mluwiti k mistrowi: „Prawda u wás panuje až dosawáb ta stará moda, ble niž se musí wšlechno w domě wasssem moblititi.“ „Wšlechno,“ odwece potojné mistr, „wšlechno se w mém domě nemo-blíwá.“ „Tož nejste ani pánem we swém wlastním domě,“ nabírá mladil kowáře. „A proč ne?“ odpowibá tento bále, „mám dwě prasátka, a jediné ta, křž se jim potrm pobáwá, nemooblíwaji se, nebo jsou to páni ble nomé medy.“

2. W králowském městě Sr . . se děl kněz W . . s mnohými důstojníky w hostinci u oběda. Jeden z nich, chtěje sobě smích z kněze tropiti, prawil: „Díwmo jest mi welebný pane, že ačtoliw denně Boha požíwate, přece nescial jste se

ještě Bohem.“ Vlačej odpoví duchovní: „Že jsem já, přijímaje Boháčlověta v nej-
světější svátosti oltární, nestal se ještě
Bohem, tomu žádný rozumný nebude se
diviti, dobře věda, že obmezený tvor, a
tim jest každý člověk, nemůže se stát
obmezeným tvůrcem. To mi vsfal slu-
tečně divně přichází, že ty pane, jenž
každý den hovězí požíváte maso, až po-
sud nestal jste se mloem.“

3. Button, nejstarší zajiště katolický
kněz v sjednocených státech Amerických —
čítá bezmála 97 let — svou obětovností
a silečtostí proslul i u jinověrců tak,
že mu domoleno bylo na vsfedy parních
loďech a železnicích bezplatně se přemájeti.
Jednoho dne tenal daleku cestu přes
pralesy na koni. Kůň vsfal, jsa slabý a
střhaný slesl na cestě a posel. Button
vejma seblo a uzbv přijbe celý utmáče-
ný bo jednoho hostmi naplněného hostnce.
Posle doplávaji se misijnáre, kterať
tak pobornému přisfel kroji. Button jim
wyprawomel své dobrodružství. Ustěpačný
methobistický kazatel, nemoha opomenouti
Cirklo, jak ebyčej mival, v posměch
uvsfili a potupiti, přisflopivť Buttonovi,
usměšně se jej táže: „Přiteli, čekáte mi,
zdaž jste tomu hovádku dal také poslední
pomazání?“ (Methobisté, jak známo, ani
tuto svátost nemají). Přitomni se daji bo
hlasitě smích, napnuté očekávajice ob-
porově, nebo znaji Buttenu, že neráb
tomu žůstámá co blůžen. Misfionář obrá-
tim se ku kazateli, bi: „Bohužel ue! po-
myslete sebě pánerově, ta potwora stala se
ještě před smrti Methobistou.“ Hlasitý
smích roslchal se po hostinci, a pan Me-
thobistický kazatel potichu se wen wykrabl.

4. Nedávno jeli na železnici tři stu-
bující. We své meubrosti započali sobě
rozhowor o náboženství a mravnosti. Po
blouhém rouhání a bohaprázdném demá-
dění pravil jeden z nich: „Ža se prani-
čeho nebojim na světe, aniž jest mi třeba,
čehož se strachovati. Dábla,“ wece žertowně
bále, „dábla nebojim se, žť jednebuřť
přičiny, že jábněho neni, a Boha, toho
nechávám za polejem, a za to i Bůh mi
dává pokoj, nemám se teby ničehož co
báti.“ A tak se domnívali tyto chytráci

hlawp, že se člověk nemusí ani Boha
ani dábla báti, aby světem prossel. W
temž oddělení seblť taký jeden obřárský
prosfť mēšťtan, a dosti blouho posloučaje
s opomřením a utajeným hñetvem těch
bohaprázdných řeči, konečně nemoli svou
bal na jemo. Žal mile to ti hrdinové
newětrý zpozorowali, vsfichni tařta na-
jednou wrhli se otážlou na mēšťtana:
„Rilý přitelečku, čehož pař wy se bojíte?“
Hñetwimě obsefne jim tážaný: „Boha se
bojim, a vsfedy libi, kteří se Boha ne-
bejeji.“ Ž pojal najednou vsfedy těch rp-
tičů strach, nebo wice ani neceřli.

5. Do Widně přicházimá, jak kaž-
demu wědmo, mnoho mláďisť z wenfo-
wa, aby se tam naučili nejakému řemeslu.
Po několika letech wrácejí se opět co to-
warpsři neb mistri do své domowiny,
toužice na svou ruklu započati řemeslo.
Wimmo svého řemesla naučejí se tam i
trochu němeřky, obučeji se vsfal občeřně
sv. náboženství. Wřmá to řasfo swizel s
těmi libičky zwlářstě pro duchowního. Wůh,
swědomi, Cirklo, zpoměb, řážani jsou jim
malichernosti jen pro ty sřofstě wenfo-
wany. Ke zpoměbi jiti mají za weliké
sebe snižerl. Řážani nepotřebuji, jelikož
to, co by w uich sřysfeli, již dávno zapo-
menuli, bo řosřela jen tař něřky si wrřá-
čeji, aby řidě neřekli, že jsou nčiněni ne-
znaboži, a aby řnad o své odbowpnřky
nepřisřli.

Jeden z takých heřřti, ob řemesla
krejři, přisřed řřed několika řokama do
swe etčiny, měřřěřta řw., řsabil se tam
co mistr a počal pracowati. Na prwmí
posřeb bylo wřřěti na něm, že býwal we
wellém měřřě. W řhřžť dělal brobně vsfal
česřmě řrořy, hlavu nosil řhřru, řakoby
wřžby hwěžďářřtwi řtudowal, ž počásřtu ne-
mohl ani s řábným přemluwiti, neboť se
řtawěl, že mateřřřtinu docela zapoměl, a
tař si počinal, aby řidě řekli, že umi
hrozně němeřky a je wellui učěným. Do
řosřela řobitiwal, řřž jini již domu řřli,
řlowem we řosřem si počinal co nowo-
mwbni swěřřkonos. Žal mile se obeřznámil
s mateřřřtu řeči, — hlavu měl dobron,
za řřben uměl opět nowawřřty — wřřřá-
řawal co byl řřřřil a neřřřřil, řař to neb
ono w swěřě wřřřřá, nemohl se dosti

nabívilí hlouposti a zpozblílosti svých krajanů, i také o náboženství, o zpovědi sem tam něco vyznešeného prohodil. Je sám k zpravě Boží neochotný, bá se mysliti. Toť osse dozvěděl se taunější duchovní, důstojný, žertovný, dobročinný, spolu pak i přisný muž, a přemýšlel, jakby tomu krejci mu hlavu narovnal. Náhodou sešel se s ním jednoho času na ulici a daje se s ním do hovoru mluvil napřed o šofstejných věcech, až konečně zatčil duchovní rozprávku na náboženství, řekl atb. „Příteli,“ řekl jaráť, „právě mi napadá, že i my jste letos nebyl u velikonoční zpovědi, co jste asi uel za důležitou příčinu? Krejci stave se jakoby byl uražen, hře obvěti: „Zá bych rád přistoupil k stolu Páně, ale dříve k zpovědi jiti a říkati: „Zá bídný hříšník“ to učiniti nejsem s to, to poládam za veliké sebe snížení. Jestliže důležitější nemáte příčinu, odpoví přátelsky p. farář, kteraby vás ob zpovědi zdržovala, této přednesené přelážce rá se lehce obpomoci. Věkněte u zpovědi toliko: „Zá pyšný, nadutý krejci.“ Slovo to se vsji opravdivosti řečeno, uhošlo do živeho; krejci se zastběl a zamyslí, a odcházaje podal mlčky ruku svému faráři na znamení, že se napravi. Ob té chvíle nejen pilně řekl namyšlenoval, ale i u zpovědnice a stolu Páně bylo jej často viděti.

6. Dun Skotus, znamenitý církevní učenc z středního věku štel na svých cestách jednou sebláa, an právě zlečel a šel, až se to k nebi puulo, že mu jeho volci nechtěl, jak sám si žádal, táhnutí. Zbrozil se nábožný tento muž takovému bohaprágdnému kleni, jak se krátkými vssal jábrnými slovy rouhače napraviti a jemu tento glogonk zoslliviti. Z pravil mu: „Příteli, pomajte jen svou hloupost a zpozblílost. Což nemyslíte suab, že svojni klenim a glosečenim volky své k táhnutí přinutíte? Remiteli že stej psáuo: Remezureš jména Božího nadarmo! Kdo bere jméno Boží nadarmo, hřešil, a jádný hříšník nemůže do království nebeského. Ejhle, takým spůsobeu nadáváte se u nebezpečenství věčného zahynuti.“ — E myberemitou nrceli a klasem hudecm

ubusseným odpowidá seblá: „Vane, co je vám do toho, co máte mně zbe co lázati o pelle a věčném zatracení! Jestli Bůh usoubil, mne spasil, což bez pochyby již nyní věděti musí, an jest mšlemdouci, budu newyhnutele spasen; ustanovili vssal mne zatratiti, nic mi nepomůže ani sebe lepší jednání a louání dobrých skutků. Co tedy na tom, klnuli čili nic?“ Muž Boží polejné jej wyslednmw petračomal u domloumání dále: „Milý příteli, jeli tomu tak, jak pravíte, proč jedete na své pole, abyte jej obdělal, proč se staráte o dobré semeno, proč se hneváte na tyto žvičáta. Ustanovili Bůh, aby jile letos z hojných žni se radomal, a to jemu známo, nebo jest vsswědeuci, stane se, sejeteli čili nic, orátele nebo neoráte, jrcu-li wám welci po vůli nebo ne. Vssal vssal Bůh ustanovil, abyte nic nežili, zajistě ničehož newezmete z pole svého, a třebaš jile se byl krmavých mozeli práci na rukou obdělal. Zluste to jeknfráte, wratte se igned domů, nezobéláwajte pole — a aitoliw newim, co Bůh vám letos usoubil, nic méně wás ujistuj, že ani šleba z pole svého nešlidite. Wějte tedy: Bůh ustanovil člemda a následowě i wás jen tenkrát spasil, kdy jeho swatý zákou dofenale wyplníte, a jen tenkrát zatratiti, kdy bohaprágdný žiwet až do smrti pomelete.

Tento znamenitý důkaz sebláa elewěl cčí, a nebylo ho ob te dobu slyšeti, rouhařá slowa z úst přenášeti.

W Amsterdamě maji wýberný protestet proti lenosti. Kenecha daji do ústě dobře uzamčené šwětničky, krej toliko jednu powýšenejší mšle se ualezá. Do této šwětničky teče woda a nemůže jmal býti odstraněna, jebnué pumpou zbe šteji. Nechce-li tedy lenoch we wobě se utopiti, musí pumpowati.

Ruka ruku myje. W sewerní Americe byl předsent, jenž u škiměšších letech krejcm býwal a wrdni šutim, jenž z kowate tímto hebnošárem se stal. Wby dokázal, že se za svojí prwnější čemestních staw neštydi a že čemestlu šwětniu

rozuměl, poslal sudi vlastní rukou zhotovenou lopatku na uhlí prezidentovi darem; aby mu poslal totéž dohlázel, poslal mu prezident darem vlastní rukou ušitý šabát a špečky. — To jsou jinací chlapci tamější řemeslníci než u nás!

Poslal u nás také bude lépe, až budou řemeslníci dbalejší svého vzdělání.

„Nemim, nemim, jať to wygadne,“ počelomal smotr Valenta, když wstáwaje z lawice, oči si ospale přestíral, „nemim, nemim, jať to bál bude.“ „A co je wám smotře?“ tágal se ho sountpně smotr Wyžrátel. „Znu jsem nemocný.“ „A co pať wám schází?“ „Znu to žádný lazebník newyzpytuje tu mou nemoc. Jať si lehnú hneble spim; a jať wstanu pořáb jim.“

Soused Waskuchta onemocněl, a těžce onemocněl, wžbyť si také juž poslal pro lazebníka. Lazebník se ho wyptával. „Co pať je wám?“ „Mo co já wim, když wy to newíte.“ „Jať pať spíte?“ „Mo když spim, jať to mohu wědět, jestli na značty nebo na beť.“ „Já myslim kolítrát se za noc probudíte?“ „Znu jednou, když mi začne ten pastucha prástát přeb oknama.“ „Máte chut na jídlo?“ „Co je o to.“ „Máte žijeti?“ „Ešero wžbych.“ „Máte chut do práce?“ „E to newím ani choutecty.“

Strýček Kneblocht onemocněl tak náramně, že když již počal okřívat, nemohl ani rukou k hubě. Raporučil tedy lékař, aby ho dva brželi a jeden mu jist báwal. Když ho tedy pozdwišli a jeden ho krmil, „nic po tom,“ nawital nemocný, „jeden brž a dva nune daweje.“

Barťou Wšsemuráb časně z rána wlekl z panstého lesa na rameně borec, taž se pod nim ohýbal ptijda pať i fáte, tu naň zawolal p. farát: „Zaja Barťoni, zase jsi ten borec braho platil, že jsi's tať časně z rána k němu přirostal.“ „A wleblný pane, já jsem ho nasseł.“ „Co to muselo byt jenom za osla, že takový bor ztratil; nech ho tedy co nalezenou moc tuto ležet, já ho ohlásim, wšsal se ti slušně nalezně negtrati!“

Seben walašský mládek posloukaje se světem bez pasu, byl ob drába zabřčen a úřadu oberoždán. Když ho wgal pan kancelářský do wyšlechu a tágal se ho: čím se živi? odpowěděl přestrojčně: zemíatami a želím.

Pan kancelářský objel na několik dni do swěta; když se wšsal nawrátit, šlebal k weliké své bolešti, že mu byla znamenitá část peněz ukradena. Strhl se pomyl a po zloběji se pátralo, wšsal márně. Zu domloumal pan kontrořlor pánu kancelářskému: „Co pať wám to nenapadlo, aby jste si ty peníze na ten čas u mne uschránili?“ Ale po účinku glá raba. Po nějakém čase objel zase pan kontrořlor, a nežli se nawrátit, byl také jako dřiw pan kancelářský z peněz co boma uchal, oslpen. Učinil také pomyl, ale wšse bylo márně. Zu přistoupil zas pan kancelářský k panu kontrořlorovi s přátelstwu domloumou: „Co pať wám to nenapadlo, aby jste si ty peníze na ten čas u mně uschránili?“

Pocesný přisřeb na noc do hospedy, že neměl groš za nocleh, musel si lehnout jen na holou zem. Přece si wšsal w noci od těch co leželi na slámě, z slébla přitáhl, a pod sebe nasřal. Džáno když se probudil a se protaňowal, žalostným prawil hlasem: „Žen na těch sléblách jsem ležel a jsem celý jať polámaný, co teprw museli ti ubogi wysřát, co leželi na celě ošpce?!

Užitel hanáček zahrady.

Študent. Ale strýčku! Wy máte tať welšow zahradu, a mimo něteré ušklé jabloně newidět zde žádného stromow!

Seblál. Co pať mosi beť zahrada pro strome? A hde (de, kam) bech já pšřtel potom konč, kráwe, prajuta, bebedy měl tađe strome?

Študent. Wšse krajina je přec náramně smutná; já bych zde blouho newybržel.

Seblál. A proč? Del je nassa šana krásná!

Student. Protože nemůžu v širém poli nic ani strouciška!

Sedlák. Ha, ha věra, ne! „Dileč“ stojí dvě mrbe, na „Damlách“ máte celé pole planých trnel, a te dáváte nebe hezle díšels, a ve „Stobhulách“ stojí dva tepole, který krásnější celó krajino kolem do kola; šak jich tam zasabíte už stáček.

Student. Ale pomyslete, jaké by krásy a ozdoby vaše krajina nabyla, kdyby vedle každé cesty stály stinné ovocné stromy, a jak... užitek... by se z toho mělo!

Sedl. No, můžete, ne temo esíte nerozumní. Dni nám přivážijí dost ovoce do Polemoca Zábečáci a Slowáci, a deběchme taky me něle ovoce, hbe (de) be oni chobáci se s těm potěle! Nebechme jich, obědlate žebračkama! A nám ide taky o ně!

Šanák. Ale to bych rád věděl, proč cizí lebi o nás Šanáci povídají, že sme lenosti! A přec skoro všeci me všedních děvinách, vejma nekolik ožhraců ckeho gozalecniho Proslijoma, napracují a nahřbčaji se jako ten dobetel.

Student. V tom se můžu děje říkda; neb když vy se staráte nejen o sebe ale i o Zábečáky a Slowáky, aby se z nich neudělali žebračky, přerováním ovocných stromů, nemůžete být leniví, a co se z vás ruky je hanebná lež!

Reclja

Sedlák přišel na úřad a otevřel dveře kanceláře. Stojí u nich asi čtrnáct hodiny mlčky, „dáv napřed křesťanské rozdrovení.

Kancelářský. Vů knočasťu, vrátám vás, co pak byste rád?

Sedlák. E peníze.

Kancel. Snad má obligaci? a jak uuche?

Sedl. Debeš měl dvě sta, desť bech měl.

Kancel. Vů ty můžete dostat, ale musíte i tomu už, stemp, či lelet.

Sedlák stojí nevěstě asi 10 minut. Kancel. Vů knočasťu, mám já vám jít pro stemp?

Sedl. A debe se chítel bet tak dobré!

Kancel. To ne, pro stemp vů sám si musíte zajít.

Sedl. (za uchem se sřrabaje). E dež to mafi bet, tež to mafi bet. (odejde); za chvíli vrátim se stoji zase mlčky u dveří).

Kancel. Teby pojíte dál! (Vševotěvi mu všechne, a dá mu peníze).

Sedlák (odchází mlčky).

Kancel. (mrzutý ironickým zvrtem). Vů knočasťu, děkuju Vám za přiznání, děkuju Vám!

Sedlák (jiz u dveří). Det nemáte jac! Nado se šalo. S Pánem Bohem!

Veliké křivdy zakusil národ slowanský od sousedních Germanů, neboť muncování mu náboženství náfistim, řiháno jeho blahoměstům, prolévano jeho kve. — Vášal drage zaplatil Němec spáchané bezpráví. — Šus totiž proklestil mstivě cestu Putrovi, jenž ohromnou ránu zasabil národu svému, z níže nebožák by tki věš řiváci! — Řiváci netla bývá w zápětí!

Abraham a Sancta Clara, jenž jak známo, dosi hodnou perci zdravého rozumu lidštěho a praktického znání liti málil, vyjádřil se jednou o Ježištech a jejich nepřátelích následovně: „Mně tomarchéštní Ježišstvo právě tak přichází jako přechový strom; čím více ovoce tento přináší, tím více ho šteliny rážeji, tím více kyřůw do něho házejí.“

Když se jednou kardinál Vůja tážal, co by soudil o prvním převratu francouzském totiž o revoluci? odpověděl: onen převrat přichází u jako Missa de Requiem, sine Gloria, sine Credo, longum Offertorium, et in fine nulla benedictio, (t. j. mše černá, bez Gloria, bez Credo, s dlouhým oběťováním a fu lonci bez pojeňání).

Vů žemi žije te 1000 millionův liti. Vězmemeli blenhost a trvácnost života lidštěho jeduo s druhým 33 refu, to jich pomře každých 33 refu do 1000 millionův; a následovně každých ref

33.300 000, každý den 83.000, každou hodinu 3450, každou minutu 57. Kolik tohle předmět i každému spasenostnému rozjímání o budoucnosti!

Císař Karel V., onen rozslitovatel věry křesťanské, vydával každoročně tolik listů, kolik se v abecedě písmen nachází, a to po každé v tom místě, jehožto jméno začínalo se písmenem v pořádku následujícím; za tou příčinou dal však každý list takový poznamenat nade dvěma písmenem začátečním ze zlata ušitým.

Hlavní oltář u milosrdných fester v bavorském Mnichově ozdoben jest mistně vyobrazenými obrazy přetlakovanými: světi Pána Ježíše s kříže. Me dvojímá stupeni osob bje nápadně v oči zbarila podobizna slavného tvůrce malby, jenž sebe samého vyobrazil, an vyjmá křesťanský rozbrášený mrtvolu ukrývaného Krista. — Bylo pojednání o vyšetření ideí, jakž mu tanula na mysli u vyobrazení světi; odpověděl malíř zbožný pohnut: „Jeden každý člověk má jistě v lehkotěsné mlaďosti své nejebeu křesťanský Pána a Spasitele svého, a protož sluší ve stáří aspoň jediný křesťanský z těla Jeho vyjmáti.“

V některých krajích povinné je každý otec, jenž se narodí dítě, ve jméno dítěte, hned v prvním roce po jeho narození, vyfotit s dobrých ovocných stromů, a to na svém pozemku, nemá ale takého, tedy na obecní cestě aneb někde jině na poli obce své. Vyfotí se s vyfotěnými stromy jeden nebo druhý, povinné je, vyfotit dosadit novým. V některých krajích je opět ženám nloženo, aby po smrti toho roku vyfotili 12 stromů, které potom s manželkou společně opatrují. Vyborné to jistě proštěbe, lásku i štěstí v lidu budí! Zbývá by se toto i u nás nemohlo učiniti?

V Prusku bylo dosavadě v obzřet, že při každém semináři učitelství čelatelů i zahrada moravských stromů zasílali, aby se tak budoucí učitelé obecního lidu v hřebávnictví božské

učiti mohli. Poněmáh se nařízení toto velmi prospěšným býti usázelo: ustanoveno, aby tu každý dělník stle vůbec moravská zahrada přidána byla. Jistě přilhal to následování hodný!

Nejměšší a bezpochyby i nejdražší kniha na světě nalezá se v hlavním chrámě města Moskvy. Je to „sv. Evangelium“ ob Natalie Narissinové, matky Petra Velikého chrámu tomuto darované. Tato kniha má cent a 60 liber, a dvou slných mužů třeba, aby ji z místa na místo při kostelních obřadech přenesli. Její vazba, ohrábkána zlatými řezbami, bráňmi lameny a perlami, stojí 1,200.000 rublův st.

Nejměšší chrám celého křesťanského světa jest chrám sv. Petra v Římě; za ním následují: 2. chrám sv. Šafa v Petrohradě ruském; 3. hlavní chrám v Miláně; 4. chrám sv. Pavla v Římě; 5. Džamía (moskeja) sv. Besle v Cařihradě, původně co chrám křesťanský vyhlášená; 6. hlavní chrám ve Florenci; 7. chrám s. Pavla v Londýně; 8. hl. chrám v Kolíně (Köln); 9. hlavní chrám v Spite (Speyer); 10. chrám sv. Štěpána ve Vídni. Co do výšlosti ale chrám sv. Štěpána zaujímá třetí místo; nejvyšší totiž jest chrám sv. Petra v Římě, za ním následuje münster (chrám) v Strasburku s přemyslou věží, a pak přichází věže na chrámu sv. Štěpána.

Král Otakar II., když vedl rozbojnou vojnu s Rudolfem na proslaveném moravském poli, obral za heslo: „Břaha a Budejovce,“ an Rudolf za tím měl za heslo významná slova: „Kristus Řím.“ Otakar v bitvě zbytní bidně zradou Miloty z Dědic a Rudolfa zůstal vítězem. Kristus a Řím buď i našim vítězným heslem.

Větem světlého kardinála Stanislava Hosla přemlouvali v púšť, aby i zachování života požíval postranní zájmovnější. Když takové obporoval však stařecel wáží: „Přáno jest“ mluvil: „Eti otce i matku, abyš blouho žit byl na zemi.“ Boha mám za otce, Církev za

matku: Dnen weli powšeschně se posłiti. Zato určuje půst w jistě dni, w určitou dobu. Poslušnosti dci čtiti matku, abych práwě blouho žito byl na zemi.

Nenávistím přestupování náboženstě, pravil dyby káramě jakyš welmoj protestantský i wchlasnému hraběti Stolbergowi, jehož bylo přewědčení newhoratně do lúna Cirkwe lat. přiwedlo. „I já nim epowrhnuj,“ odwece sleschetný hrabě, „wžbyť bych nebyl musel se tu laticelnosti nawraceti, dybyh moji předkové ho nebyli grádně opusłiti; neboť protestant stáwajici se katolíkem nepřestupuje, ale nawraci se toliho do lúna staré sw. Cirkwe přewrácenosti předkům opusłtěné.“

V jistém městečku pruském oznámen byl pastorovi příchod krále Fridricha Velikého. Pastor ihned posadiv se za stůl, vzal bibli i začal pilně čítati. — Král v skutku došel k němu, a tu al se ho, v jaké by to knize tak pilně čítal? — Čtám v bibli odpověď olázaný! Přecítám tu knihu aspoň dvakráte za rok. — Král vzav bibli do ruky, přebíral se v ní chvíli, a navrátil ji opět, chvále pilnost pastora. — Po roku přejížděje Fridrich tady, vešel opět k pastorovi. A ten opět pospíšil ke stolu a do bibli. Král se ho ptal opětně či celou knihu přecítal? Ano celou milostivý králi! — A zda co nového v ní se nachází? Nic nového milostivý králi! vždy to též slovo Boží ve své věčné čistotě, jako před tím. — Tož sobě mohu to nové opětně vzíti, co jsem před rokem byl tu vložil, řekl král, vyňavši před očima pastora stotolarovou poukázku z bibli. Domysleti se můžem, jak strnul pastor, že netoliko pěkné sumy se pozbavil, než i lich i svou horlivost na jevo dal.

Sir Hudson Love v Anglicku vydal „historii zajetí Napoleonova na Svaté Heleně.“ Dílo toto vzbuzuje velikou pozornost u obecnstva zvláště svými novými dáty o Napoleonovi, z nichž my zde jen toto uvádíme: „Když se Napoleon ze dne na den

slabší cítil, žádal sobě duchovního lékaře, a sice nějakého, jak on pravil, náležitěho učeného a ostrovtipného bohoslovce, s kterýmž by všechny hlubokosti náboženství proskoumat mohl. Sám Voltair, pověděl on, žádal o potěchu náboženství před svou smrtí, a tak bych zajiště i já nalezl potěšení v obcování s mužem, jenž by mi dodal chuti k zábavám náboženským, a učinil mne pobožného.“ Dílo toto mnoho světla poskytuje k dějinám novším, a zvláště dobře poučuje o rázu dotčeného císaře.

V měs. Aug. r. 1706 navštívil cár Peter veliký archinandritu v Kiově. Po obědě nesl jeden obstarň mních vzácná vina pro všech hostův, a přijda před cára, z pomatenosti nebo ze slabosti, pustil celou nádobu s číslemi sklennými na zem. Cár Peter v známé prehlivosti své vyskočil, a už byla pěst zdvihnuta, aby odplatila nešikovnost služebníka. Stařeček ale upamatuje se rychle a promluvi jasným hlasem: „ne po kapkách, ale celými proudy, jako tento nápoj na zemi, vylévá Hospodin požehnání na cára mého.“ Tato duchapřítomnost odzbrojila hněv dobrosrdečného cára; slzavýma očima objal mnicha a jmcnoval ho archimandriteu kláštera Perccschu.

Velmi chvalitebné a nemálo prospěšné jest naléhání na navštěvování škol; avšak ucváděti spolu spisův ponaučných v rodiny, připadá mi jako onen otec rolník, jenž máje synův více, nechal je vyučiti se řemeslům. Napotom poslal je do světa na zkusenou a navrátilivším se domů podal jim nástroje kmetské (rolnické), aby vzdělávali roli. Mimo jiných také důvodem tímto vtipným účinkoval kdosi v prospěch Dedicťv sv. Cyrilla a Methoda. Jen měl ještě doložiti, že marné jest snažení sebe horlivější proti náruživostem lidu našeho, nepodámeli mu nevinnou zábavu, jakož jest čítání dobrých katolických knih.

Na prvním slavném sjezdu „Jednot katolických na Moravě“ stěžováno si na skrčky, kteřížto protonechtějí příučenství jednotám, aby nemuseli do pokladnice přispívat některým krejčárkem. Na to chopil se jistý řečník slova řka: Bratři! kdyby vám někdo řekl, že proto nechce do jednoty kat. vstoupiti, že by musel platit, tož mu povězte, aby jen do schůzek jednot kat. chodil, že tam peněz dostane. Po malé přestávce, v nížto se napnutost a veselost jevila, pokračoval řečník: Vložte to lidem takovým takto: Budeli chodit do jednoty kat. nebude moci v tu dobu v krémách a palírnách trčeti a tamto peníz utráceti a prohrávat, které vám v kapsi ostanou, jakoby jste jich ve schůzce byli dostali. Nedáli se vtip tento prospěšně obrátiti na mnohoslibná Dědictví sv. Cyrilla a Methoda v Brně a sv. Jana v Praze?

Za křížek na stěně visutý, jenž si byl jistý zbožný lékař za šťastné uzdravení od svého pacienta vymínil, nabízel milovník uměleckých výtvorův znamenitou cenu. Bohabojný lékař zamítnul však prospěchem slovy památnými: Co pak jsem Jidáš, abych odprodal Pána svého?

Ostroptipný dějepisec vyličiv dějiny takotka všech národův, nechal mnoho listův svého díla nepopsaných. Když pak se ho tázali, co by to mělo znamenati, odvětil památně: Ony listy jsou pro národ slovanský, jemuž přináleží budoucnost. — Jaká naše budoucnost bude, onen prorok nepředpověděl. My však máme přesvědčení, že nebude slavná nebudeli katolická; vždyť Slávové jsme.

Jak soudíte o latince a švabachu? tázali se muže vzdělanosti slynoucího. „Kniha slovanská švabachem tištěná“ odpověděl učenec „přichází mi jako israelitka stojící na egyptském břehu rudého moře, a na v otrockém oděvu a služebné livraji svých tyranův žalostně spiná ruce proti sestře

na protějšin břehu v krásném šatu získané svobody sobě vykračující.“

Chrám sv. Petra v Římě nazvat sluší chrámem papežův, svatyní Církve, nejzdařilejší budovou lidem Bohu vzdělanou, ohniskem myšlenky, jejíž paprskové pronikají svět, hrotem správného rybáře, k němuž zajisté praveno: „Ty jsi Petr a na té skále vzdělám Církev svou, a brány pekelné nepřemohou ji.“ Mat. 16, 18.

Kněz katolický a kazatel protestantský potkali se na procházce s židovským rabbinem. „Ai!“ zvolal pojednou protestant vtipný, „tak jsme se sešli tři přívrženci rozličných náboženství. Kdo z nás má však pravdu?“ „Vyvedu vás z nejistoty,“ přejal mu rabbin řeč, „buďto se Mesiáš ještě nezjevil aneb už skutečně na svět přišel. Nepřišli ještě, mám pravdu já. Vtělili se však v osobě Ježíše Nazaretského, tož připadá právo katolíkovi. Co se vás protestantův týká, jste v bludu, ať si Mesiáš přišel, čili ne.“

Mladík, ač výstředný mravův, šelil svědomitě štěpených napomenutí svých rodičův každodenním utvářením pannenské matky mariánskou modlitbou. Procházce se jednou v libém hájčku, pocítil neobyčejný hlad. Tu se pojednou vyskytla milostná paní, nabízející mu chutných pokrmův — však z tak ohyzdných a neřestnou žízálou (huny) polozlých nádob, že se mu jídla znechutíly. Když pak pravila „vem a jez“ nelknou se ničehož řekl: krmež tvé zdají se býti lahodné; avšak se mi přiči pro ohyzdnost nádob. „Tak i modlitby tvé,“ přejala řeč podivná paní, „jsou o sobě dobré a velebné; tvé srdce však jest nečisté a protož se mi nelíbíou tvé modlitby!“ — Paní zmiznula. Mladík pak všímavý vyčtil srdce pokáním. —

Schopný ač chudý chlapík vstoupil k zlatníkovi do učení. Skoro však v umění předčil (vynikal) nad mistra.

Kdysi přišel do dlně bohatý šlechtic a přinesl sebou kus zlata a drahé kameny, a zakázal z něho sobě křížek. Mistr světil tak vzácnou práci bezpečnému učňovi, jenž pracuje, rozsumoval sám u sebe takto: Obětovatli bohatec svému Pánu Christu tolik zlata a kamenův, neměl bych já za chudobnůnkou vdovou v sv. evangelium, Jemu napatrnou obět přidati? Spočítav předkem mzdu za zhotovení kříže, šel a vypůjčil si tolik peněz, kolik za vytvoření křížku dostati doufal, koupil zlata, jež ku kříži přidal! — Nežli měli býti v křížek vsazeny kameny, dostal se šlechtic, odváží kříž. Než nápadná převaha kříže nad kov dříve podaný vzbudila v něm počezení, že učen odjal zlata, kovu nešlechtného přimísiv. Takto si vykládal zakazník křížů při vážení neshodu a ohořel se na učeníka, jenž se

však ospravedlnil statečně: „Bůh jest můj svědek,“ takto hovořil, „že jsem bez viny. Vida vás pane obětovati našemu spasiteli tolik, přirazil jsem svou mzdu k oběti vaší, abych se stal účastným skutku vašeho.“ Udivený šlechtelný šlechtic, pojav učně za vlastního, ustanovil ho po smrti svým dědicem.

Mimo italské a francouzské vysoké školy nejstarší jsou slovanské; nebo krakovské založeny byly r. 1347 a pražské r. 1348. Vysoké školy vládenské založené teprv 1365. V celém Německu není ani jedné university, která by byla starší nežli krakovská a pražská. Od r. 1777, když ještě na všech universitách evropských jazyk latinský byl jazykem vyučovacím, už na universitě krakovské jazyk polský jakožto vyučovací byl zaveden.

Poutě Velehradské I. P. 1859.

Svat Velehrad! S Moravou jde ty Čechie kletí! a meštitě
 Z tvých oblak Slovansků slunce vyšlo nové,
 Dne hvězd nejkrásnějších na obzoru vzjesslo třetinstvo.
 Mám-li je pojmenovat? náš to Cyrill a Method.

Povždy žijící zaslouhou jednoty svatolementně v Brně, že katolíkům z celé Moravy prokřesťila a obnovila uctěbami časovými jarostně chodil — ku Velehradu poutátnímu. Do roku t i a s sedesátých o rozšířiti se s pomoci Voží šesta tato k hrobu sv. Methodia v sileckou cestu, jelikož se ku poutníkům moravským také cítelové Cyrilometodějští z Čech i z bratrského Slovanská vevalných zaslupech přidrůžijou! V jakém rozměru a s jakou slávou se pebožněši velehradské myšlenávají, o tom slujeť v Moravanu některé zprávy na památku a na důkaz, že se uáreb náš k cílejšímu životu církevnímu probuzuje.

S prvě velskopě pruti velehradské z Přerova psal prošit rolník následovně:

Utihočné duchemennostv nasseho delanátu připravilo nám hody, o ničžto pořáb ještě je řeč mezi námi, na nejto nezapomeneme do smrti. V sobotu před Nejsw. Trojici myšllo s námi totiž osm kněžův — na posvátný Velehrad. Ale to náš poutník byl, bez počtu, — na tisíc a dá-li Bůh se nám dočtati příslušného roku, obámožme se, že jáden nebude chcet žijati doma ve wessch obočnických fárnostech. Tak se nám tam líbilo, tak jsme na hřebě sv. Methodia byli pobnuti, — k takové mččnosti zavázali si náš naši pp. duchovní otcové. Jestli pořáb zněji w ussich našich libezné blahoty živení, jenž náš na Velehradě witaly, jak jsme přicházeli w nepřehledném zástupu, ještě pořáb se w srdcích našich ožývají, ty

citě boží a radosti, jak jsme pokračovali prahy té welebné swatyně. To byla slavnost! A našim kněžím přivítali se na Welehradě ještě někteří jiní knězi. Celou noc jsme zpívali, žalmy říkali a se modlili až do rána. O páté byla první zpráva, pak tichá a na to zase zpívání a pořad plný křestů zpěmu. Asi o sedmi hodinách objevil se na kazatelnicí p. kaplan z Věstce, před hrubou řečnil Pámských p. farář, načež slyšel s četnou příslušnou vysocebiskupskou p. arciděkem náš z Přerova. Dobrý, nábožný tento stateček, jehož celé slovo miluje jako cizí; když přistoupil k oltáři, hned mu polily slzy; neboť ob něho poslo, že jsme se dostali na Welehrad. On prý písemně vyhlašoval vel. pp. a ti zase vyhlašovali náš na hody na Welehradě! Odpověděl mi nepřevy a slavné požehnání s asistencí vel. p. J. Wurm z Brna. Potom činil loučení p. kaplan přemouštělý. Nevím zdaž-li Duch Svätý ty pp. kazatele téhož dne nic sčítal aneb zdaž-li čelověl na Welehradě dbalejší bývá slova Božího, tak nám i srce sly, co myslá, jeden rázněji než druhý. Všichni tři lícili zásluhy našich velkých arciděků, vyhlašovali nám besední neměti k nim a dokazovali, jak důstojný je pro katolíky moravské posvátný Welehrad! — V lázání také připomínáno našich ubohých rodáků, kteří přelévají krev za vlast brachou a mlčky Císaře. Ba — pout welehradskou podnikli jsme z věčného dílu za vyproštění pokoje a učenění vlády ukrutné, kteráž mrtvila nasse syny a nebezpečnostmi hrozila zeměpánu.

Slyšeli jsme, že také ze Zbounského celého děkanství se chystají na Welehrad. Takto s poucní Boží bude přicházet jedno oslů za druhým k hrobu Methoboru, aby splatilo sluhů a očistilo se a bávného neměti k s. j. blahověstům — až bude celá Morava před tváří jejích spasmělněná a připravená k tisícleté památce.

Dva sbory hudební sprevázeli nasse zpěmy cyrillo-methodějské cestou i v kostele, a meškeré pobožnosti měli jsme prováděné podle knih, co myslá z brněnského Dědictví od p. Etulce. Pro ty, kteří z poutníků v Dědictví nejsou, opatřili

u nás vel. páni u Burdarta v Brně zlatými knížecími, v nichž vstřety pěsmičky a potřebné modlitby a litanie obfajeny jsou, jak jsme je potřebovali.*)

Druhá welebohá pout cyrillo-methodějská zařídila se z oslů Kloboučské a sice z příčin časových, aby Hospodin totiž vesliti ráčil trpce zloussnou hlavu Cirkve sv. a pak na přetřování za pokoj. We vyhborné „Svěžbě“ steji zajiště o pouti Kloboučské také:

„Kdož nežná pechonu, již na vlast naši uvalila poslební válna? Nasse mocnáštwi přestálo zajiště hroznu zloussu; než dity wsem národům ratuštým, že spejenými silami odwaliti nebezpečí, že wšedy stran na nás se čitici!

Nasse Morawa zlást nešla značen část oběti, kteráž padly we smrtnoušné objeti smrti. Vše my neželime ztráty té, wdoucc, že Stewané, poměry jseuce ijsilnější podperou říše, zaslouženo dežden uznání!

Plomoz wálečný již utíchl, a nastalý mir rájovým swětem opáruje vlásti nasse. Neutlíž tedy naši powinnosti, Wsemohoucímu rybáwati dity za uocenitelný dar swateho pokoje?

Widíme, kterak celá Austric wděčných zratů zvědá tu blahtu nebesčnu; což díwu, že i nás udmátíla touha, wčelě nasse dity přeběžiti před trůnem Hospodinovým?

Tot byle příčinou naši pouti Welehradské. — Když nás náš milovaný, weledůstojný p. děkan prvé vyhlašoval, putowati k tomu posvátnému místu, tu se srce každého katolíka s talowou nasseností chopilo myšlénky této, že ed té doby jediným heslem wšedy rozmluw stal se Welehrad! Wběhť to každý čitil, že Morawau swatejšího místa hledati nelze uade starý Welehrad! Tam, kde ušly swati naši blahowěstowé, Cyrill a Method, slawným otci naši slowo Boží hlásali, tam se myni obrátily zraty a wšle nasse.

*) Knížecí té uadepláné: „Pobožnost ku S. Cyr. a Meth.“ již se rozpobalo přes 5000 a wšitil probáwa se za 12 letin. Odbera-li se wšal 100 wšitů, kawa se 25 knížecí nábowem.

D, a jakou vytrvalostí oceňovali jsme den 13. srpna, který nás měl vyzvati na milou cestu.

Sotvy se rozběhla dennice nad městečkem našim, kde kdo je dýšal, by se zúčastnil na výstupu tou bohumilém. Tak jsme po mši svaté o šesti hodinách ráno opustili naše městečko, vedeni jseuce velební p. dělanem a kousí. radou Žižim Wrbou.

Nevim, zdali kdy tak slavný průvod z klobouk se ubíral, nevím, zdaž kdy líbeznější zněly zpěvy u ústí našem! Ale což je divite, bratři krajané, vždyť jsme putovali na Belehrad, vždyť jsme pěli písně cyrillo-metodějské!

Na celé naší cestě přidružovali se k nám mšeři i mneši sbory poustníků z okolí Slobového, tak že průvod čím dále tím více rostl.

Kedci láskavě čtenáře nuditi dlouhým popisováním cesty; jediné podotknu, že první noclet jsme drželi v Polešowicích, kde jsme byli svědky dojímavé pohostinnosti Slovanů. Sotvy dorazilo preceši do msta, an již hojní Slovanští Polešowičti vycházeli poustníkům vstříc, s pravou zálibou se přecházejíce, kdo více poustník přijme pod střechu svou. Všichni jim zaplác bezpříkladnou ústřivostí!

D pát čtvrté hodině ráno zbudily nás lidé zvonů hudební, a sotvy slůvčlo paprsky po zemi rozběhlo, ubírali jsme se z pohostinného toho msta k — Belehradu.

Jestli to zvláštní pocit, který pojímá člověka, bráčejiho v celi mst historických znamenitých, aneb patřících na předměty památné! Tu zvětavému oku ani ta nejnepatrnější okolnost uvejde! Jakkou touhu, jaká vytrvalost vojínů teprve Slovana ketelila, blížícího se k mstu tak svatému, jakž jest náš Belehrad! Kojdou slávu, kojdou hrubu poutník s úctou mst, neboť v těchto ži ač mrtvé přec očitě svědky dob minulých pro nás národ tak významných!

Konečně nás ještě jediné návrhji řeklo ode msta naší touhy. Nevim ani, zdaž již nám to bylo blízko, neb ještě daleko, ale kdybychom byli mohli na rychlých perutech přeletět poslední tuto pře-

lážku, tak by nejmenší naše přání bylo vyplněno.

D jak slavné to bylo otamžení, když malý průvod náš ušel svatě mste! W nejmenšímu počátku, zpívající píseň: „Přijmij Moravěno přístup blize“ nastoupili jsme do Belehradu; kdež s četným precesím náš wital w. p. farář Belehradský.

Otolo osuě hodiny octnuli jsme se ve welkolepém chrámu Páně. Wykonawše krátkou pobožnost k svatým bratřim, welno nám bylo, čas až k hrubé mši svaté vyplniti zkonanými pamětníky wšacnosti chrámu tohoto, a rozusřlením o osudu toho msta jakož i národu našeho.

Obláslť zraty pontaly sody sabrewé sw. Cyrilla a Methoda. Wběčně jsme zpomněli zvěčnelého umilce Waga, který tímto pomníkem sw. Apeštolů sám sebě nejšťovější pomník utvořil, děkowali jsme w srdci wyškewysluěmu wcnáři Žertindowu I., který stěžen ruku etwiel, aby welkolepě dílo pro wěčné časy Slovanům rakušským w Praze co důkaz přichylnosti jeho k našemu národu zachowáno bylo.

Wolně je nás zajímě dotlo, že na tomto mstě činnosti sw. bratři toliko postavení oltářové jim wěnowání jsou, a jediné to minulo belest naši, že jim alepau nepřáno, pod zástitou blaheslaweně rebčiji Weji se etnouti, pod jejíž ochranou bojowali pro wiru w národu našem.

Když zvědawost naše ulejeua byla w hlawním ložele, drowátali jsme tu oně lapli, kteráž wyhlawěua jest na mstě, kdež prý první křesťanský oltář na Moravě se skvěl. Nežasně Slewane nad tím, co nyní ušlyššio! Kojšťm chlěwem, úžutým dchutěm, proslapaným eb zbožných Morawanů wezi zeleninami zahrabnickými beštali jsme se k nešťledné lapšice!

Wšloupmie přes prah, — o Bože! neha strnula, olo se zassjile! Utrnějici se ústa mimemowlně sšestala: Morawo! newědná Morawo! Kam se poběla sláwa twá! Zwebnem olo, o nowý žal! Jakkou zlomyšlný úsměk na tuto pusťotu, ne — jako hrzjici přstí prezřetelivosti newědnému národu žůšal co zbytel malty býwalé neporussěm wěs ze žalmů Dawidowých

— „o pečetě chrámu Hospodinova!“
Péro mé se chvěje — prýč, obšup noho,
nechci mislo posvátné zneuctití hněvem
nad tvou svou! —

Chťš jsem myslí uvoluiti, a proto
spěchal jsem ven w přireby swatých chrám,
neb „jen tato žustarová nezměněná.“

„O měškové dárni, jako noc vůkol
mae ležici. O krajino, wšeliské slávy i
hanby obraz!“ Tak si obdechnuv octnul
jsem se na wšššině, a bloudil okem po
malebném údolí. Dudy můj se poučil w
ty doby, kdy na místě tomto uřad Morawští
si žubdomal pomnit své spásy a
své slávy!

Kde před tisíci léty se stwělý ura-
morové paláce, kde paprskové sluneční se
odrážely na zlatých báních chrámových
de něky se rozléhal hluk biveru králov-
ského; — tam nyní hle! hustý les wtírá
kořený w základy bývalého města, a wě-
treu rozejmané konary tíhou píseň šumí
o bývalé slávě!

Před rozkrošenou duší objevily se
ctihodné postavy Mojanira, Kasiislawa i
Swatopluka, a w záti nadnebeské po-
swáté stíny Cyrilla a Methobia!

O bylo to krásné snění! Tak jen
starec o rájovém měste jinověstem, tak jen
národnil křesťanský o krásných dobách
wlasti sniti může! —

Z mého blonznění jediné mne wy-
rmati mohl hlas zvonů, wvolající pou-
nily ku kázání a na welkou mši swatou.

Poněwadž náš milemaný p. děkan
po dlouhé cestě, již byl téměř celou pěšty
mptoval, ku předschwzátému kázání ne-
schopna se citil, potěšil nás wel. p. ja-
růk Welehrabský ač ucpipraveně, přeč
kráskou a důstíwou řečí, na něj náste-
bowala žpiwaná mše swatá držána na-
šim melezasloužilým pastýřem buchemni.

Posledně asi o půl třetí držáno bylo
sw. požehnání s litanií i swatých bra-
tčím. Když wšak wšedhuo již se i ob-
chopu připrawemalo, tu neudáše nás
překwapil mladý muž, objeviwšsi se
na kazatelně, by nám kázal na rozlou-
čnou. Zdá to byla mezi lidem radosť,
a jako to kázání, jaký wššlebel! — Rády
přítomný zajisté hluboko w srdci uctyl
slova nadšeného kazatele, jehož řeč slou-
tí může mislowšským biseu řecnictwi. Rády

se ptal, kdo ten mladý paučel jest, ob-
rud přišel, awšak nebylo lze se doptati
jména, jen tolik jsem poyběji zaslechl, že
jest to pan kaplan z Kuncowic.

Bohužel bylo procesi při wšchodu
z kostela přetmápeno silným lijámenem,
což mělo za následek, že mnohý wěčně
olo i nebi žwědal, an právě celý kraj
býl sužován nedostatkem wody.

Rády modlitby naše, jež se u po-
pele sw. Methoba i nebi wtulily, nulo-
stíwě wšstlyšány byly, lež by i jini Mo-
rawané za příkladem našim spěchali na
Welehrab, kdykoli dusse jejich něčím sli-
čený touhou i nebi se obraceji! —

Zalého ohlasu, jaké oblidy nabyla
pout Welehrabská, zjweno z toho, že kde
iž překlem se těši na přísti léta a
glássl na památný rok 1863, neb u nás
twice poutě Welehrabské nezamítou!

Tu bychom mohli ještě wyládati
o pouti Rowoweské, Rájhrabské, Rorty-
čanské, Milotické, Litencické, Rowicické atb.;
awšak wšeho dobrého budíž bo třetice;
pročež se pozastawíme toliko při pouti
pobniskuté z delanátu Boglowického (u
Kuhancowic), o nížto rády toto si pře-
čísti neobtěžuj:

Ništině rádyého wěrného katolika
na Morawě to muselo bolet, když o
slavném Welehrabě ani toli nemědel lid
nás Morawský co školní dítě o Patiji,
a mnohem méně ještě o těch, kteří to
mislo eslawili, když tam znamení nasseho
Wškolpenci, — swatý kříž — na chm-
buti pohauštěm wztáhčili, a tam prwni
Morawan křtem swatým očistěn a i ži-
wotu wěčnému uspůsoben byl. Mislo we-
leslawou! Welehrabě přemilosný! odpusť
lidu, který ne svou winou, ale nepřizni-
wým cizím wšlyrem i tobě netečně se
chowal! pomhš, jeť pak i trojm swatým
oslawencům S. Cyrillowi a Methobowi
tak, ba mnohým hříe se weblo. Dilem
abychom talowou předchůzku od sebe
odwalili, dilem abychom w našich
straštylných časch, které na naši
wlast, naši církev, newěstu Krista Je-
žíše, tak bolně dotírají, abychom na pr-
sou našich swatých Otců sobě postěžowali,
a jejich uwecnou přimlouw u Boha sobě
wyzbádk, a také lid náš o blížici se ti-
sícileté památce přechodu našich apostolů

na Morawu uwědomiti, — proto jsme w naši hornatě krajince po tři přeběhlé neběle na tu Welehradskou pent se připrawovali, písne obžžené w pobežnosti k ES. apostolům Chr. a Meth. se učili; zpěwáci nazbě we škole, a potom w nevěli obpelede po požehnutí w kostele ostatni lid. Když se přiblížil den k wyjiti ustanowený, totiž 14. září — časné ráno po mši swatě ze wšech sarnosti pob wůdcowstwowi svých duchowních zprawci a při obřizávání litanie k ES. Chr. a Methob. jsme cestu nastoupili. W Bojskolecích Pitinskí se sessli s Kouenstými — w Mezdenicích se k nám přidali taunější farnici. W jednom průvodu spojeni sli jsme přes Uh. Drob, přes město zprawojice píseň k Panně Marii: Třikrát pozdrawujeme Tebe atd., při čemž náš zprawojice hubba Bojskowská. W Drobě a w Sunicích wšechno otnami wyhlíželo, a kadu jsme sli, obewšad lid we welthých zástupech se k nám přidával, třeba by mu to ani oznámeno nebylo. W Hawticích, kde jsme obědowali, přidalo se k nám procenti z Wánewa — Gračowští druhý den na hrubé služby Boji na Welehrad přišli. 3 Hawtic jsme sli bez přitře až k mytu přes Gračiff, kde jsme z druhé strany tam s přiššími poutničky sessli se do Slawicinských, Prochowowských, Pozlewských, Chotishných, Luchawowských, Rudlských a Dřechowských. Před Uh. Gračiffem jsme celú průvod do posádky přiwěblil tři hudební sbory: napřed Pozlewský, potom Wojkowský, a posleďní Slawicinský. Byl to ueriměný, nepřehledný zástup, pohléd welkolepý, když buhny zarachotily, hubba wšech třech sborů zawzněla a zwonu na eboud Gračiffských kostelích zablaholily. Napřed u prošted dwou kněží nesl kříž Wojkowský pan farář, ostatni buchowsko pod wůdcem welchůlejojmú paucni děkanem šlo u prošted zástupu. Celý Uh. Gračiff — naše trojité město bylo na nožách, okna wšadý otevřená, we dworách na ulicích wšadý zwědawi bíváci — mgl nimiz jsme widěli mnohé slečeti a slye wlewáti. Nebyl to průvod, kde sli dva a dva, ale po celé císakšé silnici, jak široká jest, a přebce nebylo možná přebni a zadni konec na

jednou spattiti, tak že přebni již byli u železuce, a drugi teprwa na Starém Městě. Obtuh wšdy wětší zwědawost a časnější bylo dopřadání, brzy-li již tam budeme? Právě zapadající slunce za staroshebý Buchlow se začalo potápěti — když jsme spattili cíl našeho putování napřed ještě slunce ozářené bání chrámu Páně Welehradského, jeho stěhu, jeho okna — ostatni ctkli — což wšechno w přijemné kotlně uschowáno jest, anizto wšechny zwonu zahucely, a náš z baleska ještě witaly. Tu tedy sli we swatí apostolowé uamáhawé práce našeho spaseu konali? Tu w této krajince Wp sli unaweni se procházeli? Zde tedy první stolec biskupský pro Morawou byl postawený? W těch a podobných wyspěných pochjéně wytrhl náš pohled na blížící se zástup swátečnů oděný. Kdo to byl? Bylo to welké buchowsko Welehradské, které se wšadý farníkami nám lástawi w ústrety wyšlo, náš bojimawon řetí přiwitalo.

Kam napřed pohlédnout? na welkolepé stowby býwalého kláštera? neb na wěže k nebi se prouci? ueb na lid okolo slunce se hemjící? Mchall jsme wšeho byl, a ubírali jsme se ku chrámu Páně. Jak ale takowý zástup, takowé množwi je tam wněstná? — Já ani tam nepájd, prawil jeden — aby mě tam uzoatlačili. Nebojte se nic. — Ze to chrám Páně — jemuz podobného na naši Morawě nenalezete. Před 8000 náš tam bylo, a přebce ueryl naplněný. Wyprawomat Wám mili krajané, co a jak tam wšechno je, to bych ueryl s tím tak brzy hotoiw, a k tomu je potřeba již wětší knižy. Naplunowše rozsáhlé prostory swatyně welchadské a ukontowše se swěta Spasiteli w Nejwětší Smátosti oltáři, poobrátill jsme se wšichni k osvětlené kateknetici, na nízto se objevil wel. p. Winc. Seblát, administátor z Pytina, dojemným slowem obprossuje se sw. blahowěštim, že lid morawský teprw setos začíná jim spláćeti dáwné bludy účty na uistě tomto. Krásná byla to řeč, jenž wychobši z uabseučeb sebec, k řbci poslušněstwa šla. Pak jsme se mobilili litanie a uđelno jw. požehnutí.

Po krátkém obpočinku obsluhovali lajcnici zpovědnice v takovém počtu, že jich pětistého dne se stalo Páně přistoupilo přes 2000! — Dne 15. záti časné ráno učiněn poslušněstwu výklad o sv. řízení a uvážování o modlitbě vůdce, načež byla zpívána. O 7. hodinách rozšiřoval p. kaplan Bojowski pohnutlivě a dyvalitebně smíť Boží v ranním lázani. Pak následovala opět zpívána mše svatá. Po té přišly nové průvoby, jeden totiž z Gračovic a druhý ob Kounci brněnských.

O půl desáté jal se opět lázati a dělnné osudy Welehrabu rozbirati horlivý a vymluvný p. jarák Bojowski. Po tou přistoupil k hlavnímu oltáři důst. p. děkan obklopen jsa příslušujícím kněžstvem, a obětoval obět novozákonní především za stormouceného otce Církve svatě, na jehož starostlivou hlavu kormu papežská trojnásobnou tíži přikládá v povážlivé době této. Westřerý pak lid modlil se se svými duchovními pastři za jednotu našeho národu a více, za slavné nástupce sv. Cyrilla a Methodia za pokoj a cizak pána, a konečně také za zbat moravského Dědictví, ježto pouučnými knihami svými tak blaze a ipastelně působí v osadách našich.

Den patnáctého záti na Welehrabě byl zajiřt veselejší a slavný. Slovači v celém okolí dřezl zasvěcený svátel a poble sivecktvi starciw nebylo we swatyni naši ob zrušení kláštera uhlby tolik lidstva na jeden den pohromadě. W kostele bylo ob samých korouhviček tma! —

Závěrkon bojímarw slavnosti bylo obpoledne slavné „Te de um,“ po němžto ujal se slova a báwal z kazatelny: „s Vobem,“ rázný řečník, p. kaplan Ralík. Pohnutí w lidstvu i duchovenstvu bewrřilo se, když se začal knězowé d w ou diecesi loučiti, jedni obwádějice své farulky Grabiřtém de hornatého Walašjka, druzi k Brnu a Břeslawě.

Ku zvelebeni slavnosti přispělo téhož dne 25 kněžw přitomnosti a účastenstwim.

K závěrce budtež ještě připomenuta slova ředečn, jimižto se p. farák Welehrabstě s poutnikami Bojowskými w „Glasu“ loučil:

„Sině se poručena do modliteb Wasřich wel. pánowé! jenž jste libu swětu tak wzácné hody duchowni připravili na Welehrabě, račež boweliti, bych oslowil oweřty Wasse, kteréz se pášly a pokrmu nebestých požíwaly w chrámu mému:

„Poutníci nesčetní, wšem Wám, co jste zde byli, pkeju z celého řdce, aby Warka milosřbenřtvi a útočiřtě w řech bibných swým mocným orobowánim a s orobowaním sw. Cyrilla a Methodia u Spua swěho wyprofilá, čežho Wám ku blahu časnému a spasení wěčnému třeba jeřt!“

Karel Molitor,
farák.

Zpráva o bojímarwch těchto duchowních cwičeních (misřlách) a welkolepých pebožnostech, jiniž horlivé duchowenslwo lid náš ku slavnosti cyrillo-methedjřské w třlase de řátém roce připravuje, dořly také nejbůřnostejřimu pánu wyslancowi papežřtému we Wíbně k usřim, kterýžto neopomnul své uznání a pochwálení písemně projádřiti o tom, co se na Welehrabě děje k rozmnožení sw. wřry w národu slowanřlém a k utužení jeho swazky s Řimem.

Želikož pak účta swatotelmentjřa w jedno splynula s řivotem sw. Cyrilla a Methodia jeřt se nabití, že třřieletí ořatřw sw. Říměnta také tenáno bude na postwátném Welehrabě. Zbat Wřh! a pzeřnejř wřřelřřému pobnřřání, jeřto webe k rozmnožení sláwř Boží a k náboženřřtému probuzení lidu našeho cyrillo-methedjřřého.

Výroční tržové na Moravě.

Dle nejvyšších nálezů nepochybně se tržové nikdy v neděli a ve svátek, nebž v den předcházející nebo následující.

Archlebov (okr. Žďárský), 1. v out. před Fab. a Seb. Den před tím trh na doh. 2. v out. před sv. Fil. a Jak. 3. v out. před sv. Koclema, den před tím trh na dobytek, 4. v out. před sv. Šimon a Judou.

Ausov (Ausec, okr. Moheln.), 1. na Fil. a Jak. 2. na Jitlin, 3. na Tondáre Ap. Týdenní trh každou středu.

Bánov (okr. Ch. Brod.), 1. v out. po sudepostli, 2. v out. po sv. Petru a Pavlu, 3. v out. po porážkách sv. kříže, 4. v out. po sv. Lucii. Trh na doh. před každým ročním trhem.

Batelov (okr. Jihl.), 1. v pondělí po Janu křtit, 2. v pond. po nanebevz. P. Marie, 3. na sv. Barbory.

Bonzov (okr. Litovel.), 1. v pondělí před Fab. a Seb., 2. třetí pond. po Velikonoci, 3. v pond. před Náš. Magd., 4. v pond. před sv. Šim. a Judou. Trh na len a na plši každou středu.

Beroun (Barn, okres Dvorský), 1. na obrác sv. Pavla, 2. v pond. po 4. neděli Velk., 3. v pon. po sv. Anny, 4. v pond. po sv. Leopoldu. Trhy na plši ten den před výroč. trhy.

Bergůlka (Moral město, okres Rymar.), 1. na popelec, 2. v pond. po křtění ned., 3. v pond. po sv. Mši Magd., 4. v pond. po obětování P. Marie. Koňský a dobytčí trh každý jarmark. Trh týdně na plši každou středu.

Binkovice (okr. Hrobovický), 1. na sv. Matěje v únoru, 2. na sv. Petra a Pav., 3. v out. po sv. Bartol., 4. v out. po sv. Havlu.

Bíleň velká (Gruas-Braesch), 1. v out. po Hrom, 2. v out. před Velk., 3. v out. po nanebevz. P. Marie, 4. v out. po sv. Frant. S. 5. ve čtvr. před Vánoci. Týždní trh každý čtvrtek. Dobytčí trh před každým výroč. trhem.

Blitýška Osava (okr. Vel. Meziříčský), jarmark dne 25. července.

Blitýška Veverka (okr. Třebíčský), 1. v pond. po sv. Apollonii, 2. v pond. po sv. Fil. a Jakub., 3. v pond. po sv. Janu Nepom., 4. v pond. po sv. Bartol., 5. v pond. po sv. Šim. a Judě. Dobytčí trh po každé dojedne.

Blávkovce (Lepitz, okr. Budějov.), 1. v pon. po Bož. vstup., 2. v 2. pon. po sv. Michla, 3. na sv. Lucii, 4. na den sv. Vavř. Týždní trh každý čtvrtek.

Blaňsko, 1. v pond. po sv. Janu křtit, 2. v pond. před sv. Mari. Trhy na vlnu: 1. v pond. po nanebevstoupení, 2. v pon. po sv. Matouši.

Blučina (Laučic, okr. Zidlochov.), 1. v out. svatojdn., 2. ve čtvr. po Václavě, 3. v out. po sv. Mikuláš.

Bobrová Dolá (Bobrau, okr. Novoměst.),

1. v out. před sv. Jitím, 2. v out. před sv. Bartol., 3. v out. před všemi Sv., 4. v out. před sv. Tondáre. Doh. trh v pon. před každým výročním trhem.

Bobrová Horní (okr. Novoměst.), 1. v out. po 3. král., 2. v pond. po sv. Vítě, 3. v pond. po sv. Mari. Dob. trhy: 1. v pond. po 3. král., pak na osmání roční trhy.

Bojkovice (okr. Uh. Brod.), 1. v pondělí před masopust. ned., 2. v pond. po Bož. Těle, 3. ve čtvr. po sv. Vavř., 4. v pond. po sv. Jití. Před každým jarmarkem trh na dobytek a na obilí. Velk. týž. trhy: 1. ve čtvr. před Vánoci, 2. ve čtvr. před Velkon. Koňský trh každý čtvr. v postě; týž. trh každé pondělí.

Bošovice (okr. Žďárský), 1. v pon. před Bož. vstup., 2. první pond. po sv. Mari.

Buskovice, 1. v pond. po ned. devna. 2. v pond. po sv. Vlnu, 3. v pond. před sv. Václavem, 4. v pond. po Kateř. Velikých. Trhy ve čtvr. před Velkon. a svatoj. svátk. a Vánoci. Každý tržový ve čtvrtek před každým jarmarkem Týždní trh každý čtvr. v postě.

Brno (Bruno), 1. v pond. před popelcem, 2. třetí pond. po Sv. Duchu, 3. v pond. před naroz. P. Marie, 4. v pond. před počtím P. Marie. Každý trva 14 dní, svátky a neděle nevymáje. Obchodníkům jsou tři dni před začátkem prvního týdne každého trhu, totiž čtvrtek, pátek a sobota k vykládání a prodávaj. sli v grosso povoleny. Hlavní trh na vlnu: 1. out. v červenci, který trvá 8 dní. Trh na vlnu: 1. v sob. před sv. Trojici, 2. ten den před počtím P. Marie. Koňský tržový: 1. první pond. v postě, 2. první pond. po nar. P. Mari. Trhy na doh.: tři dni před každým ročním trhem před městem, totiž: ve čtvr. i, pátek a sob. v týdních, jen roční trhy předcházejí. Týždní trhy každou středu a pátek.

Brno staré (Albúano), 1. ve stř. po Velikonoci, 2. ve stř. před Náš. Magd., 3. ve stř. před sv. Šim. a Jud. Každý trva 8 dní.

Brod Uherský (Ungarisch-Brod), 1. v out. před 3. králích, 2. ve čtvr. po sv. Vlnu ned.; 3. v out. po 6. ned. velk., 4. v out. po proměn. Chr. Pánu, 5. v out. po sv. Šim. a Judě. Dob. trh před každ. ročním trhem. Týdní trh každý čtvrtek.

Brudek (Proditz okr. Prostěj.), 1. v out. před hrom., 2. v out. před nar. P. Marie, 3. v out. po sv. Alaběte.

Brtnice (Pirnitz, okr. Jihl.), 1. ten den po novém roce, 2. ten den po sv. Cyril. a Meth. 3. na sv. Fil. a Jak., 4. ten den před navští. P. Marie, 5. ten den po Anjeln. Strážci, 6. ten den před všemi Svát. Přední trh den před každým jarm.

Brumov (okr. Klob.), 1. druhý pond. po 3. králích, 2. druhý pond. po sv. Fil. a Jak.,

3. v out. po sv. Janu křtí. 4. v pon. po sv. Václavu. Dob. trhy: 1., 2. a 3. v sob. před každým trhem výr. a 3. v pond. po sv. Janu křtí. Týh. trh každý out.

Brunseif (Braunseifen), 1. v out. Velkon., 2. ve středu před naneb. P. M., 3. v pond. po sv. August., 4. v pon. po početi P. Marie. Trhové koňšů: 1. v out. Velkon., 2. v pon. po sv. August. Dohytlí trh v pond. po sv. Augustina. Týh. trh každou středu a sob.

Brusperk (Braunsberg), 1. v pátek před květ. ned., 2. v úterý před nanebervzál P. Mar., 3. v out. po sv. Kateřině.

Břeclava (Lundenburg), 1. na sv. Jití, 2. v úterý po nar. P. M. Trh na vinu: 1. dne 5. června., 2. d. 23. zář. Týh. trh každý čtvrt.

Brzová (Bräunau, okr. Svitav.), 1. v pond. před obrác. sv. Pavla, 2. v pon. po nalez. sv. kříže, 3. v pond. po pozdviz. sv. kříže, 4. v pond. před Lucii, 5. v pond. po sv. Markýta. Velcí tržové: 1. před květ. ned., 2. v sob. před nar. Páně. Trhové na vinu a na koně v out. před každým výr. trhem.

Bučovice, 1. v pon. po ned. masop. 2. v pon. před Sv. Duch., 3. v pon. před Bart., 4. v pond. po sv. Šim. a Judě. Koňský a dobytčí trh ten den po ročním trhu. Trh každý čtvrtik.

Budějovice Moravské (Mährisch-Budwitz), 1. v out. po 8. králích, 2. v out. před Božím vstoupením, 3. v out. po sv. Jití, 4. v out. po sv. Havla. Deb. trh na den před každým výr. trhem. Týh. trh každý čtvrt., potom dva velcí tržové ve čtvrt. před Vánocí a na zelený čtvrtík.

Budšov (Bautsch), 1. na svatého Filipa a Jakuba, 2. v pon. po nar. P. Marie, 3. na sv. Ondřeje. Velké trhy: 1. v sob. před květnou ned., 2. na sv. Tom. Ap. Tržové na len a na pšici každou sob. Trh na vinu a jara a na pšici po ostrihání ovce po 2. sob. Trh na koně a na jiný deb. v sob. před květ. ned. Týdní trh každou sobotu.

Budšov (Bodiaschen, okr. Třebíč), na sv. Ondr. Velký týdní trh: na den sv. Tom. ap. a v pond. v pásovém témdni.

Buchlovce (okr. Hrad.), 1. v out. po obrácení sv. Pavla, 2. v out. po sv. Cyr. a Meth., 3. v out. po Bož. Těle, 4. v out. před sv. Šim. a Judou. Dohytlí trh každý pond. před ročním trhem.

Bystřice (v Novom. Jihl.), 1. v pond. po sv. Jití, 2. v pond. po sv. Jak. 3. v pon. po sv. Ludmíle, 4. ve středu po sv. Havl. 5. v pon. po sv. Dorotě. Velké týh. trhy: 1. v out. před Velikon., 2. v out. před vš. Svat. Trh na len a pšici v pond. po sv. Havla. Trh na koně a jiný dobyt. ten den před každým jarmark. Týhodní trh každý out. a pátek.

Bystřice (pod Host.), 1. první čtvrt. v post. 2. na sv. Fil. a Jak., 3. v out. před sv. Jití, 4. na sv. Václava. Koňšů a dobyt. tržové: 1. v sob. před prvním jarmark., 2., 3. a 4. ten den před jarm. Týh. trh každé out.

Bystřice Hrabá u Olomouce (Gross-Wi-

sternitz, 1. na sv. Matěje, 2. v pond. po sv. Filip. a Jakubu, 3. na sv. Bartol., 4. na sv. Ondřeje.

Bzenec (Bisenz), 1. v pond. po okt. sv. 3. králů, 2. v třetí pon. v postě, 3. v pond. po Janu křtí, 4. v pond. po sv. Václavě, též koňšů a dobyt. tržové. Týdní trh každý pond. a čtvrtik.

Chropín (okr. Kroměř.), 1. v pon. po druhé ned. Velk., 2. na Jiljího, 3. na sv. Havla.

Časlavce (okr. Třebíč, kraj Jihlav.), výr. a dob. trh: 1. v out. po svätov. P. Marie. 2. v out. před nanebervzetím P. Marie.

Černá Hora, 1. na sv. Josafa, 2. v out. před Fab. a Seb., 3. na sv. Vavřince, 4. v out. před sv. Havlem. Týh. trh každ. stř.

Červená Voda (Rothwasser), 1. v pond. před Fabiánem a Sebestiánem, 2. v pond. po Fil. a Jak., 3. v pon. před rozesláním ap., 4. v pon. před posvěc. chrámů. Dohytlí trhy: 1. ve čtvrt. po středopostí, 2. ve středu před zel. čtvrt., 3. ve čtvrt. po posv. chrámů. Týh. trh každou středu.

Čejkovice (okr. Hlondzin), 1. v pond. po sv. Marku, 2. v pond. po sv. Kunigundě. Trh na vinu: 1. dne 16. máje, 2. v pond. po sv. Václ.

Děčice, 1. ve čtvrt. po druhé ned. post. 2. v out. vo Vavřinci, 3. v out. po sv. Frant. Ser., 4. v out. po sv. Mikul., 5. v out. před vstoupením Páně. Přední trhy: ten den před každ. jarm. Dohytlí trhy: 1. třetí středu v postě, 2. druhý pon. po sv. Vav., 3. druhý pon. po sv. Frant. Ser., 4. na druhý pon. po sv. Mikul. Pak první středu v každém měsíci. Týh. trh každou sobotu.

Děšice (okr. Hrotov.), 1. na památku sv. Pavla, 2. na sv. Leopold. Týh. trh každ. stř.

Dambořice (okr. Žďárský), 1. v pond. po Bož. vstoup., 2. v pon. po sv. Martí. Týh. a dobytčí trhy ve středu ode stř. popel. až do Velkon.

Dobruvice (okr. Blanecký), 1. v pon. po sv. Fab. a Seb., 2. v out. svatod. 3. v pon. po sv. Bartol., 4. na Šim. a Judu. Koňšů a dob. trhy v sob. před každ. výr. trhem.

Dobruvnik (okr. Tlšňov), 1. na den sv. Fab. a Seb., 2. na sv. Jana křtí. 3. v pon. po povýšení sv. kříže 4. na sv. Ondřeje. Koňšů tržové: 1. v pond. po smrt. naděli, 2. v pon. po vstoup. Páně, 3. v pon. po anjelu Strážci. Týh. trh každ. středu.

Deblín (okr. Tlšňov), 1. na den navštívení P. Marie, 2. v pon. po proměnění P. Christa, 3. na sv. Havla, 4. na den Mládeček.

Dědice (okr. Viškovský). Trh každý pond.

Dlouhá Loučka (Unter-Langendorf, okres Unčov.), 1. v stř. před Velkon., 2. v pon. po sv. Bartol., 3. v pond. před sv. Mikul., 4. v pond. po sv. Trojici.

Dobroměřice (okr. Kojetín.), 1. na sv. Jití, 2. v pond. před Porciunkul. 3. na sv. Ondřeje. Týhodní trh každý čtvrtik.

Domaňatá (Damtadt), 1. první pondělí v postě, 2. dne 28. října. Trh na vinu 16. máje. Trh každou sobotu.

Drabotouše (okr. Hran.), 1. na sv. Valcat, 2. dne 25. dubna, 3. v out. po sv. Vavř., 4. dne 21. prosince. Týhod. trh každé out.
Drnholce (Durnholz), 1. v pon. po 3. králích, 2. v pon. p. kýchavn. ned., 3. v pon. po třetí ned. Velk., 4. v pon. po sv. Bartol., 5. v pon. před Brigit. Trh koňský v sob. před prv. jarm. Týh. trh každ. středu. Tržové na dobyt. 1. ve střed. po 3. král., 2. ve střed. po třetí ned. posun., 3. v out. po třetí ned. vel., 4. v out. po sv. Bartolom., 5. v out. v Brigitě.

Dřevohostice (okr. Uher. Brod.), 1. druhé out. po bromn., 2. v out. po sv. Filipu a Jak., 3. v out. před nar. P. M., 4. druhý out. po všech Svatých. Trh na vlnu: 1. v pond. po sv. Jiti, 2. v pond. po sv. Václ. Koňský a dobytčí trh: v pon. před každ. trhem výročním. Týhodní trh ve čtvrtek.

Dub (v okr. Olomouck.), 1. v pondělí před obrácením sv. Pavla, 2. v pond. před sv. Jos., 3. v pond. před sv. Jan. křtí, 4. v pond. před sv. Mart.

Dunajovice Horní (Ober-Danowitz, okres Znoj.), 1. na sv. Marka Ev., 2. na pov. sv. křtí.

Dunajovice Dolní (Unter-Danowitz, okres Mikul.), 1. v pond. po sv. Jilji, 2. v pon. po sv. Lucii.

Dvorec (Hof), 1. v pond. po sv. Trojici, 2. v pon. před vš. Svat. Týdní trh knž. pát

Dvorce (Hořein, v Mik. okr.), týhod. trh každý čtvrtek.

Frenštát (Frankstadt), 1. v out. po novém roce, 2. v out. po prov. ned., 3. v out. po sv. Janu křtí, 4. v out. po sv. Václ. Trh koňský a dob.: 1. v pon. po nov. roce, 2. v pon. po provedení ned., 3. v pon. po sv. Janu křtí, 4. v pond. po sv. Václavu.

Fryštát (Freistadt, okr. Holešov.), 1. druhé pond. po Jménu Ježíš, 2. v pond. po nanebevstoup. Páně, 3. v pond. po sv. Jilji, 4. v pond. po sv. Mikuláš. Velké týhod. trhy: 1. v pond. po květné neděli, 2. v pond. po sv. Petru a Pavlu, 3. v pond. po sv. Václavu.

Frydlant u Olomouce, 1. na sv. Josefa, 2. v out. svatodušní, 3. v pond. před sv. Matoušem, 4. na sv. Tomáše. Týhod. trh každý pátek.

Frydlant (okr. Místecký), 1. na sv. Jiti, 2. v pond. po sv. Petru a Pav., 3. v pond. po sv. Matouši. Trh dob. před roč. trhy.

Fulnek, 1. v pond. před sv. Fab. a Šeb., 2. v out. před květi. ned., 3. v pond. po navštívení P. Marie, 4. v pon. po sv. Frant. Ser., 5. v pon. po sv. Barbore. Trh na len a ptizi na každý výr. a týhod. trh. Koňší a dobyt. tržové: 1. v out. před květi. ned. 2. v pond. po sv. Frant. Ser. Trh na vlnu dne 1. června a 6. října. Týh. trh každ. sob.

Goldštejn, 1. v pond. po smrtině ned., 2. na sv. Linhartu, 3. na den sv. Matouš. Týhodní trh každý pond. a pátek.

Gunttramovice čili **Guntrovice** (Guntersdorf, okres Libavský), 1. v pon. po kých. ned. spolu trh na koně, 2. v pond. po Bartol. a trhem na sudy.

Hnoulice (Gnadlersdorf, okr. Znojem.), trh každou sobotu.

Hodonín (Höding), 1. v první pond. v postě, 2. v pond. po křtí ned., 3. v out. v týdní sv. Vavř., 4. v pond. před sv. Šim. a Jud. Koňší a dobyt. trh: 1. v první pon. v postě, 2. v pond. po sv. Šim. a Judě. Trh na vlnu: 1. v out. po Bož. Těle, 2. v out. před Vnuoci. Týd. trh každ. středu.

Holešov, 1. v sitedop., 2. v out. po Bož. Těle, 3. v out. po sv. Anně, 4. druhý out. po sv. Václ., 5. ve čtvrt. po sv. Lucii, a na těchto 8 dni týh. trh. Trh na len, na ptizi a vlnu o týhod. trzích každ. středu. Dobyt. trh ve čtvrtek před valným trhem.

Holomouc (Olmütz), 1. v pond. po ned. v okt. sv. 3. králů, 2. v pon. po sv. Jiti, 3. třetí pon. po sv. Janu křtí, 4. druhý pon. po sv. Michalu. Velké týdní trhy ten den před každým ročním trhem. Trhy na len a na ptizi před jarmar. a o jarmarcích, také každ. středu a sob. o obyčejných trzích. Trhy na vlnu: 1. ve středu po sv. Duchu, 2. ten den před vš. Svat. Trh na koně a dob. vždy 8 dni před každým jarmarkem. Obyčejné týdní trhy ve středu a sobotu.

Hostěradice (Hosteritz, okr. Krumlov.), 1. v out. po 1. ned. po deýtin., 2. v out. po křížové ned., 4. na M. Magdal., 4. na sv. Ludm., 5. na sv. Kateř. Padnou-li pak tyto tři výr. trhy na sob., ned. neb pon., drží se v nastávající out. Týdní trh každ. pon.

Hostim (Hösting okr. Buděj.), 1. v první pon. po sv. 3. králích, 2. v pon. po smrti ned., 3. v pond. po sv. Fil. a Jakubu, 4. v pond. po sv. Michalu. Trh na len, ptizi, vlnu koně a dobyt. v sob. před každ. jarm.

Hradek (Erdberg, okres Jarosl.), roční trh na sv. Jakuba Větš.

Hradíště (Hradisch), 1. druhé out. před masopustí ned., 2. v out. po třetí ned. velk. 3. v out. po sv. Markétě, 4. v out. po narození P. Marie, 5. v out. po sv. Martině. Přední trhy: 1. v druhé pon. před masop. ned., 2. v pond. po třetí ned. velk., 3. v pond. po nanebevz. P. Marie. Trh na len a ptizi o předních trzích, též ve středu a v sob. po celý rok. Trh na vlnu o předních trzích. Koňší tržové každ. pon. Trh ne dob. pak týhod. trh ve střed. a v sob.

Hranice (Weiskirch), 1. dne 24. břez., 2. v pond. po sv. Jakub. Starš., 3. v out. po sv. Michal., 4. v out. po sv. Barbore. Trh na vlnu: 1. v pon. první po sv. Janu N., 2. v první pon. po sv. Mich. Přední trhy v sob. před těmito 4 jarm., na narození P. Marie, v sob. před sv. Lucii. Trh na len, ptizi, vlnu, koň. a dob. na den předn. tržb.

Hrozenkov (okr. Brod.), 1. v out. po sv. Cyr. a Melch., 2. v out. po sv. Urb., 3. v out. po nanebevz. P. Marie. Týhod. trh každý čtvrtek.

Hrušovany (Grusbach, okres Jaroslavský), 1. dne 2. led., 2. na sv. Fil. a Jak., 3. na sv. Vavř., 4. na sv. Martina. Týhodní trh každou sobotu.

Hulín, 1. v out. před sv. Fab. a Šeb., 2. v pond. po sv. Trojici, 3. v pond. po sv. Bartol., 4. v out. po sv. Havlu, na dobyt. uk ten den kdy jarmark. Trh týhod. na obilí: v out. každý týden.

Hvozová německá (Deutschehaus, okr. Štorn.), 1. v pond. po sv. Jusu Křesiteli, 2. v pond. před Velk., 3. v pond. po sv. Mich., 4. v pond. po sv. Lucii. Týhodní trh každ. sob.

Hustopeče (Auspitz), 1. ve čtvrt. před sv. Prokop., 2. ve čtvrt. před sv. Nikol., 3. ve čtvrt. před vsi posvícením. Velké týh. trhy: 1. ve čtvrt. před hrouna, 2. na zel. čtvrti, 3. před Bož. Těle, 4. před Vánocti. Přední trh ten den před každ. jarm. Koňský a dob. trh každý čtvrt., potom dobytí trhov. v pond., v out. a ve stř. v každ. témdní k přilnutí a odelnutí, a k prodějí skopov. a vepřového dobytka Trh na vlnu: 1. ve stř. po B. Těle, 2. en den před sv. Havl.

Hustopeč (okr. Hrástky), 1. v out. po Hromnic, 2. v outěry po sv. Fil. a Jak., 3. v out. po sv. Vavřinci, 4. v out. po všech Svätých. Trhové týhodní každý čtvrtik.

Hvězdlice (okr. Bučov.), 1. na posní. stř. po sv. Duchu, 2. na sv. Martin.

Ivančice (Vandice, Eibenschitz), 1. v pon. masop., 2. v pon. po sv. Urb., 3. v pond. před naneb. P. M., 4. ve čtvrt. po sv. růženci, 5. první pon. v adv. Doh. trh před každ. trhem výr. Týh. trh v out. a v pát.

Jantál čili Jánov (Johannsthal, okr. Šim-herský), 1. na sv. Jitě, 2. v pond. před naroč. P. Mar., 3. na sv. Tom. ap. Veliký týdní trh v out. svatod.

Jaroměřice (Jaroměřitz), 1. na sv. Valent., 2. v první out. po Angele Morici (v pond. před úm dobytí trh), 3. na sv. Marketu, 4. na sv. Mik. Ev., 5. na sv. Martino. Trhové na koně a jiná dobytek drží se ten den před jarm. totiž: 13. února, 12. července, 21. září a 10. listopadu. Trhové týh. od 14. září až do 1. dubna každ. sob.

Jarošavice (Jarošovitz), 1. v pon. po Bož. T., 2. v pon. po sv. Vavř. Týh. trh každ. out.

Jedovnice (okr. Blat.), 1. v pon. po Hronu, 2. v pond. po bílé ned., 3. v pon. po sv. Trojici, 4. v pon. po sv. Václavu. Koňský n dobytí trh v pondělí po každém jarm. Týhod. trh každé pon. Každý výroční trh po 8 dní se svol. v prodějí a v konpi.

Jemnice (Jusnitz), 1. na sv. Apolenu, 2. v pon. po bílé ned. Velk., 3. v pon. po Bož. Těle, 4. na sv. Jak., 5. na sv. Mich., 6. v pond. po sv. Ondřeji. Trh na koně a dob. ten den před každ. jarm., potom první out. v každ. měs. Týh. trh každ. out. a sob.

Jevíčko (Gewitsch), 1. v pon. po devítn, 2. v pon. po 4. ned. Velk., 3. v pon. po Bartol., 4. v pon. před sv. Kateř. Trh na len a pšiz každý out. po celý rok. Trh na dobyt. každý outěry.

Jevíšovice (Jaispitz, okr. Znojmo.), roční a dobytí trhov.: 1. v out. po sv. Matěji, 2. druhý pon. po sv. Jak., 3. v pon. po nar. P. Marie, 4. v první pond. adventní.

Jihlava (Jglau), 1. ve čtvrt. po sv. Matěji, 2. ve čtvrt. před sv. Jan. kti., 3. ve čtvrt. po sv. Ladmle, 4. ve čtvrt. po sv. Kateř. Trh na vlnu: 1. ve čtvrt. před Petronil., 2. ve čtvrt. před sv. Vorskou. Přední trh před vš. 4 jarmarky. Trh na len a pšiz: 1. ten den před sv. Jan. kti., 2. ten den před sv. Kateř. Trh na koně a dobyt. před každ. jarmark. Týh. trh každ. out. a sob.

Jimramov (Ingrovlitz, okr. Novom.), 1. v pondělí po nanebevst. Páně, 2. v pon. po povřš. sv. křtce. Veliké trhov.: 1. v pon. po smrti ned., 2. v pon. před sv. Tom. ap. Dobytí trh po nanebevstoup. Páně.

Jitice (Jitz, okr. Kruml.), 1. v out. po smrti ned., 2. v út. po sv. Vavř. 3. v út. po 24. hnu.

Jičín Nový (Neutitschein), 1. ve stř. před obrácen. sv. Pav., 3. ve stř. před sv. Ilu-chem, 3. ve stř. p. sv. Vavř., 4. ve stř. před sv. Šim. a Jud. Trh na koně a dob. ve dny trž. výroč. Trh na len a pšiz jako týh. trh každ. sobotu. Trh na vlnu: první pond. v červnu a druhý pon. v listopadu.

Jičín Starý (Altitschein), 1. v pon. po dru-ctbné ned., 2. v pon. po sv. Petr. a Pav., 3. v pond. před sv. Václ. Koňský a dob. trh v týž dny.

Jlová (Glebau, okr. Šternb.), 1. ve středu před Božím vstoup., 2. ten den před sv. Bartolom. Trh týhodní každý pondělík.

Knuenlee (okr. Jihlav.), 1. v out. velik., 2. na sv. Jak. Větš., 3. na sv. Václ., 4. na sv. Šim. a Jud., 5. na sv. Tom. ap. Doh. trhov. ten den před každ. jarm.

Kartoupy (u Brna), dob. trh 1. v út. po koň. trh Brněnsk. v bteru, 2. v pon. po Troj., 3. v pon. po sv. Václ., 4. út. po koň. trh. Brach. vpruz.

Kounice Dolní, 1. na sv. Fab. a Šeb., 2. na den sv. Josefa, 3. na sv. Flor., 4. na sv. Jana kti., 5. v pond. po sv. Felixu Adeuk., 6. v out. před sv. Kateř. Padne-li 1., 2., 3. neb 1. jarm. na pát., sob. ned., drží se v přicház. pond. Trh na obilí každý čtvrtik.

Kounice Horní, 1. 10. dubna, 2. 14. července, 3. 3. října, 4. 9. listop. Padnou-li trh. dni na sob., ned. neb svátek, budou se den potom držet.

Kelč (Kelts), 1. v out. před sv. Matěj, 2. v pond. po sv. Fil. a Jak., 3. v pond. po pozdrvě. sv. křtce, 4. v out. po navř. P. Marie, 5. v pond. po sv. Alž. Týh. trh ve čtvrtik v každém témdní.

Klobouky (v ok. Hustop.), 1. v pon. po sv. Trojici, 2. v pon. po Vav., 3. v pon. v postě, 4. v out. po sv. Václ., 5. n. s. Barb. Trh na obil. k pon.

Klobouky (v okr. Uh. Brodsk.), 1. v out. po obrac. sv. Pavl., 2. v out. po velk., 3. na den sv. Jak., 4. na den sv. Jitě, 5. v out. po poslední ned. svatod. Veliký trh v pond. před nar. P. Christa. Trh na dobyt. ten den před každ. jarmark. Doh. trh každ. pond. po celý pšiz. Trh obyčejný každú středu po celý rok.

Klnice (Knichitz, okr. Boskovský), 1. 15. červ., 2. T. Mjso. Velké týdní trhy: 1. v pond. po sv. Markétě, 2. v pond. po sv.

- Frant. Ser.** Roční trh a dob. v pond. po sv. Mikuláši.
- Kojetín**, 1. v out. po třetí ned. velik., 2. v out. po sv. Matouši, 3. v out. po sv. Martinu, 4. v out. po sv. Fab. a Šeb. Trh dobytčí v pon. před každ. jarmark. Týd. trh každou středu.
- Kokory** (okr. Přer.), výroční a dob. trhy: 1. druhý pon. po sv. 3 králích, 2. v pon. po druhé ned. velk., 3. v pon. po sv. Pet. a Pav., 4. v pón. po sv. Frant. Ser.
- Konice** (okr. Olom.) 1. v pond. po nar. P. Marie, 2. v outery po sv. Mart. Hlavní trhové, 1. ve stř. před velik., 2. ve stř. před vanoci. Dobytčí trh ve středu před velkon. a ve středu před vanoci.
- Koryčany** (okr. Kyjov.), 1. úterý po nov. roce, 2. v úterý po bílé ned., 3. v úter. po sv. Trojici, 4. v úterý po sv. Vavřinci. Týhod. trh každou středu. Dobytčí trh v pon. před každým výročním trhem.
- Kostelec** (okres Plzeň), 1. v out. po druhé ned. velk., 2. na sv. Vavř., 3. v out. po nanebevstoupení Páně. Trh na obilí každé out. po celý rok.
- Králice** (okr. Prostěj.), 1. v pond. po provodní ned., 2. v pond. po sv. Jiří.
- Krásno** (okr. Mezeří), 1. na sv. Jiří, 2. na sv. Vavř. Týdlní trh každý pátek.
- Kroměříž** (Kremsier), 1. druhý pon. v postě, 2. v pon. po čtvrté ned. velkon., 3. v 5. pond. po sv. Duchu, 4. v out. před sv. Matoušem, 5. v out. po sv. Lucii, 6. v out. po sv. Domin. Přední trhy 1. v 4. sob. po sv. Duchu, 2. v den po šv. Mat. 3. v den před sv. Lucii. Trh na len a přizí každ. týd. trh. Trh na vlnu ve stř. po 4. ned. velk. Trh na koně a dob. 8 dní před výročními trhy. Týh. trh každ. sob.
- Krumberky** (Křivá hora), 1. v out. velk., 2. na sv. M. Majd., 3. v pond. před sv. Alžb. Trh koňský a dobytčí ten den před každým jarm.
- Krumlov** (Mährisch-Kromau) 1. v pon. po hromnic. 2. v pon. po sv. Filip. a Jak., 3. v pon. po porciunkuli, 4. v pon. po sv. Martině. Vel. týh. trhy: 1. na zel. čtv., 2. ten den po sv. Tom. ap. Trh na len a na přizí: 1. v pon. před sv. Cyr. a M., 2. na sv. Annu, 3. na sv. Mart. Týh. trh každ. čtv.
- Křenová** (Křemna, okr. Třeb.), 1. v pond. po velk., 2. 24. června, 3. v pon. po sv. Šim. a Judě.
- Křiváň** (okr. Velk. Mezeří), 1. v out. před sv. Fab., 2. ten den před sv. Jos., 3. v out. před P. Mar. sněž., 4. v out. před sv. Kat. Koňský a dob. trh před každ. roč. trhem; trh na vlnu ten den po sv. Pet. a Pavlu, týdlní trh každý pátek.
- Kunovice** (okr. Holešov.), 1. v pond. po hronu, 2. v pond. po bílé ned., 8. dne 4. červ., 4. v out. před narož. P. Marie, týh. trh každ. pond.
- Kunštát**, 1. dne 2. led., 2. v pon. př. vš. Sv. trh na vlnu 1. na J. Křiv., 2. na sv. Václ.
- Kuřim** (Gurein, okr. Třeb.), 1. v pond. po sv. Fab. a Šeb., 2. v pond. po sv. Jiří 3. na sv. M. Majd., 4. v pond. po všech Sv. spolu i trhy na dobytek.
- Kvančice** (okr. Kroměříž), 1. v pond. před hronu, 2. na druhý pon. po velk., 3. na sv. Vác.; když ten svát. na ned. připadne, v pond. na to se odloží, 4. v pon. před ned. adventní.
- Kyjov** (Gaya), 1. v out. před květ. ned., 2. v out. svatod., 3. v out. po sv. anjela Št., 4. první out. v adventě, 5. ve čtvrtk. po hronu.; trhové koňští: 1. ve čtv. po smrt. ned., 2. ve čtv. před sv. Duchem. Přítom. také ten den před každým jarm. trh na koně a dobyt.; týh. trh každý out. a pal.
- Lanžhot** 1. v úterý před sv. Duchem, 2. v out. po sv. Bartol., 3. v out. po všech Svát. Trh na dob. před výročním. Když všech Sv. v pon. připadne, bývá dob. trh také v outery.
- Louka** (Wiese) 1. šesté pon. po vel. 2. v pond. po jménu P. Marie, 3. v pond. po sv. Martině.
- Lednice** (Eisgrub), 1. v out. po sv. 8 král., 2. v pon. po 4. ned. velk., 3. v pon. po sv. Jiří, 4. po první ned. adven.; týh. trh každou středu.
- Letovice** 1. v pond. po ned. kýchavné, 2. po sv. Pet. a Pav., 3. v pon. po sv. Jiří 4. v pon. po sv. Mart. Vel. týh. trhové, 1. ve středu před velk., 2. ve středu pře: sv. Duch., 3. ve stř. před van. Trhý koňští: 1. v pon. po druhé ned. post., 2. v pon. před jarm. sv. Pet. a Pav., 3. v pon. před sv. Jiří, 4. v pon. po jarm. sv. Mart. Přední trh den před každ. jarm., trhy na vlnu: 1. v out. před nalez. sv. Kříže, 2. v out. po povýšení sv. Kříže.
- Lhotka hrozna** (okr. Strátn.) 1. v 4. out. v postě, 2. ve 4. out. po velikon., 3. v 2. out. po nar. P. Marie, 4. v 1. out. v adv.
- Libova** (Lieban), 1. v pon. po jménu Jež., 2. v pon. před Rogate, 3. na sv. Jakuba věk., 4. na sv. Mart., 5. na sv. Jos. před každ. roč. trh na dobyt., vlnu, přizí a len.
- Libiny** němec. (Deutsch-Lieban), 1. v pon. po sv. Valent., 2. v pon. po vstoup. Páně, 3. v pond. po naneb P. Mar., 4. v pon. před vš. Sv. Trh na koně a dobyt: 1. v sob. před 1. ročním trh., 2. dne 2. list. a padne-li na ned., dne 31. října; týhodlní trh každý čtvrtk.
- Lipník** (Leipnik), 1. v out. po obr. sv. Pav., 2. ve čtv. po ned. dražeb., 3. ve čtv. po B. Těle, 4. druhý out. po sv. Jak. a Anně, 5. v out. před vš. Svát. Přední trhy ten den před každ. jarm. na len, přizí, vlnu a dob. Koň. trh: 1. dva týdny, totiž: od stř. v 2. ned. postní až do pátku v přizí. týd. 2. druhý týden po druhé ned. postní po dva týd. od stř. až do druhého páti; týd. trh v pond.
- Lipov** (okr. Strátn.) 1. v pon. po vš. Sv., 2. druhý pon. po velkon.
- Liptál** (okr. Vsetín), 1. v out. po novém

roce, 2. na den sv. Jiří, 3. v out. po sv. Pet. a Pav., 4. v out. po sv. Vác. a spolu i trhy na dobytč. Trh týh. každý out.

L. Šeb. neb Lišha (Losch), 1. v pon. po sv. Fab. a Šeb., 2. v pon. po Bož. vstoupení 3. v pon. po sv. Jiří, 4. v pond. po sv. Mariánu, týh. trh každ. pond.

Litence (Krum. ok.), 1. v 4. pon. v postě, 2. v pon. po sv. Pet. a Pavl., 3. v pond. před sv. Mat., 4. v 2. pon. před sv. Lucif.

Litovel (Litau), 1. v out. po obrácení sv. Pavla, 2. v out. po smrtině, ned. 3. v out. před sv. Jan. Křest., 4. v out. před sv. Mich., 5. na sv. Mikuláše. Přední trhy vsob. před těmi jarm.; trh na len a ptizi na obyčej. roční a týh. trhy. Koňský a dob. trh 8 dní před jarm.; týdň tržové každ. pon. a pátek.

Lomnice (okr. Tisnov), 1. dne 7. ledna 2. v pond. po družbě ned., 3. v pond. po sv. Innoc., 4. v pon. po sv. Havle, též trh na dobyt.; týh. trh ve středu.

Loštice (okr. Tisnov), 1. v outěry po sv. 3 král., 2. v pon. po Judika, 3. v outěry po sv. Pet. a Pav., 4. v outěry před vš. Sv.

Lisice (okr. Kunšt.), 1. v out. po Hrom., 2. na sv. Jiří, 3. v out. po nanebevz. P. Mar., 4. v out. po sv. Leup. Před každ. jarm. jest koň. a dobyt. trh, a ten den po jarm. trh na vlnu; týh. trh každ. sobotu.

Malenovice (okres Nepaj), 1. v pond. po sv. Valent., 2. v pon. po 4. ned. vel., 3. v pon. po sv. M. Máje, 4. v pon. po sv. Václavu, trh každ. čtvrtek.

Medlov (Medlau, okr. Zidl.), 1. v out. po sv. Janu Evang., 2. dne druhého července, 3. dne 21. září.

Ménin (Moritz, okr. Zidl.), 1. v out. po sv. Mark., 2. v out. po sv. Frant. S., 3. druhý out. po sv. Mikuláše; týh. trh každ. středa.

Mětin (Wolein, okr. Vel. Mezer.), 1. na sv. Mat. ap., 2. na sv. Sever. Dobytčí trhy v out. před velkon., před sv. Duch. a po počtu P. Marie.

Mezeric Valácká (Walnisch-Meseritsch), 1. v out. po sv. 3 král., 2. v out. po sv. Trojici, 3. v out. po sv. Bartol., 4. v out. po sv. Martin., 5. v out. před květ. ned.; trh na vlnu: 1. v out. před sv. Jan. N., 2. v out. po sv. Terezií. Dob. trh ten den před každým jarm.; týh. trh každ. pond.

Mezeric Velká (Gross-Meseritsch), 1. v out. po sv. Fab. a Šeb., 2. v out. po hře ned., 3. v out. po sv. Prokopa, 4. v out. po sv. Maxmil., 5. v out. po sv. Ondřejí. Velká trhy týh: 1. na velký pátek, 2. na sv. Tom. ap. Přední trhy před každ. trh; trh na len, ptizi, koně a jiný dobyt., ten den před každ. jarm.; týdň trhy každ. stř. a pát.

Mikulov (Nikolsburg), 1. v out. po sv. Fab. a Šeb., 2. v out. po druhé ned., 3. v out. svatodušní, 4. v out. po sv. Markétě, 5. v out. po nanebevz. P. Marie, 6. po sv. Václavu, 7. v out. po sv. Martinu. Přední trhy: 1. čtyry dni před prv. jarm., 2. oňm dní před druhým, 3. čtyry dni před sedmým; trh na koně a rozličný dob.

Mikulovice (Niklovitz, okr. Znojem.), 1. na sv. Jak., 2. na sv. Marína, 3. v pon. po sv. 3 král. Týhodní trh každ. čtvrtek.

Miroslav (Mislitz, okr. Krum.), 1. na sv. Flor. 2. na sv. Jiří, 3. v out. po památce dužic

Mírov (Muru, okr. Moheln.), 1. v pon. po hře ned., 2. v pon. po Porciánk. 3. v pon. po sv. Šim. a Jud.

Mistek, a na tučný čtvrtek, 2. na zel. čtvr. 3. na čtvr. po Bož. Těle, 4. na sv. Jak. věš. Koňský a dobytčí trh ve čtvrtek před sv. Toman. Dobytčí trh ve čtvrtek před všemi Svnt.; týh. trh každ. čtvrtek.

Modřice (Modritz, okr. Brn.), 1. druhý pon. po sv. 3 král., 2. druhý pon. po sv. Flor. 3. druhý pon. po sv. Bart., 4. dne 3. říj.

Mohelnice (Mügltitz), 1. pon. po 1. ned. po devátiku, 2. v pon. po křtžové ned. po pon. po nřroz. P. Mar., 4. v pond. po sv. Mart. Velký týh. trh v pond. po naneb. P. Mar. Trh týh. každou sobot. Dva koňské trhy ve čtvr. před křtžovou ned., a ve čtvr. před sv. Martinem.

Mohelno (okr. Náměst.), 1. v out. svatoduš., 2. na sv. Matouše.

Morkovice (okr. Žďansk.), 1. v pon. před sv. Janem křtí, 2. v pond. po nar. P. Mar. Velk. trhy: v pond. před velkonocí a ve středu před vinnocí.

Mrákotin (okr. Telčský), 1. v masop. out. 2. v pátek po sv. Fil. a Jakub, 3. na sv. Annu, 4. na sv. Václava. Dobytčí trh ten den, co trh roční.

Mysliborice (okr. Hrotov.), 1. v pond. po unkenst sv. křtze, 2. v out. po sv. Jiří.

Náměstí, a (Olomouce), 1. v pond. po luocabil, 2. ve čtvr. před sv. Jan. křt., 3. ve středu po sv. Bartol., 4. na sv. Mart. Týh. tržové každou středu.

Náměstí, a Brna, 1. v out. po 2. ned. po velk., 2. v out. po 14. ned. po sv. Trojici, 3. v out. po první ned. po sv. Martině, 4. v out. po novém roce. Koňský a dobytčí trh ten den před každým jarm. Týh. trh každou sobotu.

Napajedle, 1. v out. po bromnic, 2. v out. po sv. Janu Nep., 3. v out. po sv. Bartol., 4. v out. po vš. Svnt. Tržové na len a ptizi den před každ. jarm. Trh na dobyt. ten den po každ. jarm.

Nedvědice, 1. v out. po smrtině ned., 2. v out. po sv. Markétě, 3. v out. po sv. Jiří, 4. ve čtvrtek po Brněnském jarm. před poč. P. Marie. Týh. trh každ. sobotu.

Němčice, a Brna, 1. první out. po nov roce, 2. v out. před Božím Tělem.

Němčice, a Olomouce, 1. v pon. po květ. ned., 2. v out. po Bartol.

Německé (okr. Novom.), 1. dne 7. máje 2. dne 14. září. Dobyt. trh na oha jarm.

Nivulce, 1. v druhý pon. postul. 2. druhý pon. po Bož. Těle, 3. v pon. po nar. P. M., 4. druhý pon. po sv. Martině. Dobyt. trh o každém výr. trhu.

Nosilava (Nusslau, okr. Zidl.), 1. out. po sv. Janu křtí, 2. v out. po sv. Martině

Nová Ves (Tendorf, okr. Ostr.), 1. v out. po sv. Franti. de Paul., 2. v out. po nebevezu P. Marie, 3. v out. po sv. Mikuláš. Trh dobytčí před jarm.

Nové Město (Neustadt), 1. ve středu po hromn., 2. ve středu po sv. Duchu, 3. ve středu před sv. Jak., 4. ve stř. po sv. Franti., 5. ve stř. po sv. Ondřeji. Pak každý den před jarm. koňský a dobytčí trh.

Obramikostel (v Znojemsku) 1. dne 26. března, 2. dne 20. srpna na sv. Bernarda. Dopoledně trh na dobytek.

Obramlice (Wolfrumitz, okr. Kraml.) 1. na obrác. sv. Pavla, 2. v out. po sv. Trojici, 3. na sv. Michala.

Olešná (okr. Blum.), roční trh dne 22. čer.

Olšánice (Oels) 1. v pon. po Boží vstoup., 2. v pon. po sv. Václ. Trh na vlnu v out. po sv. Mari. Koňské trhy: 1. v pon. před sv. Fab. a Šeb., 2. v pon. po Božím vstoup., 3. v pond. po sv. Václava, 4. v pon. před sv. Martinem. Týh. trh každ. pond.

Olšovnice (Olkowitz, okr. Zn.), 1. na den svatců P. Mar., dne 2. červ.; připadne-li tento svátek na sob., tedy ten pond. po n'm, 2. v pon. po sv. Rochu.

Olšoune (Olmutz), sádk jako na straně 207.

Opavov (okr. Třebíč) 1. v pond. po sv. Janu křtí., 2. na sv. Ondřeji. Dob. a koň. trh na oba jarm.

Osoblaha (Hohenplotz), 1. v pond. po obrácení sv. Pav., 2. v pon. po dně ned., 3. v pond. po sv. Janu křtí., 4. v pond. před narozen. P. Mar., 5. v pon. po sv. Mikuláš. Trh na len a na přizí, a týh. trh každ. pát. Koňský a dobyt. trh každ. jarm.

Osavany (okr. Ivanč.), 1. v pon. po květ. ned., 2. v pond. po sv. Janu křtí., 3. v pond. před sv. Huslem.

Ostava mor. (Ostrau, Nahr., v Novo-Jič. kr.), 1. ten den po nov. roce, 2. na sv. Mat. 3. ve středu před vstoup. Páně, 4. v pon. po Porciuk., 5. na sv. Matouše. 6. v pon. před sv. Cecílii. Dob. a koňský trh před každ. jarm. Trh na len, přizí a vlnu: 1. v sob. po sv. Fil. a Jak., 2. v sob. o sv. Michala. Velké týh. trhy: 1 v out. před vin., 2. v out. před velik. Týh. trh každou sobotu, na čeruu svět každé outery a stř.

Ostroh (Ostrau), 1. v outery před masop. nedělí, 2. druhý pond. po sv. Řehoři, 3. 3tý pond. po sv. Duchu, 4. v pond. před hodami. Týh. trh každ. pátek a ten den před každ. jarm. trh na koně a na dobytek.

Ostrováče (Schwarzkirch, okres Ivančický), výroč. trhy: 1. v pondělí po sv. Mauru (15. ledna), 2. v pon. po Boz. Těle, 3. v pon. po nar. P. M., 4. na den sv. Barb.

Osvětimany (Kyjov. okr.), 1. v outery před sv. Antos. Pad., 2. v out. po sv. Malouši, dob. trh před výročním.

Ostaslavice (okr. Prost.), 1. v out. před sv. Mat., 2. v out. před sv. Ludí, 3. v outery před sv. Mich. Trh na dob. v pond. před každým jarmarkem.

Paskov (Paskau), 1. na den sv. Jiljí, 2. v

out. před narozen. P. Marie, 3. v pond. po sv. Lukáš. Ev. Trh na len, přizí, vlnu, koně a dob. vždy o jarm.

Pouzdrany (Panoram, okres Mikul.), 1. v pond. po hromn., 2. v pond. po 4. ned. velikon., 3. v pond. před sv. Petrem a Pavl., 4. v pond. před sv. Jiljím.

Plumlov, 1. v out. po posl. ned. masop., 2. v out. po B. Těle, 3. posl. out. m. sáz.

Pudítiv (Kostel, okr. Břeč.), 1. na obrác. sv. Pav., 2. na sv. Fil. a Jak., 3. v out. před sv. Petr. a Pavl., 4. na sv. Jak. věd., 5. v out. před sv. Mich., 6. na sv. Kateř., jeatlihy ale 1., 2., 4., a 6. jar. na sob. neb na ned. připadá, drát se přizí out. Trh na koně: 1. na obrácení sv. Pav., 2. na sv. Kateř. Týhodatí trh každé pondělí.

Pohodčice (Pohrlitz, okr. Zidl.), 1. v out. po sv. Mat., 2. v out. po nalez. sv. kříže, 3. v out. po sv. Jak. věd., 4. v out. po sv. Františku Seraf., 5. v out. po sv. Ondřeji. Týhodatí trh každé outery.

Polehradice, 1. dne 26. červu, 2. dne 13. listopadu.

Polešovice (okr. Hrad.), 1. na obrác. sv. Pavla, 2. v pond. před sv. Janem Křtí., 3. druhý pond. po sv. Václ.

Potášt (Badensbad), 1. ve středu po ned. dně, 2. v out. Svatoduk., 3. na sv. Kateř., 4. ve stř. po sv. Bartol. Trh na len, přizí, koně a dob. ten den před každým jarm. Trh na vlnu ve stř. po vyřz. sv. kříže. Trh obyčejný každou sobotu.

Pozlovic (okr. Brno), 1. v pond. po ned. dně, 2. v pond. po sv. Petru a Pavlu, 3. v pond. po posvěcení čísařským, 4. v pon. po sv. Kat.

Pozorice (okr. Slavkov.), 1. v pond. před sv. Fab. a Šeb., 2. v out. Svatoduk., 3. v out. po posvěcení, 4. v pon. po sv. Ondřeji.

Pravlov (Pralitz, okr. Zidl.), 1. v pon. př. sv. Duchem, 2. v pond. před sv. Vav., 3. v pond. po sv. Mart.

Prostějov (Prosenitz), 1. v out. po středo-ponstí, 2. v out. před vstoup. Páně, 3. v první úterek po nanebevzeu P. Marie. 4. na druhý úterek po všech svatých. První trhy před každ. jarm. Trhy na len a přizí: 1. v pon. po středu, 2. v pon. před sv. Abdon., 3. v pon. před sv. Šim. a Jud., 4. v pon. před p. celum P. Mar. Dob. a koňské trhy: 1. v pond. před středu, 2. předposl. úterý před nanebevzeu Páně, 3. předposl. out. v srp., 4. předposl. outery před sv. Šim. a Jud. Týh. trh každ. pon. a čtv.

Prostoměřice (Prosmertitz), 1. v pond. po květ. ned., 2. v pond. po sv. Jiljí, 3. na sv. Tomáše ap.

Pterov (Perrau), 1. v out. po smrti ned., 2. v out. po vstoup. Páně, 3. v out. po sv. Vavř., 4. v out. po sv. Svat. Trh před každ. jarm. Týhodatí trh v out. a pátek.

Přibor (Freiberg), 1. v pon. před hromn., 2. v pon. před sv. Fil. a Jak., 3. v pond. před sv. Hedvik. Trh koňský a dobyt. 1. v pond. po smrti ned., 2. v pond. po sv.

Vítn, 8. v pond. po narož. P. Marie, 4. v pon. po sv. Mart. Trh obyčejný každ. pát. Ráče, 1. v out. vel. 2. ten den po sv. Mart. Radiměř (Rothmühl u Svitavy), 1. dne 25. července a padne-li v ned., tedy následujícího dne 2. v pon. před posvěcením císař. Radoslín (okr. Velk. Mezer.), 1. dne 14. února, 2. dne 7. máje, 3. dne 3. října, 4. dne 16. pros. Trh každ. sob. Rouchovany (okr. Hrotov.), 1. ve středu před velikon., 2. ve středu. po sv. Vítě, 3. ve středu po sv. Jilji, 4. ve stř. před vánoční. Koňský trh před každ. jarm. Rousínov (Raussenitz, okr. Slav.), 1. v pon. po sv. Jos., 2. v pon. po sv. Trojici, 3. v pond. po sv. Bart., 4. v pond. po sv. Frant. Týž. trh každý out. a pátek. Rejhrad neb Rajhrad (Raigern), 1. na den sv. Benedikta, dne 21. března, 2. na den sv. Vavř. dne 10. srpna, 3. na sv. Tomáše ap. dne 21. prosince. Říše nová (Neureusch, okr. Telecký), 1. druhý čtv. po velkon., 2. v out. po sv. Pet. a Pavl., 3. v out. po sv. Vorbile, 4. v out. po povýšení sv. kříže. Trh dobytčí tenden před každ. jarm. Týž. trh každý pon. Říše stará (Altneusch, okr. Tel.), 1. na sv. Josefa dne 19. března, 2. na sv. Vítu, 3. na sv. Havla. Roketnice (okr. Třeb.), 1. v 2. středu po sv. 3. král., 2. ve stř. po ned. Miskerikord. 3. ve stř. po sv. Pet. a Pavl., 4. ve středu po sv. Frant. Ser. Rosice, 1. ve stř. po nov. roce, 2. ve stř. po sv. Jitř, 3. ve stř. po sv. Anně, 4. v pon. po sv. Havlu. Týž. trh každ. středu. Rožnov (Rožnov), 1. ve stř. před Hrom., 2. ve stř. před sv. Janem křt., 3. ve stř. před sv. Annon., 4. ten den před vš. Sv. Dobytčí trhy ten den před každým jarm. Týž. trh každou sob. Rosvold (Rudolice, okr. Osob.), 1. v pon. po sv. Jak., 2. v pon. po sv. Šim. a Jnd. Trh na vlnu: 1. na sv. Jos., 2. v pon. po 4. ned. velk. Na len a přízi trh každ. out. Rymařov (Römersdorf), 1. v pon. před sv. Duch., 2. na navst. P. Marie, 3. v pon. př. sv. Mich., 4. v pon. před sv. Mart., 5. druhý pon. po novém roce. Týž. trh každ. sob. Slávičín (okr. Brod.), 1. v pondělí před obrác. sv. Pavla, 2. v pond. po sv. Vojt., 3. v pon. před sv. Petr. a Pavl., 4. v pon. před sv. Václ., 5. v pon. před sv. Mart., Dva dobytčí trhy na druhý a čtvrtý jarm. Trhy na vlnu: 1. na sv. Vojt., 2. na sv. Cec. Slavkov (Austerlitz), 1. v pon. po obrác. sv. Pavla, 2. v pond. po 2. ned. velk., 3. v pond. po sv. Jak. věts., 4. v pond. po sv. Matouši, 5. v pon. po sv. Alžbětě. Koňský a dobytčí trh na sv. Matouše. Trhy týž. každý outerek a pátek. Slavonice (Zlabinge), 1. v pond. po sv. 3. král., 2. pond. po smrt. ned., 3. v pon. po sv. Trojici, 4. na sv. Matouše, 5. na sv. Alžb. Velké týž. trhy: 1. na zel. čtvrt., 2. v pond. před sv. Duch., 3. na sv. Tom.

sp. Trh dobytčí v sobot. před každ. jarm. a z počátku prvního posvátného týdne až na sv. Mart. od 13. do 14. dni. Trh týž. každ. pon. Trhy na vlnu: 1. v pond. před sv. Petr. a Pavl., 2. v pond. po sv. Václ. Slušovice, roční a dobytčí trhy: 14. dubna, 25. srpna, 27. října. 21. listopadu. Sovinec (Eulenberk, okr. Rym.), 1. posled. pon. před sv. Mat., 2. první středu po sv. Duchu, 3. posled. out. po sv. Ondř. Spalov (Sponau, okr. Ilrany), 1. na sv. Jitř, 2. na sv. Šim. a Judu. Dobytčí trh každý roční trh. Staré (Staré, okr. Třeb.), 1. v outěry po Hrom., 2. na sv. Kuneg. 3. března; 3. na sv. Jitř, 4. na sv. Jak. věts., 5. ten den po narození P. Marie. Stará Říše (místo na sv. Tomáše) dne 19. března, na sv. Josefa. Staré Brno, viz: Brno staré. Staré město (Altstadt), 1. v pond. před masopust. pond., 2. v pond. po sv. Jitř, 3. v pond. po sv. Anně, 4. na sv. Kateř. Týž. trh každ. out. Stonařov (Stannern, okr. Jihl.), 1. v první pon. po brom., 2. v prv. pon. po sv. Pet. a Pavl., 3. v první pon. po sv. Václ. Dob. trhy o jarn., týž. trh každ. sob. Strachotice (Rausenbruck, okr. Znoj.), 1. v out. velkon., 2. na sv. Bartol. Stražek (okr. Bystř.), 1. ten den před zvěst. P. Mar., 2. ten den před na nebe vzet. P. Mar. Dobytčí trh před každým jarm. Stražnice, 1. v out. po sv. Dorotě, 2. v out. před sv. Duchem, 3. v out. po navst. P. Mar., 3. ve 2. out. po vyzvěšení sv. kříže, 5. v out. po uběl. P. Mar. Týž. trh každ. stř. Trh na dob. v pon. před jarm. Strlíky (Střelky, okr. Zďoun.), 1. v out. před popel. stř., 2. v out. velkon., 3. v out. po sv. Bartol., 4. v out. po sv. Hav. Dob. trh o každém jarm. Studená (Studen, okr. Teloc.), 1. na sv. Jana Nep., 2. na sv. Matouše. Vel. trhy: 1. v pond. po květ. ned., 2. v pond. před vánoční. Dob. trh o jarn. Svitávka (okr. Bosk.), 1. v pon. po novém roce, 2. v pond. po sv. Jitř, 3. v pon. po sv. Vavř., 4. v pond. po sv. Havle. Dob. trh v out. po každém jarm. Svitava (Zwittau), 1. v pond. po Hrom., 2. v pon. po navst. P. Marie, 3. v pon. př. sv. Jilji, 4. v pond. před sv. Mart. Velcí týž. tržné: 1. v pond. po sv. Jitř, 2. v pond. po sv. Havlu. Trh na len a přízi každ. pon. Trh na vlnu ten čtvrt. po nalez. sv. kříže a dva násled. čtvrt., 2. ve čtvrt. po sv. Jilji a na tři čtvrt. na to koni. tržné každ. pond. po celý půst až do květ. ned. Týž. trh každ. pon. a pát. Šafov (okr. Vranov.), 1. v out. po sv. Cyr. a Meth., 2. na sv. Vítu, 3. na sv. Bar. 4. na sv. Havlu. Dob. trh před každ. jarm. Týž. trh každ. pátek. Štátna (Schuttau, okr. Znoj.), 1. na den sv. Fnb a Šeb., přisp. sl. ten svátek v sob.

nebo v pon., tedy se jarm. budoucí out. drží, 2. v out. Svatoč. 3. na sv. Matouše, 4. v out. po sv. Mart. Trh na len a pláži v sob. po sv. Mark. Trh týhodní každ. pon. **Šimberk** (Schildberg), 1. v pond. masop. 2. po sv. Prok., 3. v pond. po sv. Alžb. Velké trhy: 1. ve středu před vánoci, 2. ve stř. před velk. koňský a dobytč. trhově: 1. druhou sob. v postě, 2. v pon. po čtvrté ned. velkon., 3. na sv. Alžbětu.

Slupnice (okr. Brněnský), 1. třetí pon. po velk., 2. v pon. po nanebevz. P. Mar., 3. v pond. po Hromnicích.

Stěpanov (Stěpanov, okr. Jevický), 1. v out. po 3 kr., 2. v ont. po Medardu, 3. v out. po nanebevz. P. M., 4. v out. po vš. Svat. Trh na dob. v pon. před ukem výr.

Střezubec, 1 v out. po brounu, 2. v out. po velikon., 3. v out. po sv. Vavř., 4. v out. po sv. Havla. Dob. a koňský trhově: 1. po obrác. sv. Pavl., 2. v pon. před sv. Vavř. Týh. trh každý pond. a pátek.

Štítary (Schüttern, okr. Vraný), 1. 2hý out. po sv. Jiří, 2. v out. po anel. P. Marie, 3. v out. po naroz. Christa P., 4. v out. po sv. Alžběte. Dob. a koňský trh. před každým jarm.

Stramberk (okr. Novojič.), 1. ve středu před vstup. Paně, 2hý ve středu po sv. Mart.

Šumperk (Schönberg), 1. na obrácení sv. Pavla, 2. v pond. po květ. ned., 3. v out. po Bož. těle, 4. třetí srpna, 5. na sv. Aljala. Koňské a dobytč. trhy: 1. v pátek před prv. jarm., 2. v pond. po květ. ned. Týh. trh každ. středu a sobotu.

Svavetice (okr. Víckovský), 1. v pond. masopust., 2. na 4tý pond. po Sv. Duchu, 3. v pond. po sv. Mich.

Telč, 1. v out. po sv. Pavlu, 2. v out. po družebné ned., 3. v out. svatoduš., 4. v out. po sv. Anjelu Stráž., 5. v out. po sv. Mart. Vel. trh na zel. čtvrť. — Dobytč. trh před každ. jarm. Trh týhod. každ. out. Trh na vlnu 1. v out. po sv. Fil. a Jak., 2. v out. po sv. Havle. Trh na dob. v out. začátkem každého roku a pak každých 14 dní.

Tišnov (Tišnovic), 1. v pond. před Hrom., 2. v pond. po sv. Fil. a Jak., 3. po nanebevz. P. Mar., 4. v pond. před sv. Klement. Týh. trh každ. pond. a dva trhy na vlnu: 1. v pond. po sv. Medardu, 2. v pond. po sv. Teresii. Dobytčí trhy v out. po každém jarm.

Tištila (okr. Kujet.), 1. v out. po sv. Jus. pád., 2. v out. po sv. Janu křest., 3. v 2hý out. měsíce Října.

Trnava (okr. Napaj., v Hrad. kr.), 1. v pond. po 3 král., 2. 3. pond. po velkonoci, 3. na sv. Jilji, 4. na sv. Havla.

Tovačov (Tobitschau), 1. 1ni den po nov. roce, 2. v out. velkonoci, 3. v out. svatod., 4. v out. po sv. Václ. Týhod. trh v out. v každ. týdn.

Trachtin (Tracht, okr. Hustop.), 1. v pond. po sv. Trojici, 2. v pond. po sv. Bartol., 3. v pond. před sv. Ondř.

Trnávka (Tyrnau, okr. Třebov.), 1. v 1ni pond. v postě, 2. na sv. Jiří, 3. na sv. Jak., 4. v den všední po naroz. P. Marie, 5. na sv. Mik.

Truskotovice (Treskovice, okr. Mikul.), 1. v pond. po 4tém ned. velikon., 2. v pond. po naroz. P. Marie.

Tršice (okr. Liven.), 1. v out. po Jménu Ježíše, 2. ve středu. po sv. Janu Nep., 3. ve středu po naroz. P. Marie, 4. ve středu po sv. Mart.

Třebíč, 1. v středoposti, 2. na sv. Bartol. Veliký trh na sv. Annu. koňský a dobytč. trh ten den před každ. jarm., pak v out. před sv. Aloisím a v out. po vš. Svat. Týh. trh každý pond.

Třebová Moravská (Mährisch-Trübau), 1. v pond. po 2hém ned. postu, 2. v pond. po sv. Troj., 3. v pon. po sv. Rochu, 4. v pon. po sv. Frant. Ser., 5. v pond. po sv. Lucii. Trh na koně a d.b. ve čtvrť před 1ním a 4tým jarm. Týhodní trh každou sobotu.

Trstě (Trmsch), 1. 3tý pond. v postě, 2. v pond. po sv. Prokopu, 3. v pond. po sv. Frant. Ser. Dobytč. trh na trh výr. 4. výroční a dobytčí trh v pondělí po sv. 3 králích. Týhod. trh každ. pátek.

Turdonice (Tumitz, okres Břeclav.), 1. v pond. po družeb. ned., 2. na sv. Matouše.

Uhřetice (Auerschtitz, okres Hustop.), 1. v pond. po 3 král., 2. v pond. po sv. Trojici, 3. v pond. po sv. Františk. Týhod. trh každý out. a pátek.

Úněšov (Hlavoč, Mährisch-Neustadt), 1. v out. po jménu Ježíše, 2. 2hý out. v máji, 3. v 2hý out. po sv. Pet. a Pav., 4. 1ni out. v září, 5. v out. před sv. Martin., 6. 2hý out. v březnu. Velké týh. trhy: 1. ve čtvrť před vánoci, 2. na zel. čtvrť. Týhod. trhově v out. a v pátek.

Vandice, viz: Ivančice.

Vejmyslice (okr. Kruml.), 1. ve čtvrť před každ. ned., 2. v out. po nanebevz. P. Mar., 3. ten den před sv. Tomáš.

Vojvanovice (Ivanovice, Eywanovice), 1. v třetí out. po Hromnicích, 2. v out. svatod., 3. v out. po sv. Vavřinci, 4. v out. před sv. Mikul. Koňské a dobytč. trhy ve středu po každém válecn. trhu (jarm.) Týdenní trh každou středu.

Velka (okr. Stráž.), 1. v out. po Hromn., 2. v 3. střed. po velikon., 3. v out. po sv. Mat. Majd., 4. v out. po sv. Šim. a Judě. Trh. koňsk. a dobytčí každý pond.

Veseli nové (okr. Žďar.), 1. v out. po sv. Markétě, 2. na sv. Václav. Hlavní týdňi trh v out. před květ. ned., 3. v out. po sv. Leop. Trh na dobytek saroveňs ročnímtrh.

Veseli staré, 1. v out. po květné nedělí, 2. ve střed. po sv. Trojici, 3. 4tý out. před sv. Anjel. Stráž., 4. 2hý out. v adventu. Trh na dobytč. ten den před každ. jarm.

Vlatsnice dolní (Unter - Wisternitz, okr. Mik.), 1. v out. po sv. 3 král., 2. v out. po sv. Cyr. a Method., 3. na svat. Filip

- a Jak, 4. na sv. Jakub., 5. na sv. Matouše, 6. v pond. po sv. Ondřeji.
- Vladislav** (okr. Třebíč.), 1. ve čtvrť před květ. ned., 2. ve čtvrť před křt. ned., 3. ve čtvrť před sv. Matoušem, 4. ve čtvrť před sv. Tomáš. Dob. trh. o těch 4 jarm.
- Vlachovice**, 1. v out. po brom., 2. 3ti út. po sv. Fil. a Jak., 3. v out. po nanebevzetí P. Marie, 4. 2hý út. po sv. Havlu, v den před tím trh na dobyt. Týh. trh každ. sob.
- Vlasatice** (Wostitz, okr. Mikul.), 1. v pondělí po Božím Těle, 2. 3ti pondělí po sv. Matouši, 3. v pondělí před všemi Svátými.
- Vracov** (okr. Kyjov.), 1. ve středu po velík, 2. na svat. Prokopa, 3. v outerý po všech Svátých.
- Vranov** (Frain), 1. na popeleční střed, 2. na svat. Floriána, 3. na sv. Annu, 4. v pond. po obrác. sv. Pavla, 5. na Dničky. Trh na koně v sob. před obrác. sv. Pav. Dob. trhy: 1. v sobotu po sv. Anně, 2. v sob. po sv. Michale, 3. ten den před všemi Svátými.
- Vratěšín** (Fraulung, okr. Jem.), 1. na den sv. Fab. a Šeb., 2. v out. po květ. nedeli, 3. v out. po sv. Markéte, 4. v out. po sv. Jiří, 5. v out. po sv. Kateřině. Trh koňský a dobytý před každým jarm.
- Vsetín**, 1. v out. po Hromn., 2. v out. po sv. Fil. a Jak., 3. ten den po proměnění Christa P., 4. na sv. Lukáše Evak. Velké trhy: 1. na zel. čtvrtek, 2. v pond. před sv. Václ., 3. na sv. Tomáše Ap. Trh dobyt. před každým jarmem trh na obilí každou sobotu.
- Vsetín dolní**, 1. v out. po sv. Matěji, 2. ve středu před sv. Duch., 3. v out. po naroz. P. Marie. Trh na dobytek před každ. roč. trhem. Týh. a dobytý trhy ve středu ode stit. popeleční až do velkon.
- Všlšov** (Wischau), 1. v pond. po 3 král., 2. ve středu po sv. Cyril. a Method., 3. v pond. po sv. Fil. a Jak., 4. v pond. po sv. Markéte, 5. v pond. po povýšení sv. křtíže, 6. v pond. po všech Svátých. Trhy na koně a dobyt. 8 dní před každ. jarm. Týh. trhy každ. out. a sob.
- Vyzovce**, 1. na 2hý out. po sv. 3 králích, 2. 2hý out. po velkonoci, 3. 2hý out. po sv. Pet. a Pav., 4. ve střed. a ve čtvrtek před posvícením, 5. v out. po všech Svat. Dobyt. tržové v pond. před každým jarm. Velcí týhod. tržové: 1. v out. po svat. Duchu, 2. v out. po sv. Vavř. Týhod. trh

každ. out. V poslé jest každ. out. trh na dobytek.

- Záběh** (Hohenstadt), 1. 2. ledna, 2. vpon. po Bož. Těle, 3. ten den po sv. Bartol., 4. na sv. Vršilu. Trh na koně a dobyt: 1. v pond. po neděli posní, 2. vpond. po Bož. Těle, 3. v pond. po sv. Bartol., 4. v pond. po sv. Voraile.
- Zdouanky** (Zdounek, okr. Kroměř.), 1. v pond. po Bož. vstoupení, 2. v pond. po sv. Mari.
- Zlín**, 1. na sv. Matěje, 2. v pond. po provodní nedeli, 3. ve střed. po sv. Duchu, 4. v out. po škap, 5. v pond. po naroz. P. Marie, 6. na sv. Barbora. Velk. týhod. trhy v pond. svatodušní.
- Znojmo** (Znaim), 1. na sv. Dorotu, 2. v out. po křchavné ned., 3. na sv. Jiří, 4. na sv. Jana křt., 5. ve čtvrtek po naroz. P. Mar., 6. na sv. Šim. a Judu, 7. ve čtvrť před počtem P. Marie. Kdoby sv. Doroty, Jiřilla, Jána křt. neb Šim. a Judy připadlo na pátek, drží se výroční trh v out. na to. Ohyčejný trh vždy před výročním trhem. Trh na len a pšiz 1. na sv. Šim. a Jud., 2. v sob. před Zhou ned. advent. a někdy i o předním trhu. Trhy na vlnu: 1. ten den před sv. Jan. křt., 2. před sv. Šim. a Jud., někdy též o předním trhu Trh na koně a na dob. ten den před výroč. trhem. Trh týdní každ. sobotu.
- Žďanice** (Steinitz, okr. Kyj.), 1. v pond. před Božím vstoup., 2. v pond. před sv. Bartol.
- Žďár** (Saar), 1. v out. po nov. roce, 2. v out. před středopostim, 3. v out. po svat. Trojici, 4. v out. po sv. Bartol., 5. v out. před sv. Mari. Dobytý tržové v pondělí před každ. jarm. Trh na koně zároveň s trhem na hovězí dobytek.
- Želetava** (Scheletau, okr. Tel.), 1. na svat. Matěje, 2. v pond. po sv. Trojici, 3. ve čtvrť po sv. Václ., 4. na sv. Tomáše ap. Dobyt. trh ten den před každ. jarm. Trh ohyčejný každou střed.
- Žeravice**, 1. v pond. masopust, 2. vpond. v křt. dnech, 3. v pond. po sv. Anně, 4. ten den po sv. Kateř. Trh koň. a dobyt. první den a den po sv. Kateřině.
- Židlochovice** (Seelowitz), 1. v out. po obrácení sv. Pavla, 2. v out. po sv. Vítě, 3. na sv. Šim. a Judy. Kdýž ale ten svat. v ned. připadne, drží se jarm. v pond., 4. v out. po sv. Vavřici.

Poznámenní. Pořadatelé kalendáře tohoto záleželi na tom, aby se odlišitelům jeho všestranně každým rokem důkladněji vyhovělo. Ohledem na trhy výroční každé udělý vážená přednostenská všech těch obcí, jejichž trhy by snad v něčem bezchybné nebyly, aby mi opravu laskavě zaslati ráčila, jakož se již letos bylo stalo od některých obcí, jež opravy bývalých omylů v trzích svých do tiskárny byly zasílaly. Rozumí se, že dopisové tyto musejí frankováti býti. Tak se stane, že každým rokem tato důležitá stránka kalendářův v „Moravanu“ našemu v úplnější ryxosti se objeví, čehož bohužel si doposud ve mnohých kalendářích postrádáme. Nynější vážení paní starostové a výborníci obecní snad ochotně ve prospěch obcí svých této uctivé zásluhy naší zdost učiní.

Ignác Vurm,
darbovní správce v mor. slez. hehravově pro
sazedbalou mládež v Brně, pořadatel kalendář.

Výroční tržové v Slezsku.

Albrechtice (Olbersdorf), 1. v pond. po 3. Král — 2. na Filip. a Jakub. — 3. v pond. po Nanebevz. P. Mar. — 4. na Šim. a Jud. — Trh koňsk. a doh.: 1. ve stř. před ned. květ. — 2. ve středu po Jak. a Anně. — 3. ve středu po 2. pond. v Hjně. — Týh. trh každ. středu.

Anjelská Hora (Engelsberg), 1. v pond. před Obrác. Pavla. — 2. na 1. pond. po Anně. — 3. v pond. před všemi Svat.

Beněšov (Benisch), 1. na 1. pon. v postě. — 2. v úter. po Pet. a Pav. — 3. v pon. před Jiljím. — 4. v úter. po Kalcí. — Týd. trh každ. středu.

Bílá Voda (Weisswasser), 1. v pond. po ned. smrt. — 2. v 4. pond. Velik. — 3. v pon. po všech Svat. — Týd. trh každ. čtvrt.

Bilovice (Wagstadt), 1. druhý čtvrt. v post. — 2. na Jilji. — 3. na Mikul. — Dohyt. trh 1. ve čtvrtek před Božím vstoup. — 2. První čtvrtek po Bož. Těle. — Velký týh. trh na zelen. čtvrt. — Každ. čtvrt. trh týh. a na obilí.

Bílsko (Relic), 1. v pond. po 2. ned. post. — 2. v pond. po Janu Křest. — 3. dne 15. září. — 4. na Mikul. — Trh na vlnu: 1. dne 22. května. — 2. dne 10. tujna. — Trh dobyt.: 1. v pond. po sv. Trojici. — 2. na Jana Křest. — 3. na Jak. — 4. dne 15. září.

Bohumín (Oderberg), 1. na Adelgundu. — 2. v pond. po 2. ned. Velik. — 3. na Navští. P. Marie. — 4. na Michala. — Hlavní týh. trhy: Ve středu před Velik. před sv. Duchem a před Vanoci. — Koň. a doh. trh před každ. výr. trhem.

Bruntal (Freudenthal), 1. v pond. po nov. roce. — 2. v pond. po 2. ned. post. — 3. v pondělí po Jitř. — 4. v pondělí po Markytě. — 5. v pond. po Václavu. — Týh. trh každý úterek. — Doh. trh: 1. v úterý po Jitř. — 2. v úterý po sv. Václavu.

Cikmantl (Zuckmantel), 1. na Václava. — 2. v pond. po 6. ned. Velik. — 3. na Matouše. — 4. na Ondřeje. — Týh. trh každ. středu a sobotu.

Freiwald (Freiwalddau), 1. v den po novém roce, dne 2. ledna, 2. na sv. Josefa, dne 19. břez., 3. na sv. Jana Křest., dne 24. červ. — 4. na sv. Michala, dne 29. září.

Friedberg, 1. v pond. niasop. — 2. v úter. velikon. — 3. na Navští. P. Mar. — 4. v pond. po Heřvice.

Frydek, 1. v pondělí po 3. Král. — 2. v pondělí před Josefem. — 3. v pond. po Fil. a Jak. — 4. v pond. před Janem Křest. — 5. na sv. Jakuba. — 6. v pond. po Michalu. — 7. v pond. před Kateřinou. — Trh na koně, vlnu a dobyt. dva

dni před každ. výr. trh. — Týh. trh každ. pond. a pátek.

Fryštát (Freistadt), 1. na Obrác. Pavla. — 2. v pond. po ned. velik. — 3. na Bartol. — 4. na Šim. a Jud. — 5. ve středu po Velik. — Trh na vlnu v den před Šim. a Jud. — Týh. trh každý úterek.

Hrabinn, 1. na Zasnoubení P. Marie. — 2. dne 16. března. — 3. dne 16. května 4. dne 2. července. — 5. v pondělí po Naroz. P. Marie. — 6. na Šim. a Judu.

Hradeč (Graz), výroč. a dobyt. trhy: 1. v pond. před 1. květnem. 2. v pond. po Bož. Těle. — 3. na Jakuba. — 4. v pond. po Michalu. — 5. na mladíka.

Jablunkov, 1. v pond. po Obrác. Pavla. — 2. v pondělí po Jak. apost. — 3. v pond. po Šim. a Jud. — 4. v pondělí po Fil. a Jak. — 5. v pond. po prv. ned. Velik. — Týh. trh každý úterek.

Javorník, 1. pond. a v úter. po obrácení Pavla. — 2. na Filipa a Jakuba. — 3. na Jakuba. — 4. na Šimona a Judu. — Koň. a doh. trh na všechny výr. trhy. — Týhod. trh každ. úter. na obilí, stravné věci, slámu, dříví a t. d.

Klinkovice (Königsberg), 1. v pondělí po nedělí družeb. — 2. v pond. po sv. Trojici. — 3. na sv. Vavřince. — 4. na Kateřinu. — 5. v pond. před Valent. — Trh na doh. a vlnu: 1. na Fil. a Jak. — 2. na Václava. — Týh. trh každ. pond.

Krnov (Jägerndorf), 1. v pond. po nedělí kýchavné. — 2. v pond. po 6. ned. velik. — 3. pond. po navšt. P. Mar. — 4. v pond. po naroz. P. Mar. — 5. v pond. po obět. P. Marie. — Koň. a doh. trh 1. v pond. po ned. květ. — 2. v pond. po Markytě dne 13. července. — 3. v pond. po Bartol. — 4. v pondělí před Mikul.

Olšry (Olšan), 1. v pond. před 3. Králey. — 2. v pond. po ned. provodné. — 3. v pond. před Janem. — 4. v pond. po povýš. sv. Kříže. — Dohyt. trh 1. v pond. po ned. provod. — 2. v pond. po povýš. sv. Kříže. — Týh. trh každ. pond.

Opava (Troppau), 1. dne 1. února po 8. dni. — 2. dne 1. května po 14. dni. — 3. dne 1. srpna po 8. dni. — 4. dne 1. listop. po 14. dni. — Vel. doh. trhy: 1. 8 dni po sv. Troj. — 2. 8 dni po Janu Křest. — 3. 8 dni po Jak. — 4. 8 dni po narozem P. Mar. — Trh na vlnu: 1. dne 6. května. — 2. dne 29. září. — Každý trvá 8 dni. — Týh. trh každ. středu a sobot.

Opavice (Troppowitz), 1. první pondělík po Bož. Těle. — 2. po Michalu. — 3. po devítníku.

Škočov, 1. ve čtvrtek po devítníku. 2. v den po Božím vstoup. — 3. na Václava:

- padne-li v sobotu neb v ned., odloží se na budoucí úterek. — 4. na Bartol. — Velk. týhod. trh: 1. ve čtvrtek před Ván. — 2. Ve čtvrtek před Velik. — 3. ve čtvrt. po Bož. Těle. — 4. ve čtvrtek po Michalu. — Dob. trh v den před každ. výř. a velk. týhod. trhem.
- Střebovice**, 1. na 4. úterek po nov. roce. — 2. v úter. po Velik. — 3. v úter. před Jan. Křest. — 4. v úter. před Hedvikou.
- Strumeh** (Schwarzwasser), 1. na Jitího. — 2. na Michala. — 3. v pond. po Jakub. — 4. v úter. po nov. roce. — Dob. trh v den před každ. výř. trhem. — Týh. trh každý pátek.
- Těšín** (Teschen), 1. v den po Hrom. — 2. v úter. svatodušní. — 3. v pondělí před Matí Magd. — 4. po narož. P. Marie. — 5. na Ondřeje. — Týh. trh každ. středu a sobotu. — Trh na vlnu: 1. dne 28. květ. — 2. dne 2. října. — Dob. trh každ. pát. Padne-li však na ten den svatek, odloží se na budoucí sobotu.
- Vidna** (Weidenau), 1. v pondělí po novém roce. — 2. v pond. po ned. křt. — 3. na Vavřince. — 4. v pond. po Frant. Seraf. — Týh. trh. každ. pond.
- Vitkov** (Wigstadt), 1. na Vitu. — 2. ve střed. před Hlavlem. — Týh. trh: 1. ve čtv. před Hrom. — 2. v pondělí po 3. ned. Velik. — 3. na rozest. apost. — 4. v den před Lucí velký trh.
- Vrbno** (Würendthal), 1. v pond. před Hrom. — 2. v pond. po Janu Křestí. — 3. v pond. po Michalu. — 4. druhé pond. před Velikon. — Týh. trh každ. pond.

Výroční tržové v Čechách.

NB. Výroční trhy na svátky padající odbovají se následujícího, málně také předcházejícího vědního dne.

Abertany (Abestham), v pondělí po čtvrté neděli svatodušní.

Anjelská Hora (Engelhaus), výroční a dobytčí trhy ty pondělky: 1. po Látare, 2. po sv. Trojici, 3. po sv. Anjelu Strážci, 4. v první v Adventu.

Arnoldtice (Arnsdorf), ty pondělky: 1. po bílé ned. 2. po uavřiv P. Marie, 3. po sv. Václavu.

Áda (A. ch), výroční a dobytčí trhy ty pondělky: 1. po ned. Látare, 2. po sv. Trojici, 3. před sv. Jiljí, 4. před sv. Ondřejem; každou sobotu týhodní trh.

Audlice, Aunoš, Auplice, Autov, Austi, Auliti, Auterý, via Ou.

Hakov nad Jizerou (Barkofen), 1. v pond. po druhé ned. adventní, 2. v pond. po sv. Fabianu a Šebestiann, 3. v pond. po smrtelné ned., 4. druhé pond. po Velikonoci, 5. tu středu před Božím Tělem, 6. v pond. po sv. Markétě, 7. v pond. po sv. Bartoloměji, 8. tu středu po sv. Františku Seraf.

Bonšov dolní (Bautzen), 1. po svat. Václavě, 2. v první neděli v postě, 3. ve čtvrtku po svatém Duchu, 4. ve čtvrt. po narození P. Marie. Týhodní trhy každý čtvrték po celý rok.

Bárink (Härtingen) první pon. v zářích po sv. Anjelu str.

Bavorow (Baren), 1. na sv. Matěje, 2. sv. Jilji, 3. na sv. Jilji, 4. na ohlávání P. Marie.

Bečov (Patschan), ty pondělky: 1. před Velikonoci, 2. po sv. Havlu, 3. před Vánocemi.

Bechyně (Bechyn), 1. v pond. po jménu Ježíše, 2. ten den po sv. Petru a Pavlu, 3. na Dušičky. Trhy na dobytek a vše-liké zboží v outery po celý rok čtyřkrát, totiž: druhý out. v postě, v outery velikonoční, v out. po nanebevz. P. Marie, v outery po sv. Urbanu, kdyby měl poslední na svatodušní out. padnouti, tedy přísti outery. Vsem cizím obchodníkům a řemeslníkům dovoleno jest své zboží veřejně prodávati. Outery po sv. Fil. a Jakubu, pak po sv. Václavu jsou pouze pro domácí ustanoveny.

Bělá (Weisswasser), ty pondělky: 1. první v postě, 2. před nanebevstoup. Páně, 3. druhý po sv. Markétě, 4. po povýšení sv. Kříže, 5. ve středu před sv. Katerinou, 6. na sv. Tomáše apostola; každou středu týdenní trh.

Bělčice, výroční a trhy na dobytek: 1. na sv. Josefa, 2. v den po narození P. Marie,

3. v pond. po sv. Petru a Pavlu, 4. na sv. Martina.

Bělohrad, 1. ve čtvrték po sv. Petru a Pavlu, 2. ve čtvrték po narození Panny Marie, 3. v out. po sv. Havlu; týdní trhy každý outerek.

Benátska (Neubenatek), výroční a trhy na dobytek ty pondělky: 1. po neděli Oknli, 2. po Božím Těle, 3. po sv. Mail Vydalené, 4. před narozením P. Marie, 5. po sv. Martinu.

Benčov (Beneschau), 1. na den obrác. sv. Pavla, 2. na sv. Josefa pěstouna, 3. na sv. Filipa a Jakuba, 4. na sv. Antonína Pad., 5. na sv. Annu, 6. na sv. Matouše, 7. na sv. Rafaela Arch., 8. na sv. Ondřeje apost. První a třetí trvá 8 dní. Případně-li některý z nich na sobotu, drží se v následující ponděl.

Benšov (Beusen), ty pondělky: 1. před krátnou nedělí, 2. před nanebevstoupením Páně, 3. po narození P. Marie.

Benšov u Klapce, 1. v outery velikonoční; 2. na sv. Jak., 3. na svatou Teresii.

Beroun, 1. v pond. po jménu P. Ježíše, 2. třetí ponděl v postě, 3. v pond. po neděli Jihlilate, 4. ve čtvrték po sv. Prokopu, 5. v pondělí po stěti sv. Jana Křtít., 6. v pond. po sv. Martinu; v outery a ve čtvrték tých. trhy.

Bernardice, 1. ve čtvrték po sv. Matěji, 2. ve čtvrték před Kantate, 3. na sv. Prokopa; týhodní trhy: ve čtvrték před velikonoční, ve čtvrték před Vánocemi.

Bezdrážice (Weseritz), 1. dne 4. květn., 2. dne 6. června, 3. v pond. po sv. Václavu.

Bělina (Bilin), 1. v pond. postní, 2. ve čtvrték po Božím Těle, 3. ve stř. po sv. Bartoloměji, 4. na sv. Martina bisk. Každou sobotu týdenní trh.

Bílce, 1. dne 4. února, 2. v pond. před sv. Florianem, 3. v pond. před povýš. sv. Kříže, 4. v pond. po sv. Martinu.

Blatná, 1. na sv. Fabianu a Šebestiána, 2. druhý čtvrték v postě, 3. ten den po zvěstování P. Marie, 4. na sv. Vítu, 5. ten den po nanebevz. P. Marie, 6. v pond. po sv. Jarolímu, 7. ten čtvrték před 1. nedělí adventní, 8. ve čtvrték před sv. Matoušem a na sv. Tomáše koňský a dobytčí trh. Každý čtvrték po celý rok trhy na obilí a dobytek.

Blovice, 1. ve středu před kv. nedělí, 2. na sv. Markétu, 3. ve středu po sv. Jilji, 4. ve středu před všemi Svatými.

Bližany (Flöhau), výroční trh na koně a dobytek: 1. první pondělí v postě, 2. ve středu po sv. Trojici, 3. v pond. po sv. Jaroslava, 4. v pond. po počtu P. Marie.

Hohfameč, výroční a dobytčí trhy: 4. ve středu před vstupením Páně, po 8 dní, 2. v den Rozesl. sv. Apostolů, 3. ve středu po Bartoloměji, 4. v pond. po sv. Havlu, po 8 dní, 5. ve středu před sv. Martinem, po 8 dní; na přizí v pond. 1. po třech Králích, 2. po Hromnicích, 3. po sv. Josefu, 4. po sv. Vítu. Každou středu trh na obilí.

Hochof (Buchau), výroční a dobytčí trhy: 1. v pondělí po sv. Jitě, 2. v pond. po sv. Jakubu, 3. na sv. Michala, 4. v úterý před Adamem a Evou.

Boleslav mladá (Jungbunzlau), ty úterky: 1. po 3 Králích, 2. před sv. Duchem, 3. před sv. Bartolomějem, 4. po sv. Havlu.

Boleslav stará (Altbunzlau), 1. tu středu po smrtelné neděli, 2. poslední středu v srpnu, 3. ve středu před sv. Havlem, 4. na den sv. Jana Evang.

Bor (Haid), výroční, dobytčí a koňské trhy ty úterky: 1. po Okuli, 2. po sv. Duchu, 3. po sv. Michalu, 4. před sv. Mikulášem; obilní trhy každý úterek, na koně a hovězí dobytek každý úterek oíl sv. Jitě až do sv. Havla.

Borek, Jirkov (Görkau), ty pondělky: 1. po neděli Látare, 2. před sv. Janem Křtitelem, 3. před sv. Bartolomějem, 4. na sv. Šimona a Judu.

Borohrádek, 1. ve středu v středoposti, 2. na sv. Františka Seraf; každý úterý týždní trh.

Borotín, 1. v pond. po neděli Rogate, 2. ve čtvrtek po Božím Těle, 3. na sv. Prokopa, 4. na sv. Annu, 5. na povýšení sv. Kříže, 6. ve čtvrtek před sv. Havlem, 7. ve čtvrtek po středoposti.

Borová (Borau), výroční trhy ty čtvrtky: 1. po sv. Fabianu a Šebestiánu, 2. po neděli. Qnasimodog., 3. po Boží Těle, 4. po narození P. Marie. Trhy na dobytek ty úterky: 1. po první neděli postní, 2. po Látare, 3. po Judika, 4. na sv. Tomáše apost. Týždní trh každý pátek.

Borovany (Forbes) 1. v pondělí po nanebevst. Páně, 2. na sv. Lukáše 18. října

Božejev, 1. na sv. Annu, 2. na sv. Leopolda; každou středu týždní trh.

Boží Dar (Gottesgab), v pond. po sv. Annu a před sv. Šimonem a Judou.

Brandels, 1. v úterý před Hromnicemi, 2. po Velikonoci, 3. po sv. Trojici, 4. po sv. Vavřinci, 5. po sv. Václavu, 6. po sv. Alžbětě.

Brandels nad Orlicí, výroční trhy s předcházejícími trhy na koně a hovězí dobytek ve čtvrtky: 1. před popolední stře-

dou, 2. před sv. Markem, 3. před rozsláním sv. apostolů, 4. před sv. Havlem 5. před štedrým dnem. Týh. trh každý čtvrtek na len a potravu.

Březnice 1. v pondělí po první neděli postní, 2. v pond. po květné neděli, 3. v úterý svatodušní, 4. v pond. před sv. Matěi Majdalenou, 5. ve čtvrtek po sv. Bartol., 6. ten den po Dušičkách, 7. v pondělí po sv. Mikuláši.

Březno (Priesen) 1. v pondělí po sv. Řehoři, 2. po nanebevst. P. Marie, 3. po sv. Michalu; týždní trh každý úterý.

Brod český (Böhmisch-Brod), ty pondělky: 1. po neděli Judika, 2. po sv. Trojici, 3. před sv. Havlem. Dobytčí trhy: 1. v pondělí po první neděli postní, 2. po sv. Petru a Pavlu, 3. v pondělí po sv. Šimonu a Judě.

Brod německý (Deutschbrod), ty úterky: 1. druhý out. po sv. třech král. 2. druhý v postě, 3. po nalezení sv. Kříže, 4. před sv. Janem Křtitelem, 5. po povýšení sv. Kříže, 6. po sv. Františku Seraf. (Třetí a pátý bývají nejslavnější). Trhy na dobytek ty úterky: 1. po Hromnicích, 2. čtvrtý v postě, 3. před Velikonoci, 4. po sv. Trojici, 5. po sv. Prokopa, 6. po sv. Vavřinci, 7. po sv. Martinu, 8. před Vánocemi.

Brod železný (Eisenbrod), 1. předposlední masop. úterek, 2. před sv. Vítem, 3. po sv. Václavu, vesměs po 8 dní.

Brodek, 1. v masop. pondělí, 2. v svatodušní úterý, 3. v pond. po sv. Františku Seraf. 4. po Vánocích.

Brauov (Brauau), 1. v pond. po neděli Seax., 2. v úterý svatodušní, 3. v pond. před narozením P. Marie, 4. v pond. po neděli adv. Každý čtvrtek trh na přizí, každou sobotu trh na plátno.

Brozany, 1. v pond. po 3 Králích, 2. po sv. Gotthardu, 3. na sv. Víta, 4. v pond. po sv. Václavu.

Buckov (Buckau), 1. dne 24. května, 2. dne 17. října.

Budějovice (Budweis) ty pondělky: 1. po 3 Králích, 2. po Božím Těle, 3. po narození P. Marie, 4. na sv. Martina, vesměs po 14 dní, totiž 8 dní před a 8 dní po jmenovaném dnu. Týždní trh každý pátek, každý čtvrtek trh na koně, hovězí a jiný dobytek.

Budínany (Budhán) 1. dubna, 2. ve středu po narození P. Marie, 3. na sv. Václavu.

Budyně (Budin), 1. v úterý po Hromnicích, 2. v out. po sv. Antonínu Pad., 3. v pond. po Marii Sněžné, 4. out. po sv. Václavu, 5. po sv. Kříštinu.

Bukovsko, 1. na sv. Vojtěcha, 2. na sv. Matěi Majdaleny, 3. na sv. Havla.

Buškovice (Puschwitz), výroční a dobytčí trhy: 1. v úterý před sv. Duchem, 2. v

- out. po jmenu P. Marie, 3. ve čtvrtek před sv. Kateřinou.
- Bydžov** (Neubidschow), výroční a dobytčí trhy: 1. v druhou středu postní, 2. v úterý po svatoctušních svátcích, 3. na den sv. Jiří, 4. v úterý před sv. Havlem, 5. na sv. Tomáše bisk.; v úterý týždní trhy na obilí.
- Bystřá** (Bistrau), výroční a dobytčí trhy 1. ve středu po Septuagesimě, 2. ve středu po Quasimodogeniti, 3. dne 4. srpna, 4. ve středu po sv. Matouši, 5. ve středu po sv. Ondřeji.
- Bystřice**, 1. dne 24. února, 2. dne 23. dubna, 3. dne 29. srpna, 4. dne 28. října, 5. dne 20. prosince.
- Bystřice Nová**, ty středy: 1. po Reminiscere, 2. po Latare, 3. po Misericordia, 4. po sv. Duchu, 5. v pond. po sv. Petru a Pavlu, 6. v pond. po sv. Michalu, 7. na sv. Kateřinu s osmičenní bítostí na rozličné zboží a dobytek. Týždní trh na obilí a dobytek každou středu.
- Cerekve Dolní**, ty pondělky: 1. po sv. Josefu, 2. po sv. Jakubu, 3. po sv. Marii, 4. po sv. Lucii.
- Cerekve Horní**, 1. v postní středu, 2. na sv. Markétu, 3. na sv. Manrice dne 22. září, 4. na sv. Linhartě 6. listopadu.
- Cerekve Nová**, 1. první středu v postě, 2. na sv. Matěje.
- Cerhonic**, 1. na sv. Matěje, 2. na sv. Vojtěcha, 3. na sv. Víta, 4. na sv. Václava.
- Cerhovice**, ty čtvrtky: 1. druhý v postě, 2. čtvrtý po Velikonoci, 3. před sv. Petrem a Pavlem, 4. po sv. Václavu. Každý úterý týždní trh.
- Čáslav**, ty pondělky: 1. v postě, 2. po ned. Jubilate, 3. po sv. Petru a Pavlu, 4. po nanebevzetí P. Marie, 5. ve čtvrtek po sv. Lulmile, 6. v pond. po sv. Havlu. Trhy na rozličný dobytek: 1. den po sv. Petru a Pavlu, 2. den po nanebevzetí P. Marie, pak každou středu a pátek po 3. Králích, po Reminiscere a Jubilate.
- Častalovice**, 1. ten den před 3. Krály, 2. na sv. Víta, oia a dobytčím trhem, 3. na sv. Marii Majdalenně, 4. den po narození P. Marie.
- Čechovice**, výroční a dobytčí trhy: 1. na obrácení sv. Pavla, 2. v pátek před svatoctušní nedělí, 3. na sv. Volkanga, 4. třetí den po Šim. a Judě.
- Čelákovice**, výroční a dobytčí trhy ty úterky: 1. po sv. 3. Králích, 2. po ned. Kantate, 3. po sv. Anjelu Strážci, 4. po sv. Havlu.
- Čermna** (Leukersdorf), ty pondělky: 1. po sv. Havlu, 2. po sv. Mikulši, 3. poslední v měsíci květnu.
- Černošín**, 1. v pond. po Hronnicích, 2. na sv. Jiří, 3. na sv. Michala. Trhy na dobytek od sv. Jiří až do sv. Michala každé pondělí.
- Černovice**, 1. v pond. před nanebevstoup. Páně, 2. v pond. před Božím Tělem, 3. ve středu před povýšením sv. Kříže.
- Čestim**, 1. v pond. před nanebevstoupením Páně, 2. v pond. po sv. Petru a Pavlu, 3. dne 3. listop. Týž. trh každou středu.
- Číatá**, 1. v úterý před Velikonocí, 2. na sv. Víta, 3. na sv. Anna, 4. na sv. Kateřinu.
- Čhabatovice** (Karbitz), výroční a dobytčí trhy ty pondělky: 1. druhý postní, 2. druhý po Velikonoci, 3. poslední po sv. Duchu, 4. první v srpnu. vždy po tři dni a tolikéž dni na dobytek. Ve středu po celý rok týždní trh.
- Čheb** (Eger), ty pondělky: 1. druhý po neděli Reminiscere, 2. po Božím Těle, 3. po sv. Matouši. Týždní trh každou středu a sobotu. Trhy na dobytek první středu každého měsíce.
- Čerjnov**, 1. na obrácení sv. Pavla, 2. na sv. Filipa a Jakuba, 3. den po sv. Petru a Pavlu, 4. na sv. Martina. Týždní trhy ty pondělky: 1. po 3. Králích, 2. první v postě, 3. v sídeloposti, 4. po květné ned., 5. druhý po Velikon., 6. po sv. Duchu, 7. po sv. Václavu, 8. v úterý po Vánocích.
- Čhlum Královský** čili Kitzberg (Königsberg), 1. v pond. po třetí ned. postní, 2. na sv. Víta, 3. v pond. před sv. Václavem, 4. druhé pond. v Adventě.
- Čhlumec**, výroční a dobytčí trhy: 1. v pond. po obrácení sv. Pavla, 2. první out. v postě, 3. ve středu po sv. Havle, 4. ve středu po počtí P. Marie, 5. ve středu po Kantate. Každý čtvrtek týždní trh.
- Choceň**, 1. na obrácení sv. Pavla, 2. na velikonocní úterek, 3. na sv. Marii Magd., 4. v den po sv. Václavu, všechny s osmičenní svňholou; druhý a třetí a mladší jarmarkem. Ráno v den výročních trhů trh na dobytek. Týždní trh každý pátek.
- Chotčice**, 1. v pond. po 3. Králích, 2. v úterý po sv. Filipu a Jakubu, 3. ve středu po sv. Václavu.
- Chomutov** (Komotau), ty pondělky: 1. v pond. po ned. Reminiscere, 2. po sv. Filipu a Jakubu, 3. po navšt. Panny Marie, a sejde-li se ten den a pondělím po Petru a Pavlu, v pondělí na to, 4. po sv. Michalu, 5. po sv. Martinu biskupu.
- Chotěboř**, 1. v pond. druhý postní týden, 2. v pondělí čtvrtý postní týden, 3. v pondělí šestý postní týden, 4. v úterý po sv. Duchu, 5. v pondělí po sv. Jakubu, 6. na den sv. Felixe muč., 7. v pond. po sv. Lukáši, 8. v pondělí po sv. Martinu. Každou středu týž. trh.
- Chotoušice**, trhy na dobytek: 1. dne 13. června, 2. dne 17. října.
- Chrást**, 1. ten den po sv. 3. Králích, 2.

ve čtvrtek po květné neděli, trvá 8 dní, 3. ve čtvrtek před sv. Janem Nep., 4. ve čtvrtek po sv. Markétě, trvá 8 dní. 5. ve čtvrtek po sv. August., 6. před Havlem.

Chrástava (Kratzau), ty pondělky: 1. před masop. nedělí, 2. před sv. Janem Křt., 3. před sv. Vavřincem, 4. před sv. Havlem, 5. po druhé neděli adv. Týždní trhy drží se každou středu.

Chroustovice, ty čtvrtky: 1. po očišťování P. Marie, 2. před sv. Filipem a Jakubem, 3. před sv. Vavřincem, 4. na den sv. Kateřiny.

Chřibská (Kreibitz), 1. v pond. tři ned. před sv. Duchem, padne-li ale Děčinský trh na ten samý den, tedy o týden dříve. 2. v pond. po sv. Michalu, 3. první pondělí v adventě. Týždní trh každou středu.

Chrudim, 1. druhé pond. v postě, 2. ve středu po nalezení sv. Kříže, 3. den po nanebevz. P. Marie, 4. na sv. Barboru, 5. v pond. po sv. Frant. Seraf. Padur-li 3. neb 4. trh na sobotu, odhývá se pětistí pondělí. Trhy na koně: 1. v první postní pond., 2. třetí postní pond., 3. v pond. po smrtelné neděli, 4. v pond. před sv. Duchem, 5. na sv. Prokopa, 6. v pond. před nanebevz. P. Marie, 7. v pondělí před sv. Frant. Seraf., 8. v pond. před sv. Barborou. Týždní trh každou sobotu.

Chudenice, 1. druhou středu v postě, 2. na sv. Filipa a Jakuba, 3. na sv. Havla, 4. na sv. Kateřinu. Týždní trhy na přizi: 1. druhý pátek v postě, 2. první pátek v adventě.

Chvalštiny (Kalsching), 1. na první post sobotu, 2. na den vstoupení Páně, 3. v neděli po sv. Vavřinci, 4. na sv. Havla.

Chýstě (Chiesch), výroční a dobytčí trhy: 1. na sv. Josefa, 2. ve čtvrtek po druhé neděli velikonoční, 3. v pond. po 16. červenci, 4. v pond. po narození P. Marie, 5. na sv. Martina. Každý outery trh na ohlil.

Dašice, 1. na den sv. Skolastiky, 2. v pond. po Kant., 3. na sv. Váta, 4. v outery po sv. Jakubu, 5. den před sv. Michalem, 6. na sv. Lucii. Koňské trhy: 1. ve středu po sv. 3 Králích, 2. ve středu po Jubil., 3. ve středu před sv. Jakubem, 4. ve středu po povýšení sv. Kříže, 5. ve středu po sv. Martinu.

Donbravice, výroční a dobytčí trhy ty středy: 1. po Kantate, 2. po sv. Bartol., 3. po sv. Václavu, 4. po všech Svatých.

Doupov (Duppen), 1. ve čtvrtek po sv. Michalu, 2. v pond. po Okoli, 3. dne 17. května, 4. v pond. po sv. Alžbětě. Dva trhy na dobytek drží se druhého vědního dne po jarmarech.

Davle, 1. dne 11. července, padne-li na sobotu drží se pětistí pondělí, 2. ve středu po sv. Rafaci.

Děčín (Tetschen), ty pondělky: 1. v první po novém roce, 2. po sv. Filipu a Jakubu, 3. po nanebevz. P. Marie, 4. poslední v týnu, vždy po dva dni. Týždní trh na přizi, obilí a potravní věci každé pondělí a středu.

Děženice, 1. 5. dubna, 2. 16. srpna, 3. 2. prosince; každou středu trh na ohlil a od sv. Josefa až do sv. Martina trhy na dobytek.

Dešna, 1. na sv. Vojtěcha, 2. na sv. Jana Křt., 3. na sv. Jakuba, 4. na sv. Bartol., 5. na sv. Šimona a Judu, 6. na sv. Barboru. Trhy: 1. v outery před Vánocemi, 2. v outery před Velikností. Týždní trhy na dobytek od sv. Josefa až do konce října každou středu. Padne-li na středu nějaký svátek, nedrží se žádný trh.

Divčív, výroční a dobytčí trhy ty čtvrtky: 1. na tučný, 2. na zelený, 3. před sv. Vitem, 4. před sv. Bartolomějem, 5. před sv. Martinem, 6. před Vánocemi.

Dobřany, výroční a dobytčí trhy ty pondělky: 1. po Remisacere, 2. po Exaudi, 3. po narození P. Marie, 4. na sv. Mikuláše.

Dobruška, 1. ve čtvrtek po popeleční středě, 2. v pondělí po sv. Trojici, 3. na den sv. Michala, 4. na dněčky, 5. na sv. Tomáše.

Dobruška, 1. ten den po sv. Jiří po 8 dni, 2. den po sv. Duchu, 3. po sv. Jilji po 8 dni, 4. den po sv. Václavu, 5. v outery po sv. Matěji, zároveň trhy na koně. 6. v outery po Quasimodogeniti a koňským trhem. Trhy na dobytek: 1. den po sv. Trojici, 2. v outery po sv. Havlu, 3. den po obřic. sv. Pavla. Každý outery týždní trh na len, přizi, obilí a jiné.

Doksy (Hirschberg), 1. ve středu po očišťování Penny Marie, 2. na sv. Filipa a Jakuba, 3. v pond. po sv. Jilji, 4. v pondělí po obětování P. Marie.

Domažlice, ty outery: 1. před květnou nedělí, 2. na svatočuně, 3. po sv. Bartol., 4. v pond. před sv. Havlem; každý outery trh na dobytek.

Domažlice (Taus), 1. ve středu po sv. Dorotě, 2. na sv. Antonína, 3. v pondělí po sv. Anjelu Strážci, 4. druhý čtvrtek po sv. Martinu. Týždní a dobytčí trh vždy ve čtvrtek po celý rok.

Dub Český (Böhm. Aicha), ty outery: 1. před Velikností, 2. před sv. Duchem, 3. po sv. Bartoloměji, 4. před sv. Havlem, 5. v první pondělí po adventě.

Dubá (Douba), 1. na sv. Josefa, 2. v out. po sv. Petru a Pavlu, 3. v pond. po sv. Havlu, 4. druhé pond. v adventě.

Duchcov (Dux), 1. ve středu po 1. ned. postní, 2. na sv. Váta, 3. na sv. Bartoloměje, 4. v pond. před všemi Svatými.

Dvořitzé Dolní (Unterhaid), 1. v outery po sv. Duchu, 2. na den sv. Michala.

Obvořítě Horní (Oberhaid), 1. na sv. Josefa, 2. v svato. out., 3. na sv. Mich., 4. na sv. Jana Ev. Týh. trhy každ. středu od 1. května až do posledního září.

Dvory Nové (Neuhof), 1. na den obrát. sv. Pavla, 2. ve čtvrtek před Judika, 3. na sv. Annu, 4. na sv. Matěje, 5. na sv. Simona a Judu. Týh. trhy každý outerek na obilí a rozličný dobytek.

Dvůr Králové (Königinhof), výroční a předcházejícími trhy dobytčími: 1. v outery před Hromnicemi, 2. před květnou nedělí, 3. před sv. Duchem, 4. před sv. Markétou, 5. před sv. Matoušem, 6. před všemi Svatými, 7. před sv. Tomášem; týh. trhy na obilí a přízi v out. a v sobotu.

Kvěnice (Seesattel), výroční a trhy na dobytek: 1. v pond. po Reminisc., 2. na sv. Bartoloměje, 3. na sv. Barborn, každý čtvrtek týh. trh.

Fridland (též Nirov), 1. na ned. Rogate, 2. v pond. po sv. Bartol., 3. v pond. po sv. Šim. a Judě, vždy 8 dní spolu s trhem na dobytek; trh týždní každé pond., na obilí každý pátek.

Georgswalde, (v kraji Litoměřick.) 1. Na 1. pond. po nalez. sv. kříže. — 2. Na 1. pond. po sv. anjelu strážci. Každý úterek. týdní trh na přízi.

Habry (Habern), dobytčí trhy: 1. ve středu po jmenu Ježíš, 2. ve čtvrtek v postě, 3. ve čtvrtek v středopostí, 4. ve středu před Velikonocí, 5. ve středu před sv. Duchem, 6. v outery po sv. Janu Křt., 7. po sv. Jakubu, 8. dne 15. srpna, 9. ve čtvrtek po povýšení sv. Kříže, 10. ve středu po sv. Lukáši, 11. ve čtvrtek po sv. Felixi, 12. ve čtvrtek před Vánoctmi.

Hainpach, 1. v pondělí masopustní, 2. dne 2. května, 3. v pond. po navštívení P. Marie, 4. v pond. po sv. Šim. a Judě.

Hartmanice, 1. na den sv. Vítala, to jest dne 28. dubna, 2. na sv. Kateřinu; týždní trhy na dobytek a rozličné věci každý pátek.

Haslava (Hasslau), ty pondělky: 1. po sv. Jiri, 2. po 18. červenci, 3. po třetí neděli v říjnu.

Hajda, ty pondělky: 1. po sv. Vitu, 2. po nanebevzetí P. Marie, 3. po sv. Václavu.

Heralec, 1. na sv. Elonoru 21. února, 2. na sv. Antonína Pad., 3. na sv. Teklu 15. září. Každý 1. čtvrtek v měsíci trh na dobytek, vlnu, přízi a len.

Hermanuv Městeček, trhy výroční a na dobytek ty pondělky: 1. po jmenu Ježíš, 2. po první neděli po Velikonoci, 3. po sv. Medardu, 4. po sv. Bartol., 5. na ten den po všech Svatých.

Hlinsko, výroční trhy a předcházejícími trhy na dobytek ty středy: 1. první po sv. Apoleně, 2. první po sv. Vitu, 3. první

po sv. Bartoloměji, 4. první po sv. Lukáši 5. první po Velikonoci.

Hodkovice (Libenau), ty pondělky: 1. po neděli Láture, 2. po sv. Vavřinci, 3. po sv. Malouši.

Holice, ty pondělky: 1. po jmenu Ježíš, 2. druhý po Velikonoci, 3. po povýšení sv. Kříže, 4. po sv. Mikuláši.

Hořepník, 1. na sv. Blažce, 2. na sv. Nichala, 3. na sv. Martina biskupa.

Hořice, ty čtrvky: 1. po sv. třech Králích, 2. před květnou nedělí, 3. před Rogate, 4. po sv. Prokopu, 5. před sv. Bartolomějem, 6. v outery před sv. Martinem; den před tím se drží vždy trh na dobytek. Trhy na obilí každý čtvrtek.

Hořice (Höriz). Svobodný trh na Bartoloměje. Trhy na chléb: 1. den před nanebevstoupením Páně, 2. na sv. Martina, 3. na sv. Tomáše.

Hořovice, výroční a dobytčí trhy, 1. dne 11. února, 2. v out. před nanebevstoupením Páně, 3. na sv. Jakuba s osmidenáti lhotou, 4. na povýšení sv. Kříže, 5. dne 29. listopadu. Trhy na krámské zboží: 1. v sobotu před kv. nedělí, 2. v sobotu před vánocemi; týždní trh každou sobotu.

Hora Březová (Birkenberg), týždní trh každé pondělí.

Hora Kosová, (Amschelberg), 1. dne 9. února na den sv. Apolene, 2. v pon. svatoduk., 3. d. 12. září na d. sv. Fabiana, 4. 17. prosince.

Hora Krásná (Schonberg), 1. první pondělí v postě, 2. v outery před velikonočí, 3. den po svat. Janu Nep., 4. v outery před sv. Duchem, 5. den po nanebevzetí P. Marie, 6. na sv. Kateřinu, 7. v outery před vánocemi.

Hora Kutná (Kuttenberg), výr., koňské a dobytčí trhy: 1. první pondělí postní, 2. v pond. po Kantale, 3. den po Božím Těle, 4. v pondělí po sv. Matěji, 5. v pondělí po sv. Martinu.

Hora sv. Kateřiny (Katharinaberg), 1. dne 2. července, 2. v pond. před sv. Bartolomějem, 3. v pondělí před sv. Havlem.

Horázdovice, 1. v outery před Sepťangesimá, 2. v outery před květnou nedělí, 3. ve čtvrtek před sv. Petrem a Pavlem 4. v den Porvinkulí, 5. v outery před svatým Havlem, 6. na svato Barborn. Každý outerek trhy na dobytek.

Horky (Bergstadt). 1. ve středopostí, 2. na sv. Jakuba; týždní trhy: 1. masopustní pond., 2. ve středu po velikonočí, 3. na sv. Vitu, 4. na Simona a Judu.

Hory Štápské (Bergreichenstein), 1. ve středu po středopostí, 2. v outery po povýšení sv. Kříže, 3. ve čtvrtek po Božím Těle, 4. v pond. před sv. Niklášem.

Hory Matky Boží (Bergstadt U. L. F.),

1. v první pondělí v postě, 2. dne 16. srpna.

Hostouň (Hostau), 1. ve středu před masopustem, 2. ve středu před velikonočí, 3. na sv. Jana Křtitele, 4. na sv. Jakuba, 5. na Šimona a Judu, 6. ve středu před vánocemi. Týždní trhy každou středu na obilí a polní plodiny, a na rozličný dobytek. Trh na koně od ned. Invokavit až do Božího Těla.

Hostinné (Arnau), trhy výroční a dobytčí ty pondělky: 1. po sv. Dorotě, 2. po sv. Trojici, 3. před jmenem Panny Marie, 4. po všech Svatých; každý outerek a sobotu týž. trh na hov. dobytek.

Hostomice, 1. v pondělí po 3 Králích, 2. na sv. Matěje, 3. na den sv. Jiří na vlnu, 4. v pondělí po sv. Prokopu, 5. ve středu před naroz. P. Marie, 6. ve středu po sv. Václavu, každou středu týž. trh.

Hořinka (Gastdorf), ty outerky: 1. po Sezagesimě, 2. po Katalce, 3. na svatodušní. 4. po uanebození P. Marie, 5. po jmenu P. Marie, 6. před sv. Kateřinou.

Hostice Střelecká (Strahlhöstitz), 1. první čtvrtek v měsíci březnu, 2. dne 12. května, 3. dne 26. září, 4. dne 12. pros.

Hradee Jindřehův (Neuhau), 1. v první pondělí v postě, 2. v outery po Exaudi, 3. v pondělí po nanebevz. P. Marie, 4. v pondělí po sv. Havlu; trhy na dobytek: 1. ve středu v třetím týdnu v postě, 2. ve středu po Judika, 3. ve středu pátý týden po Velikonoci, 4. v pond. po sv. Trojici, 5. ve středu po sv. Václavu, 6. ve středu po sv. Kateřině; týždní trhy každou středu a sobotu.

Hradee Křálové (Königgrätz), ty outerky: 1. po 3 Králích, 2. po neděli Reminiscere čili druhý v postě, 3. po sv. Trojici, 4. po naroz. P. Marie, po každé 8 dní. Koňské a dobytčí trhy: 1. v pondělí po sv. Fabiana a Šeh, 2. out. po ne. Reminisc., 3. ve středu v pašijový týden 4. ve středu po křížových duerka, 5. v pondělí po sv. Trojici, 6. den před naroz. P. Marie.

Hradee Nový (Neuköniggrätz), 1. v pondělí po sv. Janu Křt., 2. v pond. po sv. Ondřeji. Každý outerek týždní trh.

Hradec (Grottau), 1. po neděli Jubilate, 2. sedmý týden po svatodušních svátcích, 3. v pond. po sv. Bartolom., 4. v pondělí před sv. Marínem. Týž. trh každý pátek.

Hradec Nový (Neuhradec), 1. ve středu po Velikonoci, 2. v pond. po nanebevzoti P. Marie, 3. na den Moudrosti; každé pondělí týž. trh.

Hradčitz (Münchengrätz), výroční s předcházejícími trhy dobytčími ty čtvrtky: 1. tučny, 2. třetí po Velikonoci, 3. po Božím Těle, 4. po proměnění Páně, 5. po sv. Václavu, 6. před sv. Martinem, 7. před Vánocí. Každý čtvrtek trh na obilí.

Hraditz (Gratitz), 1. v pond. po sv. Janu Křt., 2. druhé pond. po sv. Michalu arch. Týž. trh každou středu a sobotu.

Hradý Nové (Grazten), 1. v pondělí po neděli Láture, 2. na sv. Mistouše, 3. v pondělí po první adventní neděli. Každé pond. trh na dobytek.

Hrob (Klostergrab), 1. v pond. po navštívení P. Marie, 2. na sv. Filipa a Jakuba, 3. osm dní po pozdvžení sv. Kříže, 4. na sv. Ondřeje apostola.

Hronov, ty outerky: 1. po třech Králích, 2. po sv. Josefu, 3. po sv. Bartoloměji, 4. před všemi Svatými.

Hroznetín (Lichtenstätt), 1. v pondělí po 1. květnu, 2. v pondělí po jmenu P. Marie.

Humpolec, ty středy: 1. po sv. Filipu a Jak., 2. po sv. Adolfu, 3. po pozdvžení sv. Kříže, 4. po sv. Klementu. Týždní trh každou středu — na dobytek a potravu.

Hůrky (Adamsfreieit), 1. v pondělí po rozestání svatých Apostolů, 2. v pondělí po sv. Rašelu.

Husinec, 1. na sv. Filipa a Jakuba, 2. na sv. Lukáše. Týždní trh každou sobotu na obilí a hovězí dobytek, mezi nimiž i 4 hlavní trhy na obilodukčné zboží: 1. v masopustní sobotu, 2. na květnou neděli, 3. v sobotu po Božím Těle, 4. v sobotu před Vánoci.

Hutě Stříbrná (Silberberg), 1. třetí neděli po Velikonoci, 2. na sv. Michala arch.

Jablonec (Gabel), ty pondělky: 1. po Hromn., 2. čtyry neděle po Velikonoci, 3. po sv. Janu Křt., 4. po narození P. Marie, 5. po sv. Kateřině. Trhy na vlnu: 1. dne 8. května, 2. dne 4. října.

Jablonec (Gablonz), ty pondělky: 1. před Velikonoci, 2. před sv. Duchem, 3. před 7 bratry, 4. před sv. Bartolomějem, 5. první v říjnu, 6. před sv. Alžbětou. Týž. trh každý outery a pátek na obilí, přízi, len a jiné věci.

Jáchymtál, Jáchymov (Joachimsthal), ty pondělky: 1. po Hromnicích, 2. třetí v dubnu, 3. po sv. Markěti, 4. čtvrtý v měsíci září.

Janekov, 1. na sv. Řehoře, 2. den po sv. Janu Nep., 3. den po sv. Petru a Pavlu, 4. na sv. Bartolom., 5. na sv. Martina bisk.

Janovice, 1. dne 24. února, 2. dne 31. května, 3. dne 13. září, 4. dne 13. prosince.

Janovice, ty outerky: 1. po třetí neděli postní, 2. před sv. Janem Křt., 3. po jmenu P. Marie, 4. před sv. Martinem.

Janovice, 1. na sv. Josefa, 2. na sv. Jana Křt., 3. na sv. Šimona a Judu. Týždní trh každý pondělěk.

Janovice Uhliřská (Kohljanowitz), 1. v pond. v středopostí, 2. v out. po Velikonoci, 3. na den sv. Vít, 4. v pondělí

před sv. Matě Magd., 5. v pond. po Anjelu Strázi, 6. v pond. před sv. Havlem.

Jaroměř. 1. druhý den po sv. 3 Králích, 2. ve čtvrtek po sv. Duchu, 3. v úterý před sv. Bartoloměj, 4. den po sv. Havlu, padne-li který na neděli neb svátek, drží se o týden později. Týh. trh každý pátek.

Jelení Horní. 1. na svat. Josefa, 2. v úterý před sv. Duchem, 3. na sv. Jakuba, 4. na sv. Matouše, 5. v úterý před Martinem, 6. v pond. před Adamem a Evou. Týh. trh na obilí každý úterý.

Jenikov větrný (Windisch-Jenikau), 1. den po sv. 3 Králích, 2. v pondělí po sv. Janu Nep., 3. na sv. Jakuba, 4. druhé pondělí po nanebevz. P. Marie, 5. trh na sv. Martina; týdní trh každý čtvrtek.

Jenikov (Goltsh-Jenikau), ty středy: 1. po očištování P. Marie, 2. po zvěstování P. Marie, 3. před sv. Janem Nep., 4. před Božím Tělem, 5. po sv. Markétě, 6. po sv. Václavu. Týdní trh každou středu.

Jesenice (Jechnitz). Výroční a dobytčí trhy: 1. v pondělí před Velikonocí, 2. ve středu před sv. Duchem, 3. v pond. po sv. Šimonu a Judě, 4. v pond. před Vánocí.

Jičín (Gitschin), ty pondělky: 1. první po Hromnicích, 2. po Jnubilatu, 3. po sv. Jakubu, 4. před sv. Havlem. Trh na obilí každé pondělí.

Jilemulec (Starkenbach), ty pondělky: 1. po jmenu Ježíše, 2. před Velikonocí, 3. před sv. Duchem, 4. před sv. Jakubem, 5. před sv. Divisem, trvá 8 dnů, 6. před Vánocemi. Týh. trh na obilí, potravu, plsti a plátno každou středu.

Jilové (Eulau), výroční a dobytčí trh: první pondělí v listop., připadne-li na svátek, tedy následující všední den.

Jilová (Eule), 1. v pond., 2. po 3 Králích, 2. v pondělí po Božím Těle, 3. na sv. Václavce, 4. na sv. Lukáše, 5. v pond. před sv. Kateřinou, týh. trhy: 1. ve středu před Velikonocí, 2. na sv. Tomaně.

Jindřichovice (Heinrichsgrun), 1. v pond. před sv. Janem Křt., 2. v pond. před sv. Havlem.

Jirkov viz Borek.

Jičetín Hořejší (Obergeorgenthal), ty pondělky: 1. na masop., 2. po sv. Jiří, 3. po narození P. Marie, 4. po všech Svatých. Týhodní trh každý pátek.

Jičetín Dolní (Niedergeorgenthal), 1. na sv. Vojtěcha, 2. v pond. po Božím Těle, 3. v pond. před sv. Matoušem, 4. na sv. Nikulaše.

Jistebnice, ty pondělky: 1. po sv. 3 Králích, 2. na sv. Matěje, 3. po květné neděli, 4. po Velikonocí, 5. po svatoduš. svátcích, 6. na sv. Marii Magdalenu, 7. na sv. Bartol., koňské a dobytčí trhy po 8 dni; 8. v pond. po sv. Matěji, 9. v pond.

po všech Svatých. Trhy na dobytek každé pond. od sv. 3 Králů až do nanebevz. Páně.

Josefov čili Plesy (Josefstadt), výroční a předcházejícími trhy na koně a hovězí dobytek ty úterky: 1. po zvěstování Panny Marie, 2. po sv. Markétě, 8. po sv. Václavu, 4. po počtu P. Marie: tyto trhy trvají vesměs po tři dny; týdní trh každé pondělí a čtvrtek.

Kačerov (Gossengrun), 1. v pond. po sv. Petru a Pavlu, 2. po sv. Šim. a Judě.

Kacov, 1. na nalezení sv. Kříže, 2. na sv. Petra a Pavla, 3. na narození P. Marie, 4. na sv. Martina. Týdní trhy: 1. den po Hromnicích, 2. v pátek před květnou nedělí, 3. den po sv. Michalu, 4. v pátek před čtvrtou nedělí adventní.

Kadaň (Kauden), výroční, koňské a dobytčí trhy: 1. v pond. po Judika, 2. po sv. Janu Křt., 3. po povýšení sv. Kříže, 4. po sv. Barboto, každý trvá tři dni.

Kamberk, 1. na sv. Jiří, 2. na nalezení sv. Kříže.

Kamenice, 1. první pátek v postě, 2. v pátek velikou, 3. na sv. Marii Magdalenu, týden po ul, 4. ve čtvrtek po nanebevstoup. Páně, po tři dni, 5. den po sv. Václavu po 4 dni, 6. v pond. po všech Svatých, po 4 dni. Týdní trhy každé pond. na koně, hovězí dobytek a rozličné jiné zboží.

Kamenice česká (Bohmisch-Kamnitz) ty pondělky: 1. před sv. Duchem, 2. po Porciunkuli, 3. před sv. Havlem. Týhodní trh každý úterý.

Kamenice tržová, výroční a dobytčí trhy ty čtvrtky: 1. třetí postní, 2. pátý v postě, 3. na zelený, 4. po sv. Prokopu, 5. po narození P. Marie, 6. po všech Svatých, 7. po počtu P. Marie.

Kamýk (Kamnik), 1. na sv. Aloisia dne 21. června, 2. na sv. Jakuba 25. července, 3. na sv. Františka Seraf. dne 4. října.

Kauč (Gaug), výroční trhy: 1. ve čtvrtek před květnou nedělí, 2. v out. před sv. Duchem, 3. v úterý před sv. Bartolomějem, 4. ve čtvrtek po sv. Havle. Na dobytek: 1. ve čtvrtek po narození P. Marie, 2. ve čtvrtek před jmenem P. Ježíše, 3. před sv. Markem, 4. ve čtvrtek po sv. Kateřině.

Kaplice, 1. v pond. nanebevstoup., 2. na sv. Prokopa, 3. na sv. Šimona a Judu. Týdní trh každou sobotu.

Karlovy Vary (Karlshad), 1. třetí středu v dubnu, 2. první středu v měsíci říjnu. Trhy na koně a jiný dobytek poslední pondělí v červnu, každý čtvrtek týh. trh.

Kasejovice, výroční a trhy na koně a hovězí dobytek 1. den po sv. 3 Králích, 2. v out. po provodu nedělí, 3. na sv. Jakuba, 4. den po sv. Jiří, 5. na sv. Vojtěhu. Týdní trh na dobytek každý kva-

tembrový pátek, ve středu před zeleným čtvrtkem, pak každý pát. až do všech Svat.

Katovice, první čtvrtek po Hromnicích, na Filipa a Jakuba, ve čtvrtek po Vavřinci.

Mourim, výroční koňské a dobytčí trhy ty pondělky: 1. po novém roce, 2. po květné neděli, 3. před sv. Duchem, 4. na sv. Naši Magd., 5. po narození P. Marie, 6. po sv. Kateřině.

Máyné Nové (Neugedein), 1. v pond. po sv. 3 Králích, 2. pond. po Velikonoci, 3. na sv. Bartoloměje, 4. na sv. Ondřeje. Týdňi a dobytčí trhy od 2. posnho týdnu až do sv. Martina každý pátek.

Kirchembirk (v Chlebském kraji) výr. a dobyt. trh ve 4. pond. v březnu a v Hynu. Dobyt. trhy každ. 4. pond. ve všech městech.

Kladno, ty pondělky: 1. po obrác. sv. Pavla, 2. po sv. Vítu, 3. po sv. Václavu.

Kladruby (Kladrau), 1. ve středu před květnou nedělí, 2. v pondělí po Božím Těle, 3. na sv. Jakuba, 4. na sv. Matouše.

Klášterec (Klosterle), výroční a dobytčí trhy ty pondělky: 1. před Hromnicemi, 2. před sv. Johannou král., 3. před sv. Bartolomějem, 4. před sv. Martinem. Případne-li na ten den svátek, odhývá se trh o osm dní dříve. Týdňi trh každou středu.

Klatovy, ty outerky: před obrác. sv. Pavla, 2. po neděli Kantate, 3. po sv. Kilianu, 4. po sv. Jilji, 5. po sv. Kateřině.

Klenci (Klentsch), 1. na sv. Matěje, 2. v outery po sv. Trojici, 3. na sv. Lucii. Týdňi trhy po celý pšat.

Klomin (Chlomm), ty pondělky: 1. po Hromnicích, 2. v třetí měsíce května, 3. po P. Marii Sněžné, 4. před všemi Svatými, týb. trh každé pond.

Kněžomost (Fürsteburck), výroční a dobytčí trhy ty pondělky: 1. druhý po sv. Fabianu a Sebastianu, 2. druhý v postě, 3. po Velikonoci, 4. před navštívením P. Marie, 5. před nauchezetím P. Marie, 6. po jmenu P. Marie.

Knin nový (Neuknin), 1. v poslední masopustní čtvrtek, 2. po květné neděli, 3. na sv. Vita, 4. ve čtvrtek po sv. Vavřinci, 5. na sv. Ludmilu, 6. na sv. Vendelina, 7. na sv. Barbaru.

Kolínec, 1. na sv. Filipa a Jakuba, 2. na sv. Vavřince, 3. na sv. Ondřeje.

Kolin nový (Neukolin), výroční a předcházejícími dvoudenními trhy na dobytek: 1. v pond. po poslední masopustní ucděli, 2. v pond. po svátcích, 3. na sv. Antonina Pad., 4. v pondělí po sv. Bartolom., 5. na sv. Františka Seraf., 6. v pond. po sv. Ondřeji. Týdňi trhy ve středu a v pátek.

Koloveč (Kolautcheu), 1. v outery Velikonoci, 2. na sv. Jana Křt., 3. v pond. před sv. Havlem; týhodni trhy: 1. druhé pond. po Velikonoci a po sv. Martinu.

Kopidlno, 1. ve středu po Velikon., 2. sv. na Prekopa, 3. ve středu před nar. P. Marie, 4. ve středu před počtem P. Marie.

Kostelec, 1. ve čtvrtek po jmenu P. Ježíše, 2. po sv. Matouši.

Kostelec černý (Schwarzkostelec), 1. v pond. po neděli Rogate, 2. na sv. Jana Křt., 3. ve čtvrt. před slavn. anjeluv stráž, 4. na sv. Mich. archanj., 5. ve čtvrt. před všemi Sv. 6. v pon. před poč. P. Nar. Pokaždé spolu také trhy na dobytek.

Kostelec nad Labem (Elhekosteleitz), výroční, koňské a dobytčí trhy: 1. v pondělí po sv. Matěji, 2. ve čtvrtek před nalesením sv. Kříže, 3. na sv. Vita, 4. na sv. Jakuba, 5. na povýšení sv. Kříže, 6. na Šim. a Judu. Každ. sobotu týhodni trh.

Kostelec nad Orlicí, výroční a předcházejícími trhy na koně a hovězí dobytek: 1. na sv. Dorotu, 2. ve čtvrtek před květnou nedělí, 3. v pond. po nanebevstoup. Páně, 4. na sv. Bartoloměje, 5. na sv. Karla Bor. Trh týb. každý čtvrtek.

Kozlany, 1. ve čtvrtek po Velikonoci, 2. ve čtvrtek po sv. Duchu, 3. na sv. Vavřince dne 10. srpna, 4. na sv. Matouše.

Krátký (Grulich), 1. ve čtvrt. před Hromn. 2. Zhý čtvrt. po Velikon., 3. ve čtvrt. po sv. Anuě, 4. po sv. Luk. Týdňi trh každý pon. Případne-li na pondělek svátek, týdňi trh odhývá se v úterý.

Kralovice, výroční, koňské a dobytčí trhy: 1. ve čtvrtek před zvěstováním P. Marie, 2. v pondělí před sv. Petrem a Pavlem, 3. v pondělí před nanebevz. P. Marie, 4. ten čtvrtek před sv. Havlem.

Kralovice nad Labem čili Dolno-Kralovice, 1. tu středu před sv. Jiljin, 2. tu středu po všech Svatých.

Kralupy, 1. v out. po Velikonoci, 2. ve středu před naroz. P. Marie. Týdňi trh ve středu na rozličné potavy.

Královské Město (Königsstadt), trhy výroční a na hovězí dobytek ty pondělky: 1. po sv. 3 Králích, 2. po Quasimodogeniti, 3. po Božím Těle, 4. na sv. Bartol. Týdňi trhy na obilí po celý rok v pátek.

Kraslice (Graslitz), 1. den po sv. Janu Křt., 2. Zhé pond. po sv. Michalu. Trhy na dobyt. středu každ. druhého měsíce.

Krásné doly (Schönthal), 1. ve čtvrtek před sv. Václavem. Týdňi trh každou sobotu.

Křinec, 1. na třetí čtvrtek a ty čtvrtky: 2. po sv. Duchu, 3. po sv. Bartoloměji, 4. po sv. Kateřině.

Křivoudov, na pondělky po sv. Jilji a Jilji. Týdňi trh každý pond.

Krucemburek, Krucburek (Kreuzberk), výroční a dobytčí trhy ty pondělky: 1. před Hromnicemi, 2. po nanebevstoupení Páně, 3. po sv. Václavu, 4. na sv. Katořinu. Každý čtvrtek týhodni trh.

Krumlov český (Böhmisch-Krumau), 1. ve čtvrtek po středopostí, 2. ve čtvrtek po Božím Těle, 3. v pond. před sv. Havlem. Padne-li sv. Havla na pondělek, odbývá se trh o týden dříve; 4. na sv. Kateřinu. Trhy na dobytek od sv. Jiří až do sv. Ilavy každou středu; týždní trhy každou středu a sobotu.

Krupka (Graupen), ty pondělky: 1. před Sv. Duchem, 2. před sv. Václavem.

Křivý (Kriegern), výroční a dobytčí trhy: 1. ve středu po ned. Látare, 2. ve čtvrtek po neděli Kantale, 3. ve čtvrtek po pozdvížení sv. kříže, 4. na sv. Bohumíra 8. listop.

Kunžak (Königseck), ty pondělky: 1. po Hromnicích, 2. po Miskordia, 3. po sv. Matouši, 4. na dušičky. Trhy týdní a dobytčí každý čtvrtek.

Kunžvart, Kušvřda, 1. o sv. Jiří, 2. o sv. Michalu arch., 3. 15. prosince.

Kuřivody (Hühnerwasser). výroční trhy na dobytek: 1. v pond. po Velikonoci, 2. v pond. po Sv. Duchu, 3. na sv. Jana Křt., 4. v pondělí po nanebevz. P. Marie, 5. v pond. po sv. Havlu, 6. v out. před sv. Tomášem apost. Každou středu týž. trh na dobytek a rozličné krámské zboží.

Kunžvart (Königswart), výroční dobytčí a koňské trhy: 1. na sv. Josefa, 2. v pond. po sv. Markétě, 3. v pond. po všech Svatých. Trh na obilí každý čtvrtek.

Landskrona (Landskron), 1. v outery po 3 Králích, 2. v out. po ned. Judika, 3. na svatoúsmí outery, 4. na sv. Marii Magdalenu, 5. v outery po sv. Matouši.

Ledeč, 1. v outery po neděli Septuagesima, 2. den před nanebevstoup. Páně, 3. den před sv. Marii Magdalenu, 4. v outery po sv. Jiří, 5. ve čtvrtek před sv. Havlem.

Leskov, 1. dne 19. března, 2. dne 4. červ., 3. dne 6. září, 4. v první pon. v adventě.

Levín, na sv. Matouše Evang.

Lhence (Elhenitz), 1. na sv. Fabiana a Šebestiana, 2. na sv. Jiří, týž. trh každou středu. Trh na plázi na sv. Linharta.

Liháň, v outery po sv. Matěji, posv. Trojici, po sv. Bartoloměji a po sv. Šimonu a Judě. Týženní trh každý outery.

Liberec (Reichenberg), ty pondělky: 1. po bře neděli, 2. před sv. Vitem po 8 dní, 3. po naroz. P. Marie po 8 dní, 4. v pond. a v outery po 3ti nedělích v říjnu, 5. v pond. a v outery před první nedělí adventní. Trhy na vlnu: 1. v outery a ve středu po Sv. Duchu, 2. v outery a ve středu po sv. Michalu. Trhy na dobytek: v sobotu před bílou nedělí, v sobotu 8 dní před 1. nedělí adventní. Týždní trhy každé pondělí a čtvrtek.

Libice, 1. v pondělí po jmenu Pána Ježíše, 2. na popeleční středu, 3. v pond. po sv. Janu Nep., 4. v pond. po sv. Prokopu, 5. v pond. po nanebevz. P. Marie, 6. na sv. Havla.

Lihlín, ty pondělky: 1. po Látare, 2. po sv. Filipu a Jakubu, 3. před Bož. Tělem, 4. po sv. Jiří, 5. před sv. Martinem.

Lihochovice, 1. v středopostí, 2. ten den před nanebevz. Páně, 3. na sv. Bartolom. 4. ve středu po sv. Václavu, tu středu po sv. Martinu. Každou středu týž. trh.

Liebtstein (Liebenstein), 1. v pond. po navst. P. Marie, 2. v pondělí před první nedělí adventní.

Lípa česká (Böhmisch-Leipa), 1. ve čtvrtek po sv. Markétě, 2. ve čtvrtek po sv. Martinu, oba po 8 dní. Případne-li sv. Markéty neb sv. Martina na čtvrtek, začne trh téhož dne. Trhy na dobytek: ty středy: 1. po středopostí, 2. po Božím Těle, 3. po sv. Bartoloměji, 4. po sv. Martinu, každý trvá 2 dni.

Lipnice, výroční koňské a hovězí trhy: 1. v pond. po sv. 3 Králích, 2. po Judika, 3. po sv. Petru a Pavlu, 4. před sv. Havlem, 5. po sv. Martinu, 6. před Vánoce. Trhy na vlnu: 1. na sv. Florianu, 2. v pond. po sv. Havlu. Trhy na dobytek: 1. každý pond. od 8. ledna až do 9. listop. Týždní trhy každý pátek po celý rok.

Lihov, 1. na velkonoční outery, 2. na sv. Bartoloměje, 3. na sv. Ondřeje. Týždní trh ve čtvrtek.

Líteň, 1. na čtvrty pondělek po novém roce, 2. ve středě před Sv. Duchem, 3. na sv. Marii Magd., 4. ve středu před sv. Václav., 5. na sv. Alžbětu, též vždy trh na dobyt.

Litoměřice (Leitmeritz), ty pond. 1. po Sexagesima, 2. po Kantale, 3. po naneb. P. Marie, 4. po sv. Kateřině. Týždní trh v sobotu a v outery.

Litomyšle 1. dne 27. ledna na sv. Christost. — 2. dne 7. květ. na sv. Stanisl. — 3. dne 5. září na sv. Vikt. — 4. dne 6. listop. na sv. Leonarda. — Kdyby některý z těchto trhů připadl na pátek, na sobotu, na neděli nebo svát., odloží se na přísti úterek. Trh dobytčí jest v pon. před trhem výr.; padne-li výroční trh na pon., je trh dob. v pát. před výr. trhem.

Literbachy (Lauterbach) výroční a dobytčí trhy: 1. na sv. Jana Křt., 2. první pond. po různocové slavnosti.

Litvínov (Oberleutensdorf), 1. ve středu po květné neděli, 2. na sv. Marii Magdalenu, 3. na sv. Michala, 4. v pond. po všech Svatých.

Lochovice, 1. na sv. Jiří, 2. na sv. Matěje, 3. na sv. Leopolda, 4. den před sv. Janem Křtitelem.

Loket (Ellbogen), 1. na zelený čtvrtek, trh na chléb, 2. dne 1. května, 3. na sv. Martina bisk., 4. ve čtvrtek před Vánoce, pouze na chléb.

Lomnice, 1. na sv. Jiří, 2. na sv. Jana Křt., 3. na sv. Michala.

Lomnice, 1. druhý čtvrtek postní, 2. ve

čtvrtek před sv. M. Magdalenou, 3. před sv. Simonem a Judou. Hlavní trhy na dobytek a jiné věci 1. 8 dní po vstoup. Páně, 2. ve čtvrtek po Bož. Těle. Týdlní trhy každý čtvrtek.

Louny, výroční a dobytčí trhy: 1. v pond. a následující dni před tučným čtvrtkem, 2. v pond. a v outery před nanebevstoup. Páně, 3. ve středu po naroz. P. Marie po 8 dní, 4. ve středu a ve čtvrtek po sv. Simonu a Judě.

Louňovice, ty čtvrtky: 1. před sv. 3 Králi, 2. před sv. Řehořem, 3. před sv. Vojtěchem, 4. na sv. Víta, 5. na sv. Marii Magdalenu, 6. ve čtvrtek před sv. Bartolomějem, 7. před sv. Václavem, 8. na sv. Lukáše, 9. na sv. Barboru.

Lovosice (Lobosic), 1. den po Látare, 2. po sv. Trojici a dobytčí trhy: 1. v pondělí po neděli Látare, 2. den po sv. Trojici, 3. den po naroz. P. Marie.

Lubeneč (Lubenec), výroční a dobytčí trhy: 1. 2hý pond. po Hromnicích, 2. ve středu před sv. Václavem.

Lukavice ve středu po sv. Jiří. Týh. trh každou středu.

Luze, 1. ve středu před nalezem. sv. kříže, 2. ten den po sv. Petru a Pavlu, 3. ve středu před povýš. sv. kříže, 4. dne 4. listopadu.

Lysa, 1. v pond. po sv. Filipu a Jakubu, 2. v pond. po stěti sv. Jana. Týhodní trhy každou sobotu.

Malešov, ty outery: 1. před sv. Matějem, 2. před nanebevst. Páně, 3. před sv. Marii Magdalenou, 4. před naroz. P. Marie, 5. před sv. Martinem biskupem.

Manetín, 1. v pondělí po neděli Sexagesima, 2. druhý pond. po Velikonoci, 3. na sv. Víta, 4. na sv. Matouše, 5. na sv. Barboru.

Maršovice, 1. dne 14. února, 2. dne 18. října.

Mařkov (Maschau), 1. první neděli v postě, 2. na sv. Filipa a Jakuba, 3. na den narození P. Marie, 4. v neděli po všech Svatých, každý trvá 8 dní. Trhy na vlnu: 1. první pátek po sv. Jiří, 2. druhý pátek po sv. Jiří. Týhodní trhy každý pátek.

Měděnce (Kupferberg), 1. v pond. po sv. Vítu, 2. v pond. po sv. Matouši.

Měděčín (Miedschin), 1. den před nanebevzetím P. Marie, 2. na sv. Simona a Judu, 3. osm dní před sv. Martinem.

Mělník, výroční, dobytčí a koňské trhy ty čtvrtky: 1. po sv. 3 Králích, 2. po druhé postní neděli, 3. v pond. po sv. Filipu a Jakubu, trvá 8 dní, 4. v pondělí po sv. Petru a Pavlu, 5. ve čtvrtek po nanebevzetí P. Marie, 6. po sv. Havlu, 7. na sv. Ondřeje apost. po 8 dní. Týhodní trh každý on ery.

Merklin, 1. v pond. po sv. Trojici, 2. na sv. Vavřince, 3. na sv. Martiana.

Městečko České (Friedländer-Neustadt), Ty pondělky: 1. po sv. 3 Králích, 2. po sv. Josefu, 3. 14 dní po Sv. Duchu, 4. po jménu P. Marie, 5. po svatém Martinu.

Město Nové nad Metují (Neustadt), výroční a dobytčí trhy: 1. na sv. Anežku, 2. na sv. Jiří, 3. na sv. Jana a Pavla, 4. na den povýšení sv. kříže. Týdlní trh na píce a obilí každou středu a sobotu.

Měšov (Einsiedl), ty pondělky: 1. druhé po Velikonoci, 2. po sv. Janu Křt., 3. před sv. Havlem.

Mýto (Mauth), 1. v pond. po první neděli po velikonoci, 2. v outery po sv. Trojici, 3. na sv. Matouše.

Mýto Vysoké (Hohenmauth), 1. první čtvrtek v postě, 2. v outery po sv. Filipu a Jakubu, 3. v outery po sv. Petru a Pavlu, 4. v outery po nanebevzetí P. Marie, 5. v outery po sv. Františku Ser., 6. v outery před sv. Lazarem. Dobytčí trhy: 1. v pond. po květné neděli, 2. v pond. před sv. Filipem a Jakubem, 3. v pond. po sv. Petru a Pavlu, 4. v pond. po nanebevzetí P. Marie, 5. v pondělí před sv. Františkem Seraf., 6. v pond. před sv. Lazarem.

Mezimostí, 1. na sv. Dorotu, 2. na sv. Floriana, 3. na sv. Mikuláše.

Mikulov (Niklasberg), na sv. Jakuba, dne 23. července.

Milčín, 1. na sv. Stanislava, 2. na den sv. Jana Křt., 3. 4. června, 4. na den sv. Jindřicha, 5. dne 15. července, 6. na den narození P. Marie, 7. na dušičky.

Milešov (Mileschau), výroční a dobytčí trhy: 1. den před arch. Gabrielem, 2. v pond. po sv. Antoniu Pad., 3. v pond. po pozdvížení sv. kříže, 4. v pond. před narozením Páně.

Miletín, 1. tu středu po sv. Jiří, 2. tu středu po svatém Lukáši; každou středu týhodní obilní trh.

Milín, 1. v masopustní pondělí, 2. na sv. Ondřeje.

Milevsko (Mühlhausen), 1. na sv. Josefa, 2. v pondělí po sv. Trojici, 3. na svatou Markétu, 4. v pondělí po jménu P. Marie, 5. na sv. Váslu; týdlní trhy na dobytek, obilí a potravu každý čtvrtek.

Milonoň (Niemes), 1. první pátek v postě, 2. v pondělí po sv. Trojici, 3. v pondělí po sv. Matěji, 4. v pondělí po sv. Šim. a Judě.

Mírotice, (v Píseckém kraji) 1. ve středu po ned. Látare, 2. na sv. Fil. a Jak., 3. v pond. před sv. Pet. a Pavlem, 4. v pondělí po sv. Jiří, 5. v pond. před sv. Martinem. Týdlní trhy na hovězí dobytek, obilí, dříví, len, atd.: 1. v outery před velikonoci, 2. v out. před vánoci, takto ale každou středu po celý rok.

Mírov viz Friedland.

Mírovce, 1. na den obrácení sv. Pavla, 2. v pondělí po Látare, 3. na sv. Vojtěcha 4. ve středu před Božím Tělem, 5. na sv. Prokopa, 6. na den Marie Sněžné, 7. den po narození Panny Marie, 8. v pondělí před sv. Havlem, 9. na den obětování Panny Marie.

Mlátkov (Wichstadt), 1. 23. dubna 2. dne 30. listopada.

Mlázovice, 1. v pondělí po jménu Pána Ježíše, 2. v úterý po Velikonoci, 3. v úterý po sv. Vítu, 4. v úterý po sv. Kateřině.

Mnichovice, ty středy: po nanebevstoupení Páně, 2. před Božím Tělem, 3. před narozením P. Marie, 4. na sv. Martina biskupa. Hlavní trhy na dobytek, obilí a rozličné věci: 1. na tučný čtvrtek, 2. na zelený čtvrtek, 3. na sv. Jakuba apost., 4. ve čtvrtek po sv. Václavu, 5. na sv. Františka Xav., 6. den před štedrým večerem; týždní trh každý čtvrtek.

Mužek, 1. na sv. Fabiana a Šeb., 2. na sv. Josefa, 3. na sv. Filipa a Jakuba, 4. dne 2. srpna, 5. dne 24. srpna, 6. dne 24. října.

Most (Brux), výroční a trhy na dobytek: 1. v pondělí po Okuli, 2. v úterý svatodušní, 3. na sv. Jilji, 4. v pond. po sv. Burkhardu.

Mšec (Kornbani), výroční a trhy na dobytek: 1. v pond. po neděli Okuli, 2. den před nanebevstoupením Páně, 3. dne 2. října.

Mšeno, (v Boleslavském kraji) ty středy: 1. ve středu po jménu Ježíše. — 2. po sv. Fil. a Jak., 3. ve středu před sv. Václ. — 4. po sv. Martinu. Hlavní týdenní trh ve středu po sv. Josefu a ve středu po navštívení P. Marie. — Týždní trh každé pondělí.

Munclafaj (Smečna), 1. den po sv. Vojtěchu, 2. den po sv. Michalu.

Mutěšov, (Muttersdorf), dne 24. srpna; týždní trh každý čtvrtek.

Načeradec, výroční a dobytčí trhy: 1. první úterý v masopustě, 2. v úterý po květné neděli, 3. v úterý po svatodušních svátcích, 4. ve středu po sv. Jakubu, 5. ve středu po jménu P. Marie, 6. na sv. Teresii, 7. v úterý před vánoce.

Nadějkov (Nadejkau), výroční a dobytčí trhy: 1. v úterý po sv. Rudolfu, 2. na den sv. Štěpána (2. srpna), 3. v pond. před svat. Teresii, 4. v pondělí před sv. Kateřinou.

Náchod, 1. poslední čtvrtek před postem, 2. na sv. Víta, 3. na sv. Martina biskupa. Každý čtvrtek týždní trh.

Nasevřky (Nassenberg), výroční a dobytčí trhy: 1. ve čtvrtek před první postní nedělí, 2. ve čtvrtek po sv. Norbertu, 3. ve čtvrtek po sv. Havlu.

Nečtiny, výroční i trhy na koně a hovězí dobytek, 1. první pondělí v postě, 2. v pond. před nanebevzetím Panny Marie, 3. na sv. Jakuba, 4. v pondělí po svatém Michalu, 5. v pondělí po všech Svatých.

Nejirsko, Nyrsko (Neuern), 1. v pondělí po nanebevst. Páně, 2. v pondělí po narození Panny Marie.

Nehvizdy (Grossnehvizd), výroční a dobytčí trhy též na koně a vlnu, 1. ve čtvrtek po nalezení sv. kříže, 2. druhý čtvrtek po povýs. sv. kříže, každý trvá 8. dní, **Nechanice**, 1. v pondělí před sv. Matějem, 2. v pondělí před Svatým Duchem, 3. ve čtvrtek před nanebevzetím P. Marie, 4. v pondělí před sv. Václavem, 5. v pondělí před první nedělí adventu.

Nepomuk, 1. den po Hromnicích, 2. ve stř. po Jubilate, 3. ve středu po sv. Janu Křt., 4. ve středu po sv. Matouši, 5. ve středu po sv. Barbore; každou středu od Hromnic až do sv. Jana Křt. týždní trh.

Nepomyl (Pomeisl), 1. v pondělí před narozením P. Marie, 2. na sv. Mikuláše; trhy na dobytek 8. dní trvající: 1. na Remin., 2. na sv. Víta.

Netolice, výroční a trhy na koně a hovězí dobytek: 1. v pondělí po Hromnicích, 2. na sv. Jana Křt., 3. druhý pond. po nanebevzetí P. Marie, 4. na sv. Michala. Velké trhy na koně a hovězí dobytek: 1. v úterý velikonoční, 2. v úterý svatodušní; týždní trh na obilí a hovězí dobytek každé pondělí po celý rok.

Netvořil, výroční a trhy na dobytek: 1. dne 4. března, 2. dne 17. května, 3. dne 27. srpna, 4. dne 18. října.

Neukirchen, 1. druhé pondělí po velikonoči, 2. v pondělí po pozdvížení svatého kříže.

Neustupov, 1. den po sv. 3. Králích, 2. den po Hromnicích, 3. na sv. Marka evangelisty, 4. v pond. po Božím Těle. Týždní trh každý čtvrtek po celý pět.

Neveklov, 1. dne 3. února, 2. v úterý svatodušní, 3. dne 3. srpna, 4. dne 29. září.

Nezdětky (Neudeck), ty pondělky: 1. před květnou nedělí, 2. po sv. Michalu, 3. před všemi Svatými.

Nymburk, Vicemilov, ty středy: 1. ve středopostí, 2. po sv. Janu Křt., 3. po povýšení sv. kříže.

Olčánice (Giesshübel), ty pondělky: 1. před Velikonoci, 2. před Sv. Duchem, 3. po sv. Mari Magdaléně, 4. po sv. Bartoloměji, 5. po sv. Havlu; týždní trh každý čtvrtek na přizi, plátno, obilí a všeliké krámské zboží.

Olaví (Bleiatadt), 1. v pondělí po Rogate, 2. druhé pondělí před sv. Níchalem.

Ondřejov, 1. tu středu před sv. Blažejem, 2.

to středu před sv. Vojtěchem, 3. na den sv. Petronily, 4. na den sv. Markéty, 5. ve středu před povýšením sv. kříže, 6. ve středu před sv. Simonem a Judou. Kdyby 3. neb 4. výroční trh na sobotu, na neděli aneb na nějaký jiný svátek padl, drží se tu středu před tím.

Opátov (Abtsdorf), 1. na černý čtvrtek, 2. v pondělí před Sv. Duchem, 3. ve čtvrtek po Marii Sněžné, 4. druhý čtvrtek po počátku P. Marie.

Opočno, 1. na sv. Marka dne 25. dubna, 2. na sv. Mikuláše dne 6. prosince. Trhy na koně a rozličný dobytek, jakož i jiné zboží: 1. na obrác. sv. Pavla dne 25. ledna, 2. na svatého Řehoře dne 12. března, 3. v pátek před sv. Jiřím. Trhy na vlnu: 1. na sv. Petra a Pavla dne 28. června, 2. na sv. Jana dne 29. srpna. Trhy týždní na obilí a kramářské zboží každý pátek.

Osečno (Osic), ty pondělky: 1. po čtvrté postní neděli, 2. po sv. Vítu, 3. po třetí neděli v říjnu, 4. před sv. Tomášem.

Ostrov (Schlackewerth), 1. v pond. po Septuagesima, 2. v pondělí před sv. Havlem; trhy týždní každé pondělí.

Oldlice (Elditz), výroční a dobytčí trhy: 1. ve čtvrtek po smrtelné neděli, 2. v pondělí po narození Panny Marie, 3. v pondělí po sv. Kateřině; při každém výročním trhu jede spolu trh na doh., jakož každý čtvrtek týždní trh na obilí, palivo a potravní zásoby.

Onošt (Unhošt), 1. den po novém roce, 2. na sv. Josefa, 3. den po sv. Petru a Pavlu, 4. ve středu po sv. Františku Seraf., 5. v pondělí po sv. Martinu.

Oupice (Eipel), 1. na Hromnice, 2. v outery po sv. Jakubu V., 3. v outery po sv. Jiří, 4. v outery po sv. Martinu. Týždenní trhy, 1. v out. před velikonočí, 2. v out. před svatoledušními svátky, 3. v out. před sv. Havlem, 4. v outery před vánocemi.

Osoby (Pollerskirchen), 1. v pondělí po Hromnicích, 2. dne 22. července, 3. dne 28. října. Každý pondělek trh na dobytek a obilí.

Ostří nad Labem (Aussig), výroční i dobytčí trhy ty pondělky: 1. po sv. Fabianu a Šebestiánu, 2. čtvrtý před Velikonočí, 3. po sv. Markétě, 4. po sv. Bartoloměji a 5. po sv. Martinu.

Ostří nad Orlicí (Wildenschwert), výroční trhy s předcházejícími dobytčími: 1. v out. po středopostí, 2. na sv. Víta, 3. na sv. Jakuba, 4. v out. po narození Panny Marie, 5. na sv. Martina. Každou sobotu trh na len, přízi, plátno a vlnu.

Ouštří (Auscha), 1. pátku středu postní, 2. na sv. Jana Křitele, 3. na sv. Bartoloměje, 4. na sv. Šimona a Judu.

Outerý (Neumarkt), 1. třetí pond. v postě, 2. pond. po květ. ned., 3. na sv. Jana Křt., 4. ve čtvrt. před sv. Havlem, 5. v sob. před Ad. a Evou.

Pacov, 1. v pondělí po neděli Kantate, 2. na sv. Annu, 3. v pondělí před sv. Havlem, 4. na sv. Barbaru. Týždní trhy od středoposti až do začátku adventu na koně, hovězí dobytek, obilí, vlnu atd.

Paka Nová (Neupaka), 1. v outery po jmenu P. Ježíše, 2. v outery po neděli Rogate, 3. v outery po Božím Těle, 4. na sv. Vavřince, 5. v outery po sv. Malouši. Každý úterek týždní trh na obilí, vaňvo a všeliké potravní věci.

Pardubice, 1. ve středu po Hromnicích, 2. v pond. v křížovém týdnu, 3. na sv. Viktorína, 4. v outery po počátku P. Marie. Trhy na dobytek: 1. v pond. před Hromnicemi, 2. v pond. před křížovou nedělí, 3. v pond. před sv. Viktorínem, 4. v pond. před počátkem Panny Marie. Týždní trh každý pátek.

Pecka (Peckau), výroční, koňské a dobytčí trhy: 1. v pond. po sv. 3 Králích, 2. v pond. po Šv. Duchu. Týždní trh každou středu.

Pečky (Petschkau), 1. v pond. po jmenu P. Ježíše, 2. na sv. Jana Nep., 3. na sv. Vavřince, 4. v pond. před sv. Martinem.

Pelhráimov (Pilgram) ty outery: 1. po novém roce, 2. po středopostí, 3. po Božím Těle, 4. po sv. Bartoloměji, 5. po sv. Šimonu a Judě. Trhy na dobytek každou středu postní, pak 1. sobotu po křížové neděli, 2. v sobotu po sv. Trojici, 3. v sobotu po sv. Prokopu, 4. v sobotu po povýšení sv. kříže. Trhy na kouč každé pond. před výročním trhem. Týždní trh každou sobotu.

Pernátek (Bärigen), první pond. měsíce září aneb po svátku Anjela Strážce.

Petrovice (Peterswalde), 1. v pond. 11 dní před Sv. Duchem, 2. v pond. 14 dní před císařským posvícením.

Pilník, 1. v outery velikonoční, 2. na sv. Víta, 3. na sv. Šimona a Judu.

Písek, 1. třetí čtvrtek v postě, 2. v outery po sv. Trojici, 3. na sv. M. Magdalenu, 4. na den povýš. sv. kříže, 5. na sv. Alžbětu, 6. na sv. Václava.

Píseň, ty pondělky: 1. první v postě, 2. po nanebevz. Panny Marie, 3. po povýšení sv. kříže, 4. po všech Svätých.

Planá (Plan v Chlebsk. kraji), 1. na sv. Tom.

Planá Horní, 1. druhou nedělí po Hromnicích, 2. Zhou nedělí po velikonoči, 3. na sv. Markéta, 4. na sv. Michala; týž. trh každý outery.

Planá, 1. na sv. Fabiana a Šebastiána,

2. na sv. Matěje, 3. v svatodušní pond., 4. na sv. Jakuba.
- Pianice**, ty čtvrtky: 1. po Quasim. po 8 dní, 2. po rozslání sv. apost., 3. po povýšení sv. kříže po 3 dni, 4. po sv. Havlu, padue-li sv. Havla ve čtvrtek, ten samý den; týhodní trhy: 1. na velký pátek, 2. na sv. Tomáše, a od sv. Josefa až po sv. Havlu na rozličný dobytek každou sobotu.
- Platna** (Platten), ty pondělky: 1. před Sv. Duchem, 2. po Sv. Duchu, 3. po sv. Vavřinci.
- Plzenec**, výroční a dobytčí trhy: 1. v pondělí po Hromnicích, 2. ve středu po sv. Vojt., 3. v pondělí po nanebevzetí Panny Marie, 4. ve středu po sv. Havlu.
- Pilsen** (Pilsen), výroční a dobytčí i koňské trhy ty pondělky: 1. po Reminiscere, 2. po sv. Petru a Pavlu, 3. po sv. Bartoloměji, 4. po sv. Martinu. Trh na vlnu drží se zároveň s trhem Petro-Pavelským a trvá plných 8 dní. Týhodní tržové ve středu a v sobotu.
- Počátky**, ty pondělky: 1. po jménu P. Ježíše, 2. po nanebevstoupení Páně, 3. po sv. Františku Ser.
- Poděbrady**, výroční a dobytčí trhy ty pondělky: 1. po sv. Josefu, 2. před sv. Markétou, 3. po povýšení sv. kříže, 4. na sv. Havla; každou sobotu týhodní trh.
- Podhradý**, výroční a trhy na koně a hovězí dobytek: 1. druhý outerý před sv. Bartolomějem, 2. v outerý po sv. Šimonu a Judě.
- Podhořany** (Podersam), výroční a dobytčí trhy ty středy: 1. po Velikonoci, 2. před sv. Havlem, 3. před Vánocemi. Týdní trh každý pátek.
- Podmokly**, týdenní trh v outerý a ve čtvrtek.
- Podoly Bílé** (Weisspodel), 1. na Hromnice, 2. na sv. Filipa a Jakuba, 3. na sv. M. Magdalenu, 4. na sv. Václava.
- Police**, 1. v pond. po neděli Kantáte, 2. na sv. Prokopa, 3. na sv. Bernarda; padnou-li aledva posled. trhy na sobotu, drží se v pond. s osmiden. svobodným prodejem kramářského zboží, koní a hověz. dobytka. Týhod. trh každou středu na plátno, přizi a obilí všeho druhu.
- Poličany**, 1. v pondělí po sv. 3. Králích, 2. třetí pátek v postě, 3. v pondělí po sv. Filipu a Jakubu, 4. na sv. Jana Křt., 5. na sv. Bartoloměje, 6. na sv. Šimona a Judu; týhodní trh každý čtvrtek.
- Polička**, 1. v pondělí po sv. 3. Králích, 2. třetí čtvrtek postní, 3. v outerý před svatým Jiřím, 4. ve čtvrtek před sv. Janem Křt., 5. ve čtvrtek před sv. Bartolomějem, 6. v out. před sv. Šim. a Judou.
- Poleň**, (Pollin), 1. na sv. Markétu, 2. na dušičky.
- Polna**, 1. ve středu po sv. Matěji, 2. po sv. Filipu a Jakubu, 3. po sv. Vílu, 4. po sv. Václavu.
- Poříčí Spálené**, (Brennporičen), 1. na sv. Josefa, 2. ve čtvrtek po sv. Duchu, 3. v pondělí po sv. Bartoloměji, 4. v druhý pondělí po sv. Martinu.
- Postoloprty** (Postelberg), výroční trhy: 1. v pond. před Velikonocí, 2. v pond. po sv. Trojici, 3. den po nanebevzetí P. Marie, 4. na sv. Ondřeje ap.; týhodní trh každou středu.
- Postupice**, 1. dne 30. května, 2. dne 5. září, 3. dne 16. října, 4. dne 20. listopada.
- Praha**, 15. března na star. náměstí; 12. května na malostransk. náměstí a na Štěp. náměstí; 11. června na mal. nám.; 24. září na starom. nám.; 2. prosince na starom. náměstí — vždy 14 dní.
- Prachatic**, 1. ve čtvrtek po sv. 3. Králích, 2. den po sv. Jakubu, 3. na sv. Natěje; týhodní trhy na dobytek a obilí každý čtvrtek; z nichžto hlavní jsou ve čtvrtek po sv. Matěji a po sv. Vojtěchu.
- Prčice**, výroční a dobytčí trhy: 1. v masopustní pond., 2. v pond. po sv. Vitu, 3. po nanebevzetí Panny Marie, 4. na sv. Šimona a Judu.
- Proseč**, výroční a dobytčí trhy: 1. ve čtvrtek po sv. Jiří, 2. v pond. před sv. Marií Magdalenou, 3. v pond. před sv. Teresii, 4. v pondělí před svatou Kateřinou. Dobytčí trhy odbyvají se před polednem.
- Protivín**, 1. na velkonoční pond., 2. na sv. Prokopa, 3. na sv. Havla.
- Přelouč**, 1. v outerý po neděli Judika, 2. ten den po navštívení P. Marie, 3. na proměnění Christa Pána, 4. na sv. Kateřinu; trh na dobytek vždy 6. června.
- Přestice**, 1. v pondělí po nanebevstoupení Páně, 2. po Božím Těle, 3. po sv. Vavřinci, 4. po sv. Křišpinu; týhodní trhy na potravní věci: 1. na zelený čtvrtek, 2. na sv. Tomáše; pak od začátku postu až k sv. Martinu každý čtvrtek.
- Přibislava**, 1. v postní sobotu, 2. třetí pondělí po Velikonoci, 3. v pondělí po sv. Petru a Pavlu, 4. po narození Panny Marie, 5. po sv. Ondřeji.
- Příbram**, 1. v pond. po Hromnicích, 2. po Velikonoci, 3. na sv. Jana Křtitele, 4. na sv. Jiří, 5. na sv. Linhartu aneb v pondělí na to.
- Příbuzny** (Frühbuss), v pond. po sv. Bartoloměji.
- Přidolí** (Priethal), 1. na den sv. Vavřince, 2. v nedělí po sv. Jiří; každou středu týhodní a dobytčí trhy.
- Přísečnice** (Priesen), trhy výroční a na

dobytěk: 1. v pond. před nanebevst. Páně, 2. v pond. po sv. Bartoloměji. V témdni před adventní nedělí je po 6 dní trh na len; týhodní trh každou sobotu.

Háblí, 1. v pátek po sv. Josefu, 2. na svatou Trojici po 8 dní, 3. na svatého Bartoloměje, 4. na svat. Martina po 8 dní; týhodní trh každou středu.

Habštejn (Rabenstein), 1. druhou středu po sv. Jiří, 2. ve čtvrtek před sv. Václavem.

Hadoušov (Graber), výroční trhy: 1. na sv. Valentína 14. února, 2. na sv. Víta 15. června, 3. na sv. Michala 29. září, 4. na dušičky 3. listopada.

Hadnice, 1. v pond. po Judika, 2. po nanebevstoupení Páně, 3. po Božím Těle, 4. po narození P. Marie, 5. po Lukáši. Zvláštní trhy: 1. na zelený čtvrtek, 2. na sv. Tomáše apost.; trh na dobytek a obilí každý čtvrtek.

Hademýšl, 1. na svatého Matouše.

Hadonice, výroční a trhy na koně a hovězí dobytek: 1. v pondělí po neděli Láture, 2. na svatého Bartoloměje, 3. v pondělí po svatě Kateřině.

Hadymě (Richenburg), výroční trhy na dobytek: 1. ve čtvrtek po Božím Těle, 2. dne 27. srpna, 3. dne 27. listopada.

Hakovník (Rakonice), 1. ve čtvrtek po Reminisc., 2. ve středu po Kantáte, 3. na rozeslání sv. apoštoľů, 4. na sv. Ludmílu, 5. na den sv. Linharta; týhodní trh na den sv. Tomáše.

Hataje, 1. v suché dni před svatým Matějem, 2. v pondělí před Velikonocí, 3. ve středu po nanebevstoupení Páně, 4. v pondělí před Vánocemi.

Hatibořice, 1. v středoposti, 2. na sv. Jakuba; týdň trhy: 1. na masopustní outery, 2. ve středu po Velikonoci, 3. po sv. Vítu, 4. na sv. Šimona a Judu.

Houdulce, (v Litoměř. kraji) 1. první čtvrť v postě, 2. prostřední čtvrť v postě, 3. v pon. pokvět. ned. 4. na den nalez. sv. kříže, 5. ve čtvrtek po nanebevstoupení Páně, 6. v pondělí po Božím Těle, 7. na sv. Mari Magdalenu, 8. ve čtvrtek po sv. Jiljí, 9. ve čtvrtek po sv. Václavu, 10. ve čtvrtek po sv. Martinu, 11. na den sv. Tomáše; týh. dní trhy každé outery a na obilí každý čtvrtek.

Hochstein Dolní (Unterreichenstein), 1. na sv. Šebastiána, 2. na sv. Vojtěcha, 3. na sv. Jiljí, 4. na sv. Linharta.

Hochov Horní, město, v pond. po zvěst. P. Marie, v pond. po Janu Křt., v outery po Františku Seraf., v outery po počtu P. Marie.

Hochlice, ty pondělky: 1. po velikonoci, 2. po sv. Prokopu, 3. po nanebevz. P. M., 4. po cís. posvěcení. Týdň trh každý čtvrť.

Hokycany, 1. v pondělí po sv. Faustinu, 2. po sv. Torpesu, 3. po sv. Štěpánu papeži, 4. po sv. Františku Seraf., 5. po první neděli adventní.

Hokytánice, 1. na sv. Matěje, 2. na sv. Markétu, 3. na dušičky. Pouti: 1. na svat. Josefa, 2. v oktávě Božího Těla; týhodní trh každé pondělí.

Honov, 1. ve čtvrtek před Velikonocí, 2. před Sv. Duchem, 3. před Vánocemi, a padne-li na ten den štedrý večer, drží se trh o týden dříve.

Honov (Ronsperg), 1. na sv. Filipa a Jakuba, 2. v pond. po sv. Petru a Pavlu, 3. v pond. po narození P. Marie po 8 dní.

Hovenko, výroční a dobytčí trhy: 1. na sv. tři Krále, 2. na sv. Josefa, 3. na svat. Vojtěcha, 4. na sv. Víta, 5. na sv. Michala, 6. na sv. Martina.

Hožďalovice, výroční a trhy na koně a dobytek: 1. ve čtvrtek po třetí neděli po 3 Králích, 2. po Judika, 3. v outery před nanebevstoup. Páně, 4. ve čtvrtek po sv. Markétě, 5. po svat. Vavřinci, 6. po sv. Havlu, 7. po svat. Martinu, 8. v suchém týdnu před Vánocemi. Týhodní trh každý čtvrtek.

Hožimberk, 1. na sv. Fabiana a Šebastiána, 2. na sv. Vojtěcha, 3. v pond. před sv. Václavem; trh na chleb na sv. Mikuláše; týhodní trhy každou sobotu.

Hožimtal (Rosenthal), 1. na sv. Filipa a Jakuba, 2. na sv. Jakuba dne 26. června; týhodní trh každou středu.

Hožimtal, 1. v pondělí po Judika, 2. na sv. Filipa a Jakuba, 3. v pond. po Božím Těle, 4. na svat. Vavřince, 5. v pondělí před svatým Václavem.

Hlubok, 1. v pond. po obrácení sv. Pavla, 2. po svatoúšňích svátcích, 3. před sv. Bartolomějem, 4. po sv. Havlu; týhodní trh každou středu.

Hrychnov (Reichen), 1. na sv. Bartoloměje, 2. na sv. Michala.

Hrychnov (Reichenau), výroční a trhy na dobytek: 1. ve středu po Jménu Jesi, 2. na den nalezení sv. kříže, 3. na sv. Prokopa, 4. na svat. Matouše, 5. na sv. Lucii.

Hrychnov Český, 1. v pondělí po Božím Těle, 2. na svatého Ondřeje; každou středu týdň trh.

Hrychnov Nový (Neureichenau), výroční a dobytčí trhy: 1. v pond. po Hromnicích, 2. po sv. Filipu a Jakubu, 3. před nanebevzetím P. Marie, 4. po sv. Martino; týhodní trh každé pond. na plátno, přizí a potravní věci.

Hřečice červená, (Rohtetice), 1. na sv. Jiří, 2. v outery po nanebevstoupení Páně, 3. na sv. Šimona a Judu, 4. na sv. Kateřinu.

Hřečice Kardašova (Kardašetice),

1. na sv. Josefa, 2. na sv. Vavřince, 3. na sv. Matouše, 4. na sv. Martina; trh na dobytek každý outerek.
- Kvěnice**, 1. v pond. po sv. Matěji, 2. ve středu před Božím Tělem, 3. před sv. Havlem.
- Křičany**, 1. ve čtvrtek po svatém Matěji, 2. na sv. Zikmunda, 3. ve čtvrtek po sv. Prokopu, 4. ve čtvrtek po sv. Bartoloměji, 5. v pond. po sv. Václavu, 6. ve čtvrtek po sv. Martinu, 7. v pond. před štědrým večerem; týh. trh každou sobotu.
- Kadská**, 1. v pondělí po jmenu Pána Ježíše, 2. po svatém Janu Křteli, 3. po sv. Bartoloměji, 4. po svat. Havlu; týdlní trh každé pondělí.
- Sandava** (Sandau), 1. v pond. po neděli Reminiscere, 2. po Sv. Duchu, 3. po svat. Michalu Arch., 4. po druhé neděli adventní, týhodní trh na obilí každou sobotu.
- Názava**, 1. dne 28. dubna, 2. dne 2. listop.
- Seč**, výroční a trhy na koně i hovězí dobytek s osmidením frejunkem: 1. ve čtvrtek po sv. Vítu, 2. v pond. po sv. Jilji, 3. na sv. Martina bisk. Na obilí, vařivo, vlnu a přizi: 1. v outery v postě, 2. v outery před středopostím, 3. v outery po Judka.
- Sedlec**, 1. v pond. po jmenu P. Ježíše, 2. na sv. Jiri, 3. na Pia papeže, 4. na sv. Michala arch., 5. na sv. Alžbětu.
- Sedlice**, 1. ve středu po čtvrté postní neděli, 2. v pond. po nejavětější Trojici, 3. ve středu po navštívení P. Marie, 4. na sv. Bartoloměje, 5. na sv. Michala, 6. na sv. Martina bisk.
- Sedlčany**, 1. ve středu před Velkonočí, 2. ve středu před Sv. Duchem, 3. den před sv. Petrem a Pavlem, 4. ve středu před sv. Havlem, 5. den po sv. Martinu, 6. ve středu před Vánocemi. Týhodní trh každou středu; tak nazvaná kocanda, totiž trhy na len a plátno: 1. osm dní před sv. Petrem a Pavlem, 2. osm dní před sv. Martinem.
- Sedle Staré** (Altsattel), 1. v out. po sv. Janu Nep., 2. v pond. po sv. Václavu, 3. ve středu před sv. Martinem.
- Semile**, 1. v pond. v středopostí, 2. po křížové neděli 4. června, 3. před svat. Janem Křt., 4. po sv. Jilji, 5. před sv. Havlem, 6. před sv. Ondřejem. Týhodní trh každý pátek.
- Senozaty**, 1. na sv. Hátu, 2. na sv. Vojtěcha, 3. na sv. Petronilu, 4. na sv. Matouše, 5. dne 27. pros.; každý pátek trh na dobytek.
- Senomice**, 1. ve čtvrtek po jmenu P. Ježíše, 2. ve středu před květnou nedělí, 3. v pond. po sv. Trojici, 4. na sv. Bart., 5. na sv. Šimona a Judu; týhodní trh každý čtvrtek.
- Skalice**, 1. na sv. Matěje, 2. na sv. Jana Nep., 3. na sv. Vavřince, 4. v pond. před sv. Kateřinou.
- Skalice Česká čili Velká**, výroční a trhy na dobytek: 1. ve středu po sv. Filipu a Jakubu, 2. po sv. Vavřinci, 3. v out. trý po sv. Františku Ser., 4. po sv. Jilji. Týh. trh na obilí, přizi a potravní věci každý outerek.
- Skuč**, 1. první outery v postě, 2. v outery svatodušní, 3. na povýšení sv. kříže, 4. na sv. Lucii. Trhy na koně a hovězí dobytek: 1. na den sv. Karla Vel., 2. na první outery postní, 3. v pátek před květnou nedělí, 4. na proměnění Christa Pána, 5. na sv. Martina bisk., 6. na sv. Lucii.
- Slany** (Schlan), 1. na sv. Filipa a Jakuba, 2. na sv. Matouše po 8 dní, 3. na den obětování P. Marie. Trhy na dobytek: 1. v pond. po Látare, 2. na den proměnění Christa Pána.
- Slavětín**, 1. ve středu před květnou nedělí, 2. po sv. Ignáciu, 3. před sv. Václavem, 4. ve středu po obětování P. Marie.
- Slavkov** (Schlaggenwald), 1. v pond. po neděli Septuagesima, 2. po jmenu P. Marie.
- Smidary**, 1. v outery po sv. Dorotě, 2. v pond. po sv. Stanislavu, 3. na sv. Jakuba Většího, 4. ve čtvrtek po narození P. Marie, 5. na sv. Lukáše. Každou sobotu trh na obilí.
- Smřice**, 1. ve středu po Hromnicích, 2. před sv. Jirím, 3. před Jubiláta, 4. před sv. Bartolomějem, 5. před sv. Matoušem. Každou středu týhodní trh.
- Smržovka** (Morchenstern), 1. ve středu po sv. Josefu, 2. po sv. Marku, 3. před všemi Svatými. Týhodní trh každou středu.
- Soběslav**, 1. v pond. po obrácení sv. Pavla aneb v pond. před Hromnicemi, 2. před svatodušními svátky, 3. po povýšení sv. kříže, 4. před sv. Kateřinou. Trhy na koně o den dříve, trhy na hovězí dobytek od druhého pondělí v postě až do pondělka po svaté Trojici každé pondělí.
- Sobotka**, 1. ve čtvrtek po 3 Kr., 2. na velkonoční out., 3. na sv. Magd., 4. na sv. Bart., 5. na sv. Michala, 6. na sv. Kateřinu. Týhodní trh každou sobotu.
- Sokolov** (Falkenau), 1. v pond. před Sv. Duchem, 2. po sv. Jakubu Vět., 3. na sv. Michala; trhy na dobytek každé 3. pond. v každém měsíci.
- Solnice**, 1. na masopustní pond., 2. na sv. Jana Křtitele, 3. na sv. Jilji, 4. na sv. Šim. a Judu; týhodní trh každé pondělí.
- Novinka**, 1. ve čtvrtek před Hromnicemi, 2. v outery před sv. Václavem; týhodní trh na obilí a dobytek každý čtvrtek.

Stankovy, 1. v outery po novém roce, 2. po sv. Františku Serafinském; týždní trh každé pond.

Stárvkov (Starkstedt), výroční a trhy na dobytek: 1. v pond. po jménu P. Ježíše, 2. před Sv. Duchem, 3. po sv. Voršile. Pripadne-li sv. Voršila na pondělí, drží se trh toho samého dne, a druhý den na dobytčí trh; týždní trh na přízi a plátno každou sobotu.

Stodý (Stasb), 1. v out. po Hromnicích, 2. na sv. Jiří, 3. ve středu po sv. Michalu, 4. v outery před sv. Martinem. Pripadne-li svatojirský trh na neděli neb svátek, odloží se na příští outerek.

Strakonice, 1. ve čtvrtek po středoposti, 2. v out. po nanebevstoupení Páně, 3. na sv. Annu, 4. na den sv. Šim. a Judu.

Strážecí Nové, město, (Neustrašic), 1. ve čtvrtek před květnou nedělí, 2. v outery před nanebevstoupením Páně, 3. ve čtvrtek před navštívením Panny Marie.

Stráž (Neustadt), 1. v pond. před sv. Janem Křt., 2. na sv. Kateřinu; každý outerek trh na dobytek.

Stráž (Platz), 1. v pondělí po smrtelné nedělí, 2. ve čtvrtek po Božím Těle, 3. na sv. Bartoloměje, 4. na sv. Lucii; trh na dobytek každý pondělek.

Stráže (Wartenberg), výroční a dobytčí trhy: 1. v druhé pond. po Velikonoci, 2. po rozesání sv. apos., 3. před sv. Havlem, 4. po sv. Martinu; týždní trh: 1. ve středu před Velikonoci, 2. před Vánocemi.

Strážov (Drosau), 1. ve čtvrtek po sv. Matěji, 2. po sv. Jiří, 3. po sv. Jakubě, 4. po sv. Martinu.

Strmilov (Tremles), 1. den po novém roce, 2. druhé pond. v postě, 3. čtvrté pond. po velikonoci, 4. v pond. po Božím Těle, 5. na sv. Jilji, 6. na sv. Havla, 7. den po sv. Ondřeji; trhy na dobytek každé pond. od 1. května až do 31. října. Trhy na obilí každé pondělí.

Stříbro (Mies), výroční a dobytčí trhy: 1. v pond. po sv. Králích, 2. po velikonoci, 3. po sv. Vavřinci, 4. po sv. Havlu.

Stropnice (Stropic), na svatoúšní outery; každý outerek trh na dobytek.

Strankovice, 1. v pond. po nejsvětější Trojici, 2. na sv. Vavřince, 3. na sv. Františka Ser.; týždní trhy vždy v outery.

Sukdol, v outery před sv. Havlem, 2. v outery před sv. Tomášem apost.

Suniperk (Soonenberg), 1. dne 1. května, 2. na sv. Michala.

Supí Hora (Geiersberg), výroční a trhy na dobytek: 1. po Svatém Duchu, 2. po svatě Markétě, 3. po sv. Matěji, 4. po obětování Panny Marie; trh týždní na obilí každé pondělí.

Sušice (Schüttenhofen), 1. v pond. po 3. Králích, 2. v outery svatoúšní, 3. na sv. Rocha, 4. na sv. Františka Ser., trhy na dobytek od květné neděle až do sv. Martina; každý pondělek a pátek po celý rok trhy na obilí.

Světlá, 1. v outery po sv. 3. Králích, 2. na sv. Vojtěcha, 3. na sv. Bartoloměje, 4. na sv. Michala.

Sviny (Schweinitz), 1. den po sv. Trojici, 2. v neděli po nanebevstoupení Panny Marie. Padne-li na ten den trh v Lišově, drží se o tři dni dříve, 3. na sv. Františka Serafinského.

Svojanov, výroční a dobytčí trhy, kteréžto poslední drží se před polednem: 1. na masopustní outerek, 2. ve čtvrtek ve květnou nedělí, 3. ve středu před nanebevstoupením Páně, 4. na sv. Marii Magdalenu, 5. ve čtvrtek před sv. Tomášem.

Svrátka, 1. v pond. po sv. Fab. a Šebest., 2. po velikonoci, 3. na sv. Prokopa, 4. ve středu po sv. Martinu.

Šenbach, 1. v pondělí po nedělí Kantáte, 2. druhé pondělí po sv. Petru a Pavlu, 3. druhé pondělí po jménu P. Marie, 4. druhé pondělí po všech Svatých; trhy na dobytek každý první čtvrtek v měsíci.

Šenbach, 1. v pond. po první nedělí velikonoci, 2. v outery po sv. Janu Křt., 3. druhý pond. po jménu P. M., 4. druhý outery po všech Svatých.

Šenfeld, 1. v pond. před sv. Bart., 2. v pond. po sv. Martinu bisk.

Šenilad, 1. druhé pondělí po sv. Janu Křt., 2. v pondělí před první adventní nedělí.

Šenilinda, 1. v pondělí po 3. Králích, 2. druhé pondělí po velikonoci, 3. v pondělí před sv. M. Magdalenou.

Širgiswalde, 1. na velikonoci outery, 2. v pondělí po sv. Markétě, 3. v pond. po sv. Františku Ser. Týždní trh každý pátek.

Škvorec, výroční a dobytčí trhy: 1. v outery před velikonoci, 2. před sv. Havl., 3. před Vánocí.

Šluknov (Schlakenau), 1. v pond. po nedělí Okuli, 2. po nanebevstoupení Páně, 3. po sv. Vavřinci, 4. po sv. Matouši; padne-li sv. Vavřinec neb Matouš v pond. drží se trh ten samý den; týždní trhy každý čtvrtek, na zelený čtvrtek a ve čtvrtky v adventě přicházejí cizí kramáři a řemeslníci.

Štěkná (Stecken), 1. v outery po 1. nedělí v postě, 2. v out. před sv. Jilji, 3. na sv. Teklu.

Štěpánov, 1. na sv. Vojtěcha, 2. na sv. Bartoloměje, 3. v outery před sv. Havlem; trhy na všeliký dobytek po celý pěst každou středu.

Štětí (Wegastadt), výroční trhy na dobytek: 1. druhý čtvrtek po Velikonoci, 2. ve

čtvrtek před sv. Vavřincem, 3. před sv. Havlem, 4. po počti P. Marie.

Štoky (Stecken), 1. na sv. Josefa, 2. na sv. Vítu, 3. na sv. Vavřince, 4. na všechny Sváté.

Švarencal, výroční a trhy na koně a dobytek: 1. v pond. po jmenn. Ježíše, 2. po 8. květnu, připadne-li svátek, tedy v úterý, a padne-li 8. května v pondělí, o týden pozděj, 3. v pondělí po sv. Bartol., padne-li sv. Bart. na pondělí, tedy příští pondělí.

Švihov, 1. v pondělí po neděli Látare, 2. na sv. Vítu, 3. v pondělí po sv. Václavu, 4. v pondělí po sv. Lucii, každou středu týždní trh.

Tábor, 1. na sv. Řehoře, 2. na sv. Urbana, 3. na proměnění Christa P. 4. na sv. Havla, 5. na sv. Ondřeje; padne-li některý z těchto trhů na sobotu aneb jiný židovský svátek, drží se příští středu.

Tachov čili **Dřevňov** (Tachan), 1. v pondělí po jmenn. P. Ježíš, 2. na velký pátek, 3. v pondělí po Božím Těle; trhy týdní každou středu a pátek.

Teplá (Tepl), trhy na koně a jiný dobytek: 1. ve středu před Hromnicemi, 2. před Velikonoci, 3. po Jubilate, 4. po sv. Kilianu, 5. na sv. Jilji, 6. ve středu před císařským povícením, 7. ve středu před Vánoci; trh na obilí každou středu.

Teplíce (Teplíc), 1. v pond. po sv. 3. Král., 2. po sv. Janu Křt., 3. po sv. Jilji, 4. po sv. Havlu; hlavní týždní trhy v úterý každého téhodne a týdní trhy každodenně. První hlavní týždní trh v každém měsíci je spolu trh na dobytek.

Teplice (Weckelsdorf), 1. v úterý po jmennu P. Ježíše, 2. po nanebevstoupení Páně, 3. po nanebevzetí P. Marie, 4. po všech Svátých; týž. trhy každý úterý na plátno, přízi a len.

Terezín (Theresienstadt), 1. v pond. po sv. 3. Králích, 2. první pond. po velikonoci, 3. ve čtvrtek po sv. Petru a Pavlu, 4. v pond. po sv. Václavu.

Tejn Horašův (Bischoftein), 1. v úterý před Hromnicemi, 2. před svatým Petrem a Pavlem, 3. po povýšení sv. kříže; týždní trh na obilí každou sobotu po celý rok.

Tejn nad Vltavou. (Moldautejn), 1. dne 8. května, 2. dne 25. července, 3. dne 21. září, 4. dne 25. listopadu, trhy pro pouťníky dne 19. března a 15. června; týdní trhy na potravní věci každou středu po celý rok.

Tejnice Hrochov (Hrachovtein), 1. na den sv. Matěje, 2. ve čtvrtek čtvrtého téhodne po velikonoci, 3. na sv. Jana Křt., 4. den po sv. Michalu, 5. na sv. Tomáše; trhy na dobytek o druhém trhu ten samý den, o čtyřech ostatních den před tím.

Tejnice Labská (Elbetein), 1. v pond. po 3. Králích, 2. po květné neděli, 3. po sv. Janu Křteli, 4. po sv. Václavu.

Tejnice Panenská (Jungfertein), 1. v pond. před Hromnicemi, 2. po sv. Jilji, 3. před narož. Panny Marie. Na sobotu připadlý trh drží se příští pondělí.

Toužetín (Theising), 1. na zelený čtvrtek, 2. dne 2. května, 3. druhé pondělí po Sv. Duchu, 4. ve čtvrtek po narození P. Marie, 5. ve čtvrtek po sv. Martina, 6. ve čtvrtek před Vánocemi; s druhým, třetím a čtvrtým trhem jsou trhy na dobytek spojeny; týždní trh každý čtvrtek.

Trmice (Türmic), 1. v úterý po Velikonoci, 2. v pondělí po Rogate, 3. po svatém Michalu, 4. po počti Panny Marie.

Turnov, 1. ve středu po středopostí, 2. před svatým Janem Křtitelem, 3. po sv. Jilji, 4. po Božím Těle, 5. před proměněním Christa Pána, 6. před všemi Svátými.

Třebechovice (Hohenbruck), výroční a dobytčí trhy: 1. ve středu po obrácení sv. Pavla, padne-li ale středa na svátek, drží se trh v příští středu, 2. na proměnění Christa Pána, 3. na sv. Kateřinu, každý čtvrtek týždní trh.

Třebelice, 1. v sobotu po středopostí, 2. v oktávu sv. Petra a Pavla, 3. na sv. Františka Ser.

Třebenice, výroční trhy na dobytek: 1. ten den po Hromnicích, 2. na sv. Jilji, 3. na sv. Jakuba, 4. den po všech Svátých.

Třebon (Wittingan), 1. na svatoho Filipa a Jakuba, 2. na sv. Jilji, 3. na sv. Tomáše.

Třebova Česká (Böhm. Trubau), 1. na sv. Matěje, 2. v úterý po vstoupení Páně, 3. na sv. Vavřince, 4. na sv. Matouše. Trh na obilí každý čtvrtek.

Trutnov (Trautenu), výroční a trhy na dobytek: 1. v pondělí po obrácení sv. Pavla, 2. po sv. Josefu, 3. ve čtvrtek před Sv. Duchem, 4. v pond. po sv. Jakubu, 5. po sv. Michalu, 6. po sv. Alžbětě. Všecky trhy, s výminkou svatozádního trhu, drží se první pondělek, na který ta slavnost padá, jinak následující pondělek i s trhem na sv. Josefa a sv. Alžbětu povoleným na koně a hovězí dobytek; pakli-by trh na koně o sv. Josefa a Chručimským stejně padl, drží se v Trutnově na pondělek před tím; mimo ty jest každé pondělí a čtvrtek týždní trh na obilí, přízi a plátno.

Tužkov, výroční a trhy na dobytek: 1. druhý čtvrtek po Velikonoci, 2. první čtvrtek po Božím Těle, 3. první čtvrtek po sv. Františku Seraf., 4. v pondělí po počti Panny Marie.

Týniště, výroční trhy na dobytek: 1. před nejav. Trojici, 2. na sv. Vavřince, 3. na sv. Tomáše, 4. velký týhodní trh v pond. po květné neděli. Týhodní trh každý pondělek.

Uttawa (Uittwa), 1. v pondělí po sv. Vítu, 2. po sv. Michalu.

Valč (Walč), výroční trhy a na dobytek: 1. v pondělí po sv. 3 Králích, 2. ve středu po sv. Michalu.

Vamberice, 1. pátý čtvrtek v postě, 2. na svatou Annu, 3. na svatou Barboru. Každé pondělí týhodní trh na dobytek, vlnu a plázi.

Velešín, 1. na svatého Josefa, 2. v úterý svatodušní, 3. v pond. po svatém Havlu.

Velhartice, 1. na zelený čtvrtek, 2. ve čtvrtek po nanebevstoupení Páně, 3. na sv. Marii Magdalenu, 4. den po dušičkách.

Velvary, 1. v pondělí po zjevení sv. Michala dne 8. května, 2. ve středu po svatém Petru a Pavlu, 3. ve středu po sv. Bartoloměji, 4. na sv. Šimona a Judu, 5. na sv. Martina biak.

Veverčice (Wernstaddl), 1. na sv. Vojtěcha, 2. na sv. Vavřince, 3. na sv. Ondřeje, 4. v pondělí před sv. Havlem. Týhodní trh každý úterek.

Veselí nad Lužnicí, 1. ve středopostí, 2. ve středu po nanebevstoupení Páně, 3. na sv. Prokopa, 4. ve středu po sv. Františku Seraf., trhy na vlnu: 1. ve čtvrtek po sv. Filipu a Jakubu, 2. ve čtvrtek po sv. Jiří. Trh na dobytek od Velikonoci až do Sv. Ducha každý čtvrtek.

Veselí nad Cidlmou (Hochweseli), 1. na sv. Matěje na všecko zboží a dobytek, 2. na sv. Vojtěcha na plátno a přiai, 3. na sv. Jan Křt. na všelijaké zboží a dobytek, 4. v úterý po sv. Vavřinci na zboží a dobytek, 5. na sv. Michala, 6. na sv. Martina na plázi a plátno.

Vejprty, 1. v pond. po Božím Těle, 2. v pond. po narození P. Marie.

Vildstein, 1. v pondělí po sv. Janu Křteli, 2. v pondělí po sv. Michalu. Od března až do října každé poslední pondělí v měsíci dob. trhy.

Vilimov, 1. první čtvrtek v postě, 2. po letnicích, 3. na sv. Vavřince, 4. ve čtvrtek po sv. Martinu.

Vilemice (Wilomic), 1. v pondělí po svatém Jiří, 2. před svatým Havlem.

Vimberk (Winterberg), 1. na svatého Prokopa, 2. na sv. Bartoloměje, 3. na sv. Martina.

Vlachovo Březí (Wallachbirken), 1. na sv. Apolináře, 2. na sv. Ludmilu, 3. na sv. Mikuláše, po každé s osmidenním frejunkem.

Vlašim, 1. v pondělí před Velikonoci, 2.

v úterý před nanebevstoupením Páně 3. v pondělí před Sv. Duchem, 4. v sobotu po sv. Jiří, 5. v masopustní pondělí, 6. na dušičky, 7. v druhé pondělí před naroz. Christa Páně. Týdňní trh každ. sobotu.

Vitavice Dolní (Unter-Wukdan), 1. na obrácení sv. Pavla, 2. v neděli po sv. Janu Křt. Týhodní trh každý úterek.

Vodňany, výroční a trhy na koně a hověz. dobytek: 1. třetí úterý v postě, 2. v úterý před svat. Janem Nepomuckým, 3. na den rozeslání sv. apostoľů, 4. ten den po narození Panny Marie, 5. na svatou Barboru. Každý úterek trh na obilí a potravní věci.

Volary, (Willern), 1. ve čtvrtek před květnou nedělí, 2. na sv. Mikuláše.

Volně, 1. na den obrácení sv. Pavla, 2. v pond. po nanebevst. Páně, 3. v úterý po nanebevz. Panny Marie, trvá 8 dní, 4. v pond. po všech Svatých 3 dni.

Vořice, 1. ve čtvrtek před květnou nedělí, 2. ve středu v křizovém týdnu, 3. ten den po navštívení Panny Marie, 4. na sv. Vavřince, 5. po naroz. P. Marie, 6. na sv. Františka Ser., 7. na sv. Petra z Alkantary (19. října), 8. před sv. Tomášem apostoľem.

Vořice Mladá (Jungwohic), výroční trhy na dobytek a rozličné zboží: 1. v úterý po sv. Petru a Pavlu, 2. po zvěstování Panny Marie, 3. po sv. Vojtěchu, 4. po nanebevstoupení Páně, 5. po Božím Těle, 6. po nanebevz. Panny Marie, 7. po sv. Matouši, 8. po sv. Linhartu.

Vrána, 1. dne 21. března, 2. na sv. Jana Křtitele, 3. druhý den po sv. Matouši. Malé trhy: 1. ve čtvrtek po sv. Filipu a Jakubu, 2. den po sv. Bartoloměji, 3. ve čtvrtek před sv. Lukášem, 4. ve čtvrtek po sv. Barboře.

Vrautek (Rudig), trhy výroční a na dobytek: 1. ve střed před květnou nedělí, 2. ve čtvrtek po sv. Janu Křteli, 3. ve čtvrtek po sv. Bartoloměji, 4. ve čtvrtek před počtem Panny Marie. Každý úterek trh na obilí.

Vraťt (Freiheit), 1. v úterý po přenesení sv. Václava, 2. po Božím Těle, 3. po narození Panny Marie, 4. první úterek v adventu.

Vrch sv. Šebestiána (Sebastiansberg), 1. v pondělí po sv. Trojici, 2. první pondělí po neděli po sv. Havlu.

Vrchlabí (Hohenolbe), 1. den po sv. Matěji, 2. na sv. Filipa a Jakuba, 3. den po Vavřinci, 4. na sv. Kateřinu. Týhodní trhy vždy v úterý a v sobotu na rozličné obilí a varivo.

Všeruby (Neumarkt), 1. ve čtvrtek po nedeli Kantate, 2. ve čtvrtek po Božím Těle. Trh na obilí a dobytek každou středu.

Vieruby (Vierau), 1. na sv. Blažeje, po 8 dní, 2. na sv. Markétu, 3. na sv. Filipa a Jakuba, 4. na sv. Michala, po 8 dní, 5. na sv. Nikuláše.

Výšší Brod (Hohenfurth), 1. Svobodný trh na sv. Bartoloměje; trhy na chléb: 1. na sv. Matěje, 2. na sv. Josefa, 3. na zelený čtvrtek, 4. v pondělí po sv. Trojici, 5. na sv. M. Magdalenu, 6. na sv. Šimona a Judu, 7. na sv. Tomáše; týhodní trh každý pondělek s dobytčím trhem za letních měsíců.

Vysoké (Hochstadt), 1. v pondělí po Quasimodogeniti, 2. v pondělí po sv. Šimonu a Judě. Týhodní trh každou sobotu.

Záblatí, 1. na sv. Floriana, 2. na sv. Jany, 3. na sv. Ondřeje.

Zachlér (Schaltler), 1. v outery po svatodušních svátcích, 2. na sv. Martina; trhy týhodní v outery a pátek.

Zahrádka, 1. ten čtvrtek po středopostí, 2. na sv. Víta, 3. ten pondělek před sv. Bartolomějem, 4. na sv. Havla, 5. na sv. Ondřeje; v outery každého týdne trh na dobytek.

Zámostí (Friedberg), na sv. Annu; týh. trh na dobytek a na obilí každý onterek.

Zásmuky, 1. v pondělí po Hromnicích, 2. po sv. Filipa a Jakuba, 3. ve středu po sv. Prokopu, 4. v pondělí po nanebevzetí P. Marie, 5. ve středu po sv. Václavu, 6. ve středu po všech Svatých; trh týhodní každou středu.

Zbirov, 1. v outery velikonoční, 2. na sv. Bartoloměje, 3. na sv. Kateřinu.

Zbraslav (Königsaal), 1. dne 4. dubna, 2. v pondělí po sv. Janu Nepom., 3. po jmenú Panny Marie, 4. po sv. arch. Rafa.

Zbraslavice, 1. v outery před Hromnicemi, 2. po neděli Judika, po 8 dní, 3. po Sv. Duchu, 4. po navštívení Panny Marie, 5. v pond. po sv. Vavřinci, 6. ve středu po sv. Václavu, 7. na sv. Kateřinu, trvá 8 dní, 8. na sv. Tomáše apostola.

Zdětavice, výroční trhy na rozličné kramářské zboží a spolu trhy na dobytek: 1. ve čtvrtek před Hromnicemi, 2. ve středopostí, 3. po nalezení sv. kříže, 4. den před Božím Tělem, 5. ve čtvrtek po sv. Markétě, 6. po povýšení sv. kříže, 7. den po sv. Barboře.

Zetvice (Zettving), 1. druhý pond. po Velikonoci, 2. v pondělí před sv. Martinem; trh na chléb každý onterek.

Zlínice, 1. první pond. v postě, 2. na sv. Vojtěcha, 3. na sv. Ondřeje, 4. na nanebevzetí Panny Marie. Druhý a třetí trvá 8 dní, trh každý pondělek.

Zruč, 1. na sv. Dorotu dne 6. února, 2. na proměnění Christa P.; trhy: v outery před zeleným čtvrtkem, v outery před Vánocemi

Zvukov, výroční trhy v pond.: 1. po sv. Valentína, 2. po Božím Těle, 3. po povýšení sv. kříže, 4. po sv. Alžbětě; trhy týhodní na obilí, len, přizi a rozličné postravní věci každou středu.

Zámburg (Santenberg), 1. v outery po novém roce, 2. po letnicích, 3. po povýšení svatého kříže; hlavní týhodní trhy na všechno zboží v pondělí před Velikonocí, před Sv. Duchem a před Vánocemi každé pondělí a čtvrtek trhy na obilí.

Zandava (Sandau), 1. v pondělí po jmenú P. Ježíše, 2. třetí v postě, 3. po sv. Antonínu, 4. před sv. Václavem; týhodní trh každé pondělí.

Zatce (Saaz), 1. v pond. před obrác. sv. Pavla, 2. ve čtvrtek po neděli Okolí, 3. v pond. před Sv. Duchem, 4. v pond. před narož. P. Marie, 5. v pond. před sv. Kateřin.

Zdár (Saar), 1. v pond. po novém roce, 2. před středopostí, po nejsv. Trojici, 3. před sv. Bartolomějem, 4. před sv. Martinem.

Žebrák, 1. ve čtvrtek po jmenú P. Ježíše, 2. na svatodušní outery, 3. na sv. Šimona a Judu.

Železnice (Eisenstadt), 1. ve středu po jmenú Pána J., 2. v pondělí po sv. Jann Nep., 3. ve středu po narození P. Marie; trh na obilí každou středu.

Železná Ruda (Eisenstein), trhy na obilí a dobytek: 1. ve velikonoční outery, 2. na sv. Vendelína dne 20. října. Měl-li by poslední trhy na sobotu neb neděli padnouti, obdívá se v pondělí na to.

Žihle (Scheles), 1. v out. po sv. Jitě, 2. v outery po sv. Václavu.

Žirovnice, výroční a dobytčí trhy: 1. v pondělí po svatých 3 Králích, 2. po svat. Filipu a Jakubu, 3. po svatém Jilji; trhy na dobytek každých čtrnáct dní od druhého outerka po sv. Matěji až do sv. Havla.

Žirec (Šurc), 1. v outery před sv. Filipem a Jakubem, 2. v outery po sv. Bartoloměji.

Žitčice, 1. ve středu před sv. Jitím, 2. v pond. po všech Svatých, po každé 8 dní; 3. na sv. Vítu, 4. v pond. po narození P. Marie, každou středu trh na obilí.

Žleby, 1. den po sv. 3 Králích, 2. den po navštívení P. Marie, 3. den po všech Svatých; týhodní trh den před všemi Svatými.

Žlutice (Lutic), 1. v outery Velikonoční, 2. v outery svatodušní, 3. v pond. před sv. Bart., 4. na sv. Šimona a Judu.

Zumberk, výroční a dobyt. trhy ve čtvrtky: 1. před Hrom., 2. před sv. Vítom, 3. před naneb. Panny M., 4. před všemi Svatými.

Výroční trhově na Slovensku.

Arad, na neděli Judika, 11. července, 19. srpna, 4. listopada, 2 dny před tím velký trh na dobytek.

Asod, v Pešt. stol., na vstoupení Páně, 20. srpna, 11. listopada, a dva dny před tím velký trh na dobytek.

Baja, v Bač. stol., 24. dub., 22. července, 21. září a 6. pros. a den před tím trh na dobytek.

Bajmoc, v Nitran. stol., 6. ledna, 24. dub., na Sv. Ducha, 24. srpna, 29. září a 11. listopada.

Bánovce, v trenč. stol., první neděli po 3 králích, na neděli Sexagesima, 24. dubna, na neděli sv. Trojice, na sv. Jana Křt., na nanebevzeší P. Marie, 29. srpna, na Šim. a Judu, na sv. Lucii.

Bardéjov, v šariš. stol., 22. února, na ned. Sexages., 24. června, 1. září, 21. pros. a 5 dny před tím trh na dobytek.

Bátovce, v hont. stol., na ned. Sexagesima, na neděli květnou, na neděli Rogate, na svatého Vavřince, 11. listopada.

Beckov, v trenč. stol., na sv. Řehoře, na den nalezení sv. kříže, 26. srpna, 24. listopada.

Běla, v Spiši, 22. ledna, na neděli Rogate, 15. července, 21. září, na sv. Tomáše, v pond. před advent. a 2 dny před tím trh na dobytek.

Bélusé, v trenč. stol., 21. února, 1. května, 24. června, na proměnění Christa Pána, 3. září, na Šimona a Judu.

Bíče, v trenč. stol., v pondělí po obrácení sv. Pavla, po sv. Filipu a Jakubu, Svatodušní, po povýšení sv. kříže, po všech Svatých.

Bobrovce Velký, v lípt. stol., na ned. Invok., 16. května, 1. září, 19. listop.

Bodňanovce, v šariš. stol., 17. ledna, 5. února, 25. dubna, 25. července, 28. srpna, 21. října, 23. listopada.

Brezna, na neděli Latare, tu středu před sv. Duchem, 16. srpna, 30. listopada. Výkladní i na dobytek spolu se držívají.

Brezová, v nitr. stol., v pondělí po třech králích, v pond. před popelcem, na zelený čtvrtek, v pondělí před Sv. Duchem, v pondělí před sv. Janem Křt., v pondělí po sv. Štěpánu Králi, po sv. Matouši, po Emer. Výkladní i na dobytek spolu se držívají.

Budin, 1. března, 27. června, 14. září, 30. listopada.

Bystrice Baňská, 25. ledna, 7. května, 30. listopada.

Bystrice Považská, 6. ledna, v pondělí po krétné neděli, na svatou Trojici, 10. srpna, na sv. Matouše v září.

Cachtice, 24. února, na neděli Rogate, na sv. Ladislava, na štěti svat. Jana, na sv. Vorkilu, na svatého Tomáše.

Čhtélnice, na sv. Fabiána a Šebastiána, na sv. Josefa, na neděli Miseric., na sv. Jana Křtitele, na sv. Bartoloměje, na sv. Ilavu.

Čtvrtek, ve Spiši, na sv. Ducha, 28. října. **Darmoty**, 6. ledna, 2. února, na neděli Latare, 1. května, 24. června, 20. srpna, 20. září, 1. listopada.

Debrecin, 17. ledna, na sv. Antonína poust., 24. dubna, 15. srpna, na sv. Diviše, a dva dny před tím trh na dobytek.

Dětva, v zvol. stol., 25. dubna, 24. června, 24. září, 24. listopada a vždy den před tím trh na dobytek.

Dobroniva, na svat. Pavla poust., na Sv. Ducha, v pondělí po sv. Trojici, na sv. Matouše, na sv. Barboru, vždy den před tím trh na dobytek.

Dobšina, 2. února, 12. května, 1. srpna, 8. prosince.

Dubalce, 24. února, na neděli Quasimod., na sv. Jakuba, na sv. Michala.

Filekovo, 6. února, 25. května, 21. srpna a 19. listopada.

Frajšták (Galgocz), 25. ledna, na neděli Latare, 1. května, na Svat. Ducha, 29. června, 10. srpna, 22. září, 1. listopada.

Gajary viz Jagary.

Galanta, na Sv. Ducha, 20. srpna.

Gemer (Sajo-Gömor), 14. února, v outery před Velikonočí, 3. července, 17. prosince a vždy předešlý den na dobytek.

Hanušovce, šariš. stol., 6. ledna, 14. dubna, na seslání Ducha Sv., 27. září, 1. listopada.

Holič, na obrácení sv. Pavla, v out. po Quasimod., v out. po Miseric., na rozeslání sv. apostolů, v outery po 20. srpnu, 16. října, 11. listopada.

Hrabušice (Káposztasfalva), 25. ledna, 1. května, 4. října.

Humene, 6. února, 25. března, na neděli Rogate, 29. červ., 14. září, 1. listopada, v pondělí před narozením Christa Pána.

Hyby, v pondělí po obrácení sv. Pavla, na zvěstov. P. Marie, na den Božího Těla, v pondělí po sv. Egidu, 1. listopada.

Ilava, na sv. Dorotu, na zvěstování Panny Marie, na vstoupení P., na Boží Tělo, na sv. Matě Magdalenu, 1. listopada.

Jagary, Gajary, v prešp. stol., na neděli Latare, na Boží Tělo, na počti Panny Marie, na povýšení svat. kříže, v pondělí po sv. Zofii, 1. listopada.

Jelšava, na sv. Apollon., 27. dubna, na sv. Jana Křt., na sv. Egid., na sv. Alžb.

Kapušany (Kápi), v šariš. stol., 12. března.

Keckemet, 12. března, 10. května, 10. srpna, 28. září, 25. listopada a dva dny před tím velké trhy na dobytek.

Keresztur, při Bodrogu, 20. února, 21. března, na sv. Marketu, na prom. Christa

Pána, na sv. Bartoloměje, na povýšení sv. Kříže, 25. listopada.

Kežmark, na neděli Invokavit, první neděle po sv. Trojici, 3. května, 14. září, 13. pros.

Kláster, v Turci, 9. ledna, v pondělí po sv. Duchu, v neděli po sv. Michalu, na sv. Mikuláše.

Komárno, pti Duunji, 1. května, 29. června, 4. října, 30. listopada.

Komjatice, neb Komjaty, 15. červ., 26. srpna, 19. listopada, třetí neděle adventní.

Košice, na sv. Fabiána a Šebestiána, 1. května, na den Božího Těla, 15. srpna, na sv. Kateř.

Kostolany, nítr. stol., na neděli květnou, na vstupení Páně, na sv. Vavřince, na sv. Matěje.

Krennice, 5. května, 2. srpna, ve čtvrtek po sv. Mich.

Krupina (Karpfen), na sv. Dorotu, na květnou neděli, na neděli Exaudi, na sv. Petra a Pavla, na sv. Bartoloměje, na Simona a Judu, tu neděli před Vánoci a vždy 3 dny před tím trž na dobytek.

Kubin Dolný, v Oravě, na neděli Sexagesima, na neděli Palm., na sv. Jana Křtitele, na narození Panny Marie, na svat. Albětu, vždy násled. pondělí a každý úterek od sv. Kateřiny až do květné neděle trž na dobytek.

Kysek čili Gyna, na neděli Invokavit, na neděli Exaudi, první ned. po sv. Trojici, 1. září, 21. října.

Leopoldstát, na neděli Okuli, na neděli Exaudi, na neděli před sv. Duchem, 13. července a 21. září.

Leváry Vel. (Gross-Schutzen), v přešp. stol., v pond. po 3 Král., na sv. Řehoře, v pond. po neděli Rogate, před sv. Jakub., před sv. Matouš., po sv. Vavř., po sv. Martinu.

Levice, na 3 Krále, v pond. po Judika, na den Božího Těla, 25. července, 29. září.

Levoče, 1. ledna, na ned. Judika, 2. července, 16. října.

Libova (Lublau), v Spiši, na ned. Sex., na ned. Palm., na ned. Exaudi, 2. července, na neberzení Panny Marie, na ned. po sv. Havlu, na sv. Mikuláše.

Litence, na sv. Valentína, na sv. Stanislava, 2. července, na povýšení sv. Kříže, na sv. Juditu.

Lubětová, 2. února, 1. května, 22. července, 29. září.

Makov, na ned. Judika, 24. června, 19. srpna a 19. listopada.

Malé Topolčany, 6. ledna, 22. března, 1. květ., 24. června, 24. srpna a 25. listop.

Malý Varadiu, 17. března, na zel. čtvrtek, 15. června, 1. září, 5. listopadu, 25. prosince.

Matějovce, v Spiši, 6. února, 8. června, 6. srpna, 19. listop.

Michalovce, v zempl. stol., 2. února, na ned. Palm., 8. května, 13. června, 15. srpna, 15. října, 21. prosince.

Mijava, v nítr. stol., ve středu po obrácení sv. Pavla, po sv. Josefu, po Sv. Duchu, po sv. Jakubu, po narození P. Marie, po Sim. a Judě, po sv. Mikuláši a vždy v předešlý outery trž na dobytek.

Miskovec, 16. února, na vstupení Páně, na sv. Samuele, 18. října, 16. pros.

Močónak, 28. ledna, 29. března, na sv. Ladislava, na sv. Bartoloměji, na svat. Vorsklu, na sv. Klémenta a 3 dny před tím trž na dobytek.

Modrá, 2. února, na ned. Niseric, 24. června, na ned. po sv. Bartoloměji na sv. Matouše, 11. listopada.

Moravce, v tékov. stol., v outery před očisťováním Panny Marie, před květnou nedělí, před sv. Jiřím, před sv. Petrem a Pavlem, před sv. Jakubem, před sv. Michalem, před všemi Svatými, před sv. Tom.

Moravce Velk., 2. července.

Mošov (Wieselburg), 13. července, 5. října, na ned. po sv. Františku.

Mošovce, v Turci, na sv. Fabiána a Šebestiána, na sv. Stanislava, na sv. Trojici, na prom. Christa Pána, na sv. Matouše, 1. listopada, vždy v pond. trž na dobytek. Ve středu výkladní jarmarky. Přes celý pak pěst v out. a ve středu trž na obilí.

Náměsto, v Orav., v pond. po první neděli po 3 Králích, na sv. Řehoře, na sv. Lucii.

Německá Lipce, 25. ledna, 24. dubna, 24. června, 21. září, 21. prosince.

Németh, v hont. stol., na jméno P. Ježíše, na ned. Latare, 23. dubna, na sv. Trojici, 6. srpna, 1. listopada.

Něredhaz, 10. ledna, 26. května, 8. září, 13. prosince.

Nitra, 10. ledna, na ned. Okuli, na den Božího Těla, 2. července, 28. října, 21. prosince.

Nová Bělá, v Spiši, 2. února, v pond. svaťodušní, 19. listopada.

Nová Ves, v Spiši, 26. února, na nanebevzezení Panny Marie, 11. listopada.

Nové Město nad Kysuci, v pond. před sv. Dorotou, ve středu po popeleční středě, v pond. po sv. Jiři, před sv. Jakubem, před Kelist., 14. října.

Nové Město na Váhu, v pond. po Septuagesima, po Reminiscere, po Velikonoci, na svaťodušní pond., po sv. Trojici, po sv. Prokopu, po narození P. Marie, po sv. Nichalu, po všech Svatých, před Vánoci.

Nové Zámky, 14. února, na květnou ned., první ned. po sv. Trojici, na sv. Klémenta, na sv. Lucii.

Osliany, na květnou ned., v ned. po sv. Filipu a Jakubu, po sv. Štěpánu, po sv. Mikuláši.

Ostřihom, 2. února, 12. března, 25. květ., 22. července.

Ožďany, gom. stol., 14. února, 7. května, 13. července, 10. srpna, 30. listop.

Papa, 2. února, 25. března, na sv. Trojici, 2. července, 15. srpna, 8. září, 8. pros.

- Parkan**, 23. dubna, 24. srpna, 28. října, 15. prosince.
- Pešť**, na sv. Josefa, na sv. Medarda, na den stěti sv. Jana, na sv. Leopolda.
- Pezynek**, 6. února, v outerý velikonční, v outerý svatodubní, 22. července, na sv. Augusta, na sv. Frant., 5. listop.
- Plešivec**, v gem. stol., 22. února, 10. dub., 17. září.
- Plešovce**, v avol. stol., 12. března, 12. července, 1. října, 29. prosince a vždy před tím trh na dobytek.
- Podhradí**, v Gemeru, 25. ledna, 10. srpna, 30. listopada.
- Podotlinec**, v Spíši, na obrác. sv. Pavla, na ned. Jabilate, v pond. po sv. Trojici, v pond. před navštívením Panny Marie, v pond. před Šim. a Judou.
- Pograd**, v Spíši, v pátek po ned. Judika, 12. října a 6. prosince.
- Potok**, 7. března, na ned. Exaudi, 29. června, 10. srpna, 8. prosin.
- Pouchov**, v pondělí po novém roce, po Velikonoci, po ned. Exaudi, po sv. Marku, po povýšení sv. Kříže, po všech Svatých a vždy ve čtvr. před tím výkladať a trh na dobytek.
- Právo Německé**, na ned. Reminiscere, na sv. Jakuba, na ned. po stěti sv. Jana, na sv. Emer., na sv. Tomáše a týden před tím trh na dobytek.
- Právo Slovenské**, na ned. po sv. Řehoři, na ned. Rogate, 24. července, na ned. po sv. Havlu, vždy čtyřtý den před tím bodné trhy na dobytek.
- Předmir**, na neděli Quasimodog., v pond. po sv. Jana Křt., čtyřtíu ned. adventní.
- Prešov**, 27. ledna, na sv. Trojici, 10. srpna, 14. září, 30. listop.
- Prešpurk**, na sv. Fabiána a Šebest., na ned. Látare, na vstupení Páně, 2. července, 10. srpna, na sv. Michala, na sv. Lucii a den před tím trh na dobytek.
- Privide**, v nitr. stol., 20. ledna, 19. března, 3. května, 10. srpna, na den povýšení sv. Kříže, na sv. Lukáše.
- Pruské**, 12. března, 24. dubna, 24. června, 11. srpna, 19. listop.
- Puchov v Ponchov**.
- Pňkanec**, v neděli Septuag., na ned. devítinik na sv. Jiří, na navštívení P. Marie, na sv. Egídia, na sv. Mikuláše.
- Ráb**, ve středu po květné ned., ve středu před Božím Tělem, 22. července, 8. září, 19. listop.
- Radosovce**, nitr. stol., 6. ledna, 3. května, na ned. Exaudi, 26. června, 2. července, 14. září.
- Rudvan**, na sv. Stanislava, třetí ned. po sv. Trojici, na narození P. Marie, 30. listop.
- Rajec**, v pond. po sv. Mat., po sv. Jiří, po sv. Zofii, po stěti sv. Jana, po sv. Vorské, po sv. Mikuláši.
- Ratkova**, na obrác. sv. Pavla, na narození sv. Kříže, na sv. Štěpána krále, na sv. Lucii.
- Revuce Veliká**, v gem. stol., na sv. Josefa, 13. června, na sv. Matouše, 16. prosince a vždy den před tím trh na dobytek.
- Rimavská Sobotka**, 6. ledna, na květnou ned., 15. května, na sv. Markétu, na stěti sv. Jana, na sv. Vorské.
- Rožembork**, Liptov., 7. ledna, 19. března, na vstup. Páně, 29. září, 1. prosince, nad to ještě od 3 Králů až do Velikonoci každý čtvrtek trhy na dobytek.
- Sabinov**, 24. února, 24. dubna, 24. června, na pov. sv. Kříže, 7. pros.
- Saryáš**, v Běkešské stol., na sv. Matěje, zvlášť na dobytek, na sv. Jana Křt., na sv. Lukáše, na sv. Tomáše.
- Sobečleby**, (Klib), v hont. stol., na obrácení sv. Pavla, na sv. Filipa a Jak., na sv. Jana Křt., na Magd., na povýšení sv. Kříže, na sv. Katerinu.
- Segedin**, na sv. JH., 31. července, 10. října, 31. září, vždycky se počíná v pon.
- Senc**, (Wartberg), v presp. stol., 6. ledna, na ned. květnou, na sv. Urbana, 13. září 18. října, den před tím trh na dobytek.
- Senice**, v pond. po neděli Okuli, na ned. Miserik., na ned. po Božím Těle, v pond. před rozeslání sv. apoštolů, na sv. Augustina, druhý pond. po sv. Michalu, na sv. Alžbětu, na sv. Tom.
- Serdahely**, (Sirodiz), v Sita snob Čalokezy, na den sv. Prysky, na sv. Ladisl., 2. července, 11. listop.
- Sereď**, v nitr. stol., 2. února, 15. května, 24. června, 15. října.
- Sjelmec**, v lipt. stol., 2. února, na neděli Okuli, 1. května, 25. července, 2. listop. a od 1. ledna až do Velikonoci trh na dobytek.
- Skalice**, druhý den po Hromnicích, v outerý po ned. Reminiscere, v out. po ned. Rogate, 2. července, na sv. Jakuba, na narození P. Marie, 1. listopada, 13. pros. a den před tím trh na dobytek.
- Slovenská Lipče**, 6. ledna, na ned. Septuagesim., na sv. Duchu, na sv. Jakuba, 4. října.
- Sobota Spišská**, 6. ledna, 24. dubna, na sv. Bartoloměje, 1. listop.
- Sobollísté**, v nitr. stol., na sv. Matěje, v pond. velikonční, na nanebevz. P. Marie, na sv. Matouše, na sv. Lukáše, na počestí P. Marie.
- Sahy**, při Joli, 24. února, 24. března, 19. května, 4. srpna, 22. září, 3. listop. a trhy na dobytek.
- Šahy**, v žel. stol., 15. květ., 15. srpna, 21. září, 5. listopada.
- Šándorf**, v pond. po ned. Palm., v outerý svatodubní, na Bartol., na sv. Luk.
- Šaryš**, na ned. Látare, na rozeslání sv. ap., 15. srp., 11. listop., vždy ve středu.
- Šarluky**, ve středu po jmenu P. Ježíše, na ned. Reminiscere, ve středu před Velikonci, ve středu před sv. Duch., 21. září, ve středu před Vánoci a 3 dni před tím trh na dobytek.

Šaštíň. na obrácení sv. Pavla, na sv. Josefa, na sv. Stanislava, na prom. Christa Pána, na povýšení sv. Kříže, na sv. Havla, na sv. Ondřeje, vždy v následující středu a toho dne trh na dobytek.

Šoproň. v outery po neděli Invok., 1. května, 7. srpna, 19. listop.

Ščavnice. každé suché dni, a vždy v pondělí před tím trž na dobytek.

Stará Turá. v outery po 3 Králích, po neděli Judika, po vstoupení Páně, po sv. Janu Křt., po nanebevzetí P. Marie, po sv. Michalu, po sv. Kateřině, a vždy den před tím trž na dobytek i každou sobotu znamenitý trh na obilí.

Stará Ves. v Spiši, na neděli Palm., 29. června, 4. října, 8. prosince.

Staré. v zeml. stol., 22. ledna, 24. června, 28. července, 28. září, 30. listop.

Staré Hradky (Uherské), 6. ledna, 5. května, 2. srpna, 21. září, 28. října, a vždy den před tím trž na dobytek.

Středa. při Váhu, 2. února, 15. května, 24. června, 15. srpna.

Stupava. v přisp. stol., na zelený čtvrtek, 1. května, 25. července, 20. srpna, 6. listop., 21. prosince.

Sučany. na 3 Krále, 24. dubna, na sv. Zofii, 25. července, 8. září, dva týdny po sv. Michalu.

Sarany. v nitr. stol., 25. ledna, 1. května, 10. srpna, 2. listop., s trhy na dobytek.

Sv. Kříž. při Hroně, ten týden po Ilronnicích, po sv. Jitě, po sv. Janu Křteli, po nanebevzetí P. Marie, po sv. Michalu a po obětování Panny Marie; vždy v pond. trh na dobytek a v outery trž výklad.

Sv. Martin. v Turbi, 24. února, na zelený čtvrtek, v pond. před sv. Duchem, na sv. Vavřince, na sv. Bartoloměje, na sv. Martina. Nad to na vlnu 25. a 26. května a 26. i 26. zář.

Sv. Mikuláš. v Liptově, na neděli Reminiscere, na ned. Exaudi, 24. srpna, nasy. Mikuláše.

Těkov. (Pars), na neděli Invokavit, na vstoupení P., 8. září, 11. listopadu.

Temecvár. na neděli Reminiscere, na sv. Duchu, na neděli před sv. Michalem, 6. prosince podle starého kalendáře.

Toplice. v trenč. stol., 19. března, 29. června, 2. zář., 7. prosince a den před tím trž na dobytek.

Terezyopol (Subotica), v Banáti, na vstoupení P. podle starého kalendáře, 6. pros. s velkými trhy na dobytek.

Tisovec. 17. ledna, 19. května, na sv. Vavřince, na sv. Emer.

Tokny. 25. března, 21. června, 26. července, 22. zář., 26. října, 21. pros.

Trenčín. 2. února, v pondělí po neděli Judika, na sv. Duchu, 2. července, na sv. Petra v okovech, na povýšení sv. Kříže, na sv. Lukáše, na sv. Ondřeje a přes celý půst v pondělí trh na dobytek.

Trnava. 11. ledna, a 16., 22. a 27. února

19. a 21. dubna, 14. a 19. červn., 26. a 31. července, 30. srpna a 4. zář., 18. a 23. října, 6. a 11. pros.

Truevec. v Lip., na sv. Matěje, na Sv. Ducho, na sv. Vavřince, Havla a Lucii.

Trutenna. v Oravě, v pond. po sv. Dorotě, v out. svatodušní, na sv. Jitě, 16. července, na den po nanebevzetí P. Marie, v pond. po sv. Martinu.

Turany. v Turci, 5. ledna, na sv. Ducho, na sv. Americha.

Tvrdošín. v Oravě, v pond. po obrácení sv. Pavla, 1. května, na povýšení sv. Kříže, v pond. po všech Svatých.

Ungvár (Ujhár). 25. ledna, na ned. Palm., 7. května, 25. července, 29. zář.

Vacov. ve středu před květ. ned., 2. červ. 16. října, ten týden před Vánoci, s velk. trhy na dob.

Varyn. v trenč. stol., v pond. po sv. Feb. a Seb., po Latere, po sv. Trojici, po sv. Markétě, po narož. P. Marie, po první ned. adventní a vždy před tím ve středu trh na dob.

Velká. v Spiši, 28. ledna, v out. po květ. neděli, 6. června, 1. října.

Velké Topolčany. na sv. Antonína, na sv. Řehoře, 6. května, v pond. po sv. Trojici, na sv. Magdalenu, na sv. Bartol., na sv. Matouše, na sv. Leopolda.

Velký Varadín. 6. ledna, na Boží Tělo, 2. července, 1. zář., 4. října.

Vesprym. 6. ledna, na sv. Řehoře, na sv. Floriana, 10. srpna, na narož. P. Marie, 6. prosince.

Vrablany. na ned. Sexag., Miseric., 1. srpna, 25. listopadu, 31. prosince.

Vrbové. v nitr. stol., ten den po novém roce a před ním trž na dob., v pond. po Sexag., na neděli Palm., po Kuntáti; předtím pátky trh na dob., též 16. června, 22. července, 14. zář., 11. listop. a vždy před tím trž na dobytek.

Vrbovice. v nitr. stol., v pond. před těmito dny, totiž před obrác. sv. Pavla, před Judikou, před Kuntáti, před sv. Janem Křt., před narož. P. Marie, a v pond. po všech Svatých.

Zemplin. 6. února.

Zemplin. 4. ledna, na sv. Matěje, 30. listopadu.

Zvolen. 12. ledna na dobytek, na sv. Matěje, na zelený čtvrtek, na Boží Tělo, 14. zář., na sv. Alžbětu jen na dobytek, na sv. Tomáše.

Záhrobreky. v nitr. stol., na zelený čtvrtek, ve středu před vstoupením Páně, v outery před Božím Tělem, na povýš. sv. Kříže, v pond. po sv. Zofii.

Žrnovce. v pond. po sv. Fabianu a Sebestianu, po sv. Trojici, po sv. Jakubu.

Žilina. v pondělí po sv. Dorotě, 10. dubna, na svat. Filipa a Jakuba, na Boží Tělo, na svatého Štěpána krále, na povýšení svatého Kříže, na svat. Havla, na svat. Lucii.

Obsah.

Na straně 2 jest: Želání Moravana na cestubáseň a pak až do strany 16 obyčejný červený kalendář na obyčejný rok 1861, východ a západ slunce i měsíce, čtvrtě jeho, židovský kalendář a národní přísloví.

Čtení kalendářské.

Od strany 17—28. Všem se nelze zachovati čili ospravedlnění neprávě obviněného kalendáře. Čtyřero ročních počnův, báseň od Al. Potěhnika. Pohyblivé svátky. Dnové posniti. Čtyřero suchých dní. Posvátný čas velikonoční. Noremní dnové. Svau patronové zeměti. Letopočet nové doby. Znamení oběžnic. Zatmění na slunci a na měsíci. Čtyřero částek ročních. Škaly kolkovní. Rod čistý.

Čtení literární.

Od str. 28—40. Zpráva. Moravské národní písně od J. Soukopa. Odkud pochází nechuť ku čtení u lidu našeho od Fr. Škopálka. Zlatá zrnka.

Čtení úvažné.

Od str. 40—52. Ty jsi Petr. Hlas z Velehradu. Údolt sloupské, báseň od J. Soukopa s obrázkem. Sv. Vojtěch od dra. Bílého. Novoroční sen.

Čtení děje-, země- a životopisné.

Od str. 51—121. Hora Karmel od dra. Fr. Škopíka. Počátkové poštovství od Jos. Vurma. Tisíceletí svatoklementske. Nalezení ostatků sv. Klementa Římského, báseň a píseň na oslavu jeho od J. Soukopa. Zásliby Františkánův v Turecku od B. Chmelíčka. Znětky o sv. Klementu od dra. Bílého. Návštěva v Křakově a vo Veliče od Fr. Hocho. Piaristická residence v Hustopeči od J. Dundálka. Úmrtí sv. Cyrilla, báseň. Jelačic, bás chorvatský. Smrt sv. Methoda u klášter Zubrdovský od dra. Bílého. Černá hora. Boule a ticho, báseň od M. Halabaly.

Čtení zábavné a náučné.

Od str. 122—164. Příčiny chudoby od T. Šimbery. Za tisíc let od J. Soukopa. Strýček Pravdomil od Fr. Dědka. Na veliký pátek, báseň od Kozbka. Maloměstské divky vychovány od P. Obdržálka. Památky po sv. Cyrillu a Methodiovi v krajích našich. Osudy bratřoví od Ant. Dndíka. Rozjímání poctivého občana od Fr. Škopálka. Proslov besední od J. Soukopa.

Čtení průmyslové a hospodářské.

Od str. 154—175. Naši řemeslníci. Řeč k tovaryšům živnostnickým. Dohrá rada lepší než peníze.

Čtení rozmanité.

Od str. 175—187. Šábel a kalendářník od T. Šimbery. Jaký kraj tak se stroj od Škopálka. Co nám naloží sv. Mikuláš od Soukopa. Pochválen buď Ježíš Kristus od A. Jiroše. Pijavice od Per. Obdržálka. Veliká nehoda od téhož. Komu kukačka kukala od Šimbery.

Čtení drobné. •

Od str. 188—204. Drobnůstky a pouté Velchradské.

Výroční trhové.

Od str. 205—240.

Chyby tisku.

Na straně 121 v básni „Boule a ticho“ má státí místo hřehoví — hřehové, a na str. 192 na posledním řádku místo nemohl — neomhl.

